ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတော် သမ္မတကြီး
“အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ” ဒေါက်တာဦးဘဦး လက်ထက်
ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၌
ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲနေသည့်အချိန်

လက်ပံတန်းမြို့၊
“ သဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇအဘိဓမ္မာညဝါဘဏ္ဍာသိုလ် ”
ဆရာတော်ဘုရား
အထူးရေးသားထည့်သွင်း စီရင်တော်မူအပ်သော

ပဋ္ဌာနသာရုပ်ဘာသာဋီ

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍိကျမ်းကြီး၊
တတိယတွဲ၊

တဆင့်ကူးယူရေးသားပုံနှိပ်ခွင့်မပြု။

လက်ပံတန်းမြို့၊
နဂရသီရိပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်။
၁၃၁၇-ခုနှစ်၊

ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတော် သမ္ဗုဒ္ဓဘာကြီး
"အဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ" ဘွဲ့တော်ရ ဘဒ္ဒန္တ၊ ဦး လက်ထောက်
ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၌
ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲနေသည့်အချိန်
လက်ပံတန်းမြို့
"သဒ္ဓမ္မဒေသနာဘိဓမ္မာညာဏဂါထာ ဘသိုင်"
ဆရာတော်ဘုရား
အသုံးချေးသားတည်ထွင် စီရင်တော်မူအပ်သော

ပဋ္ဌာနသာရုပိဘာဂဝဏ္ဍိ

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍိကျမ်းကြီး၊
တတိယတွဲ၊

တဆင့်ကူးယူရေးသားပုံနှိပ်သူ မပြုံး

လက်ပံတန်းမြို့
နဂရသိရိနိဗ္ဗာနကတော်ပုံနှိပ်တိုက်၊
၁၃၁၇-ခု၊၊

လက်ပံတန်းမြို့၊
ဓာတုကထာဝိဘာဝနီကျမ်းပြု
သဒ္ဓမ္မောဒယအဘိဓမ္မာညဝါတက္ကသိုလ်ဆရာတော်ဘုရားပုံ။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မဟာဝိနိဒါန်း။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မဟာနိဒါန်း။

ပဋ္ဌာနသာရ ဝိဘာဝနီ အဘိဓမ္မာညဝါ ပဋ္ဌာန်း ဂဏ္ဌိ(တတိယတွဲ)ကျမ်းကြီး၏ နိဒါန်းကို၊ သာသနာတော်သက္ကရာဇ်(၂၄၉၉)ခု၊ ကောဇာသက္ကရာဇ်(၁၃၁၇)ခု၊ နတ်တော်လဆန်း(၂)ရက် သောကြာနေ့မှစ၍ ရန်ကုန်မြို့ကမ္ဘာအေးသိရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ မဟာပါသာဏလိုဏ်ဂူတော်ကြီးအတွင်း၌၊ မြန်မာ, သီဟိုဠ်, ယိုးဒယား, ကမ္ဘောဒီးယား, လာအိုစ်, ဗီယက်နန် ဝေဒဝါဒတိုင်းနိုင်ငံများမှ သံဃာတော်(၅၀၀)ကျော်တို့က ဘုရားသျှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဘုက်စားရာ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီးကို ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြသည့်အချိန်တွင်၊ ၎င်းဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရာသိရိမင်္ဂလာကုန်းမြေဇမ္ဗူဒီပဘေကျောင်းဆောင် အလယ်ထပ်အခမ်းအမှတ်(၁၁)၌ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်ရဟန်းပသာဒယျှိကြီး၊ ပညာယျှိကြီး အသီးသီးတို့ မြန်မာပြန်ဆိုတော်မူကြသော မဇ္ဈိမနိကာယ်မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မြန်မာဘာသာပြန်ကျမ်းကြီးကို ထင်မိသုခ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ် ခြင်း ပရိုဗိသောဒေနအမှုပြုနေဆဲအခါ၊ အထူးရေးသားပြုပြင်စီရင်အပ်လေသောကြောင့်“ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာနိဒါန်း”ဟု အမည်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ၏ အစ။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၌၊ မန္တလေး ရတနာပုံ မြို့တည်နန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ တင် ဘဝရှင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် ဘုရားသျှင်သာသနာတော်ကြီး၏ အခြေမူလဖြစ်သော ပရိယတ္တိသာသနာ အဓွန့်ရှည်စွာတည်တံ့၍ သာသနာ့ရန်သူတို့ အလွယ်တကူ မဖျက်ဆီးနိုင်ကြစိမ့်သောငှါ၊ ပိဋကတ်သုံးပုံတို့ကို {ကျောက်စာရေး၍} ပဉ္စမသင်္ဂါယနာကျောက်ထက်အက္ခရာ တင်တော်မူခဲ့ပြီးသော်လည်း၊ မြန်မာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ အနှစ်(၁၀၀)တရာတိုင်တိုင် လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ကြစဉ်က၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများအပြားပင် ခရစ်ယာန်,မဟာမေဒင်အစရှိသောဘာသာတပါးသို့ ကူးပြောင်းသွားကြကုန်၍၊ သာသနာပြုမင်းနှင့်ကင်းကွာကာ၊ သံဃာရာဇာသာသနာပိုင်နှင့် စံနစ်တကျအုပ်ချုပ်မှုအားလုံးပျက်ပြား ဆုံးရှုံးသွားသည့်အပြင်၊ ကမ္ဘာ့စစ်မီး တိုက်စီးနှိပ်

စက်၍ စိတ်ဓါတ်ပျက်ပြား အထောက်အပံ့ ပါးရှားလာမှုကြောင့် မြို့ကြီးများ၌ယော်ယျအားဖြင့် ရဟန်းငယ်, ရှင်ငယ်အချို့တို့ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်ငယ်တို့ကို ချိုးဖောက်မှုဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို မဟာဒဏ္ဍဝန်စသည်တို့က တားဆီးနိုင်စွမ်းမယှဉ်ဖြစ်ပြန်သဖြင့်၊ သာသနာတော်အလွန်ညှိုးငယ်နေစဉ်၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအမှူးယှိသော မြန်မာ့အာဇာနည်သူရဲကောင်းမျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က မြန်မာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့လက်မှ ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၍ လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြားသော်လည်း၊ တိုင်းတပါးမှမိစ္ဆာဝါဒများ ဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးလာပြန်သဖြင့်၊ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာ ရဟန်းရှင်လူ သူတော်ကောင်းတို့ ကောင်းစွာထိမ်းသိမ်း စောင့်ရှောက်လာခဲ့ကြသဖြင့်၊ ကြွင်းကျန်နေသေးသော ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးကို အကြွင်းမဲ့ဖျက်ဆီးတော့မည့် ကြီးမားကြောက်မက်ဖွယ်ရာ သာသနာ့ဘေးအန္တရာယ်ကြီးသည် မြန်မာလူငယ်စသည့်တို့အပေါ်သို့ ကျရောက် ကူးစက် လာပြန်သောကြောင့်၊ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရတို့က သာသနာရေးဌာနသီးသန့်ဖွင့်လှစ်ကာ၊ သာသနာရေးဝန်ကြီး ဦးဝင်း (ယခုအမေရိကန်သံအမတ်ကြီး)ကို စီမံအုပ်ချုပ်စေ၍၊ သာသနာတော်ကို အားပေးချီးမြှောက်လာကြသည့်အပြင်၊ သာသနာတော်အကျိုးကို အထူးသိလားတောင့်တကြကုန်သော "**သတိုးသီရိသုဓမ္မ**" ဆာဦးသွင်၊ တရားဝန်ကြီးချုပ် "**သတိုးသီရိသုဓမ္မ, အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ**" ဦးသိမ်းမောင် တရားဝန်ကြီး "**သတိုးမဟာသရေစည်သူ**" ဦးချန်ထွန်းအစယှိသောလူပညာယှိပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကလည်း၊ သာသနာတော်ကွယ်ပျောက်တော့မည့် ဘေးအန္တရာယ်ကြီးကိုအမျှိန်မှိ ဟန့်တားကာကွယ်ရန် အကြံဖြစ်ပေါ်လာကြသည့်အတိုင်း၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူကြကုန်သော၊ သုဓမ္မာ,ရွှေကျင်, ဒွါရဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ကျမ်းတတ်အကျော်အမော် ဆရာတော်ဘုရားကြီးအသီးသီးတို့နှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းကာ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရန် စိုင်းပြင်းကြလေသည်၊ထိုအချိန်အခါမှစ၍ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပေသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့ချုပ်ကြီး

ယင်းသို့ စိုင်းပြင်း တိုင်ပင် ညှိနှိုင်း ကြကုန်၍၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ အားပေးထောက်ခံချက်အရ၊ နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့

ချုပ်ကြီးကို၊ "**သတိုးသီရိသုဓမ္မ**" ဆာဦးသွင်-ပဌမဥက္ကဋ္ဌ၊တရားဝန်ကြီးချုပ် "**သတိုးသီရိသုဓမ္မ အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ**" ဦးသိမ်းမောင်-ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊တရားဝန်ကြီး "**သတိုးမဟာ သရေစည်သူ**" ဦးချန်ထွန်း-အကျိုးဆောင်စသည်တို့ စီစဉ်ကြီးမှူးတည်ထောင်လျက်၊ အလွန်ကြီးမားတင့်တယ်၍ မြန်မာ့ရာဇဝင်၌ မကြုံစဖူး အထူးကြီးကျယ်သော သိရိမင်္ဂလာ ကမ္ဘာအေးစေတီတော်ကို ဗဟိုပြုကာ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရန် မဟာပါသာဏလိုဏ်ဂူတော်ကြီး၊သံဃာတော်များ သီတင်းသုံးတော်မူရန်ဓမ္မဒီပ ကျောင်းဆောင်၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ ကျောင်းဆောင်၊ ဥတ္တရကုရုကျောင်းဆောင်၊ အပရဂေါယာန ကျောင်းဆောင်၊ ဘုံသုံးဆင့်အခန်းကြီးငယ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာပါရှိသော အဋ္ဌတိုက်ကျောင်းဆောင်တော်ကြီးစသည့် သာသနာ့ အဆောက်အဦကြီးများကိုငွေသိန်းပေါင်းသုံးရာကျော်အကုန်အကျခံကာ တည်ဆောက်ကြကုန်၍၊သိရိမင်္ဂလာကမင်းတရား၏ ပုံတူကို နှလုံးမူကာ ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို လိုသလောက်ပြည့်စုံအောင်ထောက်ပံ့ကြလေသည်။

သံဃာဝန်ဆောင် အဖွဲ့ကြီး ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ သံဃာတော်တို့ကလည်း၊ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော သင်္ဂါယနာ၌ မဟာထေရ်တို့၏ ပုံတူကို နှလုံးမူကာ၊ သံဃာဝန်ဆောင်အဖွဲ့ကြီးကိုမန္တလေးမြို့မိုးယင်းကျောင်းတိုက် "**အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု**" ညောင်ရမ်းဆရာတော်ဘုရားကြီး ဥက္ကဋ္ဌ၊ရန်ကုန်ဗားကရာတောရဆရာတော် အသျှင်နာဂဝံသ ပဌမအကျိုးဆောင်၊ မန္တလေး ဝိဇ္ဇာလက်ခံ ဆရာတော်အသျှင် ဝိသုဒ္ဓ ဒုတိယအကျိုးဆောင် အစရှိသော ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသည့် ဘာသန္တရဆော, ဂန္ထန္တရ ဗဟုဿုတ ဆရာတော်ကြီးများ ဦးစီးကာ တည်ထောင် ဖွဲ့စည်းတော်မူခဲ့ကြလေသည်။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ တင်ခြင်း ယင်းသို့ နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့ချုပ်ကြီးမှ ပဋ္ဌယာနုဂ္ဂဟအမှု လုံလောက်စွာပြုချက်အရ၊ သံဃာ ဝန်ဆောင်အဖွဲ့ကြီးကကြီးမှူးကာ မြန်မာ, သီဟိုဠ်, ယိုးဒယား, ကမ္ဘောဒီးယား, လာအို(စ်)စီယက်နန် အစရှိသော ထေရဝါဒ တိုင်းနိုင်ငံများမှ

သံဃာရာဇာသာသနာပိုင် အမည်ရှိသော ကျမ်းတတ် အကျော်အမော် သံဃာတော်(၂၀၀၀)နှစ်ထောင်ကျော်တို့ကို ပင့်ဆောင်ကာဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီးကို ကမ္ဘာကျော်အောင် ဆင်နွှဲတော်မူခဲ့ကြလေသည်၊

ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်း ယင်းသို့ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီးဆင်နွှဲနေသည့် အချိန်နှင့် မရေး မနှောင်းကာလ၌ ပိဋကတ်သုံးပုံ အာဂုမ်ဆောင် **"အသျှင်ဇိနဝံသ"** အမည်ရှိသော အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၊ ဗဟုဿုတ သမုတ်အပ်ကုန်သော **"ဓေဘူးဆရာတော်"** အမည်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးများ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာကြလေသည်၊

ယိုးဒယား ဒုတိယ သာသနာပိုင်နှင့် ယိုးဒယား နန်းရင်းဝန်ကြီး ယင်းသို့ ပိဋကတ်သုံးပုံ ပါဠိတော်များကို ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ တင်တော်မူကြ၍ စတုတ္ထ အကြိမ် မြောက် ရောက်လတ်သောအခါ၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံတော်မှ ဒုတိယသာသနာပိုင်၊ ဝပ် ပဋ္ဌမသံဃနာယက ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် ယိုးဒယားနန်းရင်းဝန်ကြီး **"ဖီးလ်မာရှယ်ဗီဗိဘူနိစွန်ဂရမ်"** တို့သည် ထုံးခြံသော အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်သည့် ဘုရားသျှင် ရုပ်ပွားမတ်ရပ်တော်တဆူကို ပင့်ဆောင်၍ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ ယိုဒယားအစိုးရပိုင် လေယာဉ်ဖြင့်ကြွရောက်လာကြသောအခါနှစ်သိန်းကျော်ယှိမြန်မာလူထုကြီးက ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ သောင်းသောင်းဖျဖျ ကြိုဆိုကြလေသည်၊

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စတုတ္ထသျှာမ သန္နိပါတ ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စတုတ္ထ မဟာခမ္မ သဘင်ကြီးကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် သမတကြီး **"အဂ္ဂသီရိသုဓမ္မ"** ဒေါက်တာ ဦးဘဦးက "သျှာမသန္နိပါတ"ဟု တွင်စေခြင်း အမိန့်တော်ပြန်ပြီးလျှင်၊ ယိုးဒယားနန်းရင်းဝန်ကြီး **"ဖီးလ်မာရှယ်ဗီဗိဘူနိစွန်ဂရမ်"** က အခမ်းအနားဖြင့် ဖွင့်လှစ်လိုက်သောအခါ ခရုသင်းသံ,စည်ကြီးသံ,ကောင်းချီးသာရခေါ်သံတို့သည် နဘံတုန်ဟီး, ကြက်သီးထခမန်း, ရှင်လန်းကြီးကျယ်စွာ ပေါ်ထွက်လာချိန်၊ ယိုးဒယား ဒုတိယသာသနာပိုင် ဝပ် ပဋ္ဌမ သံဃနာယက ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ စတုတ္ထသျှာမ သန္နိပါတ၏ **ပဓာနနာယကကြီးအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်တော်မူလေသည်၊**

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို သင်္ဂါယနာတင်ခြင်း

ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ၁၀တုဖွာသျှာမသန္နိပါတ၌ ဘုရားသျှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဘုက်စားရာ မဟာသမုဒ္ဒရာပမာနှိုင်းဆွယ်၊ နက်ကျယ်လှ၍၊ အတိဂမ္ဘီရတရဖြစ်သည့်ပဋ္ဌာန်း အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီးကို ထူးခြား စွာ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြလေသည်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်

ထိုပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကြီးကို ‘‘**တိပိဋကာလင်္ကာရ သီရိမဟာဓမ္မဇောတိကဓဇ၊ နန္ဒမေဓာဘိ သီရိပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု**’’ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်နှစ်ခုကို ခံယူရယူတော်မူသော ထန်းတပင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် မြန်မာဘာသာပြန်နိသျှကိုရေးသားပြုပြင်စီရင်တော်မူခဲ့ရာ ထိုပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နိသျှသည်၊ ယခုအခါ ‘‘**ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်း**’’ဟူသောအမည်ဖြင့်ထင်ရှား၍ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်တဝှမ်းလုံး၌ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာ ညဝါအဖြစ်ဖြင့် သင်ကြားသို့ချရသည့်အပြင်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရပါဠိပဋ္ဌမပြန် စာမေးပွဲ ပဋ္ဌမကြီး ကျောင်းတန်းတို့၌ဘာသာတရပ်အနေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားရှိလေသည်။

ပဋ္ဌာန်းအဘိုးကောက်

ထိုပဋ္ဌာန်း အရကောက်ကျမ်းကြီးသည် အလွန်တရာခက်ခဲ နက်နဲလှလေရကား ပဋ္ဌာန်းညဝါအတွက် အချို့အပို့ အသင်၊အကြား ခက်ခဲနေကြသောသံဃာတော်အသျှင်တို့အား အဘိုးနည်းဖြင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်အရာ လိမ်မာကျွမ်းကျင်မိန့်သောငှာ၊ (အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု ညောင်ရမ်းဆရာတော်ဘုရားကြီး စံလွန်တော်မူပြီးသည်နောက်၊ ထပ်မံ တင်မြှောက်အပ်သော) သံဃဝန်ဆောင်အဖွဲ့ကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌ မန္တလေးမြို့ ‘‘**အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု**’’ မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ နယူပဒေသကိုအခြေပြုကာ မစိုးရိမ်သညဝါ အဖွဲ့မှ ‘‘ပဋ္ဌာန်းအဘိုးကောက်ဖြတ်လမ်းအရကောက်နည်းပြကျမ်း’’ ကို ကြိုးပမ်း တည်ထွင် စီရင်တော်မူခဲ့ကြလေသည်။

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း မပေါ်ခြင်း

ရှေးရှေး သာသနာပြု မြန်မာ ဘုရင် ဧကရာဇ်တို့ ဘုန်းမီး နေလ၊ တောက်ပတော်မူကြစဉ် အခါက၊ သာသနာတော်ကို အထူး အားပေးကာ၊ ကျမ်းပြု ဆရာတော်များအား အထူးမြှောက်စား ချီးပင့်တော်မူချက်အရ၊ ကျမ်းပြု

အကျော်အမော် ဆရာတော်ဘုရားကြီး အသီးသီး ထင်ရှားပေါ်ထွန်းကာ၊ နောင်လာ, နောက်သား ကျမ်းပြုဆရာများ ရေးသားစရာ မရှိလောက်အောင်၊ လောကီ လောကုတ္တရာ အဖြာဖြာသော ကျမ်းဂန်တို့ကို ရေးသားပြုပြင်စီရင်တော်မူခဲ့ကြသော်လည်း၊ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်းကြီး၏ အဖွင့်ဂဏ္ဌိကျမ်းကိုမူ မည်သည့်ကျမ်းပြုဆရာတော်ကမျှ ရေးသားစီရင်တော်မူခဲ့ဘူးဟန်မရှိသောကြောင့်၊ မန္တလေး ရတနာပုံမြို့တည်နန်းတည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင် မင်းတုန်းမင်း တရားကြီး လက်ထက်တော်က၊ ပိဋကတ်တော်အုပ် ရိုင်းခိုင်မြို့စား မဟာသေနာပတိ အတွင်းဝန်မင်းကြီး "မဟာသိရီဇေယျသူ" ဦးခန့် ရေးသားစီရင်အပ်သော "ပိဋကတ်သုံးပုံစာတမ်း"၌ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း မပါ ကြွင်းကျန်နေခဲ့ဟန် ရှိပေသည်၊

ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ၊ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းကို ကြိုးပမ်းတည့်ထွင်စီရင်နိုင်စွမ်းရှိသောဆရာတော်ကြီးများ ထင်ရှားမရှိသောကြောင့်မဟုတ်၊ သဗ္ဗညုတ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် သာသနာတော် သက္ကရာဇ် (၂၁၈) ခုနှစ် မြောက် ရောက်လတ်သောအခါ၊ သီရိဓမ္မာသောကမင်းတရားကြီးလက်ထက် တတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲနေသည့်အခိုက်၌ အရှင် မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် စီရင်တော်မူလတ္တံ့သည်ကို မြင်တော်မူ၍ ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို မာတိကာလောက်သာထား၍ အပြည့်အစုံ ဟောကြားတော်မမူပဲ ချုပ်ချန် ထားတော်မူခဲ့သည့် ပုံထုံးကို နှလုံး ထားတော်မူကြ၍၊ "ကျမ်းဂန်ပိဋကတ်၊ အစဉ်ဘတ်၊ နဂတ်အတောင်မြင်" ဟူသောကဗိလင်္ကာသင်ပုံကျမ်းလာစကားအရ၊ ရှေးရှေးကမ်းဘတ် အကျော် အမော် ဆရာတော် ဘုရားကြီးများသည်၊ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာအရာ ပါရဂူရောက် တင်မြောက်တော်မူကြပြီးသော်လည်း၊ နောက်နှောင်းကာလ သာသနာတော် တဝက်လဲရန် တနှစ်မျှသာလိုသောအခါ၊ နိုင်ငံတော် သမတကြီး "အဂ္ဂမဟာသိရိသုဓမ္မ" ဒေါက်တာဦးဘဦးနှင့်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာကို ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံးက ချစ်ကြည်လေးစားလာအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်၊ ပဋိဘာန် ဉာဏ်အမြော်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော 'ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု'တို့လက်ထက်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကြီး

ဆင်နွှဲနေသည့်အချိန် "ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ" အမည်တင့်ဆန်း "အဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း" ပေါ်ပေါက်လာလိမ့်မည်ဟုအတည့်ပြော ဖြင့်ဆင်ခြင်တော်မူခဲ့သည့်အလား၊ ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဆရာကို ငဲ့ညှာ ထောက်ထားလျက် ရေးသားစီရင်မှုပြုတော်မမူခဲ့ကြသောကြောင့်၊ ရှေး ရှေးမြန်မာဘုရင်တို့လက်ထက်တော်က ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ကျမ်းကြီး ၏ အဖွင့်အဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း မပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန် တူလေသည်၊

တာဝန်မခံခြင်း

ယင်းသို့ဘသက်လျှင်တခါ လွန်ခွာကြုံတောင်းကြုံခဲ လှသော ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာဓမ္မသဘင်ကြီးနှင့်ကံ ကောင်းထောက်မ၍ ကြုံကြိုက်ရသောအချိန်၌ ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာ ဓမ္မသဘင်ကြီးကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရဋ္ဌာနဥက္က ဟေဘူမိ သိဒ္ဓိမင်္ဂလာ ကုန်းမြေပေါ်၌ပင်လျှင်၊ ဤနံပါတ်(၁၀၀၀)ကျော် ရှိ "ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ" အမည်တင့်ဆန်းအဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိ ကျမ်းကိုပြီးဆုံးအောင်မြင်သည့်တိုင်အောင်ကြိုးပမ်းတည့်ထွင် စီရင်အပ် ပါသော်လည်း၊ ထိုနံပါတ်(၁၀၀၀)ကျော်ရှိ "ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ" အ မည်တင့်ဆန်းအဘိဓမ္မာညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းမှဖြင့်ဘုရားသျှင်သဗ္ဗညု တဉာဏ်တော်၏ကျက်စားရာ မဟာသမုဒ္ဒရာပမာနှိုင်း ဆွဲယ်နက်ကျယ် လှ၍ အတိဂမ္ဘီရတရ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ကြီးကို ပါဠိရှုရောက် တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်လိမ့်မည်ဟု တာဝန်မခံပါ။ သင့်တော်ရုံမျှ လေ့ လာကျက်စား သွားလာနိုင်ဘွယ် အနည်းငယ်အထောက်အပံ့လောက် မျှ ပေးစွမ်းနိုင်စရာရှိပါလိမ့်မည်၊

အကျိုးမျှသာ ဖြစ်ခြင်း

ထိုနံပါတ်(၁၀၀၀)ကျော်ရှိ "ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ" အဘိဓမ္မာ ညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်း၌မှာ အကျယ်တည့် ထွင် စီရင်ရေးသားအပ်သော ကျမ်းမဟုတ်သေးပါ၊ အကျဉ်းမျှသာ၊ ပညာပါရမီဖြည့်ရန်ရည်၍၊ ဉာဏ်ဒိဋ္ဌိသမျှ ရေးသားစီရင် အပ်လေသောကြောင့်၊ ထိုကျမ်းဖြင့်ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်လာဂဏ္ဌိ ပဗ္ဗဟူသမျှကိုပြည့်ဝစွာရေးသားပါသည်ဟုမဆိုသာပါ၊

တာဝန်ခံချက် မပြည့်စုံခြင်း

ထို ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာဝနီ အဘိဓမ္မာ့ညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍီ(ဘာသီသတွဲ)ကျမ်းကို ရေးသားပုံနှိပ်ချိန်၌၊ ပုံနှိပ်စက္ကူဈေးမှာ (၄-၅)ဆခန့် အဆမတန်ကြီးမားနေသည့်အပြင်၊ နံပါတ်(၃၀၀)ကျော်လောက်သာ ခန့်မှန်းပါလျက်၊ ယခု နံပါတ်(၅၀၀)နီးပါးခန့်ဖြစ်သွားသောကြောင့်၊ တတိယတွဲ၌အကျယ် ရေးသားပါမည်ဟု တာဝန်ခံခဲ့သောအဆုံးအဖြတ် စသည်များကို ထည့်သွင်းရေးသားခွင့်မရပဲ၊ လိုရင်းမျှကိုသာချုံးနိုင်သမျှ အကျဉ်းချုံး၍ သင့်တော်ရုံရေးသားကာ ကျမ်းကိုအပြီးသတ်လိုက်ရပါတော့သည်၊

ပဋ္ဌာနသာရ အနုဒီဘာဝနီ

ထိုကြွင်းကျန်နေသောပဋ္ဌာန်းဝိနိစ္ဆယ စသည်များကို၊ နောင်အကြောင်းညီညွတ်၍ စီရင်ရေးသားခွင့်ရပါမူ "ပဋ္ဌာနသာရအနုဒီဘာဝနီ"အမည်ဖြင့် စီရင်ရေးသားလျက်၊ စာချ စာသင် စာပြန်ပွဲဝင်သံဃာတော်အသျှင်တို့၏ ပညာပါရမီကိုကျေညီဖြည့်ပါဦးမည်။

အထူးတောင်းပန်ချက်

ယင်းသို့ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း၌၊ စာချ စာသင် စာပြန်ပွဲဝင် သံဃာတော်အသျှင်တို့၏ ပညာပါရမီကို ကျေညီ ဖြည့်သောအားဖြင့်၊ ထို "ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာဝနီ အဘိဓမ္မာ့ညဝါပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍီကျမ်း" ကို ပြီးဆုံးအောင်မြင်သည့်အထိ စီရင်ရေးသားနိုင်ခဲ့ပါသော်လည်း၊ ထိုအချိန်က ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဌာနမှ ယုံကြည်စွာ တာဝန်ပေးအပ်သော "ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်"ကြီးကို၊ နောက်ဆုံးသုတ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ခြင်း "ဩသာနသောဓေယျ" အမှုပြုရခြင်း 'ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာဝနီကျမ်း' စက်တင်ပုံနှိပ်၍ မပြီးသေးမီပင် "ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစတုတ္ထသန္နိပါတ"သို့ တက်ရောက်၍ "မဇ္ဈိမနိကာယ် မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မြန်မာဘာသာပြန်ကျမ်းကြီး"ကို၊ ထပ်မံသုတ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ကာ "ပဋိဝိသောဓန" အမှုပြုနေရခြင်း အစရှိသော သာသနကိစ္စကြီးများကြောင့် ထို"ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာဝနီကျမ်း" ကို စက်တင်ပုံနှိပ်ရာ၌ စိတ်ကြေနပ်လောက်အောင် ရေးသားပြုပြင် စီရင်တည်းဖြတ်ခွင့်မရသဖြင့်၊ အပရိသုဒ္ဓ ပမာဒလေခပေါင်း မြောက်မြားစွာ ပါရှိလိမ့်မည်မှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိပါ၊ထိုအပရိသုဒ္ဓ ပမာဒလေခပေါင်း မြောက်မြားစွာတို့ကို ပဋ္ဌာနသာရ

ပိဋကဝိနိဆရာအား ငုံ့ညွှာထောက်ထား အစဉ်သနားသဖြင့်၊ ထင်ရှားသောဆရာတော်တို့ထံ၊ နည်းနာခံ၍ အမှန်ဖြစ်အောင် ပြင်ဆင်မှတ်ယူတော်မူကြပါမည့်အကြောင်း တောင်းပန်လျှောက်ထားခြင်းဖြင့်“ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာဝိနိဒါန်း”ကို၊ တခဏ်းရေပ်လိုက် ရေပါတော့သတည်း၊

ဒေကျွယုံခေဝိတံခေတ္တ၊
သောဒေတွေတံယာသာဘာသံ။
ဂဇော့ယျုံအပ္ပမာဒေန၊
ကေနပ္ပဏ္ဍိသာသုဘာနို။

ဇမ္ဗူဒိပကျောင်းဆောင်။	သိရိပိဋကဒွာဏမဟာထေရော။
အလယ်ထပ်၊ အခန်းအမှတ်(၁၁)	ဆတ္တိံသဝ သံဃိကော၊
သီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ၊ကမ္ဘာအေး။	(၁၃၁၇-ခု၊နတ်တော်လ)

ပဉ္စာနုသာရပိဋကဝိနိ တတိယတွဲ။

ဦးရေ၊	မာတိကာ အကျဉ်း၊	နံပါတ်၊
(၁)	ပဋိက္ခဝါရတိကပဉ္စာနန်းပုစ္ဆာဝါရဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်၊	၁
(၂)	ပဋိက္ခဝါရတိကပဉ္စာနန်းဝိဿဇ္ဇနာဝါရဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်၊	၁၂
(၃)	သဟာဇာတဝါရဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်၊	၂၅၅
(၄)	ပစ္စယဝါရဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်	၂၅၇
(၅)	နိဿယဝါရဆိုရိုး၊	၂၆၀
(၆)	သံသဋ္ဌဝါရဆိုရိုး၊	၂၆၀
(၇)	ပဉ္စာပါရဆိုရိုးအမိပ္ပါယ်၊	၂၇၂

(**တောင်းပန်ချက်၊** ၊ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီတတိယတွဲမှာ၊ နံပါတ် (၃၀၀) ကျော်ခန့်မှန်းပါလျက်၊ ယခုနံပါတ်(၅၁၀)နီးပါးခန့် ယှဉ်သွားသောကြောင့်၊ မာတိကာ အကျယ်ကိုထည့်သွင်းခွင့်မရပဲ၊ အကျဉ်းမျှသာ ထည့်သွင်းလိုက်ရခြင်းဖြစ်ရာ၊ အကျယ်ကို စာချ,စာသင်,စာပြန်ပွဲးဝင်အသျှင်တို့၊ ကိုယ်တော်ဘိုင် လေ့လာကြည့်ရှု၊ သိမှတ်မှုကိုပြုတော်မူကြရန်၊အထူးတောင်းပန်အပ်ပါကြောင်း။)

ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ

ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍိကျမ်းကြီး
တဘ်သတွဲး။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဋိစ္စဝါရအင်္ဂပဋ္ဌာန်းပုစ္ဆာဝါရဆိုင်ရာ။

(၁) နိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌၊ပုစ္ဆာဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ထိုပုစ္ဆာဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ဓမ္မအနုလုံ,ဓမ္မပစ္စနိက်,ဓမ္မအနုလောမပစ္စနိက်,ဓမ္မပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့်လေးပါးအပြားဟို၏၊ ထိုတွင် ဓမ္မအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ပုစ္ဆာဝါရခေါ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ပုစ္ဆာဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကိုစွဲ၍၊ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏ ဖြစ်ပုံကိုမေးအပ်သောဝါရဖြစ်သောကြောင့် ပုစ္ဆာဝါရဟုခေါ်ပါသည်၊

ကုသလာဒယော ပဋိစ္စ ဟေတုပစ္စယာဒိဝသေန ကုသလာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိယာ
ပုစ္ဆိတတ္တာ ပုစ္ဆာဝါရော၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၃-ဂ-၄)

ကုသလာဒယော၊ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ဟေတုပစ္စ

ထိုဓမ္မအနုလုံ၌တိုသော်လည်း၊ တိကပဋ္ဌာန်း,ဒုကပဋ္ဌာန်း, ဒုကတိကပဋ္ဌာန်း,တိကဒုကပဋ္ဌာန်း, တိကတိကပဋ္ဌာန်း, ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်းအားဖြင့် ခြောက်ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုခြောက်ပါးတို့တွင်၊ တိကပဋ္ဌာန်းကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုတိကပဋ္ဌာန်း၌တိုသော်လည်း၊ ကုသလတိက်, ဝေဒနာတိက်အစ ယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါး အပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင် ကုသလတိက်ကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ယာဒိသေန၊ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ကုသလာဒိနံ၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ပုံကို။ပုစ္ဆိတတ္တာ၊မေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ပုစ္ဆာဝါရော၊ပုစ္ဆာဝါရမည်၏၊

ပဏ္ဏတ္တိဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရကိုပင်လျှင် ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသည်၊

ပဏ္ဏတ္တိဝါရောတိပိ တသောဝ နာမံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၄)

ပဏ္ဏတ္တိဝါရောတိပိ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟူသော အမည်သည်လည်း။ တသောဝ၊ထိုပုစ္ဆာဝါရ၏သာလျှင်။နာမံ၊အမည်တည်း၊

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကိုစွဲ၍ ဟေတုပစ္စည်း စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏ဖြစ်ပုံကိုပညတ်အပ်သော ကြောင့် ပဏ္ဏတ္တိဝါရဟုခေါ်ပါသည်။

ကုသလာဒယောပဋိစ္စဟေတုပစ္စယာဒိဝသေနကုသလာဒီနံဥပ္ပတ္တိယာ ပညတ္တတ္တာပဏ္ဏတ္တိဝါရောတိဝုတ္တော၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၆)

ကုသလာဒယော၊ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍။ ဟေတုပစ္စယာဒိဝသေန၊ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ကုသလာဒီနံ၊ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို၊ပညတ္တတ္တာ၊ပညတ်အပ်သည်၏အဖြစ်

(၂) ထိုကုသလတိက်၌တုံသော်လည်း၊ ပဋိစ္စဝါရ,သဟဇာတဝါရ, ပစ္စယဝါရ, နိဿယဝါရ,သံသဋ္ဌဝါရ, သမ္ပယုတ္တဝါရ,ပဉှာဝါရအားဖြင့် ခုနစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုခုနစ်ပါးတို့တွင် ပဋိစ္စဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုပဋိစ္စဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ပစ္စည်းအနုလုံ,ပစ္စည်းပစ္စနိက်,ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။ထိုလေးပါးတို့တွင် ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊သုဒ္ဓ,ဧကမူလာဒိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ထိုတွင် သုဒ္ဓကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ထိုသုဒ္ဓ၌တုံသော်လည်း၊ဟေတုပစ္စည်း၏သုဒ္ဓ,အာရမ္မဏပစ္စည်း၏သုဒ္ဓ အစရှိသောအားဖြင့်(၂၄)ပါးအပြားရှိ၏၊ ထို(၂၄)ပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏သုဒ္ဓကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒ,ကုသလာကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့်ခုနစ်ပါးအပြားရှိ၏၊

ကြောင့်။ပဉှာဝါရောတိ၊ ပဉှာဝါရောဟူ၍လည်း၊ဝုစ္စော၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

(ဓမ္မအနုလုံစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်၊ပဋ္ဌာန်းခြောက်ကုဏ်း၏ အဓိပ္ပါယ်။ ပစ္စည်းအနုလုံစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ''ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီပဌမတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

သုဒ္ဓဧကမူလာဒိအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်ဝါရကို သုဒ္ဓဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင်၊ ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့ကို၊အခြားပစ္စည်းတို့နှင့်မရောပဲ၊ တပစ္စည်းစီသက်သက်ဟောကြားအပ်သောဝါရကို သုဒ္ဓဟုခေါ်ပါသည်။

(မေး) အဘယ်ဝါရကို ဧကမူလာဒိဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင် ဟေတုစသောပစ္စည်းကို

(၃) ထိုရှုနှစ်ပါးတို့တွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌ထိုသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား။

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ ဟူသည့်တည်း။

ယောသာဒိသော၊ အကြောင်းသို့သဘောရှိသော။ ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော၊ တရားသည်။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ဓမ္မံ၊ တရားကို။ ပဋိစ္စ ပဋိဂစ္စ၊ တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော တူသောအဖြစ်ဖြင့် ရောက်၍၊ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။

မှုပြု၍ အခြားအာဒေသမှ အစသောပစ္စည်းတို့ကို မှလိသွပ်ကာ ဟောကြားအပ်သော ဝါရကို ဧကမူလာဒိဟုခေါ်ပါသည်။

ဥဒါဟရုဏ်ကား။

သုဒ္ဓ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ၊

ဧကမူလာဒိ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာ-အစရှိသည်တည်း။

ပဒ(၇)ပါး ဖြစ်သင့်မဖြစ်သင့်ဝိနိစ္ဆယ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရကိုသဟေတုကာဒိပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဟောကြားရလေရာ။ ကုသိုလ်တရားကိုစွဲ၍ အကုသိုလ်တရားဖြစ်ခြင်း မရှိသောကြောင့်...... ကုသလပဒ(လ)ကုသလာကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏...... ဟု အရကောက်ဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းသည် သင့်နိုင်ပါမည်လော။

(ဖြေ) ဤပဋိစ္စဝါရ၌ အဖြေရနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မရနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မေးစရာရှိသမျှကို အကုန်မေးအပ်လေသောကြောင့် ကုသလပဒ (လ) အားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏ .....ဟု အရကောက်ဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းသည် အသင့်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

သောတာဒိသော၊ထိုသို့သဘောယှိသော၊ ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ဓမ္မော၊တရားသည်၊ဟေတုပစ္စယာ ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇေယျကိံ၊ဖြစ်ရာသလော၊

(ကြွင်းအကုသလပဒါဒိ သာနု-စသည်တို့ကိုနည်းမှီ၍ဆိုလေ)

ဣမသ္မိံပနပုစ္ဆာဝါရေယမ္ပိဝိသဇ္ဇိယမာနံအတ္ထတောလဗ္ဘတိ၊ယမ္ပိနလဗ္ဘတိ
တံသဗ္ဗံပုစ္ဆာဝသေနဥဒ္ဓဋံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၂၁)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ဣမသ္မိံပုစ္ဆာဝါရေ၊ဤပုစ္ဆာဝါရ၌၊ ယမ္ပိ၊ အကြင်ပုဒ်ကိုလည်း၊ဝိသဇ္ဇိယမာနံ၊ဖြေဆိုအပ်သည်ယှိသော်၊ အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်၊လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏၊ယမ္ပိ၊အကြင်ပုဒ်ကိုလည်း၊ဝိသဇ္ဇိယမာနံ၊ဖြေဆိုအပ်သည်ယှိသော်၊အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်၊ နလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်၊တံသဗ္ဗံ၊ထိုအလုံးစုံကို၊ပုစ္ဆာဝသေန၊ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ဥဒ္ဓဋံ၊ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်၏၊

ယင်းသို့ရသင့်,မရသင့်မခွဲခြားပဲ၊ ပုစ္ဆာဝါရ၌ ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထုတ်ဆောင်ဟောကြားအပ်သော်လည်း၊ ဝိသဇ္ဇနာဝါရ၌မူ၊ မရအပ်သောပုဒ်ကိုပယ်၍ ရအပ်သောပုဒ်ကိုသာ ဖြေဆိုဟောကြားတော်မူလေသည်၊

ပရတောပနဝိသဇ္ဇနေယံနလဗ္ဘတိ၊တံပဟာယယံလဗ္ဘတိတဒေဝဝိသဇ္ဇိတံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၂၃)

ပရတောပန၊နောက်၌ကား၊ဝိသဇ္ဇနေ၊ ဝိသဇ္ဇနာဝါရ၌၊ ယံ၊အကြင်ပုဒ်ကို၊နလဗ္ဘတိ၊မရအပ်၊တံ၊ထိုပုဒ်ကို၊ပဟာယ၊ပယ်စွန့်၍၊ ယံ၊အကြင်ပုဒ်ကို၊လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏၊ တဒေဝ၊ထိုပုဒ်ကိုသာလျှင်၊ ဝိသဇ္ဇိတံ၊ဖြေဆိုအပ်၏၊

ပဋိစ္စပုဒ်ကိုအနက်ယောဇနာရေး၍မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ပဋိစ္စ-ခွဲး၍......ဟု သာမန်အနက်ယောဇနာသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် တကွအဖြစ်(လ)ရောက်၍......ဟု အနက် ယောဇနာရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဟုပ္ပတ္တိ သဝ်ါတေန သဒိသာဘာဝေနပတွာ..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၈-၁၄)အဖွင့်ကိုယောက်၍ တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆို

(၄) သုတ္တကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဒုကာဒိကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုဒုကာဒိ၌တုံသော်လည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိ-အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဒုကာဒိ၌တုံသော်လည်း၊ ဒုက,တိက(လ)တေဝိသကအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားသို့၏၊ထိုတွင် ဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

အပ်သော တူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍......ဟု အရကောက်ဆရာတော်အနက်ယောဇနာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပဋိစ္စပုဒ်၌မှတ်သားဘွယ်။

ပဋိစ္စ......ဟူသောပုဒ်ကို ပဋိ-ဣစ္စ......ဟုပဒစ္ဆေဒပြု၊ဤ၌ပဋိသဒ္ဒါသည်သဒိသအနက်၌ဖြစ်ပေသည်။

(မေး) အဘယ်ဥဒါဟရုဏ်ပုံစံသက်သေတို့ကိုထောက်ထား၍ ပဋိသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်၌ဖြစ်ကြောင်းသိမှတ်ရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ပဋိပုဂ္ဂလ, ပဋိဘာဂ-အစရှိသော ဥဒါဟရုဏ်ပုံစံသက်သေတို့ကိုထောက်ထား၍ ပဋိသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်၌ဖြစ်ကြောင်းသိမှတ်ရပါသည်။

ဤ၌တူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဋိပုဂ္ဂလဟူ၍၎င်း၊ တူသောအဘို့ကို ပဋိဘာဂဟူ၍၎င်း ခေါ်ဆိုရလေသည်။

တတ္ထပဋိတိသဒိသတ္ထေဝတ္တတိ၊သဒိသပုဂ္ဂလောဟိပဋိပုဂ္ဂလော၊သဒိသဘာဂေါစပဋိဘာဂေါတိဝုစ္စတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၀-၁၂)

တတ္ထ၊ထိုပဋိစ္စဟူသောပုဒ်၌ ပဋိတိဇသောသဒ္ဒေါ၊ပဋိဟူသောဤသဒ္ဒါသည်၊သဒိသတ္ထေ၊တူမျှခြင်းဟူသောအနက်၌၊ဝတ္တတိ၊ဖြစ်၏။ ဟိတပ္ပါကဋိကရောခိ၊ထိုမှုလဝါကျ၊လီနတ္ထကို၊သိရအောင်သာ၊ဥပမာဆောင်၊ ထင်အောင်ပြဦးအံ့၊သဒိသပုဂ္ဂလော၊ တူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဋိပုဂ္ဂလောတိစ၊

(၅) ထိုဒုက္ခတို့သည်လည်း၊ အာချမ္မတ္တဒုက အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အာချမ္မတ္တဒုကကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊

ထိုအာချမ္မတ္တဒုကတို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ အစ ရှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊

ပဋိပုစ္ဆသဟူ၍ ၎င်း၊ သဒ္ဒိသဘာဂေါ၊ တူသောအဘိဓ္ဓကို၊ ပတိဘာဂေါ တိစ၊ နိဒ္ဒိဘာဂဟူ၍ ၎င်း၊ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုအပ်၏၊

ရူပ္ပ ... ဟူသောပုဒ်၌ ရူ ဓာတ်၊ တွာ–ပစ္စည်းတည်း၊ အဆိုပါ တွာ ပစ္စည်းကို၊ စနကြဲ့ ဟိတ္တွဲ .....ဟူသောကစ္စည်းသုတ်၌၊ ရုပ္ပံ.....ဟူသောယော ဂဝိဘာဂဖြင့် ရုပ္ပပြု၊ ချအနုဗန်ကိုချေ၍ ရူပ္ပ–ပုဒ်ပြီးသည်၊

အဆိုပါ ရူပ္ပ .... ဟူသောပုဒ်သည် ဂမနသာမညအနက်ကိုဟောသည်၊

ရူပ္ပာတိ ဂမနသာမညဝစနမေတံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၃၀-၁၃)

ရူပ္ပာတိဧတံ'ရူပ္ပဟူသောဤပုဒ်သည်၊ ဂမနသာမညဝစနံ'ဂမနသာမည အနက်ကိုဟော၏၊

ဤ၌ ဂမနသာမညဟူသည်၊ဂမနကြိယာ၏တူသောကတ္တားရှိသော အပရကာလကြိယာကို ငဲ့ခြင်းကိုဟောခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်၊

ဂမနသာမညဝစနန္တိ ဂမနသာသမာနကတ္တုကပဗ္ဗိမကာလ
ကြိယာပေက္ခဝစနန္တိအတ္ထော၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၁-၁၃)

ဂမနသာမညဝစနန္တိ၊ ဂမနသာမညဝစနံဟူသည်ကား၊ဂမနသာ၊ ဂမန ကြိယာ၏၊သမာနကတ္တုကပဗ္ဗိမကာလကြိယာပေက္ခဝစနံ၊ တူသော ကတ္တားရှိသောအပရကာလကြိယာကိုငဲ့ခြင်းကိုဟော၏၊ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား၊အတ္ထော၊ဂဏ္ဌိတ်ကိုဖော်ပြသောအနက်တည်း၊

ဤ၌ ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တုကာနံတုနတွာနတွာဝါ ဟူသောကစ္စည်း သုတ်ဖြင့်သက်အပ်သော တွာပစ္စည်းသည် ပုဗ္ဗကာလသဒ္ဒ ဖြစ်လေသည်၊ ထိုတွာပစ္စည်းသည် အပရကာလကိုငဲ့၍ဖြစ်၏၊

ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန-အဧယ္ယိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟောတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာဟူသည်တည်း။

(အကြွင်းနည်းမှီ၍ဆိုဲလ)

တွာပဋ္ဌာန်းသက်ရာဂမနကြိယာသည်အပရကာလ၌ဖြစ်သောဥပ္ပဇ္ဇနကြိယာကိုငဲ့၏။ယင်းသို့ငဲ့၍ဖြစ်သည်ကို ဂမနသုဿဟုဆိုလိုပါသည်၊

ဤအရာဝယ် ပဋိစ္စ-ပုဗ္ဗကာလကြိယာနှင့်ဥပ္ပဇ္ဇေယျ......ဟူသောအပရကာလကြိယာတို့၏ ကတ္တားသည်ကား၊ ကုသလောဓမ္မော......ပင်ဖြစ်လေရကား၊ထိုကြိယာနှစ်ပုဒ်တို့သည် ဧကကတ္တုကဖြစ်ကြလေသည်၊

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကို အဋ္ဌကထာနည်းအရ အနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စ (လ) ဟေတုပစ္စယာပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာနည်းအရဖြစ်သင့်သလိုအနက်ယောဇနာလှဲပါ။

(ဖြေ) ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ယောဓမ္မော၊ အကြင်တရားသည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်။ဥပ္ပဇ္ဇေယျ၊ဖြစ်ရာ၏။သောဓမ္မော၊ထိုတရားသည်၊ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ဓမ္မံ၊တရားကို။ ပဋိစ္စ၊ တကွဖြစ်ခြင်း ဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊ သိယာကိ၊ ဖြစ်ရာသလော၊

(တနည်း)

ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ဓမ္မံ၊တရားကို၊ပဋိစ္စ၊တကွ(လ)ရောက်၍၊ ကုသလော၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ယောဓမ္မော၊အကြင်တရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ၊ဖြစ်ရာ၏၊သောဓမ္မော၊ထိုတရားသည်၊သိယာကိ၊ဖြစ်ရာသလော။

(မှတ်ချက်။ ။အရှေ့ကောက်၌အနက်ယောဇနာပုံသည်၊ အဋ္ဌကထာအနက်ယောဇနာပုံနှင့် ကြိယာထားပုံအနည်းငယ်ကွာခြားနေသည်ကိုသတိချပ်ရာသည်)

(တနည်းတက်ပုံကား)

နိဒ္ဒေသဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ပုဂ္ဂလဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ (လ)ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊ ဧကမူလက,ဒုမူလက, တိမူလက စတုမူလက(လ)သဗ္ဗမူလကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဧကမူလကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဧကမူလက၌တုံသော်လည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဧကမူလက-အစရှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဧကမူလကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဧကမူလက၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ-အစရှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ကုသလပဒါဝသာနအစရှိသောအားဖြင့်(၇)ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား။

သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ ဟူသည်တည်း။

ပရိကပ္ပပုဂ္ဂလဟုခေါ်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သိယာ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ......ဟူသော ပုဂ္ဂလကို ပရိကပ္ပပုဂ္ဂလဟုအဋ္ဌကထာဆရာသျှင်မိန့်ဆိုတော်မူရာ၊ အဘယ်သို့သော ပုဂ္ဂလကို ပရိကပ္ပပုဂ္ဂလဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) အနုမတိ ပရိကပ္ပတ္ထေသုသတ္တမီ......ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်နှင့်အညီ၊ကြံဆခြင်း ပရိကပ္ပအနက်၌ဖြစ်သော ဧယျသတ္တမီဝိဘတ်၏အစွမ်းအားဖြင့်မေးအပ်သောပုဂ္ဂလကို ပရိကပ္ပပုဂ္ဂလဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ထိုပရိကပ္ပပုဂ္ဂလကိုပင် ဝိဓိပုဂ္ဂလဟူ၍လည်းခေါ်ဆိုရလေသည်၊

ပရိကပ္ပပုဂ္ဂလာတိဝိဓိပုဂ္ဂလာ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၁-၁၆)

ပဋိစ္စဝါရတိကပဋ္ဌာန်းဝိဿဇ္ဇနာဝါရဆိုရိုး။

ပုစ္ဆာဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ ဝိဿဇ္ဇနာဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုဝိဿဇ္ဇနာဝါရတို့သော်လည်း။ ဓမ္မာနုလုံ,ဓမ္မပစ္စနိက်,ဓမ္မာနုလောမပစ္စနိက်, ဓမ္မပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏၊ထိုတွင် ဓမ္မာနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုဓမ္မာနုလုံ၌တို့သော်လည်း၊ တိကပဋ္ဌာန်း,ဒုကပဋ္ဌာန်း, ဒုကတိကပဋ္ဌာန်း,တိကဒုကပဋ္ဌာန်း, တိကတိကပဋ္ဌာန်း, ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်းအားဖြင့် ခြောက်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် တိကပဋ္ဌာန်းကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊

ထိုတိကပဋ္ဌာန်း၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလတိက်, ဝေဒနာတိက်အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ထိုနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင် ကုသလတိက်ကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

(မေး) အဘယ်သို့ကြံဆအပ်ပါသနည်း၊
(ဖြေ) ဖြစ်ရာသလော,မဖြစ်ရာသလောဟုကြံဆအပ်ပါသည်။

ကိံသိယာအထနသိယာတိသမ္ပုစ္ဆနံဝါပရိကပ္ပပုစ္ဆာတိဝဒတိ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၀-၁၇)

သိယာကိံ၊ဖြစ်ရာသလော၊အထ၊ထိုသို့မဟုတ်၊နသိယာကိံ၊ မဖြစ်ရာသလော။ဣတိ၊ဤသို့၊သမ္ပုစ္ဆနံဝါ၊မေးခြင်းကိုလည်း၊ ပရိကပ္ပပုစ္ဆာတိ၊ ပရိကပ္ပပုစ္ဆာဟူ၍၊ဝဒတိ၊မိန့်ဆို၏၊

ပစ္စည်းအနုလုံစသည်တို့၏အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမလေးပါးတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဥဒါဟရုဏ်နှင့်တကွ ဖေါ်ပြပါ၊

(ဖြေ) သုဒ္ဓ,ဧကမူလာဒိစသည်တို့၌ပစ္စည်းကိုမမြစ်မူ၍ ဟောကြားအပ်သောဝါရကိုပစ္စည်းအနုလုံဟုခေါ်ပါသည်၊

ထိုကုသလတိက်၌တုံသော်လည်း၊ပဋိစ္စဝါရ,သဟဇာတဝါရ,ပစ္စယဝါရ,နိဿယဝါရ,သံသဋ္ဌဝါရ, သမ္ပယုတ္တဝါရ,ပဉ္စာဝါရအားဖြင့် ခုနစ်ပါးအပြားယှိ၏။ထိုတွင် ပဋိစ္စဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုပဋိစ္စဝါရ၌တုံသော်သည်း၊ ပစ္စည်းအနုလုံ,ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်,ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏။ထိုတွင် ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်း၊ ဝိဘင်္ဂဝါရ,သင်္ချာဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိဘင်္ဂဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ဥဒါဟရဏ်ကား။

သုဒ္ဓ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ။

ကေမုလာဒိ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာ,အာရမ္မဏပစ္စယာစသည်တည်း။

သုဒ္ဓ ကေမုလာဒိစသည်တို့၌ ပစ္စည်းကိုနှမြစ်၍ဟောကြားအပ်သောဝါရကိုပစ္စည်းပစ္စနိက်ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥဒါဟရဏ်ကား။

သုဒ္ဓ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျနဟေတုပစ္စယာ။

ကေမုလာဒိ၌ သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏပစ္စယာစသည်တည်း။

ကေမုလာဒိ၌မူဖြစ်သောပစ္စည်းကိုနှမြစ်မူ၍ မူလီဖြစ်သောပစ္စည်းကိုသာနှမြစ်၍ ဟောကြားအပ်သောဝါရကိုပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥဒါဟရဏ်ကား။

သိယာကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏပစ္စယာအစယှိသည်တည်း။

ထိုဝိဘင်္ဂပါဠိ၌တို့သော်လည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ဆဲ့သုံးပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၊ အဗျာကတပဒ၊ ကုသလာဗျာကတပဒ၊ အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုငါးပါးတို့တွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊

ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အဗျာကတပဒါဝသာန ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုကုသလပဒါဝသာန၌တို့သော်လည်း၊ ဝိဓိအနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ ဟူသည်တည်း။

ဧကမူလာဒိနည်းမှုဖြစ်သောပစ္စည်းကိုသာ နုဖြစ်၍ မူလီဖြစ်သောပစ္စည်းကိုနမဖြစ်ပဲ ဟောကြားအပ်သောပါဠိကို ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမဟု ခေါ်ပါသည်၊

ဥဒါဟရုဏ်ကား။

သိယာကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇေယျနဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာအစရှိသည်တည်း၊

ဝိသဇ္ဇနာပါဠိရမည်ခြင်းအကြောင်း၊

(မေး) အဘယ်ပါဠိကိုဝိသဇ္ဇနာပါဠိဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပုစ္ဆာပါဠိ၌ဟောကြားအပ်သော ပုစ္ဆာအပေါင်းတို့တွင်မရသင့်သောပုစ္ဆာတို့ကိုပယ်၍ ရသင့်သောပုစ္ဆာတို့ကိုသာ ဖြေဆိုဟောကြားအပ်သောပါဠိကိုဝိသဇ္ဇနာပါဠိဟုခေါ်ပါသည်၊

ဝိဝိကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌၊ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား။ ။ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေ ပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ......ဟူသည်တည်း

ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ဓမ္မံ၊တရားကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍ (တနည်းကား) ပဋိစ္စပဋိဂစ္စ၊ တကွဖြစ်ခြင်း ဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊ ကုသလော၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော၊တရားသည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်။ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊

ယာပနေတ္ထ ဝိသဇ္ဇနံ နလဘန္တိ၊ တာပဟာယ။ ယာလဘန္တိ တာယေဝ ဝိသဇ္ဇိတာကိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၃-၁၀)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ ဧတ္ထ၊ဤဝိသဇ္ဇနာဝါရ၌၊ ယာ၊ အကြင်ပုစ္ဆာတို့သည်။ဝိသဇ္ဇနံ၊အဖြေကို။နလဘန္တိ၊မရကုန်၊တာ၊ထိုပုစ္ဆာတို့ကို၊ ပဟာယ၊ပယ်၍၊ယာ၊အကြင်ပုစ္ဆာတို့သည်။ဝိသဇ္ဇနံ၊အဖြေကို၊ လဘန္တိ၊ ရကုန်၏။တာယေဝ၊ထိုပုစ္ဆာတို့ကိုသာလျှင်၊ဝိသဇ္ဇိတာ၊ ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏။ဣတိ၊ဤသို့။ဝေဒိတဗ္ဗာ၊သိအပ်ကုန်၏၊

ပဋိစ္စဝါရ၏နိဒ္ဒေသဝါရ။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုပဋိစ္စဝါရ၏ နိဒ္ဒေသဝါရ ဟုမှတ်ယူပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ဤဝိသဇ္ဇနာဝါရကိုသာလျှင် ပဋိစ္စဝါရ၏ နိဒ္ဒေသဝါရဟု မှတ်ယူသင့်ပါသည်၊

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာတိအာဒိနာနယေန ပဋိစ္စဝါရဿနိဒ္ဒေသဝါရောအာရဒ္ဓေါ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၄၅-၂၄)

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာတိ အာဒိနာ နယေန၊ဤသို့အစရှိသောနည်းအားဖြင့်။ပဋိစ္စဝါရဿ ပဋိစ္စဝါရ၏၊နိဒ္ဒေသဝါရော၊နိဒ္ဒေသဝါရကို။အာရဒ္ဓေါ၊အားထုတ်အပ်၏၊

ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဧကံ၊ တပါးသော၊ ခန္ဓံ၊ ဝေဒနာအစရှိသောခန္ဓာကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ (တနည်းကား)ပဋိစ္စပဋိဂန္တွာ၊တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊တယော၊ သုံးပါးကုန်သော။ ခန္ဓာ၊သညာအစရှိကုန်သောခန္ဓာတို့သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏၊ တယော၊ သုံးပါးကုန်သော၊ခန္ဓေ၊ ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ အစရှိကုန်သောခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍။(တနည်းကား)ပဋိစ္စပဋိဂန္တွာ၊ တကွဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သောတူသောအဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍၊ ဧကော၊တပါးသော၊ ခန္ဓော၊ဝိညာဉ်အစရှိသောခန္ဓာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏၊ ဒွေ၊နှစ်ပါးကုန်သော၊ခန္ဓေ၊ဝေဒနာ-သညာအစရှိသောခန္ဓာတို့ကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ (တနည်းကား) ပဋိစ္စပဋိဂန္တွာ၍၊ ဒွေ၊နှစ်ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရ-ဝိညာဉ်အစရှိကုန်သောခန္ဓာတို့သည်။ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏၊

ဝိဘင်္ဂဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုဝိဘင်္ဂဝါရဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရ၌ထုတ်ဆင့်မေးအပ်သော ပုစ္ဆာအပေါင်းတို့တွင်၊ အဖြေဝိဿဇ္ဇနာရထိုက်သောပုစ္ဆာတို့ကိုဝေဘန်ဖြေဆိုရာဖြစ်သောဝါရကိုဝိဘင်္ဂဝါရဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

သင်္ချာဝါရမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ဝါရကိုသင်္ချာဝါရဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့တွင်တခုတခုသောပစ္စည်း၌၊ဝိဿဇ္ဇနာဝါရကိုခအပ်၍။ ထိုဝိဿဇ္ဇနာဝါရတို့၏ အရေအတွက်သင်္ချာတို့ကို ထုတ်ဆောင်ပြောကြားရာဖြစ်သောဝါရကို သင်္ချာဝါရဟုခေါ်ပါသည်။

ပဋိစ္စဝါရ၌မဟာဝါရသောပစ္စည်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်း ရှိသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ(လ)နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏ ဟု အချက်ကောက်ဆရာတော်မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

ကုသလံခန္ဓံပဋိစ္စကုသလောခန္ဓောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာဟူ၍ဟော တော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော်ပ၌၊ ကုသလောခန္ဓော......ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ ကုသိုလ်ဇောစိတ်စေတသိက်အဋ္ဌတိံသအစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်စေတသိက်အဋ္ဌတိံ သအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းသို့သည်မှန်ပါသော်လည်း၊ ပစ္ဆာ ဇာတပစ္စည်းကို ဤပဋိစ္စဝါရ၌(ဝါ)ဆဝါရ၌ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော် မမူသောကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ(လ)နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအ ပြားသို့၏ဟုအရကောက်ဆရာတော်ခန့်ဆိုရှိ ပြုတော်မူရပါသည်၊

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို ဆဝါရ၌ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တရားတို့အား ကျေးဇူးမပြုပေ။ အဗျာကတတရားအားလည်း၊ ဥပတ္ထမ္ဘကမျှသာဖြစ်၏၊ ဇနကမဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို ဆဝါရ၌ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်။

> ပစ္ဆာဇာတော ကုသလာကုသလာနံ ပစ္စယော န ဟောတိ၊ အဗျာကတဿာပိ
> ဥပတ္ထမ္ဘကော ဝ န ဇနကော။ တသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယာတိ ဧဝံ
> ဝတ္တဗ္ဗော ကောစိ ဓမ္မော ပိ နတ္ထိ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဝသေန ဝိဿဇ္ဇနံ န ဂဟိတံ။
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၃၅၆-၂၁)

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည်၊ ကုသလာကုသလာ နံ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တရားတို့အား။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ န ဟော တိ၊ မဖြစ်။ အဗျာကတဿာပိ၊ အဗျာကတတရားအားလည်း၊ ဥပတ္ထမ္ဘကော ဝ၊ ထောက်ပံ့နိုင်စေခြင်းသည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဇနကော၊ ဖြစ် စေခြင်းသည်၊ န ဟောတိ၊ မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယာတိ၊ ပစ္စယာဟူ၍။ ဧဝံ၊ ဤသို့၊ ဝတ္တဗ္ဗော၊ မိန့်ဆိုအပ်သော၊ ကော စိ ဓမ္မော ပိ၊ တစုံသောတရားသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ မရှိပေ၊ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ ကြောင့်၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဝသေန၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို။ န ဂဟိတံ၊ မယူအပ်။

ဟေတုပစ္စယော .... ဟူသောပါဠိတော်ပါဌ်၏အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားတပ်သောကုသိုလ်ဇောဝိသစေတသိက်အဋ္ဌဘိ သမ္ပိဏ္ဍက္ခာတထေရတာရ နှိယသောမ္ဘိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့။ အလောဘ, အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါးသုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတု သတ္တိရ၏။

(တနည်းကား)

ဥပ္ပန္နာဘိ ဟူဟောတော်မူသောကြိယာနှင့်မတန်။ အဘယ့်ကြောင့် နည်းဟူမူကား။ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ရုပ်၏ဥပါဒ်ဆဲကာလ၌ကျေးဇူး မပြု၊ ဌီသို့ရောက်မှကျေးဇူးပြုသောကြောင့်မတန်၊ ထို့ကြောင့်ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်းကို ဆဝါရ၌ဘုရားသျှင်ဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်။ (ဤသည် ကားအရကောက်ဆရာတော်ဘုရား၏ဝါဒတည်း)

ပဒ ငါးပါးဖြစ်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပုစ္ဆာဝါရ၌ ပဒ (၇) ပါးရှိကြောင်း ပြဆိုအပ်သည်ဖြစ်ပါ လျက်၊ ဤဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အဘယ့်ကြောင့် ပဒငါးပါးသာမိန့်ဆိုရပါသ နည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရ၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအကြောင်းနှင့်အညီ ပဒ(၇) ပါးရှိကြောင်းပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော်လည်း၊ ဤဝိဘင်္ဂဝါရ၌မူ၊ ကုသလာ ကုသလပဒနှင့် ကုသလာကုသလာဗျာကတပဒတို့ကို မရအပ်လေသော ကြောင့် ပဒငါးပါးသာဖြစ်ရပါသည်။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ထိုပဒနှစ်ပါးတို့ကိုမရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသိုလ်နှင့်အကုသိုလ်တို့သည် တကွဖြစ်ခြင်း မရှိကြလေ သောကြောင့်၊ ထိုပဒနှစ်ပါးတို့ကိုမရအပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

> တတ္ထ ကုသလာကုသလာဒီနံ သဟုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော ယာ ပုစ္ဆာ ကုသလံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ အကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာတိ စေဝ ဝိဘင်္ဂေ န လဗ္ဘန္တိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၂-၂၁)

တတ္ထ၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ကုသလာကုသလာဒီနံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်

စသည်တို့၏၊ သဟုပ္ပတ္တိယာ၊ တကွဖြစ်ခြင်း၏၊ အဘာဝတော၊ မရှိသော ကြောင့်၊ ယာ ပုစ္ဆာ၊ အကြင်အမေးပုစ္ဆာ၏၊ ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စ အကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာတိ၊ ဟေတုပစ္စယာဟူ၍၊ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို၊ နလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်လေကုန်။

ပဒါဝသာနသုံးပါးသာဓိနှံ့ဆိုခြင်း။

(မေး) ပုစ္ဆာဝါရကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန(၇)ပါးရှိကြောင်း မိန့်ဆိုရိုး ပြုအပ်ပြီးသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ဤဝိဿဇ္ဇနာဝါရကုသလပဒ၌ အဘယ့်ကြောင့် ပဒါဝသာနသုံးပါးဟူ၍သာ မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိစ္စကိစ္စကို ပြီးစေသော ကုသိုလ်တရားကို ပစ္စည်းပြု၍ ကုသိုလ်သည်၎င်း၊ အဗျာကတသည်၎င်း၊ ကုသိုလ်အဗျာကတသည်၎င်း၊ ဤသုံးပါးသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်သာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၊ ဝိဿဇ္ဇနာဝါရကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးဟူ၍သာ မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်။

ပဋိစ္စဝါရသဘောကိုညွှန်ပြခြင်း။

ဤသို့ဝိဿဇ္ဇနာဝါရကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးသာ ဖြစ်ရပုံကို သိသာထင်ရှားစေရန် ပဋိစ္စဝါရ၏သဘောသွားကို ထပ်မံညွှန်ပြချင်လို အပ်ပေသည်။

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ဆဝါရတို့တွင် ပဋိစ္စဝါရနှင့်သဟဇာတဝါရတို့မှာ သဒ္ဒါမျှသာထူး၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်လေသည်။ ထိုပဋိစ္စဝါရ- သဟဇာတဝါရနှစ်ပါးတို့၌ ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့ကို သဟဇာတသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာ ယထာရဟဟော ကြားတော်မူလေသည်။

> ဒွိသုပိ စေတေသု ရူပါရူပဓမ္မ ဝသေန ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာ စ
> ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တေ စ ခေါ သဟဇာတာဝ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၇-၉)

ဝ၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ဒွိသုပိ၊ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု၊ ထိုပဋိစ္စ

ဝါရ-သဟဇာတဝါရတို့၌၊ ရူပါရူပဓမ္မဝသေန၊ ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပစ္စယာဝေဝ၊ ပဋိစ္စကိစ္စကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော ပစ္စည်းတရားတို့ကိုရင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာ၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကိုရင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊သိအပ်ကုန်၏။ စ၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ ခေါ၊စင်စစ်၊တော၊ထိုပစ္စည်းတရား ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို၊ သဟဇာတဘာဝ၊ သဟဇာတဖြစ်ကုန်သည့်ဘဲကို သဘောသျှင်၊လက္ခဏာ၊ချအပ်ကုန်၏၊

ပစ္စယာစေဝအဓိပ္ပါယ်။

(မေး၊) ဤပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိတို့တွင် ပစ္စယာစေဝဟူသောပါဠိအရ အဘယ်ပစ္စည်းတရားတို့ကိုယူရမည်နည်း၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး ဟေတုပစ္စည်းတရားတို့ကိုယူရမည်လော၊

(ဖြေ) ဟိတ်ခြောက်ပါးဟေတုပစ္စည်းတရားတို့ကိုမယူရပါ။ ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေတတ်ကုန်သော ကုသိုလ်စသောပစ္စည်းတရားတို့ကိုသာယူရပါသည်၊

ပစ္စယာစေဝါတိယေကုသလာဒိဓမ္မေပဋိစ္စာတိဝုတ္တာ။ တေပဋိစ္စဋ္ဌံ
ဖရန္တာကုသလာဒိပစ္စယာစေဝါတိအတ္ထော၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၉-၂၂)

ပစ္စယာစေဝါတိ၊ပစ္စယာစေဝဟူသည်ကား၊ ယေ၊အကြင်တရားတို့ကို၊ကုသလာဒိဓမ္မေ၊ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ဣတိ၊ဤသို့၊ဝုတ္တာ၊မိန့်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ပဋိစ္စဋ္ဌံ၊ပဋိစ္စကိစ္စကို၊ဖရန္တာ၊ပြီးစေကုန်သော၊ တေကုသလာဒိပစ္စယာစေဝ၊ ထိုကုသိုလ်အစရှိကုန်သော ပစ္စည်းတရားတို့သည်ရင်း၊ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား၊ အတ္ထော၊အနက်တည်း၊

တေစခေါ်သဟဇာတဘာဝအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) တေစခေါ်သဟဇာတဘာဝ ..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုရှင်းလင်းခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောပစ္စည်းတရားတို့နှင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်တကွဖြစ်ကြပါမှသာ ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေနိုင်လေသည်၊ တကွမ

ဖြစ်ခဲ့သည်ယှိသော်ပဋိစ္စကိစ္စကိုမပြီးစေနိုင်ပေ။ဤကိုရည်၍ "ဘေစခေါ သဟဇာတဘာ၀"ဟု ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယသ္မာ ပစ္စယဓမ္မာနံ ပစ္စယုပ္ပန္နေသု ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု ဥဘယေသံ တေသံ သဟဘာ ၀ေသတိ၊ နာညထာ။ တေနေဝ ကာရဏေနာဟ တေစခေါ သဟဇာတဘာ ၀ါတိ။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၁၁-၂၁)

ယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ပစ္စယဓမ္မာနံ၊ပစ္စည်းတရားတို့၏။ ပစ္စယုပ္ပန္နေသု၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၌။ ပဋိစ္စဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု၊ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြီးစေခြင်းသည်၊ ဥဘယေသံ၊နှစ်ပါးကုန်သော၊ တေသံ၊ထိုပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏၊သဟဘာ၀ေ၊တကွဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ၊ယှိလတ်သော်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ အညထာ၊တကွဖြစ်ခြင်းမယှိသတ်သော်၊နဟောတိ၊မဖြစ်၊ တေနေဝကာရဏေန၊ ထိုအကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ တေစခေါသဟဇာတဘာ၀ါတိ၊ ဟူ၍။အာစရိယော၊အဋ္ဌကထာဆရာသည်။အာဟ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

၀ါရတူတို့ကိုထပ်မံဟောကြားရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပဋိစ္စ၀ါရကို ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ၎င်းနှင့်အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောသွားအားဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲခြင်းမယှိသော သဟဇာတ၀ါရကိုထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုသို့လိုက်၍ နိရုတ္တိကောသလ္လ ဉာဏ်ရင့်သန်စေလို့သောကြောင့် သဟဇာတ၀ါရကို ထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ဝေဥဒ္ဓိနိရုတ္တိကောသလ္လံ ဇနိတံ ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၉-၂၉)

ဟိ၊အကျိုးကိုဆိုပါဦးအံ့။ဧဝံ၊ယင်းသို့၀ါရတူတို့ကိုထပ်မံဟောကြားအပ်သည်ယှိသော်။ နိရုတ္တိကောသလ္လံ၊နိရုတ္တိကောသလ္လဉာဏ်ကို၊ ပါ၊ သဒ္ဒါဖြာရာလိမ္မာခြင်းကို၊ဇနိတံ၊ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌။ ကုသလောဓမ္မောဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏အနက်ကား၊ ကုသိုလ်ဇောဝိသစေတသိက်အဖွဲ့တို့ သအမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောဝိသစေတသိက်အဖွဲ့တို့ သအမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟေတုပစ္စယာဟူသောပါဌ်ပုဒ်၏အနက်ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား တင်သောကုသိုလ်ဇောဝိသစေတသိက်အဖွဲ့တို့ သမိဿကျွမ်းထရတချဉ်ယှဉ်သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး-သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊

ပစ္စယဝါရနှင့်အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောသွားအားဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲခြင်းမရှိသောနိဿယဝါရကို ထပ်မံဟောကြားရာ၌ရင်း၊ သံသဋ္ဌဝါရနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောသွားအားဖြင့် ထူးခြားကွဲလွဲခြင်းမရှိသော သမ္ပယုတ္တဝါရကိုထပ်မံဟောကြားရာ၌ရင်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ၊

ဆဝါရအမေး။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ-သဟဇာတဝါရနှစ်ပါးတို့နှင့် ပစ္စယဝါရ-နိဿယဝါရနှစ်ပါး, သံသဋ္ဌဝါရ-သမ္ပယုတ္တဝါရနှစ်ပါးတို့ မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိစ္စဝါရ-သဟဇာတဝါရနှစ်ပါးတို့၌ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကိုသဟဇာတသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာယထာရဟဟော ကြားတော်မူသည်။

ပစ္စယဝါရ-နိဿယဝါရနှစ်ပါးတို့၌ ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့ကို နိဿယ,ပုရေဇာတသဘောအားဖြင့်ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာ ယထာရဟ ဟောကြားတော်မူသည်။

သံသဋ္ဌဝါရ- သမ္ပယုတ္တဝါရနှစ်ပါးတို့၌နာမ်တရားသက်သက်ကိုသာ သမ္ပယုတ္တသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်ပြုကာ ယထာရဟဟော ကြားတော်မူသည် ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်၊

ထိုနှစ်ပါးဘို့တွင်အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း။ ။ခန္ဓာဝါရကား တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊ တဆဲ့လေးဝါရဟူသော်ကား ဇကက လေးဝါရ၊ တိက လေးဝါရ၊ ဒုက ခြောက်ဝါရ,ဤသို့အားဖြင့် တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

ဝိဓိနှင့်အနုဝါဒ။

(မေး) ဝိဓိနှင့်အနုဝါဒတို့၏အငိုပ္ပါယ်ကို သိသာရုံရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသည့်တို့ကိုစွဲ၍ ကုသိုလ်စသည့်တို့၏ ဖြစ်ပုံ အစီအရင်ကိုဟောဖော်ညွှန်ပြသောဝါရကို‘ ဝိဓိ’’ဟုခေါ်သည်။

(မှတ်ချက်။ အရကောက်၌ ‘‘ဝိဿိ’’ ဟုမိန့်ဆိုထားသည်၊)

ကုသိုလ်စသည့်တို့ကိုပူး၍ ကုသိုလ်စသည့်တို့၏ဖြစ်ပုံကိုထပ်မံဖွင့်ဆိုဟောကြားအပ်သောဝါရကို‘‘အနုဝါဒ’’ဟုခေါ်သည်၊

ဥပ္ပန္နာဘိကြီးသာ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟူသော ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသော ကြိယာပုဒ်အရ ဥပါဒ် ဌီ-ဘင်ဟုဆိုသောခဏသုံးပါးတို့တွင် အဘယ်ခဏကိုယူရမည်နည်း၊

(ဖြေ) အဋ္ဌကထာဆရာအလို ခဏသုံးပါးလုံးကိုယူရပါသည်။

ဥပ္ပဇ္ဇတီတိဥပ္ပါဒတောယာဝနိစ္စရောဓဂမနာဥဒ္ဓံ ပဋ္ဋဘိနိဗ္ဗတ္တတီတိအတ္ထော၊ အတ္တာနံ လဘတိ ဥပ္ပါဒါဒယော တယောပိခဏေ ပါပုဏာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၃-၁၆)

ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ'ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသည့်ကား၊ဥပ္ပါဒတော၊ဥပါဒ်မှ၊ယာဝနိရောဓဂမနာ၊တင်သို့ရောက်သည့်တိုင်အောင်၊ ဥဒ္ဓံ၊အထက်၌၊ ပဋ္ဌတိနိဗ္ဗတ္တတိ ဖြစ်ထင်၏၊ဣတိ၊ဤသည်လည်း၊ အတ္ထော၊အနက်တည်း၊ အတ္တာနံ၊မိမိကို၊လဘတိ၊ရ၏၊ ဥပ္ပါဒါဒယော၊ဥပါဒ်အစရှိကုန်သော၊ တယောပိခဏေ၊သုံးပါးသောခဏတို့သို့လည်း၊ ပါပုဏာတိ၊ရောက်၏၊ ဣတိ ဤသို့၊ ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊

၂၁၁၃၃

မူလဋီကာအလိုဥပါဒ်ခဏကိုသာ အလိုရှိအပ်ပေသည်။

ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂီယေဝ ပန ဧဝံ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၅-၂၇)

ပန၊ အလျှော်ကိုဆိုပါဦးအံ့။ ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂီယေဝ၊ ဥပ္ပါဒ်ခဏနှင့်ပြည့်စုံသောတရားကိုသာလျှင်။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တော၊ ဥပနိဿယပစ္စယာဖြင့်မိန့်ဆိုအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်အပ်၏။

အနုပ္ပါဒပါဠိဖြည့်စွက်သားဘွယ်။

(မေး။) ဟိတ်ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့ကို ခန္ဓာဖွဲ့လိုက်သောအခါ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတပါးတည်းသာဖြစ်၍ "**ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ ဒွေခန္ဓာ**" ဟူ၍သာ ဟောတော်မူသင့်ပါလျက်။ အဘယ့်ကြောင့် တယောခန္ဓေပဋိစ္စ ဧကောခန္ဓော, ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာဟူသောဒေသနာကို ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခဲ့ပါသနည်း။

(ဖြေ) တယောခန္ဓေအရ ဟိတ်ခြောက်ပါး ဟေတုပစ္စည်းတရားကို မယူရ။ ပဋိသန္ဓိကို ဦးစေတတ်ကုန်သောကုသိုလ်အစရှိသောနာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့ကိုသာယူရလေသောကြောင့် တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော......စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်။

ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စဧကောခန္ဓော-သည်မဟောခြင်း။

(မေး) ဘုရားသျှင်သည် ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စဧကောခန္ဓောဟူ၍၎င်း၊ ဒွေခန္ဓာဟူ၍၎င်း၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောဟူ၍၎င်း။ အဘယ့်ကြောင့် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလတိက်၌ခန္ဓာတပါးသည် ခန္ဓာတပါးအားရင်း နှစ်ပါးအားရင်း၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည်ခန္ဓာတပါးအားရင်း။ ကျေးဇူးမပြုပေ။ ထို့ကြောင့် ဤကဲ့သို့ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယသ္မာ ပန ဧကော ခန္ဓော ဧကဿ ဒွိန္နံ ယေဝ ဝါ ဒွေ ဝါ ပန ဧကဿ ပစ္စယော န ဟောတိ၊ တသ္မာ ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓောတိ န ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၃-၂၀)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ ဧကော၊ တပါးသော၊ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာသည်၊ ဧကဿ ဝါ၊ ခန္ဓာတပါးအားသာလျှင်ရင်း၊ ဒွိန္နံ ဝါ၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့အားသာလျှင်ရင်း၊ ပန၊ အတွင်တပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ ဒွေ၊ နှစ်ပါးကုန်သောခန္ဓာတို့သည်၊ ဧကဿ ဝါ၊ ခန္ဓာတပါးအားသာလျှင်ရင်း၊ ပစ္စယော နာမ၊ ကျေးဇူးပြုသည်မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ မယ်ပေ၊ တသ္မာ၊ ထိုကြောင့်၊ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော, ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော တိ ခန္ဓော ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မမူအပ်၊

သန္တာနဘာဒသိဒ္ဓိဖြစ်ခြင်း။

ဤ၌ပဋ္ဌာန်း အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားကို ကုသလတိက်ကိုရည်၍ ဖြန့်ဆိုအပ်သော "**သန္တာနဘာဒသိဒ္ဓိစကား**" ဟုမှတ်သားရာသည်၊

မှန်ပါသည်။ ။ဝေဒနာတိက်စသည်တို့၌ ခန္ဓာတပါးကိုစွဲ၍၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည်ရင်း၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကိုစွဲ၍ ခန္ဓာတပါးသည်ရင်း ဖြစ်နိုင်လေသည်၊

> ယသ္မာ ပန ဧကော ခန္ဓော ကဿစိ အာဒိ ဣဓ ကုသလဝစနေန ဂဟိတေ
> ခန္ဓေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဝေဒနာတ္တိကာဒိသု ပန ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ ဒွိန္နံ ဒွေ ပဋိစ္စ
> ကဿစိ ဟေတုဒုကာဒီသု စ သင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသံ ပဋိစ္စ သင်္ခါရက္ခန္ဓေက
> ဒေသဿ ဥပ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ၊
> ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၅-၂၅)

ယသ္မာ ပန ဧကော ခန္ဓော ကဿစိ အာဒိ၊ ဤသို့အစရှိသောစကားကို၊ ဣဓ၊ ဤပဋိစ္စဝါရ၌၊ ကုသလဝစနေန၊ ကုသလသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေ၊ ခန္ဓာတို့ကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ ပန၊ မူလဝါကျ၊ ဆန့်ကျင်လှ၍၊ နှလုံးသွင်းထောက်ချင့်၊ အသင့်ပြအံ့၊ ဝေဒနာတ္တိကာဒီသု၊ ဝေဒနာတိက်စသည်တို့၌၊ ဧကံ ခန္ဓံ၊ ခန္ဓာတပါးကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ကဿစိ၊ ခန္ဓာတပါး၏ရင်း၊ ဒွေ၊ ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ကဿစိ၊ ခန္ဓာတပါး၏ရင်း၊ ဟေတုဒုကာဒီသု စ၊ ဟေတုဒုက်စသည်တို့၌လည်း၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓေကဒေသဿ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်၏ရင်း၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်၏၊

ဟေတုပစ္စယပွန်တရားများ။

သဟိတ်ဝိတ်ကေသဍ္တတိ, မောဟမူစွေဒ္ဓ မောဟကြွဲသောစေတွေ ပည့ာသသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်- သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည်ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဝိဓိပါဠိထုတ်နည်းနယူပဒေသ။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကိုမကြည့်ပဲ၊ မိမိဟောရွတ်ရမည့် တရားအပုံကို ကြည့်၍၊ နံပါတ်စဉ်ဖြင့်ညွှန်းပြအပ်သော အောက်ပါနယူပဒေသတို့ကို လေ့လာ၍ ဝိဓိပါဠိကိုထုတ်ရာသည်၊

(၁) မိမိဟောရွတ်ရမည့်ပစ္စည်း၏ ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ကို ဦးစွာရှာရမည်၊

(၂) ထိုပစ္စယုပ္ပန်တရားဘို့မှာ နာမက္ခန္ဓာကရား, ရုပ်တရားအားဖြင့် နှစ်မျိုးယှိလေသည်၊ ထိုတွင်အချို့ပစ္စည်း၌နာမက္ခန္ဓာသက်သက်သာပါ ယှိ၍၊ အချို့ပစ္စည်း၌နာမက္ခန္ဓာ, ရုပ်နှစ်ပါးစုံပါယှိတတ်လေရာ။ ထိုတရား တို့ကို (က) နာမက္ခန္ဓာတပုံ (ခ) ရုပ်တပုံအားဖြင့်(၂)ပုံပုံရာသည်-

(၃) ထိုနှစ်ပုံတို့တွင် (က) နာမက္ခန္ဓာကို (၁) ကုသိုလ်တပုံ၊(၂) အကုသိုလ်တပုံ (၃) အဗျာကတတပုံအားဖြင့် သုံးပုံပုံရာသည်၊

(၄) ရုပ်တရားသည်လည်း စိတ္တဇရုပ်-ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်-ဗာဟိရ ရုပ်စသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုးယှိလေရာ၊ အချို့ပစ္စည်း၌ဝိတ္တဇရုပ်သာပါ ယှိ၍၊ အချို့ပစ္စည်း၌ဝိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်နှစ်မျိုးပါယှိပြီးလျှင်၊အ ချို့ပစ္စည်း၌ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်- အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်- ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ပါယှိသည့်အပြင်၊အချို့ပစ္စည်း၌ စိတ္တဇရုပ်-ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်- ဗာဟိရ ရုပ်-အာဟာရဇရုပ်-ဥတုဇရုပ်-အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် -ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်, အားလုံးပါယှိတတ်လေသည်၊

(၅ ထိုရုပ်တရားတို့ကို စိတ္တဇရုပ်တပုံ- ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တပုံ,အစ ယှိသောအားဖြင့် တပုံစီပုံရာသည်၊ ထိုရုပ်တရားစုတို့မှာ အားလုံးအဗျာ ကတချည်းသာဖြစ်ကြလေသည်၊

ဝိဓိပါဠိထုတ်နည်း။

နာမကျွန္တာသက်သက်သာပါယှိသောပစ္စည်းမျိုး၌ ဝိဓိပါဠိထုတ်နည်းမှာ၊နာမကျွန္တာတို့ကို (၁) ကုသိုလ်ဘပုံ (၂) အကုသိုလ်တပုံ (၃) အဗျာကတတပုံ အားဖြင့် ယထာရဟသုံးပုံ ပုံပြီးလျှင်။ အကြင်ပစ္စည်း၌ ကုသိုလ်အပုံပါယှိခြင်းငှာ၊ ထိုပစ္စည်း၌ကုသလပဒပါယှိပြီဟု မှတ်ရမည်၊ ကုသလပဒပါယှိပါက ကုသလပဒါဝသာနလည်းပါယှိလေတော့သည် ထို့ကြောင့်-

(၁) ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ စသည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိထုတ်ရသည်၊

အကြင်ပစ္စည်း၌အကုသိုလ်အပုံပါယှိခြင်းငှာ၊ ထိုပစ္စည်း၌ အကုသလပဒပါယှိပြီဟု မှတ်ရမည်၊ အကုသလပဒပါယှိပါက အကုသလပဒါဝသာနလည်းပါယှိလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့်-

(၂) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ စသည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိထုတ်ရသည်၊

အကြင်ပစ္စည်း၌ ဝိပါက်ကြိယာဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတအပုံပါယှိခြင်းငှာ၊ ထိုပစ္စည်း၌အဗျာကတပဒပါယှိပြီဟုမှတ်ရမည်၊ အဗျာကတပဒပါယှိပါက အဗျာကတပဒါဝသာနလည်း ပါယှိလေတော့သည်၊ ထို့ကြောင့်-

အဗျာကတံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ-စသည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိထုတ်ရသည်၊

ယင်းသို့ နာမကျွန္တာ သက်သက်သာ ပါယှိသောပစ္စည်းမျိုး၌ ပဒသုံးချက်, ပဒါဝသာနသုံးချက်သာ ပါယှိသောကြောင့် ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝိဓိပါဠိသုံးမျိုးသာဖြစ်နိုင်လေသည်၊

နာမကျွန္တာ ဝိတ္တဇရုပ်ပါယှိသောပစ္စည်းမျိုး၌ နာမကျွန္တာအတွက် (၃) ချက်၊ ကုသိုလ်ဝိတ္တဇရုပ်အတွက် အဗျာကတပဒါဝသာနတချက်၊ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတချက်၊အကုသိုလ်ဝိတ္တဇရုပ်အတွက် အဗျာကတပဒါဝသာနတချက်။ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန တချက်တိုးလေသည်၊ ထို့ကြောင့်-

(၁) ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ။

(၂) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟေတုပစ္စယာ၊

(၃) အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ၊

(၄) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဟေတုပစ္စယာ၊

စသည်ဖြင့် ဝိဒိပါဠိ၌ထုတ်ရာသည်၊

တဖန်ကုသိုလ်,အကုသိုလ် နာမကဏ္ဍဒွိစ္စစရုပ်ပေါင်း၍ (က)ကုသလာဗျာကတပဒ (ခ) အကုသလာဗျာကတပဒ ဒွိသကပဒနှစ်ချက်တိုးရာ။ ထိုနှစ်ချက်တို့၌ အဗျာကတပဒါဝသာန တချက်စီ တိုးပြန်သောကြောင့်—

(၁) ကုသလာဗျာကတာ ဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ။

(၂) အကုသလာဗျာကတာဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊

စသည်ဖြင့် ဝိဓိပါဠိ၌ထုတ်ရာသည်၊

ဝိဂ္ဂဟစရုပ်မှတပါး အခြား ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂစရုပ်, ဗာဟိရစရုပ် စသည်တို့မှာ၊အဗျာကတပဒ,အဗျာကတပဒါဝသာနသို့ဝင်သောကြောင့်၊ သီးခြား ဝိဓိထုတ်ဘွယ်မရှိပေ။

ရုပ်တရားတို့တွင် ဝိဂ္ဂဟစရုပ်သည် "အခရာ" ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂဟစရုပ်ပါသောပစ္စည်းမျိုးတို့၌၊သင်းကဲ့သို့ ပဒ,ပဒါဝသာနတိုးမှုဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို အထူးသတိချပ်ရာသည်၊

အနုဝါဒပါဠိထုတ်နည်းနယပဒေသ။

နာမကဏ္ဍသည် (၁) ကုသိုလ်နာမကဏ္ဍ (၂) အကုသိုလ်နာမကဏ္ဍ (၃) ဝိပါက်ကြိယာအဗျာကတနာမကဏ္ဍအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိရာ၊

(၁) ကုသိုလ်နာမကဏ္ဍကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြု၍ ဟောကြားရာ၌ ကုသိုလ်နာမကဏ္ဍလေးပါးတို့တွင်၊

(က) နာမကန္ဓာတပါးကိုစွဲ၍ နာမကန္ဓာသုံးပါး၊
(ခ) နာမက္ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကိုစွဲ၍ နာမက္ခန္ဓာတပါး၊
(ဂ) နာမကန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကိုစွဲ၍ နာမကန္ဓာနှစ်ပါးဖြစ်ကြလေသော ကြောင့်—
(က) ကုသလံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်။

(၂) အကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြု၍ ဟောကြားရာ၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်ဖြစ်ပေသည်၊ "ကုသလ"ပါဠိအစား "အကုသလ"ပါဠိကိုထည့်သွင်းရခြင်းသာထူးလေသည်၊

(၃) ဝိပါက်ကြိယာ အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြုလုပ်ဟောကြားရာ၌ ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေနှစ်မျိုး ခွဲခြား ဝေဘန်ပြီးလျှင် ပဝတ္တိအခါ၌ -
(က) ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒပါဠိ ထုတ်ရလေသည်။

ပဋိသန္ဓေအခါ၌မူ ကြိယာအဗျာကတကားမဖြစ်၊ ဝိပါက်အဗျာကတတပါးတည်းသာဖြစ်သောကြောင့်—
(က) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ။
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော။
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊
(ဃ) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊
ဟုအနုဝါဒထုတ်ရလေသည်။

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာဟုဟောတော်မူခြင်း။

ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည် နာမက္ခန္ဓာအချင်းချင်းကိုသာစွဲ၍ ဖြစ်ကြရသည်မဟုတ်သေး၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုလည်းစွဲ၍

ဖြစ်ကြရလေသောကြောင့်— ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ.....ဟု အနုဝါဒပါဠိအသုံး ထုတ်ရလေသည်၊

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကိုပဒပြု၍ အဗျာကတကို ပဒါဝသာနပြုရာ၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကိုစွဲမှီ၍ စိတ္တဇရုပ် အဗျာကတသာ ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်—

(က) ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊
(ခ) အကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊

ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကိုပဒပြု၍ ကုသိုလ်အကုသိုလ်စိတ္တဇရုပ်အဗျာကတတို့ကိုရောနှောကာ ပဒါဝသာနပြုရာ၌—

(က) ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတကို ပဒ,ပဒါဝသာနပြုရာ၌၊ ဝိပါက်ကြိယာ စိတ္တဇရုပ်အဗျာကတသာဖြစ်သောကြောင့်-

(က) ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

ဟုအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတကိုပဒ,ပဒါဝသာနပြုလုပ်ဟောကြားရာ၌ ကြိယာအဗျာကတနှင့်စိတ္တဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌မဖြစ်၊ ဝိပါက်အဗျာကတနှင့် ကဋတ္တာရုပ်သာ ဖြစ်လေသောကြောင့်—

(က) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ၊
(ခ) တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောကဋတ္တာစရူပံ၊
(ဂ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အရကားပဋ္ဌာန်အားဖြင့် ကဏ္ဍားသာဘည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား· တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊ တဆဲ့လေးဝါရ ဟူသော်ကား၊ ကေကလေးဝါရ-တိကလေးဝါရ-ဒုကခြောက်ဝါရ ဤသို့အားဖြင့်တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

(ဃ) ခန္ဓေပဋ္ဌဝဏ္ဏ၊

(င) ဝဏ္ဏပဋ္ဌခန္ဓာ။

ဟူအနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ရုပ်သက်သက်၌ ရုပ်တရားတို့ကိုစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်ဝသည်တပုံစီပုံပြီးလျှင်၊ထိုရုပ်တရားတို့သည်မဟာဘုတ်,ဥပါဒါရုပ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးစီယှဉ်ကြောင်းကိုသတိချပ်၍ မဟာဘုတ်လေးပါးတို့တွင်

(၁) မဟာဘုတ်တပါးကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်သုံးပါး၊

(၂) မဟာဘုတ်သုံးပါးတို့ကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်တပါး၊

(၃) မဟာဘုတ်နှစ်ပါးတို့ကိုစွဲ၍ မဟာဘုတ်နှစ်ပါး၊

(၄) မဟာဘုတ်လေးပါးလုံးကိုစွဲ၍ ဥပါဒါရုပ်တို့ဖြစ်ကြလေသော ကြောင့်–

(၁) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ။

(၂) တယောမဟာဘူတေပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ။

(၃) ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ။

(၄) မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ- ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ ဟူစိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အတွက် ဤကဲ့သို့ အနုဝါဒပါဠိ ထုတ်ရလေသည်၊

ဗာဟိရရုပ်ဝသည်တို့၌=

ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ (လ)ဒွေမဟာဘူတာ၊မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

အာဟာရသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ(လ)ဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

ဤသို့ဝသည်ဖြင့်အနုဝါဒပါဠိထုတ်ရလေသည်၊

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒါဝသာန၌ တိုသော်လည်း၊ ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကတော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ

ဟူသည့်တည်း၊ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အနုဝါဒကို ဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ

ဟူသည့်တည်း၊

ကဏ္ဍား ပဋ္ဌာန။

(မေး၊) ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ဟိတ်,ကဏ္ဍားပုဒ်နှစ်ပါးတို့တွင်၊အဘယ်ပုဒ်အရတရားစုတို့ကို သာပဋိစ္စဝါရ၌ (ဝါ)ဆဝါရ၌ပဋ္ဌာနထား၍ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ဟိတ်,ကဏ္ဍားပုဒ်နှစ်ပါးတို့တွင် ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရဖြစ်သောတရားစုတို့ကိုသာပဋိစ္စဝါရ၌ (ဝါ)ဆဝါရ၌ ပဋ္ဌာနထား၍ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်၊ထို့ကြောင့်.....ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း......ဟုအရကောက်ဆရာတော်ဘုရားမိန့်ကြားတော်မူလေသည်၊

ခန္ဓာဝါရဆုတ်နည်းနယူပဒေသ။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ဆဝါရ၌ (က) အပိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ (ခ) အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟူသော အသုံးအနှုန်းများကို များစွာတွေ့ရှိရပေလိမ့်မည်၊ ထိုတွင်-

(က) အပိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဆိုသည်မှာ၊နာမက္ခန္ဓာတပါး-သုံးပါးနှစ်ပါးတို့ကိုဆိုလိုသည်။ (နာမက္ခန္ဓာလေးပါးပြည့်က အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်၊ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးမပြည့်လျှင်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်။)

{ဝိဓိပါဠိအနက်ပေးခြင်း}ကုသလော၊ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ခန္ဓေ၊ခန္ဓာတို့ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာန်၊ စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရုပ်၊ ရုပ်သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏၊

(မှတ်ချက်။ ။နောက်နောက်၌ ဝိဓိ, အနုဝါဒပါဠိသက်သက်ကိုသာ ထုတ်ပြမည်။ခက်ခဲသောအရာမျှကိုသာ ထုတ်နှုတ်ယောဇနာမည်ဖြစ်သည်။)

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိဟောတုပစ္စယာ......ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သောဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌၊အဗျာကတောဓမ္မော .....ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။ပဋ္ဌာနဝါကားရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကေဝိသ စေအဌတ်သ အဝိတ်, အပေါင်း နာမကျွန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ်သည်ပြုအပ်သောဝိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏၊

(ခ) အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဆိုသည်မှာ၊ နာမက္ခန္ဓာတပါး- သုံးပါး နှစ်ပါး-လေးပါးတို့ကိုဆိုလိုသည်၊

တနည်း။

(က) ဧကကလေးချက်, တိကလေးချက်,ဒုကခြောက်ချက်အားဖြင့် ပေါင်း (၁၄)ချက်တို့ကို အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာဟု ခေါ်သည်။

(ခ) ထိုအဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ(၁၄)ချက်နှင့်စတုကတချက်တို့ကို အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်၊

ခန္ဓဝါရ{၁၄}ချက်ထုတ်ရသောဌာန။

အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်သော အရာဟူသမျှတို့၌ ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ပါးထုတ်ရလေသည်၊

ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ပါးဟူသည်မှာ၊ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ၊ပေါင်း(၁၄)ဝါရဖြစ်ပါသည်၊

ဟေတုပစ္စယာ....ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ မိတ္တဇရုပ်အား တပ်သောပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကောဝိသ,စေအဋ္ဌတိံ သစိတ္တုပ္ပါဒ်တရတရ၌ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ-အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာဝါရကားနှစ်ခု နှစ်ဆဲ့ငါးဝါရ ဖြစ်သတည်း၊

ကေကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလံကော်ခန္ဓံ၊	ပဋိစ္စ၊	တယောခန္ဓာ၊
(၁) ဝေဒနာ။		သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊
(၂) သညာ၊		သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ၊
(၃) သင်္ခါရ၊		ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ၊
(၄) ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ၊

ဤသို့အားဖြင့် ကေကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ကေကလေးဝါဒဆိုရိုး။

ကုသလံကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ.....ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠိ၌၊ ကော်ခန္ဓံ အရကိုဝေဒနာယူ၍၊ တယောခန္ဓာ အရကို၊ သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်ယူ၍တဝါရ၊ (အကြွင်းနည်းမှီ၍ဆိုလေ)

တိကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

တယောခန္ဓေ၊	ပဋိစ္စ၊	ကောခန္ဓော၊
(၁) ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ၊		ဝိညာဉ်၊
(၂) သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ၊
(၃) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ၊		သညာ၊
(၄) ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ၊		သင်္ခါရ၊

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌။ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ (စစ်မြီး) ဟောဟန်ကား။

ဥဒ္ဒိ၊

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟေတုပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊
တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။
ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊

ကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စကုသလောစ (လ) ဟေတုပစ္စယာ ......ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဓိပါဠိတော် ၂ ကြောင်း၌၊ ကုသလောစ အဗျာကတောစ ဓမ္မာ .... ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောဝိသ, စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပိုင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာသည် ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဒုကခြောက်ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဒွေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	ဒွေခန္ဓာ
(၁) ဝေဒနာ,သညာ။		သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊
(၂) ဝေဒနာ,သင်္ခါရ၊		သညာ,ဝိညာဉ်။
(၃) ဝေဒနာ,ဝိညာဉ်၊		သညာ,သင်္ခါရ၊
(၄) သညာ,သင်္ခါရ၊		ဝေဒနာ,ဝိညာဉ်၊
(၅) သညာ,ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ,သင်္ခါရ၊
(၆) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊		ဝေဒနာ,သညာ၊

ဤသို့အားဖြင့် ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်လေသည်။

ခန္ဓာဝါရ{၂၂၅}ချက်ထုတ်ရသောဌာန။

အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်ရာ၌၊ ခန္ဓာဝါရ (၂၂၅)ဝါရထုတ်ရလေသည်၊ (၂၂၅) ဝါရဆိုသည်မှာ၊

(၁) ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ် ၌ (၁၅) ဝါရ၊
(၂) အာပေါ ၊ ၊

(၃) တေဇော ။ (၁၅) ဝါရ။
(၄) ဝါယော ။ ။
(၅) ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော ။ ။
(၆) အာပေါ,တေဇော,ဝါယော ။ ။
(၇) တေဇော,ဝါယော,ပထဝီ ။ ။
(၈) ဝါယော,ပထဝီ,အာပေါ ။ ။
(၉) ပထဝီ,အာပေါ ။ ။
(၁၀) ပထဝီ,တေဇော ။ ။
(၁၁) ပထဝီ,ဝါယော ။ ။
(၁၂) အာပေါ,တေဇော ။ ။
(၁၃) အာပေါ,ဝါယော ။ ။
(၁၄) တေဇော,ဝါယော ။ ။
(၁၅) ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော, ဝါယော မဟာဘုတ် စိတ္တဇရုပ်၌ (၁၅) ဝါရ။

ဤသို့အားဖြင့်(၂၂၅)ဝါရဖြစ်လေသည်။

ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌[၁၅]ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဧကကလေးဝါရ,တိကလေးဝါရ,ဒုကခြောက်ဝါရ, စတုကတဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့်(၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်။

ဧကကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ၊	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။
(၁) ဝေဒနာ။		ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သညာ။		။
(၃) သင်္ခါရ။		။
(၄) ဝိညာဉ်။		။

ဤသို့အားဖြင့် ဧကကလေးဝါရဖြစ်လေသည်။

ဟေတုပစ္စယာ .....ဟူသောဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောဝိ သ,စေအရှတိ'သ စိတ္တက္ခန္ဓာတရတချို့ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ, တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး, သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးဘို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာန်းအားဖြင့် ကဏ္ဍားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ရာ့တဆယ် ဖြစ်သတည်း၊

တိကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်
(၁) ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ၊		ပထဝီမဟာဘုတ်ပိဋ္ဌဇရုပ်။
(၂) သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်၊		။
(၃) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ၊		။
(၄) ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ၊		။

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဒုကခြောက်ဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်
(၁) ဝေဒနာ,သညာ		ပထဝီမဟာဘုတ်ပိဋ္ဌဇရုပ်
(၂) ဝေဒနာ,သင်္ခါရ		။
(၃) ဝေဒနာ,ဝိညာဉ်		။
(၄) သညာ,သင်္ခါရ		။
(၅) သညာ,ဝိညာဉ်		။
(၆) သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်		။

ဤသို့အားဖြင့်ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်လေသည်၊

စတုက္ကတဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလေခန္ဓ	ပဋိစ္စ	စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်
ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်	၊	ပထဝီမဟာဘုတ်ပိဋ္ဌဇရုပ်

ဤသို့အားဖြင့်စတုက္ကတဝါရဖြစ်လေသည်၊

အကုသလပဒ။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း။ အကုသလပဒါဝသာန-အဗျာကတပဒါဝသာန-အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန,အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ဝိဓိ။

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စ အကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ

အနုလောမ။

အကုသလံ ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကောခန္ဓော။
ဒွေခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေခန္ဓာ။

အကုသလောဓမ္မော.....ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား— အကုသိုလ် ဓမ္မသည်,စေတသိကဝိသအပိုင်အပိုင်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ် ဓမ္မသည်မောဟမူလ်ရှိမောဟကြည့်သော စေတသိကဝိသ အပိုင်အပိုင်နာ မက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

ဤသို့ဟေတုလေးဝါရ,တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ, စသော တဝါရအားဖြင့်ပဋ္ဌာနမဟာဘုတ်ပိဋကစာချုပ်၌ ခန္ဓာဝါရ(၁၅)ဝါရဖြစ်လေ သည်၊

အာပေါမဟာဘုတ်ပိဋကစာချုပ်၌(၁၅)ဝါရ,ဝသည်တို့ကိုလည်း ယင်း နည်းအတူခွဲလေ၊

ဤသို့ တသဲ့ငါးဝါရ တသဲ့ငါးကြိမ် ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ခန္ဓာဝါရကား(၂၂၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ထုတ်ရသောဌာန။

အပိုင်အပိုင် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အပိုင်အပိုင်နာမက္ခန္ဓာ ပိဋကစာချုပ် ဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ဖြစ်လေသည်။ (၂၁၀)ဆိုသည်မှာ။ ပထဝီ မဟာဘုတ်ပိဋကစာချုပ်၌တသဲ့လေးဝါရ (လ) ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော, ဝါယောမဟာဘုတ်ပိဋကစာချုပ်၌ တသဲ့လေးဝါရ။ဤသို့အားဖြင့်ခန္ဓာဝါရ (၂၁၀) ဖြစ်လေသည်၊

ဟေတုပစ္စယော ..ဟူသော ပိဋ်ပါဠိ၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တကၡန္ဓာ အားတပ်သော [အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသက္ကဝိသ စိတ္တဇကာဘဇုတဉ္စဲသို့သော လောဘမူမြစ်အဲ့၊ လောဘ,မောဟ၊ဒေါသမူမြစ်အဲ့၊ဒေါသ,မောဟ၊ မောဟမူမြစ်အဲ့။ မောဟ၊ ။ဤဟိတ်တပါး,နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ၏] ထိုနှစ်ပါး တို့တွင်အရကား၊ပဌာနအားဖြင့် ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာဝါရကား တ ဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား၊

ဥပမာ၊

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

အကုသလခန္ဓေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။

အဗျာကတောဓမ္မော.....ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏အရကား။ ပဋိစ္စဝါ ကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝိသ အဝိတ်, အ ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ် ပစ္စ ယုပ္ပန်တရား၏။

ဟေတုပစ္စယာ ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား။ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋိ ဝါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ။ [ကွင်းအတွင်းယ့်ဆိုရိုးအတိုင်းဆက်၍ဆိုလေ၊]

ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌[၁၄]ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဧကကလေးဝါရ,တိကလေးပါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့် တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဧကကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စ	တယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဥ္စရူပံ၊
(၁) ဝေဒနာ၊	သည်,သင်,ဝိ-ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၊
(၂) သညာ။	သင်,ဝိ,ဝေ ၊
(၃) သင်္ခါရ။	ဝိ,ဝေ,သည် ၊
(၄) ဝိညာဉ်	ဝေ,သည်,သင် ၊

ဤသို့အားဖြင့် ဧကကလေးဝါရဖြစ်လေသည်၊ ၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား။

ဋဋ၊

အကုသလံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဟေတုပစ္စယာ

အနုငါဒ၊

အကုသလံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ၊

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ...... ဟူသော ကဏ္ဍပုဒ်၏ အရကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သော အခါ၊ ။အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတသိက်ပိသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မောဟမူ ဖွေး၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိက်ပိသ-အပိဘ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာ ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း၊

တိကလေးဝါရဆိုသည်မှာ။

တယောခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	ဧကောခန္ဓော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။	
(၁) ဝေ,သည်,သင်		ဝိ ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။	
(၂) သည်,သင်,ဝိ		ဝေ	၊
(၃) သင်,ဝိ,ဝေ		သည်	၊
(၄) ဝိ,ဝေ,သည်		သင်	၊

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်လေသည်။

ဒုကခြောက်ဝါရဆိုသည်မှာ။

ဒွေခန္ဓေ	ပဋိစ္စ	ဒွေခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။	
(၁) ဝေ,သည်		သင်,ဝိ ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်	
(၂) ဝေ,သင်		သည်,ဝိ	၊
(၃) ဝေ,ဝိ		သည်,သင်	၊
(၄) သည်,သင်		ဝေ,သည်	၊
(၅) သည်,ဝိ		ဝေ,သင်	၊
(၆) သင်,ဝိ		ဝေ,သည်	၊

ဤသို့အားဖြင့် ဒုက(၆)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဟေတုပစ္စယာ.....ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ် အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ (ဆိုမြဲ) ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ခုတဆဲ့ဖြစ်သတည်း၊

အဗျာကတပဒ။

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝ သာနံအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား—

ပါဠိ။

အဗျာကတံခန္ဓံပဋိစ္စ အဗျာကတော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတု ပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

(က) ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ၊
တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။
ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

[မှတ်ချက်။ ။ဝတ္ထုကတဝါရမရသောကြောင့် ပထဝီမဟာဘုတ်၌ ခန္ဓာဝါရ[၁၄] ဝါရသာဖြစ်ရလေသည်]

အာပေါမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌(၁၄)ဝါရစသည်တို့ကိုလည်း နည်းမှီ၍ခွဲလေ၊

ဤသို့တဆဲ့လေးဝါရ, တဆဲ့ငါးကြိမ် ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့်။ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း၊

ယှဉ်းသို့၊

ကုသလပဒ၌ဖြစ်စေ။ အကုသလပဒ၌ ဖြစ်စေ၊ အဗျာကတပဒဖြစ်စေ၊

(က) အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ဖြစ်ပါမူ ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

(ခ) အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်ပါမူ ခန္ဓာဝါရ (၂၂၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

(ခ) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ။
တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောကဋတ္တာစရူပံ၊
ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ။

(ဂ) ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊

(ဃ) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(င) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ။ တယောမဟာဘူတေပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ။ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ။

(ဂ) အဗိတ် အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်စေ၊ ကဋတ္တာရုပ်ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပါမှု ခန္ဓာဝါရ (၂၁၀) ဖြစ်လေသည်။

အဗျာကတ သုံးပိုင်းခွဲပုံ။

အဗျာကတပဒ၌ (၁) ပဝတ္တိ (၂) ပဋိသန္ဓေ (၃) ရုပ်သက်သက် အားဖြင့် (၃)ပိုင်းရှိသည်၊ ထို(၃)ပိုင်းတို့တွင် (၁) ပဝတ္တိကိုရည်၍ (က) အနုဝါဒပါဠိကိုထုတ်ရလေသည်၊

(၂) ပဋိသန္ဓေကိုရည်၍ (ခ) (ဂ) (ဃ) အနုဝါဒပါဠိတို့ကို ထုတ်ရလေသည်၊

(၃) ရုပ်သက်သက်ကိုရည်၍ (င) အနုဝါဒကိုထုတ်ရလေသည်၊

ဝိပါကကြိယာဗျာကတ၌မှတ်ဘွယ်။

(မေး) ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံ......ဟူသော ပါဠိအရ၊ အဘယ်ဝိပါက်အဗျာကတ ကြိယာအဗျာကတတို့ကို ကောက်ယူရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလို၊ အဟိတ်နှင့် အရူပဝိပါက်ကြဉ်သောဝိပါက်အဗျာကတကြိယာအဗျာကတတို့ကိုကောက်ယူရပါသည်။

ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတန္တိ ဧတ္ထဟေတုပစ္စယာဘာဝတော အဟေတုကံရူပေ အနုပ္ပတ္တိတော အာရုပ္ပဝိပါကဉ္စ နဂဟေတဗ္ဗံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၄)

အဗျာကတံဓမ္မံ(လ)ပါဠိ၌ အဗျာကတာသည့် ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ, ရုပ်သက်သက်အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော .....ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေ အဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအင်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏၊

ဟေတုပစ္စယာ......ဟူသော ပိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှိသောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘအဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ ရ၏၊ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား၊ ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ရာ့တဆယ်ဖြစ်သတည်း၊

ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတန္တိ ဧတ္ထ၊ ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံ......ဟူသောပါဠိ၌၊ ဟေတုပစ္စယာဘာဝတော၊ ဟေတုပစ္စည်းကိုမရသောကြောင့်၊အဟေတုကဥ္စ၊အဟိတ်စိတ်အဋ္ဌာရသကိုရင်း၊ ရူပေန၊ရုပ်နှင့်၊သဒ္ဓိံ၊အတူတကွ၊ အနုပ္ပတ္တိတော၊မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာရုပ္ပဝိပါကဉ္စ၊အရူပဝိပါက်လေးခုကိုရင်း၊နဂဟေတဗ္ဗံ၊မယူအပ်၊

ဤအဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ ရုပ်နှင့်အတူ မဖြစ်သောကြောင့်၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကိုမယူအပ်ဟုဆိုပါမူ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော လောကုတ္တရာဝိပါက်ကြိယာအဗျာကတတို့ကိုလည်းမယူအပ်ပေ၊

ထိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကားသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ ... ဟူသော ဤပုဒ်လောက်သာရည်ညွှန်း၍ မိန့်ဆိုပါမူ သင့်တော်ဘွယ်ရာ ယှိပေသည်၊

ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ တယောခန္ဓာ......ဟူသောစကားကိုသာရည်ညွှန်းပါမူ သင့်တော်အံ့မထင်ပေ၊ ထို-ဝိပါကာဗျာကတံ(လ)တယောခန္ဓာ......ဟူသောပုဒ်၌၊ရုပ်နှင့်ကင်း၍လည်းဖြစ်နိုင်

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဝေဒနာ...... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါ, စေတသိက် အမိတ်အမိတ်, အမိတ်ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီး၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါ, စေတသိက် အမိတ်အမိတ်, အမိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှေ့၏။

ဟေတုပစ္စယော...... ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ (စတုဝေါကာရကိုရည်သည်) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်း။ (ပဉ္စဝေါကာရကိုရည်သည်) သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါ စိတ္တက္ခဏတခု တချိန်ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါးသုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရှေ့၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား၊ ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသော ပည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ရှေ့လေးဆယ်ဖြစ်သတည်း၊ နှစ်ရှေ့လေးဆယ်ဟူသော်ကား၊ အမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌ နှစ်ရှေ့တဆယ်၊ အမိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၌ တဆဲ့ငါးဝါရ,ဟဒယဝတ္ထု၌တဆဲ့ငါးဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့် နှစ်ရှေ့လေးဆယ်ဖြစ်သတည်း။

သော,တကွလည်းဖြစ်နိုင်သော သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာ အဗျာကတအား လုံးမရနိုင်သောအရာမယှိပေ၊

> ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံကေံခန္ဓပဋိစ္စတယောခန္ဓာတိဧတ္ထပန နကိဉ္စိရူပေနဝိနာသဟဝါဥပ္ပဇ္ဇမာနံ သဟေတုကံဝိပါကကြိယာဗျာကတံအာဂဟိတံနာမအတ္ထိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ[၁၅၆-၇]

ပန်၊အန္တသကိုဆိုဦးအံ့၊ ဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံကေံခန္ဓံပဋိစ္စ တယောခန္ဓာတိဧတ္ထ၊ တယောခန္ဓာဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခု သော၊ ရူပေန၊ ရုပ်နှင့်။ ဝိနာဝါ၊ကင်း၍ ရင်း၊သဟဝါ အတူတကွရင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်နိုင်သော၊ သဟေတုကံ၊သဟိတ်ဖြစ်သော၊ဝိပါကကြိယာ ဗျာကတံ၊ ဝိပါက်ကြိယာအဗျာကတကို၊ အဂဟိတံနာမ၊မယူအပ်သည် မည်သည်၊ နအတ္ထိ၊မယှိပေ၊

ဤအဋ္ဌကထာနှင့်ဋီကာ နှစ်ဝါဒတို့တွင် ဋီကာဝါဒသည်သာ အသင့် ယုတ္တိယှိပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော်သည်

ရှင်သက်သက်၌ အဗျာကတာဓမ္မာ .... ဟူသောကဗ္ဗားပုဒ်၏ အရကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရ,ချပ်နှစ်တို့ ရတိကြည့်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော သဟိတ်ဝိဉ္ဉာဏမဟာဘုတ် သဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေတရသတို့နှင့် ယထာရဟအတ္တဥပါဒ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော သဟိတ်ဝိဉ္ဉာဏဥပါဒါရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

လည်း။ မူလဋီကာဝါဒသို့လိုက်၍ သဟိတ်ဝိပါက်ကြဝိသ-သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ အားလုံးကိုအရကောက်ဆိုချိုးပြုတော်မူလေသတည်း။

ပဝတ္တိအဗျာကတဟုသိရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဝိပါကာဗျာကတံ ကြိယာဗျာကတံ (လ) ဝိဉ္ဉာဏသမုဋ္ဌာနဉ္စရုပံ ဟူသောမန်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ အဘယ်ကိုထောက်၍ ပဝတ္တိအဗျာကတဖြစ်ကြောင်း သိရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကြိယာဗျာကတံ, ဝိဉ္ဉာဏသမုဋ္ဌာနဉ္စရုပံ ..... ဟူသော ပါဠ်ကို ထောက်၍ ပဝတ္တိအဗျာကတဖြစ်ကြောင်းယူရပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ။အဆိုပါကြိယာအဗျာကတတို့နှင့် ဝိဉ္ဉာဏရုပ်တို့သည် ပဝတ္တိအခါသက်သက်၌သာဖြစ်ကြလေသည်၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ မဖြစ်နိုင်ကြပေ။

ထိုကြိယာဗျာကတံ ဝိဉ္ဉာဏသမုဋ္ဌာနဉ္စရုပံ .....ဟူသော ပါဠ်ကိုထောက်၍ "ဝိပါကာဗျာကတံ" ......ဟူသောပါဠ်ကိုလည်း၊ ပဝတ္တိဝိပါက်အဗျာကတဟူ၍ ပင်မှတ်ယူရလေသည်။

(တနည်း။) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံ...... ဟူသောပါဠ်ကို ထောက်၍ ဝိပါကာဗျာကတံ .....ဟူသောမန်ဟောကြားတော်မူအပ်သော်လည်း ပဝတ္တိဝိပါက်အဗျာကတဖြစ်ကြောင်းသိရပေါ်သည်။

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း၊

(မေး) ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ကဋတ္တာရုပ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ ..... ဟု သီးခြားထုတ်နှုတ်၍ ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟဒယဝတ္ထုသည် ကဋတ္တာရုပ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော်လည်း ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ .... ဟု သီးခြားထုတ်နှုတ်၍ ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ ဣဒံ ကဋတ္တာရူပဂ္ဂဟဏေန ဝတ္ထုမ္ပိ ဂဟိတေပိ ဝတ္ထုံ ပဋိစ္စ ခန္ဓာနံ ဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၈)

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ ဣဒံ၊ခန္ဓာ-ဟူသော ဤပါဌ်ကို၊ကဋတ္တာရူပဂ္ဂဟဏေန၊ ကဋတ္တာရုပ်ကိုယူသဖြင့်၊ ဝတ္ထုမ္ပိ၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို၊ ဂဟိတေပိ၊ယူအပ်သော်လည်း။ ဝတ္ထုံ၊ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို။ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ခန္ဓာနံ၊ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ၊ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ။ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊

ထိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာသရာ၏ အဖြေစကားသည်၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟူသောပါဌ်အပေါ်၌သာနှံ့၍ "ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု" ဟူသောပါဌ်အပေါ်၌မနှံ့ပေ၊ (အဗျာပိဘဒေါသမလွတ်ဟုဆိုလိုသည်)

(မေး) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ .... ဟူသောပါဌ်ကို ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် "ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု"......ဟူသောပါဌ်ကိုဘုရားလျှင်ဟောတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟု ဤမျှလောက်ကိုသာဟောကြားတော်မူအပ်သည်ဖြစ်သော်၊ ပစ္စည်းဖြစ်သောဟဒယဝတ္ထု၏ ကဋတ္တာစချုပ်......ဟူသောသာမညစကား၌ ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်မယူရဟူသောအပြစ်သည် သင့်ရောက်တွယ်ငြိပေသည်၊ ထိုအပြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းငှါ ခန္ဓေပဋိစ္စ ဝတ္ထု......ဟူ၍ ဟောတော်မူရပြန်ပါသည်၊

ဟေတုပစ္စယော......ဟူသောဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ဝိတက္ကစေတသိက်,ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓိဖြစ်သောအခါ။ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိယာဝိတက္ကပ္ပစ္စတရားတရားရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါးသုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကား ပဓာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာ ဝါရကားသုံးဆယ်ဖြစ်သတည်း၊

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ ဒုက္ခကေ ဝတ္ထုမ္ဗေ ပစ္စယဘူတဿ ဝတ္ထုဿ ကဋတ္တာရူပန္တိ
ဧတသ္မိံ သာမညဝစနေ ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန အဂဟိတတာ ပဋ္ဌာနိဝါရေတုံ
ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုန္တိ ဝုတ္တံ၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ[၁၅၆-၁၁]

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍၊ ဒုက္ခကေ၊ ဤမျှလောက်ကို၊ ဝတ္ထုမ္ဗေ၊ ဟောကြားအပ်သည်ဖြစ်သော်၊ ပစ္စယဘူတဿ၊ ပစ္စည်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထုဿ၊ ဟဒယဝတ္ထု၏။ ကဋတ္တာရူပန္တိ ဧတသ္မိံ သာမညဝစနေ၊ ကဋတ္တာရုပံ ....ဟူသောသာမညစကား၌၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန၊ ပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့်၊ အဂဟိတတာပဋ္ဌ၊ မယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း ကို၊ နိဝါရေတုံ၊ တားမြစ်ခြင်းငှါ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုန္တိ၊ ဝတ္ထုဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊

တနည်း။

ဟဒယဝတ္ထုနှင့်ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်အချင်းချင်း ပစ္စည်းအပြန်အလှန်ဖြစ်နိုင်ကြသည်ဟူသောအထူးကိုပြခြင်းငှါ၊ ကဋတ္တာ ရုပံ.....ဟူသောပါဠိဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကို ယူအပ်ပြီးသော်လည်း အသီး အခြားထုတ်၍ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု,ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာဟုဟောတော်မူရပါသည်၊

ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ ဝါ ဝတ္ထုခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယဘူတာနံ
ပစ္စယဘာဝဝိသေသဒဿနတ္ထံ အညမညာပေက္ခံ ဝစနဒွယံ ဝုတ္တံ သာမညေ
န ဂဟိတမ္ပိ ဒွိသုံ ဥဒ္ဓဋံ
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၆-၁၃]

ဝါ၊ တနည်းကား၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍၊ အညမညပစ္စယဘူတာနံ၊ အချင်းချင်းပစ္စည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထုခန္ဓာနံ၊ ဟ

ဒယဝတ္ထုပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့၏၊ ပစ္စယဘာဝ ဝိသေသ ဒဿနတ္ထံ၊ ပစ္စည်းအဖြစ်တည်းဟူသောအထူးကိုပြခြင်းငှါ၊ အညမညာ ပေက္ခ၊ အချင်းချင်းငဲ့သော၊ ဝစနဒွယံ၊ သဒ္ဒါနှစ်ခုအပေါင်းကို၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆို တော်မူအပ်၏၊ သာမညေန၊ ကဋတ္တာစရုပ်...... ဟူသော သာမညစကား ဖြင့်၊ ဂဟိတမ္ပိ၊ ယူအပ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဝိသုံ၊ အသီးအခြား၊ ဥဒ္ဓဋ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်၏၊

ခန္ဓာဝါရ{၄၈၀}ထွက်ပုံ။

ပဝတ္တိအဗျာကတသည် အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀) ထွက်လေသည်၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတသည် အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ယင်းနည်းအတူခန္ဓာဝါရ (၂၁၀)ပင်ထွက်လေသည်။

အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဟဒယဝတ္ထုဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာဝါရ (၁၅)ထွက်လေသည်။

ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာဝါရ (၁၅)ထွက်လေသည်၊

ယင်းသို့ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ၌ခန္ဓာဝါရ(၂၄၀)ဟုမိန့်ဆိုတော် မူခြင်းဖြစ်လေသည်၊

ရုပ်သက်သက်၌ခန္ဓာဝါရ (၃၀) ဆိုသည်မှာ။ စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာဝါရ (၃၀)ဟုမိန့် ဆိုခြင်းဖြစ်လေသည်၊

အားလုံးချုံလိုက်သော် ပဝတ္တိအဗျာကတ၌ ခန္ဓာဝါရ (၂၁၀) ပဋိ သန္ဓေအဗျာကတ၌ခန္ဓာဝါရ(၂၄၀)ရုပ်သက်သက်အဗျာကတ၌ ခန္ဓာဝါ ရ(၃၀)အားဖြင့် ခန္ဓာဝါရပေါင်း(၄၈၀)ဖြစ်လေသည်၊

အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၌ ခန္ဓာဝါရထုတ်ပုံ။

အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၌ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ,စတုက္ကတဝါရအားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ (၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်။ (၁၅)ဝါရဆိုသည်မှာ၊

ခန္ဓ	ပဋိစ္စ	ဝတ္ထု
(၁) ဝေဒနာ	|	ဟဒယဝတ္ထု
(၂) သညာ	|	။
(၃) သင်္ခါရ	|	။
(၄) ဝိညာဏ်	|	။
ဧကကလေးဝါရ။		
(၁) ဝေ,သည်,သင်	|	။
(၂) သည်,သင်,ဝိ	|	။
(၃) သင်,ဝိ,ဝေ	|	။
(၄) ဝိ,ဝေ,သည်	|	။
တိကလေးဝါရ။		
(၁) ဝေ,သည်	|	။
(၂) ဝေ,သင်	|	။
(၃) ဝေ,ဝိ	|	။
(၄) သည်,သင်	|	။
(၅) သည်,ဝိ	|	။
(၆) သင်,ဝိ	|	။
ဒုကခြောက်ဝါရ။		
(၁) ဝေ,သည်,သင်,ဝိ	။	။
စတုက္ကတဝါရ။		

ဤသို့အားဖြင့် (၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်။

ဟဒယဝတ္ထု၌ခန္ဓာဝါရထုတ်ပုံ။

ဟဒယဝတ္ထု၌ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ

ကုသလာဗျာကတပဒ။

အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလာဗျာကတပဒ၌ တိုဆော်လည်း။ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ။ (စင်မြဲ)

ပါဠိ၊

ကုသလဉ္စ အဗျာကတဉ္စ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကတော ဓမ္မော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

ကုသလေ ခန္ဓေ စ မဟာဘူတေ စ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ၊

အဗျာကတော ဓမ္မော...... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သော အခါ ကုသိုလ်၌ ကြောဝိသ စေ အဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနှာ မကျန္ဘမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ချ၏၊

စတုက္ကတဝါရအားဖြင့် ခန္ဓာ ၁ ါရ (၁၅) ဝါရဖြစ်လေသည်၊ (၁၅) ဝါရဆိုသည်မှာ၊

ဝတ္ထု	ပဋိစ္စ	ခန္ဓာ။
(၁) ဟဒယဝတ္ထု		ဝေဒနာ
(၂) ။		သညာ
(၃) ။		သင်္ခါရ
(၄) ။		ဝိညာဉ်

ဧကကလေးဝါရ၊

ဝတ္ထု	ပဋိစ္စ	ခန္ဓာ၊
(၁) ဟဒယဝတ္ထု		ဝေ,သည်,သင်
(၂) ။		သည်,သင်,ဝိ
(၃) ။		သင်,ဝိ,ဝေ
(၄) ။		ဝိ,ဝေ,သည်

တိကလေးဝါရ၊

ဟေတုပစ္စယော ... ဟူသောပါဠိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ မိဿကစုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောစိတ်, မိဿကဗျာကတရ တချို့ယှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသတည်း၊ ခန္ဓာဝါ ရကားနှစ်မျိုးနှစ်ဆယ့်ငါးဝါရဖြစ်သတည်း၊

(၁)	၊		ဝေ,သည်
(၂)	၊		ဝေ,သင်
(၃)	၊		ဝေ,ဝိ
(၄)	၊		သည်,သင်
(၅)	၊		သည်,ဝိ
(၆)	၊		သင်,ဝိ

ဒုကခြောက်ဝါရ။

(၁)	၊	၊	ဝေ,သည်,သင်,ဝိ။

စတုက္ကတဝါရ။

ဤသို့အားဖြင့်(၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ဧကံမဟာဘူတံ-စသည်တို့ကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ပဝတ္တိအခါ ပဋိသန္ဓေအခါတို့၌နာမက္ခန္ဓာတို့ကိုစွဲ၍ မိဿ စုပ်,ကဋတ္တာရုပ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်အကျိုးငှါ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ-အစရှိသည်တို့ကိုဟောတော် မူရပြန်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရုပ်အဗျာကတကိုစွဲ၍ ရုပ်အဗျာကတ၏ဖြစ်ပုံကို ပြတော် မူခြင်းငှါ၊ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ-အစရှိသည်ကို ဟောတော်မူရပြန်ပါ သည်။

ဧကံ မဟာဘူတန္တိ အာဒိ ရူပါဗျာကတံ ပဋိစ္စ ရူပါဗျာကတဿ ဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၁၀)

ဧကံမဟာဘူတန္တိအာဒိ၊ဤသို့အစရှိသည့်ကို၊ရူပါဗျာကတံ၊ရုပ်အဗျာကတကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ ရူပါဗျာကတဿ၊ ရုပ်အဗျာကတ၏၊ ဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ၊ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏။

မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ ...ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ(လ)ဒွေမဟာဘူတာ .... ဟု ဟောတော်မူလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်အကျိုးငှါ မဟာဘူတေပဋိစ္စ(လ)ဥပါဒါရူပံ......ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ရုပ်အဗျာကတ၌ မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲမှီ၍ မဟာဘုတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုဟောကြားတော်မူပြီး၍၊ယခုအခါ၌မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲမှီ၍ ဥပါဒါရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းငှါ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စ(လ)ဥပါဒါရူပံ...... ဟု ဟောတော်မူရပြန်ပါသည်။

ဧဝံရူပါဗျာကတမှိဘူတေပဋိစ္စဘူတာနံ ဥပ္ပတ္တိံ ဝတွာဣဒါနိဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါ
ရူပါနံဥပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံမဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိအာဒိဝုတ္တံ
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၁၂) (အနက်လွယ်၏)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ, ကဋတ္တာရူပံ, ဥပါဒါရူပံ ဟု ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲမှီ၍ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, ကဋတ္တာဥပါဒါရုပ်တို့တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြကုန်သောကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ......ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသလော၊ အဘယ်အကျိုးငှါ ဤသို့ပေါင်း၍ ဟောကြားတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲမှီ၍ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်,ကဋတ္တာဥပါဒါရုပ်တို့တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြကုန်သောကြောင့်၊ယင်းကဲ့သို့ပေါင်း၍ ဟောတော်မူခြင်းမဟုတ်ပါ၊မဟာဘုတ်တို့ကိုစွဲမှီ၍ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, ကဋတ္တာဥပါဒါရုပ်တို့ဖြစ်ပုံတူမျှကြသည်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ .... ဟုပေါင်း၍ ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(မေး) ထိုရုပ်နှစ်ပါးတို့သည်ဖြစ်ရာကာလအားဖြင့်တူကြပါသလော၊

(ဖြေ) ထိုရုပ်နှစ်ပါးတို့ဖြစ်ရာကာလအားဖြင့်မတူကြပါ။ မှန်ပါသည် စိတ္တဇရုပ်သည်ပဝတ္တိအခါ၌သာဖြစ်၍ ကမ္မဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါနှစ်ပါးစုံတို့၌ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

တတ္ထ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တေယေဝ၊ ကမ္မဇရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၄-၁၈)

တတ္ထ၊ ထိုနှစ်ပါးသောရုပ်တို့တွင်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ စိတ္တဇရုပ်သည်၊ ပဝတ္တေယေဝ၊ ပဝတ္တိအခါ၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ကမ္မဇရူပံ၊ ကမ္မဇရုပ်သည်၊ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌သော်၎င်း။ ပဝတ္တိယမ္ပိ၊ ပဝတ္တိအခါ၌သော်၎င်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊

ပိဿဒ္ဒါကိုမိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ .... ဟူသောပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ပိဿဒ္ဒါကို အဘယ့်ကြောင့်မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၌ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်မပါသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်းမှ တပါးကုန်သောသဟဇာတအစရှိသော ပစ္စည်းတို့၌မူ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကို သင်္ဂြိုဟ်အပ်လေသည်၊ ဤကိုရည်၍ ကမ္မဇရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ .... ဟု ပိဿဒ္ဒါကို မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

သဗ္ဗံ ဥပါဒါရူပံ ဇာတမေတံ ပရေသု သဟဇာတပစ္စယာဒီသု သင်္ဂဟိတန္တိ ဇာမ
မတ္တံ သန္ဓာယ ကမ္မဇရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိတိ ပိသဒ္ဒေါ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ[၁၅၆-၁၉]

သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော၊ ဥပါဒါရူပံ၊ ဥပါဒါရုပ်ကို၊ ဇာတော၊ ဤဟေတုပစ္စည်းမှ၊ ပရေသု၊ တပါးကုန်သော၊ သဟဇာတပစ္စယာဒီသု၊ သဟဇာတပစ္စည်းစသည်တို့၌၊ သင်္ဂဟိတံ၊ သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်အပ်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဇာမမတ္တံ၊ ဤအနက်ကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ကမ္မဇရူပံ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ၊ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ .... ဟူ၍၊ ပိသဒ္ဒေါ၊ ပိသဒ္ဒါကို၊ ဝုတ္တော၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်သားအပ်၏၊

ဥပါဒါရူပံပုဒ်၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ....... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဥပါဒါရူပံ.....ဟူသောပုဒ်သည် ဝိသေသနပုဒ်လော-ဝိသေယျပုဒ်လော၊

(ဖြေ) ဥပါဒါရူပံ..... ဟူသောပုဒ်သည် စိတ္တဇကမ္မဇရုပ်နှစ်ပါးအား အထူးပြုသောဝိသေသနဖြစ်ပါသည်၊

ဥပါဒါရူပန္တိတဿေဝဥဘယဿဝိသေသနံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၄-၁၉)

ဥပါဒါရူပန္တိ၊ပနံ၊ဥပါဒါရူပံ-ဟူသောပုဒ်သည်၊တဿေဝဥဘယဿ၊ ထိုစိတ္တဇ,ကမ္မဇရုပ်နှစ်ပါးအားသာလျှင်၊ဝိသေသနံ၊အထူးပြုသော ဝိသေသနပုဒ်တည်း။

အနက်ယောဇနာပုံ။

(အမေး) မဟာဋီကာဆရာတော်တို့က စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ....... ဟူသောပါဠိအနက်ယောဇနာပြပါ၊

(အဖြေ) မဟာဋီကာ၊မဟာဋီကာဆရာတော်တို့က၊ ပရိတ္တ၊ ဆွဲး၍၊ ဥပါဒါရူပံ၊ ဥပါဒါရုပ်ဖြစ်သော။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊စိတ္တဇရုပ်သည်၊ ကဋတ္တာရူပံ၊ ကမ္မဇရုပ်သည်၊ဥပ္ပတ္တိ၊ဖြစ်၍၊ ဤသို့ယောဇနာသင့်ပေသည်၊

ရုပ်အဖျာကာတင်၌ခန္ဓာဝါရထွက်ပုံ။

ရုပ်အဖျာကာတင်၌ ခန္ဓာဝါရသုံးဆယ်ဖြစ်သည်၊ (၃၀)ဆိုသည်မှာ၊ စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌(၁၅)ဝါရ၊ကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၅)ဝါရ၊ဤသို့အားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၃၀)ဖြစ်သေသည်၊

စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌(၁၅)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ,ဒုကခြောက်ဝါရ,စတုက္ကတဝါရ-အားဖြင့် (၁၅)ဝါရဖြစ်လေသည်၊

ကောကလေးဝါရုဆိုသည်မှာ။

ကော်မဟာဘုတ်	ပဋိဗ္ဗ	တယောမဟာဘုတာ၊
(၁) ပထဝီ မဟာဘုတ်		အာ,တေ,ဝါ မဟာဘုတ်
(၂) အာပေါ ၊		တေ,ဝါ,ပ ၊
(၃) တေဇော ၊		ဝါ,ပ,အာ ၊
(၄) ဝါယော ၊		ပ,အာ,တေ ၊

ဤသို့အားဖြင့် ကောကလေးဝါရုဖြစ်လေသည်၊

တိကလေးဝါရုဆိုသည်မှာ။

တယောမဟာဘုတေ	ပဋိဗ္ဗ	ကော်မဟာဘုတ်။
(၁) ပ,အာ,တေ ၊		ဝါယောမဟာဘုတ်
(၂) အာ,တေ,ဝါ ၊		ပထဝီ ၊
(၃) တေ,ဝါ,ပ ၊		အာပေါ ၊
(၄) ဝါ,ပ,အာ ၊		တေဇော ၊

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရုဖြစ်လေသည်။

ဒုကခြောက်ဝါရုဆိုသည်မှာ။

ဒွေမဟာဘုတေ	ပဋိဗ္ဗ	ဒွေမဟာဘုတာ။
(၁) ပ,အာ ၊		တေ,ဝါ ၊
(၂) ပ,တေ ၊		အာ,ဝါ ၊
(၃) ပ,ဝါ ၊		အာ,တေ ၊
(၄) အာ,တေ ၊		ပ,ဝါ ၊
(၅) အာ,ဝါ ၊		ပ,တေ ၊
(၆) တေ,ဝါ ၊		ပ,အာ ၊

ဤသို့အားဖြင့် ဒုကခြောက်ဝါရုဖြစ်လေသည်။

စတုကတဝါရုဆိုသည်မှာ။

မဟာဘုတေပဋိဗ္ဗ ပိဏ္ဍသဂ္ဂဟာနံရုပ် ကဠင်္ဂါရုပ် ဥပါဒါရုပ်၊
ပ,အာ,တေ,ဝါ ၊ ပိဏ္ဍဇ ဥပါဒါရုပ်၊

ဤသို့အားဖြင့် စတုကတဝါရုဖြစ်လေသည်၊

(ဤကိုနည်းမှီ၍ ကမ္မဇမဟာဘုတ်(၁၅)ဝါရုတို့ကိုလည်း ခွဲခြားဝေဘန်ပါလေ)

မဟာဘူတဘေဒ္ဒအရေတွက်ပုံ။

(မေး) ကုသလေခန္ဓေစ မဟာဘူတေစ ပဋိစ္စ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ...... ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ မဟာဘုတ်သည်၊ ဝိတ္တဇမဟာဘုတ်,ကမ္မဇ မဟာဘုတ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိရာ၊အဘယ်မဟာဘုတ်ကိုကောက်ယူရပါ မည်နည်း၊

(ဖြေ) ဝိတ္တဇမဟာဘုတ်ကိုသာကောက်ယူရပါသည်၊

ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစပဋိစ္စာတိဧတ္တစိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ မဟာဘူတာဂဟိတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၄-၁၉)

ကုသလာဗျာကတပဒ၌-ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရထုတ်ပုံ။

ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရရှိရာ၊ ၎င်း(၂၂၅)ဝါ ရထုတ်ပုံကို အရေကောက်ဆရာတော်ထုတ်ဆောင် ညွှန်ပြတော်မမူသော ကြောင့် စာသင်ပေသ်တို့မှာ အသိဉာဏ်ခက်ခဲဘွယ်ဖြစ်၍၊ ကုသလာဗျာ ကတပဒခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရထုတ်နည်းကိုအဖြွက်မျှပြဆိုပါအံ့၊

ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရဟူသော်ကား၊ ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌ (၁၅)ဝါရ,အာပေါမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ(လ)ပထဝီ,အာပေါ တေဇော, ဝါယော မဟာဘုတ် စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရ, ဤသို့အားဖြင့် (၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌(၁၅)ဝါရဟူသော်ကား၊ဧကကလေးဝါ ရ,တိကလေးဝါရ,ဒုကခြောက်ဝါရ,စတုက္ကတဝါရ၊ ဤသို့အားဖြင့်(၁၅) ဝါရဖြစ်သတည်း၊

ဧကကလေးဝါရဟူသော်ကား။

ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစ	ပဋိစ္စ	ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊
(၁) ဝေဒနာ,အာ,တေ,ဝါ		ပထဝီမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သညာ ။		။
(၃) သင်္ခါရ ။		။
(၄) ဝိညာဉ် ။		။

ဤသို့အားဖြင့် ဧကကလေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

အကုသလာ အဗျာကတပဒ။

ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလာဗျာကတပဒ၌ တိုသော်တည်း အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ (စဉ်မြဲ)

၉၆၊

အကုသလဉ္စ အဗျာကတဉ္စ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကတော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ။

အနုလောမ။

အကုသလေ ခန္ဓေ စ မဟာဘူတေ စ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ။

အဗျာကတော ဓမ္မော...... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား ပဝတ္တိကာလ၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ သတ္တဝီသ အပိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားချည်း။

တိကလေးဝါရဟူသောကား။

(၁) ဝေ,သည်,သင်,အာ,တေ,ဝါ		ပထဝိမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်။
(၂) သည်,သင်,ဝိ	〃	〃
(၃) သင်,ဝိ,ဝေ	〃	〃
(၄) ဝိ,ဝေ,သည်	〃	〃

ဤသို့အားဖြင့် တိကလေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

ဒုကခြောက်ဝါရဟူသောကား။

(၁) ဝေ,သည်,အာ,တေ,ဝါ		〃
(၂) ဝေ,သင်	〃	〃
(၃) ဝေ,ဝိ	〃	〃
(၄) သည်,သင်	〃	〃
(၅) သည်,ဝိ	〃	〃
(၆) သင်,ဝိ	〃	〃

ဤသို့အားဖြင့် ဒုကခြောက်ဝါရဖြစ်သတည်း၊

စတုက္ကဝါရဟူသောကား၊

(၁) ဝေ,သည်,သင်,ဝိ 〃 〃 〃

ဤသို့အားဖြင့် စတုက္ကဝါရဖြစ်သတည်း။

ဟေတုပစ္စယော......ဟူသောပါဠိတော်ပါဌ်၏အရကား စိတ္တဇရုပ်အားတပ် သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တက္ခဏတခု တခု၌ယှဉ်သောလောဘမူဖြစ်အံ့၊လောဘ,မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့၊ဒေါသ မောဟ၊မောဟမူဖြစ်အံ့၊မောဟ၊ ဤဟိတ်တပါး နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့ ၏ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တား သာတည်း၊ခန္ဓာဝါရကား(၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

[ဤကိုနည်းမှီ၍ အာဒေါမဟာဘုတ်စိတ္တဇရုပ်၌ (၁၅)ဝါရစသည်တို့ကိုလည်း အသီးအသီးခွဲခြားတော်ပါလေ။]

ရသင့်သောပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာတို့ကိုညွှန်ပြခြင်း။

(မေး) ဟေတုပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ရသင့်ရထိုက်သောပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာပေါင်းမည်မျှရှိပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုစ္ဆာဝါရ၌ ညွှန်းပြအပ်သော (၄၉)ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင် (၉)ပါးသောပုစ္ဆာတို့၏ဝိသဇ္ဇနာကိုသာ ရသင့်ရထိုက်ပါသည်၊ ကျန် (၄၀)သောပုစ္ဆာတို့မှာ အချည်းစည်းမေးအပ်သော မောဃပုစ္ဆာများ သာဖြစ်ပါသည်၊

ဧဝံ ဟေတုပစ္စယေ နဝ ပုစ္ဆာ ဝိဿဇ္ဇိတာ၊ တေ ယေဝ ဟိ ဧတ္ထ လဗ္ဘန္တိ၊ သေသာ စတ္တာလီသ မောဃပုစ္ဆာတိ န ဝိဿဇ္ဇိတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၄-၂၅]

ဧဝံ၊ဤသို့၊ဟေတုပစ္စယေ၊ဟေတုပစ္စည်း၌၊နဝပုစ္ဆာ၊ ကိုးပါးသော ပုစ္ဆာတို့ကို၊ဝိဿဇ္ဇိတာ၊ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ တေယေဝ၊ထိုကိုးပါးကုန်သော ပုစ္ဆာတို့ကိုသာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤဟေတုပစ္စည်း၌၊ လဗ္ဘန္တိ၊ရအပ်ကုန်၏၊သေသာ၊ကြွင်းကုန်သော၊စတ္တာလီသ၊ လေးဆယ် သောပုစ္ဆာတို့သည်၊ မောဃပုစ္ဆာ၊အချည်းစည်းမေးအပ်သောမောဃ ပုစ္ဆာတို့မည်ကုန်၏၊ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ တာ၊ထိုလေးဆယ်သော မောဃပုစ္ဆာတို့ကို၊ နဝိဿဇ္ဇိတာ၊ မဖြေဆိုအပ်ကုန်၊

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာရမ္မဏပစ္စည်း။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၌ တိုသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌ တိုသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ။ ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အာရမ္မဏပစ္စယာ...... ဟူသည်တည်း။ ထို့နောင်အနုဝါဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ....ဟူသည်တည်း။

ကုသလပဒ။

ကုသလောဓမ္မော...... ဟူသောကြွေးပုဒ်၏ အနက်ကား ကုသိုလ်ကြေဝိသ,စေတသိက်သအဆိတ်အဆိတ်နှာမကွဲ့နာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကြေဝိသ,စေတသိက်သအဆိတ်အဆိတ်နာကွဲ့နာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယာ...... ဟူသောပုဒ်ပါဌ်၏ အနက်ကား ကုသိုလ်ကြေဝိသအားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သောစိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနှစ်ခု, စေတသိက်သ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ် ဤအာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရား၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်။

စိတ်တရာယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာ မယူနှာလေးပါး- ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်၏။

သုံးပုံပုံနည်း။

ထိုအာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို (၁) ကုသိုလ်ကြေဝိသ စေတသိက်သတပုံ၊ (၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေတသိက်ဝိသတပုံ (၃) ဝိပါက်ကိရိယာ ဆတ္တိံသ,ကြိယာစိတ်ဝိသ,စေတသိက်သတပုံအားဖြင့် သုံးပုံပုံရသည်၊

ထို(၃)ပုံတို့ကိုကြည့်၍ (၁) ကုသလပဒ, ကုသလာပဒ၀သာန၊ (၂) အကုသလပဒ,အကုသလပဒါ၀သာန (၃) အဗျာကတပဒ,အဗျာကတပဒါ၀သာန (၃)မျိုးစီရကြောင်း သိမှတ်ရာသည်။

[တရားအပုံကိုကြည့်၍ ၀ိဒ,အနုလောမပါဠိထုတ်ပုံ, ခန္ဓာ၀ါရထုတ်ပုံတို့ကို အစုံအလင်ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ကြည့်ရှုလေ့လာတော်မူကြကုန်ရာသည်။]

ဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဆိုရိုးပြုပုံနယူပဒေသ။

အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသ...... သဗ္ဗေဓမ္မာအကျယ်ဆိုရိုးကို သဘောပေါက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရမ္မဏပစ္စယာ......ဟူသော ဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဆိုရိုး၌တစုံတရာအခက်အခဲ ယှဉ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ၊

သို့ဖြစ်ချေတမုံ့။စာသင်ငယ်တို့သိယှဉ်နားလည်လွယ်ပိမ့်သောငှါ တရားအပုံဖြင့်ရှင်းပြပေအံ့။

ကုသိုလ်စိတ်စေတသိတ်တို့ကို (က) ကာမာ၀စရကုသိုလ်-၂-ပုံ (ခ) အဘိညာဉ်ကုသိုလ် ၇-ပုံ (ဂ) ရူပါ၀စရကုသိုလ်-၃-ပုံ (ဃ) အရူပါ၀စရကုသိုလ်-၄-ပုံ (င) မဂ်ကုသိုလ်-၁-ပုံအားဖြင့် အာရုံတူရာ(၁၇)ပုံပုံရာသည်၊ ထိုတွင်-

(က) ကာမာ၀စရကုသိုလ်-၂-ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) မဟာကုသိုလ်ဥာဏ်သမ္ပယုတ်လေးခု တပုံ၊

(၂) မဟာကုသိုလ်ဥာဏ်ဝိပ္ပယုတ်လေးခု တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်-၂-ပုံဖြစ်လေသည်၊

(ခ) အဘိညာဉ်ကုသိုလ်(၇)ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ်အဘိညာဉ် တပုံ၊

(၂) ဒိဗ္ဗသောတ ၊

(၃) ဣဒ္ဓိဝိဓ ၊

(၄) စေတောပရိယ ၊

(၅) ပုဗ္ဗေနိ၀ါသာနုဿတိ ၊

(၆) ယထာကမ္မူပဂ ၊

(၇) အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ် တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်(၇)ပုံဖြစ်လေသည်၊

(ဂ) ရူပါဝစရကုသိုလ်(၃)ပုံဆိုသည်မှာ။

(၁) ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ် တပုံ၊

(၂) ဒုတိယဈာန်,တတိယဈာန်,စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ် တပုံ၊

(၃) ပဌမဈာန်ကုသိုလ် တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်(၃)ပုံဖြစ်လေသည်၊

အရူပါဝစရကုသိုလ်(၄)ပုံဆိုသည်မှာ၊

(၁) အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် တပုံ၊

(၂) ဝိညာဏဉ္စာယတန ၊

(၃) အာကိဉ္စညာယတန ၊

(၄) နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ် တပုံ။

ဤသို့အားဖြင့်(၄)ပုံဖြစ်လေသည်၊

မဂ်ကုသိုလ်တပုံဆိုသည်မှာ။

(၁) မဂ်စိတ်လေးခုတပုံဖြစ်လေသည်၊

ဤသို့အားဖြင့်(၁၇)ပုံဖြစ်လေသည်၊

အာရုံနှင့်တွဲပုံ။

အဆိုပါ(၁၇)ပုံတို့ကိုဆိုင်ရာအာရုံတို့နှင့်တွဲစပ်ပုံမှာ၊

အာရမ္မဏိက။	အာရုံ။
(၁) မဟာကုသိုလ် ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ်လေးခု၊	လောကီစိတ် စေတသိက်, စေ့စပ်ညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသပညတ်.....ဟုဆိုအပ်သောအာရုံ ခြောက်ပါး၊
(၂) မဟာကုသိုလ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်လေးခု၊	အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ် ရုပ်ဆဲ့ခုနစ်ခု,စေအဋ္ဌတိံသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်,ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက် ပါး၊

အကုသလပဒ။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ (စင်မြဲ)

ပါဠိ။

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိအာရမ္မဏပစ္စယာ။

အနက်။

အကုသလံဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊

အကုသလောဓမ္မော......ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝီသအစိတ်အစိဘ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူနွေ၌ မောဟကြဉ်သော အစိဘ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန် တရားခု၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယာ......ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသအားတင်သောလောကီစိတ်ကောသိဘ်, စေနွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိခု၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါဖြစ်သတည်း၊

---

(၃) ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ် အဘိညာဉ်၊	ရူပ,ပဋိသန္ဓိ,သဏှ,သုခုမ,ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊
(၄) ဒိဗ္ဗသောတ ၊	ရူပ,ပဋိသန္ဓိ,သဏှ,သုခုမ,ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊
(၅) ဣဒ္ဓိဝိဓ ၊	ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန် သတသဟဿစသောနိမ္မိတရုပ် ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၆) စေတောပရိယ ၊	လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သောသူတပါးတို့၏ စိတ်ရှင်ဆဲ့ခုနစ်ခု ဟုဆိုအပ်သောခန္ဓာရုံ၊

အဗျာကတပုဒ်။

အကုသလပုဒ်ကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပုဒ်ကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပုဒ်၌ တုံသော်လည်း အဗျာကတပုဒ်ဝါဒသာနအားဖြင့်တပါးသာ။ (စင်မြီး)

၆၆၊

အဗျာကတံစမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိအာရမ္မဏာပစ္စယာ၊

အနုဂါဒ။

ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ၊တယောခန္ဓေ ပဋိစ္စဧကောခန္ဓော။ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာတယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓော။ ဒွေခန္ဓေ ပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

ပါဌ်အခါအဗျာကတောဓမ္မော......ဟူသောကြိယာပုဒ်၏အရကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ, စေအဋ္ဌတိံ သအစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားဖြစ်၏။

အာရမ္မဏာပစ္စယာ ....ဟူသော ပါဠိပါဌ်၏အရကား၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသအားတင်သော စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေ‌ဒွေ ပဉ္စာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ,နိဗ္ဗာန်,ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားဖြစ်၏. အာရမ္မဏသတ္တိရှိ၏။ ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း။

(၇) ပဉ္စဝေါကာရဘုမ်ိ	ပဉ္စဝေါကာရဖြစ်သောအရဟာတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်သော စိတ်ရှစ်သဲ့ရနှစ်ခု၊ စေ,ဒွေပဉ္စာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လျှောက်၍သိသောနိဗ္ဗာန်,အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၈) ဂါထာ ကမ္မပြဂ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊	အတိတ်ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

(၉) အနာဂတံသ ။	အနာဂတ်ဖြစ်သောအရေးဟူသမျှကို,အရပ်ဟူသမျှ မှိုလ်ကြည့်သော စိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနှစ်ခု, စေဒွေ ပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ဟုဆိုအပ်သောခန္ဓာ ငါးပါး၊ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလျှောက်၍သိသော နိဗ္ဗာန်, အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟုဆို အပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၀) ရူပါဝစရပဌမဈာန် ကုသိုလ်၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အသုဘပညတ် ဆယ်ပါး, အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ် သောထွက်သက်,ဝင်သက်ပညတ်, ကာယ သတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံအစသွိသော ကာယအစုပညတ်၊ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိ တာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါ ပညတ်၊ ဤနှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၁) ရူပါဝစရ ဒုတိယ ဈာန်, တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနသ တိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်,မေတ္တာ,ကရုဏာ, မုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ် သောအတိုင်းမသိသောသတ္တဝါပညတ်၊ဤ (၁၄)ပါးသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊
(၁၂) ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနသ တိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်,ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရတပါး၏ အာ ရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါ ပညတ်၊ဤ(၁၂)ပါးသောပညတ်ဟုဆိုအပ် သောဓမ္မာရုံ၊

(၁၃)	အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်	အာကာသကြဉ်သော ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွာ၍ရသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၁၄)	ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်၊	ဤဘဝရှေးဘဝအဆွတ်ဆွတ်သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၅)	အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်၊	အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်၏ မရှိခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊
(၁၆)	နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်	ဤဘဝရှေးဘဝအဆွတ်ဆွတ်သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၁၇)	မဂ်လေးခု၊	နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

ဤသို့(၁၇)ပုံ၌ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာအာရုံတို့နှင့် တွဲဘက်ဆိုရိုးပြုကြရာသည်၊ ဆိုရိုးပြုပုံကား–

အာရမ္မဏပစ္စယော.....ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိ၏အရကား၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏ်ဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော (လ)နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားတို့၏အာရမ္မဏသတ္တိရ၏ ဟူသည်တည်း။

အကုသိုလ်၏အာရုံကိုညွှန်ပြချက်။

အကုသိုလ်စိတ်ဒွါဒသတို့သည်လောကုတ္တရာကြဉ်အလုံးစုံကို အာရုံပြုနိုင်ပေသည်၊ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်ဒွါဒသအားတပ်သော သောကီယိစိတ်စေတသိက် စေ့ဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏-ဟု ဆိုရိုးဘချက်တည်းသာပြုရလေသည်၊

ပဝတ္တိအဇ္ဈာကဘာဝဒဟိတ်ပါ၌အကျယ်ဆိုရိုး၌ တရားပုံနည်း။

ပဝတ္တိအဇ္ဈာကတ၌ တရားပုံနည်းမှာ။

(၁) စက္ခုဝိညာဉ်၊	ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊
(၂) သောတဝိညာဉ်၊	။ သဒ္ဒါရုံ၊
(၃) ဃာနဝိညာဉ်၊	။ ဂန္ဓာရုံ၊
(၄) ဇိဝှါဝိညာဉ်။	။ ရသာရုံ၊
(၅) ကာယဝိညာဉ်၊	။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊
(၆) မနောဓာတ်သုံးခု၊	။ ပဉ္စာရုံ၊
(၇) တဒါရုံဧကာဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်၊	ကာမဝစ်စိတ်စတုပညာသ,စေဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ-ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၈) မဟာကြိယာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု၊	လောကီစိတ် ဧကာသီတိ, စေဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ,ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး၊
(၉) မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခု မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊	စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်,စေဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။
(၁၀) ဒိဗ္ဗစက္ခုကြိယာအဘိညာဉ်၊	ဒူရပဋိစ္ဆန္နသဏှသုခုမပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊
(၁၁) ဒိဗ္ဗသောတ ။	။ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊
(၁၂) ဣဒ္ဓိဝိဓ ။	ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကြိယာပဉ္စမဈာန် သတ,သဟာသာစသောနိမ္မိတရုပ်ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၃) စေတောပရိယ၊	လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သော သူတပါးတို့၏ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

(၁၄) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။ ။	ပုဗ္ဗေနိဝုဿဖြစ်သောစိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ် စေနွေပညာသ,ရုပ်အဠ္ဌဝိသ·ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါ့ပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှဈော်ကြ၍သိ သောနိဗ္ဗာန်,အမည်အမျိုးစသေသပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး။
(၁၅) ယထာကမ္မုပဂ ။	အတိတ် ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၁၆) အနာဂတံသ ။	အနာဂတ်ဖြစ်သောစိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေနွေပညာသ, ရုပ်အဠ္ဌဝိသ,ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ထိုခန္ဓာငါးမှလျှောကြ၍သိသော နိဗ္ဗာန် အမည်အမျိုး-အစရှိသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊
(၁၇) ရူပါဝစရပဥ္စမဈာန်ဝိပါက်ကြိယာ။	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အသုဘပညတ်ဆယ်ပါး အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သောထွက်သက်ဝင်သက်ပညတ်, ကာယဂတာသတိ၏အာရုံဖြစ်သော ဆံအစရှိသော ကာယအစုပညတ်၊မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာ ဟူသောဗြဟ္မဝိဟာရတရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသောသတ္တဝါပညတ်၊ ဤ (၂၅) ပါးသောပညတ်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။
(၁၈) ရူပါဝစရဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက် ကြိယာ၊	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး,အာနာပါနဿတိ ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်၊ဝင်သက် ပညတ်, မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသောသတ္တဝါပညတ်၊ ဤ(၁၄) ပါးသော သတ္တဝါပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။

(၁၉) ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ဝိပါက်ကြိယာ။	ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက် ပညတ်, ဥပေက္ခာ-ဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားတပါး၏ အာရုံဖြစ်သောအတိုင်းမသိ သောသတ္တဝါပညတ်၊ ဤ (၁၂)ပါးသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၂၀) အာကာသာနဉ္စာ ယတနဝိပါက်ကြိ ကြိယာ။	အာကာသကြဉ်သော ကသိုဏ်း ကိုးပါးတို့ တွင်တပါးပါးကိုခွါ၍ရအပ်သော ကောင်း ကင်ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၂၁) ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက်။	ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာ ကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်။
(၂၂) ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာ။	ဤဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသောအာ ကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ၊ ဤဘဝရှေးဘ ဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသောအာကာ သာ နဉ္စာယတနကုသိုလ်-ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။
(၂၃) အာကိဉ္စညာယတ နဝိပါက်ကြိယာ ။	အာကာသာနဉ္စာ ယတနကုသိုလ်၏ မရှိ ခြင်းကည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ်ဟုဆို အပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၂၄) နေဝသညာ နာ သညာယတနဝိပါက်။	ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စာ ယတနကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။
(၂၅) နေဝသညာ နာ သညာယတနကြိယာ၊	ဤဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာ ကိဉ္စညာယတနကြိယာ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာ ယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။
(၂၆) ဖိုလ်လေးခု၊	နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဝမ္ဗော.....ဟူသော ဇကွာဒပုဒ်၏အရကား။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သ,စေတသိက်သ အစိတ်အစိတ်နှာကျွန်ွာ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သ, စေတသိက်သအစိတ်အပေါင်းနှာမကျွန်ွာပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

အာရမ္မဏာပစ္စယာ..... ဟူသော ပါဠိတော်၏အရကား။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သအားတင်သော ကံ,ကမ္မနိမိတ်,ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏အာရမ္မဏာသတ္တိရ၏။

ဤသို့အားဖြင့် ကာမာဝစရ(၆)ပုံ အဘိညာဉ်(၇)ပုံ ရူပါဝစရ(၃)ပုံ အရူပါဝစရ(၆)ပုံ မိလ်သပုံအားဖြင့် (၂၆)ပုံပုံပြီးသျှင် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာအာရုံတရားတို့နှင့်တွဲဘက်၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသည်။

[မှတ်ချက်။ ။ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးကုန်သော အာရုံ,အာရမ္မဏာကတရားတို့၏ အကျယ်အဆုံးအဖြတ်ကို ''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။]

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ{၆}ပုံ။

ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သကို (၁) ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ် တပုံ (၂) ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေငါးခု တပုံ (၃) အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေ တပုံ (၄) ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေတပုံ (၅) အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေတပုံ (၆) နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေတပုံအားဖြင့်(၆)ပုံခွဲရာသည်။

ကာမပဋိသန္ဓေ၏အခြေ။

(မေး) ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ (၆)ပုံတို့တွင် ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်သည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်သည် ဆန္ဒါရိကာမရဏာသန္နဇောသည့်ယူအပ်သောပစ္စုပ္ပန်,အတိတ်ဖြစ်သော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော ကာမစိတ်စေတုပညာသ, စေနွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ-ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးကိုအာရုံပြုပါသည်။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့် ကတ္တားသာဘည်း၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရဖြစ်သတည်း။ နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရ ဟူသော်ကား၊ အဖိတ်အဖိတ်နာမက္ခန္ဓာတဆဲ့လေးဝါရ၊ ဟဒယဝတ္ထုနှင့်တဆဲ့လေးဝါရ ဤသို့အားဖြင့် နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရဖြစ်သတည်း၊

အာရမ္မဏာဒိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

ချဲ့ပါဦးအံ့။ ၊ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်သည် ဆဋ္ဌဒွါရိကမရဏာသန္နဇောသည် ယူအပ်သော ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန်အတိတ်ကမ္မနိမိတ်ဟုဆိုအပ်သောပဋ္ဌာရုံ၊

မနောဒွါရဖြင့်သာယူအပ်သော အတိတ် ကံ,ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောဓမ္မာရုံ၊

မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ဧကန္တပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဂတိနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောရူပါရုံကိုအာရုံပြုပါသည်။ (ဝိဘာဝနီဋီကာ)
ထိုတရားတို့ကိုပေါင်း၍ဆိုရိုးပြုပုံမှာ-

ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတင်သော ဆဋ္ဌဒွါရိကမရဏာသန္နဇောသည်ယူအပ်သော ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန်အတိတ် ကံ, ကမ္မနိမိတ်,ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ကာမဝိတ်စတုပညာသ, စေဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး-ဟူသည်တည်း၊
ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား— ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သောမရဏာသန္နဇောသည် ဒွါရခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးဖြင့် ယူအပ်သောပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်ဖြစ်သော ကာမစိတ်စတုပညာသ, စေဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ.....ဟုဆိုရိုးပြုတော်မူသတည်း၊
[ကြိုက်နှစ်သက်ရာကိုဆိုရိုးပြုတော်မူကြပါကုန်။]

ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေအာရုံ။

(မေး) ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေငါးခုတို့သည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊
(ဖြေ) ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေငါးခုတို့သည် မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောကသိုဏ်း-အစရှိသော ပညတ်ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုပါသည်။

ဤအလို၊ ၊ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ ငါးခုအားတပ်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော ကသိုဏ်းစသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ ... ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ ငါးခုအား တပ်သောကသိုဏ်း အစသို့သောပညတ်။ ၊ဟုသာမန်ဆိုရိုးပြုတော်မူသည်။

အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေအာရုံ။

(မေး) အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သောကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောအာကာသကြဉ်သော ကသိုဏ်းကိုး ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ။အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာကာသကြဉ် သောကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွါ၍ရအပ်သော ကောင်း ကင်ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ ......ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေ၏အာရုံ။

(မေး) ဝိညာဏဉ္စာယတန ပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ် သောကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ် ဟုဆိုအပ် သောဓမ္မာရုံကိုအာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သောမနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ......ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ၊

(မေး) အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်၏ မယှဉ်ခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ်ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သော မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်၏ မယှဉ်ခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ် ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ ....ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ၊

(မေး) နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကိုအာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေသည် မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သောအတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံကိုအာရုံပြုပါသည်၊

ဤအလို၊ ၊နေဝသညာနာသညာယတန ပဋိသန္ဓေအား တပ်သော မနောဒွါရဖြင့်ယူအပ်သော ကမ္မနိမိတ်ဟုသမုတ်အပ်သော အတိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိရ၏ ဟုဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား ..... သာမန်ရော၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူသည်၊ [ကြိုက်နှစ်သက်ရာဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း]

ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ ..... ဟုဟောတော်မူခြင်း၊

(မေး) အာရမ္မဏပစ္စယပုဒ်သည် နာမက္ခန္ဓာ တရားသက်သက်သာဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟု ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်သည် နာမက္ခန္ဓာ တရားသက်သက် ဖြစ်သော်သည်း ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ သဟဇာတ သတ္တိအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုထုံ့မြဲ့၍ ဖြစ်ကြလေသောကြောင့် ဝဋ္ဋံပဝတ္တတိခန္ဓာ ..... ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

ခန္ဓပ္ပဝတ္တိဝဋ္ဋံ ... ဟုဟောတော်မမူခြင်း၊

(မေး) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဝဋ္ဋံပဝတ္တတိခန္ဓာ ..... ဟု ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူပါလျှင် ခန္ဓပ္ပဝတ္တိဝဋ္ဋံ ..... ဟူ၍လည်း ဟောတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့်ဟောတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်သည် နာမက္ခန္ဓာတရားသက်သက်ဖြစ်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သောရုပ်တရား မပါသောကြောင့် ခန္ဓပ္ပဝတ္တိဝဋ္ဋံ ..... ဟုဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

တေနေဝကာရဏေန ဝဋ္ဋံပဝတ္တတိ ခန္ဓာတိ ဝုတ္တံ ခန္ဓပ္ပဝတ္တိဝဋ္ဋန္တိ နဝုတ္တံ၊ နဟိတံ အာရမ္မဏပစ္စယေန ဥပ္ပန္နန္တိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၄-၃၀)

စ၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ တေနေဝကာရဏေန၊ ထိုအကြောင်းကြောင့်သာလျှင်။ ဝဋ္ဋံပဝတ္တတိခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူ၍။ ခန္ဓပ္ပဝတ္တိဝဋ္ဋန္တိ၊ ဝဋ္ဋံဟူ၍၊ နဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်ပေ၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ တံ၊ ထိုဟဒယဝတ္ထုသည်။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းကြောင့်၊ နဥပ္ပန္နံတိ၊ မဖြစ်၊

ဝိသဇ္ဇနာသုံးချက်။

(မေး) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း မည်မျှရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း(၃)ချက်သာရအပ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် သဇ္ဈာယဝါရ၌ အာရမ္မဏေ တီဏိ ...... ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူလေသည်၊

ယင်းနည်းအတူ နာမက္ခန္ဓာသက်သက်ကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ဟောရာဖြစ်သော အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, သမ္ပယုတ္တ, နတ္ထိ,

အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရ။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ,အကုသလာဗျာကတပဒ,အားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်သည်း ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ (စင်မြီး)

၆၆။

ကုသလံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဓိပတိပစ္စယာ။

ဆန္ဒဝါဒ။

ကုသလံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ၊ တယော ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဧကော ခန္ဓော။ ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ။

ဝိဂတပစ္စည်းတို့၌လည်း ဝိသဇ္ဇနာ(၃)ချက်စိသာရအပ်ကြောင်း သတိချင်ရာသည်။

အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်။

အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇော ငါးဆဲ့နှစ်ခုနှင့် မဏ္ဍူဇသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ဤတရားတို့သည် အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ (အရဆောင်)

(မှတ်ချက်။ ။ဆဝါရ၌ သဟဇာတာဓိပတိ, အာရမ္မဏာဓိပတိနှစ်ပါးတို့တွင် သဟဇာတာဓိပတိကိုသာ ဟောတော်မူသောကြောင့် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ကိုသာ ဆဝါရဆိုရိုးအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြရခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုဆဝါရသဟဇာတာဓိပတ်ပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးမှာပစ္စယနိဒ္ဒေသ,ပဉှာဝါရသဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးကိုချုံး၍ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ညွှန်ပြတော်မူသောဆိုရိုးဖြစ်လေသည်။ နောက်နောက်ပစ္စည်းတို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ။)

ကုသလပဒ။

ကုသလောဝ မ္မော......ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊အမိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြောန်ရသောမဟာဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု,စေ-အဋ္ဌတိံသ အမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိ ၎ရားကိုယ်ကြဉ်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြောန်ရသောမဟာဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု,စေ-အဋ္ဌတိံသ အမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာပဋ္ဌယုပ္ပန်တရားရှ၏။

ပဒ,ပဒါဝသာနုထုတ်ပုံ။

ဤအဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရ၌ နာမက္ခန္ဓာနှင့်စိတ္တဇရုပ်တို့ကိုရော၍ ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ဟောကြားအပ်သောကြောင့် ပဒ-ငါးချက်, ပဒါဝသာနုကိုးချက်ထွက်ကြောင်းသိမှတ်ကြရာသည်၊

ပဒ,ပဒါဝသာနုသွဲးမှုံမှား။

(က) ကုသလပဒ၌- (၁) ကုသလပဒါဝသာနု (၂) အဗျာကတပဒါဝသာနု (၃) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနု(၃)ချက်၊

(ခ) အကုသလပဒ၌(၁)အကုသလပဒါဝသာနု (၂)အဗျာကတပဒါဝသာနု(၃)အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနု(၃)ချက်၊

(ဂ) အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနု(၁)ချက်၊

(ဃ) ကုသလာဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနု(၁)ချက်၊

(င) အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနု(၁)ချက်၊

ဤသို့အားဖြင့် ပဒ(၅)ချက် ပဒါဝသာနု(၉)ချက်ဖြစ်လေသည်၊

အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ ကြောန်ရသောဟုမိန့်ဆိုခြင်း၊

(မေး) ကုသလောဓမ္မော.....ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်အရကောက်ဆိုရိုး၌ "အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ" "ကြောန်ရသော"ဟု အဘယ့်ကြောင့် ဝိသေသန-မ-၍ မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်ကြောဝိသတ္တိတွင်....... မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုသည် အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသည့်အခါရှိ၍, မရသည့်အခါရှိ၍၊ အနေကန်ဖြစ်သောကြောင့်.... အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသည့်အရိုက်၌သာ အဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်

အဓိပတိပစ္စယော......ဟူသော ပါဠိတော်ပါဌ်၏ အရကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသ၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော ကုသိုလ် ဝိသအောက်မှိုလ်သုံးခု နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊ မဂ်လေးခုအားတင်သောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, ကြွင်းသောမဟာကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခု စေအင်္ဂတ်သ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါး, လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏။) ထိုတွင်(လ)ခန္ဓာဝါရကား (၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း၊
(ငါမိအနုဝါဒထုတ်နည်းနယူပဒေသ၌ ညွှန်းပြအပ်သည့်အတိုင်း ကုသလပဒ-အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန-စသည်တို့ကိုလည်း ငါမိ, အနုဝါဒ ပါဠိထုတ်တော်မူကြရာသည်၊ ဂန္ထဂရုအတိဘယကြောင့် ချုံးအပ်လေပြီ။)

လေသည်၊ ထို့ကြောင့်...... အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ...... မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု ......ဟုမိန့်ဆိုရိုးပြုရပါသည်၊

မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခုတို့မှာ အဓိပတိပစ္စည်းကိုကြွင်းရသောကြောင့်......ကြွင်းရသော မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု ......ဟု မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်၊

ယင်းနည်းအတူ......လောဘမူ, ဒေါသမူနှင့် မဟာကြိယာဇောတို့၌လည်း......အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ......ဟု ဝိသေသန-မ-ရသည့် အဖြစ်ကိုရင်း......မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာ ဖိုလ်လေးခုတို့၌လည်း "ကြွင်းရသော" ဟုဝိသေသန-မ-ရသည့်အဖြစ်ကိုရင်း သတိချပ်တော်မူကြရသည်၊

မှန်ပါသည်။ ။ကာမသာဝိပတ်ဇော (၂၆) ခုတို့သည် အမြဲပတိပစ္စည်းအနေကန်ဖြစ်၍ အပ္ပနာဇောဆဝ္ဓိသတို့မှာ အဓိပတိပစ္စည်းကြွင်းဖြစ်လေသည်၊

ကုသလေနအဗျာကတံ.....၌ အဗျာကတော ဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဋိစ္စဝါကာရတုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြေနံ့ရသောမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု၊ မဂ်လေးခု စေ အဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋိစ္စဝါကာရတုံ၌ (ကွင်းအတွင်းယှိဆိုရိုးကိုသဟဇာတာဓိပတ်သတ္တိရ၏ ...... တိုင်အောင် ဆက်၍ဆိုလေ။)
ခန္ဓာဝါရကား (၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း။

ကုသလေနကုသလာအဗျာကတံ.....၌ကုသလောစအဗျာကတောစ ဓမ္မာ.....ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဋိစ္စဝါကာရတုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု,ကြေနံ့ရသော မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု မဂ်လေးခုစေအဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ) မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, ကြေနံ့ရသောမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား။ (အာရမ္မဏာဓိပတိ,သဟဇာတာဓိပတိကောက်မြဲ)
ခန္ဓာဝါရကား(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း။

ဟိတ်ပါဠိအရအာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိရသင့်မရသင့်။

ပဌာန်းအခုကောက်ဆရာတော်ဘုရားကား။ အဓိပတိပစ္စယာ.....ဟူသောဟိတ်ပါဠိအရ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိကိုလည်း ထည့်သွင်းအခုကောက်ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသည်၊

ပဋိစ္စဝါရ၌ အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရဝယ် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ကိုသာဟောသောကြောင့် ဟိတ်ပါဠိအရ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိကို ထည့်သွင်းဆိုရိုးပြုထားသည်ကိုအချို့ပညာဝန်တို့ကန့်ကွက်တော်မမူကြပေ၊

ဆဝါရ၌ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား ပဌာနမဟုတ်ပေ၊ ရသင့်သောပစ္စယသတ္တိတို့ကိုအပြည့်အစုံ အခုကောက်သင့်သည်ဟု သဘောရတော်မူ၍

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ......၌ အကုသလောဓမ္မော......ကား၊အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက်၊ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိ တရားကိုယ်ကြဉ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ) လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ်ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် အဓိပတိအဓိပတိ နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဇာဏ္ဍဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ရုပ်အဋ္ဌာရသ၊ ဒေါသမူနှစ်ခု,မောဟမူနှစ်ခု ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သော လောကီဝိပါက်ခုနစ်ဆဲ့ခြောက်ခု,ဒေါသ,ဇာဿ,မစ္ဆရိယ,ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေ လေးဆဲ့ခုနစ်ခု၊ ဤအာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏အာရမ္မဏသတ္တိ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော (အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်ခု,ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သောစေတသိက်တွက်ကြလာတခုတခု၌ယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏။) ခန္ဓာဝါရကား တဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

အကုသလေနအဗျာကတော်၌ အဗျာကတောဓမ္မော.....ကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်ခု ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် အဓိပတိအပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်အရကား။ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ၊ (သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဆိုမြဲ)

ပဋ္ဌာန်းအခရကောက်ဆရာတော်ထည့်သွင်းအရကောက်တော်မူဟန်လက္ခဏာယှဉ်ပေသည်။

အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဆိုရိုးတရားပုံနည်း။

အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဆိုရိုး၌တရားပုံနည်းမှာ— ကုသလပဒ၌ (က) မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု တပုံ (ခ) မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု တပုံ (ဂ) မဂ်လေးခု တပုံအားဖြင့် သုံးပုံပုံရာသည်၊

အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ...... ၌ အကုသလောစအဗျာက တောစဓမ္မာ..... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပစ္စယပါကာရတို့၌ အဓိပတိ ပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု,ဒေါသမူနှစ်ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ် သောစေဆဗ္ဗီသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော၊ အဓိပတိတ ရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ် သောစေဆဗ္ဗီသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သာ ဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊ [ပါဌ်ပါဠိကောက်မြီး] ခန္ဓာဝါရ ကား(၂၁၀)ဖြစ်သတည်း။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော..... ကား။အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိယာရှစ်ခု, ကျေန်ခုသော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု,ဖိုလ်လေးခု,စေအဋ္ဌတိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော မဟာကြိယာရှစ်ခု, ကျေန်ခုသောမဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ် အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏၊

ထိုတွင် (က) မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည် လောကီ ကုသိုလ်သတ္တရသကိုသာ အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊

(ခ)မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည်အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝီသ,အောက်ဖိုလ်သုံးခု,နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်။

(ဂ) မဂ်လေးခုသည်နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊

[မှတ်ချက်။ ။အရမ္မဏာဓိပတ်ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် တွဲးပုံအကျယ်ကို ''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာ ဝနီပဌမတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။]

အကုသလပဒ၌ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုတပုံသာခုသည်၊ အဆိုပါလော ဘမူစိတ်ရှစ်ခုသည် အတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဇာ္ဈတ္တဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ရုပ် အ ဋ္ဌာရသ၊ဒေါသမူ,မောဟမူ,ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သောလော ကီစိတ်ခုနှစ်ဆဲ့ခြောက်ခု၊ဒေါသ,ဣဿာ,မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ,ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေ လေးဆဲ့ခုနှစ်ခုတို့ကိုအလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား- အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကြိယာ ဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်။ ဖိုလ်လေးခုအားဘပ်သော နိဗ္ဗာန် ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ၊

သမ္ပယုတ္တကန္ဓာအားရင်း သမ္ပယုတ္တကန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိယာရှစ်ခု၊ ၄ ကန် ရသောမဟာကုသိုလ်ကြိယာကိုးခု၊ ဖိုလ်လေးခု၊ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တက္ခဏတခု တခု၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ် သုံးပါး၊ လေးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား (၂၁၀) ဖြစ်သတည်း၊

အဗျာကတပဒ၌(က)မဟာကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခုတပုံ (ခ) ဖိုလ်လေးခုတပုံအားဖြင့် နှစ်ပုံ ပုံရသည်။ ထိုတွင်-

(က) မဟာကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည် အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊

(ခ) ဖိုလ်လေးခုသည် နိဗ္ဗာန်ကိုအလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်၊ ဤသို့ တရားပုံနည်းနှင့် ဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ခွဲခြားဝေဘန်သိယှိထား ပါက၊ အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဆိုရိုးကို လွယ်လင့်တကူဆိုရိုးပြုနိုင်ပေရာ သည်၊

ဝိပါကာဗျာကတံ-အရေသွင်းပြခြင်း။

(မေး) အဓိပတိပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ အဗျာကတေနအဗျာကတံ...... ၌ ဝိပါကာဗျာကတံ...... ဟူသောပါဌ်အရ၊ အဘယ်ဝိပါက်ကိုယူရမည်နည်း။

(ဖြေ) လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုသာယူရပါမည်။

> အဓိပတိပစ္စယေ ဝိပါကာဗျာကတန္တိ လောကုတ္တရဝိပါကမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ
>
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၅-၂)

အဓိပတိပစ္စယေ၊ အဓိပတိပစ္စည်း၌၊ လောကုတ္တရဝိပါကမေဝ၊ လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုသာလျှင်၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ဝိပါကာဗျာကတန္တိ၊ ဝိပါကာဗျာကတံ...... ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

ရုပ်သက်သက်၌အဗျာကတောဝဗွော..... ကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိကိုရသောအခါ သာဓိပတိကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်နှင့်တကွသော သာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ သာဓိပတိကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဝိပါက်,ကြိယာ၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိရှ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၁၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

(မေး) အဘယ်လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုရည်၍ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ လောကုတ္တရာဝိပါက်လေးပါးလုံးကိုရည်၍ မိန့်ဆိုတော်မူပါသလော၊

(ဖြေ) အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသောလောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုရည်၍ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသည်၊

အဓိပတိပစ္စည်းကိုပဋိသန္ဓေအခါ၌ရသင့်မရသင့်၊

(မေး) အဓိပတိပစ္စည်းကိုပဋိသန္ဓေအခါ၌ ရသင့်, မရသင့်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ဝိပါကာဗျာကတံ......အခု လောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုသာ ယူအပ်လေရကား၊ အဆိုပါလောကုတ္တရာဝိပါက်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ မဖြစ် ပဝတ္တိအခါသက်သက်၌ဖြစ်သောကြောင့် အဓိပတိပစ္စည်းကို ပဋိသန္ဓေအခါ၌မရအပ်ပါ၊

တေနေဝဧတ္ထပဋိသန္ဓိက္ခဏောတိနဂဟိတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၅-၂]

တေနေဝ၊ ထိုလောကုတ္တရာဝိပါက်ကိုရည်၍..... မိန့်ဆိုဟောကြားတော်မူအပ်လေသောကြောင့်သာလျှင်၊ဧတ္ထ၊ ဤအဓိပတိပစ္စည်း၌(ဝါ)အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟူသောပုဒ်၌၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေတိ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ..... ဟူ၍ ၊နဂဟိတံ၊မယူအပ်ပေ၊

ကုသလာဗျာကတပဒ။

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌အဗျာကတောဓမ္မော......ကား ပဋ္ဌာနပါဠိတော်ကြီး၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ကြွင်းသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု၊ မဂ်လေးခု စေတနာ၁၇ အစိတ်အပေါင်းနှင့်ယှဉ်သော မဟာဝိပါက်ဝိပါက်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သာဓိပတိဝိညာဉ်ဖြစ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့။ (ပါဠိတော်ဝါကျအရကို ကုသလေနအဗျာကတံ.... နှင့် အတူဆို) ခန္ဓာဝါရကား(၂၂၅)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

အကုသလာဗျာကတပဒ။

အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကား၊ပဋ္ဌာနပါဠိတော်ကြီး၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု၊ ဒေါသမူနှစ်ခု၊ဝိစိကိစ္ဆာကြည့်သော စေတသိကသ အစိတ်အပေါင်းနှင့်ယှဉ်သော မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သာဓိပတိဝိညာဉ်ဖြစ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၊ (ပါဠိတော်ဝါကျအရကို အကုသလေနအဗျာကတံ..... နှင့် အတူဆိုလေ၊)

အဓိပတိပြီး၏။

ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရအဓိပတိပစ္စည်း၌ ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာပေါင်း မည်မျှရှိပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိစ္စဝါရအဓိပတိပစ္စည်း၌ ရသင့်သောဝိဿဇ္ဇနာပေါင်း (၉) ပါးရှိပါသည်၊

ဝိဿဇ္ဇနာ(၉)ပါးရသောပစ္စည်းများ။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ၌ ဝိဿဇ္ဇနာ(၉)ချက်ရသောပစ္စည်းများကို သရုပ်ထုတ်၍ရေတွက်ပြပါ၊

(ဖြေ) (၁)ဟေတု(၂)အဓိပတိ(၃)သဟဇာတ(၄)နိဿယ (၅)ကမ္မ (၆)အာဟာရ(၇)ဣန္ဒြိယ (၈)ဈာန (၉)မဂ္ဂ (၁၀)ဝိပ္ပယုတ္တ (၁၁)အတ္ထိ (၁၂)အဝိဂတအားဖြင့်(၁၂)ပစ္စည်းရှိပါသည်၊

(က) ပဋိစ္စမှာ၊ ကိုးသင်္ချာ၊ ထွက်ပါဠိဒေသ၊

(ခ) ဟေ,ဓိ,သ.နိ၊ ကံ,အာ,ဣ၊ မှတ်သိ,ဈာ,မဂ္ဂ၊

(ဂ) ဝိပ်,အ-နှာ်ဖြာ၊ ဥဒ္ဒေသာ၊ သင်္ချာနောဟုပြ၊

အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အနန္တရပစ္စည်းကုသလသဘဉ။

အနန္တရနိဒ္ဒေ- ကုသလာနံ ကုသလာနံ......၌ ကုသလော ဓမ္မော ....ဟူသောကပ္ပါးပုဒ်၏ အရကား။ (အာရမ္မဏအတိုင်းဆို)

အနန္တရပစ္စယော......ဟူသော ပဒိပါဠိ၏ အရကား၊ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝီထိအားတင်သော ဂုဏ်ရှေ့ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အဆုံးဇောကြဉ်သော ရှေးရှေးသောလောကီကုသိုလ်သတ္တရသပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏။

ဘာနည်းကား။

မဟာကုသိုလ်ပဌမဇောအားတင်သော ဂုဏ်ရှေ့ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒုတိယဇောအားတင်သောပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတင်သောဆဋ္ဌဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, မဂ်သောမနဿသဟဂုတ်တဆဲ့ခြောက်ခုအားတင်သော ဂေါတြဘု, ဝေါဒါနိုင်ရှုတင်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇွေး၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, မဂ်ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်လေးခုအားတင်သော ဂေါတြဘု, ဝေါဒါနိုင်ရှုတင်သောမဟာကုသိုလ်တတိယဇွေး၊ သမာပတ္တိဝီထိ၌ နောက်နောက်သောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အားတင်သော ရှေးရှေးသောဇောတူမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

အနန္တရပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောစိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ့်စေတသိက်နှစ်ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အနန္တရပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုပုံ။

ကုသလာနံကုသလာနံ.....၌ ကုသလော ဓမ္မော......ဟူသော ကပ္ပါးပုဒ်အရကို အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုရန်အရကောက်သရာတော်ညွှန်ကြားတော်မူရာ အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုပုံမှာ-

ကုသလော ဓမ္မော ......ဟူသောပုဒ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ စေ အဋ္ဌတိံသအစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောကုသိုလ်ဇောဝီထိ စေ အဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ.......၌ အကုသလောဓမ္မော...... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ (အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်)

အနန္တရပစ္စယာဟိတ်ပါ၌၏အရကား၊အကုသိုလ်ဒွါဒသပဌမဇောအား တပ်သောဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ဒုတိယဇောအားတပ်သောပဌမဇော (လ)သတ္တမဇောအားတပ်သော ဆဋ္ဌဇောပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏၊ခန္ဓာဝါရကား(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါ(အဗျာကတောဒကောက်မြဲ) အနန္တရပစ္စယာ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ နောက်နောက်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ကုသိုလ်ဧကဝီသ အဆုံးဇော၊ရဟန္တာတို့ရတိကြဲ၌သော ရှေးရှေးသောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏၊

အာရမ္မဏအတိုင်းဆိုသောပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလေနကုသလံ...... ၌ ကုသလောဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်အရ၊ အာရမ္မဏအတိုင်း ဆိုရသောပစ္စည်းများကား အဘယ်နည်း၊

(ဖြေ) အနန္တရ,သမနန္တရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဥပနိဿယ,အာဟာရ,ဣန္ဒြိယ,ဈာန,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,နတ္ထိ,ဝိဂတ, အဝိဂတအားဖြင့်(၁၅)ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူအကုသလေနအကုသလံ .... ၌ကဏ္ဍားပုဒ်အရလည်း အလုံးစုံ အာရမ္မဏပစ္စည်းအတိုင်းဆိုရိုးပြုရလေသည်၊

ထို့ကြောင့်- ထို(၁၅)ပစ္စည်းတို့၏ ကုသလောဓမ္မော အကုသလောဓမ္မော.......ကဏ္ဍားပုဒ်အရကိုအာရမ္မဏပစ္စည်းအတိုင်းဆိုရိုးပြုရလေသော ကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကဏ္ဍားပါဌ်ဆိုရိုးကို ပြဆိုခြင်းမပြုပဲ၊အရ ကောက်ထုံးခြားသောဟိတ်ပါဌ်၏ အရကိုသာထုတ်ဆောင်ပေါ်ပြမည် ဖြစ်ပေသတည်း၊

တနည်းကား။

ပဌမဘဝင်နာမက္ခန္ဓာအားတင်သောပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ ဒုတိယအာစသည်သောနောက်နောက်သောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဌမအာစသည်သောရှေးရှေးသောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ၊

အာဝဇ္ဇန်းဒွေးအားတင်သောပစ္စဝေက္ခဏဇောဘဝင်ပြန်ခြင်းဆဲ ငါးခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအားတပ်သောအနုလောမဝင်ပဋိသန္ဓေဒသလးခု၊ (ပစ္စဝိညာဉ်အားတပ်သောပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအားတပ်သောပဉ္စဝိညာဉ်၊သန္တီရဏာအားတပ်သောသမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ ဝုဋ္ဌောအားတပ်သောသန္တီရဏာ၊ ပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ဒုတိယဇုဋ္ဌောအားတပ်သောပဌမဇုဋ္ဌော၊ တတိယဇုဋ္ဌောအားတပ်သောဒုတိယဇုဋ္ဌော၊

အတိမဟန္တာရုံ,မဟန္တာရုံ,ဝိဘူတာရုံ,အဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့) ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာပဌမဇောအားတင်သောဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒုတိယဇောအားတပ်သောပဌမဇော(လ) သတ္တမဇောအားတပ်သောဆဋ္ဌဇော၊

လောဘမူ ဒေါသမူ မောဟမူ အကုသိုလ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံ၌ကာဒသ၊မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ဘဝင်ကျနိုသအားတပ်သောလောဘမူ, ဒေါသမူ,မောဟမူအကုသိုလ်အဆုံးဇော၊

ဒေါသမူဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ခုမကျသည်ဖြစ်အံ့၊ကာမဥပေက္ခာသဝင်ခြောက်ခုအားတပ်သောဒေါသမူအဆုံးဇော။

ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ သောမနဿတဒါရုံငါးခု,မကျသည်ဖြစ်အံ့။ ပစ္စဝေက္ခဏတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု အားတင်သောဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော။

မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်ဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ သောမနဿတဒါရုံငါးခု,မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တိဟိတ်ဘဝင်တေရသအားတင်သောမဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်အဆုံးဇော။

ဆိုရိုးကျန်ခြင်း။

ပဋိစ္စဝါဒ-အနန္တရဝိဘင်-အဗျာကတေနအဗျာကတံ-ဟိတ်ပါဌ်ဆိုရိုး၌ ကွင်းအတွင်းယှိ စာသားများကျန်နေရာ ထည့်သွင်း ဆိုရိုးပြုသင့်ပေသည်၊

မဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်အောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့။ ဥပေက္ခာသဒါရုံခြောက်ရ,မကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တိဟိတ်ဘဝင်တေရသအား တပ်သောမဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်အဆုံးဇော၊

ဒုတိယတဒါရုံအားတပ်သော ပဌမတဒါရုံ၊ ကာမဘဝင်တဆယ်အား တပ်သောဒုတိယတဒါရုံ၊

အောက်ဖိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်တဆဲ့နှစ်ခုအားတပ်သောအနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမနွေ။ အောက်ဖိုလ်ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်သုံးခုအားတပ်သော အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ် တတိယနွေ၊

မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, အရဟတ္တဖိုလ်သော မနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘုအနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာပဌမနွေ၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, အရဟတ္တဖိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်တခုအားတပ်သောဂေါတြဘု, အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကြိယာတတိယနွေ၊

သမာပဇ္ဇနဝီထိ၌၊ နောက်နောက်သော မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာအားတပ်သောရှေးရှေးသောဇောတူမဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာ၊

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်အားတပ်သောအာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော။

အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုနည်းမှီဆိုရိုးပြခြင်း။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော "အနန္တရပစ္စယာ"ဟိတ်ပါဠိ၏,အရ၏,ဆိုရိုးမှာ အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသ ကဏ္ဍားပါဠိဆိုရိုးကို ကြေပြွန်ပါက တစုံတရာအခက်အခဲမယှိပေ။

အလှူးမှာ– အနန္တရပစ္စယာဟိတ်ပါဠိ၏,ဆိုရိုး၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ် အဗျာကတအနန္တရသတ္တိဘိုကိုယထာရဟပေါင်း၍, ဆိုရိုးပြုထားသည်ကို အလှူးသတိချပ်ရာသည်၊

ပစ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်အားတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင် အာကိဉ္စညာယတနဘဝင်အားတပ်သော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

တိဟိတ်ဘဝင်တဆဲ့သုံး,နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်,အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်ကြိယာအဆုံးဇော၊

သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်(လ)အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သောအရဟတ္တမဂ်၊

တိဟိတ်ဘဝင်တဆဲ့သုံးအားတပ်သောဖိုလ်လေးခုအဆုံးဇော။

မနောဒွါရအခါ၊ တဒါရုံနောင်ဝုတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ကာမဝုတ် တဆယ်အားတပ်သောဒုတိယတဒါရုံ။

ဇောနောင်ဝုတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဝုတ်စိတ်ကျေနပ်သအားတပ်သော ပဉ္စမဇော၊ဘဝင်နောင်ဝုတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဝုတ်ကျေနပ်သအားတပ်သော ဘဝင်ကျေနပ်သပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား တဆယ့်လေးဝါရဖြစ်သတည်း၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဝဓွေ ....ကား (အာရမ္မဏအတိုင်း ဝိဘင်းအရကောက်တွ၏။)

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနပ်သအားတပ်သောဝုတ်ကျေနပ်သ ပစ္စည်းတရားတို့၏အနန္တရသတ္တိရ၏။

(တနည်းကား)

ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သောဒွိဟိတ်,အဟိတ်ဝုတ်၊ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သအားတပ်သော ကာမတိဟိတ်ဝုတ်လေးခု၊

ရသင့်သောဝိသဇ္ဇနာ။

(မေး) အနန္တရပစ္စည်း၌ ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း မည်မျှရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အနန္တရပစ္စည်း၌ အာရမ္မဏပစ္စည်းကဲ့သို့ပင် ဝိသဇ္ဇနာပေါင်း (၃)ပါးရအပ်ပါသည်။

သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါသအားတပ်သောရူပါဝစရဗုဒ်ဂါ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ အရူပ ပဋိသန္ဓေလေးခုအားတပ်သော အာကာသာနဥ္စာယတနစုတိ။

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ ဝိညာ,အာကိ,နေဝသညာနာသညာ ယတနပဋိသန္ဓေအားတပ်သောဝိညာဏဥ္စာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊အာကိ,နေဝသညာနာသညာ ယာတန ပဋိသန္ဓေအားတပ်သော အာကိဥ္စညာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု,နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေ အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနစုတိ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိခု၏၊ ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ဆဲ့ကိုးဝါရ၊ ၊အနန္တရပြီး၏၊ သမနန္တရသည် အနန္တရနှင့်တူ၏၊

မှန်ပါသည်၊ အနန္တရပစ္စည်း၌ ရုပ်ကိုလုံးဝမရ။ နာမ်သက်သက်သာ ဖြစ်ပေသည်၊ထို့ကြောင့်ဝိသဇ္ဇနာ(၃)ပါးသာရအပ်ပါသည်၊

အနန္တရ သမနန္တရေသုပိရူပံ နုလဗ္ဘတိတိ အာရမ္မဏပစ္စယေဒိယတိသောဝ ပုစ္ဆာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၄)

အနန္တရသမနန္တရေသုပိ၊အနန္တရ,သမနန္တရပစ္စည်းတို့၌လည်း။ ရူပံ၊ ရုပ်ကို၊နုလဗ္ဘတိ၊မရအပ်၊ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ အာရမ္မဏပစ္စယေဝိယ၊အာရမ္မဏပစ္စည်း၌ကဲ့သို့၊တိသောဝ၊သုံးပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုစ္ဆာ၊ပုစ္ဆာတို့ကို၊လဗ္ဘန္တိ၊ရအပ်ကုန်၏၊

(မှတ်ချက်။ ။ပုစ္ဆာပုဗ္ဗကာပဝိဿဇ္ဇနာ ..... ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ၊ ဝိသဇ္ဇနာတို့မည်သည် ပုစ္ဆာသာလျှင်ရှေ့သွားယှိသောကြောင့် ပုစ္ဆာသုံးပါးတို့ကိုရအပ် ပါလျှင် ဝိသဇ္ဇနာတို့ကိုလည်းသုံးပါးသာရအပ်ပေသည်၊)

ဝိသဇ္ဇနာ(၃)ပါးရသောပစ္စည်းများ၊

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ၌ဝိသဇ္ဇနာ (၃)ပါးသာရအပ်သော ပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှယှိပါသနည်း၊သရုပ်ထုတ်၍ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

သဟဇာတပစ္စည်း။

(ကုသလပဒ(၇)ချက်။အကုသလပဒ(၃)ချက်။ အဗျာကတပဒ ပဝတ္တိ၂ဋ္ဌိသန္ဓေဋ္ဌိ, အနုဝါဒထုတ်ပုံနှင့် ကုသလာဗျာကတပဒ,အကုသလာဗျာကတပဒ ဋ္ဌိအနုဝါဒထုတ်ပုံ သည်ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်သည်။၎င်းမှထူးသောဋ္ဌိအနုဝါဒတို့ကိုသာထုတ်ပြပေအံ့)

ဟေတုမှထူးသောအနုဝါဒ။

(က) ဗာဟိရံကြော်မဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ တယော မဟာဘူတေပဋိစ္စကော်မဟာဘူတံ၊ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမ ဟာဘူတာ၊မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ။

(ခ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံကြော်မဟာဘူတံ(လ)ပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

(ဂ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံကြော်မဟာဘူတံ(လ)ပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ။

(ဃ) အသညသတ္တာနံကြော်မဟာဘူတံ(လ)ပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါ ရူပံ၊

ကုသလပဒ။

သဟဇာတေ၌ ကုသလေနကုသလံ၌ (ကတ္တားပုဒ်အရကောက်မြဲ)သဟဇာ တပစ္စယာ ဟိတ်ပါဋ္ဌိ၏အရကား။အချင်းချင်းအားတင်သောကုသိုလ်ကြေ ဝိသ,စေအဠ္ဌဘိသ၊ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာ တသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါခုတဆဲ့လေး၊

ကုသလေနအဗျာကတ်၌၊အဗျာကတောခမ္မောကတ္တားပုဒ်အရ(ဟေတုက အတိုင်းကောက်)

ဟိတ်ပါဋ္ဌိ၏အရကား။ ဝိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဥ္စဝေါကာရတုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ကြေဝိသ,စေအဠ္ဌတိသအပိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ အချင်းချင်းအား၎င်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားတင်သော မဟာဘုတ် လေးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါခုကား၊နှစ်ခုနှစ်ဆဲ့ ငါးဝါခု၊

(ဖြ) (၁) အာမ္မေဏ (၂) အနန္တရ (၃) သမနန္တရ (၄)အညမည (၅) ဥပနိဿယ (၆) ပုရေဇာတ (၇) အာသေဝန (၈) သမ္ပယုတ္တ (၉) နတ္ထိ (၁၀) ဝိဂတ,အားဖြင့် (၁၀)ပစ္စည်းယှဉ်ပါသည်၊

(က) ပဋိစ္စမှာ၊တိ သဉ္ဇာ၊ထွက်ပါပေါင်းဒသ၊

(ဂ) အာ,နန်,နန်,အ၊ဥပ,ပုရေ၊အာသေ,သံ-နတ်၊ ဝိ-ဆယ်ရပ်၊မှာလေ တိကိပြ ၊

အနန္တရဝိဘင်္ဂါရအဖွင့်ပြီး၏။

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ .....၌ကဏ္ဍားပုဒ်၏အရ (ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းကောက်လေ၊)

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဋိသန္ဓေကာလ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကြောင့်သော, စေ၎င်းသော အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း ဥပါဒါရုပ်အားရင်း တပ်သောမဟာ ဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ (၂၁၀)ဖြစ်သတည်း၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ......၌ ကဏ္ဍားပုဒ်အရ(အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်)

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ အချင်းချင်းအားတပ်သောအကုသိုလ်ခန္ဓာသော, စေသတ္တဝိသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ(၁၄)ဝါရဖြစ်သတည်း၊

အကုသလေနအဗျာကတံ...... ၌ ကဏ္ဍားပါဌ်အရကောက်ပြီး၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကားစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဋိသန္ဓေကာလ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခန္ဓာသော, စေသတ္တဝိသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ အချင်းချင်းအားရင်း ဥပါဒါရုပ်အားရင်းတပ်သော မဟာဘုတ်လေးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ(၂၂၅)ဝါရ၊

အကုသလေနအဗျာကတံ......၌ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ပဋိသန္ဓေကာလ၌ ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်ခန္ဓာသော,စေသတ္တဝိသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲး၍ဖြစ်သောအကုသိုလ်ခန္ဓာသော,စေသတ္တဝိသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ(၂၁၀)

သဟဇာတပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤထရားတို့သည် သဟဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ၌၊ အဗျာကတသည် ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေ ရုပ်သက်သက်အားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ အဓိတ်အဓိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ အဓိတ်အဓိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ,ကြိယာဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ အဓိတ်အဓိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားရင်း တပ်သော မဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရား တို့၏ သဟဇာတ သတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရနှင်ရှေ့တဆယ်၊

(မှတ်ချက်၊ ၊သုံးချက်စုဆိုရိုးနှင့်မတူ၊ပဋ္ဌာန်းအကောက်ဆရာတော်ချုံး၍၊သချ ဝါ ရဋ္ဌပြဆိုအပ်သောသဟဇာတပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးတည်း။ နောက်နောက်ပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးတို့ကို လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ)

ဗာဟိရရုပ်မည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ရုပ်ကို"ဗာဟိရရုပ်"ဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) မြေကျောက်စသည်တို့၌ဖြစ်သော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်ကို ဗာဟိရရုပ်ဟုခေါ်ပါသည်၊

ဗာဟိရန္တိ တေနအနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံဒဿေတိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၇-၂]

ဗာဟိရန္တိ တေနာ၊ ဗာဟိရံ-ဟူသောဤပါဌ်ဖြင့်၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံ၊ စက္ခုအစသည်သော ဣန္ဒြေနှင့်မစပ်သော မြေ, ကျောက်-စသည်တို့၌ဖြစ်သောရုပ်ကို၊ဒဿေတိ၊ပြ၏၊

မဟာဘုတ်ချင်းဆုံး။

(မေး) ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ဟောတော်မူအပ်သော.....စတ္တာရောမဟာဘူတာ ... ဟူသောပါဌ်၌လာသော မဟာဘုတ်နှင့် ..... ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံ ......၌လာသောမဟာဘုတ်တို့ မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ကဋတ္တာပုဒ်၏အရကား။ ပဋိသန္ဓေကျူနဝိသ, စေပဋ္ဌတိသ အဝိတ်အဝိတ်, အဝိတ်ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကျူနဝိသ,စေပဋ္ဌတိသ အဝိတ်အဝိတ်,အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား။ အချင်းချင်းအားဖြင့်။ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားဖြင့်တပ်သော ပဋိသန္ဓေကျူနဝိသ,စေပဋ္ဌတိသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားဖြင့်။ ဥပါဒါရုပ်အားဖြင့် တပ်သော မဟာဘုတ်လေးပါး၊ အချင်းချင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာ ဝါရကား နှစ်ခုလေးဆယ်ဖြစ်သတည်း။

(မြေ) ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူအပ်သော .... စတ္တာရောမဟာဘူတာ......ဟူသောပါဌ်၌လာသော မဟာဘုတ်ကား၊ အဇ္ဈတ္တမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်နှစ်ပါးတို့ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုထားသည်။

ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံ..... ၌ လာသောမဟာဘုတ်ကား အကျယ် ဟောကြားအပ်သော ဝိတ္ထာရဒေသနာဖြစ်သောကြောင့် မြေ,ကျောက် စသည်တို့၌ဖြစ်သော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ် မဟာဘုတ်ကိုသာ ယူရပါသည်။ ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်၊

ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရသ္မိံဟိစတ္တာရောမဟာဘူတာတိ အဇ္ဈတ္တိကဉ္စဗာဟိရဉ္စဧ
ကတောကတွာဂဟိတံ။သင်္ခေပဒေသနာဟိသာ။ အယံပနဝိတ္ထာရဒေသနာ။
တသ္မာဧတ္ထဝိဘဇိတွာဒဿေန္တောဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတန္တိအာဒိမာဟ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၅-၁၄)

ဟိ၊ ချဲ့ပါဦးအံ့။ ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရသ္မိံ၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ စတ္တာရောမဟာဘူတာတိ နှင့်၊ စတ္တာရောမဟာဘူတာ...... ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ အဇ္ဈတ္တိကဉ္စ၊ အဇ္ဈတ္တိကမဟာဘုတ်ကိုလည်း။ ဗာဟိရဉ္စ၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်ကိုလည်း ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ကတွာ၊ ပြု၍။ ဂဟိတံ၊ ယူအပ်၏။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ သာ၊ ထိုဒေသနာသည်၊ သင်္ခေပဒေသနာ၊ အကျဉ်းဟောကြားအပ်သောဒေသနာဖြစ်၏။ ပန၊ အထူးကိုဆိုဦးအံ့။ အယံ၊ ဤဆိုလတ္တံ့

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတဟုခေါ်သော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရုပ်ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီကြည်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်။ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေခဏနှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊

ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ,အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားခု၏။

သောဒေသနာသည်ကား။ ဝိတ္ထာရဒေသနာ၊ အကျယ်ဟောကြားအပ်သောဒေသနာတည်း။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံဟို၊ ဝိဘဇိတွာ၊ ဝေဘန်၍၊ ဒေသေန္တော၊ ပြတော်မူလိုရကား၊ ဗာဟိရံကံမဟာဘူတန္တိ အာဒိ၊ ဤသို့အစရှိသည်ကို။ အာဟ၊ ဟောတော်မူ၏။

ဤနေရာ၌၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရဟုဆိုသည်မှာ ပစ္စယုဒ္ဒေသ,ပစ္စယနိဒ္ဒေသ နှစ်ပါးတို့ကိုဆိုလိုသည်။ ထိုတွင် ပစ္စယုဒ္ဒေသကား သင်္ခေပဒေသနာ ဖြစ်၏၊ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကား နာတိသင်္ခေပနာတိဝိတ္ထာရဒေသနာဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း၊ ပဋ္ဌာနအစရှိသောသင်္ဂါရ ဟုဆိုအပ်သော ဝိတ္ထာရဒေသနာကိုထောက်၍။ သင်္ခေပဒေသနာဟိသာ......ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူသည်ဟုမှတ်ရမည်၊

အာဟာရစုရပ်-ဥတုစုရပ်။

(မေး) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ... ဟုဘုရားသျှင်သာမည ဟောတော်မူရာ။ ထိုအာဟာရစုရပ်,ဥတုစုရပ်သည်၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓလော, အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓလော ခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပါ၊

(ဖြေ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ,ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ..... ဟုဘုရားသျှင် သာမာန် ဟောကြားတော်မူအပ်သော်လည်း၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓအာဟာရစုရပ်, ဥတုစုရပ် တို့ကိုသာယူရပါသည်၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးရ, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်, ဝိပါက်,ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာ၊အချင်းချင်းအားရင်း။ဥပါဒါရုပ်အားရင်းတင်သောမဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိရ၏။

ပုနအာဟာရသမုဋ္ဌာနံဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စတေဟိသမ္ဗန္ဓံ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ အာဟာရ ဥတုသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၇-၃)

ပုန၊ တဖန်။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ,ဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စတေဟိ၊ ထိုပါဌ်တို့ဖြင့်။ သမ္ဗန္ဓံ၊ အလုံးစုံသော။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ၊ စက္ခုစသောဣန္ဒြေနှင့်စပ်သော၊ အာဟာရဥတုသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်ကို၊ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

(ဖြေ) ထိုဣန္ဒြိယဗဒ္ဓအာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်သည်အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သလော(သို့တည်းမဟုတ်)ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သလော။

(ဖြေ) အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ပါသည်၊ မှန်ပါသည်။ ၊အာဟာရဇရုပ်ဟူသော်ကား၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇ အဋ္ဌကလာပ်-အစဉ်သည်တည်း၊ ဥတုဇရုပ်ဟူသော်ကား၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော စတုသမုဋ္ဌာနိကတေဇောကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ်-အစဉ်သည်တည်း...... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဘုရားမိန့်ကြားတော်မူခဲ့လေသည်။

အသညသတ်မဟာဘုတ်၌မှတ်ဘွယ်။

(မေး) အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စ..... ဟုဟောတော်မူအပ်သောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ အဘယ်အကြောင်းတရားကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ကိုယူရမည်နည်း။

(ဖြေ)ကမ္မ-ဥတု-အကြောင်းနှစ်ပါးတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ်တို့ကိုယူရပါမည်။ (ဤသည်ကား အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း)

ခန္ဓာပါဠိရကား......တရာ့ငါးဝါရဖြစ်သတည်း၊ တရာ့ငါးဝါရဟူသော်ကား......စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၌တဆဲ့ငါးဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့် တရာ့ငါးဝါရဖြစ်သတည်း။

ကုသလာဗျာကတပဒလည်း ဟေတုကအတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားထပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကြေဝိသ, ဝေအဒွိတ်သ အဗိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားရင်းထပ်သောမဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတသတ္တိရှိ၏။ (အကုသလာဗျာကတပဒ၌နည်းတူ)

သဟဇာတပြီး၏။

အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စာတိဒွိသန္တတိသမုဋ္ဌာနဘူတဝသေန ဝုတ္တံ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပန္တိဣဒံပနကမ္မသမုဋ္ဌာနဝသေနေဝ ဝုတ္တံ၊ ဥပါဒါရူပန္တိဥတုသမုဋ္ဌာနဝသေနေဝ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၁၈)

အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စာတိဖုဒ်၊ပဋိစ္စဟူသော ဤဒေသနာကို၊ ဒွိသန္တတိသမုဋ္ဌာနဘူတဝသေန၊ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပန္တိဣဒံ၊ကဋတ္တာရူပံဟူသောဤဒေသနာကို၊ကမ္မသမုဋ္ဌာနဝသေနေဝ၊ ကမ္မဇမဟာဘုတ်၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏၊ ဥပါဒါရူပန္တိဣဒံ၊ ဥပါဒါရူပံဟူသောဤဒေသနာကို၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနဝသေနေဝ၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

မူလဋီကာဝါဒ။

မူလဋီကာဆရာကား၊ အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်သော ဥတုဇမဟာဘုတ်ကို......ဥတုသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံ......စသောဒေသနာဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍...... အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုပြဆိုခြင်းငှာ

အသညသတ္တာနံ ကေဝမဟာဘူတံ ပဋိစ္စ ......အစရှိသော ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူသည် .... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူသည်။

တတ္ထ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကေန္ဓိ အာဒိနာ အသညသတ္တာနမ္ပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဝုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အဂဟိတံ ကဋတ္တာရူပံ ဒဿေတုံ အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ ပဋိစ္စာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၇-၄)

တတ္ထ၊ ထိုအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ......စသော ပါဠိတို့တွင်၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကေန္ဓိ အာဒိနာ၊ ကေဝံ ဟုသို့စသော ပါဠိဖြင့်၊ အသညသတ္တာနမ္ပိ၊ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်း၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ၊ ဥတုဇရုပ်ကို၊ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်သာ ဟူ၍တည်း၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မှတ်အပ်၏။

အဂဟိတံ၊ မညီသည့်ပါဠိဖြင့် မယူအပ်သေးသော၊ ကဋတ္တာရူပံ၊ ကဋတ္တာရုပ်ကို၊ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှာ၊ အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ ပဋိစ္စာတိ အာဒိ၊ ပဋိစ္စ အစရှိသော ဒေသနာကို၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

အသညသတ်ဥတုဇမဟာဘုတ်ကို၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကေဝံ စသော ဒေသနာတော်ဖြင့် ယူအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ (လ) ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ...... ဟုသော ဒေသနာတော်၌ ထပ်မံ ဥတုဇမဟာဘုတ်ကို ယူရာ၌ တစုံတရာ အကျိုးထူးရှိမည် မဟုတ်ပေ၊

နဟိ ဝုတ္တသာ ဥတုသမုဋ္ဌာနဿ ပုန ဝစနေ ပယောဇနံ အတ္ထိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၇-၁၄)

ဟိ၊ လင်္ကာဒေါသကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ဝုတ္တဿ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကေဝံ မဟာဘူတံ စသည်ဖြင့် ဟောအပ်ပြီးသော၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနဿ၊ ဥတုဇရုပ်ကို၊ ပုန၊ တဖန်၊ ဝစနေ၊ ထပ်၍ ဟောရာ၌၊ ပယောဇနံ၊ အကျိုးသည်၊ နအတ္ထိ မရှိပေ။

အဘယ်ဝါဒသင့်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ချက်။

(မေး) ထိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဝါဒနှင့် ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာဝါဒ နှစ်ပါးတို့တွင်၊ အဘယ်ဝါဒသည် သာ၍ သင့်မြတ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာဝါဒသည် သာ၍ သင့်မြတ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်း အနုဋီကာဆရာတော်သည်လည်း၊ ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာဝါဒသို့ လိုက်၍ အနုဋီကာ ဆိုရိုးပြုတော်မူသတည်း။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ......ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ရုပ်အပေါင်းတို့တွင်ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့ကို ဗာဟိရံ ဥပါဒါရူပံ .... စသည်ဖြင့်အထူးပြု၍ ဟောတော်မမူပဲ၊ စိတ္တဇကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့ကို အဘယ့်ကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ...... ဟုအထူးပြု၍ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့မှာ၊ တူသောဇာတ်ယှဉ်သောရုပ်တရားကြောင့်ဖြစ်လေရကား ထင်ရှားသိသာသော အထူးယှဉ်ကုန်သောကြောင့် အထူးပြုခြင်းငှါမထိုက်ကုန်၊ စိတ္တဇ၊ကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့မှာ မတူသောဇာတ်ယှဉ်ကုန်သော နာမ်တရားတို့ကြောင့်ဖြစ်လေရကား အထူးပြုခြင်းငှါထိုက်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့ကို . .ဗာဟိရံဥပါဒါရူပံ ... စသည်ဖြင့်အထူးပြု၍ဟောတော်မမူပဲ၊ စိတ္တဇကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့ကိုသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ.....ဟု အထူးပြု၍ဟောတော်မူပါသည်။

အညာနိ ဝါ သမာနဇာတိကေန ရူပေန သမုဋ္ဌာနာနိ ပါကဋ ဝိသေသနာ
နေဝါတိ န ဝိသေသနံ အရဟန္တိ၊ ဣတရာနိ ပန အသမာနဇာတိကေဟိ အရူ
ပေဟိ သမုဋ္ဌိတာနိ ဝိသေသနံ အရဟန္တီတိ ဝိသေသိတာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၇-၂၉]

အညာနိ ဝါ၊ တပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဗာဟိရဥပါဒါရုပ်စသည်တို့သည်၊ သမာနဇာတိကေန၊ တူသောဇာတ်ယှဉ်သော၊ ရူပေန၊ ရုပ်ကြောင့်၊ သမုဋ္ဌာနာနိ၊ ဖြစ်ကုန်ရကား၊ ပါကဋ ဝိသေသနာ နေဝ၊ ထင်ရှားသောအထူးယှဉ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသနံ၊ အထူးပြုခြင်းငှါ၊ န အရဟန္တိ၊ မထိုက်ကုန်။ ပန၊ အနွယကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ဣတရာနိ၊ ထိုစိတ္တဇ၊ကမ္မဇဥပါဒါရုပ်တို့သည်၊ အသမာနဇာတိကေန၊ မတူသောဇာတ်ယှဉ်သော၊ အရူပေန၊ နာမ်တရားကြောင့်၊ သမုဋ္ဌိတာနိ၊ ဖြစ်ကုန်ရကား။ ဝိသေသနံ၊ အထူးပြုခြင်းငှါ၊ အရဟန္တိ၊ ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝိသေသိတာနိ၊ အထူးပြုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိအပ်ကုန်၏။

သဟဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အညမညပစ္စည်း။

(ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒပဝတ္တိ ၉၈ အနုဝါဒပါဠိအရကောက်ဆို ရိုးအသားလုံးအာရမ္မဏာအတိုင်းကောက်)

ပဋိသန္ဓိအဗျာကတအနုဝါဒ။

(က) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာဝတ္ထုစ၊ တယောခန္ဓေပဋိစ္စဧကောခန္ဓောဝတ္ထုစ၊ ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာဝတ္ထုစ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(ခ) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ တယောမဟာဘူတေ ပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ၊ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ ဗာဟိရံ,အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ၊ တယောမဟာဘူတေပဋိစ္စဧကံမဟာဘူတံ၊ ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ အဗျာကတောမည်သော ကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနုဝိသ, စေတသိကသ အစိတ်အစိတ်,အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနုဝိသ, စေတသိကသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အညမညပစ္စယော...... ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ အချင်းချင်းအားထပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနုဝိသ, စေတသိကသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားထပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ အညမညသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား လေးဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

အညမညပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုမှထောက်အပ်သောပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာ

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတောဓမ္မော......ကဗ္ဗားပုဒ်၏ အရကား။ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါအရူပဒိပါက်လေးခု,ဇွဲပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဝိပါက်ကြီးယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည့်ယထာရဟာပြုအင်သော ဝိတ္တဇမဟာဘုတ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်,ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇာမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇာမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောမဟာဘုတ်ရုပ်ငါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား အချင်းချင်းအားတပ်သော မဟာဘုတ်လေးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ အညမညသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရကား(၉၀)

ဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်- ဤတရားတို့သည် အညမညပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ခန္ဓာဝါရ(၄၄)ရေတွက်ပုံ။

(မေး) ခန္ဓာဝါရ(၄၄)ပါးတို့ကိုရေတွက်ပြပါ။

(ဖြေ) အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌ တဆဲ့လေးဝါရ, အပိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၌တဆဲ့ငါးဝါရ,ဟာဒယဝတ္ထု၌တဆဲ့ငါးဝါရအားဖြင့်ခန္ဓာဝါရ(၄၄)ဝါရဖြစ်ပါသည်။

အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌(၁၄)ဝါရရေတွက်ပုံ။

အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၌(၁၄)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ ဧကကလေးဝါရ, တိကလေးဝါရ, ဒုကခြောက်ဝါရ- ဤသို့အားဖြင့် (၁၄)ဝါရဖြစ်လေသည်။ ဧကတလေးဝါရဆိုသည်မှာ-

ပဋိသန္ဓိကျအောင်ကော်ခွဲ ပဋိစ္စ	တလောခန္ဓာဝတ္ထု၊
(၁) ဝေဒနာ	သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဟာဒယဝတ္ထု။
(၂) သညာ	သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ ။
(၃) သင်္ခါရ	ဝိညာဉ်,ဝေဒနာ,သညာ ။
(၄) ဝိညာဉ်	ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ ။

ဤသို့အားဖြင့် လေးဝါရဖြစ်လေသည်။

ပဝတ္တိအခါ(၁၄)ဝါရ, ပဋိသန္ဓေအခါ(၄၄)ဝါရ, ရုပ်သက်သက်၌ (၉၈)ဝါရအားဖြင့်ခန္ဓာဝါရပေါင်း(၁၅၆)ဝါရဖြစ်သတည်း။

အညမညပြီး၏။

ဆိုနိုးပြုပုံမှာ။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဧကံခန္ဓံ (လ) ဝတ္ထုဉ္စ ..... ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အနုလောမပါဠိတော်ပါဌ်၌ ဧကံခန္ဓံ အရကို ဝေဒနာယူ၍ တယော ခန္ဓာ ဝတ္ထုဉ္စ-အရကို သညာ,သင်္ခါရ, ဝိညာဉ် ဟဒယဝတ္ထုယူ၍ တဝါရ။ (အကြွင်းနည်းမှီ၍ (၁၄)ဝါရ ကုန်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်ဆက်၍ဆိုလေ။)

ခန္ဓာဝါရ(၉၈)ရေတွက်ပုံ။

(မေး) ရုပ်သက်သက်၌ ခန္ဓာဝါရ(၉၈)ပါးတို့ကိုရေတွက်ပါ။

(ဖြေ) စိတ္တဇမဟာဘုတ်၌ (၁၄)ဝါရ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၌(၁၄)ဝါရ-- ဤသို့(၁၄)ဝါရ (၇)ကြိမ်ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ခန္ဓာဝါရ(၉၈)ပါးဖြစ်သတည်း။

ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဝိဘင်းသီးခြားမဟောခြင်း။

(မေး) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်သည် ထင်ရှားလျှင်သည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ဘုရားသျှင်သည် အဘယ့်ကြောင့်- ပဝတ္တိကမ္မဇကို ဝိဘင်းသီးခြားထုတ်၍ ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်သည် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်နှင့် အလားတူသောကြောင့်- အသညသတ္တာနံ ဧကံမဟာဘူတံ ...... အစရှိသော ဝိဘင်း၌သွင်း၍ ဟောကြားတော်မူလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကို ဝိဘင်းသီးခြားထုတ်၍ ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ဝါဒ။)

အညမညဝိဘင်ဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

နိဿယပစ္စည်း။

(နိဿယပစ္စည်းတို့၏ ဝိဓိ,အနုဝါဒပါဠိများသည် သဟဇာတနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယပစ္စယံ သဟဇာတပစ္စယသဒိသံ— ဟုပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ဟောကြားတော်မူသည်)

ကုသလပဒ။

ကုသလေနကုသလံ၌ကောက်မြဲ .... ဟိတ်ပါဠ်၏ အရကား၊ အချင်းချင်းအားတပ်သောကုသိုလ်ဇောဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတနိဿယသတ္တိ။

ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝီသအားတပ်သော ဝတ္ထော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း-အစယှိသောရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇောငါးချက် တပ်သော စုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက် သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာ တနိဿယသတ္တိရ၏။

ကုသလေနအဗျာကတံ, ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ......၌သဟဇာ တအတိုင်းကောက်။

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ (သဟဇာတနိဿယသတ္တိတူ၏) ပဥ္စဝေါကာရဘုံ ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဇောဝီသအားတပ်သော ဝတ္ထော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း-အစယှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ် သောဟဒယဝတ္ထု၊မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတပ်သော စုတိ စိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိသော်၊တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အ တူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိ ရ၏။

နိဿယပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်,ဤတရားတို့သည် နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏။

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ......ကောက်မြဲ။ ဟိတ်ပါဠိသဟဇာတနိဿယ— ကောက်မြဲ။ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောအကုသိုလ်အားတင်သော ဝတ္ထု, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတပ်သော စုတိစိတ်မှပြန်၍ ခြောက်ဆယ့်ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအဗျာကတံ, အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ သဟဇာတ–အတိုင်း နောက်ကနည်းမှီ၍ ကောက်လေ၊

ပုရေဇာတနိဿယမဟောခြင်း။

(မေး) နိဿယပစ္စည်းသည် သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့်နှစ်ပါးရှိရာ၊ ပဋိစ္စဝါရ၌အဘယ့်ကြောင့် ပုရေဇာတနိဿယကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိစ္စသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောသည် သဟဇာတသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောပင်ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိစ္စဝါရ၌၊ ပုရေဇာတနိဿယကိုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်၊

> နိဿယပစ္စယေယသ္မာပဋိစ္စဋ္ဌောနာမသဟဇာတဋ္ဌော၊ တသ္မာယာဟေဋ္ဌာပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရေစက္ခာရတနာဒီနံနိဿယပစ္စယတာဒဿိတာ။ သာနဂဟိတာ၊ စက္ခာယတနာဒီနိဟိပုရေဇာတာနိဟုတွာပစ္စယာဟောန္တိ။ ဣဓသဟဇာတမေဝလဗ္ဘတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၂၂)

နိဿယာပစ္စယေ၌၊ယသ္မာ၊ကြောင့်၊ ပဋိစ္စဋ္ဌောနာမ၊ပဋိစ္စသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောမည်သည်၊ သဟဇာတဋ္ဌော၊သဟဇာတသဒ္ဒါ၏ အနက်သဘောသည်၊ဟောတိ၊၏၊တသ္မာ၊ကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာ၊အောက်ဖြစ်သော၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရေ၊ပစ္စယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊စက္ခာယတနာဒီနံ၊စက္ခာယတနအစရှိသည်တို့၏၊ ယာနိဿယပစ္စယတာ၊ အကြင်ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကို၊ဒဿိတာ၊ပြတော်မူအပ်၏၊သာ၊ထိုပုရေဇာတနိဿ

အဗျာကတဘာပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောကား- ကောက်မြဲ၊ ဟိတ်ပါဌ်ကား- သဟဇာတနိဿယကား (သဟဇာတအတိုင်းကောက်)

စက္ခုဝိညာဉ်ခွေးအားတပ်သောမဂ္ဂိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝ်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုဝတ္ထု(လ) ကာယဝိညာဉ်ခွေးအားတပ်သောမဂ္ဂိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောကာယဝတ္ထု။

ယပစ္စည်း၏အဖြစ်ကို၊နဂဟိတာ၊မယူအပ်၊ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ စက္ခာဒယတနာဒိနိ၊စက္ခာယတနစသည်တို့သည်၊ ပုရေဇာဘာဝိနိ၊ရှေ့၌ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ဖြစ်ကုန်၍၊ ပစ္စယာ၊ကျေးဇူးပြုကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣဓ၊ဤပဋိစ္စဝါရ၌။ သဟဇာတဝါ၊ သဟဇာတ်ဖြစ်သောတရားကိုသာလျှင်။ ဝါ၊သဟဇာတနိဿယကိုသာလျှင်၊ လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏၊

ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကို ကောက်သင့်မကောက်သင့်။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရ၌ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကို ကောက်သင့် မကောက်သင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ ဣဓသဟဇာတာဝ လဗ္ဘတိ..... ဟူ၍ ၎င်း ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌- နိဿယပစ္စယံ သဟဇာတပစ္စယာသဒိသံ ...... ဟူ၍၎င်း- ဟောတော်မူသည်ကိုထောက်၍ ပဋိစ္စဝါရ၌ ပုရေဇာတနိဿသကို လုံးဝမရအပ်လေသောကြောင့်...... ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကို အရကောက်ရန်သင့်အံ့မထင်ပါ၊

မှန်ပါသည်၊ ။အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ရူပါရုံစသည်တို့ကို ပဋိစ္စဝါရ၌မယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ နိဿယပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့် စက္ခာယတနအစရှိသည်တို့ကိုမယူအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့်......ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကိုအရကောက်ရန်သင့်အံ့မထင်ပါ။

နိဿယပစ္စယဘာဝေန ပန စက္ခာယတနာဒိနိ အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန ရူပါယတနာဒိနိဝိယ နဂဟိတာနိ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၉-၁၀)

ပစ္ဆာဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊အရူပဝိပါက်လေးခု,နွေပစ္ဆာဝိညာဉ်တဆယ်-ကြဉ်သော နောက်နောက်သော ဝိပါက်ဗာဝိသ ကြိယာဝိသ အားတပ်သော ပဋိသန္ဓေအစယှဉ်သော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု။ နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ ရှေးစိတ္တက္ခဏတချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သောဟာဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ ပစ္ဆာဝေါကာရဘဝင်တဆဲ့ငါးခု, အာဝဇ္ဇန်းနွေး, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနွေး, သန္တီရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌော,မရဏာသန္နဇောငါးချက်၊ တဒါရုံဗုတ်အားတပ်သော ဗုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည့်ယှဉ်သော်တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိရေ၏။

(ရုပ်သက်သက်သဟဇာတအတိုင်း-ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ .... ဤနှစ်ချက်လည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ။)

နိဿယပြီး၏။

ပန၊ထင်ရှားစေဦးအံ့။အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ရူပါယတနာဒီနိ၊ရူပါရုံစသည်တို့ကို။ နဂဟိတာနိဝိယ၊မယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ နိဿယပစ္စယဘာဝေန၊ နိဿယပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ စက္ခွာယတနာဒီနိ၊စက္ခွာယတနအစရှိသည်တို့ကို၊နဂဟိတာနိ၊မယူအပ်ကုန်၊

သာနဂဟိတာတိယာစက္ခွာယတနံ နိဿာယာတိအာဒိနာစက္ခွာယတနာဒီနံ
နိဿယပစ္စယတာဝုတ္တာ၊သာဇ္ဈာဝပဋိစ္စဝါရေနဝုတ္တာ၊
ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၂၃-၁၂)

သာနဂဟိတာတိ၊ဟူသည်ကား။စက္ခွာယတနံ၊ကို၊နိဿာယ၊အမှီပြု၍၊ဣတိအာဒိနာ၊ဤသို့စသည်ဖြင့်၊စက္ခွာယတနာဒီနံ၊စက္ခွာယတနစသည်တို့၏၊ ယာနိဿယပစ္စယတာ၊ အကြင် ပုရေဇာတနိဿယအဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊ သာ၊ ထိုပုရေဇာတနိဿယအဖြစ်ကို၊ ဈာဝပဋိစ္စဝါရေ၊ဤပဋိစ္စဝါရ၌၊ နဝုတ္တာ၊ဟောတော်မမူအပ်ပေ၊

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အာဂမယုတ္တိတို့ကို ထောက်ထား၍ ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိကိုမရအပ်သော်လည်း၊ ရှေးမူဟောင်းမပျက်စေရန် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌လာသည့်အတိုင်း– ပုရေဇာတနိဿယသတ္တိအရကောက်ဆိုရိုးကို ဖေါ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်၊

နိဿယဝိဘင်္ဂါရေအဖွင့်ပြီး၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်း။

ဥပနိဿယ၌ ကုသလေနကုသလံ (ကောက်မြီး) ပါဠိတော်ပါဌ်၏ အရကား (အာရမ္မဏူပနိဿယပါဠိတော်ပါဌ်ကို အာရမ္မဏာဓိပတိအတိုင်းကောက်၊ အနန္တရူပနိဿယပါဠိတော်ပါဌ်ကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသအားတပ်သော ဗလဝဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သောစိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု, စေဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်ပဒ္ဒသည်း တရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအကုသလံ (ကောက်မြီး) ပါဠိတော်ပါဌ်၏ အရကား (အာရမ္မဏူပနိဿယကိုအာရမ္မဏာဓိပတိအတိုင်းကောက်၊ အနန္တရူပနိဿယကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသအားတပ်သော ဗလဝဖြစ်သောလောကီစိတ်ဧကာသီတိ, စေဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်ပဒ္ဒသည်း တရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရ၊

ဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်။

စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေသိက်ဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဤတရားတို့သည် ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

အဘယ်ဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်တရားရသင့်ကြောင်း ညွှန်ပြချက်၊

(မေး) ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့တွင်၊ အဘယ် ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ကိုသာရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အနန္တရူပနိဿယပကတူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့မှာ တစုံတရာဆိုဘွယ်မယှိ၊ အလုံးစုံရအပ်ပါသည်၊ အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်တို့တွင် အလုံးစုံသောကုသိုလ်, အကုသိုလ်အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာတို့သည် အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကိုမရကုန်၊ ရသင့်သမျှသောအာရမ္မဏူပနိဿယကုသိုလ်, အကုသိုလ်အဗျာကတပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကိုသာ ပဋိစ္စဝါရဥပနိဿယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ကောက်ယူရပါသည်၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.......၌– ပဝတ္တိကတ္တားပါဌ် ကောက်မြဲ၊ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား (အာရမ္မဏူပနိဿယကို အာရမ္မဏာဓိပတိအတိုင်းကောက် အနန္တရူပနိဿယကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) နောက်နောက်သောဝိပါက်ဆတ္တိသ,ကြိယာဝီသအားတင်သောဖလဝဖြစ်သောစိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေခွေညာသ, ရုပ်အဗျာဝိသ, ပညတ်တရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ (အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်) ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား– (အနန္တရူပနိဿယကိုအနန္တရအတိုင်းကောက်) ပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝီသအားတင်သောဖလဝဖြစ်သောလောကီစိတ်ဧကာသီတိ,စေခွေညာသ, ရုပ်အဗျာဝိသ ပညတ်။နာနာက္ခဏိကဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်,အကုသိုလ်စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိရ၏။

ဥပနိဿယပြီး၏။

တတ္ထကိဥ္စာပိနသဗ္ဗေ ကုသလာကုသလာဗျာကတာ အာရမ္မဏူပနိဿယံ လဘန္တိ၊ ယေပနလဘန္တိတေသံဝသေနေတံဝုတ္တန္တိဝေဒိတဗ္ဗံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၅-၂၀)

တတ္ထ၊ ထိုဥပနိဿယဝိဘင်္ဂါ၌၊ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ ကုသလာကုသလာဗျာကတာ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, အဗျာကတတရားတို့သည်၊အာရမ္မဏူပနိဿယံ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကို၊ ကိဥ္စာပိန လဘန္တိ၊အကယ်၍ ကားမရပါကုန်။ပန၊ထိုသို့ပင်မရပါကုန်သော်လည်း၊ ယေ၊အကြင်တရားတို့သည်။ လဘန္တိ၊ရကုန်၏၊ တေသံ၊ထိုတရား၏၊ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧတံ၊ ထိုအာရမ္မဏပစ္စယသဒိသံ - ဟူသောစကားကို၊ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏။

ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်မှာ။ ။ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌– ဥပနိဿယပစ္စယံ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသံ...... ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရာ၊ အနန္တရ, ပကတူတို့မှာ အလုံးစုံသောစိတ်, စေတသိက်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို အရကောက်ရလေသောကြောင့်ဆိုဘွယ်ရာမယှိပေ၊အာရမ္မဏူပနိဿယမှာ အလုံးစုံသောကုသိုလ်, အကုသိုလ်အဗျာကတတရားကိုမရသောကြောင့်

အာရမ္မဏနှင့်အလုံးစုံမတူပေ၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ရသင့်သောတရားရကိုသာရည်၍၊ ယင်းသို့ ဥပနိဿယပစ္စယံ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသံ...... ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူပါသည်—ဟူလို။

ဣဓသု ဥပနိဿယေ ယသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ၊ အာရမ္မဏူပ နိဿယမ္ပိ ပန ယေ လဘန္တိ။ တေသံ ဝသေန အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတုံ တတ္ထ ကိဉ္စာပီတိ အာဟ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၉-၁၁]

ဣဓသု၊နှစ်ပါးကုန်သော၊ဥပနိဿယေ ယသု၊အနန္တရူပနိဿယ,ပကတူပနိဿယတို့၌၊ဝတ္တဗ္ဗမေဝ၊ဆိုဘွယ်သည်သာလျှင်၊နတ္ထိ၊မရှိပေ၊ ပန၊အဘို့တပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ အာရမ္မဏူပ နိဿယမ္ပိ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုလည်း၊ယေ၊အကြင်တရားတို့သည်၊လဘန္တိ၊ရကုန်၏၊တေသံ၊ ထိုတရားတို့၏၊ဝသေန၊အစွမ်းအားဖြင့်၊အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ၊ သဒိသံ၊ဟူ၍ဧဝံ၊ဤသို့၊ဝုတ္တံ၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ ဒဿေတုံ၊ပြခြင်းငှာ၊ တတ္ထကိဉ္စာပီတိ၊ကိဉ္စာပိအစရှိသောစကားကို၊ အာဟ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊

ဤ၌-အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းကိုကြောင်မရအင်သောကုသိုလ်ကား မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဖြစ်၍၊ ရံခါမရအင်သောကုသိုလ်မှာ ကာမာဝစရကုသိုလ်ဖြစ်သည်၊

ကုသလာဒိပန မဟဂ္ဂတာ ကေနစိ နကာမာဝစရာ ကဒါစိ နလဘန္တီတိ နသဗ္ဗေ ကုသလာ ကုသလာဗျာကတာတိ ပဋ္ဌာ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၅၉-၁၅)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ မဟဂ္ဂတာ၊မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒိ၊ ကုသိုလ်တို့သည်လည်း၊ ကေနစိ၊ စင်စစ်အားဖြင့်၊ အာရမ္မဏူပနိဿယံ၊ကို၊နလဘန္တိ၊မရကုန်၊ကာမာဝစရာ၊ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့သည်ကား၊ကဒါစိ၊တရံတခါ၊ နလဘန္တိ၊မရကုန်၊ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ နသဗ္ဗေကုသလာကုသလာဗျာကတာတိ၊ဗျာကတာ-ဟူ၍၊ ပဋ္ဌာ၊မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊

ကုသလာဒိ ..... ၌ ဒိသဒ္ဒါဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကြိယာတို့ကိုယူသည်၊

ကုသလာဒိပန မဟဂ္ဂတာတိ ဒိသဒ္ဒေန အဗျာကတေ မဟဂ္ဂတေ အာကဍ္ဎတိ။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၂၇-၂၅)

ကုသလာဝိပနမဟဂ္ဂတာတိဗ္ဗော၊မဟဂ္ဂတာ=ဟူသောပါဌ်၌၊ ပိသဒ္ဒေန၊ပိသဒ္ဒါဖြင့်၊ အဗျာကတော၊ အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ မဟဂ္ဂတော၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကြီးယာတို့ကို၊ အာကဍ္ဍတိ၊ငင်၏။

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သော်မှ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုရပါမူ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကြီးယာတို့မှာဆိုဖွယ်ရာမယှိပေဟု ဆိုလိုသည်။

"ကဒါစိ"အဓိပ္ပါယ်မှာ ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့သည် အလေးအမြတ်ပြု၍ဖြစ်သောအခါ၌သာ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုရ၍၊ အလေးအမြတ်ပြု၍မဖြစ်သောအခါ၌မရပေဟုဆိုလိုသည်။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ အနုဋီကာဆရာတို့က အကုသိုလ်အတွက် တစုံတရာလျှော့ပါးခြင်းမယှိသော်လည်း၊ဒေါသမူ မောဟမူတို့သည် ဧကန်အာရမ္မဏူပနိဿယကိုမရပေ။လောဘမူသည်ကား အလေးအမြတ်ပြု၍ဖြစ်သောအခါ၌သာအာရမ္မဏူပနိဿယကိုရပေသည်၊အလေးအမြတ်ပြု၍မဖြစ်သောအခါ၌ အာရမ္မဏူပနိဿယကိုမရပေဟုမှတ်သားရာသည်။

ဥပနိဿယဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယပဏ္ဏတ္တိ။
၉၉

ကုသလ်ဇ္ဈာနပရိမ္ပတ္တိကုသလောသဇ္ဈာနပုဂ္ဂလပညတ္တိပုဂ္ဂလဇ္ဈာနယပ္ပယာ၊

အနုဂ္ဂါဒ။

ကုသလံက္ကော်ခနပရိမ္ပ(လ)ငွေခန္ဓာ ပဏ္ဏတ္တိပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယာ။
(အကုသလပဒင်မိအနုဝါဒကိုလည်းရှေးနည်းအတူထုတ်လေ)

၉၉

အဗျာကတ်ဇ္ဈာ ပရိမ္ပအဗျာကတောသဇ္ဈာ ပုဂ္ဂလတ္တိပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပ ယာဝိပါကအဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓပရိမ္ပ(လ)ခွေခန္ဓာ၊ ပဏ္ဏတ္တိပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယာ။

ပဏ္ဏတ္တိ၊ဟာဒယာပဏ္ဏတ္တိကို၊ပရိမ္ပစွဲ၍၊ပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယာ၊ ပဏ္ဏတ္တိနှာပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယာတံသာဓေန္တော့နှ၊ဟာဒယာပဏ္ဏတ္တိဖြင့် ပုဂ္ဂလဇ္ဈာနသတ္တိကိုဖြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ၊ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာတို့သည်။ဥပ္ပန္နတ္တိဖြစ်ကုန်၏၊

ကဏ္ဍဘုဒ်၏အရကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ။ ကုသိုလ်စေတနာသဟဂုတ်သအာဝိဇ်အာဝိဇ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောကုသိုလ်စေတနာသဟဂုတ်သ အာဝိဇ်အာဝိဇ်နာမက္ခန္ဓာပဏ္ဏယပ္ပနိတရား၏၊

မုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယပဉ္စ။

အရူပဒိပါတ်လေးချက်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး ဤတရားတို့သည် ပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏည်း၏ပဏ္ဏယပ္ပနိဖြစ်သောတရားတို့မည်ကုန်၏၊

ပဏ္ဏတ္တိပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယာ......ဟုအထူးဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) အခြားပဏ္ဏည်းတို့၌ ပဏ္ဏည်းကိုထုတ်ဆောင်ပေါ် ပြခြင်းမပြုပဲ ကုသလံက္ကော်ခနွ (လ) ခွေခန္ဓာ....... ဟုသာမန်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ ဤပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏည်း၌ အဘယ့်ကြောင့် ပဏ္ဏတ္တိပုဂ္ဂလဇ္ဈာနပဏ္ဏယာ ဟုအထူးထုတ်ပေါ်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- ပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ကြောင့်ပဋိသန္ဓေအားတပ်သော ဝတ္ထု, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ (နိယောဓသမာပတ်မှထသောအခါရှေးစိတ္တက္ခဏာတချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု) မရဏာသန္နကုသိုလ်စေတနာ၊ချက်အားတပ်သောစုတိစိတ်မှ ဖြစ်၍ရသည့်ယှိသော်ဘဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝတ္ထုပုရေဇာတသတ္တိရှ၏၊

(ဖြေ) နိယမအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထု၏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်...... ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စယော...... ဟုအသုံးထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ပုရေဇာတပစ္စယေယထာအညတ္တပစ္စယံအနိဒ္ဒိသိတ္ဝာဝဒေသနာကတာ။
ဝေံအကတ္ဝာကသ္မာဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာတိပုတ္တန္တိနိယမသန္တာဝါ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၅၉-၁၇)

ပုရေဇာတပစ္စယေ၌၊ အညတ္တ၊ပုရေဇာတမှတပါးသောဟေတုအစယှိသောပစ္စည်းတို့၌။ပစ္စယံ၊ပစ္စည်းကို။ အနိဒ္ဒိသိတွာဝ၊ မညွှန်ကြားမူ၍သာလျှင်။ဒေသနာ၊ဒေသနာတော်ကို။ ကတာယထာ၊ပြုတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံတထာ၊ထို့အတူ၊အကတ္ဝာ၊ မပြုမူ၍၊ကသ္မာ၊အဘယ့်ကြောင့်၊ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာတိ၊ပစ္စယာဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ဣတိအယံ၊ဤသည်ကား၊ပုစ္ဆာ၊အမေးတည်း၊နိယမသန္တာဝါ၊ ဟဒယဝတ္ထု၏မြဲသောအားဖြင့်ပုရေဇာတနိယသသပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်၊ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာတိ၊ပစ္စယာဟူ၍၊ဝုတ္တံ၊ဟောတော်မူအပ်၏။

(ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား။ ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတကိုဟောတော်မမူ။ဝတ္ထုပုရေဇာတကိုသာဟောတော်မူသည်။ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ ... ဟုဟောကြားတော်မူသည်-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊)

အာရမ္မဏပုရေဇာတကိုမဟောခြင်း။

(မေး) ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ပုရေဇာတသည်အာရမ္မဏပုရေဇာတ,ဝတ္ထုပုရေဇာတအားဖြင့်နှစ်မျိုးယှိရာ။အဘယ်ပုရေဇာတကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဟောကြားတော်မူပါသလော။

အဘုသသပဒ။

အကုသလေန အကုသလံ.....ဒွိကတ္တွားပါဌ်၏ အနက်ကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ် နှာ မကျွန်ခွာကိုစွဲး၍ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နှာ မကျွန်ခွာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အနက်ကား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက် နောက်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသအားတပ်သော ဂုဏ္ဍော,မနေ့ဒွါရာဝဇ္ဇန်းအ စယှဉ်သော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။မရဏာ သန္နအခါ အကုသိုလ်ဇော ငါးချက်အားတပ်သော စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေ သည့်ယှဉ်သော- တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ဝတ္ထုပုရေဇာတသတ္တိရှိ၏။

(ဖြေ) အာရမ္မဏပုရေဇာတကို ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ ဝတ္ထုပုရေ ဇာတ, တမျိုးတည်းကိုသာ ဟောကြားတော်မူပါသည်။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့်– အာရမ္မဏပုရေဇာတ......ကို ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ရူပအစဉ်သော အာရုံတရားသည် နိယမအားဖြင့် ပုရေဇာ တပစ္စည်းကိုမရသောကြောင့် အာရမ္မဏပုရေဇာတကိုဘုရားသျှင်ဟော ကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ ၊ရူပအစဉ်သော အာရုံတရားတို့သည် စက္ခု ဝိညာဉ်စသည်တို့အားသာ အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ကို ပြုစေ သည်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အား အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော ရူပါရုံစ သည်တို့သည်လည်း အာရုံပြု၍ဖြစ်နိုင်လေသည်။ အာရမ္မဏပုရေဇာတ ကားပစ္စုပ္ပန်သက်သက်သာလျှင်ဖြစ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပုရေဇာတ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူ ခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

အာရမ္မဏံပန နိယမတော ပုရေဇာတပစ္စယဘာဝံ န လဘတိ ရူပါယတနာ ဒီနိ ဟိ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံယေဝ ပုရေဇာတပစ္စယတံ သာဓေန္တိ၊ မနော ဝိညာဏဓာတုယာ အတီတာနာဂတာနိပိ အာရမ္မဏံ ဟောန္တိယေဝ၊ တသ္မာ ဣဓ န ဂဟိတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၆-၆)

ပန၊ အဘို့တပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံဖြစ်သောတရားသည်၊ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်၊ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဝံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကို န လဘတိ၊ မရ၊ ဟိ တပ္ပါကဋိကရောမိ ထိုစကားကိုထင်ရှားအောင်ပြုပါအံ့၊ ရူပါယတနာဒီနိ၊ ရူပါရုံစသည်တို့သည်၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယေဝ၊ စက္ခုဝိညာဉ်စသည်တို့အားသာလျှင်၊ ပုရေဇာတပစ္စယတံ၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ကို၊ သာဓေန္တိ၊ ပြီးစေကုန်၏၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ၊ မနောဝိညာဉ်ဓာတ်အား၊ အတီတာနာဂတာနိပိ၊ အတိတ်အနာဂတ်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါယတနာဒီနိ၊ တို့သည်၊ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်၊ ဟောန္တိယေဝ၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဣဓ၊ ဤပုရေဇာတဝိဘင်္ဂ၌၊ တံ၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတကို၊ န ဂဟိတံ၊ မယူအပ်၊

ဝိပါကာဗျာကတံ–အရေသွင်းပြခြင်း။

(မေး) ဝိပါကာဗျာကတံ .....ဟူသောပါဠိ၌ ဝိပါက်အဗျာကတသည် (၁) ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတ (၂) ပဝတ္တိဝိပါက်အဗျာကတအားဖြင့်နှစ်မျိုးရှိရာ၊ အဘယ်ဝိပါက် အဗျာကတကိုသာ ယူသင့်ပုံကို အကြောင်းယုတ္တိပြ၍ ဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတအား ဟဒယဝတ္ထုသည် သဟဇာတပစ္စည်းသာဖြစ်သည်၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်- ဝိပါကာဗျာကတံ .....ဟူသောပါဠိ၌ ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတကိုမယူရ၊ ပဝတ္တိဝိပါက်အဗျာကတကိုသာယူရပါသည်၊

> ယံ ဝိပါကာဗျာကတဿ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ သဟဇာတပစ္စယော ဟောတိ၊
> တံ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဇနီယတ္တာ ဣဓ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၆-၂]

ဝိပါကာဗျာကတဿ၊ ဝိပါက်အဗျာကတအား၊ ယံ ဝတ္ထု၊ အကြင်ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ သဟဇာတပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ တံ၊ ထိုဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပုရေဇာတဘာဇနီယတ္တာ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို ဝေဘန်ရာဖြစ်သောကြောင့်၊ ဣဓ၊ ဤပုရေဇာတဝိဘင်္ဂ၌၊ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ မယူအပ်၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ၌ အဗျာကတောဓမ္မော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်ဗျာကတ်သ, ကြိယာဝိသ စေအဋ္ဌတိ'သ အဝိတ်အဝိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဝိပါက်ဗျာကတ်သ, ကြိယာဝိသ, စေအဋ္ဌတိ'သ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား။ (ပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်)

ပုရေဇာတပြီး၏။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာပဋိသန္ဓိဝိပါကဿနပုရေဇာတပစ္စယာဝေဥပ္ပတ္တိဝုတ္တာ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၅၉-၂၄]

ဝေဒနာက္ခန္ဓာဆိုတတ်သည်၊ထို့ကြောင့်။ ပဋိသန္ဓိဝိပါကဿ၊ပဋိသန္ဓေဝိပါက်၏၊ ပုရေဇာတပစ္စယာဝေ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ဖြစ်ခြင်းကို နဝုတ္တာ၊ဟောတော်မမူအပ်။

ပဋိသန္ဓေဝိပါက်အဗျာကတကိုသာမယူရသည်မဟုတ်သေး။ အရူပဘုံ၌ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့ကိုလည်း။ ပုရေဇာတပစ္စည်းကိုမရသောကြောင့် မယူအပ်ပေ။

ယေပိကုသလာဒယော အာရုပ္ပေ ပုရေဇာတပစ္စယံ နလဘန္တိ၊
တေပိ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဇနီယတော ယေဝ ဣမေ န ဂဟေတဗ္ဗာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆-၄)

ယေပိကုသလာဒယော၊ အကြင်ကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့သည်လည်း။ အာရုပ္ပေ၊ အရူပဘုံ၌၊ ပုရေဇာတပစ္စယံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို။ နလဘန္တိ၊ မရကုန်။ တေပိ၊ ထိုကုသိုလ်အစရှိကုန်သောတရားတို့ကိုလည်း။ ပုရေဇာတပစ္စယဘာဇနီယတော ယေဝ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို ဝေဘန်ရာဖြစ်သောကြောင့်သာလျှင်၊ ဣမေ၊ ဤပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရ၌။ နဂဟေတဗ္ဗာ၊ မယူအပ်ကုန်။

အဘယ်တရားကိုယူသင့်ကြောင်းညွှန်ပြချက်။

(မေး) ပုရေဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ..... စက္ခာယတနံ ပစ္စုပ္ပန္နာကာ

တုယာစသည်တို့ဖြင့် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်တို့ကို၊ သရုပ်ထုတ်၍ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်။ ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂ ၌ ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်တို့ကို သာယူရမည်လော။

(ဖြေ) ဝိညာဏဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ ဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံစသောအားဖြင့် ခန္ဓာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်၊ ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်တို့ကိုသာယူသင့်သည်မဟုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိအခါ၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏဓာတ်တို့ကိုယူသင့်ပါသည်။

> ခန္ဓာသေနဟိအယံဒေသနာ၊ နဝိညာဏဓာတုဝသေန၊ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓန္တိဒေသနာယစ သဗ္ဗာပိဝိညာဏဓာတုယောဂဟိတာ၊ နစက္ခု ဝိညာဏဓာတုအာဒယောဧဝ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၃၅၆-၉)

ဟိယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ ခန္ဓဝသေန၊ ခန္ဓာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အယံ ဒေသနာ၊ ဤဒေသနာသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝိညာဏဓာတုဝသေန၊ ဝိညာဏဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓန္တိ ဒေသနာယစ၊ ဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ–အစ ယှိသောဒေသနာဖြင့်လည်း၊ သဗ္ဗာပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဝိညာဏဓာတုယော၊ ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်၏။ စက္ခုဝိညာဏဓာတုအာဒယောဧဝ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်- စသည်တို့ကိုသာလျှင်၊ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်သည်၊ န၊ မဟုတ်ကုန်။

ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာသေဝနပစ္စည်း။

အာကုသလပဒ။

အာသေဝန.....၌ ကုသလေနကုသလံ ....၌ ကုသလောဓမ္မော.......ဟူသော အကွာအပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ်ဒုတိယဇောမဟာကြုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု, စေအင္ဂတိ သအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ဒုတိယဇော,မဟာကြုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအင္ဂတိ သ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာသေဝနပစ္စယာ...... ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ ပဌမဇောကြည်သော နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ကြေဝိသအားတပ်သော အဆုံးဇောကြည်သောရှေး ရှေးသော လောကီကုသိုလ်သင္ဂာရသပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏၊

တနည်းကား။

မဟာကုသိုလ်ဒုတိယဇောအားတပ်သော ပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတပ်သောဆဋ္ဌဇော။ မဟာကြုတ်ကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, မဂ်သောမနဿသဟဂုတ်တဆဲ့နှစ်ခုအားတပ်သောဂေါတြဘု,ဝေါဒါန်ကိစ္စဘပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော၊ မဟာကြုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သောဂေါတြဘုဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ်တတိယဇော၊ သမာပတ္တိနဝိထိ၌ နောက်နောက်သောမဟာကြုတ်ကုသိုလ်အားဘပ်သော ရှေးရှေးသောဇောတူမဟာကြုတ်ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရ။

အာသေဝနပစ္စယပြဿနာ။

ပဌမဇော မှလ်ဇောကြည်သောနောက်နောက်သောဇောကြပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အာသေဝနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ထူးသောအနုဝါဒ။

အာသေဝနဝိဘင်ဝါရ၌- ကုသလပဒ,အကုသလပဒ ဝိဝိအနုဝါဒမှာ- အာရမ္မဏအတိုင်းဖြစ်၏၊အဗျာကတပဒ၌အနုဝါဒပါဠိမှာ –

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ .....၌ အကုသလောဓမ္မော ..... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ အကုသိုလ်ဒွါဒသဒုတိယာဒိဘော စေသက္ကဝိသ အဝိတ်အဝိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသဒုတိယာဒိဘောစေသက္ကဝိသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ ပဌမဘောကြဉ်သော နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသအား တင်သော အဆုံးဘောကြဉ်သော ရှေးရှေးသော အကုသိုလ်ဒွါဒသပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိ၏။

(တနည်းကား)

အကုသိုလ်ဒုတိယဘောအားတင်သောပဌမဘော (လ) သတ္တမဘောအားတင်သောဆဋ္ဌဘောပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိ၏။ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရ။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ ....၌ အဗျာကတောဓမ္မော ..... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဘော မဟာကုသိုလ်ကြိယာကိုးခု စေပက္ကတိသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဘော မဟာကုသိုလ်ကြိယာကိုးခု စေပက္ကတိသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏။

ကိရိယာဗျာကတံကောံခန္ဓပဋိစ္စတဿယာခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ဟုထုတ်ခဲ့ပုံသာအာရဇ္ဇာနှင့်သူးလေသည်။

ကိရိယာဗျာကတအရေအတွက်ပြချက်။

(မေး) အာသေဝနဝိဘင်္ဂဝါရအဗျာကတပဒအနုဝါဒပါဠိ၌-ကိရိယာဗျာကတံ......အရ၊ အဘယ်ကြိယာအဗျာကတကိုကောက်ယူရမည်နည်း၊ ကြိယာဝိတ်ဝိသလုံးကိုကောက်ယူရမည်လော။

(ဖြေ) ကြိယာဝိတ်ဝိသလုံးကိုမကောက်ယူရပါ၊ ဇောထိုက်သောကြိယာအဗျာကတကိုသာကောက်ယူရပေါသည်၊

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ ပဌမဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သောကြိယာဇောအဋ္ဌာရသအားးတင်သော အဆုံးဇောကြဉ်သော ရှေးရှေးသောကြိယာဇောအဋ္ဌာရသပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏။

တနည်းကား။

ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာဒုတိယဇောအားးတင်သောပဌမဇော(လ) သတ္တမဇောအားတင်သောသဌ္ဌဇော။ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတင်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတင်သော မဟာကြိယာပဌမ ဇေ့။

အာသေဝနပစ္စယေကာနံ သမ္ဗာကြိယာအာသေဝနပစ္စယံနလဘန္တိ၊ လဒ္ဓမာနဝသေနပန ကြိယာဗျာကတန္တိ ဝုတ္တံ၊ တဿာဇဝနကြိယာဝေတ္ထ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆-၁၅)

အာသေဝနပစ္စယေ၊ အာသေဝနပစ္စည်း၌၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ကြိယာ ကြိယာတို့သည်၊ အာသေဝနပစ္စယံ၊ အာသေဝနပစ္စည်းကို၊ ကာမံ နသဘန္တိ၊ အကယ်၍ ကားမရကြလေကုန်၊ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်မရကြကုန်သော်လည်း၊ လဒ္ဓမာနဝသေန၊ ရသင့်သောကြိယာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကြိယာဗျာကတန္တိ၊ ကြိယာဗျာကတံ=ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ၊ ဤအာသေဝနဝိဘင်္ဂ၌၊ ဇဝနကြိယာဝ၊ ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသတို့ကိုသာလျှင်၊ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်ကုန်၏။

ဤအလို။ ၊ယခုရိက်၌သာ "ယထာလာဘယောဇနာနည်း" ကိုအသုံးပြုရသည်မဟုတ်သေး၊ ပဋ္ဌာန်း၌လည်း "ယထာလာဘ ယောဇနာနည်း"ကိုအသုံးပြုရလေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ကိရိယာဗျာကတံပါဠိအရ၊ ရသင့်သည့်အရကောက်ခဲ့သော်၊ ကြိယာစိတ်ဝိသ အားလုံးတို့ကိုအရကောက်သင့်သော်လည်း၊ အာဝဇ္ဇန်းနွေသည် အာသေဝနပစ္စည်းမထိုက်သောကြောင့် "ယထာလာဘယောဇနာနည်း"အားဖြင့် ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသတို့ကိုသာ အရကောက်ရလေသည်၊

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘု ကိစ္စတင်သော မဟာကြိယာတတိယဇော၊ သမာပဇ္ဇနဝိထိ၌၊ နောက် နောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအားတပ်သော ရှေးရှေးသော ဇောတို့ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာသေဝနသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ တဆဲ့လေး။

အာသေဝနပြီး၏။

“ဇဝနကြိယာဝ”......ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဌ်၊ နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏာအနက်ယှိသော“ဝ”သဒ္ဒါဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းနွေကိုကန့်သည်။

အာသေဝနဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ကမ္မပစ္စည်း။

(ကမ္မပစ္စည်း..... ကုသလပဒ, အကုသလပဒ၊ဗိဝိအနုဝါဒပါဠိများမှာ ဟေတုပစ္စည်း အတိုင်းဖြစ်၏.)

(၁) ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓပဋိသန္ဓေယော ခန္ဓာဗိဣ္ဌ သမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ၊(လ)ခန္ဓေပဋိသန္ဓေခန္ဓာဗိဣ္ဌ သမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ။

(၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံကော်ခန္ဓပဋိသန္ဓေယောခန္ဓာကဋတ္တာ စရူပံ၊ (လ)ခန္ဓေပဋိသန္ဓေခန္ဓာ ကဋတ္တာ ရူပံ။ ခန္ဓေပဋိသန္ဓေဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုပဋိသန္ဓေခန္ဓာ၊

(၃) ကော်မဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) ဒွေမဟာဘူတေ ပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာ ရူပံဥပါဒါရူပံ။

အသညသတ္တာနံကော်မဟာဘူတံ ပဋိစ္စတယော မဟာဘူတာ (လ)ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ။

(ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ချုံးထားသောပါဠိများကိုအပြည့်အစုံဖော်ပြလိုက်သည်၊ ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒ-ဝိဝိဒနဝ ါဝါတို့သည်ဟေတုပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်၏.)

ကုသလပဒ။

ကမ္မ၌......ကုသလေနကုသလံ၌ ......ကုသလောကဋ္ဌားပုဒ်၏ အရကား ကုသိုလ်ဖော်ဝိသ, စေအဓ္ဌတိ်သ အဗိတ်အဗိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ် သောကုသိုလ်ဖော်ဝိသ, စေတနာကြဉ်သော စေသတ္တတိ်သ အဗိတ်အ ဗိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏၊

ဟိဝ်ပါဠိ၏ အရကား၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ်ဖောဝိ သ,ဗိဏ္ဏက္ခဏတခုတချိန်၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာ တကမ္မသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရ။

ကမ္မပစ္စယုပ္ပန်။

ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသောပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ဗိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ကုသလေနအဗျာကတံ......(ဟေတုအတိုင်းကောက်မြဲး) ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ဝိပ္ပဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသဗ္ဗိကွဘာဘရတရဋ္ဌယှိသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ နှစ်ရာ့နှစ်ဆယ့်ငါးဝါရ။

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ......၌ကတ္တားကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ စေတနာကြဉ်သော စေသတ္တတိံသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောဝိပ္ပဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ကမ္မပစ္စယာ..... ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ဝိပ္ပဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသဗ္ဗိကွကာတရတချဋ္ဌယှိသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏၊ခန္ဓာဝါရကား နှစ်ရာ့တဆယ်၊

ဧကက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း။

(မေး) ကမ္မပစ္စယောကုသလာကုသလေသု ဧကက္ခဏိကောကမ္မပစ္စယောဝေဒိတဗ္ဗော၊တတောကြိယာဗျာကတေ..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ(၃၅၆–၁၇)နှင့်အညီ၊ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာ,အဗျာကတတို့၌ဧကက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုသိအပ်၏ဟုမိန့်ဆိုရာအဘယ်ကမ္မပစ္စည်းကိုဧကက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းဟုခေါ်ပါသနည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊

(ဖြေ) သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းကို တူသောခဏ၌ဖြစ်သောကြောင့် ဧကက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းဟုခေါ်ပါသည်၊

ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်မှာ။ ၊ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာအဗျာကတတို့၌ သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းကိုသာ ရအပ်သည်၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုမရအပ်ဟုဆိုလိုသည်၊

ဧကက္ခဏိက, နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းရသောတရားများ၊

(မေး) ဧကက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်း, နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းရသော တရားများကို အသီးအသီးခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုခဲ့ပါ၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေအကုသလံ.....၌ကတ္တားကား။ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသအဝိဇ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသစေတနာကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အဝိတ်အဝိဇ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသစိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ယှိသောစေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေး။

အကုသလေနအဗျာကတံ၌ ဟေတုအတိုင်းကောက်.....ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ယှိသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ .... ၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အဝိတ်အဝိဇ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေတနာကြဉ်သော စေသတ္တဝီသအဝိတ် အဝိဇ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(မေး) (၁) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာအဗျာကတ, စိတ္တဇရုပ်တို့သည် ဧကက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

(၂) အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တို့သည် နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

(၃) ဝိပါက်အဗျာကတ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည် ဧကက္ခဏိကကမ္မ, နာနာက္ခဏိကကမ္မ နှစ်ပစ္စည်းလုံးကိုရအပ်ပါသည်။

ကဋတ္တာရူပါနံနာနာက္ခဏိကောဝ-အဋ္ဌကထာစကားကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာသည် "ဝိပါကသမုဋ္ဌာနာနံပန ဧကက္ခဏိကော ကဋတ္တာရူပါနံနာနာက္ခဏိကောဝ တထာအသညသတ္တာရူပါနံ"......ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရာ၊ ကဋတ္တာရူပါနံ......အရ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကိုယူပါမူ နာ

ဟိတ်ပါဌ်အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ ကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တုပ္ပါဒတခုခု၌ယှဉ်သော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိရ၏၊ ခန္ဓာဝါရ နှစ်ရာ့ တဆယ်။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတဿ......၌ ပဒတ္တိအခါ၊ အဗျာကတောကတ္တား ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ် နာ မက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ ကြိယာစေတနာ ကြဉ်သောစေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ် သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ၌ယှဉ်သော စေ တနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသအား တပ်သောအတိတ်ဖြစ်သောကုသိုလ်,အကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့ ၏နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရ၏။

နာနက္ခဏိကော ဝ......ဟုဒိန့်ဆိုခြင်းသည်သင့်လျော်ဘွယ်ယှိပေသည်၊ ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်ကိုသာယူပါမူ- နာနာက္ခဏိကော ဝ...... ဟူသောစကား သည် သင့်တော်ဘွယ်ရာမယှိပေ၊ အကြောင်းကား ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် သည် ဥပက္ခဏိက, နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပစ္စည်းတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ကြောင့်ပင်တည်း။

ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ရသင့်သောပစ္စယသတ္တိ။

(မေး) ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ ဟိတ်ပါဌ်၏အရ ကမ္မနှစ် ပစ္စည်းတို့တွင် အဘယ်ပစ္စယသတ္တိကိုသာ ရအပ်ပါသနည်း၊ အဘယ့် ကြောင့်နည်း၊

(ဖြေ) ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ ဟိတ်ပါဌ်၏အရ ကမ္မနှစ် ပစ္စည်းတို့တွင်သဟဇာတကကမ္မသတ္တိကိုသာရအပ်ပါသည် (ဝါ) နာနာက္ခ ဏိကကမ္မကိုသာရအပ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာ တော်သည် ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ ဟိတ်ပါဌ်၏အရ သဟဇာ တကမ္မသတ္တိတပါးတည်းကိုသာအရကောက်ဆိုရိုးပြုတော်မူသည်၊

တနည်းကား။

(၁) အကုသလဝိပါက်ခုနစ်ခု နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ် ဒွါဒသဍ္ဍိယှိသောစေတနာ၊

(၂) အဟိတ် ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာ အားတပ်သောတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

(၃) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် လေးခုနာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော တိဟိတ်ဩမက, ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာ ကုသိုလ်စေတနာ။

(၄) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာအားတင်သော ဒွိဟိတ် ဩမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

(၅) ပဌမဈာန်ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ် စေတနာ (လ)ပဥ္စမဈာန်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဥ္စမဈာန်ကု သိုလ်စေတနာ၊

(၆) အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အာ ကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်စေတနာ (လ)နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ် စေတနာ၊

(၇) သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စေတနာ (လ)အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သောအရဟတ္တမဂ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့ ၏ နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရှ၏။ ခန္ဓာဝါရနှင့်ရှေ့တဆယ်။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတေဝါရ ..... ကဋတ္တာကား- ပဋိသန္ဓေကျေနပ် ဝိသ, စေပဉ္စတိံသ အဖိတ်အဖိတ် အဖိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်ဝိသ, စေပဉ္စတိံသ အဖိတ်အဖိတ် အ ဖိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

ကမ္မပစ္စယောကုသလာကုသလေသု စေတနာကမ္မပစ္စယောဝေဒိ တဗ္ဗော တထာကြိယာဗျာကတေ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၆-၁၀]

ကမ္မပစ္စယော၊ ကမ္မပစ္စည်း၌၊ ကုသလာကုသလေသု၊ ကုသိုလ်,အ ကုသိုလ်တို့၌။ စေတနာကမ္မပစ္စယော၊ စေတနာကမ္မပစ္စည်းကို ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏။ ကြိယာဗျာကတေ၌၊ တထာ၊ ထို့အတူတည်း၊

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား–သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာအားလုံး၊ သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားလုံးတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျနဝိသ, စိတ္တက္ခဏအတခုတခု၌ ရှိသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ။ ပဋိသန္ဓေကျနဝိသနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော ဥဒ္ဒေကြည့်သော အကုသိုလ်စေတနာ တဆဲ့တခု, မဟာကုသိုလ်စေတနာ ရှစ်ခု, ရူပကုသိုလ်စေတနာ ငါးခု, အရူပကုသိုလ်စေတနာ လေးခု ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာနာက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိရ၏။

ဥပ်သာ်သက်၌ အဗျာကတောခန္ဓော ...... ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့၏ ဇတိကြည့်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟာပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နခသတို့နှင့် ယထာရဟာအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကမ္မပစ္စယော ...... ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့၏ ဇတိကြည့်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၌ ရှိသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ။

ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ဥဒ္ဒေကြည့်သော အကုသိုလ်စေတနာ တဆဲ့တခု, မဟာကုသိုလ်စေတနာ ရှစ်ခု, ရူပကုသိုလ်စေတနာ ငါးခု, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အကုသိုလ်စေတနာ တဆဲ့နှစ်ခု, မဟာ ကုသိုလ်စေတနာ ရှစ်ခု, ရူပကုသိုလ်စေတနာ ငါးခု, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိရ၏။ (ကမ္မပြီး၏။)

ဝိပါက်အဗျာကတ၌ကမ္မနှစ်ပစ္စည်းရခြင်း။

ဝိပါက်အဗျာကတ၌မူ၊ ဇောကျဏ်ကကမ္မ, နာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်

ပစ္စည်းလုံးရအပ်ပေသည်။ ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် မဟာဘုတ်တို့၌လည်း နှစ်ပစ္စည်းလုံးရအပ်ပေသည်၊ ထို့ကြောင့်

ဝိပါကာဗျာကတေ ပန နာနာက္ခဏိကောပိ. တထာ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ မဟာဘူတာနံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆–၁၉)

ပန၊ အဘိ တပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ ဝိပါကာဗျာကတေ၊ ဝိပါက်အဗျာကတ၌။ နာနာက္ခဏိကောပိ၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းကိုလည်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ တထာ၊ ထို့အတူ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ၌။ မဟာဘူတာနံ တို့အား။ နာနာက္ခဏိကောပိ၊ ကိုလည်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။

(ပိသဒ္ဒါဖြင့် ဧကက္ခဏိကကမ္မကိုလည်းဆည်းသည်)

ကမ္မဝိဘင်ဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စည်း။
၁၄

အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပါကပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

(၁) ဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ(လ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

(၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ။

(၃) ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ။

ဝိပါကဝ္ဖ- ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ် အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ် အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ရ၏။

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား- အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတင်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝိပါကသတ္တိရ၏၊

ဝိပါကပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်ဝိပါကပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

ဝိပါကပစ္စည်း၌ဟောသောအရား။

(မေး) ဝိပါကပစ္စည်း၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့တွင် အဘယ်တရားတို့ကို ဟောတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စည်း၌ ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ကြိယာအဗျာကတတို့ကိုဟောတော်မမူ၊ဝိပါက်အဗျာကတ ဝိပါက်ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုသာ ဟောတော်မူပါသည်။

ပဋိသန္ဓေအခါအဖျာကထောဓမ္မော ..... ကတ္တားကား ပဋိသန္ဓေ ကျေနပ်သ, စေပဥ္စတိ'သ အဖိတ်အဖိတ် အဖိတ်အပေါင်းနာမကျွန်ုပ် ဟုဒယာဓကို ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ကျေနပ်သ, စေပဥ္စတိ'သ အဖိတ်အဖိတ် အ ဖိတ်အပေါင်းနာမကျွန်ုပ် ကရုဏာရုပ်ပေါ်ယှဉ်တရားချ၏။

ဝိပါကပစ္စယော ...... ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်း နာမကျွန်ုပ်အရဏာရုပ်အားရင်းတင်သော ပဋိသန္ဓေ ကျေနပ်သ စေပဥ္စတိ' သ အဖိတ်အဖိတ်နာမကျွန်ုပ်ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝိပါကသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌- ကတ္တားကား၊ အရူပဝိပါက်လေးခု, နေ့ပဥ္စဝိညာဉ် တဆယ်ရှခရဟန္တာတို့ ရတိကြာ်သော ပဥ္စဝေါကာရဝိပါက်နာမကျွန်ုပ်တို့ သည်ယထာရဟာပြုအပ်သော ဓိက္ကာဓမ္မဟာဘုတ်။ ပဥ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ ပန္နခရသတို့နှင့် ယထာရဟာအဘူဥပါဒ်သောကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ် သောဘုတ်နှင့်တကွသော ဝိပါက်ပြုအပ်သော ဓိက္ကာဇဥပါဒ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မ ဇဥပါဒ်ပနှ ယှဉ်တရားချ၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား— ဓိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတင်သော ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ အရူပဝိပါက်လေးခု, နေ့ပဥ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာ တို့ရတိကြာ်သော ဝိပါက်စာတ္တိ'သ, စေပဥ္စတိ'သ အဖိတ်အပေါင်းနာ မကျွန်ုပ်ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝိပါကသတ္တိရ၏။

ဝိပါကပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စယေကုသလာကုသလံကြိယဥ္စနလဇ္ဇတိ၊ အဗျာကတ ဝသေနေဝ ဝိသဇ္ဇနံကတံ။

ပဋ္ဌာန်အဋ္ဌကထာ ၄၅၆-၂၃

ဝိပါကပစ္စယော၌။ ကုသလာကုသလဥ္စ၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကိုရင်း။ ကြိယဉ္စ၊ ကြိယာကိုရင်း။ နလဇ္ဇတိ၊ မရအပ်။ အဗျာကတဝသေနေဝ၊ အ ဗျာကတ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို။ ကတံ၊ ပြုတော် မူအပ်၏။

ဒေသနာသဒ္ဒိကိုပြခြင်း။

(မေး) ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ...... ဋ္ဌိစက္ကာရောခန္ဓာအရူပီနာ အညမည ဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော ..... ဟုဝိပါက်နာကျွန်ုပ်အချင်းချင်းသာ ဝိပါက

သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုကြောင်း ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါလျက်၊ ဤ ပဋိစ္စဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အဘယ့်ကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံကဋတ္တာစ ရူပံ ..... ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ...... ၌ သာဝသေသဒေသနာ-ဖြစ်သော ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားတွေ့်င်းလျက်ယှိသည်။ ဤပဋိစ္စ ဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရ၌ကား- ဝိတ္ထာရဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့် ရသင့်ရ ထိုက်သော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံကဋတ္တာစရူပံ......ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသည်။

စိတ္တသမုဋ္ဌာန အရေအတွက်ပြချက်။

(မေး) ပဋိစ္စဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရ၌ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ......အရ၊ အဘယ် စိတ္တဇရုပ်ကိုကောက်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ဝိပါက်သည့် ပြုအင်သောစိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ကောက်ယူရပါ သည်။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိ ဝိပါကစိတ္တသမုဋ္ဌာနမေဝ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၃၅၆-၂၅

ရသင့်သောဝိသဇ္ဇနာ။

(မေး) ဝိပါကပစ္စည်း၌ ဝိသဇ္ဇနာပေါင်းမည်မျှရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စည်း၌ဝိသဇ္ဇနာတပါးတည်းသာရအပ်ပါသည်။

(က) ပဋိစ္စမှာ၊ တစ်သချာ၊ တွက်ပါဝိပါက၊
(ခ) နဝဆယ်နှစ်၊ ဆယ်ဖြစ်ဘိတ်၊ ဇကန်ယှဉ်၊ တွက်ဘိတပါးပြ။
(ဂ) သုဒ္ဓ၌သာ၊ ယင်းသချာ၊ တွက်ရာဉာဏ်ဖြင့်ဆ။

ဝိပါကဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အာဟာရပစ္စည်း။

ပုစ္ဆာသဘာအနုဝါဒ။

အာဟာရသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊

(အကြွင်းငါးမိအနုဝါဒပါဠိများသည် ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူ၏)

ကုသလပဒ။

အာဟာရ၌ ..ကုသလေနကုသလံ ကောက်ခြေးဟိတ်ပါဠိ၏အရကား သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်ကြောင့်သ စိတ္တုပ္ပါဒ တခုတခု၌ ယှဉ်သောဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ်နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်သုံးပါးပစ္စည်း တရားတို့၏နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏၊

(ကုသလေနအဗျာကတံလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်) ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ (ကုသိုလ်ကြောင့်သ စိတ္တုပ္ပါဒတခုတခု၌ယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရတရား ကိုယ်သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏)

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံလည်း သဟဇာတနှင့်တူ၏။ ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ (ကွင်းအတွင်းသို့ယိုရှုံးအတိုင်းဆက်၍ဆို)

အာဟာရပစ္စယပုစ္ဆာ။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှာမကျွန်ခဲ့လေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အာဟာရဇရုပ်၊ဤတရားတို့သည် အာဟာရပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

အဘယ်အာဟာရပစ္စည်းရသင့်ကြောင်း၊

(မေး) ကုသလပဒ-စသည်တို့၌၊ မည်သည့်အာဟာရပစ္စည်းရသင့် ကြောင့်ကိုခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပါ၊

(ဖြေ) ကုသလပဒ,အကုသလပဒနှင့် အဗျာကတပဒ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ တို့၌၊ နာမ်အာဟာရပစ္စည်းကိုသာရသင့်၍ ရုပ်သက်သက်အဗျာကတ၌ နာမ်အာဟာရ,ရုပ်အာဟာရနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရသင့်ပါသည်၊

(ကုသလပဒ(၃)ချက်တို့ကိုနည်းမှီ၍ ကောက်လေ။ အကုသိုလ်ဇွါဒသစိတ္တုပ္ပါဒ တခုတခု၌ယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ်— ဟုဆိုရခြင်းသာထူးလေသည်။)

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတော့ အဗျာကတဿ.....၌ (ပဝတ္တိအဗျာကတ သဟဇာတအတိုင်း ကောက်)

ဟိတ်ပါ၌၏အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သောဝိပါက်သတ္တိ၊ ကြိယာဝိသစိတ္တုပ္ပါဒတ ခုတခု၌ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရတရားကိုယ် သုံးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏။ ခန္ဓာဝါရနှစ်ရပ်တ ဆယ်။ (ပဋိသန္ဓေ အဗျာကတ သဟဇာတအတိုင်းကောက်။)

ဟိတ်ပါ၌၏အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနိဝိသစိတ္တုပ္ပါဒတခုတခု၌ ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရ တရားကိုယ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌ ကဏ္ဍားကား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အ ရူပဝိပါက်လေးခု, နေဝသညာနာသညာ၌တဆယ်, ရဟန္တာတို့ရတိကြည်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟဖြစ် အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်။ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေပန္တရသတ္တိနှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်။ အာဟာရဇ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော စိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ထို့ကြောင့် ကုသလပဒ, အကုသလပဒ နှင့် အဗျာကတပဒပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေတို့၌ ဟိတ်ပါ၌၏အရ နာမ်အာဟာရသတ္တိတပါးတည်းကိုသာ အရကောက်၍ ရုပ်အဗျာကတ၌ ဟိတ်ပါ၌၏အရ နာမ်အာဟာရသတ္တိ, ရုပ်အာဟာရသတ္တိနှစ်ပါးတို့ကိုအရကောက်ရလေသည်။

အာဟာရပစ္စယေ သဗ္ဗေသဒ္ဒီကုသလာဒိနံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဿစအရူပါ]
ဟာရဝသေနဥပ္ပတ္တိဝေဒိတဗ္ဗာ၊တထာပဋိသန္ဓိက္ခဏေမဟာဘူတာနံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၆-၂၇]

ဟိတ်ပါဌ်၏ အရကား- စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အရူပဝိပါက်လေးခု,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၃၌ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ,ဝိညာဉ် နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိ၊

အာဟာရဇရုပ်အားတပ်သောဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဥတုဇဩဇာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရသတ္တိရ၏၊

[တပါးသောဆရာတို့ကား အဇ္ဈတ္တဩဇာလည်းတပ်ကောင်း၏ ဟုဆိုကြကုန်၏၊ ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ,အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ၊ ဤနှစ်ပုဒ်သည်သဟဇာတနှင့်အတူ]

အာဟာရပစ္စည်းပြီး၏။

အာဟာရပစ္စယော၊အာဟာရပစ္စည်း၌၊ သမ္ပယုတ္တ၊အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒိနံ၊ကုသိုလ်အစရှိကုန်သော၊ ခန္ဓာနဉ္စ၊ခန္ဓာတို့၏ ၎င်း၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဿ၊စိတ္တဇရုပ်၏ ၎င်း၊ အရူပါဟာရဝသေန၊နာမ် အာဟာရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊သိအပ်၏၊ တထာ၊ထို့အတူ၊ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ မဟာဘူတာနံ၊မဟာဘုတ်တို့၏၊အရူပါဟာရဝသေန၊ဖြင့်၊ဥပ္ပတ္တိ၊ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊သိအပ်၏၊

နာမ်ရုပ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သောတရား။

(မေး) အာဟာရပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို နာမ်အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောတရားနှင့် ရုပ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သောတရား ခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည် နာမ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်ပါသည်၊အာဟာရဇရုပ်သည် ရုပ်အာဟာရကြောင့်ဖြစ်ပါသည်၊

အာဟာရသမုဋ္ဌာန်အရည္လွန်းပြချက်။

(မေး) အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ....အရ၊ အဘယ်ရုပ်တရားကိုကောက်ယူရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) ကဗဠီကာရအာဟာရကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်ကို အာဟာရသမုဋ္ဌာန်–အရကောက်ယူရပါသည်။

အာဟာရသမုဋ္ဌာနန္တိကဗဠီကာရာဟာရသမုဋ္ဌာနံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၇–၁)

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓအဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ကဗဠီကာရာဟာရသမုဋ္ဌာန် .....ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဌ်၌ ကဗဠီကာရာဟာရ..... အရ၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော ကဗဠီကာရာဟာရလော၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သော ကဗဠီကာရာဟာရလော ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) အာဟာရဇရုပ်ကိုဖြစ်စေသောကဗဠီကာရာဟာရမှာ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ပါသည်။

> သောပနယသ္မာကဗဠီကာရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတော ဝ အာဟာရကိစ္စံ သာဓေတိနဗဟိဒ္ဓိတော၊ တသ္မာ အာဟာရောတိအ ဝတွာကဗဠီကာရောအာဟာရောတိဝုတ္တံ။
>
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ၃၂၀-၅

ပနဆက်ပါဦးအံ့၊ သော၊ ထိုဩဇာသည်၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ကဗဠိ၊ အလုပ်အလွေ့ ကို၊ ကရိတွာ၊ ပြု၍၊ အဇ္ဈောဟရိတော ဝ၊ မျိုအင်သော်သာလျှင်၊ အာဟာရကိစ္စံ၊ အာဟာရကိစ္စကို၊ သာဓေတိ၊ ပြီးစေ၏၊ ဗဟိ၊ အပ၌၊ ဌိတော၊ တည်သည်ဖြစ်သော်၊ နသာဓေတိ၊ မပြီးစေနိုင်၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ အာဟာရောတိ၊ ဟူ၍၊ အဝတွာ၊ ဟောတော်မမူပဲ။ ကဗဠီကာရောအာဟာရောတိ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏၊

အရကောက်စကားကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

ပဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည် "အာဟာရဇရုပ်အားတပ်သော ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ယိုသောဥတုဇပြဒ်ဓာပဌ္ဌည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရ သတ္တိရ၏"......ဟုမိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ ထိုစကားကိုဆင်ခြင်အပ်၏။

တဖန်အရကောက်ဆရာတော်သည် [တပါးသောဆရာတို့ကား အဇ္ဈတ္တပြဒ်ဓာလည်းဟုက်ကောင်း၏ ဟုဆိုကြကုန်၏] ဟူ၍ အမှာစကားရေးသားတော်မူခဲ့လေသည်။

ထို တပါးသောဆရာတို့စကားသာ၊ ပဌာန်းအဋ္ဌကထာနှင့် ညီညွတ်သောကြောင့် သင့်မြတ်လှပေ၏၊ ထို့ကြောင့်

"အာဟာရဇရုပ်အားတပ်သော အဇ္ဈတ္တိကပြဒ်ဓာ ပဌ္ဌည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရသတ္တိရ၏"......ဟုဆိုရိုးပြုသင့်ပေသည်။

[ပညာဝန်တို့ ဆင်ခြင်တော်မူကြကုန်၍ ကြိုက်နှစ်သက်ရာဝါဒကို ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း]

အာဟာရဒီပနီဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း။

ဣန္ဒြိယန္တိ ကုသလေနကုသလံ...... သဟဇာတအတိုင်းကောက်။ ဣန္ဒြိယပစ္စယော ဟိတ်ပါဌ်၏ အနက်။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ် ဧကဝီသစိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ယှဉ်သော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝိရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာ, နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။ ။ကုသလေနအဗျာကတံ ..... ကောက်ပြီး။

ဟိတ်ပါဌ်၏ အနက်:- စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ(လ)သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ ....ကိုလည်းကောက်ပြီး။ ။ဟိတ်ပါဌ်၏ အနက်။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသ(လ)သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအကုသလံ ..... ကောက်ပြီး။ ။ဟိတ်ပါဌ်၏ အနက်- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ ယှဉ်သော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, ဝိရိယ, ဧကဂ္ဂတာ နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ် ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတိန္ဒြိယသတ္တိရ၏။ ။အကုသလေန အဗျာကတံ အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ........ ကောက်ပြီး။

ဣန္ဒြိယပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဣန္ဒြေအစဉ်အတိုင်းမဟောခြင်း။

(မေး) ဣန္ဒြေအစဉ်အတိုင်း စက္ခုန္ဒြေအစရှိသော ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရှေးဦးစွာပြဆိုသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့်နာမ်ဣန္ဒြေဟု ဆိုအပ်သောသဟဇာတိန္ဒြိယကို ရှေးဦးစွာပြဆိုတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဣန္ဒြေအစဉ်အတိုင်း..... စက္ခုန္ဒြေ အစရှိကုန်သော ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရှေးဦးစွာပြဆိုသင့်သော်လည်း၊ ကုသိုလ်အစရှိသော

အဗျာကတဘာဇ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါအဗျာကတော– ကတ္တား သဟဇာတအတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါဋ်၏အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားဖြင့်၊သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ၁ဝိတ္တဇရုပ်အားဖြင့်တပ်သော နာမ်ရူပက္ခန္ဓာပေါ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတပ္ပြိယသတ္တိ။

စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်အားတပ်သောမဏ္ဍိဂဿယကဖြစ်၍ အတီတဘာဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုန္ဓြေ(လ)ကာယဝိညာဉ်နှင့်အားတပ်သောမဏ္ဍိမဿယက ဖြစ်၍အတီတဘာဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ကာယိန္ဒြေပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတပ္ပြိယသတ္တိရ၏၊ ၊ ပဋိသန္ဓေလည်း သဟဇာတအတိုင်း ကောက်ပြီး။

ဟိတ်ပါဋ်၏အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားဖြင့်တပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနဝိသဝိတ္တက္ခဏတရတခ၌ ယှိသောနာမ်ရူက္ခန္ဓာရုပ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတပ္ပြိယသတ္တိရ၏၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အ ရူပဝိပါက်လေးရ, နှင့်ပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာဘို့ ရတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်,ဝိပါက်ကြီးသာနာမက္ခန္ဓာဘို့သည် ယထာရဟပြု အပ်သော ဝိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ပဋိသန္ဓေကဋ္တဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ် ကမ္မဇမဟာဘုတ် ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့် တကွသောဝိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကဋ္တဇဥပါဒါ,အသညသတ်ကဋ္တဇဥပါ ဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ပုစ္ဆာတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဤပဋိစ္စရူပ္ပြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ နာမ်ရူက္ခန္ဓာဟုဆို အပ်သောသဟဇာတပ္ပြိယပစ္စည်းကို ရှေးဦးစွာပြဆိုတော်မူရပါသည်၊

ရူပ္ပြိယပစ္စယေပစ္စယဝိဘင်္ဂေရူပ္ပြိယပဋိပါဋိယာ ပဌမံစက္ခုန္ဒြိယာဒိနိဒ္ဒေသံ တာနိ၊ ရူမပန ကုသလာဒိပုစ္ဆာဝသေန ပဌမံ အရူပိန္ဒြိယာနံပစ္စယတာ ဒဿိတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၇-၄)

ရူပ္ပြိယပစ္စယေ၊ရူပ္ပြိယပစ္စည်း၌၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂေ၊ပစ္စယနိဒ္ဒေသဟုဆို အပ်သောပစ္စယဝိဘင်္ဂ၌၊ ရူပ္ပြိယပဋိပါဋိယာ၊ရူပက္ခန္ဓအစဉ်အားဖြင့်။ ပဌမံ၊

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား၊ မိဏ္ဍစရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရတုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သောကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဝိဏ္ဍကမ္မဇာတရတချင်းယှဉ်သောနာမ်ဓမ္မတို့ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတတိ၌ ယသတ္တိ။

ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ် ကိုးခုအားတပ်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စည်းတရားတို့၏ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယသတ္တိခု၏၊

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ..... အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ကောက်မြဲ၊

ရုန္ဒြိယပြီး၏။

ရှေးဦးစွာ၊စက္ခုန္ဒြိယာဒီနိ၊စက္ခုဒြေစသည်တို့ကို၊ ကိစ္စာပိဒဿိတာနိ၊အကယ်၍ကားပြအပ်ပါကုန်၏၊ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်ပြအပ်ပါကုန်ပါသော်လည်း၊ ဣဓ၊ ဤဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ကုသလာဒိပုစ္ဆာဝသေန၊ ကုသိုလ်အစရှိသောပုစ္ဆာတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပဌမံ ရှေးဦးစွာ၊အရူပိန္ဒြိယာနံ၊နာမ်ဣန္ဒြေတို့၏၊ပစ္စယတာ၊ပစ္စည်း၏အဖြစ်ကို။ ဒဿိတာ၊ပြတော်မူအပ်၏၊

ယထာသဘာဝယောဇနာနည်းဖြင့်ယူရပုံ။

(မေး) ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ ဗာပိသိန္ဒြေတို့တွင် အဘယ်ဣန္ဒြေတို့ကိုရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ယထာသဘာဝယောဇနာနည်းအားဖြင့်နာမ်ဣန္ဒြေတို့ကိုသာရအပ်ပါသည်၊

တတ္ထကုသလာဒိသုယထာသဘာဝသေနအရူပိန္ဒြိယာ ဂဟေတဗ္ဗာ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၇-၆]

တတ္ထ၊ထိုပဋိစ္စဝါရဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ ကုသလာဒိသု၊ကုသလပဒစသည်တို့၌၊ယထာသဘာဝသေန၊ ယထာသဘာဝယောဇနာနည်း၏အစွမ်းအားဖြင့်၊အရူပိန္ဒြိယာ၊နာမ်ဣန္ဒြေတို့ကို၊ဂဟေတဗ္ဗာ၊ယူအပ်ကုန်၏၊

အဘယ်ဣန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရ၌ သဟဇာတိန္ဒြိယ, ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယအားဖြင့်(၃)မျိုးတို့တွင်၊ အဘယ်ဣန္ဒြိယပစ္စည်းကို ရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဟဇာတိန္ဒြိယ,ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယနှစ်ပစ္စည်းတို့ကိုသာရအပ်ပါသည်၊ပုရေဇာတိန္ဒြိယကိုမရအပ်ပါ၊

(မေး) အဘယ်ဣန္ဒြိယပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၌ အဘယ်ဣန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) (၁)အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးစိတ္တဇရုပ်တို့၌ သဟဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

(၂) အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တို့၌ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္စည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

(၃) ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၌သဟဇာတိန္ဒြိယ,ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယနှစ်ပစ္စည်းတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊

ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဈာနပစ္စည်း။

ဈာနနှ်- ကုသလေနကုသလံ.......ကောက်မြဲ။ ဟိတ်ပါဠ်၏ အရကား သမ္ပယုတ္တကျွန္တာအားတပ်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းတရားကို ညှိသော ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ဝေဒနာ ဟူသောဈာနင်တရား ကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိရ၏။

ကုသလေနအဗျာကတံ ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ...... သဟဇာတ အတိုင်းကောက်။

အကုသလေနအကုသလံ......လည်း သဟဇာတအတိုင်း။ ဟိတ်ပါဠ်ကား-သမ္ပယုတ္တကျွန္တာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသစိတ္တုပ္ပါဒတရုတ ချဉ်ယှဉ်သောဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိရ၏။

အကုသလေနအဗျာကတံ အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ...... ကောက်မြဲ။

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ ....၌ ပဝတ္တိအခါ၌ အဗျာကတော ကတ္တား ကား- ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောဆန္ဒိသ, ကြိယာဝိသ, စေအဥ္မတိံသအစိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆန္ဒိသ, ကြိယာဝိသ, စေအဥ္မတိံသ အစိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပဋ္ဌယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟိတ်ပါဠ်၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တကျွန္တာအားငင်း၊ သမ္ပယုတ္တကျွန္တာ စိတ္တဇရုပ်အားငင်းတပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝိသ စိတ္တုပ္ပါဒတ ရတချဉ်ယှဉ်သောဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဈာနသတ္တိ ရ၏။ ပဋိသန္ဓေအခါ သဟဇာတ......အတိုင်းကောက်။

ဈာနပစ္စယုဒ္ဒေသ။

ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး, စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည်ဈာနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား— သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ကြောင့်ဝိသစိတ္တကမ္မဇတရုတ ချန္ဒယ်သော ဗျာနင်တရားကိုယ် ငါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဗျာနသတ္တိ ရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား ၊ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, နေ့ပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ရုတိကြည်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟာပြု အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟာအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့် တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား။ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခု,နေ့ပဉ္စဝိညာဉ်တ ဆယ်,ရဟန္တာတို့ရုတိကြည်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တကမ္မဇတရုတချန္ဒယ်သော ဗျာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရား တို့၏ဗျာနသတ္တိရ၏၊ ၊ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ,အကုသလာ ဗျာကတေနအဗျာကတံ၊သဟဇာတအတိုင်းကောက်၊

ဈာနပစ္စည်းပြီး၏။

ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တူခြင်း။

(မေး) ဈာနပစ္စည်းသည် အဘယ်ပစ္စည်းနှင့်တူပါသနည်း၊ အဘယ် သို့တူကြပါသနည်း၊ တရားကိုယ်အရကောက်တူပါသလော၊

(ဖြေ) ဈာနပစ္စည်းသည်ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တူပါသည်၊ဝိသဇ္ဇနာကိုး ချက်ထွက်ပုံ အဟောပါဠိတူသည်ကိုရည်၍ ဈာနပစ္စယော မဂ္ဂပစ္စယော ဟေတုပစ္စယာသဒိသံ......ဟု ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင် ဟောကြား တော်မူလေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၅၇-၈)၌လည်း။

ဈာနမဂ္ဂပစ္စယေသု ဟေတုပစ္စယသဒိသမေဝ ဝိဿဇ္ဇနံ၊
တေနေဝေတ္ထ ဟေတုပစ္စယသဒိသန္တိ ဝုတ္တံ၊

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ဈာနမဂ္ဂပစ္စယေသု၊ ဈာနပစ္စည်း,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့၌၊ ဟေတုပစ္စယသဒိသမေဝ၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤဈာနပစ္စည်း,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့၌၊ ဟေတုပစ္စယသဒိသန္တိ၊ သဒိသံ.....ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

တရားကိုယ်အခုကောက်တူသည်ကိုရည်၍။ ယင်းကဲ့သို့ဟောတော်မူသည်မဟုတ်ပါ။

ဈာနဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

မဂ္ဂပစ္စည်း။

မဂ္ဂ၌ ကုသလေနကုသလံ...... ဟောတုနှင့်အတူကောက်၊ မဂ္ဂပစ္စယာ ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား-သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာအားဘင်သော ကုသိုလ်ဖြစ်ပီသ, စိတ္တက္ခဏတရုတရုဋ္ဌိယ်ှိသော ပညာ,ဝိတက်,ဝိရတီသုံးခု, ဝီရိယ,သတိ, ဧကဂ္ဂတာ-ဟုဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

ကုသလေနအဗျာကတံ ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ...... ကိုလည်း ဟောတု အတိုင်းကောက်၊

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ...... ကိုလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက် လေ၊ဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား- သမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာအားတင်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒသစိတ္တက္ခဏတရုတရုဋ္ဌိယ်ှိသော ဝိတက်, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ, မိစ္ဆာ-တည်းဟူသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်လေးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ မဂ္ဂသတ္တိရ၏

အကုသလေနအဗျာကတံအကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ .... နှစ်ပုဒ်ကိုလည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ ကတ္တားကား- ဟောတု အတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါဠိအရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်းတပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

မဂ္ဂပစ္စယုဒ္ဒေသ။

သဟိတ်မိတ်ဧကသတ္တတိ, စေတသိက်ဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည်မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊

မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး။

(မေး) မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါးဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အနုင်ထုတ်၍ ရေတွက်ပေါ်ပြပါ၊

ပဋိသန္ဓေအခါ ဟေတုအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါ၌၏အရကား- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားဖြင့်တပ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရသ၌ယှဉ်သော ပညာ, ဝိတက်, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသောမဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားတို့၏မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

ရုပ်သက်သက်ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါ၌၏အရကား- သဟိတ်ပဝတ္တိစိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ရတိကြွင်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်, သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိယာစိတ္တက္ခဏ တရုတရု၌ယှဉ်သောမဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟေတုအတိုင်းကောက်၊ ဟိတ်ပါ၌အရကား- စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောစိတ္တက္ခဏတရုတရု၌ယှဉ်သောမဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားတို့၏မဂ္ဂသတ္တိရ၏။

အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟေတုအတိုင်းကောက်၊ဟိတ်ပါ၌ကား- မဂ္ဂင်တရားကိုယ်လေးပါးကိုကောက်။

မဂ္ဂပြီး၏။

(ဖြေ) ပညာ,ဝိတက်, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ,ဝီရိယ,သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ-အားဖြင့် မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး ဖြစ်ပါသည်၊

(၎င်း မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါးနှင့်စပ်သောမှတ်သားဘွယ် အဓိပ္ပါယ်အကျယ်အဆုံးအဖြတ်ကို''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ ဒုတိယတွဲ''၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးရေတွက်ပုံ။

(မေး) မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးဟူသည် အဘယ်နည်း၊ သရုပ်ထုတ်၍ရေတွက်ဖေါ်ပြပါ၊

(ဖြေ) ပညာ,ဝိတက်,ဝိရိယ,သတိ,ဧကဂ္ဂတာ-ဤငါးပါးတို့ကိုဆိုလို ပါသည်။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၌ ဝိရတီ(၃)ပါးမယှဉ်သောကြောင့် ယင်းသို့ ငါးပါးဖြစ်ရသည်။

ဆိုဒိုးပြင်ဆင်ချက်။

အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ..... ဟိတ်ပါဠိကားမဂ္ဂင်တရားငါး ပါးကိုကောက်-ဟုပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍ပါယှိရာ၊ မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါး ပါးမဖြစ်နိုင် လေးပါးသာဖြစ်နိုင်လေသည်။ ထိုလေးပါးမှာ ဝိတက်,ဝိရိ ယ,ဧကဂ္ဂတာ,ဒိဋ္ဌိတို့ဖြစ်လေသည်။

မဂ္ဂဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

သမ္ပယုတ္တန္တိ ကုသလေနကုသလံ......ကဏ္ဍားကား အာရမ္မဏအတိုင်း ကောက်။ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား အချင်းချင်းအားတပ်သော ကုသိုလ် ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။ အကုသလေနအကုသလံ.....လည်း ထို့အတူပင်။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါ ကဏ္ဍားကား- အာရမ္မဏအတိုင်းကောက်။ ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- အချင်းချင်းအားတပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ, စေဆတ္တိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။ ပဋိသန္ဓေအခါလည်းအာရမ္မဏအတိုင်းကောက်ပြီး။

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား- အချင်းချင်းအားတပ်သောပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝီသ, စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။

သမ္ပယုတ္တပြီး၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး- ဤတရားတို့သည် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

သမ္ပယုတ္တနှင့်ဘူသောပစ္စည်း။

(မေး) သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် အဘယ်ပစ္စည်းနှင့်အဖြေဝိသဇ္ဇနာတူပါသနည်း။

(ဖြေ) သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည်အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့် အဖြေဝိသဇ္ဇနာတူပါသည်။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယဝိဿဇ္ဇနံ အာရမ္မဏပစ္စယဂတိကံ၊ တေနေဝေတ္ထ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၇-၉]

သမ္ပယုတ္တပစ္စယဝိဿဇ္ဇနံ၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ အဖြေဝိဿဇ္ဇနာသည်၊ အာရမ္မဏပစ္စယဂတိကံ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့်အလားတူ၏၊ တေနေဝ ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ၊ ဤသမ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌၊ အာရမ္မဏပစ္စယသဒိသန္တိ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

သမ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

ဋ္ဌဍ

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။

ဋ္ဌဍ

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ

အနုဝါဒ။

ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ

ဋ္ဌဍ

ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။

အနုဝါဒ။

ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ(လ) ဒွေခန္ဓေပဋိစ္စဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယာ။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယပြန်။

အရူပဝိပါက်လေးရပ်ကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ သေးပါး။ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်- ဤတရားတို့သည် ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ……စသည်ဖြင့်အထူးဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပုရေဇာတပစ္စည်း၌ ဝတ္ထုံ ပုရေဇာတပစ္စယာ……'ဟူ၍သာ ဟောတော်မူပါလျက်၊ ဤဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ…… ဟူ၍၎င်း၊ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ…… ဟူ၍၎င်း၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ…… ဟူ၍၎င်း အဘယ့်ကြောင့် အထူးသီးခြားထုတ်၍ ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

၉၆

အဗျာကတံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ အဗျာကတော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

အနုဝါဒ။

ဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ (လ) ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ ကဋတ္တာ စ ရူပံ (လ) ဒွေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဒွေ ခန္ဓာ ကဋတ္တာ စ ရူပံ၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ ကဋတ္တာရူပံ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံ ပဋိစ္စ ခန္ဓာ။ ခန္ဓာ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ။ ဝတ္ထု ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

ဧကံ မဟာဘူတံ ပဋိစ္စ တယော မဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊

(ထူးခြားသော ပါဠိလောက်ကိုသာ ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြလိုက်သည်၊ အကြွင်း ဗိဒ် အနုဝါဒ ပါဠိများကို နည်းမှီ၍ ထုတ်လေ၊)

(ဖြေ) ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်ဖြစ်ကြကုန်သော အချို့သောတရားတို့အား ဟဒယဝတ္ထုသည် နိယမအားဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်လေသည် အချို့သောတရားတို့အား နာမက္ခန္ဓာတို့သည် နိယမအားဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်လေသည် တူမျှသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့် သာလျှင်ကုသိုလ်စသည်တို့ကိုစွဲ၍ ဖြစ်ကြသည်မဟုတ်ကုန်၊ စင်စစ်သော်ကား အထူးထူးသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်လည်းဖြစ်ကြလေကုန်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့သောအထူးကိုပြခြင်းငှါ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ......စသည်ဖြင့် အထူးသီးခြား၍ ဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

> ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနမ္ပိ ကေသဉ္စိ နိယမတော ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ကေသဉ္စိ ခန္ဓာ၊ နစ သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဧဝ ကုသလာဒိကေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ အထ ခေါ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပိ တသ္မာ တံ ဝိသေသံ ဒဿေတုံ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၆၀-၂]

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနမ္ပိ၊ ဖြစ်သည် လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကေသဉ္စိ၊ အချို့ကုန်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓိစ

သောနာမက္ခန္ဓာတရားတို့အား၊ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်၊ ဝတ္ထု၊ သဝတ္ထုသည်၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ကေသဉ္စိ၊ အချို့ကုန်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားတို့အား။ ခန္ဓာ၊ နာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။ ဝ၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာဝေ၊ တူမျှသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကုသလာဒိကော၊ ကုသိုလ်စသည်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်ကြကုန်သည်၊ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ ဝါ၊ မဟုတ်ကုန်၊ အထခေါ၊ စင်စစ်သော်ကား၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပိ၊ အထူးထူးသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ တံဝိသေသံ၊ ထိုအထူးကို၊ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှါ၊ ဝတ္ထုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာတိ၊ ပစ္စယာဟူ၍၊ တတ္ထတတ္ထ၊ ထိုထိုအရာတို့၌၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) မူလဋီကာဆရာမိန့်ဆိုအပ်သော သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းနှင့် နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ဟူသည် အဘယ်နည်း။

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ပဝတ္တိကာလ၌ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်အချင်းချင်းအပြန်အလှန်ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြစ်နိုင်လေသောကြောင့် ၎င်းကို "သမာနဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း" ဟုဆိုလိုပါသည်၊

အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိစိတ်ကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အားသာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်။ စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကနာမက္ခန္ဓာတို့အားဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုပေ၊ ၎င်းကို, 'နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း" ဟုဆိုလိုပါသည်၊

> ကုသလာကုသလာဟိခန္ဓာ ဧကတ္တေဝ အဗျာကတာ ယဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ နသယံတခတာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယံလဘန္တိ (လ) တေနဝုတ္တံကေသဉ္စိ ခန္ဓာ။ ပ၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပီတိ၊

ကုသလပဒ။

ဝိပ္ပယုတ္တ၌......ကုသလေနကုသလံ၌ ကဏ္ဍားကား၊ ပဋိစ္စဝါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇေတနာ စေအပ္ပတိ်သ အမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာ ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇေတနာ စေအပ္ပတိ်သ အမိတ်အမိတ် နာ မက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား။(ပုရေဇာတအတိုင်းကောက်လေ)

ကုသလေနအဗျာကတံ၌-ကဏ္ဍားကား။သဟဇာတအတိုင်းကောက် ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋိစ္စဝါကာရဘုံ၌ဖြစ် သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇေတနာ,စေအပ္ပတိ်သ အမိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ၌.....ကဏ္ဍားပုဒ်အရကား။ သဟဇာတ အတိုင်းကောက်၊ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား၊ပဋိစ္စဝါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ကုသိုလ်ဇေတနာ စေအပ္ပတိ်သ အမိတ် အ ပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ၊

နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇေတနာ အားတပ်သော ဂုဏ္ဍော, မနော ဒွါရဝဇ္ဇန်း အစယှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယ ဝတ္ထု၊မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇောင်းချက်အားတပ်သောစုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ် သောဟဒယဝတ္ထု၊ပစ္စည်းတရားတို့၏ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။

ဟိ၊ချုပါဦးအံ့။ကုသလာကုသလာ၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာစ၊ခန္ဓာတို့သည်၎င်း ကေဒွေ၊အချို့ကုန်သော၊ အဗျာကတာစ၊အရူပ ဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်, ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၎င်း၊ ယသာ၊ အကြင်စိတ္တဇရုပ်, ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ ဖြစ်ကုန်၏။ သယံ၊ မိမိဟုဆိုအပ်ကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဝိပါက် ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ တတော၊ထိုစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်မှ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို၊နလဘန္တိ၊ မရကုန်၊(လ)တေနတို

ကြောင့်။ ဘေသဋ္ဌိခန္ဓာ၊ ပ၊ နာနာဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာဝိတိ၊ ပစ္စယာဝိဟာ၍၊ ရွတ်၊ ပြန်ဆိုတော်မူအပ်၏။

အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝတ္ထုခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ……. ဤပါဌ်လေးချက်တို့ကို အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) (၁) ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝတ္ထုနှင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံသာခေန္ဓေန၊ ဟဒယဝတ္ထုဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိကိုပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ၊ ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

(၂) ခန္ဓေ၊ ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံသာခေန္ဓေဟိ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းအဖြစ်ကိုပြီးစေတတ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေဟိ၊ ပဉ္စဝေါကာရအစိတ်အပေါင်းကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရူပံ၊ ရုပ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဖြစ်၏။

(၃) ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဝတ္ထုနှင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံသာခေန္ဓေန၊ ဟဒယဝတ္ထုဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိကိုပြီးစေတတ်သည့်အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

(၄) ခန္ဓေ၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံသာခေန္ဓေဟိ၊ ကုန်သော၊ ခန္ဓေဟိ၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊ ဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

(ခန္ဓေပဋိနှင့်ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ကဋတ္တာရူပံ-စသည်တို့ကိုလည်းနည်းမှီ၍ အနက်ယောဇနာပါလေ။ ဤသည်ကား ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလိုတည်း)

အကုသလပဒ။

အကုသလေနအကုသလံ……၌ ကထွားကား – ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ,အကုသိုလ်ခန္ဓါသုံး,စေသတ္တ၀ိသ အစိတ် အစိတ်နှာမကျွန်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသုံး,စေသတ္တ၀ိသ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏,(ဟိတ်ပါ၌၏ အရကား ပုရေဇာတအတိုင်းကောက်လေ၊ အကုသလေနအ ဗျာကတံ ၌လည်း သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ၊)

ဟိတ်ပါ၌ကား - စိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသ,စေသတ္တ၀ိသ အစိတ်အပေါင်းနှာမကျွန်ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတ၀ိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ……၌ ကထွားအကောက်သဟဇာတနှင့်တူ၏၊

ဟိတ်ပါ၌ကား- စိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသ,စေသတ္တ၀ိသ အစိတ်အပေါင်းနှာမကျွန်ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတ၀ိပ္ပယုတ္တသတ္တိ၊

နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသအားတင်သောရှေ့,မနောခန္ဓါရာ၀တ္ထုန်းအစယှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု မရဏာသန္ဓအကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတင်သော ရုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတ၀ိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

မူလဋီကာအနက်ယောဇနာပုံ။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအနက်ယောဇနာနည်းမှာ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏နည်းပင်ဖြစ်သည်၊

မူလဋီကာဆရာ၏အာဘော်ကျ အနက်ယောဇနာပုံမှာ– ၀ိပ္ပယုတ္တိ၀ိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ၌၊ ၀တ္ထု၊ဟဒယဝတ္ထုကို၊၀ိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ၀ိပ္ပယုတ္တပစ္စယ ကရဏာတော၊ ၀ိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြုသောကြောင့်– ဟု ယောဇနာသင့်လေသည်၊

အဗျာကတပဒ။

အဗျာကတေန အဗျာကတဿ ပဝတ္တိအခါ၊ အဗျာကတော ကတ္တားကား၊ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးချ ကြဉ်သောဝိပါက် ဗာတ္တိံ သ၊ ကြိယာ ဝိသ-စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပါက်ဗာတ္တိံသ, ကြိယာဝိသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပဝတ်ပါဌ်အခုကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးချ,ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိ ကြဉ်သော ဝိပါက်ဗာဝိသ,ကြိယာဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ၊

မှန်ပါသည်၊ ၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် ပစ္စည်းတရားနှင့်စပ်၍ ဖြစ်သောကြောင့်။ မိမိပစ္စည်းတရားကို အကြောင်းပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကြလေသည်၊ ထို့ကြောင့်ပစ္စည်းတရားဟောပုဒ်နောက် ဒုတိယဝိဘတ်သက်ရလေသည်။

> တတ္ထ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ပစ္စယုပ္ပန္နေ ပစ္စယံ ပစ္စယံကရောတိ ဘိဉာမ
> သတ္တသာဝသေန ဥပယောဂဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဝတ္ထုံ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယကရ
> ဏာတောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော
>
> ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ [၁၆၀-၆]

တတ္ထ၊ ထိုဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ—အစရှိသော ပါဌ်၌ တဒါယတ္တဝုတ္တိ တာယ၊ ထိုပစ္စည်းနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နေ၊ ပစ္စယုပ္ပန်သည်၊ ပစ္စယံ၊ ပစ္စည်းတရားကို။ ပစ္စယံကရောတိ၊ အကြောင်းပြု၏။ ဉာတိ၊ ဤသို့ ဉာမသတ္တသာ၊ ဤအနက်၏၊ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဥပယောဂဝစနံ၊ ဒုတိယဝိဘတ်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မှတ်အပ်၏၊ ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို။ ခန္ဓေ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ သိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို။ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယကရဏာတော၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြုသောကြောင့်၊ ဣတိ၊ ဤသို့။ အယမေဝ အတ္ထော၊ ဤအနက်သည်သာလျှင်။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂပါဠိ၌၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးအားတင်သော မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတိတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု(လ)ကာယဝိညာဉ်ဒွေးအားတင်သောမဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတိတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောကာယဝတ္ထု၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ကြဉ်သောနောက်နောက်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာအားတင်သော ပဋိသန္ဓေအစဖြစ်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝင်တဆဲ့ငါးခု, အာဝဇ္ဇန်းဒွေး, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေး, သန္တီရဏသုံးခု, ဝုဋ္ဌောမရဏာသန္နဇောငါးချက် တဒါရုံစုတိအားတင်သောစုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားတို့၏ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။

အဘယ်ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုဟောကြောင်းညွှန်ပြချက်၊

(မေး) ပဋ္ဌ ဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌...... အဘယ်ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို သာဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်, ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင်၊ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း, ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုသာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်္ဂဝါရ၌ဟောတော်မူပါသည်၊ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုဟောတော်မမူပါ၊

(ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း မဟောခြင်းအကြောင်းကို နောက်ကညွှန်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းမဟောခြင်းအကြောင်းကို နည်းမှီ၍သိပါလေ)

စိတ္တသမုဋ္ဌာန်(လ)ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယောပုဒ်အနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ... ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ခန္ဓေ၊ပဉ္စဝေါကာရကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ,နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယဟံသာဓကေဟိ၊ကုန်သော၊ခန္ဓေဟိ၊ပဉ္စဝေါကာရ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်,ကြိယာ,နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊စိတ်ဇရုပ်လည်းဖြစ်သော၊

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတော.....ကတ္တားကား–ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသ တို့နှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော စိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏၊

ဟိတ်ပါဌ်၏အရကား–စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်,ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သောကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ ရ၏၊

ကဋတ္တာရုပ်၊ ကဋတ္တာရုပ်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါရုပ်၊ဥပါဒါရုပ်သည်၊ ဥပ္ပတ္တိ၊ဖြစ်၏၊

ဤသည်ကား ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၏ အာဘောင်ဘုအနက်ယောဇနာပုံတည်း၊ ထိုအနက်ယောဇနာပုံကိုသာ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ညွှန်ပြသည်၊ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ကား ဥပါဒါရုပ်ပုဒ်ကိုအနက် ယောဇနာတော်မမူပေ၊

ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာနှစ်မျိုးအထူး။

(မေး) ပဝတ္တိအဗျာကတအရာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယပါဌ်၌ ဝတ္ထုနှင့်ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရာ၌ဟောတော်မူအပ်သော ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၌ဝတ္ထုသဒ္ဒါတို့မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဝတ္တိအဗျာကတအရာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပါဌ်၌ ဝတ္ထုသဒ္ဒါအရ၊ဆဝတ္ထုကိုကောက်ယူ၍၊ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရာ၌ဟောတော်မူအပ်သော "ဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ" ၌၊ ဝတ္ထုသဒ္ဒါအရ၊ဟဒယဝတ္ထုကိုသာကောက်ယူရပါသည်၊ ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်၊

(ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ . ၁၁ကောက်မြီး)

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား—ဝိပ္ပယုတ်ရုပ်အားတပ်သော ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါကုသိုလ်ကြောင့်သ, စေတနာဒွတ်သ အပိတ်အပေါင်းနှာကျွန္နာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏၊

(အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......လည်းကောက်မြီး)

ဟိတ်ပါဠိ၏အရကား–ဝိပ္ပယုတ်ရုပ်အားတပ်သော ပစ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်နှင့်သ, စေတသိကဝိသ အပိတ်အပေါင်းနှာမကျွန္နာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိရ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပြီး၏။

(အတ္ထိပစ္စည်းဝိဘင်းအကောက် သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ ပါတ်ပါဠိ၌ လည်း သဟဇာတတ္ထိ ကို သဟဇာတအတိုင်းကောက်၊ ၊ပုရေဇာတတ္ထိ ကို ပုရေဇာတအတိုင်းကောက်။ ၊အာဟာရတ္ထိကို ရုပ်အာဟာရအတိုင်းကောက်၊ ၊ဣန္ဒြိယတ္ထိကို ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယအတိုင်း ကောက်လေ၊ ၊နတ္ထိဝိဂတဝိဘင်းအကောက် အာရမ္မဏအတိုင်း ကောက်လေ။ ပါတ်ပါဠိကို အနန္တရအတိုင်းကောက်လေ၊ ၊အဝိဂတလည်း အတ္ထိနှင့်တူ၏၊)

ဥာဏ်ဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

ဈာမေတောဝိသတိပဏ္ဏာသပါဠိအဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) ဝိဘင်္ဂပါဠိအဆုံး၌မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သော ဈာမေတောဝိသတိ ပဏ္ဏာသသဉ္ဉာယနေ့က္ခနဝိပ္ပာရေတဗ္ဗာ......ပါဠိ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းပြပါ၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာနအာတကြည့်သော(၂၃)ပစ္စည်းတို့ကိုရည်၍ "ဈာနမေတော ဝိသတိပဏ္ဏာသ.... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်၊

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်ဆရာတို့ အကျဉ်းချုံး၍မိန့်ဆို တော်မူအပ်ကုန်သောပဋ္ဌာန်း(၂၃)ပစ္စည်းတို့ကိုဆိုလိုပါသည်၊ .

ဝိဉ္ဉာရေတဗ္ဗာ-ပါဠိ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာတို့ကိုနှိုင်ကုန်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ချဲ့အပ်ကုန် ၏ဟုဆိုလိုပါသည်၊

ဝိဉ္ဉာရေတဗ္ဗာတိယာပုဂ္ဂလာဝိသဇ္ဇနံလဘန္တိ၊ တာသံဝသေနဝိဉ္ဉာရေတဗ္ဗာ။ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ [၃၅၇-၂၀]

သင်္ချာဝါရဆိုရိုး။

ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ သင်္ချာဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုသင်္ချာဝါရ၌ တုံသော်လည်း သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၊ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုသုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌တုံသော်လည်းဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရအစရှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆယ့်သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ဆယ့်သုံးပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌— သဟိတ်စိတ်စေတသိက်, မောဟမူ၌မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌နယသို့လိုက်၍၎င်း၊ ဝါရသို့လိုက်၍၎င်း၊ တိက်ပုဒ်၏ အရသို့လိုက်၍၎င်း၊ ကံ,ကတ္တားနေဟန်သို့လိုက်၍၎င်း ဟေတုယာနဝ ...... ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဟေတုယာ၊ ဟေတုပစ္စည်း၌။ နဝ၊ ကိုးပါးကုန်သော။ ဝိဿဇ္ဇနာ၊ အဖြေတို့ကို၊ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။

ဝိဘဇေတဗ္ဗာတိ၊ ဝိဘဇေတဗ္ဗာ—ဟူသည်ကား။ ယာပုစ္ဆာ၊ အကြင်ပုစ္ဆာတို့သည်၊ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို၊ လဘန္တိ၊ ရကုန်၏။ တာသံ၊ ထိုပုစ္ဆာတို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဝိဘဇေတဗ္ဗာ၊ ချဲ့အပ်ကုန်၏။

သင်္ဂါယနာတင်ဆရာတို့အကျဉ်းချုံး၍ပြဆိုအပ်ကုန်သော ဝိဘင်္ဂဝါရပါဠိတော်ကို ရွတ်ဖြင့်သရဇ္ဈာယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အကျယ်ချဲ့၍ ရသင့်သောအဖြေဝိဿဇ္ဇနာတို့ကို ရွတ်ဖြင့်သရဇ္ဈာယ်တော်မူကြပါကုန် ဟုဆိုလိုသည်။

ဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

သန္နိဋ္ဌာနရသိမြိုးမြင်ဆင်ချက်၊

သန္နိဋ္ဌာနရသိမြိုးကိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့် ညီညွတ်အောင်သိမြိုးပြ ပုံမှာ –

ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏အခြား,မဲ့၌သန္နိဋ္ဌာနဝါရကိုဟော တော်မူ၏၊ ထိုသန္နိဋ္ဌာနဝါရ၌တုံသော်လည်း ဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာနဝါရ, ဒုမူလ ကာဒိသန္နိဋ္ဌာနဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာ နဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာနဝါရသည်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာနဝါရ,အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ဧကမူလက သန္နိဋ္ဌာနဝါရအစရှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ဟေ တုပစ္စည်း၏ဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာနဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေ တုပစ္စည်း၏ဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာနဝါရ၌ (အကြွင်းကိုဆက်၍ဆိုလေ။)

အထူးမှာ။ ဧကမူလကသန္နိဋ္ဌာနဝါရကို ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ကသုဒ္ဓသန္နိဋ္ဌာနဝါရ,ဟူ၍၎င်း၊ ဒုမူလကာဒိသန္နိဋ္ဌာနဝါရကို ဒုကာဒိသန္နိဋ္ဌာနဝါရ ဟူ၍၎င်းအမည်ပေးလေသည်၊

ဟေတုယာနုဝဒ္ဓိအဋ္ဌကထာနည်းအနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) ဟေတုယာနုဝ ....ဟူသောပါဌ်ကို ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ ၏အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာလှဲပါ၊

(ဖြေ) ဟေတုယာ၊ဟေတုပစ္စည်း၌၊ နဝ၊ကိုးပါးကုန်သော၊ ပုစ္ဆာ ဝိဿဇ္ဇနာဝါရာ,ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာဝါရတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဤသည်ကား ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာ ပုံတည်း၊

ဟေတုယာနုဝါတိဟေတုပစ္စယေနဝပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာဝါရာဟောန္တိ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၀-၃)

နဝသန္နိဋ္ဌာနဒ္ဓါ၏ သင်္ချေယျထုတ်ပုံ၊

(မေး) ဟေတုယာနုဝ......ဟူသောပါဌ်၌ နဝသန္နိဋ္ဌာနဒ္ဓါ၏ သင်္ချေ ယျကိုထုတ်ပြပါ၊

(ဖြေ) နဝသင်္ချာသဒ္ဒါ၏ သင်္ချေယျကား။ (၁) ကုသလေနကုသလံ (၂)ကုသလေနအဗျာကတံ(၃)ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ (၄)အကုသလေနအကုသလံ(၅)အကုသလေနအဗျာကတံ(၆)အကုသလေန အကုသလာဗျာကတံ(၇)အဗျာကတေနအဗျာကတံ (၈)ကုသလာဗျာကတေန အဗျာကတံ(၉)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ... တို့ဖြစ်ပါသည်။

နဝသင်္ချာထုတ်ရသောပစ္စည်းများ။

(မေး) သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌ နဝသင်္ချာထုတ်ရသောပစ္စည်းပေါင်းမည်မျှ ရှိပါသနည်း။

(ဖြေ) (၁)ဟေတု(၂)အဓိပတိ (၃)သဟဇာတ(၄)နိဿယ (၅) ကမ္မ(၆)အာဟာရ(၇)ဣန္ဒြိယ(၈)ဈာန(၉)မဂ္ဂ(၁၀)ဝိပ္ပယုတ္တ (၁၁)အတ္ထိ (၁၂)အဝိဂတအားဖြင့်(၁၂)ပစ္စည်းရှိပါသည်။

အလုံးစုံသော (၁၂)ပစ္စည်းတို့သည် ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာအားဖြင့် တူညီကြလေသည်။

ဒွါဒသသုဟိပစ္စယေသုနဝနဝါတိဝုတ္တံ။ သဗ္ဗေသုပိပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနိ ဟေတုပစ္စယသဒိသာနေဝ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၀ ၉)

ဟိ၊ ထိုစကားကိုထင်ရှားစေဦးအံ့၊ ဒွါဒသသု၊ တဆဲ့နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပစ္စယေသု၊ ပစ္စည်းတို့၌၊ နဝနဝါတိ၊ နဝ-နဝဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ သဗ္ဗေသုပိ၊ အလုံးစုံကုန်သောပစ္စည်းတို့၌လည်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနိ၊ တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယသဒိသာနေဝ၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အလားတူကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

တဆဲ့နှစ်ပစ္စည်းအထူး။

(မေး) နဝသင်္ချာထွက်သောတဆဲ့နှစ်ပစ္စည်းတို့သည်၊ အချင်းချင်း တစုံတရာ အထူးမရှိဟုမှတ်ရမည်လော၊ ထူးက-မည်သို့ ထူးခြားကြောင်းဖြေဆိုခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဝိဘင်္ဂပနအဋ္ဌကထာ ဝိဘင်္ဂသေသော...... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ပါဠိ(၃၅၀–၁၁)နှင့်အညီ ပစ္စယဝိဘင်းပါဠိတော်၌သာ အချင်းချင်း ဟောပုံပါဠိထူးခြားကြပါသည်၊

(မှတ်ချက်၊ ၊ထိုတဆဲ့နှစ်ပစ္စည်းတို့၏ သရုပ်သင်္ချာကိုနောက်ကလည်း ဆောင်ပုဒ် လက်သာအားဖြင့်ညွှန်းပြခဲ့လေပြီ၊ ပို၍နိုင်မြဲစေရန် အဋ္ဌကထာအာဂမယုတ္တိဖြင့် အထူးကို သိသာစေမှသော ငှာ ထပ်မံ၍ပါ ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်)

ကုသလေနကုသလံ စသည်အဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) ကုသလေနကုသလံ- စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာ ထုတ်ပြသောနဝသင်္ချာသဒ္ဒါ၏ သင်္ချေယျပါဠိများ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကိုဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) ကုသလေနကုသလံ......ဟူသောပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ—ကုသိုလ်နှင့် ကုသိုလ်ပင်ဖြစ်လေသည်၊ ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ...... ဟူသော ဝိဓိပါဠိကိုအကျဉ်းချုံး၍ အဋ္ဌကထာဆရာညွှန်ပြအပ်သောပါဠိပင်ဖြစ်ပေသည်၊ကုသလေနအဗျာကတံ......အစရှိသောပါဠိတို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ၊

နယသို့လိုက်၍ ရင်းစသောဆိုရိုး၏ အဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) နယသို့လိုက်၍ ရင်း၊ ဝါရသို့လိုက်၍ ရင်း၊ တိက်ပုဒ်၏ အရသို့လိုက်၍ ရင်း၊ ကံ့ကဏ္ဍားနေဟန်သို့လိုက်၍ ရင်း- ဟူသောဆိုရိုးစကား၏ လိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကိုရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ဟေတုယာဒိနဝ—ဟုသင်္ချာထုတ်ရာ၌ဓဇ္ဇအနုလုံဟုဆိုအပ်သော နယ၊ပဋိစ္စ–ဟုဆိုအပ်သောဝါရ၊ ကုသလတိက်ဟုဆိုအပ်သောတိက်ပဒ၊ ကုသလံဓမ္မံကုသလောဓမ္မော - အစရှိသောကံ့ကဏ္ဍား နေဟန်သို့လိုက်ကာ နဝသင်္ချာထွက်ရလေသည်၊

အကယ်၍ ဓမ္မပစ္စနိက်ဖြစ်သော်ရင်း၊ ပစ္စသဝါရစသည်ဖြစ်သော်ရင်း၊ ဝေဒနာတိက်စသည်ဖြစ်သော်ရင်း၊ ယင်းသို့ နယ-တိက်-ပဒ, ကွဲးပြား သွားပါမူနဝသင်္ချာထွက်နိုင်တော့မည်မဟုတ်ချေ၊

(မှတ်ချက်၊ ။ကြွင်းအာရမ္မဏပစ္စည်းစသည်တို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ဝိဘင်္ဂပါဠိ အဖွင့်၌ထုတ်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍။ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်ကိုနည်းမှီကာ သုဒ္ဓသံချာပါဠိရကုန် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ဟောရှတ်တော်မူကြကုန်ရာသည်။)

တိကတိသင်္ချာထွက်သောပစ္စည်းများ။

(မေး) တိကတိသင်္ချာထွက်သောပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှယှဉ်ပါသနည်း၊ အဋ္ဌကထာဆရာညွှန်ပြသည့်အတိုင်းအပြည့်အစုံထုတ်ဖော် ပြဆိုခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) တိကတိသင်္ချာထွက်သော ပစ္စည်းများကား-ဆယ်ပစ္စည်းယှဉ်ပါ သည်။ ဆယ်ပစ္စည်းဟူသော်ကား- (၁) အာရမ္မဏ (၂) အနန္တရ (၃) သမနန္တရ (၄) အညမည (၅) ဥပနိဿယ (၆) ပုရေဇာတ (၇) အာသေဝန (၈) သမ္ပယုတ္တ (၉) နတ္ထိ (၁၀) ဝိဂတ- ဤသို့ အားဖြင့် ဆယ်ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်၊

ထိုဆယ်ပစ္စည်းတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့် ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာအလုံး ရုံတူညီကြလေသည်။ ပစ္စယဝိဘင်းပါဠိတော်၌သာ ဟောပုံပါဠိအချင်း ချင်းထူးကြလေသည်။

ဒသသုပစ္စယေသုတိကတိကတိကတိဂုတ္တံ။သဗ္ဗေသုပိပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာနိအာရမ္မဏ သဒိသာနေဝ ဝိဘင်္ဂပနဒဿနတ္ထိ ၁သေသော။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၁၁)

ဂေကံသင်္ချာထွက်သောပစ္စည်း။

(မေး) သုဒ္ဓသင်္ချာပါဠိ၌ ဂေကံသင်္ချာထွက်သောပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှ ယှဉ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိပါကတပစ္စည်းသာ ယှဉ်ပါသည်၊

(မှတ်ချက်၊ ။တိကတိသင်္ချာထွက်သောပစ္စည်း - ဂေကံသင်္ချာထွက်သောပစ္စည်းများကို နောက်ကပြဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာအာဂမယုတ္တိဖြင့်ပိုမိုနိုင်မြဲစေခြင်းငှါ ထပ် မံပြဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။)

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နဝ-တိကတိ-ဂေကံ သင်္ချာထွက်သော ပစ္စည်းများ ကို အောက်ပါဇယားပုံ လက်ခတို့ဖြင့် သိမှတ်တော်မူကြကုန်ရာသည်၊

ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရဆိုရိုး။

သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုကာဒိသင်္ချာဝါရ၌တုံသော်လည်း။ ဟေတုပဗ္ဗည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရ အာရမ္မဏပဗ္ဗည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရအစ ယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ဟေတုပဗ္ဗည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဟေတုပဗ္ဗည်း၏ ဒုကာဒိသင်္ချာဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ဒုက-တိက-စတုက္က-ပဉ္စက (လ)တေဝီသကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုက၌တုံသော်လည်း၊ ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကအစယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကသင်္ချာဝါရ၌ မောဟာမူဒွေ၌မောဟာ၊ အဟိတ်ပဋ္ဌိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပဗ္ဗည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ ဟေတုပဗ္ဗည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုပဗ္ဗည်းတွန်း၍ စဉ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားဘို့ကို ပစ္စနီသာနလောဓ၌နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေပစ္စယာ တင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဒွေဟူသော်ကား အကုသလေနအကုသလံ-အဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ဟူသည်တည်း၊

---

(၁) ပဋိစ္စမှာ ကိုးသင်္ချာ၊ ထွက်ပါဥါဒသ။
(၂) ဟေ-မိ-သ-နိ၊ ကံ-အာ ဇ္ဈာ၊ မှတ်သိရျာ-ပဋ္ဌ၊
(၃) ဝိပ်-အနှစ်ဖြာ၊ ဥါဒသာ၊ သင်္ချာနောဟုပြ၊
(၄) ပဋိစ္စမှာ၊ တိသင်္ချာ၊ ထွက်ပါပေါင်း ဒသ၊
(၅) အာ-နန်-နန်-အာ၊ ဥပ-ပုရေ၊ အာ-သေ-သမ်-နတ်၊ ဝိ ဆယ်ရပ်၊ မှတ်လေတိကိပြ၊
(၆) ပဋိစ္စမှာ၊ တစ်သင်္ချာ ထွက်ပါဝိပါက။
(၇) နဝ-ဆဲ့နှစ် ဆယ်ဖြာ်တီ ဟိ၊ ကြံယှိ ထွက်ဘိတပါးပြ။

(နောက်ကပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဆောင်ပုဒ်လင်္ကာများကို ပေါင်း၍ ကျက်မှတ်လွယ်စေမှုသော ငှါ တပ်မံပြဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်၊)

သဟိတ်ဓိပ္ပာဓရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မသာဖြစ်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် အာရမ္မဏပစ္စည်းတွန်း၍ စဉ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနိကဲ၌ ...... ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဋ္ဌ..... ဟုသချ်ာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ပဋ္ဌဟူသော်ကား၊ ကုသလေ နအဗျာကတံ, အကုသလေနအဗျာကတံ, အဗျာကတေနအဗျာကတံ, ကုသ လာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟူ သည့်တည်း။

ဒုကာဒိသချ်ာဝါရဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။

ဒုကာဒိသချ်ာဝါရဆိုရိုးကိုပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီဆိုရိုးပြုပုံမှာ— ဧကမူလကသချ်ာဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၍ အခြားမဲ့၌ဒုမူလကာဒိ သချ်ာဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုမူလကာဒိသချ်ာဝါရ၌ တုံသော် လည်း၊ဒုမူလက,တိမူလက,စတုမူလက,ပဉ္စမူလက(လ)တေဝီသတိမူလ ကအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်ဒုမူလကကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုမူလက၌တုံသော်လည်း ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလ ကအစယှဉ်သောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ထိုတွင်ဟေတုမူ အာ ရမ္မဏမူလကသချ်ာဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုမူအာ ရမ္မဏမူလကသချ်ာဝါရ၌၊ (အကြွင်းဆက်၍ဆိုလ။)

အထူးမှာ။ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ဒုမူလကဟူသောအမည်ကို၊ပဋ္ဌာန်း အရကောက်ဆရာတော်က "ဒုက"ဟု ခေါ်ခေါ်အသုံးပြုထားလေသည်။ (ပညာဝန်တို့ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဆိုရိုးပြုတော်ကြပါကုန်။)

ဒုမူလကေ တာဝ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တိဏိ အာဒိမာဟ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၄)

ဒုမူလကေ၊ဒုမူလကသချ်ာဝါရ၌။ တာဝ၊ရှေးဦးစွာ။ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တိဏိ အာဒိ၊ တိဏိ-ဤသို့အစယှဉ်သောစကားကို၊အာဟ၊ ဟောကြားတော်မူ၏။

ပစ္စနီယာနုလောမကိုဦးစွာပြဆိုခြင်း၊

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ

အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်-အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်-ဗာဟိရရုပ်အာဟာရဇရုပ်-ဥတုဇရုပ်-အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်-ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအာရမ္မဏ ဤနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားတို့မည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနီက၌ နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ဧကံ......ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဧကံ....ဟူသော်ကား အဗျာကတေနအဗျာကတံ....ဟူသည်တည်း။

သဟိတ်ပိတ်ကြေသဏ္ဌာဘိ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေဒွေ ပညာသသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏။ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုဤအနုလုံ၌ နယသို့လိုက်၍ရင်း၊ ဝါခသို့လိုက်၍ရင်း၊ တိကပုဒ်၏အခသို့လိုက်၍ရင်း၊ ကံကဏ္ဍနေဟန်သို့လိုက်၍ရင်း၊ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ တိကံ ... ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ တိကံ ဟူသော်ကား ကုသလေနကုသလံ၊ အကုသလေန အကုသလံ၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ ....ဟူသည်တည်း၊

ပါဠိ။ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌ အဘယ့်ကြောင့် ပစ္စနီယာနုလောမကို ရှေးဦးစွာမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(အဖြေ) ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အတိုင်းဆိုလျှင် ..... ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ တိကံ ....ဟူသော အနုလုံပါဠိကိုရှေးဦးစွာ ပြဆိုသင့်သော်လည်း။ သောတုဇနတို့ပဋ္ဌာန်းအရကောက် အရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်စိမ့်သောငှာ၊ နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ ဧကံ ဟူသောပစ္စနီယာနုလောမပါဠိကိုရှေးဦးစွာမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်၊

မှန်ပါသည်၊ ။ (ပါဠိတော်အစဉ်မဟုတ်သော်လည်း။ သောတုဇနတို့ဆောင်လွယ်နားလွယ်စေခြင်းငှာ၊ ဒုကသက်သက်ကိုစီရင်သည်) စသည်ဖြင့် ...... ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်အမှာစကားရေးသားမိန့်ဆိုတော်မူခဲ့လေသည်၊

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ ဟောပုံနည်း။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည်၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ဟောစဉ်အတိုင်းပြဆိုတော်မမူပဲ၊ မူ - မူလီနှစ်ပါးစုံတို့တွင်၊

(၁) မူ-နှ-ဖြစ် ပဌမအချက်၊
(၂) မူလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၊
(၃) မူ မူလီနှစ်ပါး ရုံ-နှ ဖြစ် တတိယအချက်၊
(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်အားဖြင့် လေးချက်ကိုမူတည်၍ ပြဆိုတော်မူလေသည်။

ထိုလေးချက်တို့တွင် ပဌမအချက်ကား၊ ပစ္စနီယာနုလောမ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်ကား၊ အနုလောမပစ္စနီက်ဖြစ်သည်။ တတိယအချက်ကား၊ ပစ္စနီက်ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထအချက်ကား၊ အနုလုံဖြစ်သည်။ ဤသည်ကား၊ အနုလုံအဘို့တည်း၊

ပါဠိအနေအထားဖြစ်ပုံ။

ပဋ္ဌာန်းအနုလုံပါဠိတော်၌ .... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေတီဏိ ...... ဟုဟောတော်မူရာ၊ ဟေတုပစ္စယာကား မူဖြစ်၍၊ အာရမ္မဏေကား မူလီဖြစ်သည်၊ ထိုတွင်

(၁) မူ-နှ-ဖြစ် ပဌမအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ၊
(၂) မူလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ
(၃) မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ။
(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေတီဏိ...... ဟူသော ပါဠိအနေအထားဖြစ်လေသည်။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စနီက်ပါဠိတော်၌ ..... နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ...... ဟုဟောတော်မူရာ၊ နဟေတုပစ္စယာကား မူဖြစ်၍ နာရမ္မဏေကား...... မူလီဖြစ်လေသည်၊ ထိုတွင်

(၁) မူ-နှ ဖြစ်ပဌမအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပါဠိအနေအထားဖြစ်ရာ ဒွိပ္ပဋိသေဓော ပကတျတ္ထော ..... ဟူသော ပရိဘာသာ ..... နှစ်ခုပ္ပဋိသိ၊ ယျိုတုံဘိ၊ ပကတိအနက်ပေး ..... ဟူသောနိယံဘို့အရ၊ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ...... ဟူသော အနုလောမပစ္စနီက် ပါဠိဖြစ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စသင်္ချာ ထွက်လေသည်၊

(၂) မူလီ-န-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နနာရမ္မဏော၊ န ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ ..... ဟူသော ပစ္စနီယာနုလောမပါဠိဖြစ်လေ သည်။

(၃) မူ မူလီနှစ်ပါးစုံ န-ဖြစ်တတိယအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ နနာရမ္မဏော ... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တိကံ အနုလုံပါဠိဖြစ်လေသည်၊

(၄) ပါဠိတော်ချင်းအတိုင်းစတုတ္ထအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ ..... ဟူသောပါဠိဖြစ်လေသည်။

ပဉ္စာနီအနုလောမပစ္စနီယပါဠိတော်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ ဟူသောပါဠိ၌—

(၁) မူ-န-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ ဟူ သောပစ္စနီယပါဠိ၊

(၂) မူလီ- န- ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နနာရမ္မဏော ..... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တိကံ - ဟူသော အနုလုံပါဠိ၊

(၃) မူ မူလီနှစ်ပါးစုံ န ဖြစ်တတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နနာ ရမ္မဏော....... နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ ဟူသော ပစ္စနီယာနုလောမ ပါဠိ၊

(၄) ပါဠိတော်ချင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မ ဏေ ပဉ္စ ဟူသောအနုလောမပစ္စနီကပါဠိအနေအထားဖြစ်လေသည်၊

ပဉ္စာနီပစ္စယာနုလောမပါဠိတော်၌ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ - ဟူသောပါဠိ၌—

(၁) မူ—န ဖြစ်ပဌမအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏော ..... ဟေ တုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တိကံ ဟူသောအနုလုံပါဠိ။

(၂) မူလီ—န—ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ ဟူသောပစ္စနီကပါဠိ၊

(၃) မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ—န-ဖြစ်တတိယအချက်၌ နနဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏော ..... ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ ဟူသောအနုလောမပစ္စနီက ပါဠိ၊

(၄) ပါဠိတော်ချင်းအတိုင်းစတုတ္ထအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မ ဏေ ဒွေ ဟူသောပစ္စနီယာနုလောမပါဠိအနေအထားဖြစ်လေသည်၊

မူ-နှ-မြစ်ပဌမအချက်စသည်တို့၏ အရကောက်တရားများ။

ဟေတုပစ္စယော အာရမ္မဏော...... ဟူသော ပဌာန်းအနုလုံ ပါဠိတော်၌ ပဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်နည်း ညွှန်ပြတော်မူသည့်အတိုင်း၊ မူ-နှ-မြစ်ပဌမအချက်စသည့်တို့တွင်–

(၁) မူ-နှ-မြစ်ပဌမအချက်ကား၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သော တရားဖြစ်လေသည်။

(၂) မူလီ နှ–မြစ်ဒုတိယအချက်ကား၊ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားဖြစ်လေသည်။

(၃) မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-မြစ်တတိယအချက်ကား၊ ဟေတုအာရမ္မဏနှစ်ပစ္စည်းလုံး၏ ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်သော တရားဖြစ်လေသည်။

(၄) ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်ကား၊ ဟေတုအာရမ္မဏနှစ်ပစ္စည်းလုံး၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားဖြစ်လေသည်။

ထိုလေးချက်တရားစုများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်လေသည်။

(၁) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။

(၂) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။

(၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။

(၄) သဟိတ်စိတ်ဧကသတ္တတိ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေဒွေပညာသသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။

အဋ္ဌကထာဆရာ၏ သင်္ချာထုတ်နည်းနယုပဒေသ။

ပစ္စည်းကို (၁) အရေအတွက်သင်္ချာများသော ဗဟုဂဏနပစ္စည်း (၂) အရေအတွက်သင်္ချာနည်းသော အဗဟုဂဏနပစ္စည်း (၃) အရေ

အတွက်သင်္ချာတူသောသမာနဂဏနပဋ္ဌည်းအာ ဖြင့် သုံးမျိုးခွဲခြားကာ၊ အရေအတွက်သင်္ချာများသော "ဗဟုဂဏနပဋ္ဌည်း" သည်အရေအတွက် သင်္ချာနည်းသော "အဗဟုဂဏနပဋ္ဌည်း" နှင့်ယှဉ်တွဲးသည်ဟုဆိုသော် အရေအတွက်သင်္ချာနည်းသော "အဗဟုဂဏန" ဘက်သို့လိုက်၍ သင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ဟေတုပဋ္ဌည်း၌နဝသင်္ချာထုတ်၍၊ အာရမ္မဏပဋ္ဌည်း၌ တိကထိသင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊ ထိုနှစ်ပဋ္ဌည်းတို့ကို ယှဉ်တွဲလိုက်သည် ဟုဆိုသော် သင်္ချာနည်းရာပဋ္ဌည်းဘက်သို့လိုက်၍ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏ တောတိကတိဟုသင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊

ဗဟုဂဏနေသုဝိပစ္စယေသုအဗဟုဂဏနေနသဒ္ဓိံ ယုဇ္ဇော တေနသမာနဂဏနေသုဝဟောတိတေနဝုတ္တံဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတိကတိ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၄)

ဗဟုဂဏနေသုပိ၊ အရေအတွက် သင်္ချာများသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပစ္စယေသု၊ ပဋ္ဌည်းသည်၊ အဗဟုဂဏနေန၊ အရေအတွက်သင်္ချာနည်းသော ပဋ္ဌည်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အတူတကွ၊ ယုဇ္ဇော၊ ယှဉ်သည်ဟုဆိုသော်၊ တေန၊ ထိုအရေအတွက်သင်္ချာနည်းသောပဋ္ဌည်းနှင့်၊ သမာနဂဏနေသုဝ၊ တူမျှသော အရေအတွက်ဟုဆိုသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ တေန၊ ထို့ကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတိကတိ၊ တိကတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

အရေအတွက်တူမျှသော သမာနဂဏနပဋ္ဌည်းသည် အရေအတွက် ချင်းတူမျှသောသမာနဂဏနပဋ္ဌည်းနှင့် ယှဉ်တွဲလိုက်သည်ဟုဆိုသော်၊ အရေအတွက်ယုတ်လျော့ခြင်းမယှိပဲ၊ တူမျှသောသင်္ချာထွက်လေသည်၊

ရှင်းပါဦးအံ့၊ ၊ဟေတုပဋ္ဌည်း၌ နဝသင်္ချာထွက်၍ အဓိပတိပဋ္ဌည်း၌ လည်း နဝသင်္ချာထွက်လေရာ။ ထိုအရေအတွက်သင်္ချာတူမျှသောသမာနဂဏနပဋ္ဌည်းနှစ်ပါးကို ယှဉ်တွဲလိုက်သည်ဟုဆိုသော်၊ အရေအတွက် ယုတ်လျော့ခြင်းမယှိပဲ၊နဝသင်္ချာအတိုင်းပင်ထွက်လေသည်၊

သမာနဂဏနေသုပနသမာနဂဏနေနသဒ္ဓိံ ယုဇ္ဇောအပရိဟီနဂဏနေဝဟောတိ၊ တေနဝုတ္တံဟေတုပစ္စယာအဓိပတိယာနဝါတိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၇)

ပန၊ အဘိဓ္ဓတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့။ သမာနဂဏနော၊ တူမျှသောအရေအတွက်ယှိသောပစ္စည်းသည်။ သမာနဂဏနေန၊ တူမျှသောအရေအတွက်ယှိသောပစ္စည်းနှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ အတူတကွ။ ယုဇ္ဇော၊ ယှဉ်သည်ယှိသော်။ အပရိဟီနဂဏနော ဝ၊ အရေအတွက်မလျော့သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ ဟေတုပစ္စယာအဓိပတိယာနဝါတိ၊ နဝဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဒွေသင်္ချာထွက်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ မူ-နှ-ဖြစ်ပဌမအချက်၌အဘယ့်ကြောင့် ဒွေသင်္ချာထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ ပဌမအချက်၌ မောဟမူစိတ်၌ မောဟဟုဆိုအပ်သောအကုသိုလ်၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတနှစ်ပါးတို့ကို အရကောက်ရလေရာ။ အကုသိုလ်ကိုအကြောင်းပြု၍ အကုသလေနအကုသလံတချက်။ အဗျာကတကိုအကြောင်းပြု၍ အဗျာကတေနအဗျာကတံ တချက်အားဖြင့်နှစ်ချက်ရသောကြောင့် ဒွေသင်္ချာထွက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပဉ္စသင်္ချာထွက်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ မူလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌၊ အဘယ့်ကြောင့် ပဉ္စသင်္ချာထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသင်္ချာဝါရ မူလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယ အချက်၌၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ အဗျာကတတို့ကို အရကောက်ရလေရာ။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်သည် ကုသိုလ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် (၂)အကုသိုလ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် (၃)အဗျာကတဝိပါက်ကြိယာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်(၄)ကုသိုလ်အဗျာကတကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်(၅)အကုသိုလ်အဗျာကတကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ် အားဖြင့် ငါးမျိုးပြားသောကြောင့် (၁)ကုသလေနအဗျာကတံ (၂)အကုသလေနအဗျာကတံ (၃)အဗျာကတေနအဗျာကတံ (၄)ကုသလာဗျာက

တေနအဗျာကတံ (၅)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုငါးချက်ရသဖြင့် ပဉ္စသချိုထွက်ရပါသည်။

(မှတ်ချက်၊ ၊ယင်းသို့ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်ပါသောအရကောက်မှန်သမျှ ပဉ္စသချိုထွက်ရကြောင်းကိုသတ်ချပ်ရာသည်)

ကော်သချိုထွက်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသချိုဝါရမူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌အဘယ့်ကြောင့် ကော်သချိုထွက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသချိုဝါရမူ-မူလီ-နှ-ဖြစ် တတိယအချက်၌ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် အဗျာကတတို့ကိုအရကောက်ရလေရာ၊ ထိုရုပ်အဗျာကတတရားအားလုံးတို့သည် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကိုစွဲ၍မဖြစ်၊ အဗျာကတတပါးတည်းကိုသာစွဲ၍ ဖြစ်လေသောကြောင့် အဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ဟုတချက်တည်းသာရသဖြင့် ကော်သချိုထွက်ရလေသည်၊

တိကကိသချိုထွက်ခြင်းအကြောင်း၊၊

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသချိုဝါရ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌၊ အဘယ့်ကြောင့်တိကကိသချိုထွက်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသချိုဝါရ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌၊ သဟိတ်စိတ်ကြောသတ္တတိမောဟမူခွေ၌ မောဟကြွဲ၍သော စေခွေပညာသ သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့ကိုအရကောက်ရလေရာ၊ ထိုတရားတို့သည်ကုသိုလ်အကုသိုလ်အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာတရားသက်သက်သာ ဖြစ်သောကြောင့်— ကုသလေနကုသလံ အကုသလေနအကုသလံ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုသုံးချက်ရသဖြင့်တိကကိသချိုထွက်ရလေသည်၊

(မှတ်ချက်၊ ၊ယင်းသို့ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဗျာကတနာမက္ခန္ဓာတရားသက်သက်အရကောက်ထွက်ရာဟူသမျှ၌ တိကကိသချိုထွက်ရကြောင်းကိုသတ်ချပ်ရာသည်။)

ပစ္စည်းတွန်း၏ အဓိပ္ပါယ်။

"ပစ္စည်းတွန်း"ဟူသောစကားသည် မြန်မာစကားဖြစ်၍၊ "ဟေတုပစ္စည်းတွန်း၍ စင်ကုန်၏" အစရှိသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်စကားမှ ပေါက်ဖွားထွက်ပေါ်လာသော "ပဋ္ဌာန်းဝေါဟာရ"တရပ်ဖြစ်၏။

ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ......ဟူသောအနုလုံပါဠိ၌၊ အာရမ္မဏေ-အရ မှုလိုတာဘက်ရအရကောက်ကိုသာဖော်ပြ၍၊ မှုကို နဟေတုပစ္စယာ-ဟုနပဋိသိဒ်ဖြစ်ကာ အရကောက်ယူဖော်ပြခြင်းမပြုပဲ၊ တွန်းဖယ်ပစ်လိုက်သောကြောင့် အရကောက်ခြင်းမှကင်းစင်သွားသည်ကို "တွန်း၍ စင်ကုန်၏"ဟုမိန့်ဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် မှု,မှုလိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ တပါးပါးကိုသာအရကောက်ယူဖော်ပြ၍၊ ကျန်တပါးကို ကောက်ယူဖော်ပြခြင်းမပြုပဲ တွန်းဖယ်ချန်ထားခြင်းကို"ပစ္စည်းတွန်း"ဟုဆိုလိုပါသည်။

ဟေတုနအာရမ္မဏမူလကဥ္စေသဉ္ဇာအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိထုတ်ပုံ။

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကသဉ္ဇာဝါရမူ-နှ-မြစ်ပဋ္ဌမအချက်၌ထွက်သော ဒွေသဉ္ဇာအရ ဝိဓိအနုဝါဒပါဠိများထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ .. ဤကားဝိဓိပါဠိတည်း။

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတေဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ ခန္ဓေပဋိစ္စဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟော..... ဤကားအနုဝါဒပါဠိတည်း။

(၂) အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ (ဝိဓိ) အဟေတုကံဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ၊ (လ) ဒွေခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ။

အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယော ခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ(လ)ဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရူပံ။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊ (အနုဝါဒ)

(မှတ်ချက်။ ၊ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ပစ္စနီယာနုလောမဝိဓိအနုဝါဒပါဠိများကို လုံးဝပြဆိုတော်မမူပဲ ချုံးထားလေရာ၊စာသင်ငယ်တို့အသိမက်အံ့စိုး၍ ဒွေသဉ္ဇာအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိများကို ထုတ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။)

ကတ္တားပါဠ်အရကောက်ဆိုရိုးပြပုံ။

(မေး) အကုသလေနအကုသလံ, အဗျာကတေနအဗျာကတံ, နှစ်ချက်တို့၏ ကတ္တားပါဠ်အရကောက်ဆိုရိုးကို ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) (၁) အကုသလေနအကုသလံ .....၌ အကုသလောဓမ္မော..... ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ် စတုဒ္ဒသအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌ယှဉ်သောမောဟပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့၏ ဝိဓိဝိဘင်းကိုအကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ (လ)မောဟော– ဟုဟောတော်မူ၏။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော......ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အဟိတ်စိတ်အဋ္ဌာရသဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဟိတ်စိတ်အဋ္ဌာရသဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါအဗျာကတောဓမ္မောကား၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု၊ ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့၏ဝိဓိဝိဘင်းကို

အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ၊ အဟေတုကံ(လ)ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......ဟု ဟောတော်မူအပ်၏။

(မှတ်ချက်၊ ၊ ဤသဇ္ဇာဝါရပစ္စနီယာနုလောမဝိဓိအနုဝါဒ အရကောက်ဆိုရိုး၌ ကတ္တားပါဠ်ကိုသာအရကောက်၍ ဟိတ်ပါဠ်ကိုအရမကောက်ရပေ။ ထို့ကြောင့်ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌ ဟိတ်ပါဠ်အရကောက်ဆိုရိုးမပါသည်ပေ။)

ဝိဓိဝိဘင်းကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့၏ ဝိဓိဝိဘင်းကို- ဟူသောအရကောက်ဆိုရိုး၌ ဝိဘင်းဟူသောစကားအရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

(ဖြေ) အနုဝါဒပါဠိကို ဝိဘင်းဟူသောစကားအရ မှတ်ယူရပါမည်၊ အကြောင်းကား- ထိုအနုဝါဒပါဠိသည်ဝိဓိပါဠိကို အကျယ်ဝေဘန်၍ဖွင့်ပြရာဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဟေတုမူလအာရမ္မဏမူလကမူလသက်၌ ပစ္စယသံချာအရဝိဓိအနုဝါဒထုတ်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူလအာရမ္မဏမူလကမူလီ-နှ-မြစ်ဒုတိယအချက်၌ထွက်သော ပစ္စယသံချာအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိများထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏပစ္စယာ။ (ဝိဓိ) ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ (အနုဝါဒ)

(၂) အကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏပစ္စယာ။ (ဝိဓိ)အကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။(အနုဝါဒ)

(၃) အဗျာကတံဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိဓိ) ဝိပါကာဗျာကတေကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ (အနုဝါဒ)

(၃) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ၊ ခန္ဓေ ပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဧကံမဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ။ (လ) ဒွေမဟာဘူတေပဋိစ္စဒွေမဟာဘူတာ၊ မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊ (အနုဝါဒ)

(၄) ကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံ ပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏပစ္စယာ။ (ဝိဓိ) ကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။ (အနုဝါဒ)

(၅) အကုသလဉ္စအဗျာကတဉ္စဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိဓိ) အကုသလေခန္ဓေစမဟာဘူတေစ ပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။ (အနုဝါဒ)

ပဋ္ဌသင်္ချာအရကောက်ဆိုရိုးပြပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကာ၌ ပဋ္ဌသင်္ချာအရ ငါးချက်သော ကဏ္ဍားပါဌ်တို့ကို အကျဉ်းအရကောက်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁)အဗျာကတော ခမ္ဘော...... ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝီသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ် အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာခွဲး၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ပြုအပ်သောဝိဘတ္တိစုပ်။

(၂) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝီ သအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲး၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ပြုအပ်သော ဝိဘတ္တိစုပ်။

(၃) ပဝတ္တိအခါ ကဏ္ဍားကား- ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သော သဟိတ်ဒွိပါက်ဇောဝီ သသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကို ခွဲး၍ဖြစ်သောဝိဘတ္တိစုပ်။

ပဋိသန္ဓေအခါကဏ္ဍားကား- သဟိတ်ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေတေရသစေပဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုခွဲး၍ဖြစ်သော ကဏ္ဍား ရုပ်။

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍားကား- ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု,ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သောကုသိုလ် အကုသိုလ်သဟိတ် ဝိပါက်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သောဝိဘတ္တိ မဟာဘုတ်သဟိတ်ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေတေရသာတို့နှင့် ယထာရဟအ တူဥပါဒ်သော သဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုခွဲး၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တ ကွသော သဟိတ်ဝိဘတ္တိဥပါဒါသဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။

(၄) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝီသ စေအဋ္ဌတိံ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာမဟာဘုတ်ကိုခွဲး၍ဖြစ်သောဝိဘတ္တိစုပ်။

(၅) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီ သအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာမဟာဘုတ်ကိုခွဲး၍ဖြစ်သော ဝိဘတ္တိစုပ်ပဋ္ဌ ယပုဒ်တရားရ၏။ ဤသည်ကား- ပဋ္ဌသင်္ချာအရအကျဉ်းအရကောက်ပုံ တည်း။

ဟေတုမူ အာရမ္မဏမူလက တတိယအချက်၌ ကော်သချှာအရ ၈၈အနုဝါဒထုတ်ပုံ၊

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက မူ မူလိနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယ အချက်၌ ၈၈ အနုဝါဒပါဠိများကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) အဗျာကတံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စ ယာနာရမ္မဏပစ္စယာ၊(၈၈)အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတေကံခန္ဓံပဋိစ္စ ကတတ္တာ စ ရူပံ ... သည်တည်း၊

အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတေကံခန္ဓံပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာ ဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ကော်မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊ ဗာဟိရံကော် မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ (လ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံ (လ) အသညသတ္တာနံကော်မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ......သည်တည်း၊

ကော်သချှာအရအကျဉ်းအရကောက်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက မူ-မူလိနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအ ချက်၌ကော်သချှာအရ အကျဉ်းအရကောက်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁)အဗျာကတောဓမ္မောကတ္တားပုဒ်အရကား၊ ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အ ဟိတ် ကြိယာ ဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်း ၁၁ ခုသော အဝိဇ်အပေါင်း နာ မက္ခန္ဓာကိုစွဲး၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်၊

(၂) ပဋိသန္ဓေအခါ ကတ္တားကား၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒပီတိ ဝိရိယ ကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ် အဝိဇ်အပေါင်းနာ မက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောကဋတ္တာရုပ်၊

(၃) ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအ ခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ် ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟာအတူဥပါဒ်သောကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ဗာဟိရ မဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်

ဟေတုမူအဓိပတိဒုက၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားကားမရှိ၊ ထို့ကြောင့်ပစ္စနီယာနုလောမ၌ နဟေတုပစ္စယာအဓိပတိယာအစရှိသည်ဖြင့် မဟောရသတည်း။

အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါအဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသမဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာသဟိတ်လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး နိရာဓိပတိသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့်အဓိပတိပစ္စည်းတွင်း၍ စင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုအနုလောမပစ္စနီက၌ ဟေတုပစ္စယာနအဓိပတိယာနဝ ... ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ နဝ—ဟူသော်ကား- ကုသလေနကုသလံ(လ)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟူသည်တည်း။

မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအဓိပတိပစ္စည်းနှစ်ပါး၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနီက၌ နဟေတုပစ္စယာနအဓိပတိယာ ဒွေ......ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဒွေ-ဟူသော်ကား အကုသလေနအကုသလံအဗျာကတေနအဗျာကတံ...... ဟူသည်တည်း။

ကမ္မဇမဟာဘုတ်ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါဗာဟိရဥပါဒါ အာဟာရဇဥပါဒါ ဥတုဇဥပါဒါ အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကဝတုဏ္ဏအချက်၌ဝိဓိအနုဝါဒပါဠိထုတ်ပုံ၊

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း ဝတုဏ္ဏအချက်၌တိဂဏ်သင်္ချာအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိများကိုထုတ်ပြပါ၊

အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သောသာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုအဓိပတိပစ္စည်းနှစ်ပါး၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌(လ)ဟေတုပစ္စယာ အဓိပတိယာနဝ .....ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူကုန်၏။ နဝဟူသော်ကား ကုသလေနကုသလံ(လ)အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံဟူသည်တည်း။

(ဖြေ) (၁) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာ။(ဝိဓိ)ကုသလံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊အနုဝါဒ။

(၂) အကုသလံဓမ္မံ(လ)ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ၊(ဝိဓိ) အကုသလံဧကံ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ (အနုဝါဒ)

(၃) အဗျာကတံဓမ္မံ(လ)ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာ၊ (ဝိဓိ)ဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံဧကံခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာ။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ။ (အနုဝါဒ)

တိကတိသင်္ချာအရကောက်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက ပါဠိတော်ချင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌တိကတိသင်္ချာအရ အကျဉ်းအရကောက်ပြပါ၊

(ဖြေ) (၁) ကုသလောကတ္တွားကား၊ ကုသိုလ်ဇောဝိသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ဇောဝိသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) အကုသလောကတ္တွား၊အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝိသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝိသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(မေး) ပဝတ္တိအခါအဗျာကတောကတ္တွားကား၊ သဟိတ်ဝိပါက်ကြေဝိသသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောသဟိတ်ဝိပါက်ကြေဝိသသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တွားကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍

၍ဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေပဋ္ဌတိသ အမိတ်အမိတ် အမိတ်အပေါင်းနှင့်မကွန္တာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုမှု အဓိပတိမှုလကပဋ္ဌမအချက်အရကောက်မထွက်ခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ဟေတုမှုအဓိပတိမှုလက မှ နှ-ဖြစ်ပဋ္ဌမအချက်၌ အဘယ့်ကြောင့်အရကောက်မထွက်သနည်း။

(ဖြေ) မှုဖြစ်သော ဟေတုပစ္စည်းသည် အရကောက်အားဖြင့် အရာကျယ်သောကြောင့် အရကောက်မထွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ဟေတုပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် အဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်တရားထက်ပင် အရကောက်ကျယ်သောကြောင့် အဓိပတိပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်နိုင်သောတရားမရှိပေ။ ထို့ကြောင့်အရကောက်မထွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အရကောက်မထွက်ရာ၌မှတ်သားဘွယ်။

မှ-မှ၆နှစ်ပါးတို့တွင်။ မှုသည်မှု၆ထက်အရကောက်အရာကျယ်ပါမှုပစ္စနီယသနုလောမ၌ အရကောက်မထွက်ပေ၊ မှု၆သည် မှုထက်အရကောက်အရာကျယ်ပါမှု၊ အနုလောမပစ္စနိက်၌အရကောက်မထွက်ပေ။ မှ-မှ၆နှစ်ပါးစုံတို့သည် အရကောက်အားဖြင့်တူညီကြပါမှု၊ ပစ္စနီယသနုလောမ၌ရင်း၊ အနုလောမပစ္စနိက်၌ရင်း၊ အရကောက်မထွက်ပေ။

ဟေတုမှုအဓိပတိမှုလကဒုတိယအချက်၌ ဝိဓိအနုဝါဒ ပါဠိထုတ်ပုံ။

ဟေတုမှုအဓိပတိမှုလကမှု၁-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ နဝသချာထွက်လေရာ။ ၎င်းနဝသချာအရဝိဓိအနုဝါဒပါဠိထုတ်ပုံမှာ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူပါသည်။

နဝသချာအရ ကိုးချက်အရကောက်ပုံ။

(မေး) ဟေတုမှုအဓိပတိမှုလက မှု၁-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ ထွက်သောနဝသချာအရကဏ္ဍားပါဠိတို့ကိုအကျဉ်းအရကောက်ပြပါ။

ဟေတုမူသဟဇာတာဘမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) (၁) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊ (၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ (၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊နဟေတုပစ္စယာသဟဇာတေ ဒွေ၊အကုသလေန အကုသလံ၊ (၂)အဗျာကတေန အဗျာကတံ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်မယှဉ်၊

(၃) ပစ္စနိက်မယှဉ်၊

(၄) သဟိတ်ကြေသတ္တုတိ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေဒွေပညာသ၊သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊အနုလုံ၊ဟေတုပစ္စယာသဟဇာတေနဝ၊

(ဖြေ) (၁)ကုသလေနကုသလံ၌ ကုသလောကတ္တားကား၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဈာန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်၊အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) ကုသလေနအဗျာကတံ၌ အဗျာကတောကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။

(၃) ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊

(၄) အကုသလေနအကုသလံ၌ အကုသလောကတ္တားကား၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု, ဒေါသမူဒွေဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗီသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဓိပတိတရား

ကိုယ်၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝိသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသမောဟမူနှစ်ခု မောဟကြဉ်သောသတ္တဝိသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ။

(၅) အကုသလေနအဗျာကတံ ....၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝိသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။

(၆) အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ .....၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝိသ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသမောဟမူနှစ်ခု မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝိသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊

(၇) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ကတ္တားကား၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိယာသာရှစ်ခု, ဇောန်ရသော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ မဟာကြိယာရှစ်ခု သဟိတ်လောကီဝိပါက်သတ္တရသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊

ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ စေပဉ္စတိံသအစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်၊

ရှပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော နိရာဓိပတိကုသိုလ်အကုသိုလ်သဟိတ်ဝိပါက်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သောနိရာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ သဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ တေခဏသတို့နှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော နိရာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊

(၈) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ-၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါမဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခု, စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောနိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။

(၉) အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ—၌ ကတ္တားကား၊ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝီသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုမူအနန္တရမူလက။

ဟေတုမူအနန္တရမူလက အရေကောက်ဆိုရိုးအလုံးစုံသည် ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။

ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့်တူသောမူလကပစ္စည်းများ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကနှင့်အလုံးစုံတူသောမူလကပစ္စည်းများကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁) ဟေတုမူအနန္တရမူလက (၂) သမနန္တရမူလက (၃) ဥပနိဿယမူလက (၄) သမ္ပယုတ္တမူလက (၅) နတ္ထိမူလက (၆) ဝိဂတမူလကတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဟေတုမူသဟဇာတမူလကပဌမအချက်နှစ်ပိုင်း-သုံးပုံ။

ဟေတုမူသဟဇာတမူလက မူ-နှ- ဖြစ်ပဌမအချက်၌ အကုသိုလ်တပိုင်း,အဗျာကတတပိုင်းအားဖြင့် နှစ်ပိုင်း,ပိုင်း၊ (၁) မောဟမူဒွေ၌မောဟတပုံ၊ (၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးတပုံ။ (၃)အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တပုံအားဖြင့် သုံးပုံ,ပုံရာသည်။ ထိုတွင်—

(၁) အပုံကို ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဌမအချက် အကုသလော ကတ္တားပုဒ်ဆိုရိုးအတိုင်း အရေကောက်ပိမိအနုဝါဒထုတ်လေ။

ဟေတုနှအညမညနှသကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) (၁) မောဟမူနှေ့၌မောဟ၊ (၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ (၃) အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ် သောဟာဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇမဟာ ဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရ ဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိ ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ နဟေတုပစ္စယာအညမညေနွေ။

(၂) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟာဒယဝတ္ထု မှတပါး သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောသ ဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်, အနုလောမပစ္စ နိက်,ဟေတုပစ္စယာနအညမညေပဋ္ဌ၊

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟာဒယဝတ္ထုမှ တပါးအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောအဟိတ် စိတ္တဇဥပါဒါ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ ဗာဟိရဥပါဒါ အာဟာရဇ ဥပါဒါ အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ပစ္စနိက်၊ နဟေ တုပစ္စယာနအညမညေဧကံ၊

(၄) သဟိတ်စိတ်ကြသတ္တတိမောဟမူနှေ့၌ မောဟကြဉ်သော စေ နေ့ပညာသ သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ပဋိ သန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက် အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် အနုလုံ၊ ဟေတုပစ္စယာအညမညေတီဏိ၊

---

(၂) အပုံကိုလည်း ထိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဌမအချက် အ ဗျာကတောကဏ္ဍအားအတိုင်းကောက်၍ ပဝတ္တိအဗျာကတ သိုရိုးအဆုံး၌ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏ဟု-ဆက်၍ဆို၊ ပဋိသန္ဓေအဗျာကတ သိုရိုးအဆုံး၌ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏ ဟု ဆက်၍ဆိုလေ။

(၂) အပုံဝိဘင်းကား၊ အဟေတုကံဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာ

ကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စရူပံ (လ) အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံခန္ဓံ ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ (လ)ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ......တို့ဖြစ်လေသည်၊

(၃) အပုံကိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကတတိယအချက်အတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ။

ဟေတုမူသဟဇာတမူလကစတုတ္ထအချက် အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ပုံအလုံးစုံမှာ၊ ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကစတုတ္ထအချက်အတိုင်းပင်ဖြစ်ပေသည်၊

ဟေတုမူအညမညမူလကပဉ္စမအချက်နှစ်ပိုင်းသုံးပုံ။

ဟေတုမူအညမညမူလက-၅-မြောက်ပဉ္စမအချက်၌ နှစ်ပိုင်းသုံးပုံပုံထားရာ။ (၁)အပုံကိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကအကုသလောကတ္တားပါဠိအရကောက်အတိုင်း ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

(၂)အပုံကိုပဝတ္တိတပိုင်း, ပဋိသန္ဓေတပိုင်းအားဖြင့်နှစ်ပိုင်းခွဲ၊ ပဉ္စမပိုင်းကိုဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဉ္စမအချက် ပဝတ္တိအဗျာကတအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဘာဆိုရိုး။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော-ကတ္တားကား၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု၊ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် အပိတ်အပိတ် အပိဘ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သောအဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် အပိတ်အပိတ် အပိဘ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဘာဝိဘင်းထုတ်ပုံ။

အဟေတုပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံဧကံခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ဝတ္ထုစ(လ)ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊

(မှတ်ချက်၊ ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကပဋိသန္ဓေအဗျာကတဝိဘင်းထက်၊ဝတ္ထုံစ..... ဟူသောပါဠိတလုံး အပိုထည့်ရခြင်းသာထူးလေသည်၊)

ရုပ်အဗျာကတအရကောက်အထူး။

(၃)အပုံအရကောက်ဆိုရိုးမှာ ဟေတုမူအာရမ္ဘာအမူလကတတိယအချက်အရကောက်၌ "ဘုတ်နှင့်တကွသော" ဟူသောစကားကိုဖြုတ်၍ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ ဤသို့ဆိုရပုံသာထူးသည်၊ အကြွင်းဆိုရိုးမှာအလုံးတူ၏။

ဟေတုမူအညမညမူလကဒုတိယအချက်သင်္ချာအရ အရကောက်နည်းအကျဉ်း။

ဟေတုမူ အညမညမူလကမူသီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက် ပဉ္စသင်္ချာအရ ငါးချက်တို့တွင်(၁)ကုသလေနအဗျာကတံ (၂)အကုသလေနအဗျာကတံ နှင့်ချက်ကို အာရမ္ဘာအတိုင်းအရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ရသည်၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ၌......ပဝတ္တိအဗျာကတကိုလည်း အာရမ္ဘာလအတိုင်းကောက်လေ။

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရကောက်၌သည်း အာရမ္ဘာမူလက အရကောက်ဆိုရိုးအဆုံး......ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏ ဟူသောစကားအစား။ဟာဒယဝတ္ထုမှတပါး ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏.....ဟုဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းအလုံးတူ၏။

ရုပ်သက်သက်အဗျာကတဆိုရိုး ... ၌ အာရမ္ဘာမူလကရုပ် အဗျာကတဆိုရိုးမှ...... မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော (ဘုတ်နှင့်တကွသော) ဟူရာ၌ကွင်းအတွင်းရှိစကားကိုဖယ်၍ ....မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောသဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါသဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏......ဟုဆိုရိုးပြုရခြင်းသာထူးသည်၊အကြွင်းအလုံးတူ၏။

ဟေတုမူအညမညမူလက တတိယအချက် ကြံသင်္ချာ အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုမူအညမညမူလက မူ-မူသီနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယအချက် အဗျာကတေနအဗျာကတံ ကြံသင်္ချာအရပဝတ္တိ-ပဋိသန္ဓေ- ရုပ်သက်သက်အဗျာကတသုံးမျိုးတို့တွင် ပဝတ္တိအဗျာကတမှာ အာရမ္ဘာမူလက အတိုင်းအရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ရသည်၊

ပဋိသန္ဓေအဗျာကတအရကောက်ဆိုရိုး၌လည်း...... ဟဒယဝတ္ထုံမှတပါး အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏...... ဟူသောစကားသာထူးသည်၊ အကြွင်းအာရမ္မဏမူလကအတိုင်းပင်။

ရုပ်သက်သက် အာရမ္မဏဆိုရိုး၌လည်း ..... ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏......ဟုဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းအာရမ္မဏမူလက ရုပ်သက်သက်အဗျာကတဆိုရိုးအတိုင်းပင်ဖြစ်၏။

ရုပ်သက်သက်အဗျာကတအနုဝါဒ ....၌ မဟာဘူတေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊ ဗာဟိရံမဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံမဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ ဥတုသမုဋ္ဌာနံမဟာဘူတေပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ၊ အသညသတ္တာနံမဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ၊ ဟုဝိဘင်းထုတ်ရလေသည်။

(မှတ်ချက်၊ ၊ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဝိဘင်း၌လည်း ..... ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထုံ၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ .. ဟူသောပါဠိမပါပေ)

ဟေတုမူအညမညမူလက စတုတ္ထအချက်တိကတိသချာ အရကောက်အကျဉ်း၊

ဟေတုမူအညမညမူလကပါဠိတော်ခင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက် ...၌ တိကတိသချာသရုပ်မှာ(၁)ကုသလေနကုသလံ (၂)အကုသလေနအကုသလံ(၃)အဗျာကတေနအဗျာကတံဖြစ်လေသည်။

ထိုတွင်(၁)နှင့်(၂)ကို အာရမ္မဏမူလကအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းထုတ်ရသည်။

(၃) ၌ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေရုပ်သက်သက်သုံးမျိုးတို့တွင် ပဝတ္တိအဗျာကတမှာ အာရမ္မဏမူလကအတိုင်း အရကောက်၍ ပဋိသန္ဓေအဗျာကတဆိုရိုး၌ အဟိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုံပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏...... ဟူသောစကားသာထူးသည်၊ အကြွင်းဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကစတုတ္ထအချက်နှင့်အလုံးစုံတူ၏။

ရုပ်သက်သက်အဗျာကတဆိုရိုး၌လည်း ...... သဟိတ်ပဋိသန္ဓေမဟာ

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလက အရေအတွက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူနှင့်မောဟ၊ အဟိတ် ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ နဟေတုပစ္စယာပုရေဇာ တေဒွေ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူနှင့် မောဟကြဉ်သောလောဘမူ မောဟမူ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အရူပ ကြိယာ အထက်ဂေါ်သုံးခု ဖိုလ်လေးခု သဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေး ပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ဟေတုပစ္စယာနပုရေဇာတေသတ္တ၊ သတ္တ—ဟူသောကား၊ (၁) ကုသ လေနကုသလံ (၂) ကုသလေနအဗျာကတံ (၃) အကုသလေနအကုသ လံ (၄) အကုသလေနအဗျာကတံ (၅) အဗျာကတေနအဗျာကတံ (၆) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ (၇) အကုသလာဗျာကတေန အဗျာကတံ......ဟူသည်တည်း။

(၃) အရူပဘုံ၌မောဟမူနှင့်မောဟ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အဟိတ်ပဋိ သန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိရရုပ်အာဟာရဇရုပ်ဥတုဇရုပ်အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇ ရုပ်၊ ပစ္စနိက်၊ နဟေတုပစ္စယာနပုရေဇာတေဒွေ။

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမောဟမူနှင့်မောဟ၊ အရူပ ဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောသဟိတ်ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အနုလုံ၊ ဟေ တုပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ၊

ဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏......ဟု ဆိုရခြင်း သာထူးသည်၊ အကြွင်းဟေတုမူအာရမ္မဏမူလကစတုက္ကအချက် ရုပ်အ ဗျာကတဆိုရိုးအတိုင်းဖြင့်၏၊

ဟေတုမူနိဿယမူလက၊

ဟေတုမူနိဿယမူလက သည်၊ ဟေတုမူသဟဇာတမူလကနှင့် အ လုံးစုံတူ၏၊

သဟဇာတာမူလကနှင့်တူသောပစ္စည်းမူလကများ။

(မေး) ဟေတုမူအာရမ္မဏာမူလကနှင့် အလုံးစုံတူသော မူလကများကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) (၁) နိဿယမူလက (၂) အတ္ထိမူလက (၃) အဝိဂတမူလကတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလကပဉ္စမအချက်အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလက မူ-နှ ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေနအကုသလံအဗျာကတေနအဗျာကတံ နွေသချိုးနှစ်ချက်တို့တွင်၊ အကုသလော–ကတ္တားအရကောက်၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟုဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊ အကြွင်းဟေတုမူအာရမ္မဏာမူလကပဉ္စမအချက် အတိုင်းဖြစ်၏။

အဗျာကတော– ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ်ကြိယာ၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအဗိတ် အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသပစ္စယုပ္ပန်တရားနေ၏။

ဆိုရိုးပြုပုံ ကွဲပြားသော်လည်း ဟေတုမူအာရမ္မဏာမူလကပဉ္စမအချက်အဗျာကတောကတ္တားအရကောက်ဆိုရိုးနှင့် သဘောသွား အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ဝိဘင်း၌ ဝတ္ထုံပုရေဇာတပစ္စယာ ....ဟု ထည့်၍ဆိုရခြင်းသာထူးသည်၊အကြွင်းအလုံးစုံတူ၏။

ဟေတုမူပုရေဇာတမူလကဒုတိယအချက်သတ္တသချိုအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသလေနကုသလံ .....၌ကတ္တားကား၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု, အရူပကုသိုလ်လေးခု, အထက်မဂ်သုံးခု,စေဆတ္တိံသအဗိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုအရူပကုသိုလ်လေးခုအထက်မဂ်သုံးခုစေဆတ္တိံသအဗိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) ကုသလေနအဗျာကတံ ....၌ အဗျာကတော-ကဏ္ဍာကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ စေအုပ္ပတ်သဒ အဗိတ်အပေါင်းနှာမကျွန်ခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပ္ပါကအရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

(၃) အကုသလေန အကုသလံ .... ၌ကဏ္ဍာကား၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူရှစ်ခု မောဟမူနှစ်စေတေဝီသ အဗိတ် အဗိတ်နှာမကျွန်ခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောလောဘမူဝိတ်ရှစ်ခုမောဟမူနှစ်၊ မောဟမူနှစ်၌မောဟကြဉ်သောစေတေဝီသအဗိတ် အဗိတ်နှာမကျွန်ခြင်းပစ္စယုပ္ပန်၊

(၄) အကုသလေနအဗျာကတံ ၌ ကဏ္ဍာကား အာရုမ္မဏမူလက အတိုင်း၊

(၅) အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ ပဋိသန္ဓိအခါကဏ္ဍာကား။ အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမဟာကြိယာရှစ်ခု၊ အရူပကြိယာလေးခု၊ဖိုလ်လေးခုစေသတ္တိ သ အဗိတ်အဗိတ်နှာမကျွန်ခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောအရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမဟာကြိယာရှစ်ခု၊ အရူပကြိယာလေးခု၊ဖိုလ်လေးခု၊ စေသတ္တိ သအဗိတ်အဗိတ်နှာမကျွန်ခြင်း။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု၊ ရဟန္တာတို့၏ရတိကြဉ်သောသဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဗ္ဗတ်သအဗိတ် အပေါင်းနှာမကျွန်ခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောဝိပ္ပါကအရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(၆) ပဋိသန္ဓိအဗျာကတ ရုပ်သက်သက်အဗျာကတသည် ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရအတိုင်းဖြစ်၏၊

(၇) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ ကဏ္ဍာသည် ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရအတိုင်း။

(၈) အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ...၌ကဏ္ဍာလည်း ၎င်းအတိုင်းဖြစ်၏၊

ဝိဘင်းပါဠိထုတ်ပုံ။

(၁) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ နှ၄ ရေဓာတပစ္စယာ(ဝိဝိ) အရူပကုသလံဇော်ခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓာ (အနုဝါဒ)

(၂) ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စအဗျာကတော ဓ(လ)နပုရေဇာတပစ္စယာ၊(၈၈) ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စဝိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ၊ (အနုပ၁၁)

(၃) အရူပေအကုသလံကော်ခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာ။ (အနုပ၁၁)

(၄) အာသေဝနမူလကအတိုင်း။

(၅) အရူပေဝိပါကာဗျာကတံကိရိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓာ၊ ဝိပါကာဗျာကတေ ကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စဝိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံကော်ခန္ဓံပဋိစ္စတယောခန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ (လ) ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊ ကော်မဟာဘူတံပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စဝိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ။

(၆) (၇) ဟေတုဝိဘင်းအတိုင်း။

ဟေတုမူလပုရေဇာတမူလကတတိယအချက်၌ဒွေသချာ
အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသလေနအကုသလံ......၌ ကဗ္ဗားကား၊ အရူပဘုံ၌ ၈၈ ကိစ္စာသဟဂုတ်ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စေတနာသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သောဝိဝိကိစ္စာသဟဂုတ်ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌မောဟပစ္စယပွန်၊

အရူပေဒိဝိကိစ္စာသဟဂတေဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ ခန္ဓေပဋိစ္စဝိဝိကိစ္စာသဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟော။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ . .၌ပဝတ္တိအခါကဗ္ဗားကား၊ အရူပဘုံ၌မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဆန္ဒဝီရိယကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက်တဆဲ့တခု၊ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်တဆဲ့တခု၊ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နှေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ်ကြိယာဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်ဒွါဒသအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ပဋိသန္ဓေအခါကဗ္ဗားကား၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှင့်ခုဆန္ဒဝီရိယဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာ

ဟေတုမူ အာသေဝနမူလက အရကောက်ဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) မောဟမူဒုတိယာဒိဇောသ္မိယှိသောမောဟ၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယာဒိဇော။ ပစ္စနီယာနုလောမ။ နဟေတုပစ္စယာ အာသေဝနေ ဒွေ၊

(၂) မောဟမူဧကွန္ဒ္မိမောဟကြဉ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော၊ သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ဟေတုပစ္စယာ နာသေဝနေ နဝ၊

(၃) မောဟမူပဌမဇောသ္မိယှိသော မောဟ၊ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဌမဇော။ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ပစ္စနိက်၊ နဟေတုပစ္စယာ နာသေဝနေ ဒွေ၊

(၄) မောဟမူဧကွန္ဒ္မိ မောဟကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဇော၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ မဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ။ အနုလုံ၊ ဟေတုပစ္စယာ အာသေဝနေ တိဏိ၊

မက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုခွဲ၍ဖြစ်သောအဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒဝိဟိဝိရိ သကြဉ်သော အညသမာန်းစေတဆယ်အပိတ်အစိတ် အပိတ်အပေါင်းနာ မက္ခန္ဓာကဋ္ဌာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ရုပ်သက်သက်ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက် အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုခွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇဥပါဒါ,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါပစ္စယုပ္ပန်။

ဟေတုဒုပုရေဇာတမူလကစတုတ္ထအချက်တီကတိသင်္ချာ
အရကောက်ဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) ကုသလေနကုသလံ......ကတ္တားကား။ ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းရှုတ်၊

(၂) အကုသလေနအကုသလံ......၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသစေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကို ခွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သောစေသတ္တဝီသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊ (ဝိဘင်းပုရေဇာတနှင့်တူ၏။)

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ....၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးရပ်ကြဉ်သော သဟိတ်ဝိပါက် သတ္တရသ,သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ, စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကို ခွဲ၍ဖြစ်သော အရူပဝိပါက်လေးရပ်ကြဉ်သော သဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသစေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ (ဝိဘင်းကိုပုရေဇာတအတိုင်းရှုတ်။)

ဟေတုဒုအာသေဝနမူလကပဉ္စမအချက်ခွေသင်္ချာ
အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုဒုအာသေဝနမူလက-ဒု-နှ-ဖြစ် ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေန အကုသလံ,အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုခွေသင်္ချာထွက်ရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ... ၌ကတ္တားကား။ မောဟမူဒုတိယာဝီဇောစေပန္နရသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ဖြစ်သော မောဟ။ (ဝိဘင်းဟောမြဲ)

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ကတ္တားကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယာဝီဇော၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲ၍ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယာဝီဇော၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(ဝိဘင်း) အဟေတုကကြိယာဗျာကတံကော်ခဲ့ပဋိစ္စတယောခန္ဓာ (လ) ခွေခန္ဓာ၊

ဟေတုမူအာသေဝနမူလက ဒုတိယ အချက်နဝ
အရကောက်အကျဉ်း။

ဟေတုမူအာသေဝနမူလက.....မူ-သိ-နှ ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဝသင်္ချာ ထွက်လေရာ။

(၁) ကုသလေနကုသလံ......၌ ကဏ္ဍားကား၊ မဟာကုသိုလ်ပဌမဈော စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဈော စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ (ဝိဘင်းကိုဟေတုဝိဘင်းအတိုင်းရွတ်)

(၂) ကုသလေနအဗျာကတံကို ဟေတုအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းရွတ်။

(၃) ကုသလေနကုသလာဗျာကတံ.....၌ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ မဟာကုသိုလ်ပဌမဈော၊ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဈော။ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်၊ (ဝိဘင်းကိုဟေတုဝိဘင်းအတိုင်းရွတ်)

(၄) အကုသလေနအကုသလံ.....၌ ကဏ္ဍားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပဌမဈော။ စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသပဌမဈော၊ မောဟမူဒွေမောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊ (ဝိဘင်းဟေတုအတိုင်း)

(၅) အကုသလေနအဗျာကတံကို ဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရွတ်။

(၆) အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ.....၌ ကဏ္ဍားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပဌမဈော။ စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပဌမဈော။ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

(၇) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ကဏ္ဍားကား၊ မဟာကြိယာ ပဌမဈောသဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ် အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောမဟာကြိယာပဌမဈော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊

ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု,ဝေပဉ္စတိံသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့၍ ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်။ (ပဋိသန္ဓေရုပ်သက်သက်ကိုဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရှုတ်လေ၊)

(ဂ) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ၊ (ဃ) အကုသလာအဗျာကတေနအဗျာကတံ ....ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းရှုတ်လေ၊

ဟေတုဒုကအာသေဝနမူလက တတိယအချက်ခွေအရကောက်၊

(၁) ဟေတုဒုကအာသေဝနမူလက မှ-မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယ အချက်၌ အကုသလေနအကုသလံ၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟုခွေ သင်္ချာတွက်လေရာ။

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ....၌ ကဏ္ဍားကား၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်ပဌမဇော စေဒ္ဒသအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့ ၍ဖြစ်သောမောဟပစ္စယုပ္ပန်။ (ဝိဘင်းထုတ်မြီး)

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါကဏ္ဍားကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဌမဇော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော အဟိတ်စိတ်သတ္တရသ၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသ၊အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့၍ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဌမဇော၊ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သောအဟိတ်စိတ်သတ္တရသ၊ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြု အပ်သောစိတ္တဇရုပ် ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယဇော ဆန္ဒကြဉ်သော အညသ မာန်းဒွါဒသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုဖွဲ့၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စ ယုပ္ပန်။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု,ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သောအည သမာန်းစေတသိက်တဆယ် အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကိုဖွဲ့ ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, ဆန္ဒပီတိဝိရိယကြဉ်သော အညသ မာန်းစေတသိက်တဆယ် အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စ ယုပ္ပန်၊

(ရုပ်သက်သက်ကိုလည်းအာရမ္မဏမူလကအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းလည်းတူ၏)

ဟေတုဒုကမ္မမူလကအရကောက်ဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) မောဟမူနွေ၌မောဟ၊ ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ပစ္စနီယာနုလောမ။ နဟေတုပစ္စယာကမ္မေ ဒွေ။

(၂) ကုသိုလ် အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာစေတနာ၊ အနုလောမပစ္စနိက်။ နဟေတုပစ္စယာနကမ္မေ တီဏိ။

(၃) အဟိတ်ကြိယာစေတနာ, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, ပစ္စနိက်၊ နဟေတုပစ္စယာနကမ္မေ ဧကံ။

(၄) မောဟမူနွေ၌မောဟ, ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ အနုလုံ၊ ဟေတုပစ္စယာကမ္မေ နဝ

ဟေတုဒုအာသေဝနမူလကစတုက္ကအချက်တီလီသင်္ချာ
အရကောက်။

(၁) ကုသလေနကုသလံ.....အာသေဝန—အတိုင်းကောက်၊ ဝိဘင်း ရွတ်။

(၂) အကုသလေနအကုသလံ.....၌ ကဏ္ဍားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ ဒုတိယာဒိဇော စေသဏ္ဍဝိသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသဒုတိယာဒိဇော မောဟမူနွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေသဏ္ဍဝိသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ကဏ္ဍားကား၊ မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဇော, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာကိုးခု စေပဉ္စတိံသ၊ အပိတ်အပိတ်(လ)စေပဉ္စတိံသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။ (ဝိဘင်းအာသေဝန အတိုင်းရွတ်။)

ဟေတုဒုကမ္မမူလကပဋ္ဌမအချက်ဒွေသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူကမ္မမူလက မှ နှ-မြစ်ပဋ္ဌမအချက်၌ (၁) အကုသလေနအကုသလံ (၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.... ဟုဒွေသင်္ချာထွက်ရာ။

(၁) အကုသလေနအကုသလံ .. ၌ကဏ္ဍားကား။(အရကောက် မြီးဝိဘင်း ထုတ်မြဲ။)

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ....၌ ပစ္စဂ္ဂိအခါ ကဏ္ဍားကား၊ အဟိတ်ပိတ်အဋ္ဌာရသ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ပိတ်အဋ္ဌာရသ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော အဟိတ်ပိဏ္ဍဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(ပဋိသန္ဓေအဗျာကတကဏ္ဍားကား။ သဟဇာတမူလက-အတိုင်းကောက်။)

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ် အဟိတ်ဝိပါက်အဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်ပိဏ္ဍဇမဟာဘုတ်၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်။ အသညသတ် ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောအဟိတ်ပိဏ္ဍဇဥပါဒါ, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ,ပစ္စယုပ္ပန်၊

ဝိဘင်းကား။ အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတံကိုရှိသာဗျာကတံကော် ခန္ဓ°(လ)ဒွေခန္ဓာပိဏ္ဍသမုဋ္ဌာနဥရုပ်၊ အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတံကော်ခန္ဓ°(လ)ဒွေခန္ဓာကဋတ္တာစရုပ်၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ (လ)အသညသတ္တာနံဧကံမဟာဘူတံ (လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရုပ် ဥပါဒါရုပ်....ဟူသည်တည်း၊

ဟောတုမူ ကမ္မမူလက ဒုတိယ အချက်တီကာသချာ
အရကောက်။

ဟေတုမူ ကမ္မမူလက-မူလီ-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်၌ (၁)ကုသလေန ကုသလံ (၂)အကုသလေနအကုသလံ (၃)အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟု တီကာသချာထွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ..... ၌ကဏ္ဍားကား။ကုသိုလ်ဇောဝိသဇေတနာ ကြဉ်သော စေသက္ကတ်သ အပိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စေတနာပစ္စယုပ္ပန်၊ (ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စကုသလာစေတနာ)

ဟေတုမူကမ္မမူလကတတိယအချက်ကြံသင်္ချာအရကောက်၊ ၁၉၃

(၂) အကုသလေနအကုသလံ ... ၌ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတနာကြဉ်သော စေဆင့်သ အပိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစေတနာပစ္စယုပ္ပန်။ (အကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စအကုသလာစေတနာ)

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ ... ၌ကတ္တားကား၊ သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေတနာကြဉ်သော စေစတုတိံသ အပိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော စေတနာပစ္စယုပ္ပန်။ (ကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စကိရိယာ စေတနာ)

ဟေတုမူကမ္မမူလက တတိယအချက်ကြံသင်္ချာ
အရကောက်။

ဟေတုမူကမ္မမူလက မူ မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ ဖြစ်တတိယအချက်၌၊ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုကြံသင်္ချာထွက်လေရာ။

(က) ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား၊ အဟိတ်ကြိယာသုံးရ၊ ဆန္ဒ၊ ဝိဘိ၊ စေတနာကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ် အပိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောစေတနာပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကတ္တားကား၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရဥပါဒါ၊ အာဟာရဇဥပါဒါ၊ ဥတုဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(အဟေတုကကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေပဋိစ္စအဟေတုကကိရိယာစေတနာ။ ဗာဟိရံ(လ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ (လ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ကမ်မဟာဘူတံ ပဋိစ္စ (လ)မဟာဘူတေ ပဋိစ္စဥပါဒါရူပံ)

ဟေတုမူကမ္မမူလက စတုတ္ထအချက်နဝသင်္ချာ
အရကောက်။

ဟေတုမူကမ္မမူလက ပါဠိတော်ခုင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌၊ နဝသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ (၂) ကုသလေနအဗျာကတံ (၃) ကုသလေန ကုသလာဗျာကတံ သုံးချက်ကမ္မအတိုင်းကောက်လေ၊

(၄) အကုသလေနအကုသလံ.....၌ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အပိတ်အပိတ် နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒ

ဟေတုမူဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အဟိတ်ဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ဖြစ်သောအဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဟေတုပစ္စယာဝိပါကေဧကံ။

(၂) မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ် သဟိတ်ဝိပါက်,သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ။ ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဟေတုပစ္စယာနဝိပါကေနဝ။

(၃) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ကြိယာဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဟေတုပစ္စယာနဝိပါကေဒွေ၊

(၄) သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ဖြစ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။ဟေတုပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ၊

သ မောဟမူဒွေ၌ မောဟစေတနာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗီသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ။ (ဝိဘင်းဟေတုအတိုင်း)

(၅) ကုသလေနအဗျာကတံ ... ဟေတုအတိုင်း အရကောက်ဝိဘင်းရွတ်၊

(၆) အကုသလေနအကုသလာဗျာကတံ......၌ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အဝိတ်အဝိတ် (လ)အကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူဒွေ၌မောဟစေတနာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗီသအဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(၇) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ ကဏ္ဍားကား၊ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ,ကြိယာစေတနာကြဉ်သောစေအဋ္ဌတိံသ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ပဋိသန္ဓေ,ရုပ်သက်သက်...... ဟေတုအတိုင်းအရကောက်ဝိဘင်းထုတ်၊

(၈) ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ (၉) အကုသလာဗျာကတေန

အဗျာကတံ.....ဤနှစ်ပုဒ်ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းထုတ်လေ။

ဟေတုမူဝိပါကမူလကပဌမအချက်ကော်သင်္ချာအရကောက်၊

ဟေတုမူဝိပါကမူလက မူ နှ-ဖြစ်ပဌမအချက်၌ အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ဟုကော်သင်္ချာထွက်လေရာ၊

(က) ပဝတ္တိအခါကတ္တားကား။ အဟိတ်ဝိပါက်ပန္နရသ, သန္ဓိဝိရိယ ကြဉ်သော အညသမာန်းကောဒသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ(လ)အညသမာန်းကောဒသအဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောဝိဿဇာ ရုပ်ပဋ္ဌယပ္ပန်၊

(ခ) ပဋိသန္ဓေအခါ ကတ္တားကား။ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု, သန္ဓိဝိတိဝိရိယ ကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ်, အဗိတ်အဗိတ် အဗိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခု,သန္ဓိဝိတိဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ်၊ အဗိတ်အဗိတ်အဗိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပဋ္ဌယပ္ပန်။

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွိပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဘို့သည့် ယထာရဟပြုအပ်သောအဟိတ်ဝိဿဇာမဟာဘုတ်၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့် ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော အဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောဝိပါက်ပြုအပ်သော အဟိတ်ဝိဿဇာဥပါဒါ, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပဋ္ဌယပ္ပန်၊

အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတံကော်ခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာဝိဿဇာသမုဋ္ဌာနံရုပံ အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ကော်ခန္ဓံ(လ)ဒွေခန္ဓာ ကဋတ္တာစရုပံ၊ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ၊ကော်မဟာဘူတံပဋိစ္စ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စဝိဿဇာသမုဋ္ဌာနံရုပံ ကဋတ္တာရုပံ ဥပါဒါရုပံ၊

ဟေတုမူဝိပါကမူလက ဒုတိယအချက်နဝသင်္ချာ အရကောက်။

ဟေတုမူဝိပါကမူလကမူလီ-နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ နဝသင်္ချာထွက် လေရာ၊

ကုသလပဒသုံးချက်, အကုသလပဒသုံးချက်—၍ခြောက်ချက်ကိုဟောတုအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ ၌ ပစ္စယ်အခါကဏ္ဍားကား၊သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေဥ္ဌတိံသအဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သောသဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ, စေဥ္ဌတိံသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကဏ္ဍားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါကုသိုလ်အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟာပြုအပ်သော သဟိတ်ဗိတ္တဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောကုသိုလ်,အကုသိုလ် သဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သော ဗိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်၊

ကြိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓ(လ)ခွေနန္ဓာဗိတ္တသမုဋ္ဌာနဥရုပ်၊ကော်မဟာဘုတံ(လ)မဟာဘုတေပဋိစ္စဗိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပံဥပါဒါရုပံ၊

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ - အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ ..... ၍နှစ်ပုဒ်ကိုဟောတုအတိုင်းကောက်ဝိဘင်းထုတ်လေ၊

ဟေတုမူ ဝိပါကမူလက တတိယအချက်ဒွေသချာ အရကောက်။

ဟေတုမူဝိပါကမူလက မူ-မူလိနှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ အအကုသလေနအကုသလံ,အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုဒွေသချာထွက်လေရာ၊ အကုသလေနအကုသလံ...... ကောက်မြဲ၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ ကဏ္ဍားကား၊ အဟိတ်ကြိယာသုံးရဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းဒွါဒသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော(လ)ဒွါဒသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောဗိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟာပြုအပ်သော အဟိတ်ဗိတ္တဇမဟာဘုတ်, ဗဟိဒ္ဓမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍

ဟေတုမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) မောဟမူနွေ့်မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အဟိတ်ဝိပ္ပါကစိတ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိယာနုလောမ။ ။နဟေတုပစ္စယာအာဟာရေနွေ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှဉ်။

(၃) ပစ္စနိက် မယှဉ်။

(၄) မောဟမူနွေ့်မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်ဝိပ္ပါကစိတ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။ဟေတုပစ္စယာအာဟာရေနဝ။

ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော အဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သောဝိပ္ပါကဥပါဒ၊ ဗာဟိရဥပါဒ၊ အာဟာရဇဥပါဒ၊ ဥတုဇဥပါဒ၊ အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒရုပ်၊

အဟေတုကကိရိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓ(လ) နွေခန္ဓာဝိပ္ပါကသမုဋ္ဌာနရုပ်ကော်မဟာဘူတံ(လ) မဟာဘူတေပဋိစ္စဝိပ္ပါကသမုဋ္ဌာနံရုပ်၊ ဗာဟိရံ(လ) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ(လ)ဥတုသမုဋ္ဌာနံ(လ)အသညသတ္တာနံကော်မဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရုပံဥပါဒါရုပ်။

ဟေတုမူဝိပါကမူလကစတုတ္ထအချက်ကော်သချာအရကောက်။

ဟေတုမူဝိပါကမူလကပါဠိတော်ခင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....ဟုကော်သချာထွက်လေရာ။

(က) ပဝတ္တိအခါကတ္တားဘား။ သဟိတ်ဝိပါက်ကြောင်းသဖြစ် တေအရတိ သအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော(လ)အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောသဟိတ်ဝိပ္ပါကစရုပ်ပစ္စယာပွန်၊

(ခ) ပဋိသန္ဓေအခါကတ္တားကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေတသိတ်သ အပိတ်အပိတ် အပိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသစေတသိတ်သ အပိတ်အပိတ် အပိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယာပွန်။

ဟေတုမူဣန္ဒြိယမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) မောဟမူနှင့်မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပါကဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ နဟေတုပစ္စယာဣန္ဒြိယေဒွေ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်၊ မယှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဟေတုပစ္စယာဣန္ဒြိယေဧကံ၊

(၄) မောဟမူနှင့် မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်ဝိပါကဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဟေတုပစ္စယာဣန္ဒြိယေနဝ။

---

(၈) ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော သဟိတ်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟာပြအပ်သော သဟိတ်ဝိပါကဇမဟာဘုတ်၊ သဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေတေခသတ်တို့နှင့်ယထာရဟာအတူဥပါဒ်သော သဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောသဟိတ်ဝိပါကဇဥပါဒါ,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ဝိဘင်းဝိပါကအတိုင်းရှုဗ်။

ဟေတုမူအာဟာရမူလကပဉ္စမအချက်၌ဒွေသချာအရကောက်။

ဟေတုမူအာဟာရမူလက မူ-နှ-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ဒွေသချာထွက်ရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ.....ကိုကောက်ပြီး ဝိဘင်းရှုပ်ပြီး။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.......၌ ပဝတ္တိအခါ- ပဋိသန္ဓေအခါ- ကောက်ပြီး၊

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိပါက်, အဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ယထာရဟာပြအပ်သော အဟိတ်ဝိပါကဇမဟာဘုတ်, အဟိတ်ပဋိ

ဟောတုမှုရှာနည်းမူလကအရကောက်အကျဉ်း

(၁) မောဟမှုခွေ၌ မောဟ၊ ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပါကစရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဟေတုပစ္စယာရှာနေဒွေ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မယှဉ်၊

(၃) ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နဟေတုပစ္စသာနရှာခနည်ကော်၊

(၄) မောဟမှုခွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ဝိပါကဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။ဟေတုပစ္စသာရှာနေနဝ။

သန္ဓေနှပ်ရနှင့်ယာထာခဟာအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ် အာဟာရဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသောအဟိတ်ဝိပါကဇဥပါဒ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒ်, အာဟာရဇဥပါဒ်ပစ္စသုပ္ပန်။

ဟေတုမှုအာဟာရမူလကစတုတ္ထအချက်၌နဝသင်္ချာထွက်ရာ၊ ၎င်းကို ဟေတု အတိုင်းကောက်ဝိဘင်းရွတ်လေ၊

ဟေတုမူဏ္ဏဖြိယမူလကပဥ္စမအချက်ခွေသင်္ချာအရကောက်၊

ဟေတုမူဏ္ဏဖြိယမူလက မှု-နှ-ဖြစ် ပဥ္စမအချက်၌ ခွေသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ .....ကောက်မြဲ၊

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေကောက်မြဲ၊

ရုပ်သက်သက်၌ ကဗ္ဗာဂးကား၊ ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်, အဟိတ်ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယာထာရဟာပြုအပ်သော အဟိတ်ဝိပါကဇမဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှပ်ရနှင့် ယာထာရဟာအတူဥပါဒ်သောအဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍

ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော အဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ဟေတုမူ ဣန္ဒြိယမူလက တတိယအချက်ကော် အရကောက်။

ဟေတုမူ ဣန္ဒြိယမူလကမူ-မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ကော် သင်္ချာထွက်သေရာ၊

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ကဏ္ဍားကား။ ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရဥပါဒ်, အာဟာရဇဥပါဒ်, ဥတုဇဥပါဒ်ရုပ်။ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အသညသတ်ကမ္မဇဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စယုပ္ပန်။

ဟေတုမူဣန္ဒြိယမူလကစတုတ္ထအချက်ကို ဟေတုအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းထုတ်သေ၊

ဟေတုမူဈာနမူလကပဉ္စမအချက်ခွဲသင်္ချာအရကောက်၊

ဟေတုမူဈာနမူလက မူ-နှ-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေနအကုသလံ, အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုခွဲသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ.....ကောက်ပြီး ဝိဘင်းရှုပ်ပြီး၊

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ......၌ပဝတ္တိအခါကဏ္ဍားကား၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ဝိပါက်, အဟိတ်ကြိယာ၊ ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းဒွါဒသအဓိပ်အဓိပ်နှံ့မကျွန္တာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော(လ) အဓိပ်အဓိပ်နှံ့မကျွန္တာ'ထိုနှံ့မကျွန္တာပြုအင်သောစိတ္တဇရုပ်၊ (ပဋိသန္ဓေအခါ ကဏ္ဍားကောက်ပြီး)

ရုပ်သက်သက်၌ကဏ္ဍားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောအဟိတ်ဝိပါက်,အဟိတ်ကြိယာနှံ့မကျွန္တာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုနှင့်ယထာရဟအတူဥပါဒ်သော အဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်

ဟေတုမူမဂ္ဂါနုလောမဆိုရိုးအကျဉ်း၊

(၁) မောဟမူစိတ်၌မောဟ၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နဟေတုပစ္စယာ မဂ္ဂေကော်၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် -မဂ္ဂဒြ၊

(၃) အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊၊အဟိတ်ဝိပါကစိတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ဗာဟိရရုပ်၊အာဟာရဇရုပ်၊ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဟေတုပစ္စယာန မဂ္ဂေကော်၊

(၄) မောဟမူစိတ်၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊၊သဟိတ်ဝိပါကဇရုပ်၊သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဟေတုပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသောအဟိတ်ဝိပါကဇာဥပါဒါ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇာဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ဟေတုမူလာနုလောမ တတိယအချက်ဂဏ်သင်္ချာအရေကောက်၊

ဟေတုမူလာနုလောမ မူ–မူလ်နှစ်ပါးစုံ န-ဖြစ် တတိယအချက်၌ အဗျာကတေနအဗျာကတံ......ဟုကော်သင်္ချာတွက်လေရာ၊

ပဝတ္တိအခါကထွားကား၊ ဧကန္တဇမိညာဉ်တဆယ် သဗ္ဗဝိတ္တသာခေရ ဟေတောသိက်ရနစ်ခု၊ အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော(လ)အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်၊

ရုပ်သက်သက်၌ကထွားကား၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သောဘုတ်နှင့်တကွသော ဝိတ္တဇာဥပါဒါ (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇာဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်၊

ပဉ္စဝိညာဏသဟာဂတံကော်ခဲ့(လ)ဒွေခန္ဓာဗာဟိရံ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ၊ဥတုသမုဋ္ဌာနံ၊ အသညသတ္တာနံကော်မဟာဘုတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံဥပါဒါရူပံ၊

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကဆိုရိုးအကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပါကစိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဟေတုပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေ ဒွေ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သောလောဘမူ,မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဟေတုပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေ တိကံ။

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမောဟမူဒွေ၌မောဟ၊မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဟေတုပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေ ဒွေ၊

(၄) မောဟမူဒွေ၌မောဟ၊အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော သဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ဝိပါကစိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဟေတုပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေ နဝ၊

ဟေတုမူရာနမူလက၊ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း ဝိပ္ပယုတ္တအချက်၌နဝ သင်္ချာထွက်လေရာ၊ဟေတုအတိုင်းကောက်လေ။

(ဟေတုမူမဂ္ဂမူလကံ အရကောက်ကိုလည်း ဈာနမူလကနည်းမှီ၍ ကောက်လေ)

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကပဉ္စမအချက်ဒွေသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက မူ-နှ-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်၌ အကုသလေနအကုသလံ,အဗျာကတေနအဗျာကတံ..... ဟု ဒွေသင်္ချာထွက်လေရာ၊

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ....၌ပုရေဇာတမူလကအတိုင်းကောက် ဝိဘင်း၌တိ၊ ပဉ္စုံ၊ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ......ဤမျှသာသုံးသည်၊

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ပဝတ္တိအခါ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နှစ်ခု ကောက်မြဲ၊

ရုပ်သက်သက်၌ကတ္တားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌(လ)အဟိတ်ဝိပါက မဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ရနှင့်(လ)အဟိတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဘုံနှင့်တကွသော အဟိတ်ဝိပါကဥပါဒါ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါပေါင်းယှဉ်။

အဟေတုကဝိပါကာဗျာကတံကြိယာဗျာကတံကော်ခန္ဓ ပဋိစ္စတယော ခန္ဓာဝိပါကသမုဋ္ဌာနရုပ်၊ (လ)ခွေခန္ဓာဝိပါကသမုဋ္ဌာနရုပ်၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ဝိပါကသမုဋ္ဌာနံရုပံခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော။

အဟေတုကပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံကော်ခန္ဓ ပဋိစ္စတယော ခန္ဓာကဋတ္တာရုပံ (လ)ခွေခန္ဓာကဋတ္တာရုပံ၊ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စ ယော၊ ကဋတ္တာရုပံခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော။ ခန္ဓေပဋိစ္စဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံပဋိစ္စခန္ဓာ ခန္ဓာဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ဝတ္ထုခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ကော်မဟာဘူတံ ပဋိစ္စတယောမဟာဘူတာ (လ) မဟာဘူတေ ပဋိစ္စဝိပါကသမုဋ္ဌာနံရုပံ ကဋတ္တာရုပံဥပါဒါရုပံ ခန္ဓေဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကဒုတိယ အချက်တိကသင်္ချာ အရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက မူလ်-နှ-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၌ တိကသင်္ချာ ထွက်လေရာ၊

(၁) ကုသလေနကုသလံ (၂) အကုသလေနအကုသလံ ..... ဤနှစ်ချက်ကိုပုစ္ဆာတမူလကအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရှုဘ်။

(၃) အဗျာကတေနအဗျာကတံ .....၌ ကတ္တားကား၊ အရူပဝိပါက် လေးခု၊ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါမဟာ ကြိယာရှစ်ခု၊ အရူပကြိယာလေးခု၊ ဖိုလ်လေးခု၊ စေတသိက်အဝိတ်အ ဝိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ဖြစ်သော မဟာကြိယာရှစ်ခု၊ အရူပကြိယာလေး ခု၊ဖိုလ်လေးခု စေတသိက်အဝိတ်အဝိတ်နာမက္ခန္ဓာပေါင်းယှဉ်။

(အရူပေဝိပါကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံ ကော်ခန္ဓံ ပဋိစ္စ(လ)ခွေခန္ဓာ)

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက တတိယအချက်၌ ဒွေသင်္ချာအရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက မူ-မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ်တတိယအချက်၌ ဒွေသင်္ချာထွက်လေရာ၊

အာရမ္မဏမူ ဟေတုမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ ဟေတုယာပဉ္စ။

(၂) မောဟမူဒွေ၌မောဟ, အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနီက်၊ ။အာရမ္မဏပစ္စယာ နဟေတုယာဒွေ။

(၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက်၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာ နဟေတုယာကော။

(၄) မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာရမ္မဏပစ္စယာ ဟေတုယာတိက်၊

---

(၁) အကုသလေနအကုသလံ ..... ၌ ပုရေဇာတမူလကအတိုင်း-ကောက်မြဲ။

(၂) အဗျာကတေနအဗျာကတံ ၌ ကတ္တားကား၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဆန္ဒဝီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ဧကာဒသ အဗိတ်အဗိဘ်နာမက္ခန္ဓာကိုခွဲး၍ဖြစ်သော(လ)အဗိဘ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်။

ရုပ်သတ်သက်၌ကတ္တားကား၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ် ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကိုခွဲး၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရဥပါဒါ(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်။

(အရူပေအဟေတုကကိရိယာဗျာကတံကေန်ခွဲ(လ)ဒွေခန္ဓာ ဗာဟိရံ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံ, ကမ္မမဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတေပဋိစ္စကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ)

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကစတုတ္ထအချက်နဝသင်္ချာ အရကောက်။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တမူလက ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအချက်၌ နဝသင်္ချာထွက်လေရာ၊

ကုသလပဒသုံးချက်, အကုသလပဒသုံးချက်–ဤခြောက်ချက်ကိုဝိပ္ပယုတ္တအတိုင်းကောက် ဝိဘင်းရှုဘ်လေ၊ (မောဟမူ ဒွေဒ္ဓိဓမ္မပါကို မှတ်သည်သာထူး၏။)

အဗျာကတေနအဗျာကတံ.....၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော သဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ အမိတ် အမိတ်နာမက္ခန္ဓာကံ ရုပ်စွဲ၍ဖြစ်သော(လ)အမိတ်အမိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအင်သောမိတ္တဇရုပ်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ပဉ္စဝေါကာရသဟိတ်ပဋိသန္ဓေတေရသစေဋ္ဌတိံသ အမိတ်အမိတ် အမိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေတေရသ, စေဋ္ဌတိံသ အမိတ် အမိတ် အမိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်၊

ရုပ်သက်သက်၌– ဟေတုအတိုင်းကောက်၊ ဝိဘင်းကိုဝိပ္ပယုတ္တဝိဘင်းအတိုင်းရှုဘ်။

ကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ, အကုသလာဗျာကတေနအဗျာကတံ.....ကိုလည်း ဟေတုအတိုင်းကောက်လေ၊

ဟေတုမူအတ္ထိမူလက အဝိဂတမူလကသည် သဟဇာတမူလကနှင့်တူ၏၊ ဟေတုမူနတ္ထိမူလက ဝိဂတမူလကသည် အာသေဝနမူလကနှင့်တူ၏၊

ဟေတုမူသင်္ချာဝါရပြီး၏။

(မှတ်ချက်၊ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည် ဒုမူလက၏ အခြားမဲ့၌ တိမူလကစသည်တို့ကိုဟောတော်မူသင့်သော်လည်း။ သောတုဇနတို့ဆောင်လွယ်ဟောလွယ်စေရန် သော၄ါ၊ ဒုမူလကသက်သက်ကိုမိန့်ဆိုတော်မူရာ၊ ဘိုဒုမူလကတို့၏ အရကောက်အကျိုးကိုလေးချက်ခွဲ၍ညွှန်ပြပေအံ့။ ဟေတုမူအာရမ္မဏမူလက စသည်တို့ကိုနည်းမှီ၍ ဧ၊ ကောက်ဝိဘင်းထုတ်ကာ ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်၊)

အာရမ္မဏမူအဓိပတိမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) သာဓိပတိမိတ္တဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာပဉ္စ။

(၂) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာမဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနာဓိပတိယာတိကံ။

(၃) နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ နာရမ္မဏပစ္စယာနာဓိပတိယာပဉ္စ။

(၄) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာတိကံ။

အာရမ္မဏမူအနန္တရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ - မရှိ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မရှိ။

(၃) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနာနန္တရေပဉ္စ။

(၄) အလုံးစုံသောစိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ် စေဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာတိကံ။

(အာရမ္မဏမူသမနန္တရမူလက, ဥပနိဿယမူလက,သမ္ပယုတ္တမူလက,နတ္ထိမူလက, ဝိဂတမူလကတို့ကိုလည်း ၎င်းအတိုင်းအရကောက်လေ။)

အာရမ္မဏမူသဟဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာသဟဇာတေပဉ္စ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှဉ်။

(၃) ပစ္စနိက် မယှဉ်။

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာသဟဇာတတော်ကြီး။

(အာရမ္မဏမူနိဿယမူလက,အတ္ထိမူလကအဝိဂတမူလကတို့ကိုလည်း ၎င်းအတိုင်းအရကောက်လေ။)

အာရမ္မဏမူအညမညမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၄ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာအညမညေကော်။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်=မယှဉ်။

(၃) နာမက္ခန္ဓာ၄ထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါးကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ,အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနာညမညပစ္စ။

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာအညမညတော်ကြီး။

အာရမ္မဏမူ ပုရေဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ · မယှဉ်။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု,အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခု,ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနပုရေဇာတတော်ကြီး။

(၃) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနပုရေဇာတေပဉ္စ။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ။

အာရမ္မဏမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာကမ္မေ ပဉ္စ။

(၂) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနကမ္မေ တီဏိ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနကမ္မေဧကံ။

(၄) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာကမ္မေတီဏိ။

အာရမ္မဏမူဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ဝိပါက်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဝိပါကေဧကံ။

(၂) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနဝိပါကေတီဏိ။

(၃) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနကမ္မေပဉ္စ။

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဝိပါကေ ဧကံ။

အာရမ္မဏမှ အာဟာရမူလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာအာဟာရေပဉ္စ။

(၂) အနုလောမပစ္စနီက - မယှဉ်၊

(၃) ဗဟိဒ္ဓရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာအာဟာရေဧကံ၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာအာဟာရေ တီဏိ၊

အာရမ္မဏမှ ဣန္ဒြိယမူလကအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဣန္ဒြိယေပဉ္စ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနီက - မယှဉ်၊

(၃) ဗဟိဒ္ဓရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနဣန္ဒြိယေဧကံ၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဣန္ဒြိယေ တီဏိ၊

အာရမ္မဏမှ ဈာနမူလကအရေကောက်အကျဉ်း၊

(၁) စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဈာနေ ပဉ္စ၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနီက၊ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနဈာနေဧကံ၊

(၃) ဗဟိဒ္ဓရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက၊ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနဈာနေဧကံ၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဈာနေတီဏိ၊

အာရမ္မဏာနုမဂ္ဂနုလောမအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနမဂ္ဂေပဉ္စ။

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။ အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာနမဂ္ဂေကံ။

(၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနမဂ္ဂေကံ။

(၄) သဟိတ်ဝိဇ်ကြောသတ္တဘိ စေနွေ၂ညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာမဂ္ဂေတီဏိ။

အာရမ္မဏာနုဝိပ္ပယုတ္တနုလောမအရေကောက်အကျဉ်း။

(၁) စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေပဉ္စ။

(၂) အရူပဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ လောဘမူမောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု,နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။ အာရမ္မဏပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာရမ္မဏပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကံ။

(၄) (အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော)ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အာရမ္မဏပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတီဏိ။

(မှတ်ချက်။ ။ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆိုရိုး၌အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော .. ဟူသောစကား ပါလာသည့်အတိုင်း ဖေါ်ပြသားရာ။ "ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး"..... ဟုဆိုလျှင် ပြီးကောင်းသောကြောင့် (အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော)ဟူသောပါဌ်သေနပါသင့်အံ့မထင်ပေ။အကြောင်းကား-အရူပဝိပါက်လေးခုသည် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။)

အဓိပတိမူဟေတုမူလက,အာရမ္မဏမူလကကို ထွန်းပြီး၊ အဓိပတိမူ အနန္တရမူလကလည်းအာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။

အဓိပတိမူသဟဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါအဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသော အခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇ ရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသည သတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိ ပစ္စယာသဟဇာတေနဝ။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မယှိ၊

(၃) ပစ္စနိက်- မယှိ။

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ဖြစ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခု နာ မက္ခန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာသဟဇာ တေနဝ၊

အဓိပတိမူ အညမညမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်။ မရ သောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ,အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိ ယာ,လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာ မက္ခန္ဓာနှင့်ထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော နိရာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာ ဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇ မဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်, ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပ တိပစ္စယာအညမညေတိကိ၊

(၂) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။ မဟာ ဘုတ်မှထောက်အပ်သောသာဓိပတိစိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ။အနုလောမပစ္စ နိက်။ ။အဓိပတိပစ္စယာနအညမညေပဥ္စ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အင်သော နိရာဓိပတိဝိတ္တဇရုပ်, ဟဒယ ဝတ္ထုမြတပါးပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောနိရာဓိ ပတိစိတ္တဇဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥ ပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ,အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ။ ၊ ပစ္စနိက်၊ ၊နဒိပတိပစ္စယာနသဟဇာတေပဉ္စ၊

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သောသာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာ မက္ခန္ဓာ။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇမဟာဘုတ်၊ ၊ အနုလုံ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာအညမညေတီဏိ၊

အဓိပတိမူပုရေဇာတမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတ ရားကိုယ်။ မရသောအခါ- အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာမဟာ ကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နဓိပတိပစ္စယာပု ရေဇာတေတီဏိ။

(၂) အရူပဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ် ကြဉ်သောလောဘမူမဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပ ကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခု,နာမက္ခန္ဓာလေးပါးသာဓိပတိစိတ္တ ဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်။ ၊အဓိပတိပစ္စယာနပုရေဇာတေသတ္တ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခု,အရူပဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်။ မရသောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ,မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းမဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊နိရာဓိပ တိ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဓိပတိ ပစ္စယာနသဟဇာတေ သတ္တ၊

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတ ရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ။ ၊အနုလုံ ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာပုရေဇာတေတီဏိ။

အဓိပတိမူအာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ လောဘမူ,ဒေါသမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာသာဒုတိယာဒိဇော, ကျန်ရှိသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာသာမဂ်လေးချ၍ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာသာဒုတိယာဒိဇော၊ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ၊ ။နအဓိပတိပစ္စယာအာသေဝနေဘိကို။

(၂) အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူ,ဒေါသမူ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော, ဖိုလ်လေးချ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးသာဓိပတိဝိပ္ပယုတ္တဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက် ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာနာသေဝနေနှင၊

(၃) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူ,ဒေါသမူ, မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာပဌမဇောဖိုလ်လေးချ၍ယှဉ်သောအဓိပတိတရားကိုယ် မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော, အာဝဇ္ဇန်းနှစ်ခု လောကီဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နအဓိပတိပစ္စယာနာသေဝနေနဝ၊

(၄) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူ, ဒေါသမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာမဂ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာ၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အဓိပတိပစ္စယာအာသေဝနေတိဿ၊

အဓိပတိမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသောအခါ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ,အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ လောကီဝိပါက်ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ။ ၊နအဓိပတိပစ္စယာကမ္မေနဝ၊

(၂) သာဓိပတိကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာ၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အဓိပတိပစ္စယာနကမ္မေ တီဏိ၊

(၃) နာဓိပတိကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာနကမ္မေ တီဏိ၊

(၄) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာဖြစ်စေသောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာကမ္မေ နဝ၊

အဓိပတိမူဝိပါကမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ဖိုလ်လေးခု၌ရှိသော အဓိပတိတရားကိုယ်။ လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါးလောကီဝိပါက်ဖြစ်စေသော စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာ ဝိပါကေ ဧကံ၊

(၂) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိကုသိုလ်, အကုသိုလ် ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်စေသောသာဓိပတိစိတ္တ ဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အဓိပတိပစ္စယာနဝိပါကေ နဝ၊

(၃) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာ၌ရှိသော အဓိပတိတရားကိုယ်၊ အဓိပတိပစ္စည်းကိုမရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာမ ဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ် စေသောနိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသည သတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။နာဓိပတိပစ္စယာနဝိပါ ကေ နဝ။

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ သာဓိ ပတိစိတ္တဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။အဓိပတိပစ္စယာဝိပါကေဧကံ၊

အဓိပတိမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသော အခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဟိတ်ကြိယာ မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ,

လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နဝါဓိပတိ ပစ္စယာ အာဟာရေ နဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနီက်= မယှိ၊

(၃) ဗဟိဒ္ဓရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ။ပစ္စနီက်၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာနာဟာရေ ဧကံ၊

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနှင့် မကြွင်းသောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။အဓိပတိပစ္စယာအာဟာရေနဝ၊

အဓိပတိမူ ဈာနမူလကနယကောက်အကျဉ်း။

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဟိတ်ကြိယာမဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဝါဓိပတိပစ္စယာဈာနေ နဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနီက် မယှိ၊

(၃) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နှင့်မကြွင်းသော၊ ဗဟိဒ္ဓရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီက်။ ။နာဓိပတိပစ္စယာနဈာနေ ဧကံ၊

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောငါးဆဲ့နှစ်ခုနှင့် မကြွင်းသောသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။အဓိပတိပစ္စယာဈာနေ နဝ၊

အဓိပတိမူ မဂ္ဂမူလကနယကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်။မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ သဟိတ်လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး နိရာဓိပတိသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာဓိပတိပစ္စယာမဂ္ဂေ နဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနီက် မယှိ၊

(၃) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊

အဟိတ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာဓိပတိပစ္စယာ နမဂ္ဂေ ဒွေ။

(၄) အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောဝါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။အဓိပတိပစ္စယာ မဂ္ဂေ နဝ။

(အဓိပတိမူ၌ မဂ္ဂမူလကသည် အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။)

အဓိပတိမူ ဝိပ္ပယုတ္တမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော လောကီဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နာဓိပတိပစ္စယာ ဝိပ္ပယုတ္တေ နဝ။

(၂) အရူပဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော လောဘမူ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ, ကြွင်းရသော အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အဓိပတိပစ္စယာ နဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ။

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်၊ မရသောအခါ လောဘမူ, ဒေါသမူ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာဓိပတိပစ္စယာ နဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ။

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇောဝါးဆဲ့နှစ်ခုနာမက္ခန္ဓာ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။အဓိပတိပစ္စယာ ဝိပ္ပယုတ္တေ နဝ။

(အဓိပတိမူ၌ ဝိပ္ပယုတ္တမူလက အဝိဂတမူလကသည် သဟဇာတမူလကနှင့်တူ၏။ အဓိပတိမူ၌ နတ္ထိမူလက ဝိဂတမူလကသည် အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။ သဟဇာတမှ ဟေတုမူလက, စသည့်တို့ကို နောက်က အတိုင်းဆိုလေ။)

သဟဇာတမူအညမည်မူလက္ခဏာရကောက်အကျဉ်း။

ပစ္စနီယာနုလောမ– မယှဉ်၊

(၂) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အင်သောဝိပါကက္ခန္ဓာဖြစ်ရော်။ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး သောပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အင်သောဝိပါကဇရုပ်ပါ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ပါ၊ ဗာဟိရရုပ်ပါ၊ အာဟာရဇရုပ်ပါ၊ ဥတုဇရုပ်ပါ၊ အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်ပါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ပါ။ ၊ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊သဟဇာတပစ္စယာနအညမည ပစ္စ၊

(၃) ပစ္စနိက်- မယှဉ်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အင်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အင်သောဝိပါကဇမဟာဘုတ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ဗာဟိရမဟာဘုတ် အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊ သဟဇာတပစ္စယာ အညမညတိက်။

သဟဇာတမူနိဿယမူလက္ခဏာရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှဉ်။

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်-မယှဉ်၊

(၃) ပစ္စနိက်- မယှဉ်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါကဇရုပ်၊ (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊သဟဇာတပစ္စယာနိဿယေန၀၊

(ဥပနိဿယမူလက္ခဏာသည်အာရမ္မဏမူလက္ခဏာနှင့်တူ၏.)

သဟဇာတမူပုရေဇာတမူလက္ခဏာရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှဉ်။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ, အထက်မဂ်သုံးခု ဖိုလ်လေးခု, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါကဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,

အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနပုရေဇာတေသတ္တ။

(၃) ပစ္စနိက် မယှိ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးချက်ကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတဘပစ္စယာပုရေဇာတေတိကံ၊

သဟဇာတမူအာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ= မယှိ။

(၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော။ အာဝဇ္ဇန်းနှစ်ခု,ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနာသေဝနေ နဝ။

(၃) ပစ္စနိက် မယှိ။

(၄) ပဌမဇော,ဖိုလ်ဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သောဇောကော ပညာသ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာအာသေဝနေတိကံ။

သဟဇာတမူကမ္မမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှိ၊

(၂) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။သဟဇာတပစ္စယာနကမ္မေတိကံ။

(၃) ပစ္စနိက်- မယှိ။

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါက်ပြုအင်သောစိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာကမ္မေကော်၊

သဟဇာတမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယှိ၊

(၂) ဗဟိဒ္ဓရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇ ရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနာဟာရေကံ၊

(၃) ပစ္စနိက်- မယ်။

(၄) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာ အာဟာရေနဝ၊

သဟဇာတမူဣန္ဒြိယနုလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယ်။

(၂) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။သ ဟဇာတပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကံ၊

(၃) ပစ္စနိက်- မယ်၊

(၄) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။သဟဇာတပစ္စယာ ဣန္ဒြိယေနဝ၊

သဟဇာတမူဈာနနုလက အရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ- မယ်၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စ နိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနဈာနေကံ၊

(၃) ပစ္စနိက်-မယ်။

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်ဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိ သန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။ သဟဇာတပစ္စယာဈာနေနဝ၊

သဟဇာတမူမဂ္ဂနုလက အရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ— မယ်၊

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိရရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနမဂ္ဂေကံ။

(၃) ပစ္စနိက် - မရှိ။

(၄) သဟိတ်စိတ် ဧကသတ္တတိ စေဒွေပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။သဟဇာတပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

(သဟဇာတမူသမ္ပယုတ္တမူလကသည် အာရမ္မဏမူလကနှင့်တူ၏။)

သဟဇာတမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ - မရှိ။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါလောဘမူ၊ဒေါသမူ၊မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ၊အရူပကုသိုလ်၊အရူပကြိယာ၊အထက်မဂ်သုံးခု၊ ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဗာဟိရရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။သဟဇာတပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတိကံ၊

(၃) ပစ္စနိက် - မရှိ

(သဟဇာတမူအတ္ထိမူလက အဝိဂတမူလကသည်နိဿယမူလကနှင့်တူ၏။နတ္ထိဝိဂတမူလကသည်အနန္တရမူလကနှင့်တူ၏။ထူးသောအရကောက်တို့ကိုသာညွှန်းပြပေအံ့။)

အညမညမူပုရေဇာတမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ - မရှိ။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ၊ဒေါသမူ၊မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊မဟာကုသိုလ်၊မဟာကြိယာ၊အရူပကုသိုလ်၊အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု၊ ဖိုလ်လေးခု၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှ

ထောက်အပ်သော ဝိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာ နပုရေဇာတေတိဏိ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဝိတ္တဇရုပ်။ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှ တပါး ဝိတ္တဇဥပါဒါ (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နအညမညပစ္စယာနပုရေဇာတေပဉ္စ။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးရကြည်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အညမညပစ္စယာပုရေဇာတေတိဏိ။

အညမညဖူအာသေဝနမူလကအရ ကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ-မယှဉ်။

(၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဉ္စမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းနွေး, ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဝိတ္တဇမဟာဘုတ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနာသေဝနေဘာဝီကိ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဝိတ္တဇရုပ်, ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, မဟာဘုတ်မှတပါးဝိတ္တဇဥပါဒါ(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နအညမညပစ္စယာနာသေဝနေပဉ္စ။

(၄) ပဉ္စမဇောမှလွဲ၍ကြွင်းသော နောက်နောက်သောဇော ဇကော ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။အညမညပစ္စယာအာသေ ဝနေတိဏိ။

အညမညဖူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဝိတ္တဇရုပ်။ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဝိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ,ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နအညမညပစ္စယာကမ္မေပဉ္စ။

(၂) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာဇောဘနှာ၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနကမ္မတ်ကို။

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နအညမညပစ္စယာနကမ္မတော်။

(၄) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာဇောဘနှာကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောဝိပါကဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလုံ။ ။အညမညပစ္စယာကမ္မနဝ။

(မှတ်ချက်။ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍စတုတ္ထအချက်ဆိုရိုးမပါပေ။)

အညမညမူဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဝိပါက်ဖြစ်အပ်သောဝိပါကဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါးပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဝိပါက်ဖြစ်အပ်သောဝိပါကဇဥပါဒါပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နအညမညပစ္စယာဝိပါကေတော်။

(၂) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်အပ်သော ဝိပါကဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနဝိပါကေတော်။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်အပ်သောဝိပါကဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှတပါး ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်အပ်သောဝိပါကဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နအညမညပစ္စယာနဝိပါကေ ပဉ္စ။

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောဝိပါက်

ပြုအပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ အညမညပစ္စယာဝိပါကေကော်၊

အညမညမူအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာ အညမညပစ္စယာအာဟာရေပဋိ။

(၂) အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဗာဟိရမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်,အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ၊ အနုလောမပစ္စနိက်။ ။အညမညပစ္စယာနာဟာရေကော်၊

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဗာဟိရဥပါဒါ,ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ် ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ၊ နာအညမညပစ္စယာနာဟာရေကော်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အညမညပစ္စယာအာဟာရေတိကော်၊

အညမညမူဈာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောစိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြွင်းသောအသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်။ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ။ ၊ နာအညမညပစ္စယာဈာနေပဋိ၊

(၂) အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်။ ၊အညမညပစ္စယာနဈာနေကော်၊

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော ဗာဟိရဥပါဒ်, အာဟာရဇဥပါဒ်, ဥတုဇဥပါဒ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊အညမညပစ္စယာနက္ခြိယေကော်၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊အညမညပစ္စယာ အက္ခြိသေတိက်ာ်၊

အညမညမူလနယလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇရုပ် ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နအညမညပစ္စယာရှာနေပြော။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ။ ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်။ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အညမညပစ္စယာရှာနေကော်။

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သောဗာဟိရဥပါဒ်, အာဟာရဇဥပါဒ်, ဥတုဇဥပါဒ်, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒ်, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒ်ရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်။ ၊နအညမညပစ္စယာနရှာနေကော်၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်။ အနုလုံ။ ၊အညမညပစ္စယာရှာနေတိကော်၊

အညမညမူလပစ္စနီယက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါးသဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော သ

ဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။အညမညပစ္စယသဘာဝေပဋ္ဌ။

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလောမပစ္စနီက်၊ ။အညမညပစ္စယာနုမင်္ဂ။

(၃) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောအဟိတ်စိတ္တဇနှင့်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါးအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇနှင့်။ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇဥပါဒါ, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါနှင့်၊ ။ပစ္စနီက်၊ ။နအညမညပစ္စယာနုမင်္ဂ။

(၄) အလုံးစုံသောသဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောသဟိတ်စိတ္တဇမဟာဘုတ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလုံ။ ။အညမညပစ္စယာမင်္ဂ။

ဟေတုမူဝိပ္ပယုတ္တနုလောမအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇနှင့်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါးပဋိသန္ဓေကမ္မဇနှင့်၊ မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါနှင့်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နအညမညပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တပဋ္ဌ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါလောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာအရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်ဂုဏ်သုံးခု, ဒွိပဉ္စမဲ့ ခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်၊ ။အနုလောမပစ္စနီက်၊ ။အညမညပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တတိက။

(၃) မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥ

ပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါ ရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နအညမညပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော်၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟာဒယ ဝတ္ထု၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ မဟာဘုတ်။ ။အနုလုံ၊ ။အညမညပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ။

ပုရေဇာတမူအာသေဝနမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယဇော၊ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံး ခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာ အာသေဝနေတိက်၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ် မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာပဌမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းနှစ် အရူပဝိပါက်လေး ခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရဝိပါက် ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနု လောမပစ္စနိက်၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနအာသေဝနေတိက်၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မော ဟမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာပဌမဇော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဖိုလ်လေး ခုပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် လဲ ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနအာသေဝနေသတ္တ၊

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါအကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ် မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ် ကြိယာမဂ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ။ ။ပုရေဇာတပစ္စ ယာအာသေဝနေတိက်။

ပုရေဇာတမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အ ကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာ

ဝဋ္ဋနိး, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာကမ္မေသတ္တ၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနကမ္မေဘိကို၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနကမ္မေဘိကို။

(၄) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ,အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး ။အနုလုံ။ ။ပုရေဇာတပစ္စယာကမ္မေတိကို၊

ပုရေဇာတမှုဝိပါကမှုလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု,အရူပဘုံ၌ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါက်ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နပုရေဇာတပစ္စယာဝိပါကေကော်။

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနဝိပါကေတိကို၊

(၃) အရူပဘုံ၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး။ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ကြိယာဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဗာဟိရရုပ်, (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်,ပစ္စနိက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနဝိပါကေသတ္တ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဝတ္တိဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ ပုရေဇာတပစ္စယာဝိပါကေကော်၊

ပုရေဇာတမှုအာဟာရမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမှု,

မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ် အရူပကြိယာ, အထက်ဖိုလ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေး ပါး၊၊ ဗိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလော မ၊၊ ၊နပုရေဇာတပစ္စယာအာဟာရေသတ္တ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်—မယ္ဟိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇ ရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နပုရေဇာတပစ္စယာနာဟာရေဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ပုရေဇာတပစ္စယာအာဟာရေတိဏိ၊၊

ပုရေဇာတမူဗျာနုရူလကအရကောက်အကျဉ်း ၊

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မော ဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူ ပကြိယာ,အထက်ဖိုလ်သုံးခု,ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဗိတ္တဇရုပ်, ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊ နပုရေဇာတပစ္စယာဗျာနေ သတ္တ၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလောမပစ္စ နိက်၊ ၊ပုရေဇာတပစ္စယာနဗျာနေဧကံ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နပုရေဇာတပစ္စယာနဗျာနေဧကံ၊၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော ပဉ္စဝေါ ကာရဝိပါက်ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ပုရေဇာတပစ္စ ယာဗျာနေဧကံ၊

ပုရေဇာတမူမဂ္ဂနုလကအရကောက်အကျဉ်း၊၊

(၁) အရူပဝိပါက်လေးခု၊အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မော ဟမူ,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအ ထက်ဖိုလ်သုံးခု,ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ဗိတ္တဇ

ရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယသာနုလောမ၊ ။နပုရေဇာတ
ပစ္စယာမဂ္ဂေသတ္တ၊

(၂) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလောမပစ္စနီယံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ။

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီကံ၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောသဟိတ်ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာမဂ္ဂေဘ်ကာ၊

ပုရေဇာတမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး,ဝိပါကဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယသာနုလောမ။ ။နပုရေဇာတပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေပဉ္စ။

(၂) အနုလောမပစ္စနီက်-မယှဉ်၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခု,ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီက်၊ ။နပုရေဇာတပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ ။ ။အနုလုံ၊ ။ပုရေဇာတပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတိကံ၊

အာသေဝနမူကမ္မမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ၁၆ဓော အာဝဇ္ဇန်းနွေး ဝိပါက်ပဝတ္တိ-ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယသာနုလောမ။ ။နအာသေဝနပစ္စယာကမ္မေနဝ။

(၂) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဇော, မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ မဂ်လေးချွန်ယှဉ် သောစေတနာ၊ ။အနန္တလောမပစ္စနိက်၊ ။အာသေဝနပစ္စယာနကမ္မ တိကာ၊

(၃) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော အာဝဇ္ဇန်းခွဲ၍ယှဉ်သောစေတနာ၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နာသေဝနပစ္စယာနကမ္မတိကာ၊

(၄) စေတနာကြဉ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာ ကုသိုလ်, မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိ ယာမဂ်လေးရှနာမက္ခန္ဓာ။ ။အနုလုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာကမ္မတိကာ။

အာသေဝနမူ အာဟာရမူလက အရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းနွေး, ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်။ ။ပစ္စနိယာနု လောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စယာကမ္မနဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက် မယှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇ ရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နာသေဝနပစ္စယာနာဟာရေကံ၊

(၄) ပဌမဇောမှလွဲ၍ကြဉ်သော နောက်နောက်သော ဇော ဇော ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ။အနုလုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာအာဟာ ရေဝီကာ၊

အာသေဝနမူ ဣန္ဒြိယမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော အာဝဇ္ဇန်းနွေး၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေး ပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိယာနုလောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စ ယာနိန္ဒြိယေနဝ,

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်- မယှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်, ဥတုသမုဋ္ဌာနရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နာသေဝနပစ္စ ယာနုရုပ္ပိယော ဧကံ။

(၄) ပဌမဇောမှသ်ဇောကြွဉ်သော နောက်နောက်သောဇောဇော ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာ ဣန္ဒြိ ယေတိကာ၊

အာသေဝနမူဗျာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဌမဇော အာဝဇ္ဇန်းဒွေး။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြွဉ်သောဝိပါက်သဗ္ဗ သပ္ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စယာဗျာနေနှ၁၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်-- မယှိ။

(၃) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ။ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။နာ သေဝနပစ္စယာနဗျာနေကံ။

(၄) ပဌမဇောမှိလ်ဇောကြွဉ်သော နောက်နောက်သော ဇော ဇော ပညာသနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာဗျာနေ တိကာ၊

အာသေဝနမူမဂ္ဂနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) အကုသိုလ်ဒွါဒသ,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာပဌမဇော။ သ ဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သ ဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာသေဝနပစ္စယာ မဂ္ဂေနဝ။

(၂) ဟသိတုပ္ပါဒ်ဒုတိယာဒိဇော၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။အာ သေဝနပစ္စယာနမဂ္ဂေ ဧကံ၊

(၃) ဟသိတုပ္ပါဒ်ပဋ္ဌမဈာန၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သောအဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ရုပ်,(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နာသေဝနပစ္စယာနမဂ္ဂေကော်၊

(၄) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိ ဈာန၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာမဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ။အနု လုံ၊ ။အာသေဝနပစ္စယာမဂ္ဂေတိကာ၊

အာသေဝနမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိ တုပ္ပါဒ်,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာပဋ္ဌမဈာန၊အာဝဇ္ဇန်းဒွေ၊ အရူပ ဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ဝိပါက်ဗာဟိရသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နာ သေဝနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနပ၊

(၂) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဈာန၊အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ် သုံးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ အာသေဝနပစ္စယာနဝိပ္ပ ယုတ္တေတိကာ၊

(၃) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပ ဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ပဋ္ဌမဈာန မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ဗာဟိရရုပ်အာဟာရ ဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။ နာသေဝနပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတိကာ၊

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိ တုပ္ပါဒ်,မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာဒုတိယာဒိဈာန၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်,မ ဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ မဂ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ။အနုလုံ၊ ။အာသေ ဝနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတိကာ၊

ကမ္မမူဝိပါကမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ မယှဉ်။

(၂) စေတနာကြဉ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်, ကြိယာနာမပဋ္ဌာန၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သောဝိပါကတ္တဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ အနန္တရမပစ္စနိက်၊ ၊ ကမ္မပစ္စယာနဝိပါကေနဝ၊

(၃) ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနဝိပါကေဟေတုကို၊

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောဝိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာဝိပါကေဇကော၊

ကမ္မမှုအာဟာရမှုလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ,အာဟာရဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ၊ ။နကမ္မပစ္စယာအာဟာရေတိကော်။

(၂) အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ကမ္မပစ္စယာနအာဟာရေဇကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊ နကမ္မပစ္စယာနအာဟာရေဇကော၊

(၄) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ၊ဝိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။ အနုလုံ။ ၊ကမ္မပစ္စယာအာဟာရေနဝ၊

ကမ္မမှုဣန္ဒြိယမှုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ ။ ၊နကမ္မပစ္စယာဣန္ဒြိယေတိကော၊

(၂) အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ၊ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ကမ္မပစ္စယာနဣန္ဒြိယေဇကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနဣန္ဒြိယေဇကော၊

(၄) ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော

ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဗြဟ္မာတို့ဖြစ်ကြသောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာဘုပ္ပဇ္ဇတိကော်၊

ကမ္မနူ့ဗျာနူ့လကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကြံယာစေတနာ၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နကမ္မပစ္စယာဗျာနေတိကော်၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တသယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ကမ္မပစ္စယာနဗျာနေကော်၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်။ ၊ပစ္စနိက်။ ၊နကမ္မပစ္စယာနဗျာနေကော်၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တသယ်၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြံယာစေတနာကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာဗျာနေ နဝ။

ကမ္မနူ့မဂ္ဂနူ့လက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်, အကုသိုလ် သဟိတ်ကြံယာစေတနာ၊ ၊ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ၊နကမ္မပစ္စယာမဂ္ဂေတိကော်၊

(၂) ကြံယာစေတနာကြဉ်သော အလုံးစုံသော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊ ကမ္မပစ္စယာနမဂ္ဂေကော်၊

(၃) အဟိတ်ကြံယာစေတနာ။ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနမဂ္ဂေကော်၊

(၄) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြံယာစေတနာကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ၊

ကမ္မမှုဝိပ္ပယုတ္တမှုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ၊ပဋ္ဌာနီယာနုလောမ၊ ၊နကမ္မပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေတင်ကော်၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာ စေတနာကြဉ်သော လောဘမှု,မောဟမှု,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာ၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပဋ္ဌနိက်၊ ၊ကမ္မပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေတင်ကော်၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်၊ ၊ပဋ္ဌနိက်၊ ၊နကမ္မပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကော်၊

(၄) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ, အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ကမ္မပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ၊

ဝိပါကမှုအာဟာရမှုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) အလုံးစုံသောကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာဖြစ်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်၊ ၊ပဋ္ဌနီယာနုလောမ၊ ၊နဝိပါကပစ္စယာအာဟာရေနဝ၊

(၂) ပဋ္ဌနီယာနုလောမ-မယ်၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပဋ္ဌနိက်၊ ၊နဝိပါကပစ္စယာနာဟာရေကော်၊

(၄) အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ဖြစ်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဝိပါကပစ္စယာအာဟာရေကော်၊

ဝိပါကမှုဣန္ဒြိယမှုလကအရကောက်အကျဉ်း၊

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိ

ယာပြုအပ်သောဝိညာဉ်ချုပ်၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဝိပါကပစ္စယာဣန္ဒြိယေနဝ၊

(၂) အနုလောမပစ္စနိက်-- မရှိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဝိပါကပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကော၊

(၄) အလုံးစုံသော ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဝိပါက်ပြုအပ်သောဝိညာဉ်ချုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဝိပါကပစ္စယာဣန္ဒြိယေကော၊

ဝိပါကမူဈာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ။ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာပြုအပ်သောဝိညာဉ်ချုပ်၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နဝိပါကပစ္စယာဈာနေနဝ၊

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ။ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဝိပါကပစ္စယာနဈာနေကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နဝိပါကပစ္စယာနဈာနေကော၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အလုံးစုံသော ဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအပ်သောဝိညာဉ်ချုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။ဝိပါကပစ္စယာဈာနေကော၊

ဝိပါကမူမဂ္ဂမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ်သဟိတ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုကုသိုလ်, အကုသိုလ် သဟိတ်ကြိယာပြုအပ်သော ဝိညာဉ်ချုပ်။ ။ပစ္စနီယာနုလောမ။ ။နဝိပါကပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

(၂) အဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပါက်ပြုအပ်သော ဝိညာဉ်ချုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။ဝိပါကပစ္စယာနမဂ္ဂေကော။

(၃) အဟိတ်ကြိယာနှာမက္ခန္ဓာ။ အဟိတ်ကြိယာပြုအင်သော စိတ္တဇရုပ် ဗာဟိရရုပ် (လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နဝိပါကပစ္စယာ နမဂ္ဂေကံ၊

(၄) သဟိတ်ဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအင်သောသဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ၊အနုလုံ၊ ၊ဝိပါကပစ္စယာ မဂ္ဂေကံ၊

ဝိပါကမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရတုံ့ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကြိယာပြုအင်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ။ ၊နဝိပါကပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေဝ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ၊အရူပတုံ့ဖြစ်သောအခါ ဖိုလ်လေးခု၊ ၊အနုလောမပစ္စနိက်။ ၊ဝိပါကပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကံ၊

(၃) အရူပတုံ့ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးခုနာမက္ခန္ဓာ။ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိက်။ ၊နဝိပါကပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိပါက်ပြုအင်သောစိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊ဝိပါကပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေကံ၊

အာဟာရမူဣန္ဒြိယလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနိယာနုလောမ။ ၊နအာဟာရပစ္စယာဣန္ဒြိယေကံ၊

(၂) အာဟာရဇရုပ်။ ၊အနုလောမပစ္စနိက်၊ ၊အာဟာရပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကံ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ၊ပစ္စနိက်၊ ၊နအာဟာရပစ္စယာနဣန္ဒြိယေကံ၊

(၄) အလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အာဟာရပစ္စယာဣန္ဒြိယေနဝ၊

အာဟာရမူလဈာနမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ— မယ္ဘိ။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊အာဟာရဇရုပ်။ ၊အနုလောမပစ္စနီက်၊ ၊အာဟာရပစ္စယာနဈာနေဧကံ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီက်၊ ၊နာဟာရပစ္စယာနဈာနေဧကံ၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တဆယ်ကြဉ်သောအလုံးစုံသောပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ၊ ၊အာဟာရပစ္စယာဈာနေနဝ၊

အာဟာရမူလမဂ္ဂမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ– မယ္ဘိ၊

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,အာဟာရဇရုပ်၊ ၊အနုလောမပစ္စနီက်၊ ၊ အာဟာရပစ္စယာနမဂ္ဂေဧကံ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ၊ပစ္စနီက်၊ ၊နာဟာရပစ္စယာနဣန္ဒြိယေဧကံ။

(၄) သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ၊အနုလုံ။ ၊အာဟာရပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

အာဟာရမူလဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ— မယ္ဘိ။

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခုပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု,

ဖိုလ်လေးခုနှင့်ကန္ဓာလေးပါး၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ အာဟာရပစ္စယာနှင့်ဝိပ္ပယုတ္တတိက်၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်၊ ။နှင့်အာဟာရပစ္စယာနှင့်ဝိပ္ပယုတ္တတိက်။

(၄) အရူပဝိပါက်ကြဉ်သော ပဋိသန္ဓေကာရ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နှင့်မကန္ဓာလေးပါး၊ဝိပ္ပဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ။ ။အာဟာရပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တတိက်၊

ဣန္ဒြိယမူလနှင့်မူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ— မယ်ဟိ။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နှင့်ကန္ဓာ။ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြဉ်သော အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ ဣန္ဒြိယပစ္စယာနှင့်ဗျာနေကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ။ပစ္စနိက်၊ ။နှင့်ဣန္ဒြိယပစ္စယာ နှင့်ဗျာနေကော၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နှင့်ကန္ဓာ လေးပါး၊ဝိပ္ပဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ၊ ။ဣန္ဒြိယပစ္စယာ ဗျာနနှင့်ဝ၊

ဣန္ဒြိယမူလ မဂ္ဂမူလက အရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပစ္စနီယာနုလောမ—မယ်ဟိ၊

(၂) အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနှင့်ကန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိပ္ပဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဣန္ဒြိယပစ္စယာနှင့်မဂ္ဂေကော၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။ဣန္ဒြိယပစ္စယာ မဂ္ဂေကော၊

(၄) သဟိတ်ဝိတ်ကြောသဏ္ဍတိ, စေနေ့ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ သဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနန္တလုံ။ ။ဣန္ဒြိယပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

ဣန္ဒြိယနှင့်ဝိပ္ပယုတ္တနှင့်လကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စနိယာနုလောမ မယို။

(၂) အရူပဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ,အထက်မဂ်သုံးရ,ဖိုလ်လေးရနာမက္ခန္ဓာ။ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်သောအသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။အနန္တလောမပဉ္စနိက်။ ။ဣန္ဒြိယပစ္စယာနုဝိပ္ပယုတ္တေတိ။

(၃) ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ။ပစ္စနိက်။ ။နုဣန္ဒြိယပစ္စယာနုဝိပ္ပယုတ္တေကံ။

(၄) အရူပဝိပါက်လေးရကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဝိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။ဣန္ဒြိယပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေနဝ။

ဈာနနှင့်မဂ္ဂနှင့်လကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စနိယာနုလောမ-မယို။

(၂) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်,အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။ဈာနပစ္စယာနုမဂ္ဂေကံ။

(၃) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်။ ။ပစ္စနိက်။ ။နုဈာနပစ္စယာနုမဂ္ဂေကံ။

(၄) သဟိတ်ဝိတ်ကြောသဏ္ဍတိ,စေနေ့ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်ဝိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ။အနုလုံ။ ။ဈာနပစ္စယာမဂ္ဂေနဝ။

ဈာနမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ။ပစ္စနီယာနုလောမ၊ ။နဈာနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေ ဧကံ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာ၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်၊ ။ဈာနပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ၊

(၃) ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်၊ ။နဈာနပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ၊

(၄) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။ဈာနပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေ နဝ။

မဂ္ဂမူဝိပ္ပယုတ္တမူလကအရကောက်အကျဉ်း။

(၁) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အဟိတ်ပဝတ္တိ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။နမဂ္ဂပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေ ဧကံ၊

(၂) အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာအထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခုနာမက္ခန္ဓာ၊ ။အနုလောမပစ္စနိက်။ ။မဂ္ဂပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ၊

(၃) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ။ပစ္စနိက်။ ။နမဂ္ဂပစ္စယာနဝိပ္ပယုတ္တေ ဧကံ၊

(၄) အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဉ္စဝေါကာရ သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ။အနုလုံ၊ ။မဂ္ဂပစ္စယာဝိပ္ပယုတ္တေ နဝ၊

တိမူစသည်တို့၌သင်္ချာထုတ်နည်း။

တိမူ-စသည်တို့၌သင်္ချာထုတ်နည်းမှာ၊ များသောသင်္ချာအရေအတွက်ယှိသော "ဗဟုဂဏနပစ္စည်း" သည် နည်းသောသင်္ချာအရေအတွက်ယှိသော "အဗဟုဂဏနပစ္စည်း"နှင့် ယှဉ်တွဲးသည်ယှိသော်၊ နည်းသောသင်္ချာအရေအတွက်ယှိသော "အဗဟုဂဏနပစ္စည်း" ဘက်သို့လိုက်၍ သင်္ချာထုတ်ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏပစ္စယာ အဓိပတိယာတိဏိ ... ဟုသင်္ချာထုတ်ရလေသည်၊

ဤ၌ ဟေတုပစ္စည်း အဓိပတိပစ္စည်းကား- ၉ဝသင်္ချာအများဆုံးတွက်သော"ဗဟုဂဏနပစ္စည်း"ဖြစ်၍၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းမှာ တိဏိသင်္ချာအနည်းတွက်သော"အဗဟုဂဏနပစ္စည်း"ဖြစ်၍၊ထိုဝင်အာရမ္မဏပစ္စည်းဟုဆိုအပ်သော"အဗဟုဂဏနပစ္စည်း"ဘက်သို့လိုက်၍ "တိဏိ" သင်္ချာထုတ်ရသည်ဟုဆိုလိုသည်။

တိမူလကာဒိသုပိဣဒမေဝလက္ခဏံ၊တေနေဝါဟဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏပစ္စယာအဓိပတိယာတိဏီတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၉-၁)

တိမူလကာဒိသုပိ၊ တိမူလကစသည်တို့၌လည်း။ ဣဒမေဝလက္ခဏံ၊ နည်းသောအရေအတွက်သင်္ချာယှိသော ပစ္စည်းဘက်သို့လိုက်၍ သင်္ချာထုတ်ခြင်းစသော ဤလက္ခဏာသည်သာလျှင်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏၊ တေနေဝ၊ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ဟေတုပစ္စယာ အဓိပတိယာတိဏီတိ၊ တိဏိ ဟူ၍၊အာဟ၊ဟောကြားတော်မူ၏။

(တိမူလက—စသည်တို့ကို ဒုမူလက-ကိုနည်းမှီကာဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်။)

အနုဒေနံပြီး၏။

တိကပဋ္ဌာန်းဝိသဇ္ဇနာဝါရပစ္စနိက်ဆိုရိုး။

အနုလုံကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္စနိက်ကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စနိက်၌တုံသော်လည်း ဝိဘင်္ဂဝါရ,သင်္ဂဟဝါရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်သည်း နဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ- အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် နဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုနဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်အကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒသည် အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာတည်း၊ ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ ဟောဟန်ကား—

အကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စ အကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိနဟေတုပစ္စယာ ......

ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိ-ကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတေဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေခန္ဓေပဋိစ္စဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟော၊

နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၍ ဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်း ရှိသောကြောင့် "နှစ်ဆယ့်လေးပါးအပြားယှဉ်၏" ဟုမိန့်ဆိုသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် "နဟေတုပစ္စည်း" ၏ ဝိဘင်္ဂဝါရအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏။ ဟုမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်း နှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ လေးပစ္စည်းတို့မှာ ပစ္စနိက်မထုတ်ရသောကြောင့်၊ ၎င်း လေးပစ္စည်းတို့ကိုကြဉ်၍ "နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏" ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကုသလပဒမရခြင်း။

(မေး) နဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ အဘယ့်ကြောင့်ကုသလပဒ-ကို မရအပ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသလပဒ-သည့်ဟေတုပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍မဖြစ်သောကြောင့် (၀၁)ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်-ဇောန်ဖြစ်သောကြောင့် နဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ကုသလပဒကိုမရအပ်ပါ။

ပစ္စနီယံပန ယသ္မာကုသလပဒေနလဗ္ဘတိ။ ကုသလဉှိ ဟေတုပစ္စယေ
နဝိနာ အနုပ္ပတ္တိတော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၈-၂၇)

ပန၊ အဘိုတပါးကိုဆိုဦးအံ့။ ကုသလပဒေ၊ ကုသလပဒ၌၊ ပစ္စနီယံ၊ ပစ္စနိက်ကို၊ နလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်။ ယသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ ကုသလဉှိ၊ ကုသိုလ်တရား၏၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်၊ ဝိနာ၊ ကင်း၍၊ အနုပ္ပတ္တိတော၊ မဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်ဘာဇူးမှုး။

(မေး) နဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားများကိုစုံလင်စွာထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) မောဟမူဒွေ့၌မောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိရရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားများ ဖြစ်ပါသည်။ (၀၁) ဟေတုပစ္စနိက်တရားများဖြစ်ပါသည်။

နဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားဆိုသည်မှာ ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်မှလွတ်သော ဟေတုပစ္စနိက်တရားများကိုဆိုလိုသည်။

မောဟမူဒွေ့၌မောဟသည် ဟေတုပစ္စည်းတရားသာဖြစ်၍၊ မိမိအား ကျေးဇူးပြုမည့်အခြားသမ္ပယုတ်ဟိတ်တပါး မရှိသောကြောင့် ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်ကားမဟုတ်ပေ။

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟောတိ ဣဒဉှိ သမ္ပယုတ္တေ
မှာနဋ္ဌေဝ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဿ စ သယံ ဟေတုပစ္စယော ဟောတိ။ အညဿ ပန
သမ္ပယုတ္တဟေတုနော အဘာဝါ နဟေတုပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ထပေတွာ ဟေတု
ပစ္စယံ သေသေဟိ အတ္တနော အနုရူပပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၆၀-၂၇)

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတောဥဒ္ဓစ္စသဟဂတောမောဟောတိ၊ မောဟော-

ဟူသည်ကား၊ ဒွေ ယံ၊ ဤမောဟမူ ဒွေ့ မောဟသည်၊ သမ္ပယုတ္တခန္ဓာနှင့်ဒွေ ဝ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့အားရင်း စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်အသစ၊ စိတ္တဇရုပ်အား ရင်း၊ သယံ မိမိသည်၊ ဟေတုပစ္စယော၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ ပန၊ ထိုသို့ကျေးဇူးပြုသော်လည်း၊ အညဿ တ ပါးသော၊ သမ္ပယုတ္တဟေတုနော၊ သမ္ပယုတ်ဟိတ်၏၊ အဘာဝါ၊ မရှိ ခြင်းကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ ဟေတုပစ္စည်းကြောင့်၊ ဟိယသွာ၊ အ ကြင်ကြောင့်၊ နဉပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်နိုင်ပေ၊ ဇာတိတသ္မာ၊ ကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စ ယံ၊ ဟေတုပစ္စည်းကို၊ ထပေတွာ၊ ထား၍၊ သေသေဟိ၊ ဟေတုပစ္စည်းမှ ကြွင်းကုန်သော၊ အညေနော၊ ဒိဒိအား၊ အနုရူပပစ္စယေဟိ၊ လျော်ကပ် သောပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

နဟေတုပစ္စယပဋ္ဌာန်တရားနှစ်ပုံ။

နဟေတုပစ္စည်းတရားများကို ဝေဘန်သောအခါ (၁) အကုသိုလ် တပုံ (၂) အဗျာကတတပုံ အားဖြင့်နှစ်ပုံဖြစ်လေသည်။ ထိုတရားနှစ်ပုံကို ကြည့်၍ အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒနှစ်ပါးဟု ခွဲ့ဆိုခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နဟေတုပစ္စယာဒွေ-ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူလေသည်၊

(နောက်ကပြဆိုခဲ့ပြီးသည်ကိုနည်းမှီ၍, ဝိဓိ,အနုဝါဒပါဠိထုတ်ကာ ဆိုနိုးပြုပုံကို သိတော်မူကြပါကုန်၊ ဤမှစ၍ နအာရမ္မဏ-အစရှိသော ပစ္စည်းတရားများကိုသာထုတ်ပြပေအံ့၊)

နအာရမ္မဏပစ္စယပဋ္ဌာန်တရားများ။

စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်— ဤတရားတို့သည် နအာရမ္မဏ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏၊ ၊နအာရမ္မဏေ ပဉ္စ၊

နအဓိပတိပစ္စယပဋ္ဌာန်တရားများ။

အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်။ မရသောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, အဟိတ်ကြိယာ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, လောကီဝိပါက်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ နိရာဓိပတိ စိတ္တဇ

ရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နာမဓိပတိ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နာမဓိပတိယာနဝ။

(နာနန္တရပစ္စယုပ္ပန်, နသမနန္တရပစ္စယုပ္ပန်သည်နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

နအညမညပစ္စယုပ္ပန်ဘေးရှုခြင်း။

နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတပါး ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, မဟာဘုတ်မှထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ, ဗာဟိရဥပါဒါ, အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇဥပါဒါ, အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ, ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နအညမညပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နအညမညေပဉ္စ။

(နဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်သည် နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

နပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန်။

အရူပဝိပါက်လေးခု, အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ, မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်, အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေးခု ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်– ဤတရားတို့သည်နပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နပုရေဇာတေသတ္တ။

နပစ္ဆာဇာတပစ္စယုပ္ပန်။

အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ စိတ္တဇရုပ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နပစ္ဆာဇာတေနဝ။

နာသေဝနပစ္စယုပ္ပန်။

အကုသိုလ်ဒွါဒသ, ဟသိတုပ္ပါဒ်, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာပဉ္စမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းနှစ်ပါး, ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး စိတ္တဇရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်- ဤတရားတို့သည် နာသေဝနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နာသေဝနေနဝ။

နကမ္မပစ္စယုပ္ပန်၊

ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာစေတနာ၊ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ။နကမ္မေဘီကို။

(နဝိပါကပစ္စယုပ္ပန်၊)

ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိယာ ပြုအပ်သောစိတ္တဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ဤတရားတို့သည် နဝိပါကပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏။ ။နဝိပါကေနဝ၊

(နာဟာရပစ္စယုပ္ပန်။)

ဗာဟိရရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်(လ)မည်ကုန်၏။ ။နာဟာရေကော်။

(နိန္ဒြိယပစ္စယုပ္ပန်၊)

ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ(လ)နိန္ဒြိယေကော်။

(နဈာနပစ္စယုပ္ပန်။)

ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဗာဟိရရုပ်,အာဟာရဇရုပ်,ဥတုဇရုပ်,အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်(လ)နဈာနေကော်။

(နမဂ္ဂပစ္စယုပ္ပန်။)

အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်(လ)နမဂ္ဂေကော်။

(နသမ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်သည်နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

(နဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယုပ္ပန်။)

အရူပဝိပါက်လေးခု ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ,မောဟမူ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, အရူပကုသိုလ်,အရူပကြိယာ အထက်မဂ်သုံးခု, ဖိုလ်လေး

ချုနာမက္ခန္ဓာ၊ ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇ ရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်(လ)နဝိပ္ပယုတ္တေ တီဏိ။

(နဟေတုမှိပစ္စယုပ္ပန်နောဝိဂတပစ္စယုပ္ပန်သည် နာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်နှင့်တူ၏။)

နဟေတု၊ နာရမ္မဏမူလကပစ္စည်းတွင်း။

(၁) သဟိတ်ဝိပါကဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်။ ဤတရားတို့သည် နာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မသာဖြစ်၍ နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် နဟေတုပစ္စည်းတွင်း၍ စင်ကုန်၏။ ထိုကြောင့် ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနီယ၌ ..... ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ ..... ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

(၂) မောဟမူလ်ဒွေ၌မောဟ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မသာဖြစ်၍ နာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် နာရမ္မဏပစ္စည်း တွင်း၍ စင်ကုန်၏။ ထိုကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယာနုလောမ၌ ..... နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၃) မောဟမူလ်ဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော သဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စည်း၊ နာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထိုကြောင့်ထိုတရားတို့ကို အနုလုံ၌ ..... ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တီဏိ ..... ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၄) အဟိတ်ဝိပါကဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်, အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်-ဤတရားတို့သည် နဟေတုပစ္စည်း, နာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထိုကြောင့်ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယ၌ ..... နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ ..... ဟုသင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်)

မူ-န-မြစ်ပဉ္စမအချက်စသည်ခွဲခြားပုံ။

နဟေတုမူနာရမ္မဏမူလက၌ အခြေခံမူလပါဠိရင်းမှာ၊ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ..... ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းကို

တိကပဋ္ဌာန်း၌ သဋ္ဌနာဝါရ အနုလောမပစ္စနိက်ဆိုရိုး။

ပစ္စည်းပစ္စနိက်ကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်ကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်၌ တိုသော်လည်း။ ဟေတုဒုကာဒိအစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ဆဲ့သုံးပါးတို့တွင် ဟေတုဒုကာဒိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုဒုကာဒိ၌တိုသော်လည်း ဒုက,တိက-အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့တွင် ဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဒုက၌တိုသော်လည်း ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကအစရှိသော အားဖြင့် တဆဲ့ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောပုံကား— ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ ပဉ္စ... ဟူသည်တည်း၊

ထိုဟေတုမူနာရမ္မဏဒုက၌ (၁) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဗာဟိရရုပ်(လ)ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်နာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍, ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုပစ္စည်းကွန်း၍ ဝင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနိက်၌..... နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေပေ..... ဟု သင်္ချာကပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊

---

(၁) နနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ   မူ-နှ-ဖြစ် ပဌမအချက်၊

(၂) နဟေတုပစ္စယာ နနာရမ္မဏေ   မူလ်-နှ-ဖြစ် ဒုတိယအချက်။

(၃) နနဟေတုပစ္စယာနနာရမ္မဏေ   မူ-မူလ်နှစ်ပါးစုံ-နှ-ဖြစ် တတိယ အချက်။

(၄) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ   ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်းစတုတ္ထအချက် ..... လေးချက်ခွဲခြားဝေဘန်ရာ။ ဒွိပဋိသေဓေ ပကတျတ္တာ ..... ဟူသောပရိဘာသာနှင့်အညီ၊ ပဋိသေဓနှစ်ခုပြုပါမူ ပကတိအနက်ကျသောကြောင့်—

(၁) ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ   (အနုလောမပစ္စနိက်)

(၂) နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ   (ပစ္စနိယာနုလောမ)

(၃) ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ   (အနုလုံ)

(၄) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ   (ပစ္စနိက်)

(၂) မောဟမူဒွေ့၌ မောဟကြွဉ်သော သဟဇာတ်ပစ္စယုပ္ပန်သဒွေ့ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည်ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မသာဖြစ်၍ နာမဓမ္မဟာပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့်– နာမဓမ္မဟာပစ္စည်းတွင်း၍ စင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုအနုလုံ၌ ..... ဟေတုပစ္စယာအာဓမ္မောတ်ပ်ဇ ...... ဟု သင်္ဂြိုဟ်၍ ဟောတော်မူအင်ကုန်၏။

(၃) မောဟမူဒွေ့၌မောဟ အဟိတ်ပစ္စယ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး။ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း ,နာမဓမ္မဟာပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မမဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနီယာနုလောမ၌ ..... နဟေတုပစ္စယာ အာဓမ္မောဒွေ..... ဟု သင်္ဂြိုဟ်၍ ဟောတော်မူအင်ကုန်၏။

(၄) သဟိတ်ပိတ္တအရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မအရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း,နာမဓမ္မဟာပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနိက်၌ .... ဟေတုပစ္စယာနာဓမ္မောပဋ္ဌ......ဟု သင်္ဂြိုဟ်၍ ဟောတော် မူအင်ကုန်၏။

(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်)

အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်လေသည်၊ ထိုကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၌ ''ထို့ကြောင့်အနုလောမပစ္စနိက်၌'' စသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုရိုးပြုတော်မူရလေသည်။

နှစ်ဆဲ့သုံးပါးဖြစ်ပုံ။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းဟိသောကြောင့် ''ဟေတုဒုကာဒိ--အစဟိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားဟိ၏'' ဟု မိန့်ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့်''နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားဟိ၏''ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့လေးပစ္စည်းတို့တွင် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို အနုလောမပစ္စနိက်၌ ဟောတော် မမူသောကြောင့် ''နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားဟိ၏'''ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

တဆဲ့ငါးပါးဖြစ်ပုံ။

(မေး) "ဟေတုမူအာရမ္မဏာဒိက–အဝယ္ပိသောအားဖြင့် တဆဲ့ငါး ပါးအပြားရှိ၏"ဟူသောအနုဂေါက်စကားနှ၍ အဘယ်ပစ္စည်းများကို မရအပ်သောကြောင့် တဆဲ့ငါးပါးဖြစ်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရမ္မဏ-အဝယ္ပိသောမူလ်(၂၃)ပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာ တ,နိဿယ,အာဟာရ,ဣန္ဒြိယ,ဈာန,မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ- ဤရှစ်ပစ္စည်း တို့ကိုမရအပ်သောကြောင့်"တဆဲ့ငါးပါး"ဖြစ်ရပါသည်။

သဟဇာတတာဒယောစတ္တာရော သဗ္ဗဋ္ဌာနိကပစ္စယာအာဟာရိန္ဒြိယဈာနမဂ္ဂ
ပစ္စယာစတ္တာရောတိဣမေအဋ္ဌပစ္စနိယေတာနလဗ္ဘန္တိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၂၆-၂၇)

သဟဇာတတာဒယော၊ သဟဇာတတာ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဟုဆို အပ်ကုန်သော။ စတ္တာရော၊လေးပါးကုန်သော၊ သဗ္ဗဋ္ဌာနိကပစ္စယာ၊သဗ္ဗ ဋ္ဌာနိကပစ္စည်းတို့ရင်း စတ္တာရော၊လေးပါးကုန်သော၊ အာဟာရိန္ဒြိယဈာ နမဂ္ဂပစ္စယာ၊ အာဟာရ ဣန္ဒြိယ,ဈာန,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့ရင်း။ဣတိ၊ဤသို့။ဣမေ အဋ္ဌ၊ဤရှစ်ပစ္စည်းတို့သည်၊ပစ္စနိယတော၊ပစ္စနိက်အားဖြင့်၊ နလဗ္ဘန္တိ၊မရ အပ်ကုန်၊

မူ-န-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်စသည်ခွဲခြားပုံ။

ဟေတုပစ္စယာနအာရမ္မဏေ ... ဟူသော အနုလောမပစ္စနိက်ပါဠိတော် ရင်းကိုမှတည်၍-

(၁) နဟေတုပစ္စယာနအာရမ္မဏေ မူ-နှ ဖြစ်ပဌမအချက်၊

(၂) ဟေတုပစ္စယာနနအာရမ္မဏေ မူလီ-နှ-နှစ်ဒုတိယအချက်၊

(၃) နဟေတုပစ္စယာနနအာရမ္မဏေ မူ-မူလီနှစ်ပါးစုံ-နှ ဖြစ်တတိယ အချက်၊

(၄) ဟေတုပစ္စယာနအာရမ္မဏေ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း စတုတ္ထအ ချက်......အားဖြင့် လေးချက်ခွဲခြားဝေဘန် ဆိုနိုင်ကြောင်းပေရာ၊

(၁) ပဌမအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာနအာရမ္မဏေ (ပစ္စနိက်)

(၂) ဒုတိယအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (အနုလုံ)

(၃) တတိယအချက်၌ နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (ပစ္စနိကာနု လောမ)

တိကပဋ္ဌာန်းဝိဿဇ္ဇနာဝါရပစ္စနီယာနုလောမဆိုရိုး။

ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်ကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမ၌တုံသော်လည်း နဟေတုဒုကာဒိ အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ဆယ်တို့တွင် နဟေတုဒုကာဒိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုနဟေတုဒုကာဒိ၌ တုံသော်သည်း ဒုက, တိက, စတုက္က အစရှိသောအားဖြင့် ထဲ့ကိုးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဒုကကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဒုက၌တုံသော်လည်း နဟေတုမူအာရမ္မဏဒုက အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့တပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် နဟေတုမူအာရမ္မဏဒုကကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား ......နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ......ဟူသည်တည်း။

(၁) နဟေတုမူအာရမ္မဏဒုက၌ မေဟာမူ ခွေ၌မေဟာကြည့်သော သပတိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကျန္ဓာလေးပါး၊ ဤဘရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောဖြစ်၍ နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်သောကြောင့် နဟေတုပစ္စည်းတွင်း၍စင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုဘရားတို့ကို အနုလုံ၌ .... ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေတိဏ...... ဟုသချာတပ်၍ ဟောတော်မူအင်ကုန်၏။

---

(၄) စတုက္ကအချက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ (အနုလောမ ပစ္စနိက်) အစဉ်အတိုင်းဖြစ်လေသည်။

ထို့ကြောင့်ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်းကြီး၌ ......"ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနိက်၌ နဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေကော် .....ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအင်ကုန်၏......စသည်ဖြင့် ဆိုရိုးပြုတော်မူရလေသတည်း။

နှစ်ဆယ်အပြားဖြစ်ခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းရှိသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် "နဟေတုဒုကာဒိ-အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ်အပြားရှိ၏" ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိ

(၂) အဟိတ်မိတ္တစရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ဗာဟိရရုပ်(လ) ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည်နဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာ ဖြစ်၍ အာဟာရပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် အာဟာရ ပစ္စည်းတွန်း၍ စင်ကုန်၏၊ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုပစ္စနိက်၌ .... နဟေ တုပစ္စယာနအာဟာရေ .... ဟု(လ)၏၊

(၃) အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့ သည် နဟေတုပစ္စည်း,အာဟာရပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ် သောတရားမည်ကုန်၏၊ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကိုအနုလောမပစ္စနိက် ၌.....ဟေတုပစ္စယာနအာဟာရေ.....ဟု(လ)၏၊

ဂတ လေးပစ္စည်းတို့ကိုမရအပ်သောကြောင့် "နှစ်ဆယ်အပြားယှဉ်၏" ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခဲ့ပါသည်။

တဆဲ့ကိုးပါးဖြစ်ခြင်း။

(မေး) ဒုက, တိက, ဝေဒနာ အစယှဉ်သောအားဖြင့် တဆဲ့ကိုးပါးအ ပြားယှဉ်၏ - ဟူသောပဌာန်းအရကောက်၌ အဘယ်ပစ္စည်းလျော့၍ "တ ဆဲ့ကိုးပါး"ဖြစ်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းတို့တွင် သဟဇာတ, နိဿယ,ပစ္ဆာဇာတ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤငါးပါးလျော့သောကြောင့် "တဆယ့်ကိုးပါး"ဖြစ်ပါ သည်၊

နှစ်ဆယ့်တပါးဖြစ်ပုံ။

(မေး) နဟေတုမူအာဟာရဒုက- အစယှဉ်သောအားဖြင့် "နှစ်ဆဲ့တ ပါးအပြားယှဉ်၏"ဟူရာ၌"နှစ်ဆဲ့တပါး"သရုပ်ကိုထုတ်ပြပါ။

(ဖြေ) နဟေတုမူ၌ ဟေတု,အဓိပတိ,ပစ္ဆာဇာတ - သုံးပစ္စည်းလျော့ သောကြောင့် "နှစ်ဆဲ့တပါး"ဖြစ်ပါသည်၊

မူ-န-ဖြစ်ပဉ္စမအချက်စသည်ခွဲခြားပုံ၊

ပစ္စနီယာနုလောမ၌ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်းဟောကြားအပ်သော ...... နဟေတုပစ္စယာအာဟာရေ...... ဟူသောပါဠိကိုမူတည်ကာ၊

(၄) မောဟမူဒွေဒွိမောဟ၊ အဟိတ်ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာလေးပါး၊ ဤတရားတို့သည်နဟေတုပစ္စည်း,အာရမ္မဏပစ္စည်းနှစ်ပါးတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သောတရားမည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယာနုလောမ၌ ....နဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေဒွေ..... ဟု သင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဟောချက်တော်ရှုကြပါကုန်)

---

(၁) နနဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ မှ-န ဖြစ်ပဌမအချက်၊ ဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေဝီကိ (အနုလုံ)

(၂) နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မှလီ-န-ဖြစ်ဒုတိယအချက်၊ နဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေကော (ပစ္စနိက်)

(၃) နနဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေ မှ-မှလီနှစ်ပါးစုံ-န ဖြစ်တတိယအချက် ဟေတုပစ္စယာနာရမ္မဏေပဋ္ဌ (အနုလောမပစ္စနိက်)

(၄) နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေဒွေ ပါဠိတော်ချင်းအတိုင်း နဟေတုပစ္စယာအာရမ္မဏေ (ပစ္စနီယာနုလောမ) လေးချက် ခွဲခြားဝေဘန်သည့်အခါ၊ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော(အနုလုံ)စသောပါဠိအနေအထားဖြစ်သည့်အတိုင်းဆိုရိုးပြုရလေသည်။

ပဋ္ဌာနဝါရပြီး၏။

သဟဇာတဝါရ ဆိုမိုး။

ပဋိစ္စဝါရကို ဟောတော်မူလည်း၏အခြားမဲ့၌ သဟဇာတဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုသဟဇာတဝါရ၌တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ၊ ပစ္စည်းပစ္စနိက်၊ ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်၊ ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ပစ္စည်းအနုလုံကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်သည်း ဝိဘင်္ဂဝါရ၊ သင်္ဂြဟဝါရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်းဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရအစရှိသောအားဖြင့်နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုဟေတုပစ္စည်းဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒ၊ အစရှိသောအားဖြင့်ငါးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန-အစရှိသောအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒါဝသာန၌တုံသော်လည်း ဝိဓိ၊ အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား -

ကုသလံဓမ္မံ သဟဇာတော ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ ... ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား -

ကုသလံဧကံခန္ဓံ သဟဇာတာ တယော ခန္ဓာ၊ တယော ခန္ဓေ သဟဇာတော ဧကော ခန္ဓော၊ ဒွေ ခန္ဓေ သဟဇာတာ ဒွေ ခန္ဓာ ..... ဟူသည်တည်း။

သဟဇာတဝါရကိုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပဋိစ္စဝါရနှင့်အနက်အားဖြင့်တစုံတရာအထူးမရှိပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှါသဟဇာတဝါရကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) တပါးသည်တပါး၏အနက်ကို မှတ်ခြင်းငှါ။ သဟဇာတဝါရကိုဟောတော်မူရပါသည်။

အတ္ထတော ဟိ ဧတေသွ ပိ နိန္နာနာကရဏာ၊ ဧဝံ သန္တေပိ အညမညဿ အတ္ထ နိယာမနတ္ထံ ဝုတ္တာ။

ပဉ္စပကရဏအဋ္ဌကထာ (၃၆၅-၂၀)

ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ အဇ္ဈတော၊ အနက်အားဖြင့်။ ဒွေပိ၊ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ၊ ဤပဋိစ္စဝါရ,သဟဇာတဝါရတို့သည်။ နိန္နာနာကရဏာ၊ အထူးမှကင်းကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဧဝံသန္တေပိ၊ ယင်းသို့ဖြစ်ကုန်သော်လည်း။ အညမညသာ၊ တပါးသည်တပါး၏။ အတ္ထနိယာမနတ္ထံ၊ အနက်ကိုမှတ်ခြင်းငှါ။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တာ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်၏။

ရှင်းပါဦးအံ့၊ စက္ခုံစပဋိစ္စရူပေစဥပ္ပဇ္ဇတိစက္ခုဝိညာဏံ......စသည်တို့၌ သဟဇာတမဟုတ်သော စက္ခာယတနရူပါရုံ—စသည်တို့ကိုလည်း စွဲမှီ၍ဖြစ်လေသည်၊ သဟဇာတပင်ဖြစ်သော်လည်း ဥပါဒါရုပ်သည် ဘူတရုပ်အားကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ ယင်းသို့ပဋိစ္စဝါရဖြင့် သဟဇာတ်ဖြစ်သောတရား၏ ပဋိစ္စကိစ္စကိုပြုစေတတ်သော ပစ္စည်းအဖြစ်ကိုရင်း။ သဟဇာတဝါရဖြင့် ပဋိစ္စဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သောတရား၏ သဟဇာတ်ဖြစ်သည့်၏ အဖြစ်ကိုရင်းမှတ်ခြင်းငှါ ပဋိစ္စဝါရ, သဟဇာတဝါရတို့ကိုဟောတော်မူသည်။

(တနည်းကား၊) ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားဖြင့်ရင်း။ ဒေသနာဝိလာသအားဖြင့်ရင်း၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အထူးကိုဖြစ်စေလိုသဖြင့်ရင်း၊ သဟဇာတဝါရကိုထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်၊

အပိစ တထာဗုဇ္ဈနကာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဒေသနာဝိလာသေန နိရုတ္တိ
ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပဘေဒဇာနနဝသေန စာတိ ဧတေ ဥဘောပိ ဝုတ္တာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၅၆-၂၆)

အပိစ၊ ရှေးနည်းစွန့်ပစ်၊ စကားသစ်ကို၊ ထုတ်လှစ်၍ ပြဆိုဦးအံ့။ တထာ၊ ထို ကုသလံဓမ္မံပဋိစ္စ— ဟူသောအခြင်းအရာ၊ ကုသလံဓမ္မံသဟဇာတော ..... ဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဗုဇ္ဈနကာနံ၊ သိခြင်းငှါထိုက်ကုန်သောဝေနေယျတို့၏။ အဇ္ဈာသယဝသေန၊ အလို၏အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ ဒေသနာဝိလာသေန၊ ဒေသနာကိုတန်းဆာဆင်ခြင်းဖြင့်ရင်း၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပဘေဒဇာနနဝသေန၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါအထူးကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ရင်း။ ဣတိဣမေဟိကာရဏေဟိ၊ ဤသို့သောအကြောင်းတို့ကြောင့်။ ဥဘောပိ၊ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ၊ ထိုပဋိစ္စဝါရ, သဟဇာတဝါရတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

ပစ္စယာဝါရဆိုရိုး။

သဟဇာတဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ပစ္စယဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စယဝါရ၌တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏, ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌တုံသော်လည်းဝိဘင်္ဂဝါရသင်္ဂဟဝါရအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရအစယှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆဲ့သုံးပါး အပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒ,ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန အစယှိသောအားဖြင့် သုံးပါး အပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒါဝသာန၌တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုပါဒအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင်ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောပုံကား=

နိဒဿနမှုသာဖြစ်ခြင်း။

အဋ္ဌကထာဆရာသည်ဥပါဒါရုပ်ကဗဠီကာရအား ကျေးဇူးမပြုဟုဆိုသောစကားသည် နိဒဿနမှုသာဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပါသည်၊ ဥပါဒါရုပ်သည်ဥပါဒါရုပ်အားလည်း သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ၊ထို့မှတပါးဟဒယဝတ္ထုကြွင်သော ရုပ်တရားတို့သည်လည်း နာမ်တရားတို့အားသဟဇာတသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ဥပါဒါရူပံဘူတရူပဿာတိ စ နိဒဿနမတ္တမေတံ။ ဥပါဒါရူပဿာပိ ဟိ ဥပါဒါရူပံ ယထာဝုတ္တေန ပစ္စယေန ဟောတိ၊ ဝတ္ထုဝဇ္ဇာနိ ရူပါနိ အရူပါနံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၅-၁၅)

စ၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ဥပါဒါရူပံဘူတရူပဿာတိ ဣတိ ဤစကားကို၊ နိဒဿနဝသေန၊ နိဒဿန၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊

ကုသလံဓမ္မံပဋ္စယာကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ...... ဟူသည်တည်း။

ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံကော်ခန္ဓံပစ္စယာတယောခန္ဓာ(လ)ဒွေခန္ဓေပစ္စယာဒွေခန္ဓာ ..... ဟူသည့်တည်း။

ကုသလောဓမ္မော......ဟူသောကတ္တားပုဒ်၏ အရကား။ ကုသိုလ်ဇောစိတ်, စေတသိက် အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောစိတ်,စေတသိက် အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စယာ.....ဟူသောဟိတ်ပါဠိ၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သောကုသိုလ်ဇောစိတ်,စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တရုတ်ခုနှိယှိသောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်အရကားပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကတ္တားသာတည်း။ ခန္ဓာဝါရကား တဆဲ့လေးပါရဖြစ်သတည်း။

ဟိ၊မှန်ပါသည့်၊ဥပါဒါရုပ်၊သည်၊ဥပါဒါရုပသဿာပိ၊အားလည်း။ ယထာ ဝုတ္တော၊အကြောင်းဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော၊ ပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စည်းသည်။ နဟောတိ၊မဖြစ်၊ ဝတ္ထု၊ဝတ္ထုံနာနိ၊ ဟာဒယဝတ္ထုသည့် ကြည်အပ်ကုန်သော။ ရူပါနိစ၊ရုပ်တို့သည်လည်း၊အရူပါနံ၊နာမ်တရားတို့အား၊ ပစ္စယာ၊သဟဇာတပစ္စည်းတို့သည်။နဟောန္တိ၊မဖြစ်ကုန်။

ကုသလံဓမ္မံသဟဇာတော အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံ သဟဇာတော ကုသလောဓမ္မော ဟေတုပစ္စယာ......ဟူသောပါဠိကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ဓမ္မံ၊တရားကို၊ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ တောနံ၊ထိုကုသိုလ်တရားနှင့်၊ သဟဇာတော၊တကွဖြစ်သည်၊ ဟုတွာ၊ဖြစ်၍၊ ကုသလော၊သော၊ဓမ္မော၊သည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ (လ)ကုသလေခန္ဓေပစ္စယာဝိတက္ကသမုဋ္ဌာနံရူပံ ... ဟူသည်တည်း။

ကုသလေ၊ကုန်သော၊ခန္ဓေ၊တို့ကို ပစ္စယာနိဿယမ္ဘေး ပစ္စယိကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့် အကြောင်းပြု၍။ (ဝါ) မှီရာ၏အဖြစ်ဟူသောသဘောဖြင့် ပစ္စည်းပြု၍၊ (ရှေ့နည်း–ပဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဝါဒ။နောက်နည်း–ပညာသီဟာဘိသိရိသဒ္ဓမ္မဇောဓမဟာဓမ္မရာဇာဒိရာဇဂုရု ဂူကြီးဆရာတော်ဝါဒ) ဝိတက္ကသမုဋ္ဌာနံ ကုသိုလ်စိတ်ကျောင်းဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောရုပ်၊ဝိတက္ကဇရုပ်သည်၊ဟောဘုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏။

အဗျာကတောခန္ဓော ...... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏အရကား၊ ပဋိသန္ဓေကာလ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကောဝိသ ဓေအဋ္ဌတိံသ အဝိဘ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ဝိတက္ကဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(ပါဠိပါဌ်၏ မန္တဝါရကားပဋိစ္စဝါရအတိုင်း၊ကုသလပဒ၌သုံးချက်, အကုသလပဒ၌သုံးချက် ပဋိစ္စဝါရနှင့်မထူးပြီ။)

သဟဇာတဝါရေ ကုသလံဓမ္မံ သဟဇာတောတိကုသလံဓမ္မံ ပဋိစ္စတေန သဟဇာတောဟုတွာတိအတ္ထော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၁၆၅-၁၇)

သဟဇာတဝါရေ၌၊ကုသလံဓမ္မံသဟဇာတောတိ ...... ဟူသည်ကား၊ ကုသလံ၊သော၊ဓမ္မံ၊ကို၊ ပဋိစ္စ၊စွဲ၍၊ တေန၊ထိုကုသိုလ်တရားနှင့်၊သဟဇာတော၊ တကွဖြစ်သည်၊ ဟုတွာ၊ဖြစ်၍၊ ဣတိအယံ၊ကား၊ အတ္ထော၊တည်း၊

ပစ္စယဝါရ၌ဟောသောတရား။

(မေး) ပစ္စယဝါရ၌ အဘယ်ကဲ့သို့သောတရားများကို ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပစ္စယဝါရ၌ သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယနှစ်ပါးရကောင်းသောတရားများကိုဟောကြားတော်မူပါသည်၊ (ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ဝါဒ။)

အဗျာကတပဒ၌ (၁) အဗျာကတပဒါဝသာန (၂) ကုသလပဒါဝသာန (၃) အကုသလာပဒါဝသာန (၄) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (၅) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် ငါးပါး၊ ထိုတွင်

(၁) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ ပဝတ္တိအခါ ပဋိသန္ဓေအခါ ရုပ်သက်သက်ပဋိစ္စဝါရကအတိုင်း အကောက်ဟိတ်ပါဌ်ခန္ဓာဝါရနှင့်တူ၏။

ပစ္စုပ္ပန်နေရာ၌ အဗျာကတော ကတ္တားကား၊ ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည့်ဖြစ်သော တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍

ကုသလံ ဓမ္မံ ပစ္စယာ အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံပစ္စယာ ကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ ...ဟူသောပါဠိကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ အနက်ယောဇနာပေးပါ။

(ဖြေ) ကုသလေဓမ္မေ၊ ကုသိုလ်တရား၌၊ ပတိဋ္ဌိတော၊ တည်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍၊ ကုသလံဓမ္မံ၊ ကုသိုလ်တရားကို၊ ပစ္စယာ၊ နိဿယပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့် အကြောင်းပြု၍။ ကုသလော ဓမ္မော၊ သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ပစ္စယဝါရေ ကုသလံ ဓမ္မံ ပစ္စယာတိ ကုသလေ ဓမ္မေ ပတိဋ္ဌိတော ဟုတွာ ကုသလံ ဓမ္မံ နိဿယပစ္စယံ ကတွာတိ အတ္ထော။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၆၅-၂၉)

ပစ္စယဝါရေ၌၊ ကုသလံဓမ္မံပစ္စယာတိ...... ဟူသည်ကား၊ ကုသလေ ဓမ္မေ၊ ကုသိုလ်တရား၌၊ ပတိဋ္ဌိတော၊ တည်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍၊ ကုသလံ ဓမ္မံ၊ ကုသိုလ်တရားကို၊ နိဿယပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက် အားဖြင့်အကြောင်းပြု၍၊ ဣတိ အယံ၊ ကား၊ အတ္ထော၊ တည်း၊

ကုသလံ ဧကံ ခန္ဓံ ပစ္စယာ အနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) ကုသလံဧကံခန္ဓံ ပစ္စယာ တယော ခန္ဓာ...ဟူသောပါဠိကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာပေးပါ။

ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု ကြဉ်သောသဟိတ်ဝိပါက်သတ္တရသ, သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ, စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပေါင်းနှာမယှဉ်သောပစ္စယုပ္ပန်တရားချင်း၏။ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့ငါး ဝါရ၊

(၂) ကုသလာပဒါဝသာန၌ ကုသလောခန္ဓော = ဟူသောကဏ္ဍား ပုဒ်၏အရကား၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသောရှေး ရှေးသောစိတ် နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေ သည့်ယှိုးသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကော်ဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပေါင်းနှာ ကျွန္တာပစ္စယုပ္ပန်တရားချင်း၏။ (အကုသလပဒါဝသာနနည်းအတိုင်းကောက်။)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌...... ဝတ္ထုံပစ္စယာကုသလာခန္ဓာ၊ မဟာဘူတေပစ္စယာဝိပါကသမုဋ္ဌာနံရူပံ။

ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ပစ္စယာ နိဿယသတ္တိဖြင့်ပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့်အကြောင်းပြု၍။ မဟာဘူတေ တို့ကို၊ ပစ္စယာ နိဿယသတ္တိဖြင့်ပစ္စယံကတွာ၊ ၍။

ကုသလော၏အဗျာကတော၏ခန္ဓော၏ကဏ္ဍားကား။ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရ ဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည့်ယှိုးသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက် မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿ

(ဖြ) ကုသလံ၊ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ကော်၊တပါးသော။ ခန္ဓံ၊ ဝေဒနာ အစရှိသောခန္ဓာကို။ပစ္စယာ နိဿယသတ္တိဖြင့် ပစ္စယံကတွာ နိဿယပစ္စည်းပြု၍။ တယော၊သုံးပါးကုန်သော။ခန္ဓာ၊သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ် အစရှိသောခန္ဓာ တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့အနက် ယောဇနာရပါသည်၊

ကုသလံ ကော်ခန္ဓံ ပစ္စယာတိ ကုသလံ ကော်ခန္ဓံ နိဿယပစ္စယံကတွာ တယော
ခန္ဓာဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟေတုပစ္စယာတိ ဝုတ္တံဟောတိ

ကုသလံ ကော်ခန္ဓံပစ္စယာတိ ... သည်ကား။ကုသလံ၊သော။ကော်၊သော။

ယပြု၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကြေဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော မဟာဘုတ်ကိုသဟဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏၊

အကုသလပဒါဝသာန၌ ကတ္တားကား၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစ ယှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာ သန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက် သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း ပြု၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မောဟမူဒွေမှမောဟကြဉ်သော စေ သတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏၊

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ ကတ္တားကား၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါ ရာဝဇ္ဇန်းအစယှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယ ဝတ္ထု၊မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ် ချက်မြောက်စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,မောဟမူဒွေမှမောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ၊ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သောမဟာ ဘုတ်ကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားချ၏၊

ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလံဧကံခန္ဓဉ္စဝတ္ထုဉ္စပစ္စယာတယော ခန္ဓာ(ပ)ဒွေခန္ဓာ၊ ကုသလော၊ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်

ခန္ဓံ၊ကို၊နိဿယပစ္စယံ၊နိဿယပစ္စည်းကို၊ ကတွာ၊ပြု၍၊ တယော၊ကုန် သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ ဥပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏၊

သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယရှိသော ပဒ, ပဒါဝသာနကိုညွှန်းပြခြင်း။

ဟေတုပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ (၁) ကုသလပဒ (၂) အကုသလ ပဒ (၃) အဗျာကတပဒ (၄) ကုသလာဗျာကတပဒ (၅) အကုသ လာဗျာကတပဒ,အားဖြင့် ပဒ,ငါးပါးယှိရာ၊

(၁) ကုသလပဒ၌ (က) ကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပ ဒါဝသာန (ဂ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန(၃)မျိုး၊

သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဓိပတိ အဓိပတိနာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဓိပတိ အဓိပတိနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ (အဗျာကတာပဒါဝသာန၌ ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းကောက်။)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ ကတ္တားကား။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဓိပတိအဓိပတိ နာမက္ခန္ဓာကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဓိပတိအဓိပတိနာမက္ခန္ဓာ။ ထိုနာမက္ခန္ဓာ ပြုအပ်သောမဟာဘုတ်ကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလောကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အဓိပတိ အဓိပတိနာ

---

(၂) အကုသလပဒ၌ (က) အကုသလပဒါဝသာန (၂) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန(၃)မျိုး၊ ၎င်း(၆)မျိုးတို့သည် သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကြကုန်၏။

(၃) အဗျာကတပဒ၌ (က) အဗျာကတပဒါဝသာန (ခ) ကုသလပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလပဒါဝသာန (ဃ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (င) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (၅) မျိုးတို့တွင် (က) အဗျာကတပဒါဝသာန (ခ) ကုသလပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလပဒါဝသာန(၃)ပါးတို့၌ ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဃ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (င) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန တို့၌ သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယတို့ကို ပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ကုန်၏။

မဂ္ဂင်္ဂကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း။ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ,မောဟမူဒွေ၌မောဟကြဉ်သော စေသတ္တဝိသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။ (အဗျာကတပဒါဝသာနနှင့်ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းကောက်၊)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ ကတ္တားကား၊ ပဌမဝါကျရံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာ

---

(၄) ကုသလာဗျာကတပဒ၌ (က) ကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန,အားဖြင့်(၃)မျိုး၊

(၅) အကုသလာဗျာကတပဒ၌ (က) အကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန(၃)မျိုး။ ၎င်း(၆)မျိုးတို့သည်လည်း သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယတို့ကိုပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်ကြကုန်၏။

သင်္ချာချုပ်ပုံ။

ယင်းသို့ ကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါး၊ အကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါး၊ အဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာန(၅)ပါး၊ ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါး၊ အကုသလာဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာန(၃)ပါးရှိသောကြောင့် ပေါင်း ပဒါဝသာန (၁၇)ပါးဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် သင်္ချာဝါရ၌ "ဟေတုယာသတ္တရသ" ဟုသင်္ချာတင်၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကိုနည်းမှီ၍ ပစ္စယဝါရဆုံးသည့်တိုင်အောင်ဆက်လက်ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်၊)

မကျွန်ုပ်ပြုအပ်သောမဟာဘုတ်ကို သဟဇာတနိဿယ ပစ္စည်းဖြင့် ဖြစ်သောဝိကျွဲစုံပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

အကုသလလက္ခဏာဝိပါကတ္တ အကုသလလောကကြားကား၊ ပဋိဝေါကာရဝုံ့ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခွါဒသ, စေတကွိဝိသ အမိတ်အမိတ်နာမကျွန်ုပ်ကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစယှိသောဖေးဖေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါန်သောဟာဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါ ရုတိစိတ်မှ ပြန်၍ခြေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်ခြောက်သောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါန်သော ဟာဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ခွါဒသ,မောဟမူဒွေမ္ဘမောဟကြဉ်သော စေတကွိဝိသ အမိတ်အမိတ်နာမကျွန်ုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။ (ဣဏ္ဍကတပဒါဝသာနုဠ္ဌပဋ္ဌာနပါဠိဂိုင်းကောက်၊)

အကုသလလက္ခဏာဝိပါဝသာနု ကကြားကား၊ ပဋိဝေါကာရဝုံ့ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ခွါဒသ, စေတကွိဝိသ အမိတ်အမိတ်နာမကျွန်ုပ်ကိုသဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစယှိသော ဖေးဖေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါန်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ရုတိစိတ်မှ ပြန်၍ခြေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်ခြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါန်သောဟာဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော အကုသိုလ်ခွါဒသ,မောဟမူဒွေမ္ဘမောဟကြဉ်သော စေတကွိဝိသအမိတ်အမိတ်နာမကျွန်ုပ်ပြုအပ်သောဝိကျွဲစုံပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ ပြီး၏။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရဆိုရိုးအကျဉ်း၊

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊

ဝဋ္ဋကျကံနေရာအခန်းပါဠိ။

(မေး) အဘယ်ကို"ဝဋ္ဋကျကံနေရာ"ဟုဆိုလိုပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဆဝဋ္ဋကိုတို့ကို ကံပုန်အနေအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သောအရာကို"ဝဋ္ဋကျကံနေရာ"ဟုဆိုလိုပါသည်။

ကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒ,ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒ-ငါးပါး၊

ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန တပါးသာ၊ (ပဋိစ္စဝါရအတိုင်း။)

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနအာ.ဖြင့် တပါးသာတည်း၊ (ပဋိစ္စဝါရအတိုင်း။)

အဗျာကတပဒ၌ (၁) အဗျာကတပဒါဝသာန (၂) ကုသလပဒါဝသာန (၃) အကုသလပဒါဝသာန(၃)ပါး၊

အဗျာကတပဒါဝသာန၌ ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေ, ဝတ္ထုကြံနေရာအားဖြင့် (၃)ပါး။ (ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေကို ပဋိစ္စဝါရအတိုင်းဟောရွတ်အရအောင်။)

ဝတ္ထုကြံနေရာ၌= စက္ခာယတနံပစ္စယာစက္ခုဝိညာဏံ- သောတာယတနံပစ္စယာသောတဝိညာဏံ- ဃာနာယတနံပစ္စယာဃာနဝိညာဏံ- ဇိဝှါယတနံပစ္စယာ ဇိဝှါဝိညာဏံ- ကာယာယတနံပစ္စယာ ကာယဝိညာဏံ- ဝတ္ထုံပစ္စယာဝိပါကာဗျာကတာခန္ဓာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ။

စက္ခာယတနံ၊ကို။ပစ္စယာ နိဿယသဒ္ဒေနပစ္စယံကတွာ၊ဖြစ်ရာဟူသောအနက်အားဖြင့်အကြောင်းပြု၍။

ဝတ္ထုံကြံနေရာ၌အဗျာကတောဘတ္တ္ဘာကား။မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုဝတ္ထုကိုပုရေဇာတပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သောစက္ခုဝိညာဉ်နှင့်,သမ္ပဋိစ္ဆနသာခါရာ စေတသိက်ချုပ်ချအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ (လ) မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောကာယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သောကာယဝိညာဉ်နှင့်,သမ္ပဋိစ္ဆနသာခါရာစေတသိက်ချုပ်ချအစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပဋိ

သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယရသော ပဒ, ပဒါဝသာနမှတ်ဘွယ်။

(မေး) အဘယ် ပဒ,ပဒါဝသာနတို့၌ သဟဇာတနိဿယ,ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းတို့ကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသလပဒ,အကုသလပဒတို့၌ သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းကိုရ၍၊အဗျာကတပဒ၌ ပုရေဇာတပစ္စည်းကိုရပါသည်၊ ကုသလာဗျာကတပဒ,အကုသလာဗျာကတပဒတို့၌မူကား၊ သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊

သန္တေဇသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပ္ပန္နသော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပ္ပန္နသော ဟဒယဝတ္ထုကို ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွိပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သော ဝိပါက်ဒွါဝီသ, ကြိယာဝီသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(၂) ကုသလပဒါဝသာနေ၌ ဝတ္ထုံပစ္စယာကုသလာခန္ဓာ ..... ကုသလော ကတ္တားကား၊ (ဟေတုအတိုင်းကောက်)

(၃) ကုသလပဒါဝသာနေ၌ ကတ္တားကား။ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပ္ပန္နသောဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါစုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပ္ပန္နသောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ ကုသိုလ်ဧကဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကို သဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပ္ပန္နသောဟဒယဝတ္ထုကိုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလော ကတ္တားကား၊ ကုသလပဒ ကိုမှီ၍ကောက်၊

အာရမ္မဏာဓိပတိ ဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

အာရမ္မဏာဓိပတိဘင်္ဂဝါရ၌ သင်္ချာ ထုတ်ပုံ။

(မေး) အာရမ္မဏာဓိပတိဘင်္ဂဝါရ၌ သင်္ချာမည်မျှ ထုတ်ရကြောင်းကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) အာရမ္မဏာဓိပတိဘင်္ဂဝါရ၌ ပဒ, (၅)မျိုးရှိရာ၊ ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာနတပါး။ အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနတပါး။

နိဿယဝါရ။

ပစ္စယဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ နိဿယဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုနိဿယဝါရ၌ တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ၊ ပစ္စည်းပစ္စနိက်၊ ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်၊ ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ (စင်မြီး)

ဟောဟန်ကား၊ ကုသလံဓမ္မံနိဿာယကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံဧကံခန္ဓံနိဿာယတယောခန္ဓာ။ တယောခန္ဓေနိဿာယဧကောခန္ဓော။ ဒွေခန္ဓေနိဿာယဒွေခန္ဓာ...... ဟူသည့်တည်း။

ကုသလံ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ တရားကို၊ နိဿာယပတိစ္စဓမ္မေနပစ္စယံကတွာ၊ မှီရာဟူသောအနက်အားဖြင့်ပစ္စည်းပြု၍၊

(အကြွင်းသည်ပစ္စယဝါရအတိုင်းဖြစ်၏။)

သံသဋ္ဌဝါရ။

နိဿယဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ သံသဋ္ဌဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုသံသဋ္ဌဝါရ၌ တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ၊ ပစ္စည်းပစ္စနိက်၊ ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်၊ ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမအားဖြင့်

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အကုသလပဒါဝသာနသုံးပါး၊ ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလာပဒါဝသာနတပါး၊ အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာနတပါးထွက်သောကြောင့်အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ၌ သတ္တသချာထုတ်ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် အာရမ္မဏေသတ္တ ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်လေသည်။

ကုသလံဓမ္မံနိဿယအနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံခန္ဓံနိဿာယ...... ဟူသောပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာလှဲပါ၊

(ဖြေ) ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ၊ တရားကို၊ နိဿာယပတိစ္စဓမ္မေနနိဿယံကတွာ၊ တည်ရာအဖြစ်ဟူသောသဘောအားဖြင့်နိဿယပစ္စည်းပြု၍–ဟုယောဇနာရပါသည်၊

လေးပါးအပြားယှိ၏၊ (လ) ဟောတုပဋ္ဌည်း၏ ဝိဘတ်ဝါခုကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟောတုပစ္စည်း၏ ဝိဘတ်ဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ—ဝိဝိ, အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏၊ ထိုတွင် ဝိဝိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလံဓမ္မံသင်္ဂြောကုသလောဓမ္မောဥပ္ပဇ္ဇတိဟေတုပစ္စယာ ..... ဟူသည်တည်း။ ထို့နောင်အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

ကုသလံဧကံခန္ဓံသင်္ဂြောတယောခန္ဓာ၊ တယောခန္ဓေသင်္ဂြောဧကောခန္ဓော၊ ဒွေခန္ဓေသင်္ဂြောဒွေခန္ဓာ ..... ဟူသည်တည်း။

ကုသလံဓမ္မံ၊ကို၊ သံသင်္ဂြောသမ္ပယောဂဋ္ဌေနပစ္စယံကတွာ၊ ကြေပ္ပါဒါဒိလက္ခဏာ— ဟူသော သမ္ပယောဂသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းကိုပြု၍ (တနည်းကား) ကုသလံ၊သော၊ဓမ္မံ၊ကို၊ပဋိစ္စ၊၍၊ တေန၊ ထိုကုသိုလ်ဓမ္မနှင့်၊သံသင်္ဂြော၊ကြေပ္ပါဒအစယှိသော လက္ခဏာလေးပါးနှင့်နှီးနှောသော၊ ကုသလော၊သော၊ ဓမ္မော၊ သည်။ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏၊

ကုသလံဓမ္မံသင်္ဂြောအနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ကုသလံဓမ္မံသင်္ဂြော..... ဟူသောပါဠ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာနဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသလံ၊သော၊ ဓမ္မံ၊ကို၊ သံသင်္ဂြော သမ္ပယောဂဋ္ဌေနပစ္စယံကတွာ ကြေပ္ပါဒစသောလက္ခဏာယှိသော သမ္ပယောဂသဘောအားဖြင့် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ -ဟုယောဇနာရပါသည်။

ကုသလံဓမ္မံသံသင်္ဂြောတိ ကုသလံဓမ္မံ ကြေပ္ပါဒါဒိလက္ခဏေန သမ္ပယောဂဋ္ဌေနပစ္စယံကတွာတိအတ္ထော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၅)

ကုသလံဓမ္မံသံသင်္ဂြောတိ၊ဟူသည်ကား။ ကုသလံ၊သော၊ ဓမ္မံ၊ ကို၊ ကြေပ္ပါဒါဒိလက္ခဏေန၊တူသောဖြစ်ခြင်းစသောလက္ခဏာယှိသော။ သမ္ပယောဂဋ္ဌေန၊အညီအညွတ်ကြေပ္ပါဒအစယှိသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ယှဉ်

ကုသလံ၊သော၊ ဧကံ၊သော၊ ခန္ဓံ၊ကို၊ သံသဋ္ဌာသမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြုကုန်၍၊ တယော၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏။ (တနည်းကား) ခန္ဓံ၊ကို၊ ပဋိစ္စ၊ ၍၊ တေန၊ထိုကုသိုလ်ခန္ဓာနှင့်၊ သံသဋ္ဌာ၊ဧကုပ္ပါဒ အစရှိသောလက္ခဏာလေးပါးနှင့်နှီးနှောကုန်သော၊တယော၊ကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏။(လ)ဒွေ၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ဟေတုပစ္စယာ၊ကြောင့်၊ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ကုန်၏။ ကုသလံ (လ)ယားဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဘင်္ဂပါဠိတော်ပါဌ်၌ ကုသလော ဧကော..... ဟူသော ကတ္တားပါဌ်၏ အရကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသ, စေအဋ္ဌတိံသ အဝိဘတ်အဝိဘတ်နှင့်မကွဲသွားကိုနှီးနှော၍ဖြစ်သောကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အဝိဘတ်အဝိဘတ်နှင့်မကွဲသွားပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ခြင်းဟူသောသဘောဖြင့်၊ပစ္စယံ၊ပစ္စည်းကို၊ ကတွာ၊ပြု၍၊ ဣတိအယံ၊ကား၊အတ္ထော၊တည်း။

ကုသလံဧကံခန္ဓံ သံသဋ္ဌာအနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) ကုသလံ ဧကံခန္ဓံ သံသဋ္ဌာ...... ဟူသောပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်ကျအနက်ယောဇနာခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ကုသလံ သော။ဧကံ သော။ခန္ဓံ၊ကို။ သံသဋ္ဌာသမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ၊သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍-ဟုယောဇနာရပါသည်၊

ကုသလံ ဧကံခန္ဓံ သံသဋ္ဌာတိကုသလံ ဧကံခန္ဓံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၆)

ကုသလံဧကံခန္ဓံ သံသဋ္ဌာတိ ဟူသည်ကား၊ ကုသလံ၊သော၊ ဧကံ၊သော၊ခန္ဓံ၊ကို၊သမ္ပယုတ္တပစ္စယံ၊သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို၊ကတွာ၊ပြု၍၊

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော ဟုဆိုသင့်ခြင်း။

ပဋ္ဌာန်းအချောက်ဆရာတော်သည် သံသဋ္ဌသဒ္ဒါ၏ မူလအနက်အတိုင်း....နှီးနှော၍ဖြစ်သော.....ဟု ဆိုရိုးပြုတော်မူ၏၊ သံသဋ္ဌာ..ဟူသောပါဌ်ကို....သမ္ပယုတ္တပစ္စယံကတွာ.....ဟုအဋ္ဌကထာဆရာ သံဝဏ္ဏနာမှုသည့်အတိုင်း......သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော......ဟုဆိုခြင်းကပိုမို

ဟေတုပစ္စယာ ... ဟူသောပါဠိတ်ပါဌ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဟင်သော ကုသိုလ်ဇောကစိတ်, စေအဋ္ဌတိံသ ဝိတက္ကအတရတရနင့်ယှဉ်သောနိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး, သုံးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိရ၏၊ ထိုနှစ်ပါးဘို့တွင် အခုကားပဌာန်အားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း၊ ခန္ဓာဝါရတဆဲ့လေးဝါရဖြစ်သတည်း။

အကုသလေနအကုသလံ .....၌ ကဏ္ဍားကား၊ ပဋိစ္စအတိုင်း။

အဗျာကတေနအဗျာကတံ ... ၌ ပဝတ္တိအခါကဏ္ဍားကား။ သဟိတ်ဝိပါက်ဇောကစိတ်, သဟိတ်ကြိယာ သင္ဂဟသ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုနှီးနှော၍ ဖြစ်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဇောကစိတ် သဟိတ်ကြိယာသင္ဂဟသ စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ ကဏ္ဍားကား၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသင္ဂဟသ စေပဉ္စတိံသအပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာကိုနှီးနှော၍ ဖြစ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေသင္ဂဟသ စေပဉ္စတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

သင့်လျော်သလိုယှဉ်ယှဉ်ပေသည်၊ သိုသော် ပညာဝန်တို့ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဆိုနိုးပြုတော်မူကြပါကုန်၊

ဟေတုပစ္စည်း၌ သင်္ချာထုတ်ပုံ။

(မေး) သံသဋ္ဌဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌သင်္ချာပေါင်းမည်မျှထုတ်ရကြောင်းကို အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) သံသဋ္ဌဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးယှိရာ၊ ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာနတပါး။ အကုသလပဒ၌ အကုလပဒါဝသာနတပါး၊ အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနတပါးစီယှိသောကြောင့် ဟေတုယတိကံ.....ဟုသင်္ချာထုတ်ရလေသည်။

အကြောင်းကိုဆိုသော် ဟေတုပစ္စည်း၌နာမ်တရားအား သမ္ပယောဂလဘောအားဖြင့် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းပွါး၍ဖြစ်သောကြောင့် ပဌာန်းပါးကို

ပဉှာဝါရ။

သမ္ပယုတ္တဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပဉှာဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုပဉှာဝါရ၌ တုံသော်လည်း ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနီက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနီက်, ပစ္စည်းပစ္စနီယာနုလောမ အားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုလေးပါးတို့တွင် ပစ္စည်းအနုလုံကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္စည်းအနုလုံ၌ တုံသော်လည်း ဝိဘင်္ဂဝါရ, သင်္ဂြဟဝါရ အားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ အစရှိသော အားဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလာပဒါဝသာန၌ တုံသော်လည်း ဝိဓိ, အနုဝါဒ အားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝိဓိကို ရှေးဦးဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ......
ဟူသည်တည်း။

ဖြေဆိုအပ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဟေတုယာဘိက်...... ဟု သင်္ချာထုတ် ရလေသည်၊

အာရမ္မဏပစ္စည်း စသည်တို့၌လည်း၊ ယင်းနည်းအတူ ဝိဂ်ကိသင်္ချာ ထုတ်ရလေသည်၊

> ဣမသ္မိံ ပန ဟေတုပစ္စယေ အရူပဓမ္မဿေဝ သမ္ပယောဂဝသေန ပစ္စယံကတွာ တယော ပဉှာဝိဿဇ္ဇနာ၊ ယထာစ ဟေတုပစ္စယေ တထာ အာရမ္မဏပစ္စယာ ဒိသုပိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၉)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ ဣမသ္မိံ ဟေတုပစ္စယေ၊ ဤဟေတုပစ္စည်း၌၊ အရူပဓမ္မဿေဝ၊ နာမ်တရားအားသာလျှင်၊ သမ္ပယောဂဝသေန ပစ္စယံကတွာ၊

ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

ကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော..... ဟူသည်တည်း။

ကုသလာ၊ အပြစ်မရှိ ကောင်းကျိုးကိုပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဓမ္မော နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝေါ၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ် သောသဘောတရားသည်၊ ကုသလဿ အပြစ်မရှိ ကောင်းကျိုးကိုပေး ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဓမ္မဿ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝဿ၊ သတ္တလည်း မဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားအား၊ ဟေတုပစ္စ ယေန၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြု သည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဟေတူ၊ ဟိတ်တို့သည်၊ သမ္ပယုတ္တ ကာနံ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ ကုသိုလ်စိတ် စေတသိက် ခန္ဓာ တို့အား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

သမ္ပယောဂသဘောအားဖြင့် ပစ္စည်းပြု၍။ တယောပဉ္စာ၊ သုံးပါးကုန် သောပဉ္စာတို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတာ၊ ဖြေဆိုအပ်ကုန်၏။

စ၊ ဆက်ပါဦး၊ ဟေတုပစ္စယေ၌၊ တယောပဉ္စာ၊ တို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတာ ယထာ၊ ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ၊ ထို့အတူ၊ အာရမ္မဏပစ္စယာဒိသုပိ၊ အာရုံ စသော ပစ္စည်းစသည်တို့၌လည်း၊ တယောပဉ္စာ၊ တို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတာ၊ ဖြေဆို အပ်ကုန်၏။

တိကတ္ထိသနိုးထုတ်ရသောပစ္စည်း။

(မေး) သံဃာ့သန္တက်သုံးပါ၌ တိကတ္ထိသနိုး မထုတ်ရသောပစ္စည်း ဘယ်ပါ ကထုတ်ပါ။

(ဖြေ) သံဃာ့သန္တက်သုံးပါ၌ တိကတ္ထိသနိုး မထုတ်ရသောပစ္စည်း ကား ဝိပါကပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်၊ မှန်ပါသည်။ အဘိဓာဝိပါကပစ္စည်း သည် အဗျာကတ တရားသက်သက်ဖြစ်၍ ဝိပါကောဧကံ.... ဟု သနိုး တင်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါသည်၊

ထို့ကြောင့် တထာအာရမ္မဏပစ္စယာဒိသုပိ...... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ဝိပါကပစ္စည်းမပါကြောင်းကို သတိချပ်ရာသည်၊

လုံးဝသင်္ချာမထုတ်ရသောပစ္စည်း။

(မေး) သံသဋ္ဌသုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌ လုံးဝသင်္ချာထုတ်၍ မဟောအပ်သောပစ္စည်းရှိပါကထုတ်ပြပါ၊

(ဖြေ) သံသဋ္ဌသုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌ လုံးဝသင်္ချာထုတ်၍ မဟောအပ်သောပစ္စည်းကား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် တထာအာရမ္မဏပစ္စယာဒိသုပိ.... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းလည်းပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။

(မှတ်သားချက်၊ ။ပဋိစ္စဝါရကိုအကျယ်ညွှန်းပြအပ်ခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍ နည်းမှီသိလောက်သောကြောင့်။ အခြားသဟဇာတအစရှိသောဝါရတို့ကို အစလောက်သာညွှန်းပြလိုက်ပါသည်။ ဂန္ထဂရုဘယကြောင့် ယင်းသို့အကျဉ်းချုံး ညွှန်းပြအပ်သော်လည်း ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဦးမိန်နှင့်ဆိုတော်မူသည့်အတိုင်း အကျယ်ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်။)

ပစ္စည်းသုံးမျိုး။

(မေး) ဆဝါရ၌ (၁) အနုလုံအားဖြင့်မတည်- ပစ္စနိက်အားဖြင့်သာတည်သောပစ္စည်း။ (၂) ပစ္စနိက်အားဖြင့်မတည်– အနုလုံအားဖြင့်သာတည်သောပစ္စည်း၊ (၃) အနုလုံ, ပစ္စနိက် နှစ်ပါးစုံအားဖြင့်တည်သောပစ္စည်းများကိုဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ဆဝါရ၌ (၁) အနုလုံအားဖြင့်မတည်– ပစ္စနိက်အားဖြင့်သာတည်သောပစ္စည်းကား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။ (၂) ပစ္စနိက်အားဖြင့်မတည်- အနုလုံအားဖြင့်သာတည်သောပစ္စည်းကား။ မဟာစတုက္ကပစ္စည်းလေးပါးဖြစ်ပါသည်၊ (၃) အနုလုံအားဖြင့်၎င်း၊ ပစ္စနိက်အားဖြင့်၎င်း တည်သောပစ္စည်းကား ကြွင်းသော(၁၈)ပစ္စည်းတို့ဖြစ်ပါသည်၊

မဟာစတုက္ကပစ္စည်းကိုညွှန်းပြချက်။

(မေး) အဘယ်ပစ္စည်းကိုမဟာစတုက္ကပစ္စည်း-ဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ -ဤလေးပစ္စည်းတို့ကို “မဟာစတုက္ကပစ္စည်း” ဟုခေါ်ပါသည်၊

တတ္ထ ပဉ္စမေ ဝါ ပဉှေ ပစ္ဆာဇာတဿ၊ ဒုတိယေ ဝါ မဟာစတုက္ကဿ၊ ဝ. တိယေ ဝါ ယုတ္တနကာနံ သေသာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၄)

တတ္ထ ထိုသုံးပါးသော ပဉှာတို့တွင်။ ပဉ္စမေ၊ ငါးခုမြောက်သော၊ ပဉှေ၊ ပဉှာ၌။ ပစ္ဆာဇာတဿ၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏၊ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော သိအပ်၏၊ ဒုတိယေ၊ နှစ်ခုမြောက်သော။ ပဉှေ၊ ၌၊ မဟာ စတုက္ကဿ၊ သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ-ဟုဆိုအပ်သော ပစ္စည်းကြီးလေးပါး အပေါင်း၏၊ ဝသေန၊ ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ၏၊ တတိယေ၊ သုံးခုမြောက်သော၊ ပဉှေ ကို။ ယုတ္တနကာနံ၊ ယှဉ်ခြင်းငှါထိုက်ကုန်သော၊ သေသာနံ၊ ကြွင်းကုန်သော ဟေတုစသော ပစ္စည်းတို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၏။

ကုသလော အရပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ... ဟူသော ပဉှာဝါရ ပါဠိတော်၌ ကုသလော ဓမ္မော...... ဟူသော ကဏ္ဍားပါဒ်အရ ရသင့်သော ပစ္စည်းများကို ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားပါဒ်အရ၊ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း, ဝိပါကပစ္စည်းတို့ကို ထား၍ ကြွင်း (၂၂) ပစ္စည်းတို့ကို ရသင့်ပါသည်။

ကုသလော စ နာမေသ သယံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော ထပေတွာ ပစ္ဆာဇာတဉ္စ ဝိပါကဉ္စ သေသေဟိ ဒွါဝီသတိယာ ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၁၀)

စ ဆက်ပါဦးအံ့။ ဧသ ဤသော ကုသလော နာမ၊ ကုသိုလ်မည်သည်၊ သယံ၊ မိမိသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော၊ ဖြစ်သည်ရှိသော်။ ပစ္ဆာဇာတဉ္စ၊ ပစ္ဆာဇာ တပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပါကဉ္စ၊ ဝိပါကပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း။ ထပေတွာ၊ ထား၍။ သေသေဟိ၊ ကြွင်းကုန်သော၊ ဒွါဝီသတိယာ ပစ္စယေဟိ၊ (၂၂) ပစ္စည်းတို့ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ အရ ပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလဿ ဓမ္မဿ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်အရ၊ ရသင့်သော ပစ္စည်းများကို ဖော်ပြပါ။

(အဓိပ္ပါယ်ကား။) ကုသိုလ်ဓမ္မသည် ကုသိုလ်ဓမ္မအားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား ကုသိုလ်ဇောကပိသ စေတသိက်အဋ္ဌတိံသ ပိဏ္ဍကျွတ်တရုတရ၌ယှဉ်သော အလောဘသည်, အဒေါသသည်, အမောဟသည်, အလောဘအဒေါသသည်, အလောဘအမောဟသည်, အဒေါသအမောဟသည်, အလောဘ အဒေါသ အမောဟသည်- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

(ဖြေ) ကုသလာသဓမ္မာ ..... ဟူသော သမ္ဘဒါနိပုဒ်၏ အရ၊ ပုရေဇာတ, ပစ္ဆာဇာတ, ဝိပါက, ဝိပ္ပယုတ္တ- လေးပစ္စည်းတို့ကို ထား၍ ကြွင်းပစ္စည်း(၂၀)တို့ကိုရအပ်ပါသည်။

ကုသလဿပစ္စယောဟောန္တောထပေတွာပုရေဇာတပစ္ဆာဇာတဝိပါ
ကဝိပ္ပယုတ္တေသေသေဟိဝီသတိပစ္စယေဟိပစ္စယောဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၁၂)

ကုသလဿ၊ ကုသိုလ်တရားအား။ ပစ္စယော၊ ပစ္စည်းသည်။ ဟောန္တော၊ ဖြစ်သည်ရှိသော် ပုရေဇာတ, ပစ္ဆာဇာတ, ဝိပါက, ဝိပ္ပယုတ္တေ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း, ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း, ဝိပါကပစ္စည်း, ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းတို့ကို၊ ထပေတွာ၊ ထား၍။ သေသေဟိ၊ ကြွင်းကုန်သော။ ဝီသတိယာပစ္စယေဟိ၊ နှစ်ဆယ်သောပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ခန္ဓာနံဟုဝိဘတ်ဆိုခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ ..... ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူသကဲ့သို့ ဟောတော်မမူပဲ၊ အဘယ့်ကြောင့် ကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ..... ဟုခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ကုသိုလ်စသော တရားတို့၏ သတ္တဇီဝမှကင်းဆိတ်သော သဘောကိုပြခြင်းငှါ၊ ဓမ္မာနံ ..... ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူသည်၊ ဤပဋ္ဌာန်းပဉှာဝါရပါဠိတော်၌ ပစ္စည်းအားဖြင့်ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့သည် တပါးစီတပါးစီမဖြစ်၊ ရာသီအစုအားဖြင့်ဖြစ်သည်ကိုပြခြင်းငှါ ခန္ဓာနံ..... ဟုခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့်ဟောတော်မူပါသည်။

တတ္ထဟိသုညဝါရေ ဒီပေတုံ မေဓာနန္တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံပစ္စယတော ဥပ္ပန္နဓမ္မာနာရာသိ တော ဥပ္ပန္နဓမ္မာနန္တိ၊ နေဒေကကတော တိရာသဓ္ဓ ဒီပေတုံ ခဏ္ဍာနန္တိ ဝုတ္တံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၁၈)

ဟိ၊ ချဲ့ပါဦးအံ့၊ တတ္ထ၊ ထိုပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌၊ သုညဝါရေ၊ ကုသိုလ်စသောတရားတို့၏ သတ္တဇီဝမှကင်းဆိတ်သောသဘောကို၊ ဒီပေတုံ၊ ပြခြင်းငှါ၊ ခန္ဓာနန္တိ၊ ခန္ဓာနံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏၊ ဧဝ၊ ဤပစ္စယဝါရပါဠိတော်၌၊ ပစ္စယတော၊ ပစ္စည်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နဓမ္မာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့သည်။ ရာသိတော၊ အပေါင်းအစုအားဖြင့်။ ဥပ္ပန္နဓမ္မာနံ၊ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဧကေကတော၊ တပါးစီ တပါးစီအားဖြင့်၊ နဥပ္ပန္နဓမ္မာနံ၊ မဖြစ်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ရာသဘ်၊ အပေါင်းအစု၏အဖြစ်ဟူသောသဘောကို။ ဒီပေတုံ၊ ငှါ၊ ခန္ဓာနန္တိ၊ ခန္ဓာနံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ၏။

(တနည်း) ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌ ခန္ဓာသဒ္ဒါ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန်ဒေသနာကိုဘင်အပ်လေရကား၊ ထိုတင်အပ်သောခန္ဓဒေသနာအစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဤပစ္စယဝါရ၌ ခန္ဓာနံ......ဟု ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ပဋိစ္စဝါရာဒီသုဝါရေသုဝသေန ပစ္စယုပ္ပန္နဒေသနာ အာရုဠှာတိ တေနေဝါနုက္က မေနဣဓာပိ အာရုဠှာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၂၀)

ဝါ၊ မှုလစကား၊ မှန်တုံဘြားလည်း၊ တပါးယူရန်၊ ခဲသင့်ဟန်ကို၊ ဖော်လှန်ထုတ်လှစ်၊ နည်းသစ်ပြအံ့၊ ပဋိစ္စဝါရာဒိသု၊ ပဋိစ္စစသည်တို့၌။ ခန္ဓဝသေန၊ ခန္ဓာသဒ္ဒါ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဒေသနာ၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားဟောရာဖြစ်သောဒေသနာကို၊ အာရုဠှာ၊ တင်အပ်သည်။ အာရုဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်၏၊ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဣဓာပိ၊ ဤပစ္စယဝါရ၌လည်း၊ ခန္ဓဝသေန၊ ဖြင့်၊ ဒေသနာ၊ ဟောရာဖြစ်သောဒေသနာကို၊ အာရုဠှာ၊ သည်၊ အာရုဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်၏၊

ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့နှင့်ခန္ဓဒေသနာ။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဓမ္မသဒ္ဒါ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌ အဘယ်ကြောင့်ဝါ

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော..... ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဝိဝိပါဠိတော်ပါဌ်၌ ကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အနက်ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ် ဧကဝိသ စေတသိက်အဋ္ဌတိံသ ဝိတက္ကကျွတ်တရားချင်းယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်

အဘယ်အကျိုး၌ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ အထူးကိုဝေဘန်ပြဆိုခြင်း၌ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ကသ္မာ ပနေတေ သုဒ္ဓံ အာရုဠှာတိ၊ အသင်္ကရတော ဝိဘာဂဒဿနတ္ထံ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၂၁)

ပန၊ အခါတော်မေ၊ ဧဝမတိကြောင့်၊ မသိခြင်းရာ၊ ရှင်းရှင်းကွာအောင်၊ စောဒနာပုဒ် ဆောင်ကာထုတ်ဖွင့်၊ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ ဧတေသု၊ ထို ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌ ဧဝံ၊ ဤသို့ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဒေသနာ၊ ကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ အာရုဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ စောဒနာ၊ တည်း။ အသင်္ကရတော၊ ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့်။ ဝိဘာဂဒဿနတ္ထံ၊ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ အထူးကိုဝေဘန်ပြဆိုခြင်း၌။ အာရုဠှာ၊ တင်တော်မူအပ်၏။

ရှင်းပါဦးအံ့။ ပဋိစ္စဝါရစသည်တို့၌..... ဧကံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ သေသာ ဓမ္မာ..... ဤသို့အစရှိသောနည်းအားဖြင့်မိန့်ဆိုအပ်သည်ဖြစ်သော်-ဤမည်သောတရားကိုစွဲမှီ၍ ဤမည်သောတရားတို့သည်ဖြစ်ကုန်၏ဟု ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့ကိုသိခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ယင်းသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် ဥဒ္ဒေသ, နိဒ္ဒေသတို့သည် အထူးမရှိဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိသောအားဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် အထူးကိုဝေဘန်ပြဆိုခြင်း၌ ခန္ဓသဒ္ဒါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာကို ဘုရားသျှင် တင်တော်မူအပ်ပါသတည်း။

အလောဘသည် အဒေါသသည်စသည်ဖြင့်မိန့်ဆိုခြင်း၊

(မေး) ကုသလော ဟေတု..... ဟူသော အနုလောမပါဠိတော်ပါဌ်အရ၊ ပစ္စ

အံ့- အလောဘ,အဒေါသ၊တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ဤဟိတ်နှစ်ပါး သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏အရကား။ ကုသိုလ်ဧကဝီသ,စေတသိက်အဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဟေတုပစ္စယေန..... ဟူသောကဝိုင်းပါဌ်၏အရကား။သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဖြင့်သောကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတည်ကောင်းသော ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ခန္ဓာဝါရကား..... ကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ..... ဟူ၍ဟောတော်မူအပ်သောအနုလောမပါဠိတော်ပါဌ်၌ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- ကုသလာဟေတူ ၏အရကို အလောဘယူ၍ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ-၏အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ ထို့အတူ အဒေါသသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ၊ အလောဘ,အဒေါသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ။

တိဟိတ်ဖြစ်အံ့၊ကုသလာဟေတူ၏အရကို အလောဘယူ၍ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ၏ အရကိုသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ထို့အတူအဒေါသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ၊အမောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ၊အလောဘ,အဒေါသသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍၊တဝါရ၊အလောဘ,အမောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ၊အဒေါသ,အမောဟ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ၊အလောဘ, အဒေါသ,အမောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍တဝါရ။ ဤသို့ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့သုံးဝါရ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ ခုနစ်ဝါရချောင်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၏အဖြစ်ကို ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော.......ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ကဲ့သို့ ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားသည်- ဟုမိန့်ဆိုသင့်ပြီးကောင်းပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့် အလောဘသည်, အဒေါသသည်(လ)အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟသည် ..... ဟုမိန့်ဆိုအံ့ပြုရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့သည် တပါးစီဖြစ်စေ, နှစ်ပါးစီဖြစ်စေ,သုံးပါးလုံးဖြစ်စေ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်၏ အ

ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကား၊ လောကီစိတ်ဧကာသီတိ စေတသိက်ဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသ,ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဇောဝီထိစိတ်ဥပ္ပါဒ်ဖြစ်လို လပ်သည့်ယှ်သော်၊

(၁) မိမိပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ဘုံ-ဇာတိ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ-သင်္ခါရ-အာရုံ အားဖြင့်တူသောဘဝင်ကျနဝိတ်တို့တွင်တခုခုသည်၊ မိမိပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံနှင့်တူသော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ဘာဂစလန,ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ-ဟု ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်၍ ချုပ်၏။

(၂) ထို့နောင် လောကီစိတ်ဧကာသီတိ, စေတသိက် ဒွေပညာသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါး ကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ထို့နောင်မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ် လေးခုတို့တွင်တခုခုသည်ဇောကိစ္စခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင်ဝိ ဘူတာရုံဝီထိဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံဧကာဒသတို့တွင် တခုခုသည်တဒါရုံကိစ္စနှစ် ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် ကာမဘဝင်တဆယ်တို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏၊ အဝိဘူတာရုံဝီထိဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ကျနဝိတ် တို့တွင်တခုခုသည်ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

ဖြစ်ကိုပြလိုသောကြောင့် အလောဘသည်= ဝသည်ဖြင့် မိန့်ဆိုခြင်းပြုရ ပါသည်။

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တရားပုံ၏ ကျေးဇူးပြုပုံ။

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ (၁) ကုသိုလ်တပုံ (၂) အကုသိုလ်တပုံ (၃) အဗျာကတတပုံအားဖြင့်(၃)ပုံ ပုံရသည်။

ဟေတုပစ္စည်းသည် သဟဇာတမျိုးဖြစ်သောကြောင့် မိမိနှင့် သဟဇာတ် ဖြစ်သောတရားအားသာ ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေရ ကား။

(၁) ကုသိုလ်ဟိတ်သည် (က) ကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား (ခ) စိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတအား (ဂ) ကုသိုလ် ဟုဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတအား (၃)ချက်ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ ထို့ကြောင့်ကုသလပဒ၌ (က) ကုသ

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ကုသလာဟေတူ၏ အရဖြစ်သောမဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ပဌမစော အစရှိသော စိတ္တက္ခဏတရတရဉ်ရှိသော အလောဘကို အဒေါသကို၊ အလောဘ,အဒေါသကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍ ပိဋကိ၌ ..... ကုသလော ဓမ္မော ..... ဟူ၊ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ..... သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ .... ၏ အရဖြစ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍ ပိဋကိ၌ရင်း .... ကုသလသမ္ပဓမ္မသ ..... ဟူ ဤပိဋကတပါး နှစ်ပါးသည့် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည့်အဖြစ်ကို ...... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော .... ဟူ ဟောတော်မူ၏။

လပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန (၃)ချက်ရလေသည်။

(၂) အကုသိုလ်ဟိတ်သည် (၁) အကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား (ခ) စိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတအား (ဂ) အကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတအား(၃)ချက်ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ ထို့ကြောင့် အကုသလပဒ၌ (က) အကုသလပဒါဝသာန (ခ) အဗျာကတပဒါဝသာန (ဂ) အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် (၃)ချက်ရလေသည်။

(၃) သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဟိတ်ဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတသည် (က) သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဆိုအပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော အဗျာကတအားသာ ကျေးဇူးပြုလေသည်။ ထို့ကြောင့် အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနတပါးသာရလေသည်။

တဖန် အဗျာကတကို ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်နှစ်မျိုးခွဲ၍ ပဝတ္တိအခါ သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဟိတ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတသည် သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာဟုဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်တို့အားကျေးဇူးပြုလေသည်၊

ပဋိသန္ဓေအခါ သဟိတ်ဝိပါက်ဟိတ်ဟုဆိုအပ်သောအဗျာကတသည် သဟိတ်ဝိပါက်ဟု ဆိုအပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားကျေးဇူးပြုလေသည်။

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်အံ့။ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်သောမိတ် ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု စေတသိက်နွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စောဝိထိမိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်လိုလတ်သော်(လ) ဘဝင်စလန,ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင်အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်သောမိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု စေတသိက်နွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ထို့နောင် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုတို့တွင် တခုခုသည်စောကိစ္စခုနစ်ကြိမ်။ ထို့နောင် ဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံဒွာဒသတို့တွင် တခုခုသည်တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်၊ ထို့နောင်ကာမဘဝင် ဒ.ဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ကျနဝိသတ်တို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်ကိစ္စဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

ဤသို့အကြမ်းအားဖြင့်တရားအပုံနှင့် မည်သည့်တရားက မည်သည့်တရားအားကျေးဇူးပြုပုံကို သိမှတ်ထားပါ။ ၉၉,အနုဝါဒပါဠိထုတ်ရာ၌ လွယ်ကူစွာသာမနဲ့ကြည့်ရှုရုံနှင့်မကျက်ရပဲ သဘောပေါက်ကာ အရဆောင်နိုင်ဘွယ်ရာမှိပေသည်။

၉၉,အနုဝါဒဖော်ပုံ။

ကုသလပဒ်(၃)ရာသီတို့တွင် ပဌမရာသီကိုကြည့်၍ (က) ကုသလောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော...... ဟု ၉၉ ပါဠိကိုရင်း။

(က) ကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟု အနုဝါဒပါဠိကိုရင်း ထုတ်ရာသည်၊

ဒုတိယရာသီကိုကြည့်၍ (ခ) ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော.... ဟု ၉၉ပါဠိကိုရင်း။

(ခ) ကုသလာဟေတူ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော.....ဟု အနုဝါဒပါဠိကိုရင်း ထုတ်ရာသည်။

တတိယရာသီကိုကြည့်၍ (ဂ) ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစ အဗျာကတဿစဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော......ဟု ၉၉ပါဠိကိုရင်း၊

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠိ၌ .....ကုသလော ဟေတု ... ၏ အချဖြစ်သောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ပဌမစော အစရှိသော စိတ္တုပ္ပါဒတရုတရ၌ရှိသော အလောဘကို၊ အဒေါသကို၊ အမောဟကို၊ အလောဘ အဒေါသကို၊ အလောဘ အမောဟကို၊ အဒေါသ အမောဟကို၊ အလောဘ အဒေါသ အမောဟကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ယူတော်မူ၏ ဝိဓိ၌ကုသလော ခန္ဓော.....ဟု ......သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ .... ၏ အချဖြစ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် ယူတော်မူ၏။ ဝိဓိ၌ပင် ... ကုသလသခန္ဓော ... ဟု ဤဟိတ်တပါး၊ နှစ်ပါး၊ သုံးပါးသည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၏ အဖြစ်ကို..... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟု ဟောတော်မူ၏။

(ဤနည်းအတိုင်းမှီ၍၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့ကိုလည်း သိနိုင်ကအတိုင်း ချဲလေ။)

(ဂ) ကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော..... ဟု အနုဝါဒပါဠိကိုပင် ထုတ်ရသည်။

(အကုသလပဒ(၃)ရာသို့တိုကိုလည်း နည်းမှီ၍ ဝိဓိ၊ အနုဝါဒပါဠိထုတ်ပါလေ)

အဗျာကတပဒ(၁)ရာသီ၌ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နှစ်မျိုးရှိရာ၊ (က) အဗျာကတော ခန္ဓော အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော.... ဟုဝိဓိပါဠိကို တပိုးတည်းထုတ်၏။ ပဝတ္တိအတွက် (၁) ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဋိသန္ဓေအတွက် (၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော.....ဟု သဘောအရ ဝိဓိ၊ အနုဝါဒပါဠိတို့ကိုထုတ်ရသည်။

(“ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ ပဌမတွဲ” ၌ ပဉှာဝါရ ကုသလာ သမ္ပဒါန်အရကောက် ဆိုပုံကို ခွဲခြားဝေဘန် ပြဆိုခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ဤပဉှာဝါရ၌ ပါဠိပါဠိအရကိုသာ ပြဆိုပါအံ့။)

ကနိုက်းပါဠိအရ သဘာဂပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်အားကျေးဇူးပြုရာ၌ ဟေတုပစ္စည်းနှင့် တကွပြိုင်နိုင်သော သဘာဂပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှရှိပါသနည်း။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒါဝသာန၌ တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား .....ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ... ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား.....ကုသလာ ဟေတူ ဝိပါကာနံ ခန္ဓာနံ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း၊ (အနက်ပေးမြီး)

(အဓိပ္ပါယ်ကား။) ကုသိုလ်ဓမ္မသည် အဗျာကတဓမ္မအား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဇောဝိသ စေအဋ္ဌတ် သစိတ္တကရုပ် တခုတခု၌ယှိသော အလောဘသည်, အဒေါသသည်, အလောဘ အဒေါသသည်, အလောဘ အမောဟသည်, အဒေါသ အမောဟသည်, အလောဘ အဒေါသ အမောဟသည်ပိဏ္ဍရုပ်အား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

(ဖြေ) အဓိ,သ,အါနိ,ဇာ,မန္တင်၊ သမ္ပ အနို၊ ကိုးပါးယှိ။ မှတ်သိသဘာဝါ= ဟူသည်နှင့်အညီ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်တကွ ပြိုင်နိုင်သော သဘာဂ ပစ္စည်းကိုးပါးယှိပါသည်။

ကရိုဏ်းပါဠိအကျယ်ဆိုပြနည်း။

(မေး) ဟေတုပစ္စယေန......ဟူသောကရိုဏ်းပါဠ်ကို အကျယ်ဆိုရိုး ပြုပြပါ။

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စယေန..... ဟူသောကရိုဏ်းပါဠ်၏အနက်ကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ, အညမညာ, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ— ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော အမောဟဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, အညမညာ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ— ဤကိုးပါးပစ္စယတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ကုသလောဓမ္မာ ... ဟူသော ကကွားပုဒ်၏ အရကား။ ပိဋကအရုပ်အားတင်သောပဋ္ဌာနဝါကာရထုံး၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ် ဧကဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပိဋကကျမ်း တခုတခု၌ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ - ဤ ဟိတ် နှစ်ပါး,သုံးပါးပင်တည်းတရား၏။

အဗျာကတာသဓမ္မာ .....ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား။ ကုသိုလ် ပြုအပ်သောပိဋကအရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချ၏။

ဟေတုပစ္စယေန .....ဟူသောကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား။ ပိဋကအရုပ်အား တပ်သော ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက် ပထေ့ခုဟုတပ် ကောင်းသော ဟေတု,အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပ ယုတ္တ အတ္ထိ, အဝိဂတ- ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသချ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသ လာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလာဗျာကတပဒါ ဝသာန၌ တုံသော်လည်း ဝိဓိ,အနုလောမအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထို

သမ္ပယုတ္တကျွန္ဓာအားတင်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့။ ဟေတု, အဓိပ တိ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂ တ- ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိ သေသချ၏ ..... ဟူသည်တည်း၊

ခန္ဓာဝါရဆုံး။

ပဉ္စာနီးပဉ္စာဝါရ ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ခန္ဓာဝါရထုတ်ပုံမှာ။ ကုသလ ပဒ၌ အနုလောမပါဠိတော် ကကွားပါဌ်အရ၊ ဒွိဟိတ်, တိဟိတ်နှစ်ပါးတို့ တွင် ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ (၃)ဝါရ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ (၇)ဝါရ ပေါင်း(၁၀)ဝါ ရထုတ်ရလေသည်။

ဒွိဟိတ်(၃)ဝါရဆိုသည်မှာ။ အလောဘတဝါရ၊ အဒေါသတဝါရ၊ ပေါင်းကြက(၂)ဝါရ။ အလောဘ အဒေါသတဝါရ ဒွိက(၁)ဝါရအား ဖြင့်(၃)ဝါရဖြစ်သည်၊

တွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား.....ကုသလော ဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿ အဗျာကတဿဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အနုဝါဒကိုဟော တော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား..... ကုသလာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဌ်၌ ကုသလောဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော ဓါ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ စေအဖွဲ့တိ သ စိတ္တက္ခဏတခုတခု၌ယှဉ်သောဒွိဟိတ် ဖြစ်အံ့ အလောဘ,အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အ မောဟ။ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

တိဟိတ်(၇)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ ဧကက(၃)ဝါရ၊ဒွိက(၃)ဝါရ၊တိကတ ဝါရအားဖြင့်(၇)ဝါရဖြစ်သည်။ ၊

ဧကက(၃)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ အလောဘတဝါရ၊ အဒေါသတဝါရ၊အ မောဟတဝါရ ဤသို့အားဖြင့်(၃)ဝါရဖြစ်သည်၊

ဒွိက(၃)ဝါရဆိုသည်မှာ၊ အလောဘ အဒေါသတဝါရ၊ အလောဘ အမောဟတဝါရ၊ အဒေါသ အမောဟတဝါရ— ဤသို့အားဖြင့်(၃)ဝါရ ဖြစ်သည်၊

တိကတဝါရဆိုသည်မှာ၊ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတဝါရ။ ဤသို့အားဖြင့်တဝါရဖြစ်သည်၊ ဤသို့ ဒွိဟိတ်(၃)ဝါရ တိဟိတ်(၇)ဝါရ နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် ခန္ဓာဝါရ(၁၀)ဝါရဖြစ်လေသည်။

(အဗျာကတ၌လည်း ယင်းနည်းအတူခန္ဓာဝါရ(၁၀) ဝါရသာဖြစ်လေသည်။)

ပစ္စည်းတင်ဟန်၌မှတ်ဘွယ်။

ပစ္စည်းတင်ဟန်ကား= ဟူသောဆိုရိုးမှာ ရာသီစဝိထိလက်ရိုးဆိုရိုး ဖြစ်သည်၊ လိုရင်းအချုပ်မှာ ကာမကုသိုလ်ဟိတ်ဖြစ်အံ့၊

နှ - ဒ - မ - ဓ - ဓ - ဓ - ဓ - စ - စ - စ - ရုံ - ရုံ

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

နှ - ဒ - မ - ဓ - ဓ - ဓ - စ - စ - စ - ဓ - ဓ - င်။

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ....ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား။ ကုသိုလ်ကြိယာ စေတသိက်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏။

ဟေတုပစ္စယေန .....ဟူသော ကြိယာပုဒ်၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပစ္စယဝေါဟာရ ဆုံ၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဟိတ် သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက်ထသော ရုပ်တင်ကြောင်းသော ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိ တို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ ရ၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒ၌ တိုသော်လည်း အကုသလာပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒါဝသာန၌ တိုသော်လည်း ဝိဓိ, အနုဝါဒအား ဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဝိဓိကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟော ဟန်ကား—

ယင်းသို့ ဝိဘတ္တာနံ့ဘဝိထိ, အဝိဘတ္တာနံ့ဘဝိထိချ၍ ကုသိုလ်စော (၇)ကြိမ်၌ရှိသော ကုသိုလ်ဟိတ် (၃)ပါး ပစ္စည်းတရားသည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုဝိထိစိတ်တို့သည် အာရုံနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အဘယ်တရားစုကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်ကြသနည်းဟု သူမေးဘွယ်ရှိ၍ ရာသီရုဝိထိ လက်ခိုးအတိုင်း ဆိုခိုးအကျယ်ဖြစ်လာသည်။

လိုင်းမှာ၊ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာကာမရူပ, အရူပလောကုတ္တရာကုသိုလ်စော ဝိထိချ၍၊ ထိုဇောဝိထိ၌ရှိသော ဟိတ်(၃)ပါးကား ပစ္စည်း သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကား ပစ္စယုပ္ပန်ဟုသိဖွယ်ရေးပင်ဖြစ်ပေသည်။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ—ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌..... ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ..... ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့်၊ ပဋ္ဌာနပါဠိတော်၌လည်း ... ဟေတုသမုဋ္ဌာနာ

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော .... ဟူသည်တည်း။ ဝိဓိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

အကုသလာ ဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။

အကုသလော၊ အပြစ်ဘေးကွမကောင်းကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ဓမ္မော နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝ သဘာဝေါ၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားသည်။ အကုသလဿ၊ သော၊ ဓမ္မဿ၊ အား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

အကုသလာ၊ ကုန်သော၊ ဟေတူ၊ တို့သည်။ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ အကုသိုလ်စိတ်ဒါသ မောဟမူနှစ်၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိက်သတ္တဝိသတို့အား၊ ဟေတုပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

နံရှုပါနံ .... ဟုဟောတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ...... ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ.......ဟုဟောတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ကုသိုလ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝေဘန်ခြင်းကိုမပြုမူ၍၊ သာမညအားဖြင့်အလုံးစုံသောဟိတ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကိုပြခြင်းငှါ..... ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ .... ဟုဟောတော်မူပဲ..... တံသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ..... ဟုဟောတော်မူပါသည်၊

ဤပဉ္ဇာဝါရပါဠိတော်၌ အကြင်အဗျာကတတရားအားကုသိုလ်ဟိတ်သည် ဟေတုပစ္စသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏၊ ထိုအဗျာကတတရားကိုသာ လျှင်ပြခြင်းငှါ..... ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ..... ဟုဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

> စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ဧင်ယဿ အဗျာကတဿ ကုသလော ဟေတုပစ္စယေန
> ပစ္စယော ဟောတိ၊ တမေဝ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂေ ပန ကုသလာဒိဝသေ
> န ဝိဘာဂံ အကတွာ သာမညတော ဒဿေတုံ ဟေတူနံ ဝသေန ဥပ္ပန္နရူပဒဿ
> နတ္ထံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ အဝတွာ တံသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၂-၂၆)

ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ဧတ္ထ ဝိ၊ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ..... ဟူသောဤပါဌ်ကို၊ ယဿအဗျာကတဿ၊ အကြင်အဗျာကတတရားအား၊ ကုသလော၊ ကုသိုလ်

(အမိပ္ပါယ်ကား၊) အကုသိုလ်ဓမ္မသည် အကုသိုလ်ဓမ္မအား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတသိကပိသ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ယှဉ်သော လောဘမူဖြစ်အံ့-လောဘ,မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့ ဒေါသ,မောဟ။ မောဟမူဖြစ်အံ့- မောဟ။ ဤဟိတ် တပါးနှစ်ပါးသည် အကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူဒွေး၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိကပိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ပိဋကပါဠိတော်ပါဠိ၌ အကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသောကဏ္ဍာပုဒ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတသိကပိသ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ယှဉ်သောလောဘမူဖြစ်အံ့- လောဘ,မောဟ။ ဒေါသမူဖြစ်အံ့-ဒေါသ,မောဟ၊ မောဟမူဖြစ်အံ့- မောဟ၊ ဤဟိတ်တပါးနှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားချိ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ..... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ မောဟမူဒွေး၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိကပိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားချိ၏။

ဟေတုပစ္စယေန..... ဟူသောကြိယာပုဒ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သောအကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက်ယှသသဘာဝရဟာဘဲ ကောင်းသော ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိ ဝိသေသ၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် အရကား ပဌာနအားဖြင့် ကဏ္ဍာသာ တည်း၊

သည်၊ဟေတုပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်။ ဟောတိ၊၏။ ထမေဝ၊ထို အဖျာကထတရားကိုသာ၊သျှင်၊ဒသေလတုံ၊ပြခြင်းငှာ။ ဝုတ္တံ၊နိုးဆိုတော်မူ အပ်၏။

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ ပစ္စယဝိဘင်္ဂေ၊ပစ္စယဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊ ဝါ၊ပစ္စ ယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌။ ကုသလာဒိဘေဒေန၊ကုသိုလ်စသည်တို့၏ အစွမ်း အားဖြင့်၊ဝိဘာဂံ၊ဝေဖန်ခြင်းကို၊ အကတွာ၊မပြုမူ၍။ သာမညတော၊ သာမန်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗေသံ၊ခပ်သိမ်းကုန်သော။ ဟေတူနံ၊ဟိတ်တို့၏၊ဝ သေန၊အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နရူပဒဿနတ္ထံ၊ ဖြစ်သောရုပ်တို့ကိုပြခြင်းငှာ၊

ခန္ဓာဝါရကား...... အကုသလာ ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ......ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အနုလောမပါဠိတော်၌ လောဘမူဖြစ်အံ့။ .... အကုသလာ ဟေတု ......၏ အရကား လော-ယူ၍ ...... သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ....၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ၊ ထို့အတူ မောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ လောဘ, မောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ဒေါသမူဖြစ်အံ့ .... အကုသလာ ဟေတု ... ၏ အရကို ဒေါသယူ၍ ....သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ .....၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ထို့အတူ မောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ဒေါသ, မောဟသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ မောဟမူဖြစ်အံ့ .... အကုသလာ ဟေတု .... ၏ အရကို မောဟယူ၍ ...... သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ .... ၏ အရကို သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာယူ၍ တဝါရ။ ဤသို့လျှင် လောဘမူဖြင့်လျှင်သုံးဝါရ၊ ဒေါသမူဖြစ်လျှင်သုံးဝါရ၊ မောဟမူဖြစ်လျှင်တဝါရ၊ ဤသို့လျှင် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည့်၏ အဖြစ်ကို ..... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော .....ဟု ဟောတော်မူ၏။

ပန္နည်းတင်ပြန်ကား။ လောကီဝိပါက်ကြိယာသိတိ စေတနာပညာသာ ရုပ် အင်္ဂုဝိသ ပသ္သတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ အကုသိုလ်ဇောဝီထိ ဝိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်လိုသတ်သော်၊ မိမိပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်တူ၏ ဇာတိ-သမ္ပယုတ္တခန္ဓ-သင်္ခါရ-အာရုံ အားဖြင့်တူသော ဘဝင်ကျေးဇူးဝိသတို့တွင် တရုသည့် မိမိပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံနှင့်တူသော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍

ဝိဘင်္ဂသမ္မောဟဝိနောဒနီ၊ ဝိဘင်္ဂသမ္မောဟဝိနောဒနီ.....ဟူ၍၊ အဝတ္ထာ၊ ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ တံသမ္မောဟဝိနောဒနီ၊ တံသမ္မောဟဝိနောဒနီ ......ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ကရိုဏ်းပါဠိနှင့်ဆိုင်ရိုးအကျယ်။

(မေး) ကုသလေန အဗျာကတာ၌ ကရိုဏ်းပါဠ်အရ၊ ရသင့်သမျှအကျယ်ပန္နည်းပြုံင်ဆိုရိုးကိုညွှန်ပြပါ။

(ဖြေ) ဝိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ၊

ဘဝဂ်ဝလန်, ဘဝင်ုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင် လောကီစိတ်ကြောသိတ်'လ၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။ ထို့နောင်အာရုံသိုင်စိတ်ဒွါဒသတို့တွင်တရုရုသည့်ဇော ကင်ခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏၊ ထို့နောင်ပိဘုတာဒုဝိတ်ဖြစ်အံ့ တဒါရုံနှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ဒသတ္တုတွင် တရုရုသည့်တဒါရုံကုန်နှစ်ကြိမ်။ ထို့နောင်ကာမာဘဝင်၊ အ၀ိဘူတာရုံဝီထိဖြစ်အံ့၊ ဘဝင်ကြေနုဝီသတို့တွင်တရုရုသည့်ဘဝင်ကိုမူဖြစ်ပြီ ထိုက်သည်သာဖြစ်၏၊

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ၌ပါဠိတော်ပါဠ်၌ ...... အကုသလာဓမ္မာ ..... ၏ အဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသပဉ္စမဇော အစသည်သော ပိဋကပ္ပဏော တစုတရုရှိသည်သောလောဘမူဖြစ်အံ့-သောဘာ,မောဟာ။ ဒေါသမူ ဖြစ်အံ့-ဒေါသ,မောဟာ၊ မောဟမူဖြစ်အံ့-မောဟကိုပင်လျှင်အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၏. ဝိဓိ၌ ....ကုသလောဓမ္မော.....ဟု၊ အနုပါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌......သပ္ပယုတ္တ ကာနံခန္ဓာနံ .... ၏ အဖြစ်သောသမ္ပယုတ္တကက္ခန္ဓာကိုပင်လျှင်အဖြစ်ဖြင့် ယူ တော်မူ၍၊ ဝိဓိ၌ရင်း......အကုသလသမ္ပယုတ္တ....ဟု၊ ဤပါဠ်တပါး,နှုတ် ပါးသည့်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတော်မူသည့် ၏အဖြစ်ကို ......ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော .....ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာက တပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ (လ)ဟောဟန်ကား-

အကုသလောဓမ္မော အဗျာကတသမ္ပယုတ္တဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၄၄)

ဝိပါကစိတ်အားတင်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿ ယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတု သတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဲသော၊

သာဓိပတိဝိပါကစိတ်အားတင်သောဝီမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဲသော ရှိ၏၊

(ဤကိုနည်းမှီ၍ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန်-ကရိုဏ်းပါဠ်အရ ပစ္စည်းပြင်ဆို ရိုးအကျယ်ကိုသိအပ်ကုန်ပြီ။)

အကုသလာဟေတူ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု၀၁၃)

အကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။ စိတ္တဇရုပ်အား ထင်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေတသိက် စိတ္တုပ္ပါဒတရားတို့၌ယှဉ်သော လောဘမူဖြစ်အံ့-လောဘ,မောဟ။ ဒေါသမူဖြစ်အံ့- ဒေါသ,မောဟ။ မောဟမူဖြစ်အံ့- မောဟ။ ဤဟိတ်တပါး, နှစ်ပါးပစ္စည်းတရားချည်း။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ......ဟူသောသမ္ပဒါနံပုဒ်၏ အရကား။ အကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း။

ဟေတုပစ္စယေန......ဟူသောကရိုဏ်းပါဒ်၏ အရကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား ထင်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ထိုပြင်နက် ထင်ကောင်းသော ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာနအားဖြင့်ကဏ္ဍားသာတည်း။ (ခန္ဓာဝါရထုတ်မြီး)

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၃၉)

အကုသလာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု၁၁၃)

အကုသလော ဓမ္မော ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားထင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ

အကုသလပဒ(၃)ရာသီကရိုဏ်းပါဠ်အရ သဘာဂပစ္စည်း။

အကုသလပဒ(၃)ရာသီကရိုဏ်းပါဠ်အရ သဘာဂပစ္စည်းမှာ၊ သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ, အဝိဂတ(၇)ပစ္စည်း ဖြစ်လေသည်။

စေသဏ္ဍာပိသ ပိဏ္ဍကွ အတရတရဋ္ဌယှိသော လောဘမူဖြစ်အံ့- လောဘ, မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့ ဒေါသမောဟ။ မောဟမူဖြစ်အံ့- မောဟ။ ဤ ဟိတ်တပါး, နှစ်ပါး ပွဲစည်းတရားချ၏။

အကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ .... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ်ကွက်ပြန်ဝိပ္ပဏ္ဍစဉ်ပွဲယှဉ်တရားချ၏၊

ဟေတုပစ္စယေန .....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠ်၏ အရကား၊ သမ္ပယုတ်ပြန်ကွက်ပိဏ္ဍစဉ်အားဖြင့်သော အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ပ-ပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိ ဘုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသချ၏။

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ (လ)ဟောဟန်ဘား။

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၁)

(၁) ဝိပါကာဗျာကတကြိယာဗျာကတာဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊

(၂) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာဟေတူသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော၊

ခန္ဓာဝါရသုတ်ပုံ။

အကုသလပဒ၌ခန္ဓာဝါရထုတ်ချပုံမှာ၊ လောဘမူတပုံ, ဒေါသမူတပုံ, မောဟမူတပုံတို့တွင် လောဘမူဖြစ်အံ့၊ လောဘတဝါရ,မောဟတဝါရ, လောဘမောဟတဝါရ၊ဤသို့ဧကကနှစ်ဝါရ ဒွိကတဝါရအားဖြင့်ခန္ဓာဝါရ(၃)ပါးဖြစ်လေသည်။

ဒေါသမူဖြစ်အံ့၊ဒေါသတဝါရ,မောဟတဝါရ,ဒေါသမောဟတဝါရ ဤသို့ဧကကနှစ်ဝါရ ဒွိကတဝါရအားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၃)ပါးဖြစ်လေသည်၊

မောဟမူဖြစ်အံ့၊မောဟတဝါရ၊ ဤသို့အားဖြင့် ခန္ဓာဝါရ(၁)ပါးဖြစ်လေသည်၊

ကရိုဏ်းပါဠ်အကျယ်ပွဲစည်းပြိုင်ဆိုရိုး။

(မေး) အဗျာကတောအဗျာကတဿ ဟေတုပစ္စယေန......ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠ်၏ အကျယ်ပွဲစည်းပြိုင်ဆိုရိုးကိုညွှန်ပြပါ၊

(အဓိပ္ပါယ်ကား) အဗျာကတဓမ္မသည် အဗျာကတဓမ္မအား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ ကျေးဇူးပြုသနည်း ဟူမူကား၊ ပဝတ္တိအခါ သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တဇရုပ်တရုပ်၌ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ၊ အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး၊ သုံးပါးတို့သည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားလည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားလည်းကောင်း ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ စတုဝေါကာရပဋိသန္ဓေလေးခု၌ရှိသော ဟိတ်သုံးပါးသည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေတေရသ၌ရှိသော ဟိတ်သုံးပါးသည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဝိဘင်္ဂပါဠိတော်၌ ဤ အဗျာကတသည် ပဝတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော...... ဟူသော ပါဠ်အဖွဲ့၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားလည်းကောင်း။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားလည်းကောင်း တင်သော သဟိတ်ဝိပါက်ဧကဝီသ သဟိတ်ကြိယာသတ္တရသ စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တဇ တရုပ်၌ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ၊ အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ ဤဟိတ် နှစ်ပါး၊ သုံးပါးပင်တည်း ဟု ချ၏။

(မြေ) (၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု၊ သဟဇာတ၊ နိဿယ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၂) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတင်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

စိတ္တဇရုပ်အားတင်သောဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု၊ သဟဇာတ၊ နိဿယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။ (ပေါင်းအဋ္ဌပါက သုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ဝိပါက်၌ရှိသော ဟိတ်သုံး

အဇ္ဈတ္တကဝတသမ္ဘသ .... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား ။ သဟိတ် ဝိပါက်ဒွေးဇိယ, သဟိတ်ကြီးသာ သတ္တရသ, ဝေအဠတိသ သမ္ပ ယုတ္တနိဝ္ဘိက္ခဇုပ်ပစ္စယဟုန်တရား၏။

ဟေတုပစ္စယေသု ... ဟူသော ကန့်ဘုံးပင်၏ အရကား။ သမ္ပ ယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဝိဇ္ဇုဇုပ်အားရင်းတင်သော ဝိပါက် ကြီးသဟိတ် သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ တပြိုင်နက် ယှဉ်ဆောင်ရဟာတင်ကောင်းသော ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ဤဆဲ့နှစ်ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင်ဟေတု သတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ၏၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင် အရကား ပဋ္ဌာန အားဖြင့်ကျွားသာတည်း။ (မန္ဒာဝါရဆိုမြဲ)

ပစ္စည်းတင်ဟန်ကား။ ကာမဝိတ်စတုပညာသ ဧဒွေပညာသ နုပ်အ ငွဝိသ ပညတ်ဟုဆို ငပ်သော အခန့်ခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာ ရုံပြု၍ မဟာဝိပါက်ဟဝင်ကြွတ်ဒါန့်ဘိစ္စဖြစ်လိုလတ်သော်၊ ဒိဋ္ဌပဋိသန္ဓေ ဝိတ်နှင့်ဘူ၏ ဓာတ်-သမ္ပယုတ္တခန္ဓ-သဒ္ဒါ-အခန့်အားဖြင့်တူသော မဟာ ဝိပါက် ဘဝင်ရှစ်ခုတို့တွင် တရုရုသည့် ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် အား ဖြင့်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ဘဝင်စလန,ဘဝင်ပဂ္ဂေဒ၊ ထို့နောင် ကာမဝိတ်စတုပညာသ'လ'အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။ ထို

ပါးဖြစ်အံ့။ဟေတု သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတင်သော ဝိပါက်ဒွိယိသော ဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ဝိဇ္ဇုဇုပ်အားတင်သောဝိပါက်ဒွိယိသောဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေ တု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ဤခုနှစ်(လ) သတ္တိဝိသေသ၏။ (ပေါင်း သဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဝိဇ္ဇုဇုပ်အားတင်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သ ဟဇာတ,နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနှစ်(လ)သတ္တိဝိ သေသ၊

နောင် ကာမဇောတရသုတ်သုံးဆယ်တို့တွင် တခုခုသည် ဇောကိစ္စခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏၊ ထို့နောင် မဟာဝိပါက်ရှစ်ခုတို့တွင် တခုခုသည် တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်၊ ထို့နောင်မဟာဝိပါက်ရှစ်ခုတို့တွင် တခုခုသည်ဘဝင်ကိစ္စဖြင့်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ ......ဝိပါကာဗျာကတာဟေတူ.....၏ အရဖြစ်သော မဟာဝိပါက်ဘဝင်တဒါရုံ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခု၌ ယှဉ်သောဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ။ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးတို့ကိုပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ ဝိဓိ၌.....အဗျာကတောဓမ္မော...... ဟူအနုပါဒပါဠိတော်ပါဠ်၌ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ...... အရဖြစ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ကိုပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၍၊ ဝိဓိ၌ပင်း..... အဗျာကတဿဓမ္မဿ..... ဟူ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးတို့သည် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်တို့အားဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကို..... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ....ဟူ ဟောတော်မူ၏။

(ဓုတ်ကိစ္စတော်ဟန်ကို ရသီဂုဏ်ကမရှအာသနဒိသိကုံမိုး၍ချလေ၊ မဟာကြိယာ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဝိပါက်,လောကုတ္တရာဝိပါက်တို့ကိုလည်း ရသီဂုဏ်အတိုင်းချလေ။)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤကိုးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊ (ပေါင်းအဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သောအမောဟ ဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သောအမောဟဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤဆယ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော......ဟူသော ကဏ္ဍာ:ပုဒ်၏ အရကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တပ်သောသဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ ဧပဋ္ဌာတ်သ ဗိတ္တက္ခန္ဓာတရတရန္ဒဲ ယှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အုံ- အလောဘ,အဒေါသ၊တိဟိတ်ဖြစ်အုံ--အလောဘ အဒေါသ အမောဟ။ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးပစ္စည်းတရားချ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ......ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊သဟိတ် ပဋိသန္ဓေသတ္တရသ ဧပဋ္ဌတ်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားချ၏။

ဟေတုပစ္စယေန......ဟူသော ကချိုဟ်းပါဠိ၏အရကား၊ သမ္ပယုတ္တ က္ခန္ဓာအားရင်း။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တပ်သောသ ဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရသန္ဒဲယှိသော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အုံ၊ ဝေမြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤတဆဲ့တ ပစ္စသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသချ၏။ ထို သုံးပါးဘိုကင်အရကားပဒ္ဓာနအားဖြင့်ကဏ္ဍာ:သာတည်း၊

ဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်ဒ္ဒယှိသော အမောဟဖြစ်အုံ၊ ဟေတု, သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤ ကိုးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသချ၏။ (ပေါင်းသင်္ပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ် အုံ၊ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, :မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အုံ။ ဟေတု, အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤဆယ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သာဓိပတိဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အုံ၊ ဟေတု, အဓိပတိ,သဟဇာတ,,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤကိုးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊ (ပေါင်းအင်္ပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိ ဝိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဖိုလ်လေးချန်ဒ္ဒယှိ

ပစ္စည်းတပ်ဟန်ကား။ ကာမတဆဲ့ တဘုံမှ ရတော၍ ကာသေဂတိ ချနစ်ဘုံဖြစ်လတ္တံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်အား။ တဒါရုံနောင်ရတိ, ဇောနောင်ရတိ, ဘဝင်နောင်ရတိအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် တဒါရုံနောင်ရတိဖြစ်ဟန်ကား၊ ထင်ရှားယှိသောဘဝမှ ရွှေ့လျောသောအားဖြင့်ပစ္စယုပ္ပန်ဘဝအဆုံးရတိဖြစ်လိုလတ်သော်၊ မိမိပဋိသန္ဓေ (လ) ကာမဘဝင်တဆယ်တို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်္ဂစလနှ, ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ၊ ထို့နောင်ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း- မရဏာသန္နဇောငါးကြိမ်။ တဒါရုံကိစ္စနှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် ကာမရတိတဆယ်တို့တွင်တခုခုသည် ကံ, ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် (လ) ရတိကိစ္စတကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင်အဝိဇ္ဇာနုသယသည်ခြံရံအပ်သော တဏှာနုသယလျှင် မူလယှိသော သင်္ခါရဟုဆိုအပ်သောအနုကကံသည်ဖြစ်စေအပ်သော မိမိနှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည် ခြံရံ၍ယူအပ်သော မိမိနှင့်ကကွ တပြိုင်နက်ဖြစ်ကုန်သော

သောဝိပါကသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤကိုးပစ္စယ (လ) သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော မိုလ်လေးချဉ်ယှိသော ဝိပါကသာဓိပတိဖြစ်အံ့။ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမညနိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤသဲ့တပစ္စယ (လ) သတ္တိဝိသေသ။

သာဓိပတိဝိပ္ပယုတ်အားတပ်သော ဗိုလ်လေးချဉ်ယှိသော ဝိပါကသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤဆယ်ပစ္စယ (လ) သတ္တိဝိသေသရ၏။ (ပေါင်းသဝိပါကသုံးချက်)

(မှတ်ချက်၊) ပဝတ္တိအခါ၌ဟဒယဝတ္ထုနှင့် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာတို့ အညမညမဖြစ်ကြသောကြောင့် "သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော"......စသောဆိုရိုးမဖြစ်နိုင်ပေ၊ ဤအဝိပါက (၃) ချက် သဝိပါက (၃) ချက် ပေါင်း (၆) ချက်သာဖြစ်နိုင်လေသည်။)

ပဋိသန္ဓေအခါ ကရိုဟ်းပါဠိ၏အကျယ်ပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုး။

(မေး) ပဋိသန္ဓေအခါ ဟေတုပစ္စယေန......ဟူသော ကရိုဟ်းပါဠိ၏ အရ၊ အကျယ်ပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုးကိုညွှန်ပြပါ။

တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်၍ ပြဓါန်းသော ရှေ့နောက်ဖြစ်သောဘာဝ အသုံးကိုတစင်တည်းကဲ့သို့ စပ်ဟတ်သောမဟာဝိပါက် ပဋိသန္ဓေရှစ်ရပ်တို့တွင် တခုခုသည် မနောဒွါရဖြင့် မရဏာသန္နဇောသည်ယူအပ်သော ကံ,ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့် သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတကြိမ်သာဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် ဘဝင်တဆဲ့ငါးကြိမ်, တဆဲ့ခြောက်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် ဘဝသစ်ဟုဆိုအပ်သော မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနောက်သွာ ကဋတ္တာရုပ်ကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဘဝသစ်၌ ပြင်းစွာတပ်တတ်သောဘဝနိကန္တိကလောဘဇော ခုနစ်ကြိမ်။ ထို့နောင် မဟာဝိပါက်ရှစ်ရပ်တို့တွင် တခုခုသည် ဘဝင်ကိစ္စ ဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

(မြေ) သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာဟာဒယဝတ္ထုအားတင်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာအားသာတင်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသရ၏။ (ပေါင်းအဝိပါကလေးချက်)

သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ဝိပါက်ဖြစ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာဟာဒယဝတ္ထုအားတင်သောဝိပါက်ဖြစ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဌ်၌ ... ဝိပါကာဗျာကတာ ဟေတူ.....၏ အရဖြစ်သော မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ထွာ တခုအချင်း၌ ယှဉ်သော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးကို ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၏ ၊ ဝိဓိ၌ ..... အဗျာကတောခန္ဓော ... ဟု၊ အနုဝါဒပါဠိတော်ပါဌ်၌ ......သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံ ... ၏ အရဖြစ်သော ..... သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ကိုပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့်ယူတော်မူ၏ ၊ ဝိဓိ၌ရင်း အဗျာကတဿခန္ဓဿ.......ဟု၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး,သုံးပါးသည်သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်တို့အား ဟေတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကို..... ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟုဟောတော်မူ၏ ။

(ရူပ ဒွေ ရူပဘုံမှာတွေ၏ ကာမသုဂတိနိုင်ဘုံ၌ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီထိ။ ရူပ ဒွေ ရူပဘုံ ချင်းချင်း၌ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီထိ၊ ဤဝီထိတို့ကို ရေးသို့ထုတ်ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းအ တိုင်းချလေ။)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတင်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိရှိသော၊

ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော ဟိတ်သုံးပါးဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိရှိသော၊

ဟဒယဝတ္ထုအားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၌ယှဉ်သောဟိတ်သုံးပါး ဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ, အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိရှိသောသဘော၏ ၊ (ပေါင်းသင်ပါကပါးချက်)

ဝိထိချဉ်းပစ္စည်းတပ်ပုံကိုပြခြင်း။

အဗျာကတောနအဗျာကတ ... ၌ ပဝတ္တိအခါ ပစ္စည်းတင်ပုံကို

နှ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ၊

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ဝိဘူတာရုံတဒါရုံဝိထိချဉ်း ဘဝင်ကိစ္စ,တဒါရုံကိစ္စဖြစ်သောမဟာဝိပါက် ၌ယှဉ်သောဟိတ်သုံးပါးပစ္စည်း သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်ဟုဆိုလိုသည်၊

ပဒိုသဒ္ဒေအခါ ပဋ္ဌသည်းဘင်ဟန်ကို–

နှ - ဒ - မ - ဓာ - ဓ - ဘာ - ဓ - ဓ - ဓုံ - ဓုံ၊

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ရု - ပ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ၊

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - ဋ - မ၊

000 000 000 000 000 000 000 000 000

ဓ - ဓ - ဓ - ဓာ - ဓ - ဘာ - ဘာ - ဋ၊

000 000 000 000 000 000 000 000

ယင်းသို့ မခုအာသန္နဝိဝေိနှင့်ပဒိုသဒ္ဒိဝိထိတဆက်ဘည်းချ၍ ဟော ဝိပါဘ်ပဒိုသဒ္ဒေ၌ယှိသောဟိဘ်သုံးပါး ပဋ္ဌသည်း၊သမ္ဘယုဏ္ဏကျွန္တဉာကဒုဘာ ရုပ် ပဋ္ဌယုပ္ပန်ဟုဆိုလိုသည်။

ဤနည်းကိုမှီး၍ ပဋ္ဌသည်းတင်ဟာန် အားလုံးတို့၌ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာဝိထိ ကိုချ၍၊ဟိတ်တပါး၊ နှစ်ပါး၊သုံးပါး ပဋ္ဌသည်းတရားတို့သည် သမ္ဘယုဏ္ဏ ကျွန္တဉာဝိဇ္ဇာအရုပ် ပဒိုသဒ္ဒေကမ္မဇရုပ်ပဋ္ဌယုပ္ပန်တို့အားဟေတုသတ္တိဖြင့် ယ ထာရဟကျေးဇူးပြုဟန်ကိုဝေဘန်သိယှိတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

ဟေတုဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရ။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ဝိဓိ, အနုဝါဒအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ဝိဓိကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား ...... ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ...... ဟူသည်တည်း။ ထို့နောင် အနုဝါဒကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

(၁) ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ပစ္စဝေက္ခတိ၊

(၂) ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊

(၃) သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဝေါဒါနံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊

(၄) သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနန္တိ၊

ဒါနအရေအတွက်ပြခြင်း။

(မေး) ဒါနံ ဒတွာ ...... ဟူသောပါဠိ၌ အဘယ်တရားကို ဒါနဟုခေါ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပေးလှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို "ဒါန" ဟုခေါ်ပါသည်၊ (တနည်း) ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာကို "ဒါန" ဟု ခေါ်ပါသည်၊

ဤအလို ဒါနသဒ္ဒါကို ...... ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါနံ ... ဟုဝိဂ္ဂဟပြု၊ ပေးလှူအပ်သော ဒါနဝတ္ထုရစေ၊ (တနည်း) ဒီယတိ အနေနာတိ ဒါနံ ... ဟုဝိဂ္ဂဟပြု၊ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာကိုရစေ။

(၅) အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော။

(၆) ကုသလာခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော ..... ဟူသည်တည်း။

ဒါနံ၊ ဒေယျဓမ္မံ၊ လှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို၊ ဒတွာ၊ စဇိတွာ၊ စွန့်၍ (တနည်းကား၊ ဒါနံ၊ လှူကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာကို၊ ဒတွာ၊ ပရိယောဒါပေတွာ၊ ဝိသုဒ္ဓံကတွာ၊ စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြု၍၊ တံ၊ ပရိစ္စာဂစေတနာ၊ ဝိသောဓနစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ သီလံ၊ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂါဒိဝသေန နိစ္စသီလံ၊ ပဉ္စင်္ဂ,ဒသင်္ဂသီလ-အစရှိသည့်

ဒတွာကိုအနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ဒါနံဒတွာ ... ဟူသောပါဠိ၌ ဒတွာ ဟူသောပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အဘယ်သို့အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဒါနံ- ဟူသောပုဒ်အရ ပေးလှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို အရကောက်ခဲ့သော် ဒတွာ-စွန့်လှူ၍ ဟုအနက်ယောဇနာပြီးလျှင်၊ ဒါနံ ဟူသောပုဒ်အရ၊ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာကို အရကောက်ခဲ့သော် ဒတွာ-စင်ကြယ်အောင်ပြု၍ ဟုအနက်ယောဇနာရပါသည်၊

> ဒါနံဒတွာတိ ဒေယျဓမ္မံ စဇိတွာ၊ ယာယ ဝါ စေတနာယ သော ဒီယျတိ၊ သာ စေတနာ ဒါနံ၊ ဒတွာတိ တံ စေတနံ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ။
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂)

ဒါနံဒတွာတိ၊ ဟူသည်ကား၊ ဒေယျဓမ္မံ၊ ပေးလှူအပ်သောဝတ္ထုကို။ စဇိတွာ၊ စွန့်၍။ ဝါ၊ တနည်းကား။ ယာယစေတနာယ၊ အကြင်စေတနာဖြင့်၊ သော၊ ထိုပေးလှူအပ်သောဝတ္ထုကို၊ ဒီယျတိ၊ ပေးလှူအပ်၏၊ သာစေတနာ၊ ထိုပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာသည်။ ဒါနံ ဒါနမည်၏။ ဒတွာတိ၊ ဒတွာဟူသည်ကား၊ တံစေတနံ၊ ထိုပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာကို၊ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံကတွာ၊ စင်ကြယ်အောင်ပြု၍၊

တို့၏ အနွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော နိစ္စသီလကို၊ သမာဒိယိတွာဂဏှိတွာ၊ ကောင်းစွာယူပြီး ဆောက်တည်ပြီး၍၊ တံ၊ ထိုပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလအစရှိ သည်တို့၏ အနွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သောနိစ္စသီလကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင် ၏၊ ဥပေါသထသီလံ၊ဥပုသ်နေ့၌သုံးအပ်သောအဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်ကို။ ကတွာ၊ ဆောက်တည်ပြီး၍။ တံ၊ ထိုအဋ္ဌင်္ဂ ဥပေါသထ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏၊ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာ အလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန,သီလ,အဋ္ဌင်္ဂဥပေါ သထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏။ ဈာနာ၊ဈာန်မှ၊ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ထ၍။ ဈာနံ၊ဈာန်ကို၊ပစ္စဝေက္ခတိ၊ဆင်ခြင်၏။ သေက္ခာ၊သေက္ခဟုဆိုအပ်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဂေါတြ ဘုံ၊ဂေါတြဘုကို၊ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဆင်ခြင်ကုန်၏။ သေက္ခာ၊သေက္ခာဟု

ဝိသုဒ္ဓံကတွာဟုဖွင့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဒတွာ-ဟူသောပါဠ်၌ ဒါ ဓာတ်ကို ဒါနေ ဟုဓာတ်နက်ကြား အပ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓံကတွာ......ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အနေကတ္ထာဟိဓာတဝေါ..... ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ဓာတ်တို့ သည် အနေကတ္ထဖြစ်လေရကား၊ ဤနေရာ၌ ဒါဓာတ်သည်သောဓနတ္ထ၌ ဖြစ်သောကြောင့်.......ဝိသုဒ္ဓံကတွာ.....ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော် မူရပါသည်။

ဒတွာတိဒတွာဒါသဒ္ဒေါသောဓနတ္ထောပိဟောတီတိမတွာအာဟဝိသုဒ္ဓံကတွာတိ။ ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၇-၁၇)

ဒတွာတိဧတ္ထ၊ဒတွာဟူသောပါဠ်၌။ ဒါသဒ္ဒေါ၊ ဒါသဒ္ဒါသည်၊ သော ဓနတ္ထောပိ၊ စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ရှိသည်လည်း။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ ဣ တိ၊ဤသို့ မတွာ၊သိ၍၊ဝိသုဒ္ဓံကတွာတိ၊ဟူ၍၊အာဟ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

သီလံအရညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) သီလံသမာဒိယိတွာ......ဟူသောပါဠ်၌ သီလအရ အဘယ် သီလကိုကောက်ယူ၍၊ ဝိရတိ(၃)မျိုးတို့တွင် အဘယ်ဝိရတိကို ယူရ မည်နည်း။

ဆိုအပ်ကုန်သော သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပေါဒါနံ၊ သကဒါဂါမိမဂ်, အနာဂါမိမဂ်၏ ရှေးဝေါဒါန်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဆင်ခြင်ကုန်၏။ သေက္ခာ၊ သေက္ခဟုဆိုအပ်ကုန်သော သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မဂ္ဂါ၊မဂ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍။ ရှေးမဂ်တရားကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ဆင်ခြင်ကုန်၏၊ သေက္ခာဝါ၊သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၎င်း၊ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၎င်း၊ ကုသလံ၊တော်ာမကကုသိုလ်ကို၊အနိစ္စတောအနိစ္စံ ဿာတိ၊အနိစ္စဟူ၍၎င်း။ ဒုက္ခတောဒုက္ခံ ဿာတိ ဒုက္ခဟူ၍၎င်း။အနတ္တတောအနတ္တံ ဿာတိ၊အနတ္တဟူ၍၎င်း၊ (တနည်းကား) အနိစ္စတောအနိစ္စဝသေန၊အနိစ္စ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဒုက္ခတောဒုက္ခဝသေန၊ ဒုက္ခ၏အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ အနတ္တတောအနတ္တဝသေန၊အနတ္တအစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဝိပဿန္တိ၊ဝိပဿနာပြုကုန်၏၊ သေက္ခာဝါ၊တို့သည်၎င်း၊ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊တို့သည်၎င်း။ စေတောပရိယာဉာဏလာဘ၊သူတပါးတို့၏စိတ်ကိုပိုင်းခြား၍ သိသောစေတောပရိယအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ၊ကုသိုလ်စိတ်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊စိတ္တံ၊ စိတ်ကို၊ ဇာနန္တိ၊ သိကုန်၏၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်သည်၊

(ဖြေ) သီလံအရ ပဉ္စင်္ဂစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် နိစ္စသီလကိုယူ၍ ဝိရတီ(၃)ပါးတို့တွင်သမာဒါနဝိရတိကိုယူရပါသည်။

သီလံသမာဒိယိတွာတိပဉ္စင်္ဂါဒိဝသေနနိစ္စသီလံ၊ဣမိနာသမာဒါနဝိရတိ ယေဝဒဿိတာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၄)

သီလံသမာဒိယိတွာတိ...... ဟူသည်ကား။ ပဉ္စင်္ဂါဒိဝသေန၊ပဉ္စင်္ဂသီလစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊နိစ္စသီလံ၊နိစ္စသီလကို၊ ဂဟေတွာ၊ခံယူ၍၊ ဣမိနာ၊ဤသီလံသမာဒိယိတွာဟူသောပါဠိဖြင့်။ သမာဒါနဝိရတိယေဝ၊ သမာဒါနဝိရတိကိုသာလျှင်၊ဒဿိတာ၊ပြအပ်၏၊

သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကိုမယူရခြင်း။

(မေး) ဝိရတိသည်သုံးမျိုးရှိပါလျက်၊ သီလံသမာဒိယိတွာ ..... ဟူသောပါဠိအရ။ သမာဒါနဝိရတိကိုသာယူ၍၊ အဘယ့်ကြောင့် သမ္ပတ္တဝိရတိ,သမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကိုမယူရပါသနည်း၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ၊ ဖြစ်ဆဲသော ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်အား၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည်၊ နေဝသညာနာ သညာယတနကုသလဿ၊ ဖြစ်ဆဲသော နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်အား။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကုသလာ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့သည်။ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်အားရင်း၊ စေတောပရိယဉာဏဿ၊ စေတောပရိယဉာဏ်အားရင်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ နုဿတိဉာဏ်အားရင်း၊ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ၊ ယထာကမ္မူပဂ ဉာဏ်အားရင်း၊ အနာဂတံသဉာဏဿ၊ အနာဂတံသဉာဏ်အားရင်း။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

(အဓိပ္ပါယ်ကား) ကုသိုလ်ခန္ဓာသည်ကုသိုလ်ခန္ဓာအားအာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။ အဘယ်သို့ကျေးဇူးပြုသနည်းဟူမူကား-

---

(ဖြေ) သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့သည် လောကဋ္ဌ သီလအ ဖြစ်ဖြင့်မထင်ရှားသောကြောင့်၊ သီလံသမာဒိယိတွာ.....ဟူသောပါဌ်၌ အရေးသမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကိုမယူရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိယော ပန လောကေ သီလန္တိ
အပါကဋတ္တာ နုဒ္ဓဋာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၆)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊သမ္ပတ္တဝိရတိသမုစ္ဆေဒဝိရတိယော၊သမ္ပတ္တဝိရတိ သမုစ္ဆေဒဝိရတိတို့ကို၊လောကေ၊လောကဋ္ဌ၊သီလန္တိ၊သီလဟူ၍။အပါ ကဋတ္တာ၊မထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နုဒ္ဓဋာ၊ဟောတော်မမူအပ် ကုန်၊

ဥပေါသထကမ္မံအရေးမြွက်ခြင်း။

(မေး) ဥပေါသထကမ္မံကတွာ......ဟူသောပါဌ်၌ "ဥပေါသထကမ္မ" အချက်ကိုညွှန်းပြပါ။

(ဖြေ) သူ့အသက်မသတ်ရ, သူ့ဥစ္စာမခိုးရ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်မိန့်ဆို

အနုပါန-အစယ်ဖြစ်သောဒါနဝတ္ထုကိုလှူပြီး၍၊ ပရိက္ခာရစေတနာ, ဝိသောဓနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ပရိက္ခာရစေတနာ, ဝိသောဓနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိအား ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

ပဉ္စင်္ဂသီလ ဒသင်္ဂသီလကိုဆောက်တည်ပြီး၍၊ ပဉ္စင်္ဂသီလ ဒသင်္ဂသီလစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ၊ ပဉ္စင်္ဂသီလ ဒသင်္ဂသီလစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အားအာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်ကိုဆောက်တည်ပြီး၍ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်သည်၊ ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

ရှေး၌အလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်သော ဒါန, သီလ, အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ရှေး၌အလေ့

အပ်သော ဥပုသ်နေ့တို့၌ စောင့်သုံးအပ်သောရှစ်ပါးသီလကို "ဥပေါသထကမ္မ"......ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်၊

ဥပေါသထကမ္မံကတွာတိပါဏံ၊ ဟနေနာဒိန္နမာဒိယေတိဧဝံဝုတ္တံ
ဥပေါသထဒိဝသေသု အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထကြိယံကတွာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၉)

ဥပေါသထကမ္မံကတွာတိ......ဟူသည်ကား၊ ပါဏံ၊ သူ့အသက်ကို၊ နဟနေ၊ မသတ်ရာ၊ အဒိန္နံ၊ အရှင်သည်ကိုယ်နှုတ်ဖြင့်မပေးအပ်သောသူတပါးဥစ္စာကို၊ နအာဒိယေ၊ မခိုးယူရာ၊ ဣတိဧဝံ၊ ဤသို့စသောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဥပေါသထဒိဝသေသု၊ ဥပုသ်နေ့တို့၌၊ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထကြိယံ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်းအမှုကို၊ ကတွာ၊ ပြု၍၊

ဥပေါသထကမ္မံကတွာ-ဟုထပ်မံမိန့်ဆိုရခြင်း၊

(မေး) သီလံသမာဒိယိတွာ...... ဟုမိန့်ဆိုလျှင် ရှစ်ပါးသီလသည်လည်း၊ သီလအစု၌ပါဝင်ပြီးဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် "ဥပေါသထကမ္မံကတွာ"ဟူသောပါဠိကိုမိန့်ဆိုတော်မူရပြန်ပါသနည်း၊

အကုက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသောအခါ ဒါန,သီလ,ဥပေါသထစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်သည်။ ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်မှထ၍ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်သည်ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

သေက္ခဟုဆိုအပ်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေးဂေါတြဘုကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ဂေါတြဘုကိစ္စတင်သောကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏၊

သေက္ခဟုဆိုအပ်သောသကဒါဂါမ်,အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သကဒါဂါမိမဂ်,အနာဂါမိမဂ်၏ ရှေးဝေါဒါန်ကိုဆင်ခြင်သောအခါ၊ ဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သောကာမကုသိုလ်သည် ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား(လ)၏။

သေက္ခဟုဆိုအပ်သော သောတာပန်,သကဒါဂါမ်,အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မိမိတို့ရသောမဂ်မှထ၍ မိမိရသောမဂ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ မိမိရသောမဂ်သည်ဆင်ခြင်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

(ဖြေ) သီလံသမာဒိယိတွာ......ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ နိစ္စသီလကိုညွှန်းပြ၍ အနိစ္စသီလကိုညွှန်းပြလိုသောကြောင့်၊ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ ... ဟု မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရဟန္တာအကုသိုလ်ကိုဆင်ခြင်သောစိတ်။

(မေး) ထိုဒါနအစရှိသောကုသိုလ်ကို သေက္ခပုထုဇ္ဇန်သာဆင်ခြင်သည်မဟုတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဆင်ခြင်သည်မဟုတ်ပါလော၊

(ဖြေ) ထိုဒါန အစရှိသောကုသိုလ်ကို သေက္ခ, ပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်သာ ဆင်ခြင်သည်မဟုတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဆင်ခြင်ပါသည်၊ ယင်းသို့ ဆင်ခြင်ပါသော်လည်း၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ဆင်ခြင်အပ်သော ကုသိုလ်မှာ ကုသိုလ်သာဖြစ်၍၊ ဆင်ခြင်သောစိတ်မှာကြိယာစိတ်သာဖြစ်ပါသည်၊

သေက္ခ,ပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တေဘူမကကုသိုလ်ကို အနိစ္စ,ဒုက္ခ,အနတ္တ.....ဟု ဝိပဿနာပြုအပ်သောအခါ၊ တေဘူမကကုသိုလ်သည် ဝိပဿနာပြုသောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏာသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

သေက္ခပုထုဇ္ဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စေတောပရိယအဘိညာဉ်ဖြင့် လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင်ကာလ သုံးပါး၌တည်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော သူတပါးတို့၏ကုသိုလ်စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍သိသောအခါ၊ သူတပါးတို့၏ကုသိုလ်စိတ်သည်စေတောပရိယအဘိညာဉ်၊ ထိုအဘိညာဉ်နောက်၌ဖြစ်သောကာမကုသိုလ်အား အာရမ္မဏာသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဤဘဝ ရှေးဘဝအတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်သည် ဖြစ်ဆဲဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်အား(လ)၏၊

ဤဘဝ ရှေးဘဝ အတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည် ဖြစ်ဆဲ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်အား (လ)၏။

တံပစ္စဝေက္ခတိ ဘိက္ခု သလံ သေက္ခောပိ ပုထုဇ္ဇနောပိ ပစ္စဝေက္ခတိ၊
အရဟာပိ ပစ္စဝေက္ခတေဝ။ အရဟတောပိ ဟိ ပုဗ္ဗကတံ ကုသလံ ကု
သလမေဝ။ ယေန ပန စိတ္တေန ပစ္စဝေက္ခတိ။ တံ ကြိယစိတ္တံ နာမ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၁)

တံပစ္စဝေက္ခတိ.....ဟူသည်ကား၊ တံကုသလံ၊ ထိုဒါန-အစရှိသောကုသိုလ်ကို၊ သေက္ခောပိ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ပုထုဇ္ဇနောပိ၊ ပုထုဇ္ဇန်သည်လည်း၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ အရဟာပိ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ပစ္စဝေက္ခတေဝ၊ ဆင်ခြင်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ အရဟတောပိ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း၊ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ ကတံ၊ ပြုအပ်သော၊ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်သည်၊ ကုသလမေဝ၊ ကုသိုလ်သည်သာလျှင်တည်း၊ ပန၊ ထိုသို့ပင်ကုသိုလ်ဖြစ်သော်လည်း၊ ယေန စိတ္တေန၊ အကြင်စိတ်ဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ တံ၊ ထိုစိတ်သည်၊ ကြိယစိတ္တံနာမ၊ ကြိယာစိတ်မည်၏။

ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား။

လွန်လေပြီးသောခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌ တည်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော သူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်စိတ်သည် စေတောပရိယကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား။

ပုဗ္ဗေနိဝါသဖြစ်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်စိတ်သည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား၊

အတီတ်ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ်ကံသည် ယထာကမ္မူပဂကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား။

အနာဂတ်ဖြစ်သောအရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်စိတ်သည် အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်ကိုညွှန်ပြချက်။

(မေး) အဘယ်ကုသိုလ်ကို ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) အနီးမဟုတ်သောကာလ၌ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်ကို "ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်" ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။ (တနည်း) ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မမှကြွင်းသော ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့ကို "ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်" ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ဒါနံဒတွာစသည်တို့နှင့် ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏကုသိုလ်အထူး။

(မေး) ဒါနံဒတွာ သီလံသမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ......ဟူသောပါဠိ၌အရ။ ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်နှင့် ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိ ....ဟူသောပါဠိ၌အရ၊ ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်တို့မည်ကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒါနံဒတွာ သီလံသမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ.....ဟူသောပါဠိဖြင့် အနီးကာလ၌ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်ကိုမှန်းဆိုအပ်ပါသည်။ ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိ ဟူသောပါဠိဖြင့် အနီးမဟုတ်သောကာလ၌ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်တို့ကိုမှန်းဆိုအပ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်။

ပုဗ္ဗေသုဝိညာဏာနီတိဒတွာသမာဒိယိတွာကတွာတိဟိအာသန္နေကတာနိ
ဝုတ္တာနိ။ ဣမာနိနအာသန္နေကတာနီတိဝေဒိတဗ္ဗာနိ ဒါနာဒီဟိဝါသေ
သာနိကာမာဝစရကုသလာနိဒဿေတုံဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၅)

ပုဗ္ဗေသုဝိညာဏာနီတိ .... ဟူသည်ကား။ ဒတွာ သမာဒိယိတွာ ကတွာတိ ဣမေဟိ၊ ကတွာ ဟူသော ဤပါဌ်တို့ဖြင့်၊ အာသန္နေ၊ အနီးဖြစ်သောကာလ၌၊ ကတာနိ၊ ပြုအပ်ကုန်သော ဒါန, သီလ, ဥပေါသထကမ္မကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝုတ္တာနိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဣမာနိ၊ ဤပုဗ္ဗေသုဝိညာဏကုသိုလ်တို့ကို၊ န အာသန္နေ၊ အနီးမဟုတ်သောကာလ၌၊ ကတာနီတိ၊ ပြုအပ်ကုန်၏ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိအပ်ကုန်၏၊ ဝါ၊ တနည်းကား။ ဒါနာဒီဟိ၊ ဒါနစသည်တို့မှ၊ သေသာနိ၊ ကြွင်းကုန်သော၊ ကာမာဝစရကုသလာနိ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်တို့ကို၊ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှာ။ ဣဒံ၊ ဤပုဗ္ဗေသုဝိညာဏာနိ .... ဟူသောပါဌ်ကို၊ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဉာဏံဝုဋ္ဌဟိတွာ- ဉာဏာဝုဋ္ဌဟိတွာပါဌ်နှစ်ထွေ၊

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပဉ္စပါဠိတော်၌ "ဉာဏံ ဝုဋ္ဌဟိတွာ .... ဟူ၍ ၎င်း၊ ဉာဏာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ... ဟူ၍ ၎င်း ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိရာ၊ အဘယ်ပါဌ်က မှန်ကန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ပေးပါ။

(ဖြေ) ဉာဏံဝုဋ္ဌဟိတွာ, ဉာဏာဝုဋ္ဌဟိတွာ ..... ဟူ၍ ပါဌ်နှစ်ရပ်လုံး အမှန်ချည်းဖြစ်ပါသည်၊ ဤ၌ ဉာဏံ ..... ဟူသောပါဌ်ကို "ဉာဏ်မှ" ဟု အနက်ယောဇနာရသည်၊

ဉာဏံဝုဋ္ဌဟိတွာတိ ဉာဏာဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ အယမေဝ ဝါ ပါဌော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၇)

ဉာဏံဝုဋ္ဌဟိတွာတိ ဟူသည်ကား၊ ဉာဏာ၊ ဉာဏ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍။ ဝါ၊ တနည်းကား၊ အယမေဝ၊ ဤဉာဏာဝုဋ္ဌဟိတွာ ဟူသောပါဌ်သည်ပင်၊ ပါဌော၊ ပါဠိ၊ ဘုရားဟောပါဠိသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

သေက္ခာအရ ဆုံးဖြတ်ခြင်း။

(မေး) သေက္ခာ ဂေါတြဘုဿ ပစ္စယေကော .. ၌ သေက္ခသဒ္ဒါ၊ သေက္ခာ ဝေါဒါနဿ ပစ္စယေကော .... ၌ သေက္ခသဒ္ဒါ၊ သေက္ခာဝါ ပုထုဇ္ဇနဿ ဝါ..... ၌

သေက္ခာသဒ္ဒါတို့အရ၊ အဘယ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုကောက်ယူရမည်နည်း သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်လုံးကို ကောက်ယူရမည်လော။

(မေး) သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်လုံးကိုမကောက်ယူရပါ။ သေက္ခာ ဂေါတြဘုံပစ္စယေန္တိ...... ၌သေက္ခသဒ္ဒါအရ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် ကို ကောက်ယူရပါသည်၊ သေက္ခာဝေါဒါနံပစ္စယေန္တိ ... ၌သေက္ခသဒ္ဒါအရ၊ သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုကောက်ယူရပါသည်၊ သေက္ခာဝေါဒါနံပစ္စယေန္တိ .... ၌သေက္ခသဒ္ဒါအရ သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုကောက်ယူရပါသည်။

> သေက္ခာ ဂေါတြဘုန္တိ သောတာပန္နံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သောဟိ ဂေါတြဘုံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဝေါဒါနန္တိ ဣဒံပန သကဒါဂါမိအနာဂါမိနော သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တေသဉှိ တံ စိတ္တံ ဝေါဒါနံနာမ ဟောတိ။ သေက္ခာတိ သောတာပန္နသကဒါဂါမိ အနာဂါမိနော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၈)

သေက္ခာဂေါတြဘုန္တိ ဣဒံ၊ သေက္ခာဂေါတြဘုံ- ဟူသော ဤစကား ကို၊ သောတာပန္နံ၊ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆို တော်မူအပ်၏။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ သော၊ ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဂေါတြဘုံ၊ ဂေါတြဘူကို။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။ ပန၊ အတ္ထိတပါးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဝေါဒါနန္တိ ဣဒံ၊ ဝေါဒါနံ-ဟူသော ဤစကားကို။ သကဒါဂါမိ အနာ ဂါမိနော၊ သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့် ဆိုတော်မူအပ်၏။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ တေသံ၊ ထိုသကဒါဂါမ်, အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ တံ စိတ္တံ၊ ထိုစိတ်သည်။ ဝေါဒါနံနာမ၊ ဝေါဒါန်မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သေက္ခာတိ၊ သေက္ခာ-ဟူ သည်ကား၊ သောတာပန္န သကဒါဂါမိ အနာဂါမိနော၊ သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊

မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနဝီထိပြဿနာ။

(မေး) မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ......ဟူသောပါဠိအရ၊ မဂ်မှထသည်ဟုဆိုသော် ဖိုလ်ဖြစ်၍ မဂ္ဂံပစ္စဝေက္ခန္တိ ....အရ ထိုဖိုလ်ဖြင့်မဂ်ကိုဆင်ခြင်ရမည်ဟု မှတ်ရမည်လော၊

(ဖြေ) မင်္ဂါဒုဿဟိတ္တာ ..... ဟူသောပါဠိအရ။ မင်ဗိုလ်ဘဝင်မှ လွန်မြောက်၍ မိမိရအပ်သောမင်္ဂမှထပြီးလျှင်သည့်အာသင့်ယုတ်မဟာကုသိုလ်ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် မင်္ဂကိုဆင်ခြင်သည်ဟုဆိုလိုပါသည်။ ဗိုလ် ဖြင့် မင် ကိုမဆင်ခြင်နိုင်ပါ။

မင်္ဂါဒုဿဟိတ္တာတိမင်္ဂဖလဘဝင်္ဂါတိက္ကမဝသေနအတ္တနာပဋိလဒ္ဓါမင်္ဂါဒုဿ
ဟိတ္တာ။ သုဒ္ဓမင်္ဂတောယောပနဝုဋ္ဌာယပစ္စဝေက္ခဏာနာမနတ္ထိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂၂)

မင်္ဂါဒုဿဟိတ္တာဘိ ....ဟူသည်ကား၊ မင်္ဂဖလဘဝင်္ဂ တိက္ကမဝသေန၊ မင် ဗိုလ် ဘဝင်ကိုလွန်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့်။ အတ္တနာ၊မိမိသည်။ ပဋိလဒ္ဓါ၊ရအပ်သော၊မင်္ဂါ၊မင်္ဂမှ၊ဒုဿဟိတ္တာ ထ၍။ ပန၊ဗျာဉ်ရိက်ကိုဆိုဦးအံ့။ သုဒ္ဓမင်္ဂတောယော၊သက်သက်သောမင်္ဂမှသာလျှင်။ ဝုဋ္ဌာယ၊ထ၍၊ ပစ္စဝေက္ခဏာနာမ၊ဆင်ခြင်ခြင်းမည်သည်၊နတ္ထိ၊မရှိ၊

ရှင်းပါဦးအံ့။ ။သောတာပတ္တိမဂ်ဖြစ်လိုသောအခါ၊

နံ - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - မင် - ဗိုလ် - ဗိုလ် - င - င
ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo

နံ - ဒ - မ - ဥ - လုံ - ဘု - မင် - ဗိုလ် - ဗိုလ် - ဗိုလ် - င
ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo

ဟု-မန္ဒ,တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အားလျော်စွာ ဂေါတြဘူဖြစ်ရလေသည်၊

ဤသို့ .....မင်မှထသော် ဗိုလ်သည်လျှင်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဗိုလ်မှာ အဗျာကတဖြစ်သည့်အပြင်။ကုသိုလ်ကိုအာရုံမပြု၊ နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြု၍ဖြစ်သောကြောင့်၊ မင်္ဂါဒုဿဟိတ္တာအရဆိုလ်ကိုမကောက်ရ၊ မင်,ဗိုလ် ဘဝင်တို့ကိုလွန်မြောက်၍ မင်္ဂဇဝိထိလုံးမှထမြောက်သည်ကိုခြည်၍ မင်္ဂါဒုဿဟိတ္တာ ....ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။ မင်မှထလျှင် ထခြင်း။ထိုမင် ကိုမသိသည့်နည်းနှင့်မှုဆင်ခြင်နိုင်ပေ၊မင်္ဂဝိထိကုန်ပြီးသည့်နောက် မင်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိကျလေသည်။ ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိဖြင့် မင်ကိုဆင်ခြင်သည်၊ ဤကိုရည်၍. မင္ဂံပစ္စဝေက္ခတိ ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်၊

ဝိထိပါဠိတော်ပါဠ်၌ ကုသလော ဓမ္မော .... ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား၊ အရပေါက်ရောက်ကြည်သောကုသိုလ်ဝိသ စေအဋ္ဌတိံ သပစ္စည်းတရားရှ၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ .....ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခု, ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်၊ ဏ္ဍဋ္ဌိဝိဓ,စေတောပရိယ,ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မုပဂ အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကင်းသော စေတသိက်တွေကို သနာမက္ခန္ဓာပဋ္ဌာယပ္ပန်တရားရှ၏။ (ဤကားအကျဉ်းတည်း)

(တနည်း) ကုသလော ဓမ္မော ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။ မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော သောဏ်ဘိကုသိုလ်သင်္ခ ရ။ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အရပေါက်ရောက်ကြည်သောကုသိုလ်ဝိသ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်အားတင်သော ဤဘဝဧဠ်ဘဝ အရူပ္ပသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာ

ဝေါဒါနံ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) သေက္ခာဝေါဒါနံပစ္စဝေက္ခန္တိ ... ဟူသောပါဠ်၌ သေက္ခာအရ။ အဘယ့်ကြောင့် သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာကောက်ယူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သကဒါဂါမိမဂ်,အနာဂါမိမဂ်၏ရှေးအဘို့၌ ဂေါတြဘူမဖြစ်ဝေါဒါန်သာဖြစ်သောကြောင့် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာကောက်ယူရပါသည်၊

သကဒါဂါမိ,အနာဂါမိမဂ္ဂဝိထိချုံမှာ။

နု	ဒ	မ	ပ	ဥ	လုံ	ဒါန်	မဂ်	ဖိုလ်	ဖိုလ်	၆
ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo	ooo

ဤကိုရည်၍ ဝေါဒါနံဂေါတြဘုအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော......ဟု ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူလေသည်၊

ကုသလံအရေညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) သေက္ခာဝါပုထုဇ္ဇနာဝါ ကုသလံအနိစ္စတော(လ)ဝိပဿန္တိ ဟူသောပါဠ်၌ ကုသလံအရ အဘယ်ကုသိုလ်ကိုယူရမည်နည်း၊

ယတနကုသိုလ်။ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်အား တင်သော ဤဘဝရေးဘဝ အဋ္ဌာရသန္တာနိ၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်၊ ဇုန္ဒိဝိကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သော ပါဒကဖြစ်သောရူပါဝစရကုသိုလ်ပဥ္စမဈာန်။ စေတောပရိယကုသိုလ် အဘိညာဉ် အားဘပ်သော လွန်လေပြီးသောရှနစ်ခုက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ရှနစ်ရက်တိုင်အောင်ကာလသုံးပါး၌တည်သောအရှပာဋ္ဌမဂ်ကြံ့သောသူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်ဝိသ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသဖြစ်သောအရှပာဋ္ဌမဂ်ကြံ့သောကုသိုလ်ဝိသ၊ ယထာကမ္မူပဂကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သော အတိတ်ဖြစ်သောသောကိုကုသိုလ်ကံ။ အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတင်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော အရှပာဋ္ဌမဂ်ကြံ့သောကုသိုလ်ဝိသ စေတသိက်အဖွဲ့သပဋ္ဌည်းတရားရ၏။

ကုသလသသဓမ္မသ ..... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ (ကောက်မြီး)

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသောကြိယာပုဒ်၏ အရကား၊ တမြိုင်နက်ပဋ္ဌာနရှာတင်ကောင်းသော အာရမ္မဏ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပဋ္ဌယသတ္တိတို့တွင်အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

(ဖြေ) ဝိပဿနာရှုခြင်းဌာနလျောက်ပတ်သော တေဘူမကကုသိုလ်ကိုသာလျှင်ယူရပါသည်။

ဝိပဿနာရှုသောကုသိုလ်ကား ..... ကာမကုသိုလ်သာဖြစ်ပါသည်။

ကုသလံအနိစ္စတောတိဧတ္ထဝိပဿနူပဂံ တေဘူမကကုသလမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာကုသလံပန ကာမာဝစရမေဝ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂၃)

ကုသလံအနိစ္စတောတိဧတ္ထ ..... ဟူသောပါဌ်၌၊ ဝိပဿနူပဂံ၊ ဝိပဿနာရှုခြင်းဌာလျောက်ပတ်သော။ တေဘူမကကုသလမေဝ၊ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ်ကိုသာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိအပ်၏။ ဝိပဿနာကုသလံပန၊ ဝိပဿနာရှုသောကုသိုလ်သည်ကား၊ ကာမာဝစရမေဝ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ကုသလပဒါဝသေနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသေနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၉၈)

ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဈာနေ ပရိဟီနေ ဝိပ္ပဋိသာရိဿ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (ဒုနဝ ၁၁)

ကုသလော၊ သော။ ဓမ္မော၊ သည်၊ အကုသလဿ၊ သော။ ဓမ္မဿ၊ အား အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့် ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏၊

ဧတော ပရိယာဥ ကာဿ ဟုထပ်မံဟောကြားတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဧတော ပရိယာဥ အာန ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ ဝိတ္တံ ဇာနံ ဟုဟောတော်မူအပ်ပြီးပါလျက်၊ တဖန် ..... ကုသလာ ခန္ဓာ ဧတော ပရိယာဥ အာဿ ..... ဟု ထပ်မံဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကိုညွှန်းပြပါ၊

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဧတော ပရိယာ ဥ အာန(လ)ဇာနန္တိ ..... ဟုဟောတော်မူ၍၊ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့်ဟောကြားတော်မူလိုသောကြောင့် ကုသလာ ခန္ဓာ (လ) ဧတော ပရိယာဥ အာဿ ..... ဟုမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်။

ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓ ဉာဏဿ ဝေတိ အာဒီဟိ ပုဂ္ဂလံ အနာမသိတွာ ဓမ္မ ဝသေန ဒေသိတေ ဝေနေယျဝသေန ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတမ္ပိ ဧတော ပရိယာဥ ဏံ ပုန ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၂၈)

ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓ ဉာဏဿ တိ အာဒီဟိ၊ ဤသို့အစရှိသောပါဌ် တို့ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အနာမသိတွာ၊ မသုံးသပ်မူ၍၊ ဓမ္မဝသေန၊ ဓမ္မ ဓိဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဒေသိတံ၊ ပြတော်မူ၏၊ ဝေနေယျဝ၊ ထို့ကြောင့် သာလျှင်၊ ဟေဋ္ဌာ၊ ဤကုသလာ ခန္ဓာ အစရှိသောပါဌ်၌၊ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌၊

ဒါနံ ဒေယျဓမ္မ၊ လှူအပ်သော ဒါနဝတ္ထုကို၊ ဒတွာ စ ပိတွာ၊ ပေး၍၊ (တနည်းကား) ဒါနံ လှူကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို၊ ဒတွာ ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ၊ စင်ကြယ်ခြင်းကို ပြု၍။ တံ၊ ထိုပရိစ္စာဂစေတနာ ဝိသောဓနစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏၊ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏။ တံ၊ ပရိစ္စာဂစေတနာ ဝိသောဓနစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍၊ ရာဂေါ၊ ရာဂသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဖြစ်၏၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ သီလံ ပဉ္စ ဒသက်ဂြိုဝသေန နိစ္စသီလံ၊ ပဉ္စသီလ၊ ဒသသီလ-ဒ.စသည်သော အားဖြင့် ဖြစ်သော နိစ္စသီလကို၊ သမာဒိယိတွာ ဂဏှိတွာ၊ ကောင်းစွာ ယူပြီး ဆောက်တည်ပြီး၍၊ တံ၊ ထိုပဉ္စသီလ၊ ဒသသီလစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို။ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏၊ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဥပေါသထကမ္မံ၊ ဥပုသ်နေ့၌ သုံးအပ်သော အဋ္ဌင်္ဂုပုသ်ကို၊ ကတွာ၊ ဆောက်တည်ပြီး

ဂဟိတ မဗ္ဗိ၊ ယူ အပ်သည်လည်းဖြစ်သော။ စေတောပရိယညာဏံကို။ ပုန၊ ထဖန်၊ ရှုဖို၊ ပြောတော်မူအပ်၏။

အရဟတ္တမဂ်ကိုကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ကုသလော ဓမ္မော......ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရ၊ အရဟတ္တမဂ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ကြည့်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အရဟတ္တမဂ်သည် ကုသိုလ်၏ အာရုံမဟုတ်သောကြောင့် ကြည့်ရပါသည်၊

မှန်ပါသည်၊ ။အရဟတ္တမဂ်သည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပါဒိပုဂ္ဂလိက စိတ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ သေက္ခပုထုဇ္ဇနပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မိမိသန္တာန်၌ ရသိခြင်းမ ယိုသေးသော အရဟတ္တမဂ်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ အရဟတ္တမဂ်ကြည့်သော ကုသိုလ်ဂိုဏ်းကိုသာ အာရုံပြုနိုင်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဍားပါဌ်အရ ကောက်၌ အရဟတ္တမဂ်ကို ကြည့်ရပါသည်၊

သမ္ဘာဒါန်ပါဌ်အရကောက်၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ကုသိုလ်စိတ်သည် ဇောဝိသ ယိုသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ကုသလ သဿ ဓမ္မဿ .... ဟူသော သဋ္ဌာန်ပုဒ်၏ အရ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၄ ခု

၍၊ တံ၊ အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထစေတနာနှာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏။ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာ အလေ့အကျက် ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန သီလ အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထစေတနာနှာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏။ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏။ တံ-တာနိ၊ ထိုဒါန သီလ အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထစေတနာနှာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ တနည်းလည်း၊ တံ၊ ထိုဒါန သီလ အဋ္ဌင်္ဂုပေါသထစေတနာနှာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဘ၊ ၍။ (လ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဈာနာ၊ ဈာန်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍၊ ဈာနံ၊ ဈာန်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ ၏။ (လ) ဈာနေ၊ ဈာန်သည်၊ ပရိဟီနေ၊ ယုတ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပ္ပဋိသာရိဿ၊ ငါ့အား မြတ်သောတရားသည် ပျောက်ခဲ့ပြီဟု နှလုံးမသာယာသော သူအား။ ဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်, နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်, ဈာနဝိဓေသော အဘိညာဉ်ကုသိုလ်တို့ကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် အရကောက်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကြွင်း မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့သည်၊ ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကိုသာ အာရုံပြုသည်၊ ကုသိုလ်တရားကို အာရုံမပြုပေ၊ ထို့ကြောင့် အဆိုပါကုသိုလ်တို့ကို အရမကောက်ပဲ၊ ရသင့်ထိုက်သော မဟာကုသိုလ်စသည်တို့ကိုသာ အရကောက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယင်းသို့အရကောက်ရာ၌၊ ဒါနံ ဒတွာ (လ) ဝိပဿန္တိ တိုင်အောင်သော အနုပါဠိပါဠိတော်ကို ထောက်၍ မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ခုကို အရကောက်ရသည်။

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ (လ) နေဝသညာနာသညာယတနကုသလဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟူသော အနုပါဠိပါဠိတော်ကို ထောက်၍၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်တို့ကို အရကောက်ရသည်။

စေတောပရိယဉာဏဿ (လ) ကုသလာခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ (လ) အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ... ဟူသော အနုပါဠိ

ဝိဝိပါဠိတော်ပါဠိ၌ .. ကုသလော ဓမ္မော .... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား လောကီကုသိုလ်သတ္တရသ စေအဋ္ဌတ္တိံသ ပစ္စည်းတရားခု၏၊ အကုသလာ ဓမ္မာ ..... ဟူသော သမ္ဗန္ဒါနိပုဒ်၏ အရကား။ အကုသိုလ်ဒွါ ဒသ စေသတ္တဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားခု၏။

အဗျာကတာ ဓမ္မာ .... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ တဖြိုင်နက် ယထာရဟ ဟပ်ကောင်းသော အဗျာကတ, အဗျာကတာဓိပတိ, အဗျာကတ ပနိဿယ၊ ဤသုံးပဒ်ယသတ္တိတို့တွင် အဗျာကတသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(ဤကဏ္ဍား သမ္ဗန္ဒါနိ ကရိုဏ်း အရကောက်သာ လိုရင်းဖြစ်၍။ နောက်နောက် ဆို ရိုးတို့၌ ထိုသုံးချက်ကိုသာပြဆိုပေအံ့၊)

ပါဠိတော်ကိုထောက်၍ နုဋ္ဌိဝအဘိညာဉ် စေတောပရိယအဘိညာဉ် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်၊ ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်၊ အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့တို့၏ အရကောက်ရသည်၊

ဝိရတီအပ္ပမညာကြည့်ခြင်း။

(မေး) ကုသလာ ဓမ္မာ ...... ဟူသော သမ္ဗန္ဒါနိပုဒ်အရကောက်၌ အဘယ့်ကြောင့် ဝိရတီအပ္ပမညာတို့ကိုကြည့်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဝိရတီသည် ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ အပ္ပမညာသည် ပညတ်ကိုအာရုံပြုလေရကား၊ ကုသိုလ်တရားကိုအာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် ကြည့်ရပါသည်။

ဤ၌ ဝိရတီအပ္ပမညာတို့သည် မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်သော်လည်း။ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည် ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုကိုအာရုံပြုမိက ဝိရတီယှဉ်၍၊ ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံမပြုမိက ဝိရတီမယှဉ်၊ အတိုင်းမသိသော သုခိတ ဒုက္ခိတာ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုမိက အပ္ပမညာယှဉ်၍၊ အာရုံမပြုမိက အပ္ပမညာမယှဉ်နိုင်ပေ၊ ယခုတမူ ..... မဟာကုသိုလ်သည် အဆိုပါဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထု၊ သုခိတ ဒုက္ခိတာ သတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံမပြု၊ ကုသိုလ်တရားကို အာရုံပြုသောကြောင့် ဝိရတီအပ္ပမညာတို့သည် မဟာကုသိုလ်စိတ်၌မယှဉ်၊ ထို့ကြောင့် ကြည့်ရလေသည်၊

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၆၈)

အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ပစ္စဝေက္ခတိ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။ စေတောပရိယဉာဏေန ကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ၊ သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကုသလံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ။ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉ္စာယတနဿ ဝိပါကဿ စ ကိရိယဿ စ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါကဿ ကိရိယဿ စ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်မပါခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ အဘိညာဉ် (၅)ပါးယှဉ်ကြောင်း ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ ကုသလာ ခန္ဓာ (လ) ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော.... ဟူသော အနုလောမပါဠိတော်၌ အဘယ်ကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့ကိုဟောကြားတော် မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည်၊ ဒူရပရိတ္တနှင့် သဏှ၊ သုခုမ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကိုအာရုံပြု၏၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်သည်၊ ဒူရပရိတ္တနှင့်၊ သဏှ၊ သုခုမပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကိုသာ အာရုံပြုသည်။ ကုသိုလ်တရားကိုကား အာရုံမပြုပေ၊ ထို့ကြောင့် ကုသလာ ခန္ဓာ (လ) ပစ္စယော .....ဟူသော အနုလောမပါဠိတော်၌ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်တို့ကိုဟောကြားတော်မမူခြင်း ဖြစ်သည်။

ကုသလာ ခန္ဓာ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏဿ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အရဟာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဂ္ဂါ၊ အရဟတ္တမဂ်မှ။ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍၊ မဂ္ဂံ၊ အရဟတ္တမဂ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာ အလေ့အကျက် ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန, သီလ,ဥပေါသထ စေတနာပြဗ္ဗာန်းသော ကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊

ကုသလံ၊ တေဘူမကကုသိုလ်ကို။ အနိစ္စတော အနိစ္စဟူ၍ ရှုဂိုဏ်း၊ ဒုက္ခတော ဒုက္ခဟူ၍ ရှုဂိုဏ်း၊ အနတ္တတော အနတ္တဟူ၍ ရှုဂိုဏ်း။ ဝိပဿတိ၊ ရှု၏၊ စေတောပရိယဉာဏေန၊ သူတပါးတို့၏ စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သော

ပုဗ္ဗေ(လ)တံ အာရမ္မဏ အနက်ယောဇနာပုံ။

(မေး) ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ အာရဗ္ဘ ...... ဟူသော အနုဝါဒပါဠိတော်ကို အနက်ယောဇနာပါ၊

(ဖြေ) ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာအလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော ဒါန, သီလ,ဥပေါသထ စေတနာပြဗ္ဗာန်းသောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝါ၊ ကောင်းစွာအလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသောဒါန, သီလ,ဥပေါသထကမ္မဝှတ်ပါးသောကာမကုသိုလ်တို့ကို။ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏၊ အဘိနန္ဒတိ နှစ်သက်၏၊ တံ-တာနိ၊ ထိုဒါန,သီလ, ဥပေါသထစေတနာပြဗ္ဗာန်းသော ကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ (တနည်း) တံ၊ ထိုဒါန,သီလ,ဥပေါသထစေတနာပြဗ္ဗာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ ဝါ၊ ထိုဒါန,သီလ,ဥပေါသထကမ္မဝှတ်ပါးသော ကာမကုသိုလ်ကို။ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍။

ဤနှစ်နည်းတို့တွင်။ တံ-တာနိ .... ဟူသော ပဌမနည်းကား၊ ဝစနဝိပလ္လာသတည်း။ နောက်နည်းကား၊ ဇာတျာပေက္ခာ ဝစနံ .... ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဇာတ်ကိုဆွဲ၍ တံ .... ဟုဧကဝုစ်နှင့် မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊

စေတနာပရိယာယအားဖြင့်ညာဉ်ဖြင့်၊ ကုသလာဗျာကတသမင်္ဂီသ၊ ၏၊ မိစ္ဆာ၊ ကို၊ ဇာနာတိ၊ ၏။ သေက္ခာဝါ၊ တို့သည်ရင်း၊ ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊ တို့သည်ရင်း။ ကုသလံ၊ တော့မကကုသိုလ်ကို။ အနိစ္စတော အနိစ္စ ဟူ၍၊ ရှုတိ၊ ရင်း။ (လ) ဝိပဿန္တိ၊ ဝိပဿနာပြုကုန်၏။ ကုသလေ၊ ကုသိုလ်သည်၊ နိရုဒ္ဓေ၊ ချုပ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပါကော၊ ကာမာဝစရဝိပါက်သည် တဒါရမ္မဏတာ တဒါရမ္မဏတာယ၊ တဒါရုံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ကုသလံ မဟာကုသိုလ်ကို၊ အဿာဒေတိ၊ ၏ (လ) အကုသလေ၊ အကုသိုလ်သည်။ နိရုဒ္ဓေ၊ ချုပ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပါကော၊ ကာမာဝစရဝိပါက်သည်၊ တဒါရမ္မဏတာ တဒါရမ္မဏတာယ၊ တဒါရုံ၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ၊ ဈာန အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်သည်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ၊ အားရင်း၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ၊ ဈာနဝေရုဘဝ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာ

တံ အာရဗ္ဘာတိ တာနိ သုစိဏ္ဏာနိ အာရမ္မဏံ ကတွာ။ ဗဟုဝစနဿ ဟေသ ဧကဝစနာဒေသော။ ဇာတိဝသေန ဝါ ဧကဝစနမေတံ။

ပဋ္ဌာန် အဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၇)

တံအာရဗ္ဘာတိ.....ဟူသည်ကား၊ သုစိဏ္ဏာနိ၊ ကောင်းစွာအလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်သော။ တာနိ၊ ထိုဒါန၊ သီလ၊ ဥပေါသထစေတနာပြုဖွားကုန်သောကာမကုသိုလ်တို့ကို၊ အာရမ္မဏံကတွာ၊ အာရုံပြု၍၊ ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊ ဗဟုဝစနဿ၊ တာနိ.....ဟူသော ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်ကို၊ ဧသ ဧသ ဧကဝစနာဒေသော၊ ၏၊ တံ..ဟူသော ဧကဝုစ်ဝိဘတ်ပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ တနည်းကား၊ ဧတံ ထို ဧသ......ဟူသောပါဌ်၌ တံ......ဟူသောပုဒ်သည် ဇာတိ ဝသေန၊ သုစိဏ္ဏဟူသောဇာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧကဝစနံ၊ ဧကဝုစ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ ၏။

အဿာဒေတိအဘိနန္ဒတိအနက်ယောဇနာပုံ၊

(မေး) အဿာဒေတိ၊ အဘိနန္ဒတိ .....ဟူသော ကြိယာပုဒ်တို့ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘောင်ကျ အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

(ဖြေ) အဿာဒေတိ၊ လောဘမူသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ခံစားတပ်စွမ်း၏။ အဘိနန္ဒတိ၊ သပ္ပီတိကတဏှာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် နှစ်

နဥ္စာယတနကုသိုလ်သည်၊ ကိရိယာသော၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာအားရင်း၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ် ဈေးဘာအရွှေ့ဆူ သန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည်၊ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါကသော၊ ဖြစ်ဆဲနေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက်အားရင်း၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသလ၊ ဤဘဝ ဈေးဘာ အရွှေ့ဆူသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်သည်၊ ကိရိယာသော၊ နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအားရင်း။ အာသေဝနပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။ ကုသလာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ၊ တို့သည်၊ ဝေဒနာပရိယာဒာနာသော၊ ရင်း။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ၊ ရင်း။ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ၊ ရင်း။ အနာဂတံသဉာဏဿ၊ ရင်း။ အာဝဇ္ဇနာယ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအားရင်း။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ ၏။

သက်ရှင်သန်းဝမ်းမြောက်၏၊ ။ဒိဋ္ဌိဟူဆိုအပ်သော အလွန်နှစ်သက်ခြင်းဖြင့် အလွန်နှစ်သက်၏၊ ဤသို့သောအနက်သင့်ပါသည်။

အဿာဒေတိတိ သောမနဿသဟဂတလောဘသမ္ပယုတ္တစိတ္တေဟိ အနုဘဝတိ စေဝ ခုဇ္ဇတိစ။ အဘိနန္ဒတီတိ သပ္ပီတိကေဟ တေဟိဝ သေ နန္ဒတိ ဟဋ္ဌ ပဟဋ္ဌော ဟောတိ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယဝ အဘိနန္ဒတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄–၃၀)

အဿာဒေတိတိ…. ဟူသည်ကား၊ သောမနဿသဟဂတလောဘသမ္ပယုတ္တစိတ္တေဟိ၊ သောမနဿသဟဂုတ်၊ လောဘသမ္ပယုတ်စိတ်တို့ဖြင့်၊ အနုဘဝတိစေဝ၊ ခံစားလည်းခံစား၏၊ ခုဇ္ဇတိစ၊ တပ်လည်းတပ်စွမ်း၏။ အဘိနန္ဒတိတိ …. ဟူသည်ကား၊ သပ္ပီတိကေဟတေဟိဝ၊ နှင့်တကွ ဖြစ်သောတေဟိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ နန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏၊ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ ရွှင်သမ်းဝမ်းမြောက်သည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဝါ၊ ကား၊ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ၊ ဒိဋ္ဌိဟူဆိုအပ်သောနှစ်သက်ခြင်းဖြင့်၊ အဘိနန္ဒတိ နှစ်သက်၏၊

အနုဘဝတိစေဝ ခုဇ္ဇတိစ ….. ဟုဖွင့်ဆိုခြင်း။

(မေး) အဿာဒေတိ…..ဟူသောပါဌ်ကို။ အနုဘဝတိစေဝ ခုဇ္ဇတိစ ဟုအဘယ့်ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာ နှစ်ချက်ဖွင့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

ကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသောကဏ္ဍားပုဒ်၏ အရကား။ ကုသိုလ်ဖောဝိ သ ပေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရား၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... ဟူသော သမ္ပဒါနိပုဒ်၏ အရကား။ တဒါရုံ ဖောဒသ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကြည့်သော ကာမကြိယာဝဇ္ဇနဿ။ ဝိညာဏဋ္ဌာ ယတနဝိပါက်ကြိယာ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက်ကြိယာ၊ မေ တ္တာပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မူပဂ, အနာဂတံသကြိ ယာအဘိညာဉ်၊ ဝိရတိအပ္ပမညာကြည့်သော စေတောဝိသ နာမဟုန္တာ ပဋ္ဌယုပ္ပန်တရား၏၊

အာရမ္မဏပစ္စယေန ... ဟူသောကရိုဏ်းပါဒ်၏ အရကား တပြိုင်နက် ယထာရဟ တင်ကောင်းသော အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူ ပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှ၏၊

(ဖြေ) သာယာခြင်းသည် ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော သောမနဿ၏ ကိစ္စတည်းဟုပြလိုသောကြောင့်အနုဘဝတိစေဝ .....ဟုဖွင့်ဆို၍ သာယာခြင်းသည် သောမနဿနှင့်တကွ ဖြစ်သောရာဂ၏ ကိစ္စတည်း ... ဟုပြလိုသောကြောင့် ရဇ္ဇတိစ .....ဟုဖွင့်ဆိုတော်မူပါသည်။

အဿာဒနံသရာဂဿသောမနဿဿသသောမနဿဿရာဂဿစ
ကိစ္စန္တိ အာဟအနုဘဝတိစေဝရဇ္ဇတိစာတိ၊
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၇-၂၂)

အဿာဒနံ၊ သာယာခြင်းသည်၊ သရာဂဿ၊ ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သောမနဿဿစ၊ သောမနဿ၏ ၎င်း၊ သသောမနဿဿ၊ သောမနဿနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ရာဂဿစ၊ ရာဂ၏ ၎င်း။ ကိစ္စံ ကိစ္စတည်း၊ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ အနုဘဝတိစေဝ ရဇ္ဇတိစာတိ ဟူ၍၊ အာစရိယော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

အတိက္ကန္တတိ .... အဖွင့်နှင့်ပုဒ်သားဖွယ်၊

(မေး) အတိက္ကန္တတိ...... ဟူသောပါဌ်ကို သင်္ကေတိကဝဏ္ဏဝသေန နန္ဒတိ .....ဟု အဘယ့်ကြောင့်အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) နှစ်သက်ခြင်းသည် ပီတိကိစ္စနှင့် တကွဖြစ်သော တဏှာ၏

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တံသော်သည်း အကုသလပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၃)

ရာဂံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ဒိဋ္ဌိံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ကိစ္စတည်းဟု ပြဆိုသောကြောင့်..... သံကိလိဋ္ဌကတဏှာဝသေနနန္ဒတိ ..... ဟုအဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

အဘိနန္ဒနံ ပီတိကိစ္စသဟိတာယ တဏှာယ ကိစ္စန္တိ အာဟ သံကိလိဋ္ဌက
တဏှာဝသေနာတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၆၇-၂၄)

အဘိနန္ဒနံ၊ နှစ်သက်ခြင်းသည်။ ပီတိကိစ္စသဟိတာယ၊ ပီတိကိစ္စနှင့် တကွဖြစ်သော၊ (ဝါ) နှစ်သက်ခြင်းကိစ္စနှင့်တကွဖြစ်သော၊ တဏှာယ၊ တဏှာ၏၊ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ သံကိလိဋ္ဌကတဏှာဝသေနာတိ၊ ဟူ၍၊ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယပါ ဟုဖွင့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည် နှစ်သက်ခြင်းသဘောမရှိပါပဲလျက်၊ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယပါ အဘိနန္ဒတိ...... ဟုအဘယ့်ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သံကိလိဋ္ဌကတဏှာဖြင့်နှစ်သက်သောအခါ၊ အတ္တ, အတ္တနိယ စသည်တို့ကိုစွဲယူသည့်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိသည်ဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ဖြစ်သည်ကိုရည်၍၊ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယပါ အဘိနန္ဒတိ..... ဟုအဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ဝိစိကိစ္ဆံ အာရဗ္ဘ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ဥဒ္ဓစ္စံ အာရဗ္ဘ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒေါမနဿံ အာရဗ္ဘ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (အနုပါဒ)

ရာဂံ၊ ရာဂကို၊ အဿာဒေတိ၊ သာယာ၏၊ အဘိနန္ဒတိ၊ နှစ်သက်၏။ တံ၊ ထိုရာဂကို၊ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍၊ ရာဂေါ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏၊ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

ဒါနပြု၍ ရာဂဖြစ်ပုံ။

(မေး) ဒါနကိုသာယာနှစ်သက်၍ ရာဂဖြစ်ပုံကိုဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) ဒါနကိုသာယာနှစ်သက်သောအခါ၊ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူသော်လည်း၊ ရာဂချည်းသက်သက်ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ရာဂပြဓာန်းသောလောဘမူစိတ်ရှစ်ခုတို့တွင်တခုခုဖြစ်ပါသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ပဓာနနည်းအားဖြင့် ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ... ဟုဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

> ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အဿာဒေန္တဿ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ ဣဒံ အဋ္ဌ လောဘသဟဂတာနိ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂)

ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ...... သည်ကား၊ အဿာဒေန္တဿ၊ သာယာသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ရာဂေါ၊ ရာဂသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ ဖြစ်သည်မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသောစကားကို၊ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ လောဘသဟဂတာနိ၊ လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဒါနပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။

(မေး) ဒါနကိုသာယာတပ်နှစ်သက်သောအခါ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံကိုဖော်ပြပါ၊

(ဖြေ) ဒါနကိုသာယာတပ်နှစ်သက်သောအခါ၊ ငါ၏ကိုယ်, ငါ၏ ဥစ္စာ-စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်ယူမှားသောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လေးခုတို့နှင့်ယှဉ်သောဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည်ဖြစ်ပါသည်၊ ဤ၌ ... ဒိဋ္ဌိ

ဒိဋ္ဌိံ၊ ဒိဋ္ဌိကို၊ ဥဿာဒေတိ၏၊ (လ) ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊

ဝိစိကိစ္ဆံ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြု၍၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏။ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊

ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ဥဒ္ဓစ္စကို၊ အာရဗ္ဘ၍၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဒိဋ္ဌိ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊

ဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿကို၊ အာရဗ္ဘ၍၊ ဒေါမနဿံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဒိဋ္ဌိ သည် ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏။

ပြဋ္ဌာန်းသော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လေးရပ်တွင် တရပ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုလိုပါသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ.....ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

> ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အဘိနိဝိဋ္ဌဿ အတ္တာ အတ္တနိယန္တိ အာဒိဝသေန စတူဟိ
> စိတ္တေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄ ၄)

ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတီတိ..... ဟူသည်ကား။ အဘိနိဝိဋ္ဌဿ၊ တပ်နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အတ္တာ၊ ငါ၏၊ ကိုယ်၊ အတ္တနိယံ၊ ငါ၏ဥစ္စာ၊ ဣတိအာဒိ ဝသေန၊ ဤသို့စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ စတူဟိ၊ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တေဟိ၊ စိတ်တို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ၊ ယှဉ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။

ဤနေရာ၌၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ်နှစ်ခုတို့၌ ယှဉ်သော သောမနဿဖြင့်ရင်း၊ ရာဂဖြင့်ရင်း၊ သာယာသောပုဂ္ဂိုလ်အား ရင်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်လေးခုလုံးတို့၌၊ သပ္ပီတိကတဏှာဖြင့် ဒိဋ္ဌိ.....ဟုဆိုအပ်သော နှစ်သက်ခြင်းဖြင့် နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ဖြစ်သည်.....ဟုယူဆသင့်လေသည်။

> ဒွီသု ပန သောမနဿသဟဂတစိတ္တေသု သောမနဿေန ရာဂေန အဿာ
> ဒေန္တဿ ယေသု ယေဝ သပ္ပီတိကတဏှာယ စတူသုပိ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ အ
> ဘိနန္ဒန္တဿ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိပိ သက္ကာ ယောဇေတုံ၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၇-၃၀)

ဝိဓိပါဠိတော်ပါဠိ၌ အကုသလော ဓမ္မော..... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏ အနက်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝိသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ ... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အနက်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာဝဇ္ဇနာပဋ္ဌသေန ...... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏ အနက်ကား၊ အာဝဇ္ဇနာ, အာဝဇ္ဇနာဝီပတ်, အာဝဇ္ဇနာရူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဝဇ္ဇနာသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသနှ၏၊

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့။ ဒွိသုံ၊နှစ်ပါးကုန်သော။ သောမနဿသဟဂတ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဝိပ်တ်တို့၌။ သောမနဿေနစ၊ သောမနဿဖြင့်ရင်း၊ရာဂေနစ၊ရာဂဖြင့်ရင်း။ အဿာဒေန္တဿစ၊သာယာသော ပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း၊ယေသုယေဝ၊အကြင်နှစ်ပါးကုန်သော သောမနဿသဟဂုတ်ဝိပ်တ်တို့၌သာလျှင်၊ သမ္ပိတ်ကတဗ္ဗာယ၊ သမ္ပိဘိကတဗ္ဗာဖြင့်၊ စဘူသုပိ၊ လေးပါးကုန်သော သောမနဿသဟဂုတ်ဝိပ်တ်တို့၌လည်း၊ ဝိဇ္ဇာဘိန္နဝါယ၊ ဒိဋ္ဌိဟုဆိုအပ်သော နှစ်သက်ခြင်းဖြင့်၊ အဘိနန္ဒန္တဿစ၊ နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်အားရင်း။ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဖြစ်၏။ ဇုတိပိ၊ ဤသို့လည်း။ယောဇနာတို၊ယှဉ်ခြင်းငှါ၊သင့်၊တပ်ကောင်း၏။

ဝိဓိကိစ္စာစသည်ဖြစ်ပုံ။

(မေး) အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အားဝိဓိကိစ္စာ ဥဒ္ဓစ္စ ဒေါမနဿတို့ဖြစ်ကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ မရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဝိဓိကိစ္စာဖြစ်ပါသည်၊ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အားဥဒ္ဓစ္စဖြစ်ပါသည်၊ ငါသည် စင်စစ် ကောင်းသောအမှုကို မပြုအပ်ပြီဟု နှလုံးမသာယာသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဒေါမနဿဖြစ်ပါသည်၊

> အသန္နိဋ္ဌာနဂတဿပနေတ္ထဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝိက္ခေပဂတဿဥဒ္ဓစ္စံ
> အကတံဝတမေကလျာဏန္တိဝိပ္ပဋိသာရိနောဒေါမနဿံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၅)

ပန၊ အဘိုတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့၊ဧတ္ထ၊ဤတရား၌၊ အသန္နိဋ္ဌာနဂတဿ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့မရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ဝိစိကိစ္ဆာ၊သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောပုံကား–

အကုသလောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၆၆)

သေက္ခာပဟီနေကိလေသေပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ဝိက္ခမ္ဘိတေကိလေသေပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ ပုဗ္ဗေသမုဒါစိဏ္ဏေကိလေသေဇာနန္တိ၊

သေက္ခာဝါပုထုဇ္ဇနာဝါအကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ စေတောပရိယဉာဏေနအကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿစိတ္တံဇာနန္တိ၊

အကုသလာခန္ဓာစေတောပရိယဉာဏဿပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အ.နု၁၀၃)

သေက္ခာ၊သေက္ခာဟုဆိုအပ်ကုန်သော သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပဟီနေ၊ မဂ်ဖြင့်ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသေ၊ကိလေသာတို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ဆင်ခြင်ကုန်၏။ ဝိက္ခမ္ဘိတေ၊

ဝိက္ခမ္ဘိတသားဖြင့်လှုပ်ခြင်းသို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊မေ၊ငါသည်၊ဝတ၊စင်စစ်၊ကပ္ပေ၊ကာလ၊ကောင်းသောအမှုကို၊ အကတံ၊ မပြုအပ်ပြီးရကား၊ ဤသို့ဝိပ္ပဋိသာရီခနော၊ နှလုံးမသာယာသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ဒေါမနဿံ၊သည်၊ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏၊

စိတ္တုပ္ပါဒ်အရကောက်ပုံ။

(မေး) ရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ..... အစသည့်သောပါဠိတို့၌ အဘယ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုအရကောက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ......ဟူသောပါဠိအရ၊ရာဂပြဓာန်းသောလောဘမူစိတ်ရှစ်ခုတို့တွင် တခုခုကိုအရကောက်ရပါသည်။ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ...... ဟူသောပါဠိအရ၊ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လေးခုတို့တွင်တခုခုကိုအရကောက်ရပါသည်။ဝိစိကိစ္ဆာဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသောပါဠိအရ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်ကိုအရကောက်ရပါသည်၊ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ.... ဟူသောပါဠိအရ၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကိုအရကောက်ရပါသည်၊ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ . ဟူသော

ဓိဓိမဂ်ဖြင့်ပယ်ခွါအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသာ၊တို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ကုန်၏၊ သေက္ခာ၊တို့သည်၊ပုထုဇ္ဇန်၊ရှေး၌၊ သမ္မုဒါပိတ္ထော၊အလေ့အကျက်ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသာတို့ကို၊ ဓာနန္တိ၊သိကုန်၏၊ သေက္ခာဝါ၊တို့သည်၎င်း၊ ပုထုဇ္ဇနာဝါ၊တို့သည်၎င်း၊ အကုသလံ၊ကို၊ (လ)ဝိပဿန္တိ၊ကုန်၏၊စေတောပရိယဉာဏ်ဖြင့်၊(လ)ဓာနန္တိ၊ကုန်၏၊အကုသလာ၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊တို့သည်၊ စေတောပရိယဉာဏဿ၎င်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ၎င်း၊ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ၎င်း၊ အနာဂတံသဉာဏဿ၎င်း။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၊၏၊

အကုသလော ဓမ္မော .... ဟူသော ကဏ္ဍားပုဒ်၏အရကား၊ အကုသိုလ်နှါဒသ စေသဋ္ဌ ဝိသ ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလသဿ ဓမ္မဿ .... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာကုသိုလ်ဝိတ်ရှစ်ခု၊စေတောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မူပဂ,အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊အပ္ပမညာကြဉ်သော စေဆတ္တိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ပါဠ်အရ၊ ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဝိတ်နှစ်ခုတို့တွင် တခုခုကိုအရကောက်ရပါသည်၊

အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာအဓိပ္ပါယ်၊

(မေး) အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံပစ္စဝေက္ခတိ..... ဟူသောပါဠ်အရ အဘယ်မဂ်ကိုယူ၍ မဂ်မှထသော်ဖိုလ်ဖြစ်သောကြောင့်။ဖိုလ်ဖြင့်မဂ်ကို ဆင်ခြင်ရမည်လော၊

(ဖြေ) အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာ ..... ဟူသောပါဠ်အရ၌၊ မဂ္ဂံအရဟတ္တမဂ်ကိုယူ၍ မဂ်၏အခြားမဲ့ဘဝင်ကိုလွန်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့်ထ၍၊ မဟာကြိယာပစ္စဝေက္ခဏာဇောဝိထိဖြစ်ကြုပ်ဖြင့်သော မဂ်ကိုဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်၊

အရဟာမဂ္ဂါဝုဋ္ဌဟိတွာတိမဂ္ဂဝီထိယံဖလာနန္တရသာဘဝင်္ဂသာအတိက္ကမဝသေန ဝုဋ္ဌဟိတွာ။ပစ္စဝေက္ခဏာဇဝနာနိပနသာကြိယာဇ္ဈာကတာနိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၉)

အာရမ္မဏပစ္စယေန ..... ဟူသောကျမ်းပါဌ်၏ အရကား၊ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှိ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အရဟာ ပဟီနေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သမုဒါစိဏ္ဏေ ကိလေသေ ဇာနာတိ၊ အကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန အကုသလစိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ၊

သေက္ခာဝါ ပုထုဇ္ဇနာဝါ အကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အကုသလံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ တိ ..... ဟူသည်ကား၊ မဂ္ဂဝီထိယံ၊ မဂ္ဂဝီထိ၌ ဖလာနန္တရဿ၊ ဖိုလ်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂဿ၊ ဘဝင်ကို၊ အတိက္ကမဝသေန လွန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ၊ ထ၍၊ ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ အဿ၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာစိတ်တို့သည်၊ ကြိယာဗျာကတာနိ၊ ကြိယာအဗျာကတတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဝိပဿနာရှုပုံ။

(မေး) ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ နောက်ထပ် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်း အမှုကိုပြု မပြုဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်ထပ်မဂ်ဖိုလ်ရရန်မဟုတ်သော်လည်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်းအမှုကိုကား ပြုပါသေးသည်၊

အကုသလာ ခန္ဓာ စေတောပရိယဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ) အနက်လွယ်၏။

အကုသလေ ခန္ဓေ … ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ စေ သတ္တဝီသ ပစ္စည်းတရား ခု၏။

အဗျာကတေ ခန္ဓေ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ တဒါရုံ ဧကာဒသ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကြဉ်သော ကာမကြိယာတဆယ်, စေတောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, ယထာကမ္မုပဂ, အနာဂတံသကြိယာအဘိဉာဉ်၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြဉ်သော စေ တေတ္တိံသ နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အာရမ္မဏေန ပစ္စယေန ...... ဟူသော ကြိယာပုဒ်၏ အရကား၊ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိ . ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဒေသသရ၏။

ထို့ကြောင့် အရဟာ ကုသလံ အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿတိ ..... ဟု ပဋ္ဌာန်း ပဉှာဝါရပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ...... ဟူသော ပါဌ်၌ ကုသလ အရနှင့် ဝိပါက အရတို့ကို ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလ အရ ဝိပဿနာပြုသော ကုသိုလ်ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်၍, ဝိပါက အရ သန္တီရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်စိတ်ရှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာတို့ကို အရကောက်ရပါသည်။

ကုသလေ နိရုဒ္ဓေတိ ဝိပဿနာဇဝနဝီထိယာ ပစ္ဆိန္နာယ။ ဝိပါကောတိ ကာမာဝစရဝိပါကော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၁၃)

ကုသလေ နိရုဒ္ဓေတိ ..... ဟူသည်ကား၊ ဝိပဿနာဇဝနဝီထိယာ၊ ဝိပဿနာပြုသော ကုသိုလ်ဇောဝီထိသည်။ ပစ္ဆိန္နာယ၊ ပြတ်သည်ရှိသော်၊ ဝိပါကောတိ၊ ဝိပါကော ဟူသည်ကား။ ကာမာဝစရဝိပါကော၊ ကာမာဝစရ ဝိပါက်တည်း။

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တို့သော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၄၄)

အရဟာ ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဖလဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊

တဒါရုံ၏ အာရုံကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ.... ဟူသော ပါဠိ၌ တဒါရုံသည် အဘယ်ကို အာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) တဒါရုံသည် ကုသိုလ်စော၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိပဿနာရှုအပ် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို အာရုံပြုပါသည်၊

တံ ကုသလံ ဇဝနဿ အာရမ္မဏဘူတံ ဝိပဿိတကုသလံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၁၅)

တံ၊ ထိုတဒါရုံသည်။ ကုသလဇဝနဿ၊ ကုသိုလ်စော၏၊ အာရမ္မဏဘူတံ၊ အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိပဿိတကုသလံ၊ ဝိပဿနာရှုအပ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို၊ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ အာရုံပြု၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏၊ ဣတိ အယံ၊ ကား၊ အတ္ထော၊ တည်း၊

(မေး) ဝိပဿနာရှုအပ်သော ကုသိုလ်သည် တေဘူမက ကုသိုလ် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ကာမာဝစရကုသိုလ်ဟု ဆိုပါသနည်း၊

(ဖြေ) တေဘူမကကုသိုလ်ကို ဝိပဿနာ ရှုနိုင်သည် မှန်ပါသော်လည်း တဒါရုံတို့မည်သည် ကာမစော, ကာမသတ္တဝါ, ကာမအာရုံဖြစ်ပါမှသာ ကျနိုင်သောကြောင့် "ဝိပဿနာရှုအပ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်" ဟုဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

(84)

အရဟာ စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှါ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖေါဋ္ဌဗ္ဗေ ဝဋ္ဋံ၊ ဝိပါကာဗျာကတေ, ကိရိယာဗျာကတေ စ ခန္ဓေ, အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန ဝိပါကာဗျာကတ ကိရိယာဗျာကတ စိတ္တသမင်္ဂိဿ စိတ္တံ ဇာနာတိ၊

အာကာသာနဉ္စာယတနကိရိယံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကိရိယဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနကိရိယံ နေဝသညာနာသညာယတနကိရိယဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိကို မပြခြင်း။

(မေး) ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသော ပါဠိအရ၊ ကာမဝိပါက်သည် တဒါရုံအဖြစ်ဖြင့် သာဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်သေး၊ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်,စုတိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းဖြစ်နိုင်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ,ဘဝင်,စုတိတို့ကိုပြဆိုတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကာမဝိပါက်သည် ပဋိသန္ဓေ,ဘဝင် စုတိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ ထိုသို့ဖြစ်ပုံကို အလွန်သိနိုင်ခဲသောကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓေ,ဘဝင်,စုတိတို့ကို မပြခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

သော ပန ဒုဗ္ဗိညေယျတာ ဣဓ န ဒဿိတော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄–၁၁)

ပန ထိုသို့ပင်ဖြစ်နိုင်ပါသော်သည်း၊ သော၊ ထိုပဋိသန္ဓေ,ဘဝင်,စုတိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်ကို၊ ဒုဗ္ဗိညေယျတာ၊ သိနိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ၊ ဤအရာ၌၊ နဒဿိတော၊ ပြတော်မမူအပ်၊

(တနည်း) တဒါရုံနှင့် ကုသိုလ်လျှင်အာရုံယူသောအဖြစ်နှင့်တူသော လက္ခဏာယှဉ်သည့်အဖြစ်ကြောင့် "တဒါရမ္မဏတာ"......ဟု တဒါရုံကိုညွှန်းပြခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်ကံလျှင်အာရုံယူကြနိုင်သော ပဋိသန္ဓေ စသည်တို့ကိုလည်း ညွှန်းပြရာရောက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ,ဘဝင်,စုတိတို့ကိုသီးခြားပြဆိုတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်၊

ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သဒ္ဒါယတနံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဿ၊ ရသာယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဿ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဗျာကတာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ, စေတောပရိယဉာဏဿ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ, အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

အရဟာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဖလံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဆင်ခြင်၏၊ နိဗ္ဗာနံ၊ သည်၊ ဖလဿ ဖိုလ်လေးပါးအား၊ အာဝဇ္ဇနာယ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအား၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်၊ ဟောတိ ၏။

အရဟာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စက္ခုံ၊ စက္ခုပသာဒကို (လ) ဝိပဿတိ၊ ဝိပဿနာရှု၏။ (လ) ရူပေ၊ ရူပါရုံတို့ကို (လ) ဝတ္ထုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို။ ဝိပဿတိ၊ ၏၊ ဝိပါကာဗျာကတေ၊ ဝိပါက်အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ ကိရိယာဗျာကတေ၊ ကိရိယာအဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေ၊ ခန္ဓာတို့ကို (လ) ဝိပဿတိ၊ ၏။ ဒိဗ္ဗေန၊ နတ်၌ဖြစ်သော၊ စက္ခုနာ၊ အဘိညာဉ်ဟူသော မျက်စိဖြင့်၊ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို၊ ပဿတိ၊ မြင်၏။

တဒါရမ္မဏေ ပန ကုသလာရမ္မဏဘာဝေန သမာနလက္ခဏတာယ ကမ္မာရမ္မဏာ ပဋိသန္ဓိအာဒယော ပိ ဒဿိတာ ယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၈-၉)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ တဒါရမ္မဏေ၊ တဒါရုံ၌။ ကုသလာရမ္မဏဘာဝေန၊ ကုသိုလ်အာရုံရှိသော အဖြစ်ဖြင့်။ သမာနလက္ခဏတာယ၊ တူသော လက္ခဏာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မာရမ္မဏာ၊ ကုသိုလ်ကံလျှင် အာရုံရှိကုန်သော၊ ပဋိသန္ဓိအာဒယောပိ၊ ပဋိသန္ဓေ စသည်တို့ကိုလည်း၊ ဒဿိတာ ဧဝ၊ ပြဆိုအပ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်သားအပ်၏။

အကုသလံ အဿာဒေတိ (လ) တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) အကုသလံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ (လ) အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ

စေတောပရိယညာဏေန၊ ဖြင့်၊ ဝိပါကာဗျာကတကိရိယာဗျာကတ ဝိညာဏမဂ်သ၊ ဝိပါက်အဗျာကတ, ကိရိယာအဗျာကတစိတ်နှင့်ပြည့်စုံသောသူ၏၊ စိတ္တံ၊ကို.ဇာနာတိ၊သိ၏. (နောက်ပါဒ်များ၌ နက်လွယ်၏.)

အဗျာကတောဓမ္မော...... ဟူသောဂါထာပုဒ်၏.အရကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိသကြိယာစိတ်ပါသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ၊ နိဗ္ဗာန်ပရတ္ထံ:တရား၏.၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ... ဟူသောသမ္ဗန္ဓ်ပုဒ်၏.အရကား၊ ကာမဝိပါက်တေဝိသ,ကာမကြိယာကောဒသ,ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာ, နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာ, ဒိဗ္ဗစက္ခု,ဒိဗ္ဗသောတ,ဣဒ္ဓိဝိဓ, စေတောပရိယ,ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ,အနာဂတံသကြိယာအဘိညာဉ်၊ဖိုလ်လေးခု၊ အပ္ပမညာကြဉ်သောစေတသိက်ဆတ္တိသ နာမရူပဿပစ္စယုပ္ပန်တရား၏.။

(တနည်း) အဗျာကတောဓမ္မော ကတ္တားကား၊စက္ခုဝိညာဉ်နွေအားတပ်သောပန္နပ္ပါရုပ်၍ရုံ၊ သောတဝိညာဉ်နွေအားတင်သောပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ (လ)ကာယဝိညာဉ်နွေအားတပ်သောပစ္စုပ္ပန်ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ မနောဓာတ်သုံးခုအားတင်သောပစ္စုပ္ပန်ပဥ္စာရုံ၊ တဒါရုံဘောဒသ,ဟသိတုပ္ပါဒ်အားတင်သောကာမဝိပါက်တေဝိသကာမကြိယာကောဒသ ရုပ်အဋ္ဌဝိသ၊

ဝိပါကောတဒါရမ္မဏတာဉပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟူသော ဒေသနာတော်ကို ဘုရားသျှင်အဘယ်.ကြောင့်ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကုသိုလ်ဇော၏.အဆုံး၌ ကုသိုလ်လျှင်အာရုံရှိသော ဝိပါက်တဒါရုံဖြစ်ပုံကိုပြတော်မူလိုသောကြောင့် ..... ကုသလံအဿာဒေတိ (လ)တဒါရမ္မဏတာဉပ္ပဇ္ဇတိ ..... ဟူသော ဒေသနာတော်ကို ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူပါသည်၊

ကုသလံအဿာဒေတိတိအာဒိအကုသလဇဝနာဝသာနေကုသလာရမ္မဏာ ဝိပါကံဒဿေတုံဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၁၉)

ကုသလံအဿာဒေတိတိအာဒိ၊ဤသို့အစရှိသောစကားကို၊ အကုသလဇဝနာဝသာနေ၊ အကုသိုလ်ဇော၏.အဆုံး၌။ ကုသလာရမ္မဏာဝိပါကံ၊ကုသိုလ်လျှင်အာရုံရှိသောဝိပါက်ကို၊ ဒဿေတုံ၊ပြခြင်းငှါ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏.၊

မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊

မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, နိဗ္ဗာန်၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာအားတင်သော၊ ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဖူးသောအာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ။

နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအားတင်သော ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဖူးသောအာကိဉ္စညာယတနကြိယာ၊

ဒိဗ္ဗစက္ခုကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သော ဒူရပဋိစ္ဆန္န, သဗ္ဗသုခုမ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊

ဒိဗ္ဗသောတကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သော ဒူရပဋိစ္ဆန္နသဗ္ဗ သုခုမ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊

စေတောပရိယကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သော လွန်လေပြီးသော ခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌ တည်သော သူတပါးတို့၏ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝီသဟု ဆိုအပ်သောဓမ္မာရုံ။

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိ၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သောဝိပါက်သည် ဒုဗ္ဗိညေယျ အသိခက်ခဲသည် ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုခဲ့သော်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿ ...ဟုဘုရားသျှင် အဘယ့်ကြောင့် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်သည် အသိခက်ခဲသည်မှန်ပါသော်လည်း။ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်၏ တဒါရုံ အဖြစ်ဖြင့်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၊ ရသင့်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်၊

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿာတိ ဣဒံ ဒုဗ္ဗိညေယျမ္ပိ သမာနံ မဟဂ္ဂတဝိပါကဿ တဒါရမ္မဏဘာဝေန အနုပ္ပတ္တိတော လဗ္ဘမာနကဝသေန ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂)

ဇာနိဝိဝကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါဝစရ ကြိယာပဉ္စမဈာန်၊ သတသဟာဿစသော နိဗ္ဗတ္တရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံ ခြောက်ပါး။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သော ပုဗ္ဗေနိဝုန္တ ဖြစ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာဝီသစေပဉ္စတိံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသဟုဆိုအပ် သောခန္ဓာငါးပါး။ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလွှောက်၍ သိသော နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ် သောအာရုံခြောက်ပါး။

အနာဂတံသကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာဝီသ စေပဉ္စတိံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလွှောက်၍ သိသောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

ဖိုလ်လေးခုအားတပ်သော နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားခု၏။

(သမ္မဒါန်ပါဌ်ကောက်မြီ၊)

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကဿာတိဋ္ဌတိ ......ဟူသော ဤစကားကို၊ ဒုတိယျ၊ အသိခက်ခဲသည်၊ သမာနမို၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ မဟဂ္ဂတဝိပါကဿ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်၏၊ တဒါရမ္မဏဘာဝေန၊ တဒါရုံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အနုပ္ပတ္တိတော မဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ လဒ္ဓမာနကဝသေန၊ ရသင့်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

ကိရိယဿ ....ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သောအခါ၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကိုဝင်စားခြင်းမယှိပါပဲလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် "ကိရိယဿ" ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်၍ မဝင်စားဘူးသော အာကာသာ နဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို၊ ပဋိလောမအားဖြင့်၎င်း၊ တခုခြားသည်၏ အ စွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဝင်စားသောကြောင့်၊ ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနကိရိယာ သည်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြုနိုင်သေးသောကြောင့်၊ ကိရိယဿစ .....ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသောကရိုဏ်းပါဠိ၏ အနက်ကား။ အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, ဝတ္ထာရမ္မဏနိဿယ, အာရမ္မဏနိဿယ, အာရမ္မဏပုရေဇာတ ဝတ္ထာရမ္မဏပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ, အာရမ္မဏပုရေဇာတတ္ထိ, အာရမ္မဏပုရေဇာတအဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့နှင့် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿအာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော (၄၄)

သေက္ခာဖလံပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံဂေါတြဘုဿ ဝေါဒါနဿမဂ္ဂဿအာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော။

သေက္ခာဝါပုထုဇ္ဇနာဝါကုသလံ အနိစ္စတောဒုက္ခတောအနတ္တတောဝိပဿန္တိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှါ, ကာယံ၊ ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ပ ။ ဝိပါကာဗျာကတေကိရိယာ ဗျာကတေခန္ဓေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတောဝိပဿန္တိ၊

ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာရူပံပဿန္တိ ဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာသဒ္ဒံ သုဏန္တိ၊ စေတောပရိယဉာဏေန ဝိပါကာဗျာကတ ကိရိယာဗျာကတစိတ္တ သမင်္ဂိဿ စိတ္တံဇာနန္တိ၊

အဗျာကတာခန္ဓာဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ, စေတောပရိယဉာဏဿ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ, အနာဂတံသဉာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။

ကိရိယသာတိ အရဟတ္တံပတွာအသမာပန္နပုဗ္ဗံအာကာသာနဉ္စာယတနေ ပဋိလောမတော ဝါ ကေနစိ ကမေန ဝါ သမာပန္နဿ ကိရိယာယ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂၂)

ကိရိယသာတိ၊ ဟူသည်ကား။ အရဟတ္တံ၊ ရဟန္တာအဖြစ်သို့၊ ပတွာ ရောက်၍၊ အသမာပန္နပုဗ္ဗံ၊ မဝင်စားဘူးသော၊ အာကာသာနဉ္စာယတနေ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်စျာန်၌၊ ပဋိလောမတော ဝါ၊ ပဋိ

သေက္ခာ၊သေက္ခာဟုဆိုအပ်ကုန်သော သောတာပန်,သကဒါဂါမိ,အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ဖလံ၊အောက်မိုလ်သုံးချက်ကို၊ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ဆင်ခြင်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ကုန်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊သည်၊ဂေါတြဘုဿ၊ဂေါတြဘုအားရင်း၊ ဝေါဒါနဿ၊ဝေါဒါန်အားရင်း၊ မဂ္ဂဿ၊မဂ်လေးပါးအားရင်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၏။ (ကြွင်းသောပါဠိများအနက် လွယ်၏။)

လောဘအားဖြင့်ရင်း၊ ဧကန္တိကဝသေနဝါ,တချို့ခြား၏ အစွမ်း အားဖြင့်ရင်း၊သမာပန္နကြိယာသ၊ ဝင်စားသောပညာဏဥ္ဘာယတနကြိယာအား၊

အနန္တလောဘအားဖြင့်ဝင်စားခြင်း။

ပဒိုလောဘအားဖြင့်ရင်း၊ တချို့ခြား၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ ဝင်စားသောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား၊အနိုးကာလ၌မဖြစ်သော, အာကာသာနဥ္စာယတနကုသိုလ်သမာပတ်သည့် အာရုံမှုရာဖြစ်သကဲ့သို့၊ အနန္တလောဘအားဖြင့် ဝင်စားသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် အားလည်းဖြစ်နိုင်ပေရာသည်၊

> ယထာပနပဋိလောမတော ဧကန္တရိကဝသေနစသမာပန္နဿအနာသန္နာပိ သမာပတ္တိအာရမ္မဏံဟောတိ။ ဧဝံအနုလောမတော သမာပန္နဿပိဘဝေယျာတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၆၈-၁၄)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့၊ ပဋိလောမတော၊ ပဋိလောမအားဖြင့်ရင်း၊ ဧကန္တရိကဝသေန၊တချို့ခြား၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊သမာပန္နဿ၊ ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အနာသန္နာပိ၊ အနိုးကာလ၌ မဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊သမာပတ္တိ၊ သမာပတ်သည်၊ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဧဝံတထာ ထို့အတူ၊ အနုလောမတော၊အနုလောမအားဖြင့်၊ သမာပန္နဿပိ၊ ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်အားလည်း၊ ဘဝေယျ၊ဖြစ်ရာ၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏၊

အာဝဇ္ဇနာယ .... ဟူသောပါဠိအရညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ကုသလာဝဇ္ဇာ (လ)အာဝဇ္ဇနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော .... ဟူသောပါဠိ၌ အာဝဇ္ဇနာယ..... ဟူသောပါဠိအရ၊ အာဝဇ္ဇန်း နှစ်ပါးတွင် အဘယ်အာဝဇ္ဇန်းကိုယူရမည်နည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

အဇ္ဈာကတောဓမ္မာ..... ဟူသော ကဏ္ဍာပုဒ်၏ အရကား၊ အရဟတ္တ ဖိုလ်ကြည့်သော ဝိပါက်ပစ္စတ်သ, ကြိယာဝိသ စေအးမှတ်သ ရုပ်အဇ္ဈတိသ နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရား၏၊

ကုသလာဓမ္မာ ... ဟူသော သမ္မာဒိနှိပုဒ်၏ အရကား၊ မဟာ ကုသိုလ်ရှစ်ခု ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗသောတ ဈာနဒွိ၀, စေတောပရိယ, ပုဗ္ဗေနိဝါ သာနုဿတိ အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ် မဂ်လေးခု အပ္ပမညာကြည့် သောစေတောဆိုသပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

(တနည်း) အဇ္ဈာကတောဓမ္မာ.....ဟူသော ကဏ္ဍာပုဒ်၏ အရ ကား—

(ဖြေ) အာဝဇ္ဇန်းနွေတို့ ဘွင် ပဥ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ပဥ္စာရုံကိုသာကြောင် အာရုံပြု၍ ကုသိုလ်ကို အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို သာယူရပါသည်။

ရာဂ အရည့်နှင်းပြခြင်း။

(မေး) ရာဂ အဿာဒေတိ...... ဟူသောပါဌ်၌ ရာဂ ဟူသောပါဌ်အ ရ၊မိမိ၏ ရာဂ......သူတပါးတို့၏ ရာဂနှစ်ပါးတို့တွင် အဘယ်ရာဂကိုယူရ ပါမည်နည်း။

(ဖြေ) မိမိ၏ ရာဂ သူတပါးတို့၏ ရာဂနှစ်ပါးလုံးကို ယူရပါသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း မိမိ၏ ရာဂ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြပါမှသာ ထင်ရှားပါသည်၊

ရာဂန္တိ အတ္တနော ဝါ ပရဿ ဝါ ရာဂံ၊ အတ္တနော ရာဂဝသေန ပနေတ္ထ ဝဏ္ဏနာ ပါကဋာ ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄–၂၇)

ရာဂန္တိ....ဟူသည်ကား၊အတ္တနော ဝါ၊မိမိ၏ ရင်း ပရဿ ဝါ၊ သူတ ပါး၏ ရင်း၊ရာဂံ၊ရာဂကို၊ပန၊အထူးကိုဆိုပါဦးအံ့၊အတ္တနော မိမိ၏၊ ရာ ဂဝသေန၊ရာဂ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနာ၊အဖွင့်သည်၊ ပါကဋာ၊ ထင် ရှားသည် ဟောတိ၏၊

ဝိစိကိစ္ဆာစသည်တို့၌ အဿာဒေတိ ဟုမဆိုခြင်း။

(မေး) ရာဂ အဿာဒေတိ ဒိဋ္ဌိ အဿာဒေတိ ....ဟုဘုရားသျှင်ဟော

မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ,ကြိယာဝီသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ။

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အရဟတ္တမဂ် ကြဉ်သောဝိပါက်ပဉ္စတိံသ ကြိယာဝီသ,ရုပ်အဋ္ဌဝီသနိဗ္ဗာန်။

ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သော ဒူရပဋိစ္ဆန္နသဏှသုခုမ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်ပါ၍။ ဒိဗ္ဗသောတကုသိုလ် အဘိညာဉ်အား တပ်သော ဒူရ ပဋိစ္ဆန္န,သဏှ,သုခုမပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါ၍၊

ဣဒ္ဓိဝိဓကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သော သတသဟဿ- စသော နိမ္မိတရုပ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊

ကြားတော်မူသကဲ့သို့၊ ဝိစိကိစ္ဆံ အဿာဒေတိ စသည်ဖြင့်ဟောကြား တော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ဟောကြား တော်မမူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိစိကိစ္ဆာ,ဥဒ္ဓစ္စ, ဒေါမနဿတရားသုံးပါးတို့၌၊ သာယာအပ် သောသဘောမရှိသောကြောင့် အဿာဒေတိ....ဟု ဟောကြားတော် မမူရပါ။

ဝိစိကိစ္ဆာဒီသု ပနတီသု အဿာဒေတဗ္ဗတာယ အဘာဝေန အဿာဒေ တီတိ နဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၄-၂၉)

ပန၊ဗျတိရိက်ကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ဝိစိကိစ္ဆာဒီသု၊ ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိကုန် သော။တီသု၊သုံးပါးကုန်သောတရားတို့၌၊ အဿာဒေတဗ္ဗတာယ၊ သာ ယာအပ်သောအဖြစ်၏၊အဘာဝေန၊မရှိခြင်းကြောင့်၊ အဿာဒေတီတိ၊ အဿာဒေတိဟူ၍၊နဝုတ္တံ၊ဟောတော်မမူအပ်၊

ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ ... ဟုဦးစွာမဟောခြင်း၊

(မေး) ရာဂဒိဋ္ဌိနှစ်ပါးတို့၌ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ......ဟုဒိဋ္ဌိကို ရှေ့ထား၍ ဟောကြားတော်မူသကဲ့သို့ ဝိစိကိစ္ဆံ အာရဗ္ဘ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ..... ဟုရှေ့ထား၍ ဟောကြားတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့် ကြောင့် ဟောကြားတော်မမူရပါသနည်း၊

စေတောပရိယကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သောလွန်လေပြီးသောရနှစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သောခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သောအနေဟာဠုဗိုလ်ကြည့်သောဝိပါကပဋ္ဋိသ, ကြိယာဝိသဟု ဆိုအပ်သောမွေ့ရုံ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားထင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသ၌ ဖြစ်သောအရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်သောဝိပါကပဋ္ဋိသ,ကြိယာဝိသ စေပဋ္ဋိသ ရုပ်အဋ္ဌဝိသဟုဆိုအင်သောခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လျှောက်၍သိသောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး၊

(ဖြေ) အဿာဒေတိ...... ဟူသောပုဒ်သည် ဝိပါကဝိပါကဓမ္မသောတရားသုံးပါးတို့၌ယုတ်လျော့သောကြောင့် ပါဠိတော်၌လာသော အစဉ်အားဖြင့်ဒိဋ္ဌိကိုရှေ့ထား၍ မဟောကြားခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

ဝိပါကဝိပါကဓမ္မသောတရားတို့၌ဟောကြားပုံအစီအစဉ်မှာ၊ ဦးစွာပဌမသဘာဝဖြစ်သောတရားကိုရှေ့ထား၍ ဟောကြားပြီးလျှင်၊ထိုထိုသဘာဝတရား၏ အခြားမဲ့၌ အခြားဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သော တရားတို့ကိုဟောကြားတော်မူလေသည်။

ဝိပါကဝိပါကဓမ္မဒိသုယေဝ တံတံသဘာဝံ ပဌမံ ဝတွာ တဿ တဿ အနန္တရာ ဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁)

ဝိပါကဝိပါကဓမ္မဒိသုယေဝ၊ ဝိပါကဝိပါကဓမ္မအစရှိသော တရားတို့၌သာလျှင်၊ တံတံသဘာဝံ၊ထိုထိုသဘာဝတရားကို။ပဌမံ၊ရှေးဦးစွာ၊ဝတွာ၊ ဟောတော်မူ၍၊တဿတဿ၊ ထိုထိုသဘာဝတရား၏၊အနန္တရာ၊ အခြားမဲ့ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့ကို၊ဝုတ္တာ၊ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊

ဥပမာ၊ ၊ဝိပါကဝိပါကဓမ္မတရား၌ ရင်းနှင့်သဘာဝဖြစ်သောဝိပါကဓမ္မကိုဦးစွာပဌမဟောကြား၍၊ရင်းနောက်ဇဗ္ဗ၌ ရင်းနောက်ဥဒ္ဒိဋ္ဌ၊ရင်းနောက်ဒေါမနဿဘို့ကို ဟောကြားလေသည်၊ ဥဒ္ဒိဋ္ဌစသည်တို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူမှတ်လေ။

အကုသိုလ်တရားမကုန်ခြင်း။

(မေး) အရဋ္ဌကာဝိဘင်္ဂပဋ္ဌာဝါဠပါဠိတော်၌ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်

အနာဂတံသကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားဘင်သော အနာဂတ်ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကြံဉ်သော ဝိပါက်ပစ္စတိ ံသ, ကြိယာဝိသစေပစ္စတိ ံသ ရုပ်အဋ္ဌဝိသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလျှောက်၍ သိသောနိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားရှာ။ (သမ္ဗဒါန် ပါဠ်ကောက်-မြ)

အာရမ္မဏပစ္စယေန ... ဟူသောဂ-ရိုဏ်းပါဠ်၏ အရကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာရမ္မဏမျိုးရှစ်ဆွယ သတ္တိဘ်ုတွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

အားလုံးတို့ကို တိုက်ရိုက်နိုတဏ္ဍအားဖြင့် ဟောကြားတော် မူပါသလော၊

(ဖြေ) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂ ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် အားလုံးတို့ကိုတိုက်ရိုက်နိုဒ္ဒေသအားဖြင့်ဟောကြားတော်မမူပါ။

လောဘမူအတွက် ရာဂ,ဒိဋ္ဌိ၊မောဟမူအတွက် ဝိစိကိစ္ဆာဥဒ္ဓစ္စ၊ ဒေါသမူအတွက်ဒေါမနဿတို့ကိုသာပဓာနနည်းအားဖြင့် ဟောကြားတော် မူပါသည်၊

ရှင်ဘရေးမကျန်ခြင်း။

(မေး) အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်သောရုပ်အဋ္ဌဝိသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါရပါဠိ တော်၌ဟောကြားတော်မူပါသလော။အကြောင်းပြ၍ ဖြေရှင်းပါ။

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်သောရုပ်အဋ္ဌဝိသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါရပါဠိ တော်၌ ဟောကြားတော်မမူပါ၊ ဩဠာရိကရုပ် ဒွါဒသ ဟဒယဝတ္ထု ပေါင်း(၁၃)ပါးသောရုပ်တို့ကိုသာ ထင်ရှားသောကြောင့် ဟောကြား တော်မူပါသည်၊

စက္ခုံအနိစ္စတော တိဝိပဿနာနုက္ကမေန ဩဠာရိကာယတနာနိဝတ္ထုရူပဥ္စာ တိကောဒသရူပါနိပါကဋတ္တာ ဂဟိတာနိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၅)

စက္ခုံ အနိစ္စတောတိအာဒိနာ၊ ဤပါဠ်ဖြင့်၊ဝိပဿနာနုက္ကမေန၊ ဝိပဿနာ အစဉ်အားဖြင့်၊ဩဠာရိကာယတနာနိ၊ ဩဠာရိကရုပ်(၁၀)ပါးတို့ရင်း။

အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၉၉)

စက္ခုံ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

သောတံ ဃာနံ ဇိဝှံ ကာယံ ရူပေ သဒ္ဒေ ဂန္ဓေ ရသေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ဝတ္ထုံ ဝိပါကာဗျာကတေ ကိရိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (အနက်လွယ်၏)

ဝတ္ထုရူပဉ္စ၊ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ရင်း၊ ဣတိ၊ဤသို့ ဧကာဒသရူပါနိ၊တဆဲ့တပါးကုန်သောရုပ်တို့ကို၊ ပါဠိယံ၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂဟိတာနိ၊ယူအပ်ကုန်၏။

ဧကာဒသရူပါနိ .... ဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဩဠာရိကရုပ်ဒွါဒသ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့် "တေရသရူပါနိ" ဟုမိန့်ဆိုသင့်ပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့်"ဧကာဒသရူပါနိ"......ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်(၃)ခုကိုတခုတည်းယူ၍ ရေတွက်သောကြောင့် "ဧကာဒသရူပါနိ".....ဟုအဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူပါသည်၊

ရူပါယတနံစသည်တို့ကိုထပ်မံဟောကြားတော်မူခြင်း။

(မေး) ရူပေသဒ္ဒေ .... အစရှိသောဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့်ရူပါယတနံစက္ခုဝိညာဏဿ အစရှိသောဒေသနာတော်ကိုဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရူပေသဒ္ဒေ.....အစရှိသောဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူပြီးဖြစ်သော်လည်း၊ရူပါရုံစသည်တို့ကို စက္ခုဝိညာဉ်စသည်တို့၏ အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့် ထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ပုန ရူပါယတနာဒီနိ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အာရမ္မဏဘာဝတော ဂဟိတာနိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၆)

ရူပါယတနာဒီနိ၊ရူပါရုံစသည်တို့ကို စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ၊စက္ခုဝိညာဉ်

အဗျာကတော ဓမ္မော ......ဟူသော ကဏ္ဍာပုဒ်၏ အရကား၊ လောကီ ဝိပါကဒွတ္တိံသ, ကြိယာဝီသ စေပဉ္စတ္တိံသ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပစ္စည်းတရားရှု၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ... ဟူသော သမ္ဗန္ဓပုဒ်၏ အရကား၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှု၏။

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသော ကဂိုဏ်းပါဌ်၏ အရကား၊ အာရမ္မဏ မျိုးရှိ ၂၄ ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှု၏။

အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

စသည်တို့၏၊ အာရမ္မဏတ္တာ၊ အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုန၊ တဖန်၊ ဂဟိတာနိ၊ ယူအပ်ကုန်၏၊

မနောဓာတ်ကိုမဟောခြင်း။

(မေး) မနောဓာတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံကို ကေန်အာရုံပြုပါလျက်၊ အဆိုပါမနောဓာတ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ပဉှာဝါရပါဠိတော်၌ ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂ ပဉှာဝါရပါဠိတော်၌ ဝိညာဏကာယ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူသည်၊ ဓာတု၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မမူသောကြောင့်..... မနောဓာတ်ကို ဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

> ယသ္မာ ပနေသာ ဝိညာဏကာယဝသေန ဒေသနာ၊ န ဓာတုဝသေန တသ္မာ မနောဓာတု န ဂဟိတာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၇)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအံ့။ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ဝိညာဏကာယဝသေန၊ ဝိညာဉ်အပေါင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဧသာဒေသနာ၊ ထိုဒေသနာသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဓာတုဝသေန၊ ဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ မနောဓာတု၊ မနောဓာတ်ကို။ န ဂဟိတာ၊ ယူတော်မမူအပ်။

အာရမ္မဏဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အဓိပတိပစ္စည်း။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်းကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား -

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၆၆)

အာရမ္မဏာဓိပတိ,သဟဇာတာဓိပတိ။

အာရမ္မဏာဓိပတိ ဒါနံဒတွာ သီလံသမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာတံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ။

ဈာနာဝုဋ္ဌဟိတွာဈာနံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ၊သေက္ခာဂေါတြဘုံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဝေါဒါနံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ၊ သေက္ခာမဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာမဂ္ဂံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ။

သဟဇာတာဓိပတိ ကုသလာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ အဓိပတိ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ ၎င်း၊သဟဇာတာဓိပတိ၊၎င်း၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဒွိဓာ၊ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ တေသု၊ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ကို၊ ဧဝံ၊ဤသို့၊ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊မှတ်အပ်၏။

ဒါနံဒေယျဓမ္မံ၊လှူအပ်သောဒါနဝတ္ထုကို၊ဒတွာ၊စေတနာ၊ဝတ္ထု၌(တနည်း) ဒါနံ၊ လှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာကို၊ ဒတွာပရိယောဒါပေတွာဝိသုဒ္ဓိ ကတွာ၊စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြု၍၊ တံ၊ထိုပရိစ္စာဂစေတနာ,ဝိသောဓနစေတ

ကုသလပဒ၌ရသင့်သော အဓိပတိပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလပဒ၌ပဒါဝသာနလေးပါးရှိရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အဓိပတိပစ္စည်းကိုရအောင်ပါသနည်း။

နာပြဋ္ဌာန်းသောကာမကုသိုလ်ကို၊ ဂရုံကတွာ၊ အလေးအမြတ်ပြု၍၊ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ဆင်ခြင်ကုန်၏၊ (အကြွင်းအနက်လွယ်ပြီ) သဟဇာတာဓိပတိ၊ကို ဧဝံ၊ဤသို့၊ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊၏။ ကုသလာဓိပတိ ကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောအဓိပတိသည်၊သမ္ပယုတ္တကာနံ၊မိမိနှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ခန္ဓာနံ၊ခန္ဓာတို့အား၊အဓိပတိပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ ပစ္စယောဥပကာရကော၊သည်၊ ဟောတိ၊၏။

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ကုသလော ဓမ္မော .... ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ အရကား၊အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအရဟတ္တမဂ်ကြည်သောကုသိုလ်ဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရားရ၏၊

(တနည်းကား) အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုအား တင်သော အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသ၊

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော အရဟတ္တမဂ် ကြည်သော ကုသိုလ်ဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ ...... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဝိရတီအပ္ပမညာကြည်သော စေတဿိံသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန .... ဟူသောကရိုဏ်းပါဒ်၏ အရကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ကုသလော ဓမ္မော .....ကတ္တားကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သောအဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်

(မေး) ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ,သဟဇာတာဓိပတိနှစ်ပါးလုံးကိုရအပ်ပါသည်။

အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏာဓိပတိကိုသာရအပ်ပါသည်၊

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတာဓိပတိကိုသာ ရအပ်ပါသည်။

ရှစ်ခု၊ ဇောနိရသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု,မဂ်လေးခု စေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတခုနှိုက်သော အဓိပတိတရားကိုယ် သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါနံကား။ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြွင်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ....ကျေးဇူးပြုကား။ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလောဓမ္မောအကုသလဿဓမ္မဿအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော

(၈၈) အာရမ္မဏာဓိပတိ၊

ဒါနံဒတွာ သီလံသမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံကတွာ တံဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ပုဗ္ဗေသုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (အနက်လွယ်ပြီ)

ကုသလောဓမ္မော......ကတ္တားကား။ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောလောကီကုသိုလ်သတ္တရသပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ ....သမ္ပဒါနံကား။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောလောဘမူလစိတ်ရှစ်ခု,စေဗာဝီသပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

ကုသလပဒအာရမ္မဏာဓိပတိဒွန္ဒမှတ်သားဘွယ်။

ကုသလပဒ,ကုသလာ ပဒါဝသာနအာရမ္မဏာဓိပတိ၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောကုသိုလ်ကား။ အရဟတ္တမဂ်ကြွင်သောကုသိုလ်ဝီသဖြစ်သည့် အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောကုသိုလ်ကား။ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည် အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်၌မပါပေ၊ မဂ်ကုသိုလ်လေးခုပါသော်လည်း ကုသိုလ်ကိုအလေးအမြတ်အာရုံမပြုပေ၊ ထို့ကြောင့် ကုသလဿဓမ္မဿ သမ္ပဒါနံပုဒ်အရ၊ မဟာကုသိုလ် ရှစ်ခုကိုသာအရကောက်ရကြောင်းသတိချပ်ရာသည်။

အဓိပတိပစ္စယေန...ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာက တပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော (ဝိဓိ) အာရမ္မဏာဓိပတိ သဟဇာတာဓိပတိ၊

အာရမ္မဏာဓိပတိ အရဟာမဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာမဂ္ဂံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ သဟဇာတာဓိပတိ ကုသလာဓိပတိဝိပ္ပါကသမုဋ္ဌာနံရူပါနံ အဓိပတိပစ္စ ယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့ ကုသလောဓမ္မော...ကတ္တားကား၊ အလေး အမြတ်ပြုတတ်သောမဟာကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတင်သော အရဟတ္တမဂ်ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ...သမ္ပဒါန်ကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကြိယာ ဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခု၊ ဝိရတိအပ္ပမညာကြဉ်သော စေ တေတွေ့သပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အဓိပတိပစ္စယေန...ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ,အာ ရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသရ၏၊

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ ကုသလောဓမ္မော...ကတ္တားကား၊ ပဉ္စ ဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ၄ ကန်ရသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု မဂ်လေးခု၌ယှဉ်သောအဓိပတိတရား ကိုယ်သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလပဒ,အကုသလပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ကု သိုလ်ကား၊လောကီကုသိုလ်သတ္တရသဖြစ်သည်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ် သော အကုသိုလ်ကား၊လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်၊

ကုသလပဒ, အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကား အရဟတ္တမဂ်ဖြစ်သည်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော အ ဗျာကတကား မဟာကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခုဖြစ်သည်၊

အဗျာကတဿစဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန......ကရိဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစ အဗျာကတဿစဓမ္မဿအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော (ဝိဝိ)

ကုသလာဓိပတိသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံအဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ရသောအခါ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခု၊ ဧကန်ရသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခုမဂ်လေးခုစေအဋ္ဌတိံသ စိတ္တက္ခဏအ တခုတခု၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါး,လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဖိုလ်လေးခုသည်အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော်လည်းကုသိုလ်ကိုအလေးအမြတ်အာရုံမပြု နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြုပေသည်။

မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုကိုမကောက်ခြင်း။

(မေး) အဗျာကတဿဓမ္မဿ......ဟူသောသမ္ပဒါန်ပုဒ်အရ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုတို့ကိုအကောက်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် အခုမကောက်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုတို့သည်၊ ဉာဏ်နှင့်မယှဉ်သောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ လောကီကုသိုလ်ကိုလည်းအလေးအမြတ်မပြုသောကြောင့်အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်ပေ၊ ထို့ကြောင့်မကောက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်

အဓိပတိပစ္စယေန ..... ကဒိုက်ဆင်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိ ဟုဆိုအပ် သောသတ္တိဝိသေသ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိ၊

အာရမ္မဏာဓိပတိ ရာဂံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

သဟဇာတာဓိပတိ အကုသလာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အဓိပတိ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အကုသလော ဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ အလေး အမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူရှစ်ခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ် သောလောဘမူရှစ်ခု, စေတသိက်ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူရှစ်ခု, စေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အရဟတ္တာ ဥတ္တမဓမ္မံ အဓိဂတတ္တာ လောကိယကုသလေသု ဂရုကာရော နတ္ထိတိ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ ဝဇ္ဇိတော၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၂)

အရဟတ္တာ၊ ရဟန္တာ၏ဂုဏ်အား၊ ဥတ္တမဓမ္မံ၊ မြတ်သောလောကုတ္တရာ တရားကို၊ အဓိဂတတ္တာ၊ ရအပ်သည့်၏ အဖြစ်ကြောင့် လောကိယကုသ လေသု၊ လောကီကုသိုလ်တရားတို့၌၊ ဂရုကာရော၊ အလေးအမြတ်ပြုခြင်း သည်၊ နတ္ထိ၊ မရှိ၊ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ၊ အရဟတ္တမဂ်ကို သာလျှင်၊ ဝဇ္ဇိတော၊ ပြတော်မူအပ်၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ,အာရမ္မဏ,အာရမ္မဏူပနိဿယဟု၍သုံးပစ္စယ(လ)၏၊

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အကုသလော ဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူရှစ်ရ, ဒေါသမူနှစ် ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေဆဗ္ဗိုသ စိတ္တက္ခဏတရတရ၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အဓိပတိပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော
(၄၄) သဟဇာတာဓိပတိ၊

အကုသလာဓိပတိ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော
(အနုဝါဒ)

အကုသလပဒ်၌ရသင့်သောအဓိပတိပစ္စည်းများ၊

(မေး) အကုသလပဒ်၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးရှိရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌၊ အဘယ်အဓိပတိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိနှစ်ပါးစုံကိုရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌မူကား သဟဇာတာဓိပတိတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

အကုသလပဒ်အာရမ္မဏာဓိပတိ၌မှတ်သားဘွယ်။

အကုသလပဒ်အာရမ္မဏာဓိပတိ၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အကုသိုလ်ကား လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော အကုသိုလ်အား လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုပင်ဖြစ်သည်၊

အကုသလော ဓမ္မော...... ကဗ္ဗားကား။ သာဓိပတိစိတ္တုပ္ပါဒ်အားတပ်သောပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု၊ ဒေါသမူနှစ် ဝိစိကိစ္ဆာသြဒ္ဓစ္စသော မောဟမူနှစ်သ စိတ္တုပ္ပါဒ် တခုတခု၌ဖြစ်သောအဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတော ဓမ္မဿ...... သမ္ပယုတ္တကား၊ သာဓိပတိစိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောပုံကား–

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (ပိဋိ) သဟဇာတာဓိပတိ၊

အကုသလာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ဒေါသမူမောဟမူတို့ကိုအရမကောက်ခြင်း။

(မေး) အကုသလပဒ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်၌ အဘယ့်ကြောင့် ဒေါသမူ, မောဟမူတို့ကို အရမကောက်ချပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဒေါသမူသည် ဖြစ်မှားတတ် အမျက်ထွက်တတ်သောကြောင့် တစုံတခုကိုမျှ အလေးအမြတ် အာရုံမပြုပေ၊ မောဟမူသည် မိုက်မဲတွေဝေသောကြောင့် တစုံတခုကိုမျှ အလေးအမြတ်အာရုံမပြုနိုင်လေ။ ထို့ကြောင့် အရမကောက်ချခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ထန်းတပင်ဆရာတော်ဘုရားဝါဒ)

အကုသလပဒအာရမ္မဏာဓိပတိ၌ ကုသိုလ်အဗျာကတကိုလည်း မရအပ်ပေ၊ အကြောင်းကား အကုသိုလ်ကို အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော ကုသိုလ်အဗျာကတ မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

အဗျာကတပဒ၌ရသင့်သော အဓိပတိပစ္စည်းများ။

(မေး) အဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးဟိုရာတွင် အဘယ်ဝသာနဲ့၌ အဘယ်အဓိပတိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

အကုသလော ဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တုပ္ပါဒ်အားတပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာခုဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ လောဘမူရှစ်ခု, ဒေါသမူနှစ်ခု ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သောစေဆင့်ဗြိုသ စိတ္တုပ္ပါဒ် တခုတခု၌ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်း တရားတည်း၊

အကုသလဿ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အဓိပတိ တရားကိုယ်ကြဉ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်ပစ္စယုပ္ပန်တ ရားတည်း၊

အဓိပတိပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ သဟဇာတာဓိပတိဟုဆိုအပ် သောသတ္တိဝိသေသတည်း။

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝ သာန,ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြား ရှိ၏၊ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား -

---

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပ တိနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊ ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝ သာနတို့၌ အာရမ္မဏာဓိပတိတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်ဝေဘန်ချက်။

အဗျာကတပဒ, အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အဗျာကတကား၊ အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၍ အလေးအမြတ်ပြုတတ် သောအဗျာကတကား၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, ဖိုလ်လေး ခုဖြစ်သည်၊

ကုသလာပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အဗျာကတကား၊ ဖိုလ်လေးခုနိဗ္ဗာန်ဖြစ်၍ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော ကုသိုလ်ကား၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု,မဂ်လေးခုဖြစ်သည်၊

အကုသလပဒါဝသာန၌ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအဗျာကတကာ

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိ။

အာရမ္မဏာဓိပတိ အရဟာ ဖလံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ။ နိဗ္ဗာနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဖလဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။

သဟဇာတာဓိပတိ ဝိပါကာဗျာကတ ကိရိယာဗျာကတာဓိပတိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။
(အနက်လွယ်၏)

အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတော ဓမ္မော ......ကတ္တားကား။ အ အလေးမြတ်ပြုတင်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်၊ ဖိုလ်လေးခုအား တပ်သော နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ......သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏ အရကား၊ အလေးအမြတ်ပြု တင်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, ဖိုလ်လေးခု, စေဆတ္တိ° သပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ......ကရိယာကား။ အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

သဟဇာတာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတော ဓမ္မော ......ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသော အခါ မဟာကြိယာ ရှစ်ခု, ကြွင်းရသော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ကိုးခု, ဖိုလ်လေး ခု စေအဓိပတိ° သစိတ္တက္ခဏတခုခုနှင့်ယှဉ်သော အဓိပတိတရားကိုယ် သုံးပါး, လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ......သမ္ပဒါန်ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန ......ကရိယာကား၊ သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

လောကီဝိပါက်တတ္တိ°သ ကြိယာဝိသ နိဗ္ဗာန်ရုပ်အဋ္ဌာခသဖြစ်၍ အလေး အမြတ်ပြုတတ်သော အကုသိုလ်ကား၊ လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုဖြစ်သည်။

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောပုံကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄) အာရမ္မဏာဓိပတိ၊

သေက္ခာ ဖလံ ဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂရုံကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂေါတြဘုဿ ဝေါဒါနဿ မဂ္ဂဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော ... ကတ္တားကား၊ အလေးအမြတ်ပြုထိုက်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအားတပ်သော အောက်မဂ်သုံးခု၊ နိဗ္ဗာန်၊ မဂ်လေးခုအားတပ်သောနိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ အလေးအမြတ် ပြုထိုက်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု၊ မဂ်လေးခု စေသတ္တိ သ ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန .....ကရိယာကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ အာရမ္မဏ၊ အာ ရမ္မဏူပနိဿယ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလာပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌အကုသလာ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောပုံကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စ ယော၊ (၄၄) အာရမ္မဏာဓိပတိ၊

စက္ခုံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သောတံ၊ ဃာနံ၊ ဇိဝှာ၊ ကာယံ၊ ရူပေ၊ သဒ္ဒေ၊ ဂန္ဓေ၊ ရသေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ၊ ဝတ္ထုံ၊ ဝိပါကာဗျာကတေ၊ ကိရိယာဗျာကတေ၊ ခန္ဓေ၊ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံဂရုံကတွာရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ အလေးအမြတ်ပြုထိုက်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော (ပဉ္စုပ္ပန်၊

အတိတ်,အနာဂတ်) ဈာဓမ္မဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ရုပ်အဓိဝါစသ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သော လောကီ ဒ်ပါက်ကောတိ သ,ကြိသာဝိသ,စေပဠတိ သပစ္စည်းတရားရ၏၊

အကုသလသာဓမ္မသ .... သဗ္ဗဒါနိကား၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူဝိတ်ရှ်ခု,စေဗာဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အဓိပတိပစ္စယော ... ကရိုဏ်းကား၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိ ဒ်သောသရ၏၊

အဓိပတိဝိဘင်္ဂဝါရပြီး၏။

အနန္တရပစ္စည်း။

အဓိပတိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အနန္တရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအနန္တရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံကုသလာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊

အနုလောမံဂေါတြဘုဿ အနုလောမံဝေါဒါနဿ ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿ ဝေါဒါနံမဂ္ဂဿအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာအရညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာခန္ဓာ......ဟူသောပါဠ်အရ၊ အဘယ်သို့သဘောရှိသောကုသိုလ်တို့ကိုဟောတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာခန္ဓာ . . ဟူသောပါဠ်အရ၊ ဧကဘူမိကကုသိုလ်,နာနာဘူမိကကုသိုလ်တို့ကိုထပေါင်းတည်းပြု၍ ဟောတော်မူပါသည်။

ပုရိမာပုရိမာတိဧကဘူမိကာဝိနာနာဘူမိကာဝိကုသလာဧကတော ကတွာဝုတ္တာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၄)

ပုရိမာပုရိမာတိ......ဟူသည်ကား၊ ဧကဘူမိကာ၊ တူသောဘုံရှိကုန်သော၊ ကုသလာဝိ၊ ကုသိုလ်တို့ကိုရင်း၊ နာနာဘူမိကာ၊ အထူးထူးသောဘုံရှိကုန်သော၊ ကုသလာဝိ၊ ကုသိုလ်တို့ကိုရင်း၊ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း၊ ကတွာ၊ ပြု၍၊ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

ပုရိမာပုရိမာ၊ ရှေးရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန် သော၊ ခန္ဓာ၊ အဆုံးဇော၌ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်သတ္တရသနာမက္ခန္ဓာ တို့သည်၊ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ၊ နောက်နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊ ပဌမဇော၌ဖြစ်သောကုသိုလ်ဇောစိတ်နာမက္ခန္ဓာတို့ အား၊ အနန္တရလောပမ်၊ သဒိသရေတရားလျှင်အာရုံယူသော အနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော, တတိယဇောသည်၊ ဂေါတြဘုဿ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံယူသောဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇော,တတိယ ဇောအား၊ အနန္တရလောပမ်၊ သဒိသရေတရားလျှင်အာရုံယူသော အနုလုံကိစ္စတပ် သောမဟာကုသိုလ် ပဌမဇော,တတိယဇောသည်၊ ဝေါဒါနဿ၊ နိဗ္ဗာန် လျှင်အာရုံယူသောဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော,တတိ ယဇောအား၊ ဂေါတြဘု၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယူသော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ် သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇော,တတိယဇောသည်၊ မဂ္ဂဿ၊ သောတာပတ္တိ မဂ်အား၊ ဝေါဒါန်၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယူသောဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သောမဟာ ကုသိုလ်ပဌမဇော,တတိယဇောသည်၊ မဂ္ဂဿ၊ အထက်မဂ်သုံးခုအား၊ အ နန္တရပစ္စယေန၊ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ ဥပကာရကော၊ ကျေး ဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

ကေဘူမိက, နာနာဘူမိကကုသိုလ်၊

(မေး) အဘယ်ကုသိုလ်ကို ကေဘူမိကကုသိုလ်, နာနာဘူမိက ကု သိုလ်ဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဖြစ်ရာဘုံတူသောကုသိုလ်ကိုကေဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်ပါသည် ဖြစ်ရာဘုံမတူသောကုသိုလ်ကို နာနာဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်ပါသည်။

ရှင်းပါဦးအံ့။ ။မဂ္ဂဝိထိ၌၊ ပရိကမ်,ဥပစာ,အနုလုံ, ဂေါတြဘုဟုဆို အပ်ကုန်သော မဟာကုသိုလ် ဥာဏသမ္ပယုတ်တို့ကို ကာမာဝစရဘုံ တည်းဟူသော ဖြစ်ရာဘုံတူသောကြောင့် ကေဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ် သည်။ ထိုကာမာဝစရကုသိုလ်နှင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကုသိုလ်ကို ဖြစ် ရာဘုံမတူသောကြောင့် နာနာဘူမိကကုသိုလ်ဟုခေါ်သည်။

ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿဝေါဒါန်မဂ္ဂဿာတိနာနာဘူမိဝသေန၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၅-၁၆)

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ..... ကဏ္ဍားကား၊ အဆုံးဇောကြွင်းသော ရှေးရှေးသောကုသိုလ်သဏ္ဍာနသပစ္စည်းတရားရ၏။

(တနည်း) မဟာကုသိုလ်ဒုတိယဇောအားတင်သော ပဌမဇော (လ)သတ္တမဇောအားတင်သောဆဋ္ဌဇော။ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, မဂ်သောမနဿသဟဂုတ် တဆဲ့ခြောက်ခုအား တင်သော ဂေါတြဘုဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ် ပဌမဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု,မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်လေး ခုအားတင်သောဂေါတြဘုဝေါဒါန်ကိစ္စတင်သောမဟာကုသိုလ်တတိယ ဇော၊ သမာပတ္တိဝီထိ၌ နောက်နောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အားတင် သောရှေးရှေးသောဇောတူမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလာဿဓမ္မဿ ... သဗ္ဗဒါန်ကား။ ပဌမဇောကြွင်းသော နောက် နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝီသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(တနည်း) မဟာကုသိုလ်ဒုတိယာဒိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တမြိုင်နက် ထပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ ဥပနိဿယ,အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စ ယသတ္တိတို့တွင်အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿဝေါဒါနံမဂ္ဂဿာတိဏ္ဍနံ.... ဟူသော ဤစကားကို နာနာဘူမိဝသေန၊ အသူးထူးသောဘုံ၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟော ကြားတော်မူအပ်၏။

အနုလောမံဂေါတြဘုဿ ... ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ .....ဟုဟောတော်မူလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အ နုလောမံဂေါတြဘုဿ .....ဟူသော ဒေသနာကို ဘုရားသျှင်ဟောကြား တော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အနုလုံနှင့်ဂေါတြဘုသည်ကေဘူမိကကုသိုလ်ဖြစ်သော်လည်း နာနာရမ္မဏဖြစ်ကြ၍ အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုရာသလောဟူသော ယုံမှားသံသယကိုနစ်စေလိုသောကြောင့်—အနုလောမံဂေါတြဘုဿ ..... ဟူသောဒေသနာတော်ကိုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား–

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ မဂ္ဂေါ ဖလဿ အနုလောမံ သေက္ခာယ ဖလသမာ ပတ္တိယာ၊

နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနကုသလံ ဖလသ မာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလံ၊ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသအဆုံးဇောသည်၊ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ တဒါရုံ,ဘဝင်အား၊ မဂ္ဂေါ၊မဂ်လေးခုသည်၊ ဖလဿ၊ဖိုလ်လေးခုအား၊ အနုလောမံ၊သင်္ခါရတရားလျှင်အာရုံရှိသော အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာ ကုသိုလ်ပဌမဇော တတိယဇောသည်၊ သေက္ခာယ၊သေက္ခဖြစ်သော၊ဖလ သမာပတ္တိယာ၊ဖလသမာပတ်အား၊ နိရောဓာ၊နိရောဓသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌ ဟန္တဿ၊ထသောအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နေဝသညာနာသညာယတနကု သလံ၊ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်သည်၊ ဖလသမာပတ္တိယာ အနာဂါမိဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ဖလသမာပတ်အား၊ အနန္တရပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ဥပကာရကော၊သည်၊ဟောတိ၊၏၊

ကုသလော ဓမ္မော ..... ကတ္ထားကား၊ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသအ ဆုံးဇော မဂ်လေးခုပစ္စည်းတရားနှင့်၏၊

(တနည်းကား) မဟာကုသိုလ်ဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံကောဒသ၊မကျသည်ဖြစ်အံ့ ဘဝင်ကျနဝိသအားတပ်သောမဟာ

ဤ၌ အနုလုံသည် တေဘူမကသင်္ခါရတရားကိုအာရုံပြု၍ ဂေါတြဘု သည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသောကြောင့် အချင်းချင်း နာနာရမ္မဏဖြစ်ကြပါ သော်လည်း၊ အနုလုံသည် ဂေါတြဘုအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု နိုင်ပါသည်ဟူလို၊ (အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ .... ဟူသောပါဠိ၌လည်း၊ ယင်းနည်း အတူမှတ်လေ)

အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿာတိ နာနာရမ္မဏ ဝသေန၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅–၁၅)

ကုသိုလ်အဆုံးဖော၊ အောက်မိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်တသဲ့ နှစ်ခုအား တင်သောအနုလုံကိစ္စတင်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမခွေး၊ အောက်မိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သုံးခုအားတပ်သော အနုလုံကိစ္စတင်သော မဟာ ကုသိုလ်ဌတိယခွေး၊

ပဥ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ် အဆုံးဖော၊ ပဥ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအာကာသာနဥ္စာယတနဘ ဝင်အားတပ်သောအာကာသာနဥ္စာယတနကုသိုလ်အဆုံးဖော၊ ပဥ္စဝေါ ကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဥ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာနဥ္စာယ တနဘဝင်အားတပ်သောဝိညာနဥ္စာယတနကုသိုလ်အဆုံးဖော၊ ပဥ္စဝေါ ကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဥ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာနဥ္စာယ တနဘဝင် အာကိဉ္စညာယတနဘဝင်အားတင်သော အာကိဉ္စညာယတ နကုသိုလ်အဆုံးဖော၊ တိဟိတ်ဘဝင်တေရသ နိဿရဓသမာပတ်မှထ သောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်အားတင်သော နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်အဆုံးဖော၊

သောတာပတ္တိမိုလ်အားတင်သော သောတာပတ္တိမဂ်(လ)အရဟတ္တ မိုလ်အားတင်သောအရဟတ္တမဂ်ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ...... သဟဇာတပ်ကား၊ သတ္တိခုအသုံးရ, မဟာဝိ ပါက်ရှစ်ခု,မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကိုးခု,မိုလ်လေးခုပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အနန္တရပစ္စယေန ....ကရိယ်ားပါဌ်ကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ် ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ, ကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤ ခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေ သရ၏၊

အနုလောမံဝေါဒါနဿအနုလောမံဝေါဒါနဿဘိဏ္ဍစိ ..... ဟူသော ဤစကားကို၊ နာနာရမ္မဏသေနဲ၊ အထူးထူးသောအာရုံ၏အစွမ်းအား ဖြင့်၊ဝုဋ္ဌာ၊ဟောတော်မူအပ်၏၊

ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ အရကိုညွှန်းပြခြင်း၊

(မေး) ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿ...... ဟူသောဒေသနာ၌ ကုသလံအရ၊ အ ဘယ်ကုသိုလ်ကို အရကောက်၍ ဝုဋ္ဌာနအရ၊ အဘယ်တရားကို အရ ကောက်ရပါမည်နည်း၊

ကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝ သာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်အကု သလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆)

ပုရိမာ ပုရိမာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနု ၀၁၃) (အနက်လွယ်ပြီ)

အကုသလော ဓမ္မော......ကဏ္ဍားကား၊ အဆုံးဖောက်ပြန်သောရှေးရှေး သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဌမဖောက်ပြန်သော နောက် နောက်သောအကုသိုလ်ခန္ဓါဒသပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

အနန္တရပစ္စယေန......ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အ နန္တရ,သမနန္တရ,အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏။

(ဖြေ) ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿ ... ဟူသောဒေသနာ၌ ကုသလံအရ၊ တေ ဘူမကကုသိုလ်ကို အရကောက်၍ ဝုဋ္ဌာနအရ၊ တေဘူမကဝိပါက်ကို အရကောက်ရပါသည်။

ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿာတိ ဧတ္ထပန ကုသလန္တိ တေဘူမကကုသလံ။
ဝုဋ္ဌာနန္တိ တေဘူမကဝိပါကံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၇)

ပန၊ အတ္ထိတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့၊ ကုသလံဝုဋ္ဌာနဿာတိ ဧတ္ထ၊ ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ......ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ကုသလန္တိ၊ ကုသလံဟူသည်ကား၊ တေ ဘူမကကုသလံ၊ တေဘူမကကုသိုလ်တည်း။ ဝုဋ္ဌာနန္တိ၊ ဝုဋ္ဌာန....ဟူ သည်ကား၊ တေဘူမကဝိပါကံ၊ တေဘူမကဝိပါက်တည်း။

ဝုဋ္ဌာနမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်သို့သောတရားကို "ဝုဋ္ဌာန" ဟုခေါ်ပါသနည်း၊ အ ဘယ့်ကြောင့်နည်း၊

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၁)

အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အကုသလော ဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ အဆုံးဇောပစ္စည်းတရားရ၏။

(ထနည်းကား) လောဘမူမောဟမူဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံ၏ ဘာဒသ၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့ ဘဝင်ကျေးဝိသအား တပ်သော လောဘမူမောဟမူအဆုံးဇော၊

ဒေါသမူဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့ ကာမဥပေက္ခာဘဝင်ခြောက်ခုအားတပ်သော ဒေါသမူ အဆုံးဇောပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ဗန္ဓန်ကား၊ သန္တီရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု,မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကိုးခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသောအနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

(မြေ) တဒါရုံ နှင့် ဘဝင်ကို၊ ကုသိုလ်ဇောမှ ထမြောက်ထတ်သော ကြောင့်"ဝုဋ္ဌာန"ဟုခေါ်ပါသည်၊

တေဟိ ကုသလဇဝနဝိထိတော ဝုဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။
တံ ဒုဝိဓံ တဒါရမ္မဏံ ဘဝင်္ဂဉ္စ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁၈)

ဟိ ယသ္မာ၊ အကြောင့်ကြောင့်၊ တေ၊ ထိုတေဘူမကဝိပါက်တို့သည်၊ ကုသလဇဝနဝိထိတော၊ ကုသိုလ်ဇောဝိထိမှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တိ၊ ထမြောက်ကုန်၏၊ ဧတ္ထ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနန္တိ၊ ဝုဋ္ဌာနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုအပ်၏၊ တံ ထို ဝုဋ္ဌာနသည်၊ တဒါရမ္မဏဉ္စ၊ ရင်း၊ ဘဝင်္ဂဉ္စ၊ ရင်း ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ဟောပုံကား-

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ပုရိမာပုရိမာဝိပါကာဗျာကတာကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံဝိပါကာဗျာကတာနံကိရိယာဗျာကတာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊

ဘဝင်္ဂံ အာဝဇ္ဇနာယ ကိရိယာဝုဋ္ဌာနဿ၊ အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ၊ နိရောဓာဝုဋ္ဌဟန္တဿနေဝသညာနာသညာယတနံကိရိယံဖလသမာပတ္တိယာအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ဘဝင်္ဂံ၊ဘဝင်သည်၊ အာဝဇ္ဇနာယ၊အာဝဇ္ဇန်းစေ့အား။ ကိရိယံ၊ကြိယာအဗ္ဗောရသအဆုံးဇော,ဒုတိယဝုဋ္ဌောသည်(ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌောသည်၊ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ တဒါရုံ,ဘဝင်အား၊ အရဟတော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အနုလောမံ၊အနုလုံသည်။ဖလသမာပတ္တိယာ၊အရဟတ္တဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ဖလသမာပတ်အား၊ နိရောဓာ၊ နိရောဓသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ၊ ထသောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။နေဝသညာနာသညာယတနကိရိယံ၊ နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအဆုံးဇောသည်၊ ဖလသမာပတ္တိယာ၊အရဟတ္တဖိုလ်အား၊ အနန္တရပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်။ဟောတိ၏၊

အဘယ်ဝုဋ္ဌာနဖြစ်ကြောင်းညွှန်းပြချက်။

(မေး) တေဘူမကကုသိုလ်အဆုံးဇောသည် ဝုဋ္ဌာနအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏ဟုဆိုရာ၊ အဘယ်ကုသိုလ်အဆုံးဇောသည် အဘယ်ဝုဋ္ဌာနအားကျေးဇူးပြုကြောင်းရှင်းပြပါ။

(ဖြေ) ကာမာဝစရကုသိုလ်အဆုံးဇောသည် နှစ်ပါးအပြားရှိသော တဒါရုံဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အဆုံးဇောသည်ကား ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအားသာ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

အဗျာကတောဓမ္မော……ကတ္တားကား၊ ရဟန္တာတို့ ရတိကြည်သော ရှေးရှေးသောဝိပါက်ဆတ္တိသ ကြိယာဝိသ ပစ္စည်းတရားရဲ့။

(တနည်းကား) ပဌမဘဝင်နှာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ ဒုတိယအစဿိသော နောက်နောက်သောဘဝင်နှာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပဌမအစဿိသောရှေးရှေးသောဘဝင်နှာမက္ခန္ဓာ၊

အာဝဇ္ဇနံဒွေအားတပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇဝနဂိုဏ်ပဉ္စဒွါရဆဲ့ငါးခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံအားတပ်သောအရူပဘဝဂိုဏ်ပဉ္စဒွါရလေးခု။ ပဋိသန္ဓေဉာဏ်အားတပ်သောပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနံ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအားတပ်သော ပဋိသန္ဓေဉာဏ်၊ သန္တီရဏအားတပ်သောသမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ ဝုဋ္ဌောအားတပ်သောသန္တီရဏ။

ပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်အံ့ ဒုတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သောပဌမဝုဋ္ဌော (တတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော) ပစ္စဝေက္ခဏာဇဝင်ထဲ့ငါးခု အားတပ်သောဒုတိယဝုဋ္ဌော(ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌော။

အတိမဟန္တာရုံ မဟန္တာရုံ ဝိဘူတာရုံ, အဝိဘူတာရုံဝိထိဖြစ်အံ့၊ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာပဌမဇောအားတပ်သောဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ၊

ဒုတိယဇောအားတပ်သောပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတပ်သော ဆဋ္ဌဇော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနောင်တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့ - သောမနဿတဒါရုံငါးခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့ ပစ္စဝေက္ခဏာတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတပ်သောဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော။

တတ္တကာ မာဝစရကုသလဿဥဘယမ္ပိဝုဋ္ဌာနံဟောတိ ဟေဋ္ဌတကုသလဿ ဘဝင်္ဂမေဝ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၀)

တတ္ထ၊ ထိုတေဘူမကကုသိုလ်တို့တွင်၊ ကာမာဝစရကုသလဿ၊ အား၊ဥဘယမ္ပိ၊နှစ်ပါးစုံလည်းဖြစ်သော။ဝုဋ္ဌာနံ တဒါရုံဝုဋ္ဌာန,ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနသည်၊ဟောတိ၊၏ မဟဂ္ဂတကုသလဿ၊မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်အား။ ဘဝင်္ဂမေဝ၊ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနသည်သာလျှင်၊ဟောတိ၊၏။

မင်္ဂလသ……ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ဗိုလ်ဇောသည်လည်း ကုသိုလ်ဇောမှထ မြောက်တတ်သောကြောင့်၊အနုလောမံဥမ္မနသ … ဟူသောဒေသနာတော်အရ၊ ဝုဋ္ဌာနဉ်ပါဝင်သင့်ပါလျက်။ အဘယ့်ကြောင့် "မင်္ဂလသ" ဟူသောဒေသနာတော်ကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်ဧောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့။ သောမနဿတဒါရုံငါးခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့- တိဟိတ်ဘဝင်တစ်ခုသ အားတပ်သောမဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်အဆုံးဇော။

မဟာကြိယာဉပေက္ခာသဟဂုတ်ဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့- ဉပေက္ခာတဒါရုံခြောက်ခု၊ မကျသည်ဖြစ်အံ့-တိဟိတ်ဘဝင်တစ်ခုသအား တပ်သောမဟာကြိယာဉပေက္ခာသဟဂုတ်အဆုံးဇော၊

ဒုတိယတဒါရုံအားတပ်သောပဌမတဒါရုံ၊ ကာမဘဝင်တဆယ်အား တပ်သောဒုတိယတဒါရုံ။

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်လေးခု, အရဟတ္တမဂ်သော မနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သောဂေါတြဘု အနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာပဌမဇွေး။

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဉပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု, အရဟတ္တမဂ်ဉပေက္ခာ သဟဂုတ်တခုအားတပ်သော ဂေါတြဘု အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကြိ ယာဒုတိယဇွေး။

သမာပဇ္ဇနဝိထိ၌ နောက်နောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအားတပ် သောရှေးရှေးသောဇောတည်းမဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ၊ ပဋ္ဌဝေါကာရ တိဟိတ် ဘဝင်ကိုးခုအားတပ်သောရူပါဝစရကြိယာအဆုံးဇော၊

(ဗြ) လောကုတ္တရာဝိပါက်သည် ဇောဝိထိ၌ အကျုံးဝင်သော ကြောင့် ပဋ္ဌာနမည်ပေ၊ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂေါဖလသသ.....ဟုသီးခြားထုတ် ဆောင်၍ ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်၊

မဂ္ဂေါဖလသာတိဣဒံယသ္မာလောကုတ္တရဝိပါကံဇဝနဝိထိပရိယာပန္နတ္တာ ဝုဋ္ဌာနံနာမနဟောတိ။ တသ္မာဝိသုံဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၁)

မဂ္ဂေါဖလသာတိဣဒံ၊ မဂ္ဂေါဖလသ..... ဟူသော ဤဒေသနာတော် ကို၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ လောကုတ္တရဝိပါကံ၊ လောကုတ္တရာဝိပါက် သည်၊ ဇဝနဝိထိပရိယာပန္နတ္တာ၊ ဇောဝိထိ၌အကျုံးဝင်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနံနာမ၊ ဝုဋ္ဌာနမည်သည်၊ နဟောတိ၊ မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ ထို့ ကြောင့်၊ ဝိသုံ၊ အသီးအခြား၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်အားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ အဆုံးဇော၊ ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု,အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်အားတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာအဆုံးဇော၊ ပဉ္စဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင်, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်, အာကိဉ္စညာယတန ဘဝင်အားတပ်သော အာကိဉ္စညာယတနကြိယာအဆုံးဇော၊ တိဟိတ်ဘဝင်တေရသ နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါအရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာအဆုံးဇော။

နောက်နောက်သောဖိုလ်လေးခုအားတပ်သောရှေးရှေးသောဇောတူ ဖိုလ်လေးခု၊တိဟိတ်ဘဝင်တေရသအားတပ်သောဖိုလ်လေးခုအဆုံးဇော

မရဏာသန္နအခါတဒါရုံနောင်စုတိကျသည်ဖြစ်အံ့-ကာမစုတိတဆယ် အားတပ်သောဒုတိယတဒါရုံ၊ဇောနောင်စုတိကျသည်ဖြစ်အံ့- တိဟိတ်စုတိတေရသအားတပ်သောမဟာကြိယာပဉ္စမဇော၊ ဘဝင်နောင်စုတိကျသည်ဖြစ်အံ့-၊စုတိဧကူနဝီသအားတပ်သောဘဝင်ဧကူနဝီသ၊

ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သော ဒွိဟိတ် အဟိတ် စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေဧကူနဝီသအားတပ်သောကာမတိဟိတ်စုတိလေးခု၊

အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) အနုလုံနောင်အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ .....ဟု သာမန်ဟောကြားတော်မူသင့်ပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာဟုဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) အနုလုံနောင်အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်နိုင်သော်လည်း၊ အသေက္ခဖြစ်သော ဖလသမာပတ်အား ကုသိုလ်သည် အနန္တရပစ္စည်းမတပ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာ.....ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

အနုလောမံသေက္ခာယာတိ အသေက္ခာယကုသလံအနန္တရံနဟောတိ၊
တသ္မာဝိဘာဂံကရောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၂)

သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တဝါအားတင်သောရူပါဝစရစုတိငါးခု၊ ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ အရူပပဋိသန္ဓေလေးခုအားတင်သော အာကာသာနဉ္စာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကြဉ်သော အရူပပဋိသန္ဓေသုံးခုအားတင်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ အာကိဉ္စညာယတန, နေဝသညာနာသညာယတနပဋိသန္ဓေအားတင်သော အာကိဉ္စညာယတနစုတိ၊

ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ နေဝသညာနာသညာယတန ပဋိသန္ဓေအားတင်သော နေဝသညာနာသညာယတနစုတိ ပစ္စည်းတရား ရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ဗဒ္ဓါနိ ကား၊ ရဟန္တာတို့စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန ..... ဂရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ် ကောင်းသော အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ ရ၏။

အနုလောမံ သေက္ခာယာတိ..... ဟူသည်ကား၊ အသေက္ခာယ၊ အသေက္ခဖြစ်သောဖလသမာပတ်အား၊ ကုသလံ၊ကုသိုလ်သည်၊ အနန္တရံ၊ အနန္တရပစ္စည်းတပ်သည်၊ နဟောတိ မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘာဂံ၊ အထူးဝေဖန်ခြင်းကို၊ ကရောတိ၊ပြုတော်မူ၏။

ဖလသမာပတ်အရေအတွက်ပြခြင်း။

(မေး) အနုလောမံ သေက္ခာယ ဖလသမာပတ္တိယာ ..... ဟူသောပါဠိ၌ ဖလသမာပတ်အရေ၊အဘယ်ဖိုလ်တို့ကို အရေကောက်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) သောတာပတ္တိဖိုလ်, သကဒါဂါမိဖိုလ်, အနာဂါမိဖိုလ်တို့ကို အရေကောက်ရပါသည်။

ဤအလို ဖလသမာပတ္တိဝီထိချသောအခါ၊

နံ - ဒ - မ - လုံ - လုံ - လုံ - လုံ - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ်

၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

*

ဒွေပါကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ဒွေပါကတောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿအနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော (၄၉)

ဒွေဝဇ္ဇနာ ကုသလာနံခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အာဝဇ္ဇနာ၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်၊ ကုသလာနံ၊ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ၊မဟာကုသိုလ်ပဋ္ဌမဇောနာမက္ခန္ဓာတို့အား(လ)၏။

အဗျာကတောဓမ္မော..... ကဏ္ဍားကား၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား။မဟာကုသိုလ်ပဋ္ဌမဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အနန္တရပစ္စယေန.....ကရိုဏ်းကား။ ၎င်းပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော အနန္တရ, သမနန္တရ ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ဟုချသင့်လေသည်၊ ဤ၌ ဖလသမာပတ္တိယာအရ သောတာပတ္တိဖိုလ်,သကဒါဂါမိဖိုလ်,အနာဂါမိဖိုလ်.....ဟုဆိုသော်လည်း၊ အနုလုံ၏အခြားမဲ့ဖြစ်သော သောတာပတ္တိဖိုလ်,သကဒါဂါမိဖိုလ်, အနာဂါမိဖိုလ်တို့ကိုသာယူသင့်လေသည်၊ ခရေပွင့်ပြထားသောဖိုလ်မှတပါး အခြားဖိုလ်တို့ကိုမယူရပေ၊

ဖလသမာပတ်နှစ်ပါးအထူး။

(မေး) အနုလောမံသောတာပတ္တိယာ ဖလသမာပတ္တိယာ..... ဟူသောပါဠိ၌ ဖလသမာပတ်နှင့် နိရောဓာဝုဋ္ဌဟန္တဿ(လ)ဖလသမာပတ္တိယာ .... ဟူသောပါဠိ၌ ဖလသမာပတ် နှစ်ပါးတို့မည်ကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသနည်း၊

(ဖြေ) အနုလောမံသောတာပတ္တိယာ ဖလသမာပတ္တိယာ ၌ ဖလသမာပတ်အရ သောတာပတ္တိဖိုလ်, သကဒါဂါမိဖိုလ်, အနာဂါမိဖိုလ်(၃)ပါးတို့ကို ယူရပါသည်၊နိရောဓာဝုဋ္ဌဟန္တဿ(လ)ဖလသမာပတ္တိယာ .... ၌ အနာဂါမိဖိုလ်တပါးတည်းကိုသာယူရပါသည်၊ ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်၊

ဖလသမာပတ္တိယာတိသောတာပတ္တိဖလသကဒါဂါမိဖလအနာဂါမိဖလသမာပတ္တိယာပိ၊

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၍၊ ဟောဟန်ကား-

အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

အာဝဇ္ဇနာ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကြိယာကား၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းပစ္စည်းတရားရ၏၊

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသပဉ္စမဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အနန္တရပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အနန္တရပစ္စည်းပြီး၏။

ဖလသမာပတ္တိယာတိအနာဂါမိဖလသမာပတ္တိယာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၄)

အကုသလံဝုဋ္ဌာနဿ ..... ၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) အကုသလံဝုဋ္ဌာနဿ ...... ဟူသောပါဠိ၌ဝုဋ္ဌာန အရ၊ အဘယ်တရားကိုကောက်ယူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကုသလဝုဋ္ဌာနဿ ...... ၌ ဝုဋ္ဌာနအရ၊ တဒါရုံဘဝင်နှစ်ပါးလုံးကိုပင်ကောက်ယူရပါသည်၊

အကုသလေဒုဝိဓမ္ပိဝုဋ္ဌာနံလဗ္ဘတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၂၆)

အကုသလေ၊ အကုသိုလ်၌၊ ဒုဝိဓမ္ပိ၊ နှစ်ပါးအပြားယှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ဝုဋ္ဌာနံ၊တဒါရုံဘဝင်ဝုဋ္ဌာနကို၊လဗ္ဘတိ၊ရအပ်၏၊

ဘဝင်္ဂံအာဝဇ္ဇနာယ ..... ၌မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ဘဝင်္ဂံအာဝဇ္ဇနာယ ..... ဟူသောပါဠိ၌ ဘဝင်္ဂံအရ၊ အဘယ်ဘဝင်ကိုအရကောက်၍ အာဝဇ္ဇနာယအရ၊ အဘယ်အာဝဇ္ဇန်းကိုအရကောက်ရပါမည်နည်း၊

သဟဇာတဘာပစ္စည်း။

သမနန္တရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ သဟဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုသဟဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၀၁)

ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ) (အနက်လွယ်ပြီ)

ကုသလော ဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား တပ်သော ကုသိုလ်ဧကဝိသ, စေအဋ္ဌတိံသ အပိတ်အပိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

(ဖြေ) ဘဝင် .... ဟူသောပါဌ်အရ၊ ဘဝင်ပဋ္ဌာနဒါတဆဲ့ကိုးခုကိုအရကောက်၍၊ အာဝဇ္ဇနာယ ......ဟူသောပါဌ်အရ၊ အာဝဇ္ဇန်းနှစ်ပါးတို့ကိုအရကောက်ရပါသည်၊

ဤနေရာ၌ ဘဝင်် ..... ဟူသောပါဌ်အရ ပဉ္စဝေါကာရဘဝင်ပဋ္ဌာနဒါတဆဲ့ငါးခုကိုယူသည်ယှိသော်၊ အာဝဇ္ဇနာယ ..... ဟူသောပါဌ်အရ၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိုယူ ..... ဘဝင်အရ၊ ဘဝင်ပဋ္ဌာနဒါတဆဲ့ကိုးခုလုံးကိုယူသည်ယှိသော်၊ အာဝဇ္ဇနာယ...... ဟူသောပါဌ်အရ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိုယူလေ၊

ကိရိယံဝုဋ္ဌာနဿ၌မှတ်သားဘွယ်

(မေး) ကိရိယံဝုဋ္ဌာနဿ ... ဟူသောပါဌ်၌ ကိရိယံအရ၊ အဘယ်ကြိယာကိုယူ၍ ဝုဋ္ဌာနဿအရ၊ အဘယ်တရားကိုအရကောက်ရမည်နည်း။

ကုသလဿခန္ဓဿ...... သမ္ပဒါနိကား။ (အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော)ကုသိုလ်ကြောဝီသ,စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား။ (တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော) သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၄၄)

ကုသလာခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါ ကာရတိုင်း၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ကြောဝီသ စေအဋ္ဌတိံသအစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရားရ၏။

(ဖြေ) ကိရိယံ......အရ၊ ကိရိယာအဗျာကတအဆုံးဇော ဒုတိယဝုဋ္ဌော (ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌောကိုယူ၍ ဝုဋ္ဌာနဿ......အရ၊ တဒါရုံဘဝင်နှစ်ရပ်လုံးကိုကောက်ယူရပါသည်။

ဤ၌ ကိရိယံ......အရ၊ ကာမကြိယာအဆုံးဇောကိုယူသည်ဟုဆိုသော်။ ဝုဋ္ဌာနဿအရ။တဒါရုံ,ဘဝင်နှစ်ရပ်လုံးကိုယူ၊ကိရိယံအရ၊ဒုတိယဝုဋ္ဌော (ဝါ)တတိယဝုဋ္ဌောကိုယူသည်ဟုဆိုသော် ဝုဋ္ဌာနဿ အရ။ ဘဝင်ကျွန ဝိသကိုယူ၊

ကိရိယံ...... အရ၊မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာအဆုံးဇောကိုယူပါမူ "ဝုဋ္ဌာနဿ" အရ၊တိဟိတ်ဘဝင်တေရသတ္တကို ယထာရဟကောက်ယူလေ၊

(မှတ်ချက်။ ။ကိရိယာဝုဋ္ဌာနဿ ဟူ၍လည်းပါဌ်ရှိ၏။)

ကြိယာဝုဋ္ဌာနဿအရကောက်စကားကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

အရကောက်ဆရာတော်သည်၊ကြိယာဝုဋ္ဌာနဿ......ဟူသောပဋ္ဌာဝါ

ဒီဃျာကတဿဓမ္မဿ ....သမ္ဗန္ဓါန်ကား၊ (ကုသိုလ်သည်ပြုအပ်သော) ဝိဇ္ဇဇာချင်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

သဟာဇာတပစ္စယေန .... ကရိဘ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဒီဃျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလာ ဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစ ဒီဃျာကတဿစဓမ္မဿ သဟာဇာတ
ပစ္စယေနပစ္စယော (၄၄)

ကုသလောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံသဟာ
ဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာ
နဉ္စရူပါနံသဟာဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာ
နာနဉ္စရူပါနံသဟာဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာဝိတ္တဇာချပ် အားဘင်သော ပဉ္စဝေါကာရခဏ်၌ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်ဧကဝိသ စေ အင်္ဂတိ သ အပိဘ်အပိဘ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရား၏၊

ရေပါင့်တော်၌ ကြိယာ..... ဟူသောပ ဋ္ဌ အရ၊ ကြိ သာအဋ္ဌာရသအဆုံးဓော ဒုတိယဝဏ္ဍော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းဘို့ကို အရကောက်တော်မူ၏၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ ကြိယာဘိ ကာမာဝစရကြိယာ.....ဟုဖွင့်ပြတော်မူသောကြောင့်၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလို၊ ကာမာဝစရကြိယာကိုသာအရကောက်စေလို၏၊

ဝုဖန်ဝုဋ္ဌာနဿ.....ဟူသောပါဠိအရ၊ သန္တီရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက် ရှစ်ခု, မဟာကြုတ်ဝိပါက်ကိုးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်တို့ကို အရကောက် ဆရာတော်ကအရကောက်တော်မူ၏၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ သာဒုဝိဓဿာပိဝုဋ္ဌာနဿအနန္တရပစ္စယောဟောတိ..... ဟုဖွင့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာ့အလို၊ တဒါရုံဘဝင်တို့ကိုသာ အရကောက်စေလို၏၊ (ဝါ)သန္တီရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာကြုတ်ဝိပါက်ကိုးခုတို့ကိုသာ အရကောက်စေလို၏၊

ကုသလသဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား။ ကုသိုလ်ဧ ကဝိသ စေအဌတိ သ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာပိဋ္ဌဇရုပ်ပဋ္ဌယုပ္ပန်တရား ရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန ..... ကရိဏ်းကား။ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စည်းသတ္တိတို့တွင် သဟ ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒကို ဟောသော်မှုသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏ (လ)ဟောဟန်ကား။

နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်သည် တဒါရုံဘဝင်နှစ်ချင်မှလွတ်သောကြောင့် ဝုဋ္ဌာနအရ နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မပါပေ။ယင်းသို့မပါသော်လည်း အရ ကောက်ဆရာတော်သည်၊ အလျှော်အားဖြင့်ထည့်သွင်း အရကောက် တော်မူဟန်လင်္ကာယှဉ်ပေသည်၊

အဋ္ဌကထာဖွင့်ကိုဆင်ခြင်ဘွယ်။

အဋ္ဌကထာဆရာသည် ကြိယာတိကာမာဝစရကြိယာ ...... ဟုဖွင့်ဆို တော်မူ၏၊ ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်ကိုဆင်ခြင်ဘွယ်ယှဉ်၏၊ အကြောင်းကား၊ ကြိယာ...... ဟူသောပါဠ်အရ၊ ကြိယာဇော အဋ္ဌာရသအားလုံးကိုအရ ကောက်သင့်သောကြောင့်တည်း၊

မှန်ပါသည်။ ။မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာသည် ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအား အနန္တရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေခကား။ ကြိယာ..... ဟူသောပါဠ်အရ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာလည်းပါဝင်သင့်ပေသည်။

ပဋ္ဌဒွါရာဝဇ္ဇန်း.... ဟုဆိုအပ်သော ကြိယာသည် ဓေပဋ္ဌဝိညာဉ် တ ဆယ်ဟုဆိုအပ်သောဝိပါက်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော် လည်း၊ ပဉ္စာဝါရ၌အဟောပါဠ်တိုက်ရိုက်မရှိသောကြောင့်၊ ကြိယာဝုဋ္ဌာ နဿ.....၌ အလျှော်အားဖြင့်ထည့်သွင်းအရကောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု၊ ယူ ဆသင့်သေသည်၊

အနန္တရဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

အကုသလောဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော(လ)ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

အကုသလာခန္ဓာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

အကုသလောဧကောခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။ တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(အကုသလပဒသုံးချက်အရကောက်ကို, ကုသလပဒသုံးချက်အရကောက်ကို နည်းမှီ၍သိပါလေ။)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောပုံကား-

အဗျာကတောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

အဠကထာဖွင့်မယှိသောဒိဘာဂ်ဝါရများ။

သမနန္တရပစ္စည်း, သဟဇာတပစ္စည်း, အညမညပစ္စည်း, နိဿယပစ္စည်းတို့မှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသောကြောင့်......အဠကထာဆရာဖွင့်ပြတော်မမူပဲ။

သမနန္တရပစ္စယာဒယောဥတ္တာနတ္ထာယေဝ......ဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်၊

(က) ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (လ) ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (ပဝတ္တိ)

(ခ) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (လ) ဒွေခန္ဓာ ဒွိန္နံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော ဝတ္ထုခန္ဓာနံသဟဇာတ ပစ္စယေနပစ္စယော။ (ပဋိသန္ဓိ)

(ဂ) ဧကံမဟာဘူတံတိဏ္ဏန္နံမဟာဘူတာနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (လ) ဒွေမဟာဘူတာဒွိန္နံမဟာဘူတာနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ မဟာ ဘူတာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံကဋတ္တာရူပါနံဥပါဒါရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ (စိတ္တဇကမ္မဇ)

(ဃ) ဗာဟိရံဧကံမဟာဘူတံ(လ)မဟာဘူတာဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။ (ဗာဟိရ)

(င) အာဟာရသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံ(လ) မဟာဘူတာဥပါဒါရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။ (အာဟာရဇ)

(စ) ဥတုသမုဋ္ဌာနံဧကံမဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတာဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။ (ဥတုဇ)

ကရိုဏ်းပါဠိအကျဉ်းဆိုရိုး။

သဟဇာတပစ္စယေန … ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိ၏ အနက်ကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားထင်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သောဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

(ဆ) အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ (လ) မဟာဘူတာ ကဋတ္တာ ရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အသည သတ်ကမ္မဇ) (အနုဝါဒ)

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (ဝိဓိ)

ကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ဝိဓိ)

အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတသည့် ပဝတ္တိ,ပဋိသန္ဓေ ရုပ်သက်သက်အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော .... ကဗ္ဗျားကား။ အချင်းချင်း အား ရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တုံသ ကြိယာဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား။ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝိ သစေအဋ္ဌတိံသ အဗိတ်အဗိတ်နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန .....ကရိယာကား။ တပြိုင်နက်ယလာရဟာတပ် ကောင်းသော သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပ

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်ကြိယာနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ၊ နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။ (အဝိပါကသုံးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာ တပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ခုနစ်ပစ္စယ (လ)သတ္တိဝိသေသ၊

ယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောခန္ဓာ ... ကတ္တားကား၊အချင်းချင်းအား ရင်း၊အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ် ဧကူနဝီသ, စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ဟာဒ ယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝီသ စေ ပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စ ယုပ္ပန်တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ် ကောင်းသောသဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပ ယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆို အပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ရုပ်သက်သက်၌အဗျာကတောခန္ဓာ......ကတ္တားကား၊အချင်းချင်းအား ရင်း၊ဥပါဒါရုပ်အားရင်းတပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမ ဟာဘုတ်,ဗာဟိရမဟာဘုတ်,အာဟာရဇမဟာဘုတ်,ဥတုဇမဟာဘုတ် အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ.... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဘုတ်နှင့်တကွသောစိတ္တဇ ဥပါဒါ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ,ဗာဟိရဥပါဒါ,အာဟာရဇဥပါဒါ, ဥတုဇ

စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,နိဿ ယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟ ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

(မှတ်ချက်။ ပဝတ္တိအခါ ဖြစ်သောကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုမရပေ။ ထို့ကြောင့် ဤ ခြောက်ချက်သာငြင်နိုင်လေသည်။)

ကရိုဏ်းပါဌ်အကျယ်ဆိုရိုး။

သဟဇာတပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်၏အရကား။ သမ္ပ ယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သော နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,

ဥပါဒါ၊အသညသတ်ကမ္မဇဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန.... ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ဖြစ်ခြင်းကျေးဇူးပြုကြောင်းသော သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတဟူသောသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သဒ္ဒါရ၏။

အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာ အဗျာကတဿဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၀၀)

ကုသလာခန္ဓာစ မဟာဘူတာစစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောသော၊ခန္ဓာစ၊ငင်း၊အဗျာကတော၊ သော၊ဓမ္မာစငင်း၊ ဧတေဓမ္မာ၊တို့သည်(လ ၏၊ကုသလာ၊ကုန်သော၊ခန္ဓာ၊စ၊အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာတို့သည်ငင်း၊ မဟာဘူတာစ၊ အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်တို့သည်ငင်း၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော။ ရူပါနံ၊တို့အား၊သဟဇာတပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၏။

ကုသလောစအဗျာကတောစဓမ္မာ.... ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ဘောဝိသဇေအဋ္ဌတိသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ။အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏။

နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သဒ္ဒါ။

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သဒ္ဒါ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား။ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန ......ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၉၉)

အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ သဟဇာတ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနု ၀၁၃)

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေဗ္ဗာဝိ သ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ အစိတ်အပေါင်း မဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရား ရ၏။ (သမ္ပဒါန်ကရိဏ်းနည်းတူကောက်လေ)

သဟဇာတပြီး၏။

အညမည,နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ) သတ္တိဝိသေသ၊

ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သောသမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊
(အဝိပါကလေးချက်)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,ကဋတ္တာရုပ်အားတပ်သောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထု အားတပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတင်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ဟဒယဝတ္ထုအားတင်သောပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာဖြစ်အံ့။ သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(မှတ်ချက်၊ ပဋိသန္ဓေအခါဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာသက်သက်ဖြစ်သော်လည်း၊ ဝိပါက်ကို မသုံးသပ်ပဲ ဖြိုင်သောအခါ အဝိပါက(၄)ချက် ဝိပါက်ကိုသုံးသပ်၍ ဖြိုင်သောအခါ သဝိပါက(၅)ချက် ပေါင်းကိုးချက်ဖြစ်သင့်လေသည်။)

သဟဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

အညမညပစ္စည်း။

သဟဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အညမညပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအညမညပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ ဟောဟန်ကား–

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၀)

အကုသလော ဓမ္မော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော (အနု၀၊၁)

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား–

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၀)

အကုသလော ဓမ္မော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု၀၊၁)

(မှတ်ချက်။ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ အရကောက်အလုံးစုံသည် သဟဇာတနှင့် တူပြီ၊)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တို့သော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ဟောဟန်ကား-

---

ယထာဒရဟာဝိဿေသနလောင်းခြင်း။

(မေး) အဘယ်အရာဌာနမျိုး၌ "ယထာဒရဟာတပ်ကောင်းသော"ဟူသော ဝိသေသနကိုလောင်းရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပစ္စည်းအကုန်မရ၊ အစိတ်မျှဝင်သောအရာဌာနမျိုး၌ "ယထာဒရဟာတပ်ကောင်းသော" ဟူသော ဝိသေသနကိုလောင်းရပါသည်။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၄၄)

ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ဝတ္ထုဿ စ အညမည ပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ဝတ္ထုဿ စ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။

ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ အညမည ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဗာဟိရံ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ အညမညပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

ပဌမအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား ထပ်သောဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှထောက်အပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

အညမညပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အညမည,သဟဇာတ,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ။ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အညမညသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား။ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထုအားထပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝီသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စည်းတရား၏။

(မှတ်ချက်၊ ။ယခုလက်ရှိပုံနှိပ်မူ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်တို့၌ "ယထာရဟတပ်ကောင်းသော" ဟုဝိသေသန မလောင်းသင့်သောအရာဌာနတို့၌ "ယထာရဟတပ်ကောင်းသော"ဟုဝိသေသနလောင်းထားသောအရာပေါင်းများစွာတို့ကိုတွေ့ရလေသည်)

အဗျာကတသာဓိမ္မသ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှုထောက်အပ်သော ပဋိသန္ဓေကျွန်ုဝိသ ကြိယာဝိသ စေအဗ္ဗတိသ အဝိတ်အဝိတ် အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အညမညပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာနုဟာတပ်ကောင်းသော အညမည, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အညမညသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြင့်သသာရ၏၊

ရုပ်သက်သက်၌ အဗျာကတောဓမ္မော ... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအားတင်သောစိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ်, ဗာဟိရမဟာဘုတ်, အာဟာရဇမဟာဘုတ်, ဥတုဇမဟာဘုတ်, အသညသတ်ကမ္မဇမဟာဘုတ်,ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတသာဓမ္မသ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှုထောက်အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ် (လ) ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အညမညပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အညမည,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်အညမညသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြင့်သသာရ၏၊

အညမညပစ္စည်းပြီး၏။

အညမညပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ နိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ, ကုသလာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

---

ဥပမာ၊ ၊ရုပ်သက်သက် မဟာဘုတ်ချင်းချင်းအညမညသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌ အညမညပစ္စယေန ကရိုဏ်းပါ၌အရ၊ အညမည,သဟဇာတ, နိဿယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤငါးပစ္စည်းအမြဲပြိုင်နိုင်ရာ၊ ဤနေရာ

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၉၉)
ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)
(အဗျာကတပဒါဝသာန)
ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၉၉)
ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)
(ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန)
ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော (၉၉)
ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)
(မှတ်ချက် ကုသလပဒ (၃)ချက်အရကောက်မှာ သဟဇာတနှင့်တူ၏. အကုသလပဒ(၃)ချက်တို့ကို ဤနည်းမှီ၍ သိပါလေ)

ကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့ အဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏။ ထို အဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏. ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၉၉)
ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ

မျိုး၌ "ယထာရဟတပ်ကောင်းသော" ဟူသောဝိသေသနမလောင်းသင့်ပေ၊ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီး၌ကား "ယထာရဟတင်ကောင်းသော" ဟုဝိသေသနလောင်းထားသည်ကိုတွေ့ရသေသည်။ အယ်ဒီတာစာပြင်ဆရာတို့နောက်မှသည့်ဟန်တူပေ၏။

ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ မဟာဘူတာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဗာဟိရံ. အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ, အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ ဇိဝှာယတနံ ဇိဝှာဝိညာဏဓာတုယာ ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဝတ္ထု ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ နိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

နိဿယသည် သဟဇာတနိဿယ ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့် နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် သဟဇာတနိဿယသည် သဟဇာတနှင့်တူပြီ။

(ပုရေဇာတနိဿယ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒါဝသာန၌) အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကတ္တားကား၊ စက္ခုဝိညာဉ်ငါးအားတပ်သော မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုက အားဖြင့်သုံးပါးသော စက္ခုဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ ရှေးဦးအစ အတီတဘဝင်တချက်လွန်နှင့်ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု (လ) ကာယ ဝတ္ထု။

ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု, ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ကြဉ်သော ပဉ္စမဘဝင်အစရှိသော နောက်နောက်သော ဝိပါက် ဗာဝီသ ကြိယာဝီသအားတပ်သော ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးသော

စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ (နိဗ္ဗာန်ရှုသမာပတ်မှထသောအခါ ရှေးဦးကြွက္ခဏတချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊)

မရဏာသန္နအခါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ်တဆဲ့ငါးရ, အာဝဇ္ဇန်းနှေးသမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနှေး သန္တီရဏသုံးရ,ဂုဋ္ဌော, မရဏာသန္နဇောငါးချက်, တဒါရုံ, စုတိအားတင်သော စုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိသော်၊ တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ– သမ္ပဒါန်ကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သောပဋိသန္ဓေအစရှိသော နောက်နောက်သောဝိပါက်ဗာတ္တိ'သ ကြိယာဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

နိဿယပစ္စယေန-ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထာရဟာတပ်ကောင်းသော နိဿယ,အာရမ္မဏ,ပုရေဇာတ,ဣန္ဒြိယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မော ကုသလဿဓမ္မဿနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော
(၄၈)

ဝတ္ထုကုသလာနံခန္ဓာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အဗျာကတောဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝိသအားတင်သော ဂုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထု။

မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇော ငါးချက်အားတင်သော စုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည့်ယှိသော်တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောကုသိုလ်ဇောဝိသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

နိဿယပစ္စယေန ကရိုဏ်းကား တပြိုင်နက်ယှဉ်ထာရဟာတပ်ကောင်းသော နိဿယ, အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ။ ဤ

ခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ဝတ္ထု အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အဗျာကတော ဓမ္မော......ကတ္တားကား ပစ္စုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ဓါတ်အားတပ်သောဝုဓ္မော, မနောဓါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအကုသိုလ်ဇောငါးချက်အားတပ်သော စုတိစိတ်မှပြန်၍ရေသည်ဖြစ်သော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု၊ပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ နောက်နောက်သောအကုသိုလ်ဓါတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

နိဿယပစ္စယေန...... ကရိဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာခုဟာတပ်ကောင်းသောနိဿယ, အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, အာရမ္မဏူပနိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ ကုသလာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏၊ထိုကုသလာဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊

ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောစ အဗျာကတောစဓမ္မာ ကုသလဿဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၄၄)

ကုသလောဧကောခန္ဓောစဝတ္ထုစတိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ)ဒွေခန္ဓာစဝတ္ထုစ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓအဗျာကတော ဓမ္မော..... ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား ထပ်သောပဋ္ဌ ဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကြောင့်သော စေအင်္ဂတ်သ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ဂုဏ္ဌော,မနောဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇနိး အစယ်၌သောရှေး ရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယ ဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလ ဿဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ကုသိုလ်ကြောင့်သော စေအင်္ဂတ်သ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

နိဿယပစ္စယေန....... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိ ဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

. ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပ ဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓအဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ဝိဝိ)

ကုသလာခန္ဓာ ဓမဟာဘူတာ ဓစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓအဗျာအကတော ဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ကြောင့်သော စေအင်္ဂတ်သ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ, အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရား ရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

နိဿယပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော နိဿယ,သဟဇာတ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿ ယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလာဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသ လာဗျာကတပဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလာဗျာကတပဒ၌ တို သော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်နှစ် ပါးအပြားရှိ၏၊ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော် မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အကုသလဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော စ ဝတ္ထု စ တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ စ ဝတ္ထု စ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ......ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား တင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ၊ ပုဗ္ဗေမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစယှဉ်သောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားရှ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား အကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တဝီသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏၊

နိဿယပစ္စယေန – ကရိုဏ်းကား။ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသောနိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှ၏။

အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တဝီသ အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ, အစိတ်အပေါင်းမဟာဘုတ်ပစ္စည်းတရားရှ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သမ္ပဒါန်ကား စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏။

နိဿယပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ နိဿယ, သဟဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင်နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှ၏။

(မှတ်ချက် ။နိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကို အရကောက်ဆရာတော်က ချုံးထားရာ၊ စာသင်ငယ်တို့အလို့ငှာ အဗျာကတမှစ၍ အလုံးစုံဖော်ထုတ်၍ အကျယ်ညွှန်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ညွှန်ပြထားသည့်အတိုင်းဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း)

နိဿယပစ္စည်းပြီး၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်း။

နိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း။ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင်ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏။ ထိုတွင်ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော. (၄၄)

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော (ခ) အနန္တရူပနိဿယော (ဂ) ပကတူပနိဿယော။

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ ဝေါဒါနံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ၊

(ခ) အနန္တရူပနိဿယော၊ ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ ဂေါတြဘု မဂ္ဂဿ ဝေါဒါနံ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

(ဂ) ပကတူပနိဿယော။ သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ။ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ။

ကုသလပဒစသည်တို့၌ရသင့်သော ဥပနိဿယပစ္စည်းများ။

(မေး) ကုသလပဒ-စသည်တို့၌ ရသင့်ရထိုက်သော ဥပနိဿယပစ္စည်းများကိုခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပါ။

(ဖြေ) ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်ရာ။ ကုသလပဒါဝသာန,

သီလံ,သုတံ,စာဂံ,ပညံ ဥပနိဿာယဒါနံဒေတိ၊ သီလံသမာဒိယတိ၊ ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ၊ ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ၊ ဝိပဿနံဥပ္ပါဒေတိ၊ မဂ္ဂံဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံဥပ္ပါဒေတိ၊ သမာပတ္တိံဥပ္ပါဒေတိ။ သဒ္ဓါ,သီလံ,သုတံ, စာဂေါ,ပညာသဒ္ဓါယ သီလဿသုတဿစာဂဿပညာယဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပဌမဿဈာနဿ ပရိကမ္မံပဌမဿဈာနဿဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒုတိယဿဈာနဿပရိကမ္မံဒုတိယဿဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ တတိယဿဈာနဿ ပရိကမ္မံတတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ စတုတ္ထဿ ဈာနဿပရိကမ္မံစတုတ္ထဿ ဈာနဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

အာကာသာနဉ္စာယတနဿပရိကမ္မံအာကာသာနဉ္စာယတနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဿပရိကမ္မံဝိညာဏဉ္စာယတနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ အာကိဉ္စညာယတနဿ ပရိကမ္မံအာကိဉ္စညာယတနဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ နေဝသညာနာသညာယတနဿ ပရိကမ္မံနေဝသညာနာသညာယတနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပဌမံဈာနံဒုတိယဿဈာနဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒုတိယံဈာနံတတိယဿဈာနဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ တတိယံဈာနံစတုတ္ထဿဈာနဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

အဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌ အာရမ္မဏူ,အနန္တရူ, ပကတူ(၃)ပါးလုံးကို ရအပ်ပါသည်။

အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏူ,ပကတူ (၂)ပါးကိုသာရအပ်ပါသည်၊

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ အကုသလပဒါဝသာန၌ အာရမ္မဏူ,အနန္တရူ,ပကတူ(၃)ပါးလုံးကိုရအပ်ပါသည်၊

ကုသလပဒါဝသာန၌ ပကတူတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာန၌ အနန္တရူ,ပကတူ (၂) ပါးကိုသာရအပ်ပါသည်၊

ဒိဋ္ဌသဟဇာတပရိက္ခမ္ဘ ဒိဋ္ဌသ ဟဇာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒိဋ္ဌာယသောတပတ္တိယာပရိက္ခမ္ဘဒိဋ္ဌာယသောတပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ ရူပီဝိဓဥာဏဿပရိက္ခမ္ဘ ရူပီဝိဓဥာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ စေတောပရိယဉာဏဿပရိက္ခမ္ဘစေတောပရိယဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿပရိက္ခမ္ဘပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ ပရိက္ခမ္ဘ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ အနာဂတံသဉာဏဿ ပရိက္ခမ္ဘ အနာဂတံသဉာဏဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

ဒိဋ္ဌစက္ခု ဒိဋ္ဌာယသောတပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒိဋ္ဌာသောတပတ္တိ ရူပီဝိဓဉာဏဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ ရူပီဝိဓဉာဏံ စေတောပရိယဉာဏဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

စတုတ္ထဇ္ဈာနံ အာကာသာနဉ္စာယတနဿ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဝိညာဏဉ္စာယတနဿ၊ အာကိဉ္စညာယတနံ နေဝသညာနာသညာယတနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးယှဉ်ရာ၊ထိုသုံးပါးလုံးတို့၌ အာရမ္မဏ,အနန္တရ,ပကတူ(၃)ပါးလုံးရအပ်ပါသည်၊

သဒ္ဓူပနိဿာယ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) သဒ္ဓူပနိဿယ..... ဟူသောပါဠိ၌၊အဘယ်သဘောတရားကို "သဒ္ဓါ" ဟုခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ကံ,ကံ၏အကျိုး၊ ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောက-စသည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းသဘောတရားကို "သဒ္ဓါ" ဟုခေါ်ပါသည်၊

သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယာတိကမ္မ,ကမ္မဖလ,ဣဓလောက,ပရလောကာဒီသု သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ ကတွာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၀-၉)

သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယာတိ ..... ဟူသည်ကား၊ကမ္မ,ကမ္မဖလ,ဣဓလောက၊ ပရလောကာဒီသု၊ ကံ,ကံ၏အကျိုး,ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောက စသည်တို့၌၊သဒ္ဓံ၊ယုံကြည်ခြင်းကို၊ဥပနိဿယံ ကတွာ၊အမှီပြု၍၊

စေတောပရိယဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏံ ယထာကမ္မူပဂ ဉာဏဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ယထာကမ္မူပဂ ဉာဏံ အနာဂတံသဉာဏဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဌမဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ ပဌမဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တတိယဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ တတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ စတုတ္ထဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ စတုတ္ထဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပဌမော မဂ္ဂေါ ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒုတိယော မဂ္ဂေါ တတိယဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တတိယော မဂ္ဂေါ စတုတ္ထဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

သေက္ခာ မဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ မဂ္ဂေါ သေက္ခာနံ အတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, နိရုတ္တိပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ပဋိဘာနပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ ယောက်ျားသည် မြေ၏အောက်၌ရေယို၏ဟု ယုံကြည်၍ မြေကိုတူးသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သဒ္ဓါတရားပြည့်ဝသော အမျိုးကောင်းသားသည်၊ ဒါနစသည်တို့၏ အကျိုးအာနိသံကိုယုံကြည်၍ ဒါနစသည်တို့ကိုဖြစ်စေလေသည်။

အာဒိသဒ္ဒါအရညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ပရလောကာဒိသု..... ဟူသောအဋ္ဌကထာပါဠိ၌၊ အာဒိသဒ္ဒါ အရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း။

(ဖြေ) ဘုရားဂုဏ်,တရားဂုဏ်, သံဃာဂုဏ်တို့ကိုယုံကြည်ခြင်းကို ယူရပါသည်။

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ ရင်း၊ အနန္တရူပနိဿယော၊ ရင်း၊ ပကတူပနိဿယော၊ ရင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဥပနိဿယော၊ သည်၊ တိဝိဓော၊ ၏၊ တသုံး၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင်၊ အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ ကို။ ဧဝံ၊ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်အပ်၏။ (အာရမ္မဏူ အနန္တရူ နှင့်သက်ဆိုင်သောပါဠိတို့ကို အာရမ္မဏာဓိပတိ နှင့် အနန္တရအတိုင်း ပေးလေ။)

ပကတူပနိဿယော၊ ကို။ ဧဝံ ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်အပ်၏။ သဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓါခြင်းကို (တနည်းကား)ကံ,ကံ၏ အကျိုး,ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောကအစရှိသည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းကို၊ ဥပနိဿာယဥပနိဿာယံကတွာ၊ အမှီပြု၍၊ ဒါနံ၊ အလှူကို၊ ဒေတိ၊ ပေး၏၊ သီလံ၊ သီလကို၊ သမာဒိယတိ၊ ဆောက်တည်၏၊ ဥပေါသထကမ္မံ၊ ဥပုသ်နေ့၌ဆောက်တည်အပ်သော အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်ကို၊ ကရောတိ၊ ဆောက်တည်၏။

ဈာနံ၊ ဈာန်ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဖြစ်စေ၏၊ ဝိပဿနံ၊ ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ၏၊ မဂ္ဂံ၊ ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ၏၊ အဘိညံ၊ ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ၏၊ သမာပတ္တိံ၊ ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ၏။

သီလဥပနိဿာယအဒိပ္ပါယ်။

(မေး) သီလံဥပနိဿာယ ...... ဟူသောပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ ရေးသားဖြေဆိုခဲ့ပါ။

(ဖြေ) သီလ၏ အာနုဘော် သီလ၏ အကျိုးအာနိသံတို့၌ လိမ္မာသော သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည်၊ သီလကိုအမှီပြု၍ သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အလှူပေးခြင်းအထက်အထက်သီလကိုမကြီးမပေါက်ရအောင် ဆောက်တည်ခြင်း၊ စာတုဒ္ဒသီ အစရှိသော ဥပုသ်နေ့တို့၌ အဋ္ဌင်္ဂသီလဆောက်တည်ခြင်း၊ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကိုအမှီပြု၍ ဈာန်စသည်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်း စသည်တို့သည် သီလကိုမှီ၍ ဒါနစသောကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

သုတံဥပနိဿာယအဒိပ္ပါယ်။

(မေး) သုတံဥပနိဿာယ ...... ဟူသောပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျ ဖြေရှင်းခဲ့ပါ။

သီလံ၊သီလကို။ သုတံ၊ အကြားအမြင်ကို၊ စာဂံ၊ စွန့်ကြဲခြင်းကို၊ ပညံ၊ပညာကို။ ဥပနိဿာယ၊၍။(လ)သမာပတ္တိံ၊ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ၊၏။ သဒ္ဓါ၊သဒ္ဓါသည်၊သီလံ၊သီလသည်၊ သုတံ၊အကြားအမြင်သည်၊စာဂေါ၊စွန့်ကြဲခြင်းသည်၊ပညာ၊ပညာသည်။ သဒ္ဓါယ၊အား၊ သီလဿ၊အား။သုတဿ၊ ဗဟုသုတပညာအား၊ စာဂဿ စွန့်ကြဲခြင်းအား၊ ပညာယ၊ ပညာအား၊ဥပနိဿယပစ္စယေန ဖြင့် ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၊၏။

ပဌမဿဈာနဿ၊ပဌမဈာန်၏၊ ပရိကမ္မံ ပုဗ္ဗဘာဂပရိကံသည်၊ ပဌမဿဈာနဿ၊ပဌမဈာန်အား ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်။ ဟောတိ၊၏၊(လ)ဒိဗ္ဗဿ၊နတ်၌ဖြစ်သော၊ စက္ခုဿ၊ပညာစက္ခု၏၊ ပရိကမ္မံ၊ပုဗ္ဗဘာဂပရိကံသည်၊ဒိဗ္ဗဿ၊သော၊စက္ခုဿ၊အား(လ)

သေက္ခာ၊ သေက္ခဟုဆိုအပ်ကုန်သောသောတာပန်၊သကဒါဂါမ်၊အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ မဂ္ဂံ၊မိမိရအပ်သောမဂ်ကို၊ ဥပနိဿာယ၊၍၊အနုပ္ပန္နံ၊မဖြစ်သေးသော၊(တနည်းကား) ခံအတွေ့ယသို့မရောက်သေးသော၊ သမာပတ္တိံ၊သမာပတ်ကို၊ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ဖြစ်စေကုန်၏၊(တနည်းကား) ခံအတွေ့ယသို့ရောက်စေကုန်၏၊ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်ပြီးသောသမာပတ်ကို၊ သမာပဇ္ဇန္တိ၊ဝင်စားကုန်၏၊သင်္ခါရေ၊ သင်္ခါရတရားတို့ကို။ (လ)ဝိပဿန္တိ၊ဝိပဿနာရှုကုန်၏၊

(ဖြေ) ဒါနစသောပုညကြိယာဝတ္ထုနှင့်စပ်သောအလုံးစုံသော လောကီလောကုတ္တရာစီးပွားချမ်းသာပြည့်စုံခြင်း ဒါနစသည်တို့၏ ညစ်ညူးခြင်းဖြူစင်ခြင်းစသည့်အထူးကိုဂုဏ်း၊ သုတမယပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိ၍တည်သော အကြားအမြင်များသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အကြားအမြင်ဗဟုသုတကိုအမှီပြု၍ ဒါနစသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

စာဂံ ဥပနိဿာယအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) စာဂံ ဥပနိဿာယ ... ဟူသောပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းဟူသောသူသည် စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ညွတ်သောစိတ်ဟူသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏စာဂနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို အမှီပြု၍ အလှူပေးခြင်း၊ သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ပေးလှူအပ်သောအလှူဒါနသည်

မဂ္ဂေါ၊အောက်မဂ်သုံးခုသည်၊ သေက္ခာနံ၊သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အဇ္ဈ နောမိတ္တိ၏။ အဇ္ဈတ္တပစ္စယိုသတ္တိဒါယ၊ ပါဠိတော်၏ အနက်ကိုသိသောအဇ္ဈတ္တပစ္စယိုသတ္တိဒါဉာဏ်အား၊ဓမ္မပစ္စယိုသတ္တိဒါယ၊ မာဂဓဘာသာပါဠိဟူသောသဒ္ဒါကိုသိသောဓမ္မပစ္စယိုသတ္တိဒါဉာဏ်အား၊နိရုတ္တိပစ္စယိုသတ္တိဒါယ၊အရပ်သူတို့၏ဘာသာဟူသောသဒ္ဒါကိုသိသောနိရုတ္တိပစ္စယိုသတ္တိဒါဉာဏ်အား၊ ပဋိဘာနပစ္စယိုသတ္တိဒါယ၊ အနက်,သဒ္ဒါ, ဘာသာသုံးပါးကို သိသောပဋိဘာနပစ္စယိုသတ္တိဒါဉာဏ်အား၊ ဌာနာဌာနကောသလ္လဿ၊ အရာဟုတ်သည်မဟုတ်သည်၌လိမ္မာသောဌာနာဌာနကောသလ္လဉာဏ်အား၊ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်။ဟောတိ၊၏။

ပကတူပနိဿယဖြစ်အံ့၊ ကုသလော ဓမ္မော ...... ကဗ္ဗားကား၊ ဗလဝ ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်ဝိသ စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စည်းတရားရေ၏။

ကုသလသသ ဓမ္မဿ ..... သဓ္ဓဒါနကား၊ကုသိုလ်ဇကဝိသ စေ အဋ္ဌတိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရေ၏။ ဥပနိဿယပစ္စယေန ... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရေ၏။

များသောအကျိုးရှိ၏ ဟုနှလုံးသွင်း၍ သီလကိုဆောက်တည်ခြင်း အဋ္ဌင်္ဂဥပုသ်ဆောက်သုံးခြင်း၊ ထိုဒါန-စသောအကျင့်ဖြင့် စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဈာန်-စသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

ပဉ္စဥပနိဿယအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပဉ္စဥပနိဿယ..... ဟူသောပါဌ်၏အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏အဘော်ကျ ဖြေရှင်းခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စုပ္ပန်လောက, တမလွန်လောကအကျိုးကိုဎင်း၊ လောကသုံးပါးကိုလွန်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုဎင်း။ ပညာဖြင့် ရှုစမ်းဆင်ခြင်သည်ရှိသော်၊ မိမိ၏ ဉာဏ်,ဒါန,သီလ-အစရှိသောအကျင့်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်လောက,တမလွန်လောကအကျိုးစီးပွားကိုဎင်း လောကသုံးပါးကိုလွန်မြောက်ခြင်းအကြောင်းကိုဎင်း ပြီးစေခြင်းငှာစွမ်းနိုင်၏ဟုနှလုံးသွင်း၍ ပညာကိုအမှီပြုကာ ဒါန-အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ်စေပါသည်၊

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား။

ကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

အာရမ္မဏူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော၊

အာရမ္မဏူပနိဿယော ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ ဂရုံ ကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ ဂရုံ ကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

သဒ္ဓါယ-စသည်ဖြင့်ဟောကြားတော်မူခြင်း။

(မေး) သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ (ယလ) သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ...... ဟုဟောတော်မူလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ စာဂေါ ပညာ သဒ္ဓါယ သီလဿ (လ) ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟုအဘယ့်ကြောင့်ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သဒ္ဓါစသည်တို့သည် သက်သက်ဒါနစသည်တို့၏ အားကြီးသောအကြောင်းသာဖြစ်သည်မဟုတ်သေး၊ မိမိ၏နောက်အဘို့၌ဖြစ်ကုန်သော သဒ္ဓါစသည်တို့၏လည်း အားကြီးသောအကြောင်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် - သဒ္ဓါ (လ) သဒ္ဓါယ (လ) ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟု ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

> ယသ္မာ ပန န ကေဝလံ သဒ္ဓါဒယော ဒါနာဒီနံယေဝ ဥပနိဿယာ။ အတ္တနော အပရဘာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ သဒ္ဓါဒီနမ္ပိ ဥပနိဿယာဧဝ တသ္မာ သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ စာဂေါ ပညာ သဒ္ဓါယ သီလဿ သုတဿ စာဂဿ ပညာယာတိ ဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၀-၂၇)

ပန၊ဆက်ပါဦးအံ့၊ ယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်၊ ကေဝလံ၊သက်သက်၊ သဒ္ဓါဒယော၊ သဒ္ဓါ-စသည်တို့သည်၊ဒါနာဒီနံယေဝ၊ ဒါန-စသည်တို့၏သာလျှင်၊ဥပနိဿယာ၊ အားကြီးသောအကြောင်းတို့သည်၊ န၊ မဟုတ်ကုန်သေး၊ အတ္တနော၊မိမိ၏၊အပရဘာဂေ၊နောက်အဘို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊

ဖြစ်ကုန်သော၊သဒ္ဒါဒီနယ်ပိ၊ သဒ္ဒါ-စသည့်တို့၏လည်း၊ ဥပနိဿယသတ္တိ၊ အားကြီးသော အကြောင်းဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်။ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ထိုကြောင့်။ သဒ္ဒါ(လ)ပညာသာတိ၊ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ပဋိကံအရကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ပဌမသဿဗျာနဿပဋိကမ္မံ .....အစရှိသည့်ပါဠိ၌ ပဋိကမ္မံ..... ဟူသောပါဠိအရ၊အဘယ်ပဋိကံကိုယူရမည်နည်း၊ ဗျာန်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ပဋိကံကိုယူရမည်လော၊

(ဖြေ) ပဌမဿဗျာနဿပဋိကမ္မံ .... အစရှိသောပါဠိ၌ ပဋိကမ္မံ .... ဟူသောပါဠိအရ၊ဗျာန်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ပဋိကံကိုမယူရပါ၊ဗျာန်၏ ရှေးအတွင်၌ဖြစ်သော ပဋိကံကိုယူရပါသည်။

ပဋိကမ္မန္တိအနန္တရံအဂ္ဂဟေတွာ ပုဗ္ဗဘာဂေပဋိကမ္မံ ဂဟေတဗ္ဗံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁-၁)

ပဋိကမ္မန္တိ၊ပဋိကမ္မံ ... ဟူသည့်ကား၊အနန္တရံ၊ဗျာန်၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သောပဋိကံကို၊အဂ္ဂဟေတွာ၊မယူမူ၍၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဗျာန်၏ ရှေ့အတွင်း၌၊ ပဝတ္တံ ဖြစ်သော၊ပဋိကမ္မံ ပဋိကံကို၊ဂဟေတဗ္ဗံ၊ယူအပ်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ၊ပဋိကံ-ဥပစာ-အနုလုံ ဂေါတြဘု-ဗျာန်ဟု ဗျာနဝီထိ၌၊ ဗျာန်၏ အခြားမဲ့ ပဋိကံကို ပဋိကမ္မံ..... ဟူသောပါဠိအရ မယူရ။ ပဌမဗျာန်ကိုရစိမ့်သောငှာ အဖန်ဖန်တလဲးလဲး, စီးဖြန်းပွားများခြင်း ပုဗ္ဗဘာဂပဋိကံကိုသာယူရမည်ဟူလို၊

ပဋိကံသီးခြားမယှိသောအဘိညာဉ်။

(မေး) အဘိညာဉ် ခုနစ်ပါးတို့တွင် ပဋိကံ, သီးခြား မယှိသောအဘိညာဉ်ကိုညွှန်ပြ၍ အဘယ့်ကြောင့်ပဋိကံသီးခြားမယှိသည်ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) အဘိညာဉ်ခုနစ်ပါးတို့တွင်ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်နှင့်အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့မှာ ပဋိကံသီးခြားမယှိပါ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ အခြံအရံများဖြစ်သောကြောင့်ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ပဋိကံကိုပြုလျှင်၊ထို အဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့၏ပဋိကံကို ပြုရာရောက်သောကြောင့်၊ ထိုယထာ

ကမ္မပစ္စယ အနန္တရဝတ္ထု အဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့မှာ ပရိကံ သီးခြားမယှဉ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿာဘိဉ္ဇာမေသံဗိုင်း ဗိုဗ္ဗစက္ခု ပရိကမ္မမေဝ၊ ပရိကမ္မံဝိသုံနတ္ထိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁-၂)

ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ၊အား၄င်း၊ အနာဂတံသဉာဏဿ၊ အား၄င်း၊ဣတိ၊ဤသို့၊ ဣမေသံဗိုဒ္ဓံ၊ဤနှစ်ပါးကုန်သော အဘိညာဉ်တို့အား၊ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မမေဝ၊ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ ပရိကံသည်သာလျှင်၊ဟောတိ၊ ၏၊ပရိကမ္မံ၊ပရိကံသည်၊ဝိသုံ၊အသီးအခြား၊နတ္ထိ၊မယှဉ်ပေ၊

ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿပရိကမ္မံ-စသည်ဖြင့်ဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ် အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့မှာ ပရိကံသီးခြားမယှဉ်ခဲ့ပါလျှင်..... ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿပရိကမ္မံ.... စ သည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်အဘယ့်ကြောင့်ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ် အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၌ ပရိကံသီးခြားမယှဉ်သည် မှန်သော်လည်း၊ ထိုအဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့၌ ညွတ်ကိုင်းသည်၏ အဖြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ ပရိကံကို ပင်လျှင်၊ ထိုအဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့၏ ပရိကံပြုကာ ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿပရိကမ္မံ .....စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဝေသန္တေပိတဒဓိမုတ္တတာယ သဟိတံဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မံတေသံပရိကမ္မန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁-၅)

ဝေသန္တေပိ၊ ယင်းသို့ဖြစ်ကုန်သော်လည်း၊တဒဓိမုတ္တတာယ၊ ထိုယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၌ ညွတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်၊သဟိတံ၊တကွဖြစ်သော၊ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မံ၊ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ ပရိကံကို၊တေသံ၊ထိုယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်,အနာဂတံသအဘိညာဉ် တို့၏၊ပရိကမ္မန္တိ၊ပရိကံဟူ၍၊ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏၊

အဘိညာဉ်သုံးပါး-တကွဖြစ်မဖြစ်အဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကံကိုပြုလျှင်၊ယထာကမ္မုပဂ, အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၏ ပရိကံကိုပြုရာရောက်ခဲ့သော်၊ ထိုအဘိညာဉ် (၃)ပါးတို့သည်

တကွဖြစ်နိုင်ပါသလော၊ (ဝါ) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကိုရခဲ့လျှင်၊ ယထာကမ္မူပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကိုရနိုင်ပါသလော၊

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ယထာကမ္မူပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကိုမရနိုင်ပါ၊ ယထာကမ္မူပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့ကိုရရန်၊ ပရိကံ အထူး,ဆက်လက်ပြုရပါသေးသည်၊

နဟိဇတာနိသမ္ဗေသံဒိဗ္ဗစက္ခုကာနံသမာဂတာနိဟောန္တိ၊တသ္မာဘာဝိတဗ္ဗမေဏ္ဍပရိကမ္မဝိသေသေနာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၁-၆)

ဟိယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ဇတာနိ ထိုယထာကမ္မူပဂအနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့သည်၊သဗ္ဗေသံ၊ခပ်သိမ်းကုန်သော၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာနံ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ယှိကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ သမာဂတာနိ၊ တူသောဖြစ်ခြင်းယှိကုန်သည်၊နဟောန္တိ၊မဖြစ်ကုန်၊တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ ဇတ္တေ၊ ဤယထာကမ္မူပဂ,အနာဂတံသအဘိညာဉ်တို့၌၊ ပရိကမ္မဝိသေသေန၊ ပရိကံအထူးသည်၊ဘာဝိတဗ္ဗံ၊ဖြစ်ရာ၏၊ဣတိ၊သို့၊ဝေဒိတဗ္ဗံ၊၏၊

ဒိဗ္ဗစက္ခုက,ဒိဗ္ဗသောတအားကျေးဇူးပြုပုံ၊

(မေး) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်နှင့် ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်သည် တခြားစီဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်က,ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) အဝေး၌တည်သော ရူပါရုံကိုမြင်၍ ထိုသူတို့၏ အသံကိုကြားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည် ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊

ဒိဗ္ဗစက္ခုဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာတိဒူရေရူပါနိဒိသွာတေတံသဒ္ဒံသောတုကာမဿဒိဗ္ဗစက္ခုသောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိယာဥပနိဿယောဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၁-၇)

ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာတိ...... ဟူသည်ကား၊ဒူရေ၊အဝေး၌၊ ရူပါနိ၊ရူပါရုံတို့ကို၊ဒိသွာ၊မြင်၍၊ တေသံ၊ထိုသူတို့၏၊သဒ္ဒံ၊အသံကို၊ သောတုကာမဿ၊ကြားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည်၊ သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိယာ၊ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်အား၊ ဥပနိဿယော၊ပကတူပနိဿယပစ္စည်းသည်၊ဟောတိ၊၏၊

ပကတူပနိဿယော၊ သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ သီလံ သုတံ စာဂံ ပညံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ, စာဂေါ, ပညာ ရာဂဿ, ဒေါသဿ, မောဟဿ, မာနဿ, ဒိဋ္ဌိယာ, ပတ္ထနာယ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

သဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓါတရားကို။ ဥပနိဿာယ၊ အမှီပြု၍။ မာနံ၊ မာနကို၊ ဇပ္ပေတိ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဒိဋ္ဌိံ၊ မှားသောအယူကို၊ ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါတရားသည် (လ) ရာဂဿ၊ အား (လ) ပတ္ထနာယ၊ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိကိုတောင့်တသောလောဘအား၊ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်၊ ဟောတိ ၏။

ပကတူပနိဿယဖြစ်ဖို့၊ ကုသလော ဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ ဗလဝ ဖြစ်သောလောကီကုသိုလ်သဒ္ဓါဒိပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ စိတ္တုပ္ပါဒ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ဒိဗ္ဗသောတက ဣဒ္ဓိဝိဓအား ကျေးဇူးပြုပုံ

(မေး) ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်အား မည်သို့ ကျေးဇူးပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသံကိုကြား၍ ထိုအရပ်သို့သွားလိုခြင်း-စ သည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိ ညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

တေသံ ပန သဒ္ဒံ သုတွာ တတ္ထ ဂန္တုကာမတာဒိဝသေန ဒိဗ္ဗသောတဓာတု ဣဒ္ဓိ ဝိဓဉာဏဿ ဥပနိဿယော ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁-၁၀)

ပန၊ အတ္တိုတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့၊ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဒံ၊ အသံကို၊ သုတွာ၊ ကြား၍၊ တတ္ထ၊ ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္တုကာမတာဒိဝသေန၊ သွားလို သည်၏အဖြစ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗသောတဓာတု၊ ဒိဗ္ဗသော တအဘိညာဉ်သည်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်အား၊ ဥပနိဿ ယော၊ သည်၊ ဟောတိ၊ ၏။

မဂ်ကိုမှီ၍ မဖြစ်သေးသော သမာပတ် ကိုဖြစ်စေခြင်း။

(မေး) သေက္ခာမဂ္ဂုပနိဿယသအနုပ္ပန္နံသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ......ဟူသောပါဠိတော်အရ၊ မဂ်ကမဖြစ်သေးသောသမာပတ်အားကျေးဇူးပြုပုံကိုရှင်းပြပါ၊

(ဖြေ) မဂ်ကိုရပြီးသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုထိုမဂ်ဖြင့်လျော့ညံ့အောင်ပြုအပ်ပြီးသောကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊ပယ်အပ်ပြီးသောကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊ ထိုထိုသမာပတ်ကိုဝင်စားရလေသည်၊ထိုအခါ ထိုသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်သည် သမာပတ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေသည်၊

မဂ္ဂူပနိဿယာယ အနုပ္ပန္နံ သမာပတ္တိန္တိ တေနတေနမဂ္ဂေနသိထိလကတပါရိဗန္ဓကတ္တာပဟီနပါရိဗန္ဓကတ္တာစ တံတံသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိတိ. တသံမဂ္ဂေါ သမာပတ္တိယာဥပနိဿယော ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၁-၁၂)

မဂ္ဂူပနိဿယာယ အနုပ္ပန္နံသမာပတ္တိန္တိ .... ဟူသည်ကား၊ တေနတေန မဂ္ဂေန၊ထိုထိုမဂ်ဖြင့်၊ သိထိလကတပါရိဗန္ဓကတ္တာစ၊ လျော့ညံ့အောင်ပြုတတ်သောကိလေသာတည်းဟူသောဘေးရန်ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊ ပဟီနပါရိဗန္ဓကတ္တာစ၊ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတည်းဟူသောဘေးရန်ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊တံတံသမာပတ္တိံ၊ထိုထိုသမာပတ်ကို၊ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ဖြစ်စေကုန်၏၊ ဣတိ၊ဤအဘိဓာတ္ထ၊ကြောင့်၊ တေသံ၊ထိုသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊မဂ္ဂေါ၊မဂ်သည်၊သမာပတ္တိယာ၊သမာပတ်အား၊ ဥပနိဿယော၊သည်၊ဟောတိ၏၊

မဂ္ဂေါ အတ္ထုပနိဿယ္ဟိဒါယ- စသည်ဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) မဂ်ကိုရလျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည်ပြီးပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် မဂ္ဂေါအတ္ထုပဋိသမ္ဘိဒါယ စသည်ဖြင့်ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) မဂ်ကိုရလျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ပြီးစီးပါသော်လည်း၊ မဂ်ဖြင့်ပြီးကုန်သောပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တို့၏ နောက်ကာလဝယ် ထိုသို့အဋ္ဌ-ခွဲစသော အာရုံတို့၌ဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ မဂ်သည်သာလျှင် ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပေသည်။

အကုသလာဝပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား-

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော။ အာရမ္မဏူပနိဿယော အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ။

အနန္တရူပနိဿယော။ ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ မဂ္ဂေါ ဖလဿ၊ အနုလောမံ သေက္ခာယ ဖလသမာပတ္တိယာ၊ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနံ ကုသလံ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဋ္ဌပဋိသမ္ဘိဒါယာတိ အာဒိ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ မဂ္ဂပဋိလာဘေနေဝ ဇာနနတော ဝုတ္တံ။ ဝိဇ္ဇာဒါနဥပနေတာ သံပဏ္ဏာ တေသု တေသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တိယာ မဂ္ဂေါ ဥပနိဿယော နာမ ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁–၁၆)

အဋ္ဌပဋိသမ္ဘိဒါယာတိအာဒိ၊ ဤသို့စသည့်ကို။ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တို့၏။ မဂ္ဂပဋိလာဘေနေဝ၊ မဂ်ကိုရခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဇာနနတော၊ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဧပနဲ၊ ဆက်၍ အထူး၊ ပြဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဇာနဒါနံ၊ ပြည့်စုံကုန်သော။ တောသံ၊ ထိုအဋ္ဌပဋိသမ္ဘိဒါစသည်တို့၏။ ပဏ္ဏာ၊ နောက်၌။ တေသု တေသု အာရမ္မဏေသု၊ ထိုထိုအဋ္ဌဓမ္မ-စသော အာရုံတို့၌။ ပဝတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ မဂ္ဂေါဝံ၊ မဂ်သည်သာလျှင်။ ဥပနိဿယော နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

သဒ္ဒါကိုမှီ၍ မာနဖြစ်ပုံ။

(မေး) သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ......ဟူသော ဒေသနာ၌၊ သဒ္ဒါကိုအမှီပြု၍ ကုသိုလ်သာလျှင်ဖြစ်သင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် မာနကို ဖြစ်စေပါသနည်း။

(ဖြေ) ငါသည် သဒ္ဒါတရားနှင့် ပြည့်စုံသောသူဖြစ်၏......ဟုထောင်လွှားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သဒ္ဒါကိုအမှီပြု၍ မာနဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပကတူပနိဿယော သဒ္ဓံဥပနိဿာယအဇ္ဈတ္တ္တာနံအာတာပေတိ ပရိတာပေတိ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ၊ သီလံ,သုတံ,စာဂံ, ပညံဥပနိဿာယ၊ အဇ္ဈတ္တာနံအာတာပေတိပရိတာပေတိ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ။

သဒ္ဓါ, သီလံ, သုတံ,စာဂေါ,ပညာ ကာယိကဿသုခဿ၊ ကာယိကဿဒုက္ခဿ၊ဖလသမာပတ္တိယာဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

ကုသလံကမ္မံဝိပါကဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊အရဟာမဂ္ဂံဥပနိဿယအနုပ္ပန္နံကိရိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပ္ပန္နံသမာပဇ္ဇတိ၊သင်္ခါရေအနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတောဝိပဿတိ၊

မဂ္ဂေါအရဟာတောအတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ၊ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ,နိရုတ္တိပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ, ပဋိဘာနပ္ပဋိသမ္ဘိဒါယ,ဌာနာဌာနကောသလ္လဿ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ မဂ္ဂေါဖလသမာပတ္တိယာဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

သဒ္ဓံဥပနိဿာယမာနံဇပ္ပေတိတိအဟံသဒ္ဓေါ ပသန္နောတိမာနံ ပဝတ္တေတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၁-၁၁)

သဒ္ဓံဥပနိဿာယမာနံဇပ္ပေတိ......ဟူသည်ကား၊ အဟံ၊ ငါသည်၊ သဒ္ဓေါ၊သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ပသန္နော၊ကြည်ညိုသည်၊အသို့၊ဖြစ်၍၊ဣတိ ဤသို့၊မာနံ၊မာန်ကို၊ပဝတ္တေတိ၊ဖြစ်စေ၏၊

သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။

(မေး) သဒ္ဓါတရားကိုအမှီပြု၍ မာနဖြစ်လိုမှုဖြစ်ပါစေ၊အဘယ်သို့လျှင် ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ထိုထိုသို့သော တယောမေဘိက္ခုဝေပုဂ္ဂလာသဒ္ဓော သံဝိဇ္ဇ မာနာ ... စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သောပါဠိတော်၌၊သဒ္ဓါမျှ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်လျှောက်၍ ပညာဖြင့်ပါဠိတော်၏ အနက်ကိုမဆင်ခြင် မစူးစမ်းပဲ ပုဂ္ဂိုလ်သည်ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားဟို၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် စွဲယူသောပုဂ္ဂိုလ်အား သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်နိုင်ပါသည်၊

ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတီတိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဝစနေသဒ္ဓါဝသေနေဝ ဂန္တွာပညာယအတ္ထံ အနုပရိက္ခန္တော အတ္ထိပုဂ္ဂလောတိအာဒိဝသေနဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၁-၂၀)

အတ္တာနံ၊ဒိဋ္ဌိကိုယ်ကို၊အဘိတာပေတိ၊ပူပန်စေ၏၊ပရိတာပေတိ၊ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏၊ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံ၊ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အရင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲးကို၊ပစ္စနုဘောတိ၊ခံစားရ၏၊(လ)ကာယိကဿ၊ ကိုယ်၌ဖြစ်သော၊သုခဿ၊သုခဝေဒနာအား၊ကာယိကဿ၊ သော၊ဒုက္ခဿ၊ဒုက္ခဝေဒနာအား၊ဖလသမာပတ္တိယာ၊အား(လ)၊

ကုသလံ၊သော ကမ္မံ၊သည်၊ဝိပါကဿ၊ ကုသလဝိပါက်ကျေနပ်တိံသအား၊(လ)ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၊၏-

ပကတူပနိဿယဖြစ်အံ့၊ကုသလော ဓမ္မော......ကဏ္ဍားကား၊ ဗလဝဖြစ်သောကုသိုလ်စေတနာသ စေအမှုတိံသပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ......သင့်ဒါနဲ့ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝိသ စေအမှုတိံသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဒိဋ္ဌိံဂဏှာတိတ်–ဟူသည်ကား၊တသ္မိံတသ္မိံဝစနေ၊တယောမေဘိကျဝေပုဂ္ဂလာသန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာအစရှိသော ထိုထိုပါဠိတော်၌၊ သဒ္ဒါဝသေနေဝ၊သဒ္ဒါမှ၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ဂဟေတွာ၊ယူ၍၊ပညာယ၊ပညာဖြင့်၊အတ္တံ၊ပါဠိတော်၏အနက်ကို၊အနုပပရိက္ခန္တော၊မရှုးစမ်းမဆင်ခြင်ပဲ၊ပုဂ္ဂလော၊ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္ထိ၊ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားရှိ၏၊ဇာတိအာဒိဝသေန၊ဤသို့စသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ဒိဋ္ဌိံ၊မှားသောအယူကို၊ဂဏှာတိ၊ယူ၏၊

သီလစသည်တို့ကိုမှီ၍မာနဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ။

(ဖြေ) သီလ,သုတ-စသည်တို့ကိုမှီ၍ အဘယ်သို့လျှင် မာန,ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ငါသည်သီလရှိသောသူ-အကြားအမြင်များသောသူ-စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းရှိသောသူ ..... ပညာနှင့် ပြည့်စုံသောသူဖြစ်၏ဟု မာန်လောင်သောပုဂ္ဂိုလ်များအား သီလစသည်တို့ကို အမှီပြု၍ မာနဖြစ်ပါသည်၊ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏ စသည်ဖြင့်ယူမှားသောပုဂ္ဂိုလ်အား သီလ-စသည်ကိုအမှီပြု၍ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါသည်၊

ကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း အကုသလပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောပုံကား—

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈)

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော (ခ) အနန္တရူပနိဿယော (ဂ) ပကတူပနိဿယော၊

(က) အာရမ္မဏူပနိဿယော ရာဂံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိံ ဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံကတွာ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

(ခ) အနန္တရူပနိဿယော၊ ပုရိမာ ပုရိမာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

(ဂ) ပကတူပနိဿယော၊ ရာဂံ ဥပနိဿာယ ပါဏံ ဟနတိ၊ အဒိန္နံ အာဒိယတိ၊ မုသာ ဘဏတိ၊ ပိသုဏံ ဘဏတိ၊ ဖရုသံ ဘဏတိ၊ သမ္ဖံ ပလပတိ သန္ဓိံ ဆိန္ဒတိ၊ နိလ္လောပံ ဟရတိ၊ ဧကာဂါရိကံ ကရောတိ၊ ပရိပန္ထေ တိဋ္ဌတိ၊ ပရဒါရံ ဂစ္ဆတိ၊ ဂါမဃာတံ ကရောတိ၊ နိဂမဃာတံ ကရောတိ၊

မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ပိတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ အရဟန္တံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ဒုဋ္ဌေန စိတ္တေန တထာဂတဿ လောဟိတံ ဥပ္ပာဒေတိ သံဃံ ဘိန္ဒတိ၊

သီလံ သုတံ စာဂံ ပညံ နိဿာယ အဟမသ္မိ သီလဝါ သုတဝါ စာဂီ ပညာသမ္ပန္နောတိ မာနံ ဇပ္ပေတိ၊ သီလသုတစာဂပညာသု ပန မာနမညနံ ဝိယ ဒိဋ္ဌိမညနံ ဥပ္ပါဒေန္တော ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁-၂၂)

သီလံ သုတံ စာဂံ ပညံ...... ဟူသည်ကား၊ အဟံ၊ ငါသည်၊ သီလဝါ၊ သီလရှိသောသူသည်၊ သုတဝါ၊ အကြားအမြင်များသောသူသည်၊ စာဂီ၊

ဒေါသံဥပနိဿာယ မောဟံဥပနိဿာယမာနံဥပနိဿာယဒိဋ္ဌိံဥပနိဿာယ ပတ္ထနံဥပနိဿာယပါဏံဟနတိ (လ) သံဃံဘိန္ဒတိ၊ ရာဂေါ, ဒေါသော, မောဟော, မာနော, ဒိဋ္ဌိ, ပတ္ထနာရာဂဿ, ဒေါသဿ,မောဟဿ, မာနဿ,ဒိဋ္ဌိယာ,ပတ္ထနာယဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပါဏာတိပါတောပါဏာတိပါတဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ပါဏာတိပါတောအဒိန္နာဒါနဿ, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဿ, မုသာဝါဒဿ,ပိသုဏာယဝါစာယ,ဖရုသာယဝါစာယ,သမ္ဖပ္ပလာပဿ, အဘိဇ္ဈာယ,ဗျာပါဒဿ,မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊

အဒိန္နာဒါနံ အဒိန္နာဒါနဿ, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဿ, မုသာဝါဒဿ (သံခိတ္တ) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ,ပါဏာတိပါတဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (စက္ကံဗန္ဓိတဗ္ဗံ)

စွန့်ကြဲပေးကမ်းလေ့ရှိသောသူသည်၊ ပညာသမ္ပန္နော၊ပညာနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည်၊အဟံ၊ဖြစ်၏၊ဣတိ ဤသို့၊ မာနံ၊မာနကို၊ဇပ္ပေတိ ဖြစ်စေ၏၊ပုန၊ထို့မှတပါး၊ သီလသုတစာဂပညာသု၊ သီလ,သုတ,စာဂ,ပညာတို့၌ မာနမညနံ၊မာနတည်းဟူသောအောက်မေ့ခြင်းကို၊ဥပ္ပါဒေတိဝိယ၊ဖြစ်စေတိသကဲ့သို့၊ ဒိဋ္ဌိမညနံ၊ ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အောက်မေ့ခြင်းကို၊ဥပ္ပါဒေန္တော၊ဖြစ်စေလျက်၊ဒိဋ္ဌိံ၊မှားသောအယူကို၊ဂဏှာတိ၊ယူ၏၊

သဒ္ဓါ{လ}ရာဂဿစသည်ဖော်ပြခြင်း။

(မေး) သဒ္ဓါစသောတရားကကုသိုလ်ဖြစ်၍ - ရာဂစသောတရားကအကုသိုလ်ဖြစ်ပါလျက်၊ သဒ္ဓါ,သီလ,သုတ,စာဂ,ပညာတို့သည် ရာဂ,ဒေါသ,မောဟ,မာန,ဒိဋ္ဌိ,ပတ္ထနာတို့အား၊ မည်သို့ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းအတ္တုက္ကံသနအမှုကို ပြုသောအခါ၌၊ သဒ္ဓါစသောတရားတပါးပါးသည်ရာဂအားပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၊ သူတပါးကိုရှုံ့ချခြင်းပရဝမ္ဘနအမှုကိုပြုသောအခါ၌ ဒေါသအား၊ထိုရာဂ,ဒေါသနှစ်ပါးစုံတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောမောဟအား၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအ

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော, မုသာဝါဒေါ, ပိသုဏဝါစာ, ဖရုသဝါစာ, သမ္ဖပ္ပလာပေါ, အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒေါ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပါဏာတိပါတဿ, အဒိန္နာဒါနဿ, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဿ, မုသာဝါဒဿ, ပိသုဏာယ ဝါစာယ, ဖရုသာယ ဝါစာယ, သမ္ဖပ္ပလာပဿ, အဘိဇ္ဈာယ, ဗျာပါဒဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ မာတုဃာတိကမ္မံ ပိတုဃာတိကမ္မဿ (လ) အရဟန္တဃာတိကမ္မဿ, ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ သံဃဘေဒကမ္မဿ, နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပိတုဃာတိကမ္မံ ပိတုဃာတိကမ္မဿ, အရဟန္တဃာတိကမ္မဿ, ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ, သံဃဘေဒကမ္မဿ, နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ, မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပြားယှိကုန်သောမာနဒိဋ္ဌိတို့အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုသည်၊

သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုအမှီပြု၍ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂ သမ္ပတ္တိကိုတောင့်တသောအခါ ပတ္ထနာအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊

ရာဂဿာတိ အာဒီသု သဒ္ဓါဒိသမ္ပဒံ ဥပနိဿာယ အတ္တုက္ကံသနကာလေ တေသု ဧကေကော ဓမ္မော ရာဂဿ၊ ပရဝမ္ဘနကာလေ ဒေါသဿ၊ ဥဘယေန သမ္ပယုတ္တဿ မောဟဿ၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ မာနဒိဋ္ဌီနံ၊ သဒ္ဓါဒိသမ္ပဒံ ဥပနိဿာယ ဘဝဘောဂသမ္ပတ္တိပတ္ထနာယ ဥပနိဿယော ဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၁-၂၄)

ရာဂဿာတိ အာဒီသု၊ ဤသို့စသည်တို့၌၊ သဒ္ဓါဒိသမ္ပဒံ၊ သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဥပနိဿာယ၊ အမှီပြု၍၊ အတ္တုက္ကံသနကာလေ၊ မိမိကိုယ်ကိုချီးမြှောက်သောကာလ၌၊ တေသု၊ ထိုသဒ္ဓါ, သီလ, သုတ, စာဂ, ပညာတို့တွင် ဧကေကော၊ တပါးပါးသော၊ ဓမ္မော၊ တရားသည်၊ ရာဂဿ၊ ရာဂအား၊ ပရဝမ္ဘနကာလေ၊ သူတပါးကိုရှုတ်ချသောအခါ၌၊ ဒေါသဿ၊ ဒေါသအား၊ ဥဘယေန၊ နှစ်ပါးစုံသောရာဂဒေါသတရားနှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဿ၊ ယှဉ်သော။

မောဟဿ၊ အား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ၊ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအပြားရှိကုန်သော၊ မာနဒိဋ္ဌိနံ၊မာနဒိဋ္ဌိတို့အား၊သဒ္ဓါဒိသမ္ပယုတ္တနံ၊သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ဥပနိဿာယ၊အမှီပြု၍ 'ဘဝဘောဂသမ္ပတ္တိံ ပတ္ထေန္တော'ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ဘော ဂသမ္ပတ္တိတို့ကိုတောင့်တခြင်းပတ္ထနာအား'ဥပနိဿယော၊ပကတူပနိဿ ယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊၏။

လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကို မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သဒ္ဓါသီလံသုတံစာဂေါ ပညာရာဂဿ (လ) ဥပနိဿယပစ္စ ယေန ပစ္စယော.....ဟူသောဒေသနာ၌ လောကီကုသိုလ်, လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်တို့တွင် အဘယ်ကုသိုလ်ကိုယူရမည်နည်း။ အကြောင်းပြ၍ ဖြေ ရှင်းခဲ့ပါ။

(ဖြေ) သဒ္ဓါ(လ)ပတ္ထနာယ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော .... ဟူသော ဒေသနာ၌ လောကီကုသိုလ်ကိုသာယူရပါသည်၊ လမင်းသည် အမိုက် မှောင်အားကျေးဇူးမပြုသကဲ့သို့၊သန္တ,ပဏီတ,ဥတ္တမဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၍ အ ကုသိုလ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သော လောကုတ္တရာတရားသည် အကုသိုလ် အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုသောကြောင့်၊ လောကုတ္တ ရာတရားကိုမယူရပါ။

စေမေတ္ထလောကိယကုသလဥ္စေဝဒဿိတံ၊လောကုတ္တရံပန သန္တံပဏီတံ ဥတ္တမံအကုသလဝိဒ္ဓံသနံ၊ တသ္မာစန္ဒော အန္ဓကာရတမာနံ အကုသလဿ ဥပနိဿယော ဟောတီတိ န ဂဟိတံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၁–၂၇)

ဧဝံ၊ဤသို့၊သဒ္ဓိဥပနိဿယမာနံဇပ္ပေတိ-အစရှိသောနည်း အားဖြင့်၊ ဧတ္ထ၊ ဤအကုသလော အကုသလဿ .....ဟူ၍လာသောဝါရ၌၊ လောကိ ယကုသလဉ္စေဝ၊ လောကီကုသိုလ်ကိုသာလျှင်၊ ဒဿိတံ၊ ပြအပ်၏၊ ပန၊ထိုမှတပါး၊လောကုတ္တရကုသလံ၊လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကို၊ သန္တံ၊ ငြိမ်သက်သည်၊ပဏီတံ၊မွန်မြတ်သည်၊ဥတ္တမံ၊လွန်ကဲသည်၊ အကုသလ ဝိဒ္ဓံသနံ၊ အကုသိုလ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သည်၊ ဟောတိ၊၏၊ တသ္မာ၊ ထို့ ကြောင့်၊ စန္ဒော၊လသည် အန္ဓကာရတမာနံ၊အမိုက်တိုက်တို့အား၊ ဥပ နိဿယော၊သည်၊နဟောတိဝိယ၊မဖြစ်သကဲ့သို့၊ အကုသလဿ၊အား၊

အရဟန္တဃာတိကမ္မံအရဟန္တဃာတိကမ္မဿ ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ (ပ)ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မံရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ(ပ) သံဃဘေဒကမ္မံသံဃဘေဒ ကမ္မဿ (ပ) နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မာတုဃာတိကမ္မဿ, အရဟန္တဃာတိ ကမ္မဿ, ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ သံဃဘေဒကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။ (စက္ကံပဋ္ဌာနတဗ္ဗံ)

ရာဂံ၊ရာဂကို။ဥပနိဿာယ၊အမှီပြု၍၊ပါဏံ၊ သူ၏ အသက်ကို။ဟန တိ၊သတ်၏။အဒိန္နံ၊ အရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်ဖြင့်မပေးသော သူ၏ ဥစ္စာကို။ အာဒိယတိ၊ယူ၏။ မုသာ ချွတ်လွဲသောစကားကို၊ ဘဏတိ၊ဆို၏။ပိသု ဏံ၊ချောပစ်သော စကားကို၊ ဘဏတိ၊၏။ ဖရုသံ၊ကြမ်းကြုတ်သောစ ကားကို၊ဘဏတိ၊၏။သမ္ဖံ-နိရတ္ထကံ၊အကျိုးမဲ့ပြိ ဖျင်းသောစကားကို၊ ပလပတိ၊ပြောဟော၏။သန္ဓိံ၊အိမ်ခြံစပ်ကို။ဆိန္ဒတိ၊ဖြတ်၏။ နိလ္လောပံနိ လီယိတွာ၊ပုန်း၍၊ဟရတိ၊ဆောင်၏။ဧကာဂါရိကံ၊တအိမ်တည်းကိုခြံရံ သည်ကို။ကရောတိ၊ပြု၏။ ပရိပန္ထေ၊ခရီးလမ်း၌၊ တိဋ္ဌတိ၊ရပ်၏။

ဥပနိဿယော၊သည်၊နဟောတိ၊မဖြစ်။ ဋ္ဌာကိတဗ္ဗာ၊ကြောင့်။နဂဟိတံ၊မ ယူအပ်။

သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) သဒ္ဓံဥပနိဿာယ အတ္တာနံဥပတာပေတိ...... အစရှိသောဒေ သနာ၌ သဒ္ဓါတည်းဟူသောကုသိုလ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကောင်းကျိုးကို သာဖြစ်စေသင့်ပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်း အစ ရှိသောမကောင်းကျိုးဖြစ်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ အလွန်အေးသည်, အလွန်ပူသည်...... ဟု ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိပဲ၊အထူးထူးအပြားပြားသော နဝကမ္မဝေယျာဝစ္စ..... အစရှိသည်တို့ကို ပြုသည်ရှိသော် ကာယကဒုက္ခဝေဒနာ အစွမ်းအား ဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ဖြစ်ပါသည်၊

သဒ္ဓေါဟိသဒ္ဓံနိဿာယ အတိသီတံအတိဥဏှန္တိ အနောသက္ကိတွာ နာနပ္ပကာ ရာနိနဝကမ္မဝေယျာဝစ္စာနိကရောန္တော အတ္တာနံအာတာပေတိပရိတာပေ တိ။

ဝဏ္ဏနာ၊အဋ္ဌကထာ(၃၀၂-၁)

ပရေဒါရံ၊သူ့မယားသို့၊ ဂန္တွာ၊သွား၍၊ ဂါမဃာတံ၊ ရွာဖျက်ခြင်းကို၊ကရောတိ၊ပြု၏၊နိဂမဃာတံ၊နိဂုံးဖျက်ခြင်းကို၊ကရောတိ၊ပြု၏၊မာတရံ၊အမိကို၊ ဇီဝိတာ၊ အသက်မှ၊ ဝေါရောပေတိ၊ ချ၏၊ ပိတရံ၊ အဖကို၊အရဟန္တံ၊ရဟန္တာကို၊ဇီဝိတာ၊အသက်မှ၊ဝေါရောပေတိ၊ချ၏၊ ဒုဋ္ဌေန၊ပြစ်မှားလိုသော၊ စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်၊ တထာဂတဿ၊ ဘုရား၏၊ လောဟိတံ၊သွေးကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဖြစ်စေ၏၊ သံဃံ၊သံဃာကို၊ဘိန္ဒတိ၊ခွဲ၏၊ဒေါသံ၊ကို၊မောဟံ၊ကို၊မာနံ၊ကို၊ဒိဋ္ဌိံ၊ကို၊ပဂ္ဂနံ၊တောင့်တခြင်းကို၊(အကြွင်းလွယ်ပြီ)

ပါဏာတိပါတော၊ပါဏာတိပါတသည်၊အဒိန္နာဒါနဿ၊အား(လ)ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ဖြင့်၊ပစ္စယော၊သည်၊ဟောတိ၊၏။

ပကတူပနိဿယဖြစ်အံ့၊ အကုသလော၀ဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ ဗလဝ,ဒုဗ္ဗလဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တာဝီသပစ္စည်းတရား၏၊

အကုသလဿဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဗလဝ,ဒုဗ္ဗလဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ စေသတ္တာဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ၏၊

ဟိ၊မှန်ပါသည်၊သဒ္ဓေါ၊သဒ္ဓါတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒ္ဓံ၊သဒ္ဓါတရားကို၊နိဿာယ၊အမှီပြု၍၊ အတိသီတံ၊အလွန်အေး၏၊ အတိဥဏှံ၊အလွန်ပူ၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ အနေဘသက္ကိတွာ၊မဆုတ်နစ်မူ၍၊နာနပ္ပကာရာနိ၊ အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော၊ နဝကမ္မဝေယျာဝစ္စာဒီနိ၊ အမှုသစ်ရတနာသုံးပါးစသည်တို့၏ အမှုကြီးငယ်တို့ကို၊ ကရောန္တော၊ပြုသည်ဖြစ်သော်၊အတ္တာနံ၊မိမိကိုယ်ကို၊အာတာပေတိ၊လွန်စွာပူပန်စေ၏၊ပရိတာပေတိ၊ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏။

သဒ္ဓါကိုအမှီပြု၍ ပရိယိဋ္ဌိမူလကဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ။

(မေး) သဒ္ဓါတရားကိုအမှီပြု၍ မည်သို့လျှင် ပရိယိဋ္ဌိမူလကဒုက္ခဖြစ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာကိုဖြစ်စေ၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကိုပြုအံ့ ဟုကြိုးစားရှာဖွေသည်ဖြစ်သော်ပရိယိဋ္ဌိမူလကဒုက္ခဖြစ်ပါသည်။

အကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၀၀) ပကတူပနိဿယော၊

ရာဂံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ၊ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ၊ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊

ဘောဂံ ဥပ္ပါဒေတွာ ပုညာနိ ကရိဿာမီတိ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၂-၄)

ဘောဂံ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ ပုညာနိ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရိဿာမိ၊ ပြုအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို။ ပစ္စနုဘောတိ၊ ခံစားရ၏။

သီလကိုအမှီပြု၍ ကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) သီလသည်ကုသိုလ်ဖြစ်၍ ကောင်းကျိုးကိုသာဖြစ်စေသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ကို ဖြစ်စေပါသနည်း။

(ဖြေ) သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိသီလကို စောင့်ရှောက်ခြင်း ငှာအဖို့ကာလိကရတင် ဆောက်တည်ခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ကိုဖြစ်စေပါသည်၊ ပိဏ္ဍပါတ်ရဘောင် ဆောင်ခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရှာမှီးခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသောဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစားရပါသည်၊

သီလဝါပိ သီလာနုရက္ခဏတ္ထံ အဋ္ဌကာလိကတ္တာဒိဝသေန အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ၊ ပိဏ္ဍစာရိကတ္တာဒိဝသေန ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၂-၅)

သီလဝါပိ၊ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ သီလာနုရက္ခဏတ္ထံ၊ သီ

လကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၌၁။ အဇ္ဈတ္တာကာသိကဏ္ဍာဒိဝသေန၊ အဇ္ဈတ္တ ကာသိဏရတင် ဆောက်တည်သည့်၏ အဖြစ် စသည်တို့၏ အစွမ်းအား ဖြင့်၊အဏ္ဏာနံ၊မိမိကိုယ်ကို၊အာတာပေတိ၊လွန်စွာပူပန်စေ၏။ ပရိတာပေ တိ၊ ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏။ ဗဟိဒ္ဓာစာရိကဏ္ဍာဒိဝသေန၊ဗိဟ္ဒာပတ်ရ တင်ဆောက်တည်သည့်၏ အဖြစ် စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ပရိ ယေဋ္ဌိမူလကံ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ပစ္စနုဘောတိ၊ခံစား၏။

အကြားအမြင်ကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ၊

(မေး) အကြားအမြင်ဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်ကောင်း ကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေ ခြင်း စသည်ကိုဖြစ်စေပါသနည်း၊

(ဖြေ) အကြားအမြင်များသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြားအမြင်ဗဟုသု တအားလျော်စွာ ပဋိပတ်ကိုပြုကျင့်အံ့ဟု ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ကျင့် သည်ဟူသော် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်ဖြစ်ပါသည်၊

သုတဝါဒီ ဗာဟုသစ္စာနုရူပံ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇိဿာမီတိ ဝုတ္တနယေနေဝ ပဋိ ပဇ္ဇန္တော အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနု ဘောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၂-၇)

သုတဝါဒီ၊ အကြားအမြင်များသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဗာဟုသစ္စာနု ရူပံ၊အကြားအမြင်ဗဟုသုတအားလျော်စွာ၊ ပဋိပတ္တိံ၊ အကျင့်ကို၊ပဋိ ပဇ္ဇိဿာမိ၊ကျင့်အံ့၊ဣတိ၊ဤသို့၊ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်း ဖြင့်သာလျှင်။ ပဋိပဇ္ဇန္တော၊ကျင့်သည်ဟူသော်၊ အတ္တာနံ၊မိမိကိုယ်ကို၊ အာတာပေတိ၊ လွန်စွာပူပန်စေ၏၊ ပရိတာပေတိ၊ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန် စေ၏၊ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ၊ဆင်း ရဲကို၊ပစ္စနုဘောတိ၊ခံစားရ၏။

စာဂကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) စွန့်ကြဲခြင်းကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေပုံကို အဋ္ဌက ထာဆရာ၏ အာဘော်ကျရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့ပါ။

(ဖြေ) စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းလေ့ ယှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ ညွတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မိမိအား မျှတလောက်ရုံမျှဖြစ်သောပစ္စည်းကိုမကြွင်းကျန်စေပဲ စွန့်ကြဲခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ခြေလက်အစ ယှိသောအင်္ဂါကြီး ငယ်တို့ကို စွန့်ကြဲလှူဒါန်းခြင်းအားဖြင့် ပြုသောကြောင့် ၎င်း မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပါသည်။ စွန့်လှူအပ်သောပစ္စည်းဝတ္ထုကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ ပစ္စည်းဥစ္စာရှာမှီးခြင်းလျှင် အကြောင်းယှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခကိုလည်းခံစားရပါသည်၊

စာဂဝါဒိ စာဂါဓိမုတ္တတာယ အတ္တနော ယာပနမတ္တေပိ ပစ္စယေ အနဝသေသေတွာ ပရိစ္စဇနေ့ဿ အင်္ဂါဒိပရိစ္စာဂေ ပနကရောန္တော အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ၊ ပရိစ္စဇိတဗ္ဗဿ ဝတ္ထုနော ဥပ္ပါဒနတ္ထံ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနု ဘောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၂-၉)

စာဂဝါဒိ၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းယှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ စာဂါဓိမုတ္တတာယ၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ညွတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနော၊ မိမိအား၊ ယာပနမတ္တေပိ၊ မျှတလောက်ရုံမျှလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယေ၊ ပစ္စည်းတို့ကို၊ အနဝသေသေတွာ၊ မကြွင်းစေမူ၍၊ ပရိစ္စဇန္တော၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်းလျက်။ ပန၊ အထူးကား။ အင်္ဂါဒိပရိစ္စာဂံ ဝါ၊ ခြေ,လက်အစယှိသောအင်္ဂါကြီးငယ်စွန့်ခြင်းကိုမူလည်း။ ကရောန္တော၊ ပြုလျက်၊ အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို၊ အာတာပေတိ၊ လွန်စွာပူပန်စေ၏၊ ပရိတာပေတိ ထက်ဝန်းကျင်မှပူပန်စေ၏၊ ပရိစ္စဇိတဗ္ဗဿ၊ စွန့်လှူအပ်သော၊ ဝတ္ထုနော ဝတ္ထုကို၊ ဥပ္ပါဒနတ္ထံ၊ ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ ရှာမှီးခြင်းလျှင်အရင်းယှိသော။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ပစ္စနုဘောတိ၊ ခံစားရ၏။

ပညာကိုအမှီပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပုံ။

(မေး) ပညာသည် ကောင်းကျိုးကိုသာ ဖြစ်ပွါးစေသင့်ပါလျက်၊ ပညာကိုအမှီပြု၍ အဘယ်သို့လျှင် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေခြင်းစသည်တို့ကို ဖြစ်စေပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပညာယှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်အဆင့်ဆင့်ပညာကိုဖြစ်ပွားစေအံ့ဟု မိမိပညာယှိသည့်အဖြစ်ကိုအမှီပြု၍ အချမ်း, အပူစသည်တို့ကိုမရေတွက်ပဲ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း နှုတ်လုံးသွင်းခြင်းတို့၌ အားထုတ်ခြင်းကိုပြုလျက် မိမိကိုယ်ကိုပူပန်စေပါသည်၊ မိစ္ဆာဇီဝ၌အပြစ်ကိုမြင်၍၎င်း၊ သမ္မာဇီဝ၌

ဒေါသံ,မောဟံ,မာနံ,ဒိဋ္ဌိံ, ပတ္ထနံဥပနိဿာယဒါနံဒေတိ,သီလံသမာဒိယတိ'ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ, ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ, ဝိပဿနံဥပ္ပါဒေတိ, မဂ္ဂံဥပ္ပါဒေတိ,အဘိညံဥပ္ပါဒေတိ,သမာပတ္တိံဥပ္ပါဒေတိ။

အဒိန္နံ အာဒိယတိ,မုသာဘဏတိ,ပိသုဏံဘဏတိ, ဖရုသံဘဏတိ,သမ္ဖံဘဏတိ,သန္ဓိံဆိန္ဒတိ,နိလ္လောပံဟရတိ, ဧကာဂါရိကံကရောတိ,တသဿပရိပန္ထေတိဋ္ဌတိ,ဒါနံဒေတိ,သီလံသမာဒိယတိ,ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ,ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ,ဝိပဿနံဥပ္ပါဒေတိ,မဂ္ဂံဥပ္ပါဒေတိ, အဘိညံဥပ္ပါဒေတိ,သမာပတ္တိံဥပ္ပါဒေတိ။

အကျိုးကိုမြင်၍ငင်း မိစ္ဆာဇီဝကိုပယ်စွန့်ပြီးလျှင်စင်ကြယ်သောအသက်မွေးခြင်းဖြင့်အသက်မွေးမှုခြင်းကိုရှာမှီးလျက် ရှာမှီးခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသောဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစားရပါသည်။

ပညဝါဝိ ဥပရူပရိပညံ့ဝဍ္ဎေသာမိတိ သပ္ပညတံ နိဿာယ သီတုဏှာဒီနိ အဂဏေတွာ သဇ္ဈာယမနသိကာရေသုယောဂံ ကရောန္တော အတ္တာနံအာတာပေတိပရိတာပေတိ၊မိစ္ဆာဇီဝေ အာဒီနဝံသမ္မာဇီဝေ စအာနိသံသံဒိသွာ မိစ္ဆာဇီဝံပဟာယ ပရိသုဒ္ဓေနအာဇီဝေနဇီဝိတဝုတ္တိံ ပရိယေသန္တော ပရိယေဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၂-၁၂)

ပညဝါပိ၊ ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဥပရူပရိပညံ၊ အဆင့်ဆင့်ပညာကို၊ ဝဍ္ဎေသာမိ၊ ပွားစေအံ့၊ ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ သပ္ပညတံ၊ မိမိပညာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို နိဿာယ၊ အမှီပြု၍၊ သီတုဏှာဒီနိ၊ အချမ်းအပူစသည်တို့ကို၊ အဂဏေတွာ၊ မရေတွက်မူ၍၊ သဇ္ဈာယမနသိကာရေသု၊ ကျမ်းဂန်ကိုသရဇ္ဈာယ်ခြင်း,နှလုံးသွင်းခြင်းတို့၌၊ ယောဂံ၊ အားထုတ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော၊ ပြုသောကြောင့်၊ အတ္တာနံ၊ ကို၊ အာတာပေတိ၊ ၏၊ ပရိတာပေတိ၊ ၏၊ မိစ္ဆာဇီဝေ၊ မှားသောအသက်မွေးခြင်း၌၊ အာဒီနဝံ၊ အပြစ်ကိုလည်း၊ သမ္မာဇီဝေ ကောင်းသောအသက်မွေးခြင်း၌၊ အာနိသံသံစ၊ အကျိုးဆက်ကိုလည်း၊ ဒိသွာ၊ မြင်၍၊ မိစ္ဆာဇီဝံ၊ ကို၊ ပဟာယ၊ ပယ်၍၊ ပရိသုဒ္ဓေန၊ စင်ကြယ်သော၊ အာဇီဝေန၊ အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ ဇီဝိတဝုတ္တိံ၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ပရိယေသန္တော၊ ရှာမှီးသောကြောင့်၊ ပရိယေဋ္ဌိမူလကံ၊ သော၊ ဒုက္ခံ၊ ကို၊ ပစ္စနုဘောတိ၊ ၏။

မဟာရုံဇိဝိတာဝေါရောပေတွာ တဿပဋိဿာတတ္ထာယ ဒါနံဒေတိ၊ သီလံသမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ။ ပိတရုံဇီဝိတာဝေါရောပေတွာ၊ အရဟန္တံဇီဝိတာဝေါရောပေတွာ၊ ဒုဋ္ဌေနစိတ္တေနတထာဂတဿလောဟိတံဥပ္ပါဒေတွာ၊ သံဃံဘိန္ဒိတွာ၊ တဿပဋိဃာတတ္ထာယဒါနံဒေတိ သီလံသမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ။

ကာယိကသုခ-စသည်တို့အားကျေးဇူးပြုပုံ။

(မေး) သဒ္ဓါစသောတရားတို့က၊ ကာယိကသုခ, ကာယိကဒုက္ခ, ဖလသမာပတ်တို့အား မည်သို့ကျေးဇူးပြုပုံကိုအဖြေကလာဆရာ၏ အာဘော်ကျညွှန်းပြပါ။

(ဖြေ) သဒ္ဓါစသည်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုမှီ၍ ဖြစ်ကုန်သောချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းအဆောက်အဦးတို့ကိုသုံးဆောင်သောအခါ၌ရင်း၊ သဒ္ဓါစသောတရားကြောင့်ဖြစ်သောမွန်မြတ်သောရုပ်ဖြင့်နှံ့အပ်သောကိုယ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရင်း၊ ထိုသဒ္ဓါစသောတရားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်နှလုံးသာယာခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော အားနည်းသော ပီတိအားကြီးသောပီတိကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ဖြင့်နှံ့သော ကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရင်း, သုခဖြစ်သောအခါ၌ရင်း၊ ထိုသဒ္ဓါစသည်လျှင် ပြခါနုံးခြင်းရှိသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးသုခဖြစ်သောအခါ၌ရင်း။ သဒ္ဓါစသော တရားတို့သည် ကာယိကသုခအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊

အလွန်ချမ်း၏, အလွန်ပူ၏...... ဟုဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိပဲ အထူးထူးသောဝေယျာဝစ္စစသည်တို့ကိုပြုခြင်းစသောနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သောအခါ၌ရင်း၊ သဒ္ဓါစသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုသည်းမခံနိုင်ကုန်သော ရန်သူတို့သည် သတ်ခြင်း, ညှဉ်းဆဲခြင်း, နှောင်ဖွဲ့ခြင်းစသည်တို့ကို ပြုသောအခါ၌ရင်း။ သဒ္ဓါစသောတရားတို့သည် ကာယိကဒုက္ခအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်။

သဒ္ဓါစသည်တို့ကိုမှီ၍ ဖြင့်စေအပ်သော သမာပတ်ကို ဝင်စားသောအခါ၌၊ သဒ္ဓါစသောတရားတို့သည် ဖလသမာပတ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုပါသည်၊ (ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာကျမ်းအွက်)

ကုသလံကမ္မံ ဝိပါကာနံ၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ကုသလံကမ္မံဝိပါကာနံဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော .... ဟူသောပါဠိ၌ ကုသလံကမ္မံ-အရ၊ အဘယ်သို့သောကုသိုလ်စေတနာမျိုးကို ကောက်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ကုသလံကမ္မံ ..... ဟူသောပါဠိ၌အရ၊ ဗလဝကုသိုလ်စေတနာ, ဒုဗ္ဗလကုသိုလ်စေတနာ နှစ်မျိုးတို့တွင် ဗလဝကုသိုလ်စေတနာကိုသာ ကောက်ယူရပေါသည်၊

ကုသလံကမ္မန္တိ ကုသလစေတနာ။ အတ္တနော ဝိပါကာနံ ဥပနိဿယပစ္စယော။ သာပန ဗလဝစေတနာဝ လဗ္ဘတိ န ဒုဗ္ဗလာ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၂-၂၅)

ကုသလံကမ္မန္တိ...... ဟူသည်ကား၊ ကုသလစေတနာ၊ ကုသိုလ်စေတနာ သည်၊ အတ္တနော၊ မိမိ၏၊ ဝိပါကာနံ၊ ဝိပါက်အား၊ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ၏၊ ပန၊ ဆက်ပါဦး အံ့၊ သာ၊ ထိုကုသိုလ်စေတနာကို၊ ဗလဝစေတနာဝ၊ အားကြီးသောစေတနာကိုသာလျှင်၊ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ဒုဗ္ဗလာ၊ အားနည်းသောစေတနာကို၊ န လဗ္ဘတိ၊ မရအပ်။

ကမ္မံအရ- ညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ကုသလံကမ္မံ......ဟူသောပါဠိ၌ ကမ္မံ-အရ အဘယ်ကုသိုလ် ကံကိုယူရမည်နည်း၊

(ဖြေ) ကုသလံကမ္မံ......ဟူသောပါဠိ၌ ကမ္မံ-အရစတုဘူမကကုသိုလ် ကံကိုယူရပေါသည်၊

ကမ္မန္တိ ဧတ္ထ စတုဘူမကမ္ပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၃-၆)

ကမ္မန္တိ ဧတ္ထ၊ ကမ္မံ—ဟူသောပါဠိ၌၊ စတုဘူမကမ္ပိ၊ ဘုံလေးပါး၌ဖြစ် သောကုသိုလ်ကံကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိအပ်၏။

ရာဂကိုအမှီပြု၍သူ့အသက်သတ်ပုံ။

(မေး) ရာဂကိုအမှီပြု၍သူ့အသက်သတ်ပုံကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျဖြေရှင်းခဲ့ပါ၊

ရာဂံ၊တပ်ခြင်းရာဂကို၊ဥပနိဿာယ၊၍(လ)ပါဏံ၊သူ၏အသက်ကို၊ (ဝါ)ရူပဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ ဟတ္ဝာ၊သတ်၍၊ (ဝါ) သတ်မိသောကြောင့်၊ တသာ၊ထိုပါဏာတိပါတစေတနာ၏၊ ဗသသာ၊အစွမ်းကို၊ ဝိပါကသာ၊ အကျိုးကို၊ ပငိုဃာတတ္ထာယ၊ဖျော့ဘ်ခြင်းငှာ၊ (လ)သမာပတ္တိံ၊ကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၊၏၊ အဒိန္နံ၊ အရှင်မပေးသောသူ၏ဥစ္စာကို၊ အာဒိယတိဝွာ၊ယူ၍၊ (ဝါ)ယူမိသောကြောင့်၊ မုသာ၊ချွတ်လွဲးသောစကားကို၊ ဘဏိတွာ၊ဆို၍၊ဝါ၊ဆိုမိသောကြောင့်၊ပိသုဏံ၊ချောပြစ်သောစကားကို၊ ဘဏိတွာ၊ ၍၊ ဖရုသံ၊ကြမ်းကြုတ်သောစကားကို၊ ဘဏိတွာ၊ ၍၊သမ္ဖံ၊ပြိန်ဖျင်းသောစကားကို၊ပလပိတွာ၊ပြော၍၊ သန္ဓိံ၊ခြိဗင်ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ၊ဖျက်၍၊ နိလ္လောပံ၊နိလိယိတွာ၊ပုန်း၍၊ဟာရိတွာ၊ဆောင်၍၊ ဧကာဂါရိကံ၊တအိမ်တည်းခြိရံသည်ကို၊ကရိတွာ၊၍၊ပရိပန္ထေ၊ခရီးဆုံ၌၊ဌတွာ၊၍၊ ပရဒါရံ၊သူ့၏မယားကို၊ဂတွာ၊၍၊ ဂါမဃာတံ ရွာဖျက်ခြင်းကို၊ ကရိတွာ၊၍။

(ဖြေ) အကြင်ဝတ္ထု၌ လွန်စွာတပ်နှစ်သက်၏၊ ထိုဝတ္ထု၌ဆန့်ကျင်သောသတ္တဝါကိုရင်း၊ ထိုလွန်စွာတပ်နှစ်သက်သောဝတ္ထု၏အလို့ငှာ၊ သူတပါးအသက်ကိုရင်းသတ်ခြင်းသည်ရာဂကိုမှီ၍သူ့အသက်သတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်၊

ရာဂံဥပနိဿာယပါဏံဟနတိတိ ယသ္မိံဝတ္ထုသ္မိံ သာရတ္တော ဟောတိ၊
တသ္မိံဝါဝိရုဒ္ဓံ၊တဿဝါအတ္ထာယ ပါဏံဟနတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၃-၉)

ရာဂံ ဥပနိဿာယပါဏံဟနတိတိ……ဟူသည်ကား။ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ၊ အကြင်ဝတ္ထု၌။ သာရတ္တော၊ လွန်စွာတပ်နှစ်သက်သည်၊ ဟောတိ၊၏၊ တသ္မိံ၊ထိုလွန်စွာတပ်နှစ်သက်သောဝတ္ထု၌၊ ဝိရုဒ္ဓံ၊၊ ဆန့်ကျင့်သောသူကိုရင်း။တဿ၊ထိုလွန်စွာတပ်နှစ်သက်သောဝတ္ထု၏၊ အတ္ထာယ၊အကျိုးငှာ၊ပါဏံ၊သူတပါးအသက်ကိုရင်း၊ဟနတိ၊သတ်၏၊

သန္တိ အရ ညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) သန္တိံ ဆိန္ဒတိ….. ဟူသောပါဠ်၌ သန္တိအရကိုညွှန်းပြပါ၊

(ဖြေ) သန္တိံ ဆိန္ဒတိ……ဟူသောပါဠ်၌ သန္တိအရ အိမ်နံရံစပ်ကိုယူရပါသည်၊

နိဂမယာတံ၊နိဂုံးဖျက်ခြင်းကိုးကရိတ္တာ၊၍၊ တသ၊ ထိုနိဂမယာဘာစေ တနာ၏၊ဗလသာ၊အစွမ်းကို၊ ဝိပါကသာ၊အကျိုးကို၊ ပဋိယာတတ္တာယ၊ ဖျောက်ခြင်းငှာ၊ဒါနံ၊ကို၊ဒေတိ၊၏၊ (လ)သမာပတ္တိံ၊ကို၊ဥပ္ပါဒေတိ၊၏၊ မာတရံ၊အမိကို၊ဇီဝိတာ၊အသက်မှ၊ဝေါရောပေတွာ၊ချ၍၊(ဝါ)ချမိသော ကြောင့်၊ ဒါနံ၊ ကို၊ ဒေတိ၊(လ)ဥပေါသထံကမ္မံ ကို၊ ကရောတိ၊ ၏၊ (အကြွင်းလွယ်ပြီ)

အကုသလောဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော, စေသတ္တဝိ သ ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလသာခမ္မသ .... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဇောစိသ,စေအဋ္ဌတိံသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန..... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

သန္တိန္တိဂေဟာသန္တိံ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၃)

(မှတ်ချက် အရကေးက်ဆရာတော်ကား။ သန္တိံ-ခြိစဉ်ကိုဟု အတ္တယောဇနာတော်မူ ၏။ ဂေဟာသန္တိံ.... ဟူသောအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီ အိမ်နံရံစဉ်ကို–ဟုယောဇနာသင့် ၏)

ဂောဂါရိကံကရောတိအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ဂောဂါရိကံကရောတိ..... ဟူသောပါဌ်၏အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌ ကထာဆရာ၏အာဘော်ကျနေးသားဖြေဆိုခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) များစွာကုန်သောခိုးသားတို့သည် တအိမ်တည်းကိုငိုင်းဝန်း ၍တိုက်ဖျက်လုယက်ကြသည်ကိုဂောဂါရိကံကရောတိ..... ဟုဆိုလိုပါ သည်။

ဂောဂါရိကံကရောတီတိဗဟူဟိသန္တိံကေမေဝဂေဟံပရိဝါရေတွာဝိလုပ္ပတိ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃–၁၄)

ဂောဂါရိကံကရောတီတိ...... ဟူသည်ကား၊ ဗဟူဟိ၊များစွာကုန် သောသူခိုးတို့နှင့်၊သန္တိံ၊ အတူတကွ၊ဧကမေဝ၊ တခုတည်းသာလျှင်ဖြစ် သော၊ဂေဟံ၊အိမ်ကို၊ပရိဝါရေတွာ၊ဝန်းရံ၍၊ဝိလုပ္ပတိ၊လုယက်၏၊

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား-

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (ပိဋိ) အနန္တရူပနိဿယော,ပကတူပနိဿယော၊

အနန္တရူပနိဿယော၊ အကုသလံဝုဋ္ဌာနဿဥပနိဿယပစ္စသေနပစ္စယော၊ ပကတူပနိဿယော၊ရာဂံ ဥပနိဿာယအတ္တာနံ အာတာပေတိ၊ပရိတာပေတိ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ၊

ဒေါသံ,မောဟံ,မာနံ,ဒိဋ္ဌိံ,ပတ္ထနံဥပနိဿာယအတ္တာနံ အာတာပေတိ၊ ပရိတာပေတိ၊ပရိယိဋ္ဌိမူလကံဒုက္ခံပစ္စနုဘောတိ၊ ရာဂေါ ဒေါသော မောဟော မာနော ဒိဋ္ဌိပတ္ထနာကာယိကဿသုခဿ၊ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ အကုသလံကမ္မံဝိပါကဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ) (အနက်-လွယ်၏)

(အရကောက်ဆရာတော်သည်ကား၊ ကောဂါရိကံ တအိမ်တည်းဖြင့်ရှိသည်ကို ယောဇနာတော်မူ၏၊ ကောဂါရိကံ၊ တအိမ်တည်းကိုများစွာသောနိုးသားတို့ပိုင်းဝန်း၍ နှိုးယူလုယက်ခြင်းကို ..... ဟုယောဇနာသင့်သည်)

ပရိပန္တေတိဋ္ဌတိ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပရိပန္တေတိဋ္ဌတိ..... ဟူသောပါဌ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျေဖြေရှင်းခဲ့ပါ။

(ဖြေ) လမ်းခရီး၌ချပ်၍ လုယက်သည့်ကို ပရိပန္တေတိဋ္ဌတိ......ဟုဆိုလိုပါသည်၊လမ်းခရီး၌ရင်ရုံ သဘာမန်ကိုဆိုလိုသည့်မဟုတ်ပါ၊

ပရိပန္တေတိဋ္ဌတီတိပန္ထဒူသနကမ္မံကရောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၃-၁၅)

ပရိပန္ထေတိဋ္ဌတီတိ...... ဟူသည်ကား၊ ပန္ထဒူသနကမ္မံ၊ လမ်းခရီး၌ တည်၍ လုယက်ခြင်းအမှုကို၊ကရောတိ၊ပြု၏၊

ရာဂေါဒေါသော(လ)ပစ္စယောဟူသောပါဌ်အဓိပ္ပါယ်၊

ရာဂေါဒေါသော(လ)ပတ္ထနာရာဂဿ (လ)ပတ္ထနာယဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော......ဟူသောပါဌ်၌၊ရာဂသည် ရာဂအားရင်း ဒေါသစသည့်

အကုသလော ဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော တရားသည် ဝေဘင်္ဂပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတော ဓမ္မော......သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဖြစ်သော ခန္ဓာတို့သည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယ သတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြင့်ဖြစ်သည်ရ၏၊

တို့အားရင်း၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဒေါသစသည်တို့၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်ဖြစ်လေသည်၊

ရာဂေါ ဒေါသော မောဟော မာနော ဒိဋ္ဌိပတ္ထနာ ရာဂဿ တိဏ္ဏံ ရာဂေါ ရာဂဿ ပိ ဥပနိဿယော ဟောတိ ဒေါသာဒီနံ ပိ၊ ဒေါသာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၃-၂၇) (အနက်လွယ်၏)

မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ-ပါဠိအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) သတ္တဝါတဦး၌ အမိနှစ်ယောက်မယှိပါပဲလျက်၊ မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော......ဟု ဘုရားသျှင်အဘယ်ကြောင့်ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အမိသတ်သော တပါးသူကိုမြင်၍ မိမိ၏ အမိကိုသတ်ခြင်း၊ တခုသောဘဝ၌အမိကိုသတ်၍ တပါးသောဘဝ၌လည်း အမိကိုသတ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ တခုသောဘဝ၌ပင်လျှင် သွားချေ- အမိကိုသတ်လော့- ဟု အဖန်တလဲလဲ စေခိုင်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊ နှစ်ကြိမ်ပုတ်ခတ်ခြင်းတို့ကြောင့်မြဲသော သေခြင်းယှိသော အမိအား နှစ်ကြိမ်မြောက် ပုတ်ခတ်သဖြင့်ရင်း ဖြစ်သောကြောင့် မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော .....ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်၊ (ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာကျမ်းအတွက်)

ဒုစ္စရိတ်ကမ္မဘလဝကံအား ကျေးဇူးပြုမပြုအဆုံးအဖြတ်၊

(မေး) ဗလဝဖြစ်သောစိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့ကို ပကတူပနိဿယပစ္စည်းဟုဆိုရာ၊ ဒုဗ္ဗလကံက ဗလဝကံအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု,မပြုဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝ သာန,ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြား ယှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား–

အဗျာကတောခမ္မော အဗျာကဘဿဓမ္မဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (ဝိဝိ) အာရမ္မဏူပနိဿယော,အနန္တရူပနိဿယော,ပကတူပနိဿယော။

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊အရဟာဖလံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ၊နိဗ္ဗာနံ ဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခတိ၊ နိဗ္ဗာနံဖလဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။

အနန္တရူပနိဿယော၊ ပုရိမာပုရိမာဝိပါကာဗျာကတာကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံဝိပါကာဗျာကတာနံကိရိယာဗျာကတာနံခန္ဓာနံဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။ ဘဝင်္ဂ အာဝဇ္ဇနာယ၊ကိရိယံ ဝုဋ္ဌာနဿ၊အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။

(ဖြေ) ဗလဝကံက ဒုဗ္ဗလကံအားပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ ဒုဗ္ဗလကံကလည်းဗလဝကံအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသည်။

တသ္မာဗလဝံဒုဗ္ဗလဿဒုဗ္ဗလဥ္စဗလဝဿာပိဥပနိဿယောဟောတိယေဝ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၄-၂၃)

တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ဗလဝံ၊ အားကြီးသောကံသည်၊ ဒုဗ္ဗလဿာပိ၊ အားနည်းသောကံအားလည်း၊ဒုဗ္ဗလဥ္စ၊အားနည်းသောကံသည်လည်း၊ဗလဝဿာပိ၊အားကြီးသောကံအားလည်း၊ ဥပနိဿယော၊ ပကတူပနိဿယသည်၊ဟောတိယေဝ၊ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း၊

ဗျာနံ့ဥပ္ပါဒေတိ ..... စသည်မဟောရခြင်း။

(မေး) နိဂမဝါတံကတွာတဿပဋိဃာတတ္တာယ (လ॰ ဗျာနံ့ဥပ္ပါဒေတိ...... စသည်ဖြင့်ဟောကြားတော်မူသကဲ့သို့၊ မာတရံဇီဝိတာဝေါ

ပကတူပနိဿယော၊ ကာယိကံသုခံ ကာယိကဿ သုခဿ, ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ကာယိကံ ဒုက္ခံ ကာယိကဿ သုခဿ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဥတု ကာယိကဿ သုခဿ၊ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဘောဇနံ ကာယိကဿ သုခဿ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သေနာသနံ, ကာယိကဿ သုခဿ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဖလသမာပတ္တိ ကာယိကဿ သုခဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော

အရဟာ ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ ကိရိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇတိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊

ကာယိကံ ဒုက္ခံ ဥတုံ, ဘောဇနံ, သေနာသနံ ဥပနိဿာယ အနုပ္ပန္နံ ကိရိယ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇတိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခ တော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ (အနက်လွယ်ပြီ)

အဗျာကတော ဓမ္မော......ကဏ္ဍားကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပဉ္စည်းတရားရ၍၊

ရောပေတွာ တဿ ပဋိဃာတတ္ထာယ(လ)ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ ... ဟူ၍ ဟောတော်မူ၍၊ အဘယ့်ကြောင့် ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ......စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း၊

(ဖြေ) မာတုဃာတကကံသည် ပဉ္စာနန္တရိယကံငါးပါးတို့တွင်အပါအဝင်ဖြစ်၍ ထိုကံကြီးများကို ကြူးလွန်သောပုဂ္ဂိုလ်အား..... ထိုဘဝ၌ ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ်တို့ကို မရနိုင်သောကြောင့် ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ.....စသည်ဖြင့် ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

(ပဉ္စာနန္တရိယကံနှင့်စပ်သော မှတ်သားဘွယ်အကျယ်ကို "မာတိကာဏ္ဍဝိဘာဝနီ" မာတိကာဖွင့်ကျမ်း၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

ရာဂကိုမှီ၍ ဒါနစသည်ဖြစ်ပွားစေပုံ

(မေး) ရာဂသည် အကုသိုလ်တရားဖြစ်၍ ရာဂကိုမှီ၍ အကုသိုလ်

အဗျာကတဿဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါနံကား၊ ဝိပါက်ဆင့်သ, ကြိယာဝိသ, စေအဗ္ဗတိ သပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဥပနိဿယပစ္စယေန ....ကရိုဏ်ကား၊ ပကတူပနိဿယ သတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော၊

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ သေက္ခာဖလံဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဂရုံကတွာပစ္စဝေက္ခန္တိ၊ နိဗ္ဗာနံဂေါတြဘုဿ ဝေါဒါနဿ မဂ္ဂဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

အနန္တရူပနိဿယော၊ အာဝဇ္ဇနာကုသလာနံခန္ဓာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပကတူပနိဿယော၊ ကာယိကံသုခံဥပနိဿာယဒါနံဒေတိ၊ သီလံသမာဒိယတိ ဈာနံဥပ္ပါဒေတိ ဝိပဿနံဥပ္ပါဒေတိ မဂ္ဂံဥပ္ပါဒေတိ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ သမာပတ္တိံဥပ္ပါဒေတိ၊

တရားသာဖြစ်ပွားသင့်ပါလျက်၊ အဘယ်သို့လျှင် ဒါန-စသော ကုသိုလ်တရားကိုဖြစ်ပွားစေပါသနည်း၊

(ဖြေ) ငါသည်— စာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံ၌ဖြစ်ရပါမူ အောင်ကောင်းလေစွ-စသည်ဖြင့် ဥပပတ္တိဘဝ၌ရင်း စည်းစိမ်တို့၌ရင်း ဖြစ်သောရာဂကိုမှီ၍ ဒါန စသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

ရာဂံဥပနိဿာယဒါနံဒေတီတိအာဒီသု အဟော ဝတာဟံ စာတုမဟာရာဇိကာနံဒေဝါနံ သဟဗျတံဥပပဇ္ဇေယျန္တိ ဥပပတ္တိဘဝေ ဝါ ဘောဂေသု ဝါ ရာဂံဥပနိဿာယဒါနံဒေတိ၊ သီလံသမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မေသုပိ ဧသေဝ နယော၊

ပဋ္ဌာန်း၊ အဋ္ဌကထာ (၃၀၄-၂၇)

ကာယိကံသုခံ, ကာယိကံဒုက္ခံ, ဥတု, ဘောဇနံ,သေနာသနံသင်္ခါယ သီလဿ, သုတဿ, စာဂဿ, ပညာယ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။

အဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊အရဟတ္တဖိုလ်ကြွင်းသောဝိပါက်ပဉ္စဝိညာဏ်,ကြိယာဝိညာဏ်,စေအင်္ဂွတ်သ,ရုပ်အင်္ဂွဝိသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါနံကား၊ကုသိုလ်ဇောစိတ်,စေအင်္ဂွတ်သ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန .....ကရိဏ်းကား၊ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား–

အဗျာကတောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော (၀၀) အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော။

အာရမ္မဏူပနိဿယော၊ စက္ခုံဂရုံကတွာ အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ၊ တံဂရုံကတွာရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ။

သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ,သဒ္ဒေ,ဂန္ဓေ,ရသေ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ၊ဝိပါကာဗျာကတေ ကိရိယာဗျာကတေခန္ဓေဂရုံကတွာအဿာဒေတိအဘိနန္ဒတိ တံဂရုံကတွာရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ရာဂံဥပနိဿာယဒါနံဒေတီတိအာဒိသု ဤသို့စသည်တို့၌၊ အဟံ၊ငါသည်၊စာတုမဟာရာဇိကာနံ၊စတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ဒေဝါနံ၊နတ်တို့၏၊သဟဗျတံ၊အပေါင်းအဖော်၏အဖြစ်သို့၊ဥပပဇ္ဇေယျံ၊ ကပ်၍ဖြစ်ရပါမူကား၊အဟော ဝတ၊ အော်ကောင်းလေစွတကား၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဥပပတ္တိဘဝေ ဝါ ဥပပတ္တိဘဝ၌ဖြစ်စေ၊ဘောဂေသု ဝါ၊စည်းစိမ်တို့၌ဖြစ်စေ၊ရာဂံ၊ဖြစ်သောရာဂကို၊ဥပနိဿာယ၊အမှီပြု၍၊ဒါနံ၊ဒါနကို၊ ဒေတိ၊ပေး၏၊သီလသမာဒါနဥပေါသထကမ္မသုပိ၊ သီလဆောက်တည်ခြင်း၊ ဥပုသ်သုံးခြင်းအမှုတို့၌လည်း၊ဧသေဝနယော၊ဤနည်းလျှင်နည်းယှဉ်၏။

အနန္တရူပနိဿယော၊ အာဂန္တုကအကုသလာနံခန္ဓာနံဥပနိဿယပစ္စ ယေနပစ္စယော၊
ပကတူပနိဿယော၊ကာယိကံသုခံဥပနိဿာယပါဏံဟနတိ၊အဒိန္နံ အာဒိယတိ၊မုသာဘဏတိ၊ပိသုဏံဘဏတိ၊ဖရုသံဘဏတိ၊ သမ္ဖံပလ ပတိ၊ သန္ဓိံဆိန္ဒတိ၊ နိလ္လောပံဟရတိ၊ ဧကာဂါရိကံကရောတိ၊ ပရိ ပန္ထေတိဋ္ဌတိ၊ ပရဒါရံဂစ္ဆတိ၊ ဂါမဃာတံကရောတိ၊ နိဂမဃာတံ ကရောတိ၊မာတရံဇီဝိတာဝေါရောပေတိ၊ ပိတရံဇီဝိတာဝေါရောပေ တိ၊အရဟန္တံဇီဝိတာဝေါရောပေတိ၊ ဒုဋ္ဌေနစိတ္တေနတထာဂတဿ လောဟိတံဥပ္ပါဒေတိ၊သံဃံဘိန္ဒတိ၊
ကာယိကံဒုက္ခံ ဥတုံ ဘောဇနံ သေနာသနံဥပနိဿာယပါဏံဟနတိ၊ (သံခိတ္တံ)သံဃံဘိန္ဒတိ၊

ရာဂကိုမှီ၍ ဈာန်စသည်ဖြစ်ပုံ။

(မေး) ရာဂတရားနှင့် ဈာန်တရားစသည်တို့သည် အချင်းချင်းဆန့် ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါလျက်၊ ရာဂကိုမှီ၍ အဘယ်သို့လျှင် ဈာန်စသည်တို့ကို ဖြစ်စေပါသနည်း၊

(ဖြေ) ရာဂကိုပယ်ခွါခြင်းငှာ ဈာန်ကိုပွားရာ၌ရင်း၊ ရာဂကိုပယ် ခြင်းငှာဝိပဿနာကိုပွားရာ၌ရင်း၊ရာဂကိုသမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့်ဖြတ်ခြင်း ငှာ မဂ်ကိုဖြစ်စေရာ၌ရင်း၊ရာဂကိုမှီ၍ ဈာန်စသည်တို့ကိုဖြစ်စေပါသည်၊

ဈာနံပန ရာဂဝိက္ခမ္ဘနတ္ထာယ ဝိပဿနံ ရာဂဿ ပဟာနတ္ထာယ မဂ္ဂံ သမုစ္ဆေဒနတ္ထာယ ဥပ္ပါဒေန္တော ရာဂံ ဥပနိဿာယ ဥပ္ပါဒေတိ နာမ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၇၅-၁)

ပန၊အဘိုတပါးကိုဆိုဦးအံ့၊ ရာဂ ၊ရာဂကို၊ဝိက္ခမ္ဘနတ္ထာယ၊ ပယ်ခွါ ခြင်းငှာ၊ဈာနံ၊ဈာန်ကိုရင်း၊ ရာဂဿ၊ကို၊ ပဟာနတ္ထာယ၊ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝိပဿနံ၊ဝိပဿနာကိုရင်း၊ ရာဂံ၊ကို၊သမုစ္ဆေဒနတ္ထာယ၊ ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ မဂ္ဂံ၊မဂ်ကိုရင်း၊ဥပ္ပါဒေန္တော၊ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ ရာဂံ၊ကို၊ဥပနိဿာယ၊ မှီ၍၊ဥပ္ပါဒေတိနာမ၊ဖြစ်စေသည်မည်၏၊

ဥပနိဿယပစ္စည်းဝေဘန်ဟောကြားပုံ၊

(မေး) ဘုရားသျှင်သည် ဥပနိဿယပစ္စည်းကို အဘယ်သို့သော

ကာယိကံသုခံ,ကာယိကံဒုက္ခံ, ဥတု, ဘောဇနံ, သေနာသနံရာဂဿ ဒေါသဿ,မောဟဿ, မာနဿ, ဒိဋ္ဌိယာ, ပတ္ထနာယဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

အဇ္ဈာကတောဝဓ္ဓော......ကစ္ဆားကား၊လောကီဝိပါက်ဗာတ္တိုသ ကြိယာဝိသ.စေအဗ္ဗတိ'သ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿဝမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား။အကုသိုလ်ဒွါဒသ, စေသတ္တဝိသပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သောသရ၏။

ဥပနိဿယပြီး၏။

အပြားအားဖြင့်ဝေဘန်ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ဥပနိဿယပစ္စည်းကို (၂၃) ပါးအပြားအားဖြင့်ဝေဘန်ဟောကြားအပ်ပါသည်၊

တေဝီသတိဝိဓေနဥပနိဿယောဘာဇိတောတိဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၆-၂၇)

တေဝီသတိဝိဓေန၊နှစ်ဆဲ့သုံးပါးအပြားဖြင့်၊ဥပနိဿယော၊ဥပနိဿယပစ္စည်းကို၊ဘဂဝတာ၊ဘုရားသျှင်သည်၊ ဘာဇိတော၊ ဝေဘန်တော်မူအပ်၏၊ဣတိ၊ဤသို့၊ဝေဒိတဗ္ဗော၊သိအပ်၏၊

နှစ်ဆဲ့သုံးပါးရေတွက်ပုံ။

ဤ၌ (၂၃) ပါး......ဟူသော်ကား၊ ကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်အား(၃) ပါး၊အကုသိုလ်အား(၂)ပါး။အဗျာကတအား (၃)ပါးအားဖြင့်ပေါင်း(၈) ပါး၊

အကုသိုလ်သည်အကုသိုလ်အား(၃)ပါး၊ကုသိုလ်အား(၁)ပါး ၊အဗျာကတအား(၂)ပါးအားဖြင့်ပေါင်း(၆)ပါး၊

အဗျာကတသည် အဗျာကတအား(၃)ပါး၊ကုသိုလ်အား(၃)ပါး။ အကုသိုလ်အား(၃)ပါးအားဖြင့်ပေါင်း(၉)ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့်(၂၃)ပါးဖြစ်ပါသည်၊

ဥပနိဿယဒီပက်ဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ပုရေဇာတပစ္စည်း။

ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒအားဖြင့် တပါးသာ၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌ တိုသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အာရမ္မဏပုရေဇာတံ, ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊

အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ အရဟာ စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပုရေဇာတပစ္စည်းဝေဘန်ပုံ။

(မေး) အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးရှိရာ၊ ထိုသုံးပါးတို့၌ အဘယ်ပုရေဇာတပစ္စည်းကို ရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဒါဝသာနသုံးပါးလုံး၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတ, ဝတ္ထုပုရေဇာတ နှစ်ပါးလုံးကို အသီးအသီး ရအပ်ပါသည်၊

ကာလကို ညှိနှိုင်းချက်။

(မေး) ပဋိသန္ဓေကာလ, ပဝတ္တိကာလအားဖြင့် နှစ်ပါးတို့တွင် အဘယ်ကာလကို ရည်၍ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ (လ) ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော...... ဟူသော ဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူပါသနည်း၊

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေကာလ, ပဝတ္တိကာလ နှစ်ပါးတို့တွင် ပဝတ္တိကာလ

သဒ္ဒါယတနံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဿ ရသာယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဿ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊ စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဿ၊ ဇိဝှါယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဿ၊ ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပုရေဇာတံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းသည်၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ ငင်း၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊ ငင်း၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ တေသု၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ ကား၊ ဧဝံ၊ သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊၏။ အရဟာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စက္ခုံ၊ စက္ခုပသာဒကို (အကြွင်းလွယ်ပြီ)

အဗျာကတော အဗျာကတဿ ... ၌ ပုရေဇာတသည် အာရမ္မဏပုရေဇာတ, ဝတ္ထုပုရေဇာတအားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အာရမ္မဏပုရေဇာတဖြစ်ပုံ၊ အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံ၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံ၊ ကာယဝိညာဉ်ဒွေအား တပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊

ကိုရည်၍ ...... ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနံ (လ) ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော..... ဟူသော ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနန္တိ ပဝတ္တိယံ ပုရေဇာတပစ္စယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၇-၁)

ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနန္တိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို၊ ပဝတ္တိယံ၊ ပဝတ္တိအခါ၌၊ ပုရေဇာတပစ္စယံ၊ ပုရေဇာတပစ္စည်းကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူ၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,ကာမကြိယာဇောကိုးခု,တဒါရုံကောဒသအားတပ်သောပစ္စုပ္ပန် နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသ၊

ဒိဋ္ဌစက္ခုကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သော ဒွေ,ပဋိသန္ဓိ,သဏ္ဍ,သုခုမပစ္စုပ္ပန်ရုပ်ပါရုံ၊ ဒိဗ္ဗသောတကြိယာအဘိညာဉ်အားတပ်သောဒွေ,ပဋိသန္ဓိ,သဏ္ဍ,သုခုမပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတောဓမ္မော...... သမ္ပယုတ္တကား၊ ကာမဝိပါက်တေဝီသ ကာမကြိယာကောဒသ,ဒိဗ္ဗစက္ခု,ဒိဗ္ဗသောတကြိယာအဘိညာဉ်၊ ဝိမုတ္တိအပ္ပမညာကြဉ်သော စေတောသိက်သ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ပုရေဇာတပစ္စယေန...... ကမ္မိဋ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထသော ပုရေဇာတ,အာရမ္မဏ,နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပုရေဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဝတ္ထုပုရေဇာတဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ (ပုရေဇာတနိဿယဒေ တိုင်းကောက်လေ)

အာရမ္မဏပုရေဇာတ တရားကြွင်းခြင်း၊

(မေး) ပုရေဇာတ၌ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသသည် အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းဖြစ်ရာ၊ ထိုနိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါဠိပါဠိတော်၌ အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ဟောကြားတော်မူပါသလော၊

(ဖြေ) ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသလုံးကို ပဋ္ဌာဝါဠိပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါ၊ ဣတ္ထိဘာဝ၊ ပုရိသဘာဝ,ဒသန္တုနှင့်ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤ (၁၃) ပါးတို့ကိုသာ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်၊ အာပေါဓာတ် ဘာဝရုပ်(၂)ခု,ဇီဝိတရုပ်, အာဟာရရုပ်အားဖြင့် (၅)ပါးသောရုပ်ဘို့ကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပါ၊

(မေး) နိပ္ဖန္နရုပ်ခြင်းတူပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့်ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝ,ဒသန္တုနှင့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုသာ ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝ,ဒသန္တုနှင့် ဟဒယဝတ္ထုတို့မှာရုန့်ရင်း၍...... သိလွယ်သောကြောင့် ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်၊

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) အာရမ္မဏပုရေဇာတံ, ဝတ္ထုပုရေဇာတံ။

အာရမ္မဏပုရေဇာတံ သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿန္တိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏန္တိ။ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ ဝတ္ထု ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။

အာရမ္မဏပုရေဇာတဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတော ဓမ္မော……ကတွာကား၊ မဟာကုသိုလ်ရှစ်ခုအားတင်သော နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသ ဒိဗ္ဗစက္ခုကုသိုလ် အဘိညာဉ်အားတင်သော ဒူရ,ပဋိစ္ဆန္န,သဏှ, သုခုမပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ ဒိဗ္ဗသောတကုသိုလ် အဘိညာဉ်အားတင်သော ဒူရ,ပဋိစ္ဆန္န, သဏှ,သုခုမ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံပစ္စည်းတရားရ၏။

(မှတ်ချက် ။အရကောက်ဆရာတော်ကား-ပုရေဇာတ၌စက္ခုံအနိစ္စတော အစရှိသည်တို့ကို ရုန့်ရင်းသောဩဠာရိကရုပ်အစွမ်းအားဖြင့်သိလွယ်စိမ့်သောငှာဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ အာပေါ်အစရှိသော သုခုမရုပ်သည်လည်း ပုရေဇာတပစ္စည်းတပ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ပုရေဇာတေစက္ခာဒီနိ ဩဠာရိကဝသေန ဝုတ္တာနိ။ အာပေါဓာတုအာဒီနံပိ ပန ပုရေဇာတာရမ္မဏာနိ ဟောန္တိယေဝ .. ဟုမိန့်အပ်ပြီ ... ဟုအမှာစကားရေးသားတော်မူခဲ့၏။ ထိုအမှာစကား၌ ဟဒယဝတ္ထု-ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်းပြစကား မပါသည့်အပြင်။ ထိုအဋ္ဌကထာပါဠိမှာ ..... ယခုခေတ်ပုံနှိပ်မူ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ မတွေ့ရပေ)

ကာမဝိပါက်တေဝီသ-စသည်တို့ကိုသာအရကောက်ခြင်း။

(မေး) အဗျာကတပဒါဝသာန.....၌၊ အဗျာကတသည် ဝိပါက်ဆတ္တိံ သကြိယာဝီသလုံးဖြစ်ပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆနဒွေအရ၊ကာမဝိပါက်တေဝီသ ကာမကြိယာဧကာဒသတို့ကိုသာ အရကောက်ရပါသနည်း၊

ကုသလသာဓမ္မသ ..... သမ္ပဒါနိကား။ မဟာကုသိုလ်ရှင်ရ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗသောတကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊ အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက်သမ္ပ ယုတ်ပြန်တရားရ၏၊

ပုဗ္ဗေနိဝါသဝသေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ပုဗ္ဗေနိဝါ,အာနေ့ဉ္စ,နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္တိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စ ယသတ္တိတို့တွင် ပုဗ္ဗေနိဝါသသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊ (ဝတ္ထုပုရေဇာတကိုဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်လေ)

ကုသလပဒါဝသာနကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား—

အဗျာကတောဓမ္မော အကုသလသာဓမ္မဿ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စ ယော (ဝိဝိ) အာရမ္မဏပုရေဇာတံ,ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊

အာရမ္မဏပုရေဇာတံ၊ စက္ခုံအဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံအာရဗ္ဘရာ ဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဒိဋ္ဌိဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိစိကိစ္ဆာဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဥဒ္ဓစ္စံဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊သောတံ,ဃာနံ,ဇိဝှံ,ကာယံ,ရူပေ,သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ,ဖေါ ဋ္ဌဗ္ဗေ,ဝတ္ထုံအဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိတံအာရဗ္ဘရာဂေါဥပ္ပဇ္ဇတိ (လ) ဒေါမနဿံဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

(အဖြေ) အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန်တရားရ..... ၌၊ကာမစိတ်စဉ် ပညာသ အဘိညာဉ်နှစ်ပါးကို အရကောက်ရလေရာ၊ အခြားမဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ တရားများမပါသောကြောင့် သမ္ပဒါနိပါဌ်အရ၊ ကာမဝိ ပါက်တေဝိသ ကာမကြိယာ ဒွါဒသတို့ကိုသာ အရကောက်ရပါ သည်၊

အဘိညာဉ်ကိုညွှန်ပြခြင်း။

(မေး) အဘိညာဉ် (၇) ပါးတို့တွင် အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်သောအဘိညာဉ်ကိုညွှန်ပြပါ၊

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခု,ဒိဗ္ဗသောတ,ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်သုံးပါးဖြစ်ပါသည်၊

ဝတ္ထုပုရေဇာတံ၊ ဝတ္ထုအကုသလာနံခန္ဓာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အာရမ္မဏပုရေဇာတဖြစ်ဒွံ၊ အဗျာကတောရမ္မော......ကတ္တားကား။ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်အဋ္ဌာရသပစ္စည်းတရားရ၏။

အကုသလဿခန္ဓဿ......သမ္ပဒါန်ကား။ အကုသိုလ်ခန္ဓါဒသ စေသတ္တာဝီသပစ္စယုပ္ပန်ပစ္စည်းတရားရ၏။

ပုရေဇာတပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား။ တပြိုင်နက် ယထာရဟာကပ်ကောင်းသောအာရမ္မဏမျိုးရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ပုရေဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။ (ဝတ္ထုပုရေဇာတကိုဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်လေ။)

ပုရေဇာတပြီး၏။

ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်မှာ၊ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်ကိုသာအာရုံပြုသည်မဟုတ်၊ ပါဒကဖြစ်သော ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စသည်တို့ကိုလည်း အာရုံပြုသောကြောင့် ပဋ္ဌာနပါဠိတော်၌ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပေ။ ဒိဗ္ဗစက္ခု, ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်နှစ်ပါးကိုသာ ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ပုရေဇာတဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ပဋ္ဌာနပါဠိတော်ပစ္စည်း။

ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါ ဝသာနအားဖြင့်ထပါးသာ၊ ဟောဟာန်ကား–

ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

ပစ္ဆာဇာတာကုသလာခန္ဓာပုရေဇာတဿ ဣမဿကာယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ပဋ္ဌာနပါဠိဝိဘင်္ဂဝဝတ္တာန်ဆိုင်ရိုး။

အရကောက် - ၌......ပဋ္ဌာနပါဠိဝိဘင်္ဂဝါရဝဝတ္တာန်ဆိုရိုးကို ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြခြင်းမပြုသော်လည်း စာသင်ငယ်တို့ ချမ်းသာစွာဆိုရိုးပြုနိုင်ကြစိမ့်သောငှာ ဝဝတ္တာန်ဆိုရိုးကို ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြလိုက်သည်၊

ဣမဿကာယဿအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ဣမဿကာယဿ......ဟူသောပါဠ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကျရှေးသားဖြေရှင်းလှဲပါ။

(ဖြေ) ဣမဿကာယဿ.... ဟူသောပါဠ်၏အဓိပ္ပါယ်မှာ၊ လေးပါးသောမဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ဖြစ်သော ရူပကာယ.......ဟုဆိုလိုပါသည်၊

ဣမဿကာယဿာတိစတုမဟာဘူတိကကာယဿ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၇-၃)

ဣမဿကာယဿာတိ....... ဟူသည်ကား၊ စတုမဟာဘူတိကကာယဿ၊လေးပါးသောမဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ဖြစ်သောရူပကာယအား၊

ဣမဿကာယဿ......ဟူသောပါဠ်အရ၊ ရူပကာယ၏တရားကိုယ်မှာ၊ ကေဇကာယ, ဝိဇကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယပင်ဖြစ်လေသည်၊

ကုသလော ဓမ္မော...... ကုသိုလ်တရားသည်ကား၊ ဝဇ္ဇော, မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းအစဖြစ်သော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဖြစ်ကြောင်း တိဇကာယ, စိတ္တဇကာယအား တင်သော ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်းဖြစ်သောအခါ နောက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်စေတသိက်, စေတနာ သည် ပစ္စည်းတရား ဖြစ်၏။

အဗျာကတော ဓမ္မော...... သဗ္ဗဒေါ်ကား၊ ဝဇ္ဇော, မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းအစ ဖြစ်သော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ရောက်သော တိဇကာယ, စိတ္တဇကာယ ပစ္စယုပ္ပန်တရား ဖြစ်၏။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန...... ကရိုက်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ပစ္ဆာဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့်ထပါးသာ။ ။ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ပစ္စည်းအနုရုံ၌သာဟောခြင်း။

(မေး) ဤပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်......၌၊ ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနိယာနုလောမအားဖြင့် လေးပါးတို့တွင် ဤပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို အဘယ်ဝါရ၌သာ ဟောကြားတော်မူပါ သနည်း၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊

(ဖြေ) ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ဥပထမ္ဘကပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် ပဋ္ဌာဝါရပစ္စည်းအနုလုံ၌သာ ဟောကြားတော်မူပါသည်။

ဥပထမ္ဘကဋ္ဌေနပစ္စယတ္တာ ယေဝ ဟေသ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော။ ဣမသ္မိံ ပဋ္ဌာဝါရေ အနုလောမတော အာဂတော၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၈၇-၅)

အကုသလောခမ္ဗော……ကတ္တားကား။ ဝုဓ္ဓော မနေ့ာဒွါရာဝဇ္ဇနံ့အစ ယှိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဋ္ဌီသို့ရောက်သော တိဇကာယ,စတုဇကာယအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ နောက်ဖြစ်သောအကုသိုလ်ဒွါဒသ,စေသတ္တ ဝိသ ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿခမ္ဗဿ သမ္ပဒါန်ကား၊ (အကြွင်းကိုရှေးနည်းအတိုင်းဆို)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝ ဿာနအားဖြင့်တပေါ်းသာ၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောခမ္ဗော အဗျာကတဿခမ္ဗဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၆၆)

ပစ္ဆာဇာတာဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ခန္ဓာပုရေဇာတဿ ရူမဿကာယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတောခမ္ဗော…… ကတ္တားကား၊ပဋိသန္ဓေအစယှိသောရှေးရှေး သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဋ္ဌီသို့ရောက်သော ဧကဇကာယ,ဒွိဇ ကာယ,တိဇကာယ,စတုဇကာယအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ် သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဌမဘဝင် အစယှိသော နောက်ဖြစ်သောဝိပါက်ဗာဝီသ,ကြိယာဝိသ,စေအဋ္ဌတိံသပစ္စည်းတရား ရ၏၊

ဟိ၊မှန်ပါသည်၊ဥပထမ္ဘကဋ္ဌေန၊ ထောက်ပံ့တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူ သောသဘောဖြင့်၊ ပစ္စယဋ္ဌာဝေ၊ပစ္စည်းတပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ လျှင်၊သေဝသောပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊ ဤပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည်၊ရူမ သို့ပဥ္စာဝါရေ၊ဤပဥ္စာဝါရေပါဠိတော်၌၊အနုလောမတော၊ ပစ္စယာနုလော မအားဖြင့်၊အာဂတော၊လာ၏၊

ဧကဇကာယ ဒွိဇကာယ……ဟုမဆိုခြင်း၊

(မေး) ကုသလပဒ,အကုသလပဒဆိုရိုးတို့၌ အဘယ့်ကြောင့် ဧကဇ ကာယ,ဒွိဇကာယတို့ကိုထည့်သွင်း၍ ဆိုရိုးမပြုရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဧကဇကာယ,ဒွိဇကာယတို့သည် ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပ္ပါဒက္ခဏ,

အဇ္ဈာကတသာခံမှသာ...... 'သမ္ဗုဒ္ဓါနိကား၊ ပဒိုသန္ဓေအစယှိသောရှေး ရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်ဖွဲ့ ဌီသို့ရောက်သော ဧကဇကာယ, ဒွိဇ ကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယပစ္စုပ္ပန်တရားရ၏။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော ..... ကရိုဏ်းကား။ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပစ္ဆာဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤလေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပစ္ဆာ ဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပစ္ဆာဇာတပြီး၏။

ဌီခဏ, ဘင်ခဏတို့၌သာဖြစ်သောကြောင့်။ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ ဆိုရိုးတို့၌ ဧကဇကာယ, ဒွိကဇကာယတို့ကိုထည့်သွင်း၍ ဆိုရိုးမပြုရပါ။

(မှတ်ချက် ကုသလပဒ, အကုသလပဒတို့၌ တိဇကာယ, စတုဇကာယနှစ်ပါးသာ ဖြစ်၍။ အဗျာကတပဒ၌သာ ဧကဇကာယ, ဒွိဇကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယ...... လေး ပါးလုံးဖြစ်သည်)

တိဇကာယ, စတုဇကာယ ......ဟုဆိုခြင်း။

(မေး) စတုဇကာယ... ...ဟုဆိုလျှင် တိဇကာယလည်းပါဝင်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် တိဇကာယ, စတုဇကာယ...... ဟုဆိုပါသနည်း။

(ဖြေ) ရုပဘုံ၌ အာဟာရဇရုပ်မဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါရုပဘုံကို ရည်၍ တိဇကာယဟုဆိုသည်၊ ကာမဘုံ၌ လေးပါးလုံးဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်ကာမဘုံကိုရည်၍ စတုဇကာယဟုဆိုပါသည်၊

ပစ္ဆာဇာတဝိဘင်္ဂပါဠိအဖွင့်ပြီး၏။

အာသေဝနပစ္စည်း။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အာသေဝနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအာသေဝနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒါ ၁ သာန အားဖြင့်တပါးသာ။ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ၊ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ၊ ဂေါတြဘု မဂ္ဂဿ၊ ဝေါဒါနံ မဂ္ဂဿ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

(ကတ္တားသမ္ဗန္ဓါနိ အရကောက်အားလုံး၊ အနန္တရနှင့်တူ၏)

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တို့သော်လည်း၊ အကုသလပဒါ ၁ သာနအားဖြင့်တပါးသာ။ ။ဟောဟန်ကား။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အာသေဝန ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၄၄)

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(ကတ္တားသမ္ဗန္ဓါနိ အရကောက်အလုံးစုံ အနန္တရနှင့်တူ၏)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တို့သော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါ ၁ သာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ။ဟောဟန်ကား။

အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ—စသည်ဟောကြားခြင်း။

(မေး) ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော .....ဟုဟောတော်မူလျှင်ပြီးကောင်း

အဗျာကတောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ အာသေဝန ပစ္စယေန ပစ္စယော (၄၄)

ပုရိမာပုရိမာ ကိရိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အဗျာကတောဓမ္မော ......ကတ္တားကား၊ နောက်နောက်သော ကြိယာဇော အဋ္ဌာရသအား တပ်သော အဆုံးဇောကြဉ်သော ရှေးရှေးသော ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဌမဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သော ကြိယာဇောအဋ္ဌာရသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

(တနည်းကား) အဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် မဟာကြိယာဒုတိယဇောအားတပ်သော ပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအား တပ်သော ဆဋ္ဌမဇော၊

မဟာဂုတ်ကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာ ပဌမဇော၊ မဟာဂုတ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာ တတိယဇော၊

သမာပဇ္ဇနဝီထိ၌ နောက်နောက်သော မဟာဂုတ်ကြိယာအားတပ်သော ရှေးရှေးသော ဇောတူ မဟာဂုတ်ကြိယာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြိယာ ဒုတိယာဒိဇော မဟာဂုတ်ကြိယာကိုးခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာသေဝနပစ္စယေန ......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အာသေဝန၊ အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာသေဝနသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြစ်သောသ ရ၏။

(မှတ်ချက်၊ ။အရကောက်ကြီး၌ ......အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ ......ဟုဆို၏။ ..... အာသေဝန၊ အနန္တရ(လ)ဝိဂတ .... ဟုဆိုမှဆိုရိုးအစဉ်ကျ၍သင့်မည်)

အာသေဝနပြီး၏။

ပါလျှက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ - ဝေါဒါနဿ တော်ကိုဟောတော်မူရပြန်ပါသနည်း၊

ကမ္မပစ္စည်း။

အာသေဝနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား။

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

ကုသလာစေတနာသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော ..... ကား။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ကုသိုလ်ဇောကဝိသဉ္စရှိသောစေတနာပစ္စည်းတရားရှ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား ကုသိုလ်ဇောကဝိသ,စေတနာကြဉ်သောစေသက္ကတိသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏။

(မြေ) အနုလုံနှင့် ဂေါတြဘုသည် မဟာကုသိုလ်အချင်းချင်းဖြစ်ကြကုန်သော်လည်း၊ အနုလုံက တေဘူမကသင်္ခါရကိုအာရုံပြု၍ ဂေါတြဘုက နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလေရကား။ အာရုံပြားသောကြောင့် အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုရာသလော...... ဟူသောယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့်၊ အနုလောမံဂေါတြဘုဿ .....ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသည်။

(အနုလောမံဝေါဒါနဿ ......၌လည်း ယင်းနည်းအတူပင်မှတ်လေ)

ဂေါတြဘုနှင့်မဂ်, ဝေါဒါန်နှင့်မဂ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြုကြကုန်၍ အာရုံပင်တူငြားသော်လည်း ဖြစ်ရာဘုံအားဖြင့် မတူကွဲပြားထူးခြားလေသောကြောင့်၊ အာသေဝနသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုရာလေသလော ဟုယုံမှားသံသယကိုပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့်..... ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿ ဝေါဒါနံမဂ္ဂဿ...... ဟုဟောတော်မူရပြန်ပါသည်၊

ကမ္မပစ္စယေန……ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ကမ္မ, သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,အာဟာရ,သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတ ပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈) သဟဇာတာ,နာနာက္ခဏိကာ။

သဟဇာတာကုသလာစေတနာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော၊

နာနာက္ခဏိကာကုသလာစေတနာ ဝိပါကာနံခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ ကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

သဟဇာတကမ္မဖြစ်အံ့၊ ကုသလောဓမ္မော……ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ် အားတပ်သော ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောစိတ်၌ယှဉ် သောစေတနာပစ္စည်းတရား၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ…… သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇ ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။

ကမ္မပစ္စယေန…… ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ကမ္မ, သဟဇာတ,နိဿယ,အာဟာရ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင်ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

(မှတ်ချက်၊ ၊ဖိုလ် အာသေဝန ပစ္စည်းထိုက်ကြောင်းအဆုံးအဖြတ်ကို "ပဋ္ဌာန သာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ"၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်)

အဘယ်ကမ္မပစ္စည် ရကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) ကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၌၊ ပဒသုံးချက်, ပဒါဝသာနခုနစ် ချက်ယှိရာ၊ အဘယ်ဝါရ၌ အဘယ်ကမ္မပစ္စည်းရသင့်ကြောင်းကို ညွှန်း ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနသုံးပါးယှိရာ၊ကုသလပဒါဝသာန, ကုသ

နာနာကမ္မတိကကမ္မဖြစ်အံ့၊အဗျာကတောဝမ္မော......ကဏ္ဍားကား၊ ကုသလဝိပါက်ဧကူနတိံသ နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားထင်သော အတိတ်ဖြစ်သောကုသိုလ်ကေဝိသဠ္ဌ ယှိသောစေတနာပဋ္ဌည်းတရားရှ၏၊

(တနည်းကား) အတိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ရ,မဟာဝိပါက်ရှစ်ရ နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ရ,မဟာဝိပါက်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးရ နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောတိဟိတ်ဩမက, ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ခုနစ်ရ နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ဒွိဟိတ်ဩမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားတင်သောပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်စေတနာ(လ)ပဌမဈာန်ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားတင်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ်စေတနာ၊

လာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌ သဟဇာတကမ္မတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။ အဗျာကတပဒါဝသာန၌တမူကား၊ သဟဇာတကမ္မ, နာနာကမ္မတိကကမ္မနှစ်ပါးစုံတို့ကိုရအပ်ပါသည်။

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန,အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးယှိရာ၊ အကုသလပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌ သဟဇာတ ကမ္မတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်၊အဗျာကတပဒါဝသာန..... ၌တမူကား၊သဟဇာတကမ္မ,နာနာကမ္မတိကကမ္မနှစ်ပါးစုံကိုရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးတည်းသာယှိရာ၊အဆိုပါအဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတကမ္မတပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

သဟဇာတာ......ဟုမဆိုရခြင်း။

(မေး) ကုသလပဒ, ကုသလပဒါဝသာန၌ သဟဇာတ ကမ္မကပါးတည်းကိုသာရအပ်ပါလျှင် သဟဇာတာကုသလာစေတနာ......ဟုပေ

အာကာသာ နဉ္စာယတနဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်စေတနာ (လ) နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်စေတနာ။

သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စေတနာ (လ) အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်ကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားချည်း။

အဗျာကတောသဗ္ဗေသ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသလဝိပါက်ကြေနတ်သနာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားချည်း။

ကမ္မပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ရောက်၍ ပြတ်စဲ၍ နောင်းသော ကမ္မ,အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ ဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသချည်း။

ကမ္မပြီး၏။

တော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော..... အဘယ့်ကြောင့် အဗျာကတပဒါဝသာနဲ၌ကဲ့သို့ "သဟဇာတာ" သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်းဟောကြားတော်မမူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတ, နာနာက္ခဏိက နှစ်မျိုးဝေဘန်ဘိသကဲ့သို့၊ကုသလပဒါဝသာန၌ဝေဘန်ခြင်းမယှိသောကြောင့် "သဟဇာတာ" သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်း ဟောကြားတော်မမူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကုသလာစေတနာသမ္ပယုတ္တကာနန္တိ ဧတ္ထသဟဇာတနာနာက္ခဏိက ဝိဘာဂဿ အဘာဝတော သဟဇာတာတိနဝုတ္တာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၈၇-၈)

ကုသလာစေတနာသမ္ပယုတ္တကာနန္တိ ဧတ္ထ .... ဟူသောပါဠိ၌၊ သဟဇာတနာနာက္ခဏိကဝိဘာဂဿ၊ သဟဇာတကမ္မ, နာနာက္ခဏိကကမ္မကိုဝေဘန်ခြင်း၏၊အဘာဝတော၊ မယှိခြင်းကြောင့်၊ သဟဇာတာတိ၊ ဟူ၍၊ နဝုတ္တာ၊ မိန့်ဆိုတော်မမူအပ်။

အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတတာဟုမိန့်ဆိုခြင်း။

(မေး) ကုသလပဒါဝသာန၌ သဟဇာတတာသဒ္ဒါကိုမိန့်ဆိုတော်မမူ အပ်ပါပဲလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် အဗျာကတပဒါဝသာန၌ ..... သဟဇာတတာ ကုသလာစေတနာ ...... ဟုသဟဇာတတာ သဒ္ဒါကိုထည့်သွင်းဟော ကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတာကမ္မ, နာနာက္ခဏိက ကမ္မ နှစ်ပါးကိုဝေဘန်ပိုင်းခြား ဟောကြားတော်မူအပ်သောကြောင့် ..... သဟဇာတတာသဒ္ဒါကိုထည့်သွင်းဟောကြားတော်မူရပါသည်။

အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေပနသောဝိဘာဂေါ၊အတ္ထိ၊တသ္မာတတ္ထဝုတ္တာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၇-၁၀)

ပန၊မူလဝါကျ၊ဆန့်ကျင်ဘက်ချင်း၊အဆင့်ပြဖို့၊ အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေ၊အဗျာကတ၏အဖြေ၌၊သောဝိဘာဂေါ၊ ထိုသဟဇာတကမ္မနာနာက္ခဏိကကမ္မနှစ်ပါးဝေဘန်ပိုင်းခြားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ၊ ယှိ၏၊ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊တတ္ထ၊ထိုအဗျာကတဝိသဇ္ဇနာ၌၊ ဝုတ္တာ၊ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်၏။

(မှတ်ချက်။ ။ယခုခေတ်ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာစာမူ၌ "အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေနပန" ဟုပါရှိသ၏၊ အဗျာကတဝိသဇ္ဇနေပန ဟုပါရှိသင့်၏၊ န-သဒ္ဒါမပါသင့်ပေ)

စေတနာဝတ္ထုဿ ... ဟုဟောတော်မူခြင်း။

(မေး) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာစေတနာ (လ) ကဋတ္တာ ရူပါနံ ကမ္မပစ္စယေန ပစ္စယော ....ဟူသော ဒေသနာဖြင့်ပြီးကောင်းပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် စေတနာဝတ္ထုဿကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော ..... ဟုဟော တော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေအခါ ဟဒယဝတ္ထုသည် နာမ်တရားတို့အား သဟဇာတ-စသောပစ္စည်းတပ်၏၊ ထိုသို့ပင်တပ်သော်လည်း၊ စေတနာသည် ဟဒယဝတ္ထုအားကမ္မပစ္စည်းတပ်သည်အဖြစ်ကို သိစေလိုသောကြောင့် ..... စေတနာဝတ္ထုဿကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော...... ဟုဟောကြားတော်မူရပြန်ပါသည်။

စေတနာဝတ္ထုဿာတိ ကိဉ္စာပိ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထုပတိဋ္ဌိတာ အရူပဓမ္မာ ဝတ္ထုပစ္စယာ ဝတ္တန္တိ၊ စေတနာ ပန ဝတ္ထုဿာပိ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၇-၁၁)

စေတနာဝတ္ထုဿာပီတိ ဣဒံ၊ ဟူသည့်စကားကို၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ ဝတ္ထုပတိဋ္ဌိတာ၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍တည်ကုန်သော၊ အရူပဓမ္မာ၊ နာမ်တရားတို့သည်၊ ဝတ္ထုပစ္စယာ၊ ဟဒယဝတ္ထုဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ကိဉ္စာပိဝတ္တန္တိ၊ အကယ်၍ကားဖြစ်ကြပါကုန်၏၊ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်ကြပါကုန်သော်လည်း၊ စေတနာ၊ စေတနာသည်၊ ဝတ္ထုဿာပိ၊ ဟဒယဝတ္ထုအားလည်း၊ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ ဖြစ်၏၊ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှါ၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

(မှတ်ချက် ၊ယခုဖတ်ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာစာမူ၌ .... ဝတ္ထုံပစ္စယာ ... ဟုပါရှိ၏။ ဝတ္ထုပစ္စယာ ဟုပါရှိမှမှန်မည်၊ နိဂ္ဂဟိတ်မပါသင့်)

ကမ္မဝိဘင်္ဂဝါရအဖွင့်ပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စည်း။

ကမ္မပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိပါကပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုဝိပါကပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း။ အဗျာကတပဒအားဖြင့် တပါးသာ။ ထိုအဗျာကတပဒ၌ တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ။ ။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော
(ဝိဝိ)

ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော။ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော။ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုပါဒ)

ပဝတ္တိအခါ၊ အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တင်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဝိပါကပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဝိပါက, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပါကသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ အဗျာကတော ဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ အချင်းချင်းအားရင်း၊ အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တင်သော ပဋိသန္ဓေကျနဝိသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသာဓိပတိ ... သမ္ပဒါန်ကား။ ပဋိသန္ဓေကျွန်ဝိသ စေပဋ္ဌ တိ်သ အစိတ်အစိတ်နှာမကျွန္ဒာကရုက္ခာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဝိပါကပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာခုပာတပ်ကောင်းသော ဝိပါက, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ၇ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပါကသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဝိပါကပြီး၏။

အာဟာရပစ္စည်း။

ဝိပါကပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌၊ အာဟာရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအာဟာရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့်သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၆၆)

ကုသလာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော .... ကဏ္ဍားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်ကြောင့်သ စေအဋ္ဌတိ်သန္ဓိယှဉ်သော ဖဿ,စေတနာ,ဝိညာဉ် နာမ် အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အကုလသဿ ဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ကြောင့်သ စေအဋ္ဌတိ်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန......ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာခုပာတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ,

ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

ကုသလာ အာဟာရာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော ... ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ကြိယာ ဧအဇ္ဈတ်သဉ် ယှဉ်သော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ်နာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ....သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဖြစ်အပ်သောစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာဟာရပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌၊ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနကိုဟောတော်မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောဓမ္မော ကုသလဿစ အဗျာကတဿစ ဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၈)

ကုသလာအာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ်ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ကုသိုလ်ကြိယာ ဧအဇ္ဈတ်သဉ် ယှဉ်သောနာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလသဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ...... ဒုဓမ္မဒါနိကား။ကုသိုလ်ကော ဝိပါ စေအဥ္ဍတိ သဿ သမ္ပယုတ္တကျန္ဓာပိတ္တဇရုပ်ပစ္စယပုဒ်တရားရဲ့။

အာဟာရပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား။ တပြိုင်နက်ယထာရဟာ တပ် ကောင်းသောအာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ,ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤ၇စ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရဲ့။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊အကုသလပဒါဝသာ န,အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံး ပါးအပြားယှိ၏၊ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော် မူ၏။ ။ဟောဟန်ကား၊

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿအာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော (၀၀)

အကုသလာအာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စ ယော၊ (အနု၀ါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလောဓမ္မော အဗျာကတဿဓမ္မဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စ ယော၊ (၀၀)

အကုသလာအာဟာရာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံအာဟာရပစ္စယေန ပစ္စ ယော၊ (အနု၀ါဒ)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿစ အဗျာကတဿစဓမ္မဿ အာ ဟာရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၀၀)

အကုသလာအာဟာရာသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါ နံ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနု၀ါဒ)

(အကုသလပဒ(၃)ချက်ကိုလည်း၊ကုသလပဒ(၃)ချက်ကိုနည်းမှီ၍ ဟောပါလေ)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌ တုံသော်လည်း အဗျာကတပဒါ ဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောခန္ဓော အဗျာကတဿခန္ဓဿအာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၉၉)

ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

နာမ်အာဟာရဖြစ်ဇုံ၊ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောခန္ဓော...... ကတ္တား ကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တပ် သောဝိပါက်ဆတ္တိ သကြိယာဝိသဋ္ဌာယိသော နာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်း တရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿခန္ဓဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိ သကြိယာဝိသ စေအဋ္ဌတိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟ တပ် ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ကမ္မ, ဝိပါက, ဈာန်ိယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့နှစ်ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ အဗျာကတောခန္ဓော...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်းတပ်သော ပဋိသန္ဓေကျေနဝိသ စေပဋ္ဌတိ သဋ္ဌာယိသော နာမ်အာဟာရ သုံးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

အဗျာကတဿခန္ဓဿ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနဝိသ စေပဋ္ဌ တိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏၊

အာဟာရပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ် ကောင်းသောအာဟာရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ကမ္မ, ဝိပါက,

ဈာနိန္ဒြိယ,သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ရုပ်အာဟာရဖြစ်၏၊ အဇ္ဈတ္တ ကတော ဝမွော ကတ္တာ ကား၊ ကလာပ်တူ, ကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အားအပ်သော ဩဇာ၊ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဇ္ဈာကတသာခမ္ဘသ..... သမ္ပဒါနိကား၊ ကလာပ်တူ,ကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာဟာရပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ ထိုမြင်နှက်တပ်ကောင်းသော အာဟာရ,အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

အာဟာရပြီး၏။

ရူမသကာယသာအရကောက်ပုံ။

(မေး) ရူမသကာယသ ..... ဟူသောပါဠိအရ၊ အဘယ်တရားကို ကောက်ယူရကြောင်းဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) လေးပါးသောရုပ်အစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဤလေးပါးသော မဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ဖြစ်သော ရူပကာယတွင် ဇနက၏ အစွမ်းအားဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ကို ဥပထမ္ဘက၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကြွင်းသောတိဇရုပ်ကို ရူမသကာယသ အရကောက်ယူရပါသည်။

ရူမသကာယသာတိရူမသ္မိံစတုသန္တတိဝသေနပဝတ္တေစာတုမဟာဘူတိက ကာယေအာဟာရသမုဋ္ဌာနဿဇနကဝသေနသေသဿဥပထမ္ဘကဝသေ နအာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၇-၁၅)

ရူမသကာယသာတိ.....ဟူသည်ကား၊ စတုသန္တတိဝသေန၊လေး ပါးသောရုပ်အစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ပဝတ္တေ၊ဖြစ်သော၊ ရူမသ္မိံ စာတုမ ဟာဘူတိကကာယေ၊ ဤမဟာဘုတ်လေးပါးကိုမှီ၍ဖြစ်သောရူပကာ ယတွင်၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာနဿ၊အာဟာရဇရုပ်အား၊ ဇနကဝသေန၊ဖြစ်

ဈာန္ဒြိယပစ္စည်း။

အာဟာရပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဈာန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဈာန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာ ကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်သုံးပါးအပြား ရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ။ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဈာန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈) ကုသလာဈာန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဈာန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော..... ကဗ္ဗာားကား၊ သမ္ပယုတ္တကန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်စေတသိက်ဖြစ်သော ဝိတက်,ဝိစာရ, ပီတိ,ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ,ပညာဟုဆိုအပ်သောနာမ်ဈာန္ဒြေရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရှ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်စေတသိ စေအဌတိ သ သမ္ပယုတ္တကန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရှ၏၊

ဈာန္ဒြိယပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊တပြိုင်နက်ယှဉ်ထာရဟာတပ်ကောင်း သောဈာန္ဒြိယ,ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,အာဟာ ရ,ဈာန,မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤတဆဲ့နှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှ၏၊

စေသည်၏အစွမ်းအားဖြင့်၊သေသသ၊ အာဟာရဇရုပ်မှကြွင်းသောတိ ဇရုပ်အား၊ ဥပထမ္ဘကာသေန၊ ထောက်ပံ့နိုင်စေသည်၏အစွမ်းအား ဖြင့်၊အာဟာရပစ္စယေန၊ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြု သည်။ဟောတိ၊ ၏၊

ဤအလို ဈာမသကာယသသ...... ဟူသောပါဌ်အရ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိက ကာယ......ကိုကောက်ယူရမည်ဟုဆိုလိုသည်။

ဈာမသသကာယသသန္နိစ်ပါးအသွး။

(မေး) ပဋ္ဌာနတဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဟောတော်မူအပ်သော..... ဈာမသ

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော (၉၉)

ကုသလာဈာနင်္ဂါ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ ကုသိုလ်ဇောပါသ စေအဋ္ဌတိ သဒ္ဒါယှဉ်သောနာမ် ဈာန်ငြေရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ......သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သောစိတ္တဇ ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဈာနဿ,ဟောတု,အဓိပတိ,သဟဇာတာ, နိဿယ, အာဟာရ,ဗျာန, မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာန သတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ ဈာနပစ္စ ယေနပစ္စယော၊ (၉၉)

ကုသလာဈာနင်္ဂါသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ဈာန ပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ကုသိုလ်ဇောပါသ စေအဋ္ဌတိ သဒ္ဒါ ယှဉ်သောနာမ်ဈာန်ငြေရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ကုသိုလ်ဇော ပါသ စေအဋ္ဌတိ သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ကာယဿ..... ဟူသောပါဠိနှင့်၊ အာဟာရဝိဘင်္ဂဝါရ၌ ဟောတော်မူ အပ်သော၊ ရူပဿကာယဿ..... ဟူသောပါဠိဘို့ မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါ သနည်း၊

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ..... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ဝ ရကာတင်ကောင်း သော ဣန္ဒြိယ၊ ဟေတု၊ အဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ နိဿယ၊ အာဟာရ၊ ဈာန၊ မဂ္ဂ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိ ဟုဆိုအပ် သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၊ အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာဟော တော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလောဓမ္မောအကုသလဿဓမ္မဿဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)

အကုသလာဣန္ဒြိယာသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော (အနုဝါဒ)

အကုသလောဓမ္မော ..... ကဏ္ဍားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော အကုသိုလ်နှင့်ဒသ စေတသိက်ဝိသဇ္ဇယျသောဇီဝိတ၊ စိတ်၊ ဝေဒနာ၊ ဝီရိယ၊ ဧကဂ္ဂတာနာမ်ဣန္ဒြေငါးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏၊

(ဖြေ) ပဋ္ဌာနဇာတဝိဘင်္ဂဝါချ၌ ရူမဿကာယဿ .....ဟူသောပါဌ် အရ၊ ပဋိသန္ဓေ အစယှဉ်သောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီ သို့ရောက်သော ကမ္မဇကာယ၊ ဥတုဇကာယ၊ စိတ္တဇကာယ၊ ဝတ္ထုဇကာယတို့ ကိုကောက်ယူရပါသည်၊

အာဟာရဝိဘင်္ဂပါဠိ၌ ရူမဿကာယဿ.....ဟူသောပါဌ်အရ၊ ဇနက ၏အစွမ်းအားဖြင့် အာဟာရဇရုပ်၊ ဥပထမ္ဘက၏အစွမ်းအားဖြင့် ကြွင်း သောတိဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ ... ကိုအရကောက် ရပါသည် ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်၊

အာဟာရဝိဘင်္ဂပါဠိအဖွင့်ပြီး၏။

အကုသလဿ ဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော စေတသိကဝိ
သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရဏ်။

(ကရိုဏ်းပါဠိအရကောက် ကုသလပဒနှင့်တူ၏။)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော
(၈၈)

အကုသလာ ဣန္ဒြိယာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော၊
(အနု ၀၂၃)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ဣန္ဒြိယ
ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလာ ဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ
ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု ၀၂၃)

(ကုသလပဒ ..... ကိုနည်းမှီ၍ အရကောက်ဆိုရိုးပြုရာသည်)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟာန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော
(၈၈)

ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ
စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဘယ်ဣန္ဒြိယပစ္စည်းရသင့်ကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂပါဠိပဒသုံးချက်တို့၌၊ အဘယ်ဣန္ဒြိယပစ္စည်းကိုရသင့်ကြောင့်ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၌၊ သဟဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းတပါးတည်းကိုသာရအပ်၍။ အဗျာကတပဒ၌ သဟဇာတိန္ဒြိယ၊ ပုရေဇာတိန္ဒြိယ၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ သုံးမျိုးလုံးကိုရအပ်ပါသည်။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။
စက္ခုန္ဒြိယံ စက္ခုဝိညာဏဿ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော၊ သောတိန္ဒြိယံ သောတဝိညာဏဿ၊ ဃာနိန္ဒြိယံ ဃာနဝိညာဏဿ၊ ဇိဝှိန္ဒြိယံ ဇိဝှါဝိညာဏဿ၊ ကာယိန္ဒြိယံ ကာယဝိညာဏဿ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)
သဟဇာတိန္ဒြိယဖြစ်ပုံ၊ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော...... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား၎င်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အား၎င်း တပ်သော ဝိပါက် ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံ သဋ္ဌိယှိသော နာမ်ဣန္ဒြေ ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။
အဗျာကတဿဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာ ဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။
ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ....ကိုကြောင်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အာဟာရ, ဈာန, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့လေးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ၊ အဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား၎င်း။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အား၎င်း တပ်သောပဋိသန္ဓေကျေ နဝိသ, စေပဉ္စတိံ သဋ္ဌိယှိသောနာမ်ဣန္ဒြေရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။
အဗျာကတဿဓမ္မဿ .....သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဋိသန္ဓေကျေနဝိသ စေပဉ္စတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန......ကိုကြောင်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, အာဟာရ, ဈာန, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့သုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ပုရေဇာတိန္ဒြိယဖြစ်ပုံ။ အဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေအားတပ်သော မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့်

သုံးပါးသောစက္ခုဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ ရှေးဦးအစ အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုဝတ္ထု(လ)ကာယိန္ဒြေပသွည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသဘောရှိသော...... သမ္ပဒါန်ကား။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်ခုနစ်ခုပသွယ်ပုဒ်တရားရ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန .....ကရိယ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, နိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခြောက်ပသွယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဖြစ်အံ့၊ အဗျာကတောဓမ္မော......ကဋတ္တာကား၊ ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ်ကိုးခုအားတပ်သောရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေပသွည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသဘောရှိသော.....သမ္ပဒါန်ကား၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြွင်းသော ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ်ကိုးခုပသွယ်ပုဒ်တရားရ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ကရိယ်းကား၊ တပြိုင်နက်တင်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤသုံးပသွယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ဣန္ဒြိယပြီး၏။

ဈာနပစ္စည်း။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဈာနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုဈာနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်သည်း။ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ,အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ၊ဟောဟန်ကား။

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဈာနပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈)
ကုသလာနိဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံဈာန ပစ္စယေနပစ္စယော၊
(အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော..... ကဏ္ဍားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတင်သော ကုသိုလ်ကြောင်ဝိသ, စေအဋ္ဌတိ သင့်ယှဉ်သော ဝိတက်, ဝိစာရ,ပီတိ, ဧကဂ္ဂ တာ,ဝေဒနာဟုဆိုအပ်သော ဈာန်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿဓမ္မဿ... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ကြောင်ဝိသ စေအဋ္ဌတ်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန ကဒိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထသရေပဟာတင်ကောင်း သော ဈာန,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ ဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဖြ သောသခု၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာန်၊

ကုသလောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဈာနပစ္စယေနပစ္စယော (ဝိဝိ)

ကုသလာနိဈာနင်္ဂါနိ ဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော (အနုလောမ)

ကုသလောဓမ္မော ......ကဏ္ဍားကား၊ဝိတ္တဇရုပ်အားတင်သောပဉ္စဝေါ ကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၌ ကုသိုလ်ကြောင်ဝိသ စေအဋ္ဌတိ သင့်ယှဉ်သောဈာ န်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ....သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သောဝိတ္တ ဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန ... ကဒိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယှဉ်ထသရေပဟာတင်ကောင်း သောဈာန,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြသောသခု၏၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿဈာနပစ္စယေ နပစ္စယော၊ (ဝိဝိ)

ကုသလာနိဈာနင်္ဂါနိသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံဝိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံဈာ နပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုလောမ)

ကုသလောဓမ္မော..... ကဏ္ဍားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ဝိတ္တဇရုပ်အား တင်သောကုသိုလ်ကြောင်ဝိသ စေအဋ္ဌတိ သင့်ယှဉ်သော ဈာန်တရားကိုယ် ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ဝိပ္ပယုတ္တရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။
ဈာနပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်းသောဈာန်,သဟာဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊အကုသလပဒါဝသာန်,အဗျာကတပဒါဝသာန်, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန်အားဖြင့်သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာန်ကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ၊ဟောဟန်ကား။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

အကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန်။

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၈၈)

အကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန်၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၉)
အကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(အကုသလပဒသုံးချက်ကို ကုသလပဒနည်းမှီ၍ဟောလေ)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာန်အားဖြင့်တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော၊
(၄၄)
ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော၊
ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ဈာနင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း တင်သော ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ် ကြဉ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ သဉ္စယ်သော ဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ် သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇ ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန .....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်းသော ဈာန၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ ဣန္ဒြိယ၊ မဂ္ဂ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာနသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတောဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အားရင်း တင်သောပဋိသန္ဓေစိတ် ဧကူနဝိသ စေပဉ္စတိံသ သဉ္စယ်သော ဈာနင်တရားကိုယ်ငါးပါး ပစ္စည်းတ ရားရ၏၊

အဗျာကတဿဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဧကူနဝိသ စေ ပဉ္စတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဈာနပစ္စယေန.....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟတင်ကောင်း သော ဈာန၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ ဣန္ဒြိယ၊ မဂ္ဂ၊ သမ္ပ ယုတ္တ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဈာန သတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ဈာနပြီး၏။

မဂ္ဂပစ္စည်း။

ဈာနပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏၊ ထိုမဂ္ဂပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၊ အဗျာကတပဒအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌ တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား။

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)
ကုသလာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနု ဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော.....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားထင်သော ပညာ၊ ဝိတက်၊ ဝိရတီသုံးခု၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ..... ဟူသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏၊

ကုသလဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ဧကဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

မဂ္ဂပစ္စယေန ....ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက် ယထာရဟ တင်ကောင်းသော မဂ္ဂ၊ ဟေတု၊ အဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဈာန၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ဤတဆဲ့တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏၊

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၉)
ကုသလာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနု ဝါဒ)

ကုသလော ဓမ္မော ....ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားထင်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏၊

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

မဂ္ဂပစ္စယေန...... ကရိယာ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတင်ကောင်းသောမဂ္ဂ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဈာန်ိယ, ဈာန, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရှိ၏။

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလောဓမ္မောကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿမဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၀၀)

ကုသလာနိမဂ္ဂင်္ဂါနိသမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံမဂ္ဂ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလောဓမ္မော....ကဿားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောမဂ္ဂင်တရားကိုယ်၇စ်ပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏။

ကုသလဿစအဗျာကတဿစဓမ္မဿ.....သမ္ပဒါန်ကား၊ ကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သောစေတသိက်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

မဂ္ဂပစ္စယေန..... ကရိယာ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာတင်ကောင်းသော မဂ္ဂ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဈာန်ိယ, ဈာန, အတ္ထိ, အဝိဂတဤကိုးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏။

ကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အကုသလပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် အကုသလပဒါဝသာနကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ မဂ္ဂပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၀၀)

အကုသလာနိမဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံခန္ဓာနံ မဂ္ဂပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလောဓမ္မော..... ကဿားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော အကုသိုလ်နှါဒသ စေတသိက်သ၌ယှိသော ဝိတက်, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ, မဂ္ဂင်တရားကိုယ်လေးပါးပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အကုသလဿ ခန္ဓဿ ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော, စေတနာ ဝိသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

မဂ္ဂပစ္စယေန...... ကရိုဏ်းကား။ (ကုသလပဒကရိုဏ်းပါဠိအရကောက်နှင့်အလုံးစုံတူ၏။ အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့ကိုလည်း ကုသလပဒနည်းနှင့်ကောက်လေ)

အကုသလပဒကိုဟောတော်မူသည့်၏အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့်တပါးသာ။ ။ဟောဟန်ကား။

အဗျာကတော ခန္ဓော အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၀၀)

ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ခန္ဓော..... ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်အားရင်း ဖြစ်သော သဟိတ်ဝိပါက် ကြိယာ သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေတသိက်သန္နိဿိတ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ခန္ဓဿ...... သမ္ပဒါန်ကား။ သဟိတ်ဝိပါက်ကြိယာ သဟိတ်ကြိယာ သတ္တရသ စေတသိက်သ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

မဂ္ဂပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား။ တပြိုင်နက်ယှဉ်ရာ ဟေတ်ကောင်းသော မဂ္ဂ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, ဈာန, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤတဆဲ့သုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိ ဝိသေသ ရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ခန္ဓော .....ကတ္တားကား၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားရင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားရင်း ဖြစ်သော သဟိတ်ဝိပါက် သတ္တရသ စေတသိက်သန္နိဿိတ်သော ပညာ, ဝိတက်, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ ..... ဟူသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ငါးပါးပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတကသာခန္ဓာ...... သမ္ပဒါန်ကား၊သဟဇာတပဋ္ဌိ သနွေသဗ္ဗာရဲသ စေပဋ္ဌာ်သ သမ္ပယုတ္တကႏ္တာကဝိဘင်ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရှ၏၊

မဂ္ဂပစ္စယော .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟ တင်ကောင်းသော မဂ္ဂ ဟေတု သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, ဈာန သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတတည်းဟူသော တပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရှိ၏၊

မဂ္ဂပြီး၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်နောက် အခြားမဲ့၌ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏၊ ထိုသမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တိုသော်လည်း၊ ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တိုသော်သည်း၊ကုသလပဒါဝသာနအားဖြင့် တပါးသာ၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

ကုသလောခန္ဓော ကုသလဿခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊
(၈၈)

ကုသလောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊
တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿသမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံ
ခန္ဓာနံသမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနု၀၁၃)

အကုသလပဒ၊

အကုသလောခန္ဓော အကုသလဿခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၈၃)

အကုသလောဧကောခန္ဓောတိဏ္ဏန္နံခန္ဓာနံသမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော
တယောခန္ဓာဧကဿခန္ဓဿသမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဒွေခန္ဓာဒွိန္နံ
ခန္ဓာနံသမ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနု၀၁၃)

(ကုသလပဒ,အကုသလပဒ ....အရေကောက်ကို သဟဇာတအတိုင်းကောက်လေ)

အဗျာကတပဒ၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော (အနု၀၁၃)

ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော......ကတ္တားကား၊ အချင်းချင်းအား ထပ်သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပိတ်နှာ မကွဲခွာပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ...... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ် သော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ် အပိတ်နှာ မကွဲခွာပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန...... ကရိယ်ာကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာထပ် ကောင်းသော သမ္ပယုတ္တ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သမ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိ ဝိသေသရ၏။

ပဋိသန္ဓေအခါ အဗျာကတော ဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊အချင်းချင်းအား ထပ်သော ပဋိသန္ဓေကျနဝီသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အပိတ် နှာမကွဲခွာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ..... သမ္ပဒါန်ကား၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ် သော ပဋိသန္ဓေကျနဝီသ စေပဉ္စတိံသအစိတ်အပိတ်နှာမကွဲခွာပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယေန...... ကရိယ်ာကား၊ တပြိုင်နက်ယထာရဟာထပ် ကောင်းသော သမ္ပယုတ္တ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သမ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိ ဝိသေသရ၏။

သမ္ပယုတ္တပြီး၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒ၊ အကုသလပဒ၊ အဗျာကတပဒ ဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့် တပါးသာ။ ။ ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) သဟဇာတံ ပစ္ဆာဇာတံ။

သဟဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(ကုသလပဒ ... ၌ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်နှစ်ပါးယှိရာ သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ်ကို သဟဇာတအတိုင်းကောက်။ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်ကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်း ကောက်)

အကုသလပဒ၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈) သဟဇာတံ၊ ပစ္ဆာဇာတံ၊

သဟဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ) (နည်းတူကောက်လေ)

အကုသလပဒကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ အဗျာကတပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအဗျာကတပဒ၌တုံသော်လည်း၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၊ ကုသလပဒါဝသာန၊ အကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှိ၏။ ထိုတွင် အဗျာကတပဒါဝသာနကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ။ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတောဓမ္မောအဗျာကတဿဓမ္မဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော (၈၈) သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ။

သဟဇာတာဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာခန္ဓာ ကဋတ္တာရူပါနံဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ခန္ဓာဝတ္ထုဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ ဝတ္ထုခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပုရေဇာတံ စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။ သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဿ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော ဃာနာယတနံဃာနဝိညာဏဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော ဇိဝှါယတနံဇိဝှါဝိညာဏဿဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ ကာယာယတနံကာယဝိညာဏဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ဝတ္ထုဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော

ပစ္ဆာဇာတာ ဝိပါကာ ဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာခန္ဓာ ပုရေဇာတဿဣမဿကာယဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။ (အနု၀၊၃)

သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ဖုံ၊ ပဝတ္တိအခါ အဗျာကတောဓမ္မော ...... ကတ္တားကား၊ စိတ္တဇရုပ်အားတင်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက်လေးခု ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သော ဝိပါက် ဗာဝီသ ကြိယာဝီသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတဿဓမ္မဿ .... သမ္ပဒါန်ကား။ ဝိပါက်ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏၊

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ...... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်ယထာခုဟာတပ် ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ္တ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏၊

ပဋိသန္ဓေအခါအဗျာကတောဓမ္မော .....ကတ္တားကား၊ကဋတ္တာရုပ်အား တင်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ ပန္နရသ စေပဉ္စတိံသ အစိတ်အပေါင်း

နာမက္ခန္ဓာအချင်းချင်းအားထပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသ စေ ပဉ္စတိံသ အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာဟဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားရ၏။

အဗျာကတသမ္မိဿ.....သမ္ဗန္ဓါနိကား၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေပန္နရသ,စေပဉ္စတိံသ အဝိတ်အပေါင်းနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန..... ငရိုက်ကား၊ ငပြိုင်နက်ယှဉ်ထားရာတပ်ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ္တ,သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသရ၏။

(ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်ကိုပုရေဇာတအတိုင်းကောက်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်ကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်းကောက်လေ)

ကုသလပဒါဝသာန၊

အဗျာကတောဓမ္မောကုသလဿဓမ္မဿဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။ (၄၃)

ပုရေဇာတံဝတ္ထုကုသလာနံခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလပဒါဝသာန၊

အဗျာကတောဓမ္မော အကုသလဿဓမ္မဿ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော၊ (၄၄)

ပုရေဇာတံဝတ္ထုအကုသလာနံခန္ဓာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

(ဤနှစ်ချက်လုံးကို ပုရေဇာတနိဿယအတိုင်းကောက်လေ)

ဝိပ္ပယုတ္တပြီး၏။

အတ္ထိပစ္စည်း။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူသည့်၏ အခြားမဲ့၌၊ အတ္ထိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုအတ္ထိပစ္စည်း၏ဝိဘင်္ဂဝါရ၌တို့သော်လည်း၊ ကုသလပဒ,အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒ,ကုသ

လာဗျာကတပဒ, အကုသလာဗျာကတပဒအားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထိုကုသလပဒ၌တုံသော်လည်း၊ ကုသလပဒါဝသာန, အဗျာကတပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးပါးအပြားယှဉ်၏၊ ထိုတွင် ကုသလပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ။ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၈၈)
ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (လ)
ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။
(၈၈) သဟဇာတံ, ပစ္ဆာဇာတံ
သဟဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)
ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စယော (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းရကြောင်းညွှန်းပြချက်၊

(မေး) အတ္ထိပစ္စည်းကုသလပဒ၌ ပဒါဝသာန သုံးပါးတို့တွင် အဘယ်ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကို ရကြောင်းညွှန်းပြခဲ့ပါ၊

(ဖြေ) အတ္ထိပစ္စည်း ကုသလပဒ, ကုသလပဒါဝသာန, ကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနတို့၌၊ သဟဇာတတ္ထိ တပါးတည်းကိုသာ ရအပ်ပါသည်၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌မူ သဟဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ နှစ်ပါးတို့ကို ရအပ်ပါသည်၊

(ဤ၌ သဟဇာတတ္ထိကို သဟဇာတအတိုင်းအရကောက်၍ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်းအရကောက်ရသည်)

အကုသလပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန,အဗျာကတပဒါဝသာန, အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနအားဖြင့် သုံးမျိုးယှဉ်ရာ၊ အကုသလပဒါဝသာနှ၌၊ ။ဟောဟန်ကား။

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ဝိဝိ)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (ဝိဝိ)

သဟဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ၊

သဟဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနုဝါဒ)

အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ စ အဗျာကတဿ စ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ဝိဝိ)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော (အနုဝါဒ)

(အကုသလပဒ,အကုသလာပဒါဝသာန,အကုသလာဗျာကတပဒါဝသာနနှစ်ပါးတို့၌၊သဟဇာတတ္ထိဘပါးတည်းကိုသာရအပ်၍၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌၊သဟဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိနှစ်ပါးတို့ကိုရအပ်လေ၏။ သဟဇာတတ္ထိကို သဟဇာတအတိုင်းအရကောက်၍ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်းအရကောက်ရာသည်)

အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကိုရသင့်ကြောင်းညွှန်းပြချက်။

(မေး) အတ္ထိပစ္စည်းအဗျာကတပဒ၌ ပဒါဝသာနသုံးပါးယှဉ်ရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန၌ အဘယ်အတ္ထိပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတတ္ထိ, ပုရေဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ,အာဟာရတ္ထိ,ဣန္ဒြိယတ္ထိ ငါးမျိုးလုံးကိုရအပ်ပါသည်၊

အဗျာကတပဒ၌ အဗျာကတပဒါဝသာန,ကုသလပဒါဝသာန, အကုသလပဒါဝသာန အားဖြင့်သုံးပါးဖြစ်ရာ၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌။ ၊ ဟောဟန်ကား၊

အဗျာကတော ဓမ္မော အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

(၈၈) သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ, အာဟာရံ,ဣန္ဒြိယံ၊

သဟဇာတော ဝိပါကာဗျာကတော ကိရိယာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ မဟာဘူတာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ကဋတ္တာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ဗာဟိရံ,အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ တိဏ္ဏန္နံ မဟာဘူတာနံ (လ) ဒွေ မဟာဘူတာ ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ မဟာဘူတာ ကဋတ္တာရူပါနံ ဥပါဒါရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပုရေဇာတံ၊ စက္ခုံ အနိစ္စတော,ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ သောတံ,ဃာနံ,ဇိဝှံ,ကာယံ, ရူပေ,သဒ္ဒေ,ဂန္ဓေ,ရသေ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဝတ္ထုံ အနိစ္စတော,ဒုက္ခတော,အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ၊

စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ (လ) ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ဝတ္ထု ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကိရိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ကုသလပဒါဝသာန,အကုသလပဒါဝသာနတို့၌ပုရေဇာတအတ္ထိတပါး တည်းကိုသာရအပ်ပါသည်။

ထိုတွင် သဟဇာတအတ္ထိကိုသဟဇာတအတ္ထိ၊ ပုရေဇာတအတ္ထိကို ပု

ပစ္ဆာဇာတာ ဝိပါကာဗျာကတာ ကိရိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ ပုရေဇာ
တဿ ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စ
ယော၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ကဋတ္တာရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနု
၀၁၃)

ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန်,အဗျာကတပဒါဝသာန်
အားဖြင့်နှစ်ပါးယှဉ်ရာ၊ကုသလပဒါဝသာန်၌၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ကုသလဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေ
နပစ္စယော၊ (၈၈)

သဟဇာတံ,ပုရေဇာတံ၊

သဟဇာတော ကုသလော ဧကော ခန္ဓော စ ဝတ္ထု စ တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ)
ဒွေ ခန္ဓာ စ ဝတ္ထု စ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (အနု ၀၁၃)

အဗျာကတပဒါဝသာန်၊

ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိပစ္စယေ
နပစ္စယော၊ (၉၈) သဟဇာတံ,ပစ္ဆာဇာတံ,အာဟာရံ,ဣန္ဒြိယံ၊
သဟဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ
အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စ ကဗဠီကာရော အာဟာရော စ ဣမဿ
ကာယဿ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။

ရေဇာတအတိုင်း၊ ပစ္ဆာဇာတသို့ကို ပစ္ဆာဇာတအတိုင်း၊ အာဟာရ
သို့ကို ရုပ်အာဟာရအတိုင်း၊ဣန္ဒြိယသို့ကို ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေအတိုင်းအရ
ကောက်ရသည်၊

(မေး) ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာန်, အဗျာကတပ
ဒါဝသာန်အားဖြင့် နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊ အဘယ်ပဒါဝသာန်၌ အဘယ်အတ္ထိ
ပစ္စည်းကိုရအပ်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) ကုသလပဒါဝသာန်၌ သဟဇာတတ္ထိ,ပုရေဇာတတ္ထိနှစ်ပါးတို့
ကိုရအပ်၍၊အဗျာကတပဒါဝသာန်၌ သဟဇာတတ္ထိ,ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ,အာ
ဟာရတ္ထိ,ဣန္ဒြိယတ္ထိလေးပါးတို့ကိုရအပ်ပါသည်၊

ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ကဋတ္တာရူပါနံ အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(ကုသလာဗျာကတပဒ၌ ကုသလပဒါဝသာနကို၊ သဟဇာတ ပုရေဇာတပါဠိက နိဿယကအတိုင်းကောက်၊ အဗျာကတပဒါဝသာန၌ သဟဇာတ, ပစ္ဆာဇာတအာဟာရ ပါဠိက, ပစ္ဆာဇာတဣန္ဒြိယပါဠိကဟူ၍ သုံးပါးယှဉ်ရာတွင်၊ သဟဇာတကို သဟဇာတ အတိုင်းကောက်လေ)

ပစ္ဆာဇာတအာဟာရပါဠိကဖြစ်အံ့၊ ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ..... ကတ္တားကား၊ ဝုဋ္ဌော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော တိဇ,စတုဇကာယအား၊ ကလာပ်တူ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ နောက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောပိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဋ္ဌော,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ဩဇာ ပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ ... သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝုဋ္ဌော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော တိဇ,စတုဇကာယ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရှိ၏။

အတ္ထိပစ္စယေန .... ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အတ္ထိ, အဝိဂတနှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အတ္ထိသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ ရှိ၏။

ပစ္ဆာဇာတဣန္ဒြိယပါဠိကဖြစ်အံ့၊ ကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ ..... ကတ္တားကား။ ဝုဋ္ဌော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ကမ္မဇကာယအား၊ ကလာပ်တူ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ၊ နောက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောပိသ စေအဋ္ဌတိံသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဋ္ဌော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ပစ္စည်းတရားရှိ၏။

အဗျာကတပဒါဝသာန၌၊ သဟဇာတဃဋ, ပစ္ဆာဇာတဃဋ, အာဟာရဃဋ, ဣန္ဒြိယဃဋ လေးပါးတို့ကိုရအပ်ပါသည်။

(ကုသလာဗျာကတပဒ၌လည်း ယင်းနည်းအတူ ပင်မှတ်လေ)

အဗျာကတသဘာဝမွှသ …… သမ္ပဒါန်ကား၊ ဝုဋ္ဌာနဂေါ္စရစိတ္တုပ္ပါဒ်ဝင်ဖြစ်နိုင်သော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြွင်းသော ကမ္မဇကာယပသာဒယပ္ပန်တရားရှိ၏။

အသ္ထိပစ္စယေန …… ကရိုဏ်းကား၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အသ္ထိ၊ အဝိဂတ ဤနှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အသ္ထိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဖြင့်သော သရှိ၏။

အကုသလာဗျာကတပဒ၌ အကုသလပဒါဝသာန၊ အဗျာကတပဒါဝသာန အားဖြင့်နှစ်မျိုးရှိရာ၊ အကုသလပဒါဝသာန၌၊ ၊ဟောဟန်ကား၊

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အကုသလဿ ဓမ္မဿ အသ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈) သဟဇာတံ၊ ပုရေဇာတံ၊

သဟဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ ဝတ္ထု စ ပုရေဇာတံ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ (လ)

ဝတ္ထုခန္ဓာ စ ဝတ္ထု စ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အသ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။

အဗျာကတပဒါဝသာန၊

အကုသလော စ အဗျာကတော စ ဓမ္မာ အဗျာကတဿ ဓမ္မဿ အသ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော (၈၈) သဟဇာတံ၊ ပစ္ဆာဇာတံ၊ အာဟာရံ၊ ဣန္ဒြိယံ၊

သဟဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အသ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စ ကဗဠီကာရော အာဟာရော စ ဣမဿ ကာယဿ အသ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊

ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ခန္ဓာ စ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ စ ကဋတ္တာရူပါနံ အသ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (အနုဝါဒ)

(အကုသလာဗျာကတပဒကိုလည်း၊ ကုသလာဗျာကတပဒနည်းမှီ၍ ဟောလေ)

အသ္ထိပစ္စည်းပြီး၏။

နတ္ထိပစ္စည်း။

အသ္ထိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌၊ နတ္ထိပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂပါဠိကိုဟောတော်မူ၏၊ (လ) ဟောဟန်ကား၊

ကုသလော ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ နတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော၊ (၈၈)

ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံကုသလာနံခန္ဓာနံ နတ္ထိ ပစ္စယေန ပစ္စယော (သံခိတ္တံ) ယထာ အနန္တရပစ္စယံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ဝိဂတပစ္စည်း။

ကုသလော ခန္ဓော ကုသလဿ ခန္ဓဿ ဝိဂတပစ္စယေန ပစ္စယော (၆၆) ပုရိမာပုရိမာကုသလာခန္ဓာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံကုသလာနံခန္ဓာနံ ဝိဂတပစ္စယေန ပစ္စယော (သံခိတ္တံ) ယထာ အနန္တရပစ္စယံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

(နတ္ထိပစ္စည်း၊ ဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူကုန်၏။)

အဝိဂတပစ္စည်း။

ကုသလော ခန္ဓော ကုသလဿ ခန္ဓဿ အဝိဂတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (၆၆)

အကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ (လ) ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ အဝိဂတပစ္စယေန ပစ္စယော (သံခိတ္တံ) ယထာ အတ္ထိပစ္စယံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

(အဝိဂတပစ္စည်းသည် အတ္ထိပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူ၏။)

ဝိဘင်္ဂဝါရ ပြီး၏။

(ကြွင်းသည့် ၁၀ ဝါရ-စသည်တို့ကို ဂန္ထဂရုအတိဘာသကြောင့် ချုံးအပ်လေပြီ။ နောက်က ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်တို့ကို နည်းမှီ၍ ဆက်လက်ဟောရွတ်တော်မူကြပါကုန်)

(၁) ကျေနေ့ဖိနှစ္စက္ကာသာ၊ သဗ္ဗတ္တေအဖုဟာယနေ၊
မာဂဿီရေဖုဿပက္ခ၊ အဋ္ဌမေဖိဝဝါသရေ၊
(၂) ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိဌာနမှိ၊ ဇမ္ဗုဒီပါဘိဓာနကေ၊
တိဘူမိမ္မိမဏ္ဍတလေ၊ မဟာနေ့ဂုဏ္ဍကာလယေ။
(၃) ကောဒသမဂ္ဂဏှမှိ၊ ဝသတာရဗ်တာမယာ၊
နိဗ္ဗိတာပဋ္ဌာနသာရ၊ ဝိဘာဝနီမနောဟာရာ၊
(၄) တဒါလျှာမမဟာရဋ္ဌာ၊ ပါကရောသံဃနာယကော၊
ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိစတုက္ကာ၊ သန္နိပါတသာသနာယကော၊
(၅) တထောအဂ္ဂမဟာမဟေသာ၊ ဗိဘင်္ဂနိဂ္ဂနဂရနာမကော၊
သမ္ဗုဒ္ဓပဋိမံလောဟ၊ မယံစာနိယဒါယကော၊
(၆) တဿာပိသမ္ဗတရညာ၊ ဝိသေသာဘရလဋ္ဌနံ၊
ဒိန္နံအဂ္ဂမဟာသိရိ၊ သုခမ္မိနာမမုတ္တမံ၊
(၇) ဦးနုအဂ္ဂမဟာမဏ္ဍိ၊ ဝိဘာဝိရဋ္ဌသာသနံ၊
ဂတံနိဿာယနိဝိလ၊ ကပ္ပေသုဂုဖိပါဘင့်၊
(၈) မဟာပညာဝသမ္ဗတော၊ ရတနတ္တယမာမကော၊
ဦးဘဦးနာမိကောရစာ၊ အဂ္ဂမဟာဒိလဋ္ဌကော၊
(၉) တဿကာလေသဗ္ဗဏ္ဍဝါ၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိနုတ္တရာ၊
တံနိဿာယမြမ္မရဋ္ဌံ၊ ရဋ္ဌာဘမ္ဘိဘိပါကဋ၊
(၁၀) တဒါမရမ္မရဋ္ဌမှိ၊ ပိဋကတ္တယဘာသာကာ၊
အာစာနေယျာသမုပ္ပန္နာ၊ သာဂရုအရိယာသမ္မတာ၊
(၁၁) နာနာမဟာရဋ္ဌာရာစ၊ မဟာမဏ္ဍဒယောသုတာ၊
မြမ္မရဋ္ဌမာဂမံသု၊ အညမညံပိယံဂတာ၊
(၁၂) ပဋ္ဌဝဿသဟဿာနိ၊ ဖောတေတုဇိနသာ..နံ၊
မြမ္မရဋ္ဌေနိဿဋ္ဌတ္တ၊ သဗ္ဗသတ္တသုခါဝဟာ.....ဟို။

(၁–၂ ၃) ဘုရားသျှင်သာသနာတော်တစ်ဝက်လဲးခန် တန့်ရှိသော လိုသော(၂၄၉၉)ခု နယုန်လဆန်း(၈)ရက် ကြာသပ..တ..မနေ့၌၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါ ယနာတင်ရာ(ကမ္ဘာ့အေးသိရီမင်္ဂလာဘုံ ပြီး)''ဇမ္ဗုဒီပ''အမည်ရသော သုံးထပ်တိုက်ကြီးအလယ်ထပ်၊ အခန်းနံပါတ် (၁၁) ၌၊ (မန္တလေးမနီကာယ

မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မြန်မာဘာသာပြန်ကို ပဋိဝေဒသောကေအမှု ပြုနေဆဲဖြစ်သော ၁
အကျွန်ုပ်သည် ရေးသားပြုပြင်စီရင်အပ်သည့်(ပညာယုတ္တ၏)ပိဋ်နှလုံး
ကိုယ်ကြိုးနှစ်သက်စေနိုင်သော "**ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာသာဋီအဘိဓမ္မာနွေးညဝေါ**
ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဍီ(တတိယတွဲ)ကျမ်းကြီးသည် ပြီးစီးပါပြီ။

(၄) ထိုစဉ်အခါတုံးက၊ယိုဒယား-ထိုင်းနိုင်ငံတော်မှ-ထင်ရှားကျော်စောတော်မူသော (သံဃရာဇာသာသနာပိုင်၏ကိုယ်စား) ဝပ်ပဋ္ဌမဖော်ဖစ် ထိုင်းသံဃနာယက ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစေတီ သန္တိပါတ မဟာဓမ္မသဘင်ကြီး၏ (ပဓာန) နာယကဖြစ်တော်မူပေ၏။

(၅) ထိုယိုးဒယားထိုင်းနိုင်ငံတော်မှ(ဖီးမာရှယ်,ပီဗိဘွန်စွန်ဂရမ် အမည်ရှိသောနန်းရင်းဝန်ကြီးသည် ကြေးဆင်းတု-ဘုရားသျှင်မတ်ရပ် ရုပ်ပွားတော်တဆူကိုလည်း (ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုသို့)အပ်နှင်းတော်မူလေ၏။

(စသဒ္ဒါဖြင့် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာသဘင်ဆင်ယင်ကျင်းပရန်-ငွေ တသိန်းခြောက်သောင်းနှစ်ထောင်လှူဒါန်းခြင်းစသည်တို့ကိုဆည်းသည်)

(၆) ထိုယိုးဒယားထိုင်းနန်းရင်းဝန်ကြီးဖီးမာရှယ်ပီဗိဘွန်စွန်ဂရမ် အားလည်း၊ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးက မွန်မြတ်သော "**အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ**" မည်သော အထူးဆုံးဘွဲ့တံဆိပ်ကို ပေးအပ်ချီး မြှင့်တော်မူလေပြီ။

(အပိ-သဒ္ဒါဖြင့်ယိုးဒယားထိုင်းနန်းရင်း၊ဝန်ကြီးနှင့်အတူ လိုက်ပါလာကြကုန်သော ထိုင်းနန်းရင်းဝန်ကတော်ကြီး၊ ယိုးဒယားထိုင်းအရေးယူကြီးငယ်တို့အားလည်း ဘွဲ့တံဆိပ် အသီးသီးပေးအပ်ချီးမြှင့်သည်ကိုဆည်းသည်)

(၇) "ဦးနု"အမည်ရှိသော ပညာရှိမြန်မာနိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ကိုအကြောင်းပြု၍၊ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ဘုရားသျှင်သာသနာတော်ကြီးသည်၊ကမ္ဘာတခွင်လုံး၌ကြီးကျယ်ထင်ရှားခြင်းသို့ ရောက် ရလေပြီ၊

(၈) ရတနာသုံးပါးကိုမြတ်နိုးသော "**အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ**" ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ၊ ဒေါက်တာ ဦးဘဦး အမည်ရှိသော ပြည်ထောင်စုမြန်မာ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးသည် ကြီးမားသော ဘုန်းသမ္ဘာတော် ရှိသည် သာသျှင်ဖြစ်ပေ၏။

(၉) (အကြောင်းကိုဆိုသော်) ထိုပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး **"အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ"** ဒေါက်တာဦးဘဦးလက်ထက်၌၊ လှုံးကဲ့ မွန်မြတ်သော ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာသဘင်ကြီးသည် ထင်ရှားပေါ်ပေါက်ခဲ့လေပြီ။ ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာသဘင်ကြီးကိုအမှီပြု၍ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် သေးငယ်သော တိုင်းပြည်ပင် ဖြစ်လင့်စေကာ၊ (ကမ္ဘာပေါ်၌) အထူးသဖြင့်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားခဲ့ပေ၏၊

(၁၀) ထိုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာမဟာဓမ္မသဘင်ကြီးဆင်ယင်ကျင်းပနေစဉ် အချိန်အခါတို့းက၊ ပိဋကသုံးပုံ အာဂုံဆောင် **"အသျှင်ဝိစိတ္တသာရာ ဘိဝံသ"** အစရှိသော အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အရိယာရဟန္တာဟု သမုတ်အပ်ကုန်သော **"ဒေဘူဆရာတော်"** အစရှိသော သူတော်ကောင်းများထင်ရှားပေါ်ထွက်လာကြလေကုန်ပြီ၊

(၁၁) အမေရိကန်,ဂျာမနီ,ဗြိတိန်,ယိုဂိုဆလားဗီးယား,ရုရှား-အစရှိသောတိုင်းနိုင်ငံကြီး အသီးသီးတို့မှ သမ္မတ,ဝန်ကြီးချုပ် အစရှိကုန်သော ကမ္ဘာကျော်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည်၊ (ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့်) အချင်းချင်း ချစ်ခင်ရင်းနှီးသော မဟာမိတ်အဖြစ်သို့ရောက်ကြကုန်၍၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သို့ အလည်လာရောက်ကြလေကုန်၏၊

(ထိုနိုင်ငံခြားသမ္မတ,ဝန်ကြီးချုပ်စသည်တို့အား၊ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်မှ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာသော်ဝတ်ကျေပွန်စွာ ကြိုဆိုပြုစုသော်ခံလိုက်ကြကုန်၏။)

(၁၂) ဘုရားသျှင်၏ သာသနာတော်ကြီးသည်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၌ ထာဝစဉ်တည်တံ့လျက်၊ အနှစ်ငါးထောင်တို့ကာလပတ်လုံး၊ ကမ္ဘာသူ,ကမ္ဘာသားအားလုံးတို့၏ ချမ်းသာသုခကိုဆောင်ရွက်ကာ (ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံး၌)ထွန်းလင်းတောက်ပပါစေသား၊ ။ဤသည်ကား နိဂုံးကိုပြဆိုရာစကားတရပ်အပြီးသတ်တည်း၊

(သာသနာတော်သက္ကရာဇ် ၂၄၉၉-ခု၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၇-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း(၈)ရက် ကြာသပတေးနေ့ "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ" အဘိဓမ္မာညဝါ ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိ (တတိယတွဲ) ကျမ်းကြီးပြီးစီးအောင်မြင်သောအချိန်၌ ကျမ်းပြုဆရာကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရသောရာဇဝင်အဖြစ်အပျက်အကြောင်းမှန်တို့ကို၊ နောက်နှောင်းကာလရဟန်းရှင်လူတို့ သိယုံကြစိမ့်သောငှါ၊ ဤကျမ်းနိဂုံး၌ ထည့်သွင်းဖေါ်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသတည်း)။

လက်ပံတန်းမြို့။
“ သဒ္ဓမ္မောဒယအဘိဓမ္မာညဝါတက္ကသိုလ် ဆရာတော်ဘုရား ”
ရေးသားပုံနှိပ်ပြီးကျမ်းများ။

(၁) ယမကဏ္ဍပိဘာဝနီ ယမိုက်အောက်ငါးကျမ်းဂဏ္ဌိ (ပဌမတွဲ)
ကင်ထုဖိုး (၂၀)

(၂) ယမကဏ္ဍပိဘာဝနီ ယမိုက်အထက်ငါးကျမ်းဂဏ္ဌိ(ဒုတိယတွဲ)
ကင်ထုဖိုး (၂၀)

(၃) ဓာတုကထာပိဘာဝနီ ဓာတုကထာစွယ်စုံ ဂဏ္ဌိကျမ်း (၁၀)
(ဓာတုကထာအရကောက်အကျဉ်းပါသည်)

(၄) မာတိကာဏ္ဍပိဘာဝနီ မာတိကာစွယ်စုံဂဏ္ဌိ ကျမ်း (၁၅)
(မာတိကာအရကောက်အကျဉ်းပါသည်။)

(၅) ပဋ္ဌာနသာရပိဘာဝနီ ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဂဏ္ဌိ ပဌမတွဲ (၁၅)

(၆) ပဋ္ဌာနသာရပိဘာဝနီပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိဒုတိယတွဲ(၁၅)

(၇) ပဋ္ဌာနသာရပိဘာဝနီပဋ္ဌာန်းသဘာဝပဉ္စာဝါရဂဏ္ဌိ တတိယတွဲ
(၁၅)

(၈) အဒေဟင်္ကပိဘာဝနီ ရဟင်္ကာပြဿနာ မြန်မာ စကားပြေကျမ်း
(၅ ပြား-၅၀)

(၉) ကေနိပါတ်ဇာတ်အဋ္ဌကထာပါဠိ မြန်မာဘာသာပြန် နိဿယအထူး
ပဌမတွဲ (၆)

(၁၀) အထူးပရိတ်ကြီး ပါဠိတော် ဝတ်ရွတ်စဉ် ပရိတ်မှန်း အမျိုးမျိုး။
(၆-ပြား-၅၀)

(၁၁) အလွယ်ကူဆုံးပါဠိဖတ်နည်း (သီဟိုဠ်-မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်အသံထွက် သုံးမျိုးပါသည်။)
(၆-၂၅-ပြား)

ပင်ရင်းဌာန—

ဒေါ်သိန်းသိန်း-နှင့်-ဒေါ်သန်းသန်း

၃၇-လမ်း၊ အောက်လမ်း အမှတ်(၁၀၁) ရန်ကုန်မြို့၊